

Ratholski Posol.

Ludowy časopis,

wydawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Nedaktor: Jakub Skala.

Jedynadwachthy lětnik.

W Budyschinje.

Czischcz Smolerjec knižicznychcerńje w matčiczym domje w Budyschinje.

1883.

W op sch ije c z o.

	Strona
Daj Bóh zbožo! Wot redaktora	1
Na swj. Tijoch Kralow. Wot Kubascha	2
Nutna próstwa. Wot red.	4
Pobożna jednota k češczeniu Marije, macjerje dobreje rady. Wot Luszczańskoho	9
Trochu zapozdzone. Wot Zelenki	11
„A dyrbišč joho mjeno Jézus rěfacy“ Luk. 1. Wot Kubascha	14, 21
Wo powodzeniach nad Rheinom a Mainom. Wot red.	18
Katechismus we pschilladach. Wot red.	22, 34, 83
Mózant. Wot Varta	24
Sodomka jabłoi. Wot Kubascha	29
Nowe khóschęzo wischak pszechy derje mječe. Wot Zelenki	30
Něčto ze živjenja kniežiny Luisy Lateau. Wot Tadeja Natuscha	33, 41
Na twarischęzu Baczoniskeje cyrkwe. Wot Varta	39
Přeni spěv Mariji pošvezenym. Wot Varta	47
Měschnista swjecizna. Wot red.	49
Knízka za sobustawu Pobożneje Jednoth. Wot Hórnika	52
Pětostča. Wot Zelenki	53
Cyrkej k češczi wutroby Jézusowej. Wot Schewczka	61
Druhím k woli, sebi k lubu! Wot Zelenki	62, 75
Něčto z Mojsula. Wot red.	66
P. Franc Schneider. Wot Hórnika	73
Mér zakrzewa. Wot red.	81
Bošnjeczenjo abbatiss. Wot Hórnika	89
Krajušča, swiateje Marije. Wot Varta	90
P. Józef Stěpanek. Wot Hórnika	90
Staročz cytcho našeho naroda. Wot red.	97
Najswieżschi sakrament w zmohach. Wot red.	100
Kronowanjo ruskho kejzora. Wot red.	102
Bočzchenienjo w serbiskim duchu. Wot red.	109, 118, 129, 137
„Dochace welski.“ Wot Kubascha	112
Serbia połuchajęce! Wot red.	117
Hybž so „swiaty wječor“ zwoni, dyrbjia džeczi domoj! Wot Bjenki	121
Wo hólečku, kotryž je pěknje swój katechismus wuknul. Wot Tadeja Natuscha	121
Roszczenjo katoliskeje cyrkwe a t. d. Wot red.	131
Nowa knízka. Wot Libscha	139
Je wsho prawje? Wot red.	145
Zandzel pěton a joho pomocnich. Wot red.	153
Swiedzen 50-létnoho měschnistkoj jubileja swojeho biskopa. Wot red.	156
Turkojo pshed Winom. Wot red.	161
Zalostne njezboža. Wot red.	165
Luis Lateau zemřeta. Wot red.	166
Rjebo na zemi. Wot Kubascha	167
Položenje zakladnogo kamienia nowej cyrkwe w Žitawje. Wot Hórnika	173
Ž biskopowoho wozjewienja za 20. nedzeli po swjatkach. Wot Hórnika	174
Křižízki, paczerje a pjenčzki, z wotpuskami swjeczenye. Wot red.	181
Zadne swedzienjo. Wot red.	185
Lovačtvo s. Bonifacija w naszej diöceſy. Wot Hórnika	189
Mér a wojna. Wot Zelenki	190
Dr. Merczin Luther a joho jubilej. Wot red.	197
Polskalského měschnistkoj jubilej k. kanoniku ſararja Jakuba Benšha. Wot red.	204
Bóže džeczo. Wot red.	209
Hilčeze jónu: „je wsho prawje?“ Wot Zelenki	211, 222
Wot redaktora Krajana. Wot red.	213
Dotwarzienjo cyrkwe w Baczonju. Wot Hórnika	217
Ž našich čzennych wobrazow. Wot Biedricha	218
Čłowięk a schtom. Wot Kubascha	w kózdym čiſle.

Z Lužic a Sakskeje
 Z cytloho swěta
 Wschelcžizny
 Naležnosće našoho towařstwa
 Dary za cyrkę Wutroby Jézusoweje w Bačonju
 „ za cyrkvičku s. Józefa w Hajnicach
 Staré pjenježy za živonj
 Žiawne listy a rozmotřenja } w někotrych číslach.
 Naučňští.

Přílohi: K číslu 3. Paſtrník liſt biskupa Bernarta (přeložit Hörnka). K číslu 7.
 Nova Žežuſova Winica (naučňští). K číslu 17. prospěk Naša Wowka.

Pschisponnjenjo.

Hijo 21. lětnik je „Katholiki Poſoł“ z týmle číslom dokončal. Njech je tež lětha z lubočenju so pschijalo, schtož je redakcija lubym čítarjam poskyžala!

Kaž je we wopschijeczu widzež, su redaktora 11 knježa z nastavkami podpírali. Su to ff.: farar M. Hörnik, administrator T. Natusch, präfes J. Lužčanski, kaplan G. J. Kubasch, kaplan J. Bart, kandidataj J. Libšč a M. Briedrich, wucžer K. Wjenka, seminarist J. Schewcžik a Zelenka, kiz njecha byz̄ mjenovaný. — Dopisy do rubriki „z Lužic a Sakskeje“, někotre tež do „z cykloho swěta“ a „Wschelcžizny“ su dobrocízivje ſkali: ff. fararjo: Hörnik, J. Herrmann, H. Ducžman, Jan Nowak, administrator T. Natusch, kaplanojo: G. J. Kubasch, J. Scholka, J. Kummer, katechet J. Nowak, duchowna knježna Joanna Scholcžic w Marijnym Dole, wucžer J. Kral a seminarist J. Rězač, vyske tých hřichče: M. Schewcžik a H. Schewcžikec z Bacžonja, Jakub Kofla a Michal Wawrik z Chrósczic, J. Bryl z Cyhelnicy a M. Holka, domownik w Prazy. Wschitkim swojim ſobudžělacžerjam, dopisowarjam a dopisowátkam njech Boh placž, kaž redakcija wutrobnje ſo džakuje. — Njech ſo tola tež dale woſebje na dopisowanjo njezabudžel! Pschez nie hakle časopis, kiz ma tež nowinki pschinjeſč, zajima. Njeje dha džiwné, hdvž dyrbi Katholiki Poſoł nowinki ze ſerbſtich woſow abo woſadow hakle pschez Drežđanu zhonicž, abo w njezatholſtich časopisach phtacž, schto je ſo w katholſtej woſolnoſci ſtało?

Dalschi džak ſluſcha naſchim čeſečomnym expeditoram. Hłownu expediciju w Budyschinje wobſtara k. Jakub Wjenka ze znatej swěru a wuftojoſću. W jenotlivych woſadach su „K. Poſoł“ rozděleli a pjenježne pschinoſčki dobrocízivje wobſtarali: k. kaplan Scholka w Chrósczicach, k. farar Herrmann we Wotrowje, k. kaplan Kubasch a klamar Kubasch w Riebjeſcžicach, k. kaplan Vincenc Bielkind w Marinej Hwězdže, k. administrator Tadej Natusch w Koženeje, ff. kaplanaj Kummer a pozdžiſho Bart w Ralbicach, k. farar Ducžman w Radworju a knježna Hana Matijschkec ze Sulſhcec na farje w Kulowje. Derje wěđo, kajku proču ſu z tým měli, wuprajam wſchitkim z cykloj wutrobu: „Zaplač Boh!“ a proſchu z nowa wſchitkich naležnje, zo čechli dale tutu proču a staroſez na ſo wzacž. Wſchaf je to k spomoženju cykloho ludu. Džak prajiny tež wſchém nam njezatným pschecželam K. P. Kotſiž ſu za njón ſo starali.

Wſchitkim lubym expeditoram a čítarjam „Katholiskoſkoho Poſoła“ pschejemy zbožne ſwiate dny. Na zaſhwidženjo w nowym lěče!

Budyschin, 13. decembra 1883.

Redakcija „Katholiskoſkoho Poſoła“.

Katholicki Poſoł

Wudawa so
prěnu a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósće a we knihařni
1 m. 70 p.

Čudo w y czaſopis.

Wudawany wot towarzſta ŠS. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Cislo 1.

6. januara 1883.

Lětnik 21.

Daj Bóh zbožo!

To je najrjeńšche pschenjo za nowe lěto. Je tež najdospołnišche. Štoto čłowjek nutrniščho žada, hac̄ swoje powschitkowne zbožo? Hdyž potajkim čłowjekie zbožo pschejemy, sumy jomu wſchō pscheli, schtož je jomu najlepše, wosebje hdyž prajimy „Daj Bóh zbožo“. Pschetož Bóh najlepje wě, schto je nam k spomoženju, a wſchō, schtož nam posćele, je zbožo za nas. Tak je tute pschenjo tež to, schtož dýrebi kózde wérne zbožopſchenjo byc̄: modlitwa.

Hdyž pak ma jo wobżarowac̄, zo mnogih pschi wſhem zbožopſchenju ſebi na ničzo njemysla, najmjenje na modlitwu, dha móže drje „Katholicki Poſoł“ swojim lubym čítarjam wobkručić, zo jomu z wutroby pschiidže: „Daj Wam Bóh zbožo.“ Pschetož su-li wſchelach ſo wſchelako na njón pschisłodželi, to ho poroča jomu njeſtu ženje cžinili, zo by ze swojimi lubymi Serbami derje njeměnil. Slabe abo falſchne pschecželſtwa dolho njedžerža. Je-li pak nečto dwoacyči lět twoj pschecžel, taž „Katholicki Poſoł“, dha njebudžesč dwělowac̄ na tym, kaž derje z tobú měni. Haj, tež dale budže Katholicki Poſoł pschecžel, radžicžer, wucžer a powjefnifik swojoho ludu, dónž budže serbſke pjero za svojich bratrow wojowac̄.

Tež w nowym lěče budže potajkim Katholicki Poſoł Katholicki, budže swěru zastupowac̄ prawa, cžescž a pschekraſnjenjo Božoho kraleſtwa na zemi, swj. katholiskeje cyrkwe. Z wjeſołoscu budže swojim čítarjam wozjewjecž, schto je k rozſchérjenju a wobkručzenju tutoho kraleſtwa Božoho ſo ſpěchowako, že zrudobu budže wopominac̄ joho ſchłodowanjo. Byrnje tež hłos naſchoho čaſopisa tak daloko njedosahač, taž hłos joho druhich nahladniſčich towarzchow, dha tola tež wón katholisku wěc swěrnje ſobu zastupuje w tymle čaſu, kž ſo tak radž kulturne wojowanjo mijenuje, a pyta wosebje swojemu ludej jenicžen prawa kulturu a zdželanoſć zdžeržecž: prawa wěru, swěrnu bohabojoſcž a zdobne serbſke wachnjo, pschetož

Katholicki Bosol je a wostanje tež serbski. Tohodla budže so stajnié prćowacž Serbam jih serbski raz (kharakter) zdjerzecž a znadobnijowacž. Serbsku ręcž, serbsku drastu, serbske waschnjo budže wschudze zaſtupowacž, serbsku pschezienoſcž ze wſchěmi mocami spēchowacž a naležnoſcje naſchoho ludu budža joho staroscž. Ćzim swěrniſhho chce to dopjelnicž ptacž, ſtož tudy lubi, dokelž ze wſchěch stronow cuze wulivu (ſkutkowania) serbsku pokornoſcž, pschistojnoſcž a spoſkojnoſcž wobhrozeja a ſu hižo wiele ſchfodžale. — Horska Serbowo ſo zatkočji a poduſh, njejuſi li Serbia pschezijene: z jenom myſlnoſcju budžem ſylni, za tej dyrbja wſchitcy hicž, kotsiž njejuſi jeno Serbia za ſwojim pluhom a ſrijedž ſwojich ſchtyrjoch murjow, ale kotsiž ze wſchěmi ſwojimi ſobubratrami, z cyłym ſwojim narodom derje měnja. Pschezienoſcž mjez bratrami chce a budże ſpēchowacž naſch Bosol. Ranicž njecha nikoho, jeno dobru wěc zaſtupuje.

Serbski lud dobrý a woprawdze serbski wostanje, budže-li tež woprawdze kſchecžanski. Katholicka wěra dyrbji bycz krej, kiž jomu w žilach běži a móć, kiž ſo dobroho nadobnho ſkulta njeſtróži. Toho dla ma tež Bosol d'ufche-paſtyřſke po wołańjo, kaž něhdy starý ſwěrny, netko hižo na prawdze bozej ſo namakay ſobuſtań a pschecžel Kath. Bosola praji, zo tutón ſkutkuje, kaž predař, z tym rozdželom, zo nic do jeneje ale do wſchěch wosadow pschitidze. — Že tukhwilnomu wjedniku Bosola znate, z kaſkej wjeſolſeju ſo w czasopisach małe ſtańizny a krótke pschikkadly čítaja; tohodla budže Bosol hishczebole hacž dotal ſo prćowacž, w tutym naſtupanju pschenja ſwojich čitarjow dopjelnicž. Zo by ſo we tym wěstn rjad wobledźbował, pschinjeſem w kózdym čiſle „Katechismus we pschikkadly“ a chceemy za hłowne wěrnoſcje naſcheje wěry pschihodne pschikkady ze ſtańiznow abo ze wſchědnho nozhoñjenia ſe rozmyſlenju a ſczěhowanju powiedacž. Wyſche toho je čeſczomny ſobudželaczeř za cyły lětník dlejsche dželo pschislubil, z kotrymž w pschihodnym čiſle zapocząnjemy.

So rozem, zo Bačovníſka cyrkę wostanje tež Bosolej hłowna naležnoſcž, a to čzimbole, hdyz tale cyrkę wěrnych pschecželow runje netko mužnje trjeba. Džakujem ſo Bohu, zo móžem ſo taſtim nahladnym rynkom dobroczynnych darow tutón 21. lětnik naſchoho czasopisa zapoczącę. Cyku ſwoju luboſcž, cyku ſwoju móć jej tež dale pschitwobrocžny!

Tak, lubi čitarjo, wostanie „K. Bosol“ waſh pschecžel, wostanicje tež wjonomu z pschecželemi a nic jeno to, ptaczeje ſomu nowych dobycž.

Štoncžnje proſchu wſchitlich, kotsiž wjedža z pjerom wobkhadźowacž, wosiebie ſwojich duchownych ſobubratrow, zo chyli mije z dopišami z jenotliwych wosadow a z naſtańkami dobroczynwe podpjeracž. „Katholicki Bosol“ je z hromadny czasopis.

Bóh žohnuj Was wſchitlich a zdjerž Was we ſwojej luboſcji!

W Budyschinje, 1. januara 1883.

Redaktor.

Na ſwj. Tſjoch Kralow.

Že to tola lubozný džení, kotryž nam džensja zaſwita, džení ſwj. tſjoch kralow; kaž jutniczka ſo zyboli ſrijedž ſylow hwězdow na njebju a pschecželnishho ſwoje ſwětke pruhi ſczele na čézmu ſenju: tak wobdawa ſpodžiwnie ſwětlo džensnishi ſwiaty džení porno druhim dnam w ſczeze. A ſtož je nabožna wutroba, tej pschitkadhzeja na tutón džení lubozne myſle a dobre pschede-wzaczja, hdyz ſe njebju poſladauje, kaž ſwječjene ſrōdky, kiž z radoſtnohho hoſczi-

skoho blida na zemju padaja, kotrež njebieski kral swojim lubym „*tsjom kralom z rajnischoho kraja*“ psichrywa. Wobhladajmy sebi tola raz bliże tých tých mużow, wo kótrychž nam džensnische swi. scženjo tak luboznu historiju powjeda!

Schto tež to ma tón hólcžec, kijž zadý prěnjojho brodatohu krala steji, w swojim kaščeziku, kotrež w ruch džerži? Je złoto w nim, kaž swi. pišmo powjeda. — Maſch ty tež žane złoto? Wschak złoto někto tak žadne wjac̄ njeje wot toho čoſa, zo su němſſe wójſka w l. 1870 w Francózſkej pobyle a tutomu „bohatomu mužej“ pječž milijardow z kočža wukrali. A hdyz tež runje złoto njeje, schtož woblynjesch, ſlěbro, to tež čini, a k nujž samón „nikel“, kotrež smy droho doſež wot žida Bambergera kupili, zo mohle so z njoho pjenjezy biež. — Schto měniſh, luby psichecželo, byli ty za časym tých swi. kralow žiwý był, a kaž woni, ſkyschał wo tym, kak je to džecžatko w Bethlehemje, kotrež je so z čiſteje klenjezny tam k wozboženju cykloho swěta narodžilo, tak — ſmjeręž jara k hude, by twoja wutroba w hréſchnej ſkuposći darik zapovjedka tutomu kralowſtomu džecžatku, hdyz swoju rucžku pkačo a proſcho k tebi pozběhnje, wo jałmožnu? Nihdy nic, ale ty by swoju móžchnu wucžahnył, krucze do njeje pomasał sam pschi sebi myſlo: „najmudriſho je, zo něſhto hōdne dam; wotroſče-li tute kralowſke džecžo a pschiūdže-li něhdyn k čeſčzam a k moç w kraju, wém, zo mam so dobreje danje za swój dar nadžijecž.“ — Wocžakaj někto khwisku a wodychn! Wěſch, hdyz so tajka spo- možna myſl we wutrobie narodži, pschibiju ju radu hnydom z hoždžikom, hewak so pschi dalskim čiſtanju z pomjatka wusmolnje, kaž hlađki wuhor z ruki. Tak by ty něchtco dał, hdyz by taſte do Bethlehemu hiež a je Božomu džecžatku do ruki ſciſiſhcez mohl? Njeje wérno? Tu je rada. Ty wěſh tola, zo Bože džecžo hacž na tutón džen w naschich Božich domach na potajne waschnjo w swi. stanje pschebywa a z njoho swojej rucznych proſcho k wſchem tym piſheſtrjewa, kijž su dobreje wole a kijž je lubuja, zo bychom jomu pomhali, kraleſtwò Bože rožscherjeſz po zemi a domu twaricž kē khwalbje wěčznoho Božeca?! Někto drje hido wěſh, na czo so měrju: jedyn wſchak tež runje wſho tak piſacž njeſmě, zo móže to kóždy z horscžeu pschimacž, hewak nadawaja jenomu hnydom: „wobožnych psichecželów“, kijž z proſchenjom mera njedawaja. Kóždy wě ſam, hdze naſ runje někto najbole čzrij čiſhceži. Někto dyrbimy do „Bacžonja“ pilnje woprowacž!

A druhi z tých kralow? Wón macha z ruku z něčim a z toho wa- leja ſo cykle mróčzele kura. To je woruch. Woruch pak kađzi ſo k čeſčzí Božej. Kaž wón kađzenja, ma ſo naſčha modlitwa k njeſju pozběhnycž. Kađzo Božomu džecžemu, ſu tijo kralojo w nim Boža ſpoznali a k njomu ſo modlili. To móžachu tež hžom z hwězdy ſpoznacž, kótraž ſo jim wozjewi: wſchědnoho džecžę dla njezaſwěči ſo na firmamenče tajka hordozna hwězda z krasnej wopuſchu bjez kónca. A hdyz běchu w Jeruzalemje podarmo „za tym ſo do- prashowali, kijž je narodženy, kral Židow“, a potom do Bethlehemu pschiūdu, a tam w hróži namakaja ſlabe džecžatko, do žlobja położene, ſu drje ſo ſtróžili, z hlowu tchafli a jedyn k druhomu praili: „Ty, to drje ſmy ſo z amolili — jow to tola ſkoro bjez njemóže! Ně! Bjez dwělowanja ſu pschitupili a njeſju ſo psched wulſej khudobu ſtróžili: „panychu na swoje kolena a modlachu ſo k njomu!“ — Hlej tola, tajſi požink wěry ſměch tež th wubudžicž, a čaſto poſticežuje ſo tebi k tomu ſkadnoſcz. Kaž husto do Božej mſčě pschiūdžesč a w njej k Božomu Šynej klinka, tu poſazuje ſo tebi teſame Bože džecžatko,

ke kōtromuž su so třjo kralojo tak ponižnje modlili. Bóh dał, zo do joho pschitomnoſcě pod ſchaltuſcě hleba a wina tak krucze wěriſtch, kaž třjo kralojo do joho bojſtwa pod krywom proscherſkeje khudobę: potom ſměſch ſo tež z nimi něhdyn w njebju k njomu modlicz, widžo joho wot woblicza k wobliczu.

A tſecži? Někajſti kaſchczik tola tež k woporej njeſe. Je mara w nim. Hacž tež to je tutón wjedžał, czoho dla runje hórkú maru ſobu bjerje. Chekt na to ſadžicž, zo nic. Ale Bóh je to wjedžał, a my je někto tež wěmy. Bě to tak prawje zrudny wobrjad, kotrež bě w radach Božich poſtaſem. Mara poſkazowaſche na hórkę czerpjenjo a ſmiercz, kotrež bě tute džecatſto poſwječene. Ach, bě to tola zrudzach dar: wſchitch jandželojo w njebjach ſu to widžo žarowali a bychu hórkę ſylzy na hréſchnu ſzemju ronili, hdý bychu jan-želio zapłakaſz mohli. A Božej Macžeri je pschi tym wokoło wutroby bylo, kaž macžeri, kotrež je jeniczke džeczo ſemrjelo: ſu je do kaſchcza poſkožili, khmotsja a wjesne džeczi pſchihadžea, a wija jomu wěnežk ze zelenje rutu abo ſmertnoho zela wokoło ludžerjateje hłójcžki a blědoho ſpanja. Wboha, zo dyrbí tomu pſchihladowacž a podarmo poduſcha ſylzy, kiz z ranjeneje wutroby ſo dobhywaja!

Ale, někto budž doſež; czishež a papjera džensa wjach darmo njeſtej a za pjenjezy wjele njeſyda. Myſlu, zo cži wasch knjez něſhto dobre wo třjoch kralach popřeđuje, ſchtož kaž dobre zorno do plodneje role pada.

Njezabuđ mi pſchi cyklej wěch na to, ſchtož ſym wo přenim z třjoch kralow powjedał, a na te dawanjo, kotrež ſy ſebi pſchi ſebi hnydom wot-myſlit: zloto, ſlebro, nikel, cyn a kopor. Położ je hnydom na boł, zo maſch je k ruci, hdýž knjez domy ſwiecicž pſchiniđe — wěſte je wěſte! A w ſwojim časzu kwituje cži „Kath. P.“ w ſwojich „proſcherſkich kaſchczikach“ rady wo tym, ſchtož ſu cži ſwj. třjo kralojo wureczeli — wězo tebi na zbožo w nowym lěče. — Nicžo za zlo!

— s.

Nutna proſtwa.

Lubi cžitarjo! Dom boži w Bacžonju ſo twari, dobre ſamjenje, kiz ſo do joho rjanych murjow hodža, ſu z wjetſcha zwubjerane. Pſchiniđe ſnabž w frótum cžas, zo zaſ murjowacž pocžnu. Hdže potom ſamjeni nabracž? W ſkale leža na ſamane, ale jenož w ſkale a nie na twarniſchežu! Dyrbja ſo za drohe pjenyezy wot najathch wožerjow wotwožycž? Nidžy nie! Hlej, někto je pſchischoł cžas, za kotrež ſy ty ſwoju pomoc pſchislubil, poſcžel dha wóz a konje do Bacžonja na cykl dženj abo na někotre dny. Hrodži, a to cžoplych, je tam doſež k wotpocžnenju, a twojim konjom budže thcž, zo zestate nohi na bacžonſkej horec trochu zaſ nacžahnu. Pjenyežu dar, woſebje wjetſchi, w nětežiſtch cžekich cžasach kóždomu móžny njeje, hdýž maja hospodarjo lětha woprawdze winu ſkoržicž, z woženjom ſamjeni a druhich trěbnych wěcow pak poſkiezich pomoc, kiz je tež tak dobra, kaž pjenyežna.

Tohodla proſtchu, njekomdžeže ſo, kotrež macež ſkót, njech ſeže bližko abo daloko a jědžeze na pomoc. Wopomíneže, je to naſchá cyrkę, kiz twarimy, nic jeno bacžonſka.

Z Lujžich a Sakskeje.

Z Budyschina. W zjenočených cyrkwiných knihach za naſchú ſerbſtu a němku woſadu, kaž tež za pſchipoſkazaných je ſo w minjenym lěče zapisało 139 tudy kſchęzených džecži (mjez nimi 71 hólcžtom) a k tomu 8 morvorodžených.

Njemandžesskich bě 20, mjez nimi jenož dwě wot Serbowkow. A Božomu blidu je jich pobýlo 6021. Wěrowanijow bě w serbskéj wosadze 16, w němskej 8. Tudy zapisaných zemřetých je 118 a k tomu hiscze spomjene morwonarodžene; z tamných bu 68 na Miklanskѣ a 50 w Mnischoncu pohřebanych. Po starobje běsche jich 75, kotsiz 14 lét njedopěchu; z wotrosczenych bě zemřelo 5 pšchez 20 lét, 3 pšchez 30, 8 pšchez 40, 7 pšchez 50, 10 pšchez 60, 7 pšchez 70, 3 pšchez 80, jena žona běsche 90 lét 2 měsacaj. Woni rozběleja so na 11 nježenjenych abo njewudatých, 16 we mandželskaje a 16 we wudovstwie. Wosada je so zašy pschisporila, wězo bôle na pschitokazanych dyžli na zaſarowaných t. r. na tych, kotsiz we ſuſodnych lutherſkych wosadach bydla. Pschirunano narodžených a zemřetých pak pola nas so czinicz nježodži, kaž we wosadach, kž z větlych někotrych wosow wobsteja; pola nas dadža swoje džecži tež tajch kschczic, kotsiz so tudy njeřebaju (wſchitcy zdaleni), zaſu so tudy tajch hr̄ebaju, kotsiz swoje džecži druhdže kschczic dadža (kaž Lutherſkych Hruboczenjo a t. d.). Tudomni duchowni wobstaraju Bože ſlužby w Hajnicach (24 króč), Lubiju (12 króč), w Zdžeri (13 króč), w Dreždanzach (4 króč); nabogđiſku wucžbu maja w Hajnicach, Lubiju a z časami (hdyž tam katholſcy ſu) tež w Zemicach. Wobstaranjo khorych a domjace kschczerich stanu so wot naſich duchownych w dalokim woſrjesu hacž za Lubijom a Wósporkom k ranju a k wježoru hacž blízko Harthawu atd.

mh.

— Z hodownych swjedženijow móžemy spomniciž na wobradženjo za khude džecži w tačantskej ſchuli (z fundacijow a darow) pjatř 22. dec. a w Hajnicach, hdyž darh wot dobrocjerow ſkladowane nješmernu radoscž pſchihotowachu. Wobradženjo ſta so tam Boži džen wjecžor w ſchulſej iſtwi pſchi khabačey a započza so ſwiatocžnoſć z wjecžornej pobožnoſću w khabačey. Že w tu khwiſu 48 ſkoru bjez wuwzaczja khudych džecži w tutej ſchuli. — W katholſkej towařſchni běsche druhı džen Hoodom ſwjedžen wobſtejacy ze ſpěva, „žiživých wobrazow”, kotrež ſo krajne poradžichu, wulofowanja darow a pſchesadžowanja ſchtoma.

— Wo tudomnej tačantskej cyrkvi bu lětſa přeni króč džakna pobožnoſć wjecžor pſched nowym lětom z wulkej ſwiatocžnoſću džeržana.

— Straschny mordar Vock bu tudy 28. dec. wotprawjeny. Hijo na wotprawniſkej wuzna so hiscze, zo je tež jenu žonu pola Počeznich ſkóncowat.

Z Radworja. We zaúdženym lěcje je so w naſhei wosadze narodžilo 66 džecžatkow (33 hóležatkow a 33 holežatkow), wumrjelo 43 wosobow (21 mužſich, 22 žónskich; 19 džecži, 24 dorosczenych). Pschitowojedžaných 13, wěrowaných 11 porow. A božomu blidu bě 1800 (wyšše toho we Zdžeri) wosobow. Do bratſtwa Žežuſoweje ſmijertejne ſtysknoſće zapísane 10 wosobow. Pſched 100 lětami (1782) běsche 46 narodžených, 60 zemřetých, 17 porow pſchitowojedžaných, 7 porow wěrowaných a 2085 woprajenijow.

H. D.

Z Khrósczic. W běhu zaúdženoho lěta je so w naſhei farſkej wosadze narodžilo 139 džecžatkow (mjez nimi 4 njemandželske), a to 77 hóležatkow a 62 holežatkow. Wumrjelo je 134 wosobow, 68 mužſkoho a 66 žónskoho ſplaha. Že so jich potajkim 5 wjac narodžilo, hacž je jich zemřelo. A božomu blidu je w naſhei farſkej cyrkvi pobýlo 14,311 wosobow, we kloſchtyrſkej cyrkvi pak 13,885 wosobow.

J. S.

— Kaž loni, bu tež lětſa na posledním dnju lěta wjecžorna pobožnoſć džeržana. Ze ſwojimi mócnymi žynkami wołachu zwony ſemſcherow do božoho domu, zo bychu tucži w luboſczi a pſchegjenosći tomu ſejezej wopor džakownoſće

pschinjesli. K tomu napominašče predowanje pschi svjatočnoſćji na podložku ſzowow svjatoho piſma: „Kak zaplaču wſchitko, ſhtož je tón ſenje na mni ežinil?“ Šenje farat rozeſtaja wſchitke winy, čjohodla many Bohu po džakowac̄. Na to bu faž loni Bože Čeđo wuſtajene a litanijs wo wſchěch svjathych z pſchijſchuyimi modlitwami wuſpewana. „Te Deum laudamus“, z božim požohnowanjom a kherluſch „na poſledni džen leta“ ſkonči rjanu pobožnoſć. —la.

Z Ajebjelcic. W naſhej woſadje narodži ſo w běhu minjenoho ſeta 17 džecžatkow, 8 hólczatkow, 6 holežatkow. Z nich je 16 mandželskich, jene z nječeſeju, 4 jich zemirje bôrzy po narodž. — Minylo je ſo tu 21 ežlowejkow: 12 dorosčených, 9 džecži (z nich 2 ſchulskej); 10 mužskich, 11 žonſkich, 20 katholſkich, jena lutherſka; najstarscha z nich docepě starobu 85 l. 2 m. 28 d. — Wérowanjo w bětu 5, pſchipowjedanjo 4. — Woſada je ze ſmjeru wo 4 duſche wotewzaſa. — K božomu blidu pobu tu: 2230. — Zamoliozenjo za wulki woſtar je ſo wo ſcžehowace pſchijſporilo: Wopory ſpo- wjednych 58 mf. 64 pj., z kwaſow 44 mf. 75 pj., dary 10 mf., wotka- zanja 155 mf., wopory po morwych 15 mf. 82 pj., do hromady: 284 mf. 21 pj. Do zlutowařne knižki Nr. 40,310 w budyskej banchy je ſo dotal 1808 mf. 3 pj. zapisaſo, wylše toho wot l. 1877 zaftata daň. K tomu pſchijſtupi dwoje wotkaſanjo (600 mf.), kotrež ſo po čjaſu wuplači. — Zaplači Boh wſchém dobročerjam naſchoho Božoho domu! K.

Z Potrowa. We zaúdženym z Božej pomoci zaſy dokonjanym ſećje je we naſhej cyrkvi swj. kſchęzeniu doſtalo 22 džecžatkow (loni 15), 11 hól- ežatkow a runje tak wjele holežatkow. Khowanych bu na naſch kerchow 25 čjelov (l. 16), 10 dorosčených a 15 džecži. Pſchipowjedanych bu 11 porow (l. 6), wot fotrychž bu 9 porow (l. 3) pola naſ wěrovaných. K božomu blidu ſu byli 2438 (l. 2467). — Pſchedpiſane chrkwiſke wopory mějach ſcžehowachy munosk: Za lyonske miſſioniske towarſtvo naroda ſo 143 mf. 39 pj., za swj. Žózefowe towarſtvo 36 mf., za towarſtvo svjatoho rowa 33 mf. 13 pj., za bonifacijowe towarſtvo 60 mf. a za svjatoho wóteca jako pětrowy pjenieſek 115 mf. 60 pj.

Z chloho ſvēta.

Němska. Dokelž nam džens rum njedosaha („Poſoł“ dyrbí pjat̄ rano hotowy byč), móžemy jeno z krótka ſpomnicz na njeſiernu ſchodu, kotrež ſu nowe a hiſteře wjetiſche powodženja rěkow Rhein, Main a dr. nacžiniſle. Wjele ludži je wo živjenjo pſchijſlo, jara wjele kheržow je ſpawalanych, kraja zapuſčenoho. Wina ſurowoho njezboža je pſchewuzke zamjezowanjo Rheina, tak zo pomjeniſchene rěčniſchę wulku wodu wopſchijec̄ njeužje. Po cykle Němskej hromadža za njezbožownych. Muža je žaſtoſta!

Francózka. 1. januara je Gambetta wumrjeł. Leon Michel Gambetta, rodž. 3. hapr. 1838 wot židowskich staršich, běže rečnik w Parizu, w ſećje 1870 ſud hač do najkrucjizhoho pſchecžiwenja pſchecžiwo němſkim wójskam zahori, ſam pak pječda 15—20 milionow ſtatných pjenieſek za ſo ſchowa. Běže pſchijahany njeſchecžel Němskeje a zaſakly pſchecžehar katholſkeje cyrkwe. Wjele k wužitku ſwojemu krajej byl njeje.

Ruſka. Žednianjo z japoſchtoſkim ſtolum je zbožownje dokonjane. W pſchichodnym čiſle wjac wo tym pſchinjeſem.

Naležnosć našo towařstwa.

Sobustawy na lěto 1883: kk. 1—16. z Budysina: can. cap. senior Jakub Kućank, can. cap. cantor Pětr Šolta, farař Michał Hórnik, direktor Józef Dienst, njedzelný prédar Józef Schönberner, kaplan Jakub Skala, katechet Jurij Nowak, registrator Jurij Banda, Jan Nowak za dwaj exempl., Jan Koplanski, Jurij Jakubaš, Mikławš Šrama, Jan Bětka, Mikławš Mlóňk, Khata Dučmanec, 17. frater Pankrac Glawš z Brna, 18. domownik M. Holka z Prahi, 19. Jan Krasa z Bělsec, 20. Michał Rječka z Małych Bobolic, 21. Marija Pjetasowa z Dreždān, 22. Handrij Haša z Wulkoho Wjelkowa, 23. Handrij Guda z Hornej Kiny, 24. 25. z Bozanek: Jan Dučman, Michał Domš, 26. frater Jurij Jawork z Rumburka, 27. Mikławš Ryčer ze Swinařnje, 28. Madlena Wagnerowa z Kukowa, 29. kaplan Jurij G. Kubaš z Njebjelčic, 30. Marija Šołčic z klöstra Mar. Hwězdy, 31. J. Budař z Pančic, 32. administrator Tadej Natuš z Różanta, 33. Michał Zmij, kobanovs młyňk z Lahowa, 34.—39. z Wotrowa: farař Jakub Herrmann, Michał Bulank, Mikławš Hejdan, Mikławš Böhme, Michał Robl, Mikławš Šolta, 40. Hana Cyžec z Kašec, 41. Mikławš Knježek z Krjepiec, 42.—44. z Kanec: Pětr Kocor, Mikławš Cyž, Pětr Libš, 45. 46. ze Šunowa: Marija Henčec, Marija Sejdžic, 47. Jurij Rehork z Ralbic, 48. rěčník Alfons Parczewski z Kališa.

(Přichodnje dale.)

Sobustawy na lěto 1882: kk. 424. 425. ze Sernjan: Mikławš Matka, Michał Šen, 426.—428. z Pěskec: Pětr Šolta, Bosći Körneřik, Michał Lehman, 429. 430. z Różanta: Mikławš Suchi, Haniža Bětnarjowa, 431.—433. z Koslowa: Madlena Krawcowa, Jakub Kilank, Michał Rječka, 434. Marija Delenkova z Dredžan, 435. młyňk Sliž ze Swinařnje, 436. 437. z Njebjelčic: Khata Hostakec hospoza, Marija Zandmłyňkowa, 438. Haniža Müllerowa ze Słoneje Boršće, 439. Jakub Pječák z Nowoslic (loni zamolene za 1881 zapisane), 440. Madlena Kilanova z Čemjerice, 441. Jurij Žofka z Libuchowa, 442. Pětr Rječka ze Swinarnje (wot julija), 443. 444. ze Šunowa: Marija Henčec, Marija Korčmarjec, 445. 446. z Ralbic: Handrij Weclich, Jurij Rehork, 447. M. Lebza (Buk) z Konjec, 448. 449. z Lazka: Michał Suchi, Jan Bjarš. (Přichodnje dale.)

Na lěto 1881: M. Š. z S., M. K. ze Š., Handrij Weclich a Jurij Rehork z Ralbic.

Na lěto 1880: M. Š. ze S.

Dobrowolne dary za towařstwo: Hnadny knjez biskop (za 1 „Krajan“) 3 m., kk. c. c. senior Kućank 2 m., c. c. cantor Šolta 1 m. 50 p., direktor Dienst 50 p., katechet Nowak 50 p., Koplanski 50 p., M. Šrama 50 p., J. Jakubaš 50 p.

Za cyrkej Wutroby Jězusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadzena daň wučinjeſtej 56,387 m. 32 p.

K česci Božej a k spomoženju dušou su zas woprowali:

Hako Bože džěćo (Posoł so Bohu džak njeje podarmo nadžial!): M. Š. z Budysina 50 m., džěćci jeneje swójby z Baćonja 10 m., B. z Różanta 2 m., H. z Pěskec 6 m., N. N. z Pančic 18 m., N. N. z Budysina 10 m., M. D. z Dreždān 52 p., njemjenowany z Džěžnikec 2 m. 50 p., njemjenowany z M. B. 1 m. 50 p., sotry z Budysina 7 m., jena mać z Baćonja 10 m., jeje džěćci 2 m., přez k. Tadeja: H. z Różanta 6 m., H. ze S. Paslic 5 m., P. ze Swinařnje 2 m., K. z Pěskec 1 m. 50 p. a S. z Różanta 3 m., přez k. Vincenca: njemjenowanowa wosoba 10 m., Wagnerec swójba z Kukowa 3 m. a njemjenowanowa holca 6 m., z Njebjelčic „k česci troch swj. Kralow“: G. J. K. 5 m., Khata H. hospoza 3 m., M. Tk. 2 m., H. L. 50 p., H. S. 1 m. a M. S. 1 m., ze Słoneje Boršće 1 m., z Haslowa 2 m., njemjenowaniz budyskeje wosady 5 m., khuda žona z Budysina 3 m., dwě služownej z Budysina 6 m., njemjenowanowa přez k. Vincenca 15 m., N. N. z Budys. 3 m., P. z Różanta 6 m., S. ze Sernjan 3 m., zbytne wot k. Tadeja 1 m. 30 p., Jakub Sopa ze Sulšec 3 m., J. N. z Budys. 3 m., z Wotrowa: M. B. 6 m., H. R. 3 m., M. H. 2 m. a M. Č. 3 m., z Konjec 7 m., khuda služobna džówka z Ralbic 3 m., J. S. z Budysina hako najswj. Wutroby Jězusowej lubjeny dar (za třeće lěto) 25 m., sobustaw katholskeje bjesady w Jaseńcy džél scénskich pjenjez zemrjeteye lubej holčki k česci Wutroby Jězusoweje 10 m., M. D. z Kh. 3 m., njemjenowanowa z Časec 75 p., z Worklec: po njeboh Jakubu Bayeru 3 m., njemjenowanowa 1 mk. a M. M. 3 m., njemjenowany z N. Wjeski 30 m., P. Delenka z Wutočic 1 m. 50 p., J. S. z Kh. 3 m., M. W. z Kh 7 m., jena swójba z Hórkow 4 m., njemjenowanowa ze Smječkec 1 m., jena swójba z Kozaric 2 m., njemjenowanowa z Kh. 5 m., njemjeno-

wany z Hórkow 1 m. 50 p., Madlena Wuješowa z Baćonja z próstwu k Bohu: Daj wotemrětym wěčny wotpocink 30 m., jena dźowka z Baćonja 3 m., H. S. z Njebjelčic „k česći swj. 3 Kralow” 1 m.

Wyše toho hišće staj woprowało: Pětr Rebiš z Haslowa (hako druhi džel lubjenych pjenjez) 225 m. a Jakub Sopa ze Sulšec toho runja lubjene 30 m. — Hromadže: 57,020 m. 89 p.

Njech lube Jezusdžéćatko wšem swojim dobroćerjam nadobnje płaći!

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 8200 m. 10 p. — Dale su woprowali: njemjenowany z Džěž-nikec 2 m. 50 p., M. K. z Budyšina 3 m., za předate stare wěcy pře k. Lukaša na tachantstwje w Budyšinje 6 m. — Hromadže: 8211 m. 60 p.

Za tyrolskich a korutanskich powodzenych: z Różanta 2 m., pře k. Vincenca 1 m., M. Tk. z Njebj. 2 m., J. P. z H. 1 m. 50 p., njemjenowane z Bud. 1 m., J. C. z Wotrowa 1 m., B. z Różanta 1 m., njemjen. 50 p., jena swójba z Baćonja při čitanju „Posola” nahromadžila 8 m. 25 p., z Radworja: Fr. Gr. 1 m. a njemjen. 1 m. 50 p.

Zaplać Bóh wšem dobroćerjam!

Přispomnjenjo. Nahromadzenych 260 m. sym na redakciju winskich nowinow „Vaterland” póstal. Red.

Za powodzenych nad Rheinom: pře k. kapłana Šołtu 4 dary: 12 m. 50 p.

Staré pjenjez za zwony twarjomneje cyrkwe, wot róženczanśkich schulſkich džěčzi składowane, su w redakciji wotedate; wyšče toho je W. Ł. z Kanec 10 cnyowých talerjow a cnyowu lampu woprowała.

Knihiwazaruja a pschedawaruja modlešskich knihow

Jurija Delenički w Kukowje (w Marijnej Hwězdje)

poruczuje so za wschitke w tym nastupanju trébne džěla a skazanja z pschiſlu-hjenjom elegantnoho a tunjoho wobstaranja. Tam je tež wulkii skład katholickich modlešskich w najjednorischim a najwoſebnischim zwjazku, knížkow ze złotym wobrězkom wot 1 m. 50 p. hacž k najdrohotniſchim. Tohorunja wobstaraju so wšchě w knihikupſtwach wozjewjene knihi nanajspěchnischo.

Jasenčanska katholicka bjesada změje njedželu 7. t. m. popołdnju w 5 hodž. swój założeniſki swjedzeń z džiwadłom. Sobustawny druhich katholickich bjesadow a pschezelow dobreje wěcy pschepróſchuje podwołne

Pschedsyda.

Njedželu 7. wulkoho róžka popołdnju w 5 hodž. změje schunowske spěvářske towarzystwo Nóża swój założeniſki swjedzeń z koncertom a balom; pschezelne pschepróſchujetaj sobustawow a pschezelow spěwa

Herman Brauner, Michał Hila.

Baloženiſki swjedzeń serbskoho towarzystwa „Jednoty” w Drežđanach změje so wutoru 16. januara wjeczor z dypkom $\frac{1}{2}/8$ hodž. w Meinholdeč ſalach, Moritzstraße 16. Wschitkich pschezelow naſchoho towarzystwa tež we Žužich z tutym pschepróſchuje

pschedsydſtwo.

Rjany wulki rozarij na zelenožidžanym bancže je sebi něchtó na Domascha we Gierschec klamach w Kamjencu ze zaka wutorhny. Njech so wo njón pola njebjelčanskoho k. kapłana dopraschuje.

Cžiſteč Smolerjec knihičiſciečeńje w macziczym domje w Budyšinje.

Katholicki Posel

Wudawa so
prěnju a třecu sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósce a we knihařni
1 m. 70 p.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Cislo 2.

20. januara 1883.

Lětnik 21.

Pobožna jednota k česčenju Marije, macjerje dobrje radu.

Míjez serbskim ludom su bratstva a nabožne zjenocženja znate a wažene. We někotrych wosadach maja bratstva wot starodawných časow tež swoje wosebije pobožnoſće. Tak we Šeulowje zažđene po cikym swěcze rožscherjene bratstvo „swiatoho rózarija“; we Radworju bratstvo „smjertneje stysknoscze Ježusa Khrystusa na křižu k dobycžu zbožneje smjercze“; we Khrósczicach a Riebelczech bratstwo svj. Božetjana. Bratstva su nabožne towarzstwa, kotrychž sobustawy we wěstym nabožnym wotpohladanju wosebje postajene dobre štuki dobrowólnje dokonjeja a za to sebi wěste duchowne hnady dobývaju. Dobre štuki, kotrež sebi bratstva wot swojich sobustawow žadaja, njesmědža křesčanske winowatoſće býež, kotrež su kóždomu křesčjaně pschez Bože abo cyrkwienske lažne poruczenje, ale druhe wurjadne dobre štuki. Duchowne hnady, wotpukti, wudželiuje bratstwam duchowna wyschnoſć, wosebje bamž, zo by z tym k dokonjenju dobrých štukow zahorjał, a pilne sobustawy bratstwov mytował.

Bratstwa a nabožne zjenocženja maja za křesčianske živjenjo jednotlivých sobustawow jara spomóżne ſčžehwki. Z dokonjenjom wěstych, najbóle wýchednych krótkich pobožnoſćow, wschelakich štukow křesčianskeje miloſće a ſebjezapřeža, pschiwku ſobustawow swoje myſle a žadanja k njebjeskim kublám a wjeselam pschiwobrocžecž a ſebe mynje wažicž, ſchtóž swět jim podawa; dobývaju na duchownej moch a dostawaju nadobnischu pomoc Božu, zo móža straschné wabjenja ſkerje pschiwinyč a tež tamne winowatoſće dopjelnicž, kotrež cježke býwaju; z tym pak pschiberaja jich zaſlužby pola Boha, a nadobne myto w njebjesach na nich čžaka.

Tojke plovdy pschinjeju bratstva a nabožne zjenocženja jeno tym, kotsiž wšitke napoložene štuki ſwědomicze dokonjeja. Kóždy ma tohodla psched zaſtupeñjom do bratstwa na žadane dobre štuki kędzbowacž a ſo prasheež, budžeſi

je tež we swojim powołaniu dokoniecž mów. Zapisanjo do bratstwa samo je bjez wuzitka, hdž so pschedpisane dobre skutki porjadnije njedokoncja, kaž so to husto stawa pschi bratstwach, do kotrychž jedyn w czubie, we wokominknym nabožnym zahorjenju zastupi. Lepsche plody za kschesčanske žiwienjo nješu toho dla tajke nabožne zjenoczenja, kiz maja w blizkości abo we wosadze zhromadnu sredžizmu. Taiskich bratstwów a nabožnych zjenoczenjom, kiz maja swoju sredžinu we našich wosadach, nimamy runje na wubjerk. Tohodla załoži so z dowolnoſćju duchowneje wychodnicze we Budyschinje, we sredžiznie katholſkoho žiwienja we Lužicach, na swiedženju „Czistoczenja swj. Marije“ 2. februara nowa pobožna jednota k czesczenju najzbóžniſcheje kniežny Marije, pod imenom „Macjerje dobreje rady“. Główna sredžizna tohole po cyhym katholſkim swěcze rozscherenohu zjenoczenja, kotrež wjèle stow tyſac sobustawow, mjez nimi tež bamža Lea XIII., woschijja, namaka so we Genazzanje (wupraj: Dženadzanje), w mestaczku njedaloko Róma. Mjeno je pschivzało wot hnadownoho wobroza, kotryž so tam wyšoko czesci. Stawiznu tohole hnadownowoho wobroza powjeda woſebita knižka, kiz w króliku w Budyschinje wuńde, w swojim prením, jara zajimawym dželu. Tam namaka so wschitko, schtož pobožnu jednotu nastupa, drobnischo rozentajene. We drugim dželu knižki su wschédne modlitwy, woſebje k czesci najzbóžniſcheje kniežny, macjerje dobreje rady.

Za direktora pobožneje jednoty je farar pschi cyrkwi Maſcheje Lubieje Knjenje w Budyschinje postajeny. Poſa njoho maja so sobustawow zapisowacž a doſtanu wot njoho zapisne cedle abo liſtki, we kotrychž tež winowatoscze sobustawow ſteja, kaž wotpuſki, kotrež móža so dobyć.

Mjez winowatoscžemi namaka so, zo ma kóždy sobustaw wobraz „Macjerje dobreje rady“ czesci, tohodla ma hžo kóždy tež na zapisnym liſtku tajki wobraz, a we knižce je tón samy we rjanym barbocžischem. Wysche toho budže so tón samy wobraz za někotre pjeniežni z krótkiej modlitwy tež woſebicze pschedowacž a tak rozscherecž. Wulki wobraz na ſczenu so pschihotuje, a budže, to směrni z wěſtoſci woczątowacž, rjana deba kóždeje, tež najwoſobniſcheje iſtwh.

Serbſka cyrkje hako sredžizna pobožneje jednoty we Lužicach je krasne, we Róme molowane ſwieczo Marije macjerje dobreje rady darjene doſtala. Wobraz je woprawdžitomu hnadownowomu wobrazu jara podobny.

Nadžijami so tak, zo nowe nabožne zjenoczenjo, kotrež so we Lužicach załoži, tež mjez serbſkim ludom wjèle pschedczelow a ſwědomithch sobustawow namaka; nadžijami so toho cžim bôle, cžim nadniſiſche su winowatoscze, kotrež zjenoczenjo ſebi žada, tak zo móže je kóždy we kajtimzkuſi powołaniu lohch dopielničę, a cžim nadobiňſche su hnady, kotrež kóždy we swojej pschinarodženej ſlabosći a wſchelakorych hřeſchnych strachach trjeba.

Proſymy tež wyſokodostojnych duchownych, zo bychú dobrotliwie imena swojich wosadnych, kiz chcedža do pobožneje jednoty zaſtupicž, we Budyschinje wozjewjeli a zapisane liſtki jim dobrotliwie wotedali.

Katholſti Poſoł budže tež dwójcy za lěto wozjewjecž, kaž wjèle je we jednotliwych katholſkich wosadach do pobožneje jednoty zastupilo.

Rječi so nowe nabožne zjenoczenjo we Lužicach krucze zaſorjeni, czesci Božu ſpečuju, khwalsbu Marije rozhcerja, dobre kschesčanske poczintki plodži a wſchitkach na puczu k wěczej zbožnoſci wobkrucza.

V. Proſch za nas, Maczer dobreje rady!

E. Zo bychym doſtojni byli ſlubjenow Khrystusowych.

L.

Tročtu zapozdžene.

(Něščto za čeledž.)

Čchých drje po prawym hīščče zbožo ē lubemu nowemu lētu pschecž, ale šym sebi to wšcho někak pschemarač, hacžruniž mje hewak niemožé bōle mjeracž, hacž to lube maſanjo a čjowjet, tij niemožé časa wobledžbowacž. — Ale šym so tola zmuzil a čhcu to nětk, kaž wuczeni praja, post festum čjinicž; prošchu tohodla wo wodacžo. Komu pak čchých nětko tola to wulke zbožopſchecžo scžinicž, snadž sebi myſlisch, luby čjitarjo, zavěſče tak mjenowanym wulkim ludžom, dokelž so tak zamołwjam. O haj, psched Bohom ſu wſchitcy jenał wulcy a wažni, ale po nahladze wſchak moi knieža njeſju tak wulcy, je to mjenujcy serbſka čeledž. Budže snadž tola dowolene, do Poſola taſke něščto piſacž, wabjeſche džen mje ē tomu hīžo z přenja napíſmo čjasopija ſamoho, hdyž tu pschedy čjitaty „Ludowý čjasopis“, ludowy myſlach ſebi; ale ſchtó je lud, ſchtó je wón? Zavěſče jara wulki džel serbſkoho luda wuczinja čeledž ſama, naſchi wjeseli młodži holsy a naſche čeſtne młodje holcy, abo kaž ſo čeledž ſama mjeſ ſobu wſchědnje mjenuje, muže a holcy. Z druhá nawabi a pohnu mje ē tomu artifel, kotrež džens 3. jan. we čjasopisu „Dresdner Journal“ (pr. žurnal) čjitch, mjenujcy wo hodownym abo nowoletným „hermantku čeledž“, a tuž tam ſtejſe, zo bě ſo tu tež zas jara wjele Serbow z Hornjeje a Delnijeje Lužic̄ zechlo, ale holcow bě mało, zo njedosahachu. Mžda ſo jara wulka žadasche, daloko wot Drežđan ſo nifikmu njehasche, a potom bě tam hīščče cyla hromada piſana, kaž wulka ſo mjenujcy jenotliwym čelegžinym rjadownjam mžda dawasche: ſchtó dostawasche wotrocž, pohonež ab., ſchtó hoſpoza, džonka, ſrěnca a toho runja. — Zyma mje hnydom wo-beža, hdyž zas tu wo Serbach čjitch, a wobžarujo to myſlach ſam pschi ſebi, tu hlej, telko je piſanjo a wotradžowanjo wo tejle Serbow zavěſče njedostojnej a jim ſchfodnej wěch pomhało! Tola, kaž zo traſch tola něščto mało, pschetož ſteji džen tam, holcow bě jara mało. Pak traſch, zo ſu ſo holcy tola hīžo tročtu nařazale. Daj to Bóh, zo by ſo to tola bórzy pola wſchěch serbſkich čelegdnikow ſtało, pola evangeliſtich tak derje, kaž pola katholſkich. Abo njeſticež dha jim serbſta ſzemja wjachy khléba, nima naſcha Lužica wjac telko rja-nosče, krafnoſeče a wjefela za naſ, kaž tamny cužy, nemliſi kraj! Ach wj wbožy — tola, hdyž je nětk to zbožopſchecžo? Jeno pomału, pschelhwatana wě derje nječini, a potom ſo tež wažne wěch, kaž wěſče, jeno z mało ſlowami mjenuja a wopowieduju; tak tež je moje zbožopſchecžo serbſkej čelegži cyle krótke, zložujo ſo jeno po tamnym starym znathym ſerblim waſchnju, kaž ſebi wěrni Serbjā hīščče dženſniſhi džen nowe lēto pschiwołaj, a to rěka: „Daj Bóh zbožo ē nowomu lētu!“ Tole pschiwołam po tajkim z cykleje wutroby ſerbſkej čelegži w spocžatku lētu 1883. Alle tak z krótka Was njemožu wot-bycž, tuž čhcu hīščče něščto pschiſpomicž, ſchtó čhcu po prawym z týmle ſlowami prajicž.

Hlej, luby serbſki bratſe, lēto je dolhe, dnow je we nim wjele, kotrež budža jara wſchelake, budža ſkónečne a poſhmurjene, wjeſole a zrudne, to drje ty tež derje wěch, a ſchtó pschedejch ſebi po tajkim ē nowomu lētu? Snadž: ſtronotu, wjele pjenjež, dobru žentwu abo ē najmjenſhomu prawje dobru ſlužbu, mnoho wjeselow a toho runja! To drje je wšcho dobre, a to nječ ſo tebi tež wſchitko tak daloko wobradži, hacž hrěch njeje. Za pak ſym ſebi pschi mojim pschenju mnoho druhoho myſlit, džens čhcu jeno něščto wot toho wozjewicž. Majprjedy daj eži Bóh zbožo, zo by tole lēto eži wo prawdže

prawje wulku mnoho tu bohatstwo pschinieslo, nic trach za tonle swet, ale woebje za wecznosz, za njebesa! Luby pschezelo, ty snadz hajo wjiele, wjiele let swoim serbskim buram z wulkej swetu sluzish, wchitez tebie khwala a su z tobou spokojom, to je derje a khwalsky hodsne, dobry a swerny sluzownik njeje ze zlotom zaplaczic; ale moi luby bratse, luba sotra, schto meni twoj najwyshchi kniez, njebeski hospoda r k tomu? Ma ton tez w swojej knizch tam horjeta lute dobre a testy wo tebi napisane, kaz trach th tu deleka? O njemyl so, jeli so hornje atesty z delnimi njevnaja, jelizo cze runje tak njekhuala, dha poslednische tez niczo njeplacza a byrnje rjensche byle, byrnje tam wjetische kolki abo schtemples podciszczane byle, Boh tony kniez budze czi tohodla pschecy tamne zrudne слова pschiwolac: „Ja tebie njeznaui!” Tuż je prjedy wschoho nuzne, zo polda swetneje sluzby tez borsku njezabudzesc. Ale ja njemožu dzen vole dnja ke mischi khodzic, dolhe paczerje spewac abo so wschelako poscic atd. To je možno, a to tez nicto wot czeladnika njezada, ale tohodla pak je werno, zo w žanym powołaniu tak lochy sebi zbožnosz za sluzic njezomem kaz w sluzowym. Je jeno neschto dobreje wole trebne, a nascha sluzba njeje wjac člowieska abo člowiekam, ale je sluzba boza. Trjebamy jeno kózde ranjo dobre mienjenje czinicz a je tez drugdy wob dzen wobnowic a tak nasche dzelo, naschu chlu sluzbu Bohu woprowac, dha sebi z tym taikoho bohatstwa hajo za jene jeniczke lito nahromadzimy, zo möhli so na tym hajo chlu wecznosz zradowac.

Potom daj czi Boh zbožo k nowomu létu, zo by we nim tola tez prawje dobreje sluzby dostal abo trjechil. Dobru sluzbu! Haj, zo bych mel prawje dobre jecz a picz, wjese mzdzy, mało dzelicz — o ne, tak to njeishym menil. Halej, schtož hajo na sluzbu czechnie, czeladnik je, ton žno ma tola schwarny truch wjac rozoma hacz male dzeczo. Hdyž be ty hischeze maly abo mała, a hdyž be so pschez tebie neschto njeudschine sfuczilo abo statko, stejescze tu bórzy macz abo nan z wujom scholtu, joho z hozdzika abo polcom hrabuynoschi a kaz zle njeodore jezdzesche tonle scholka na tebi, czi twoje worakawstwo wmituju, ale na czuczive waschnjo, a hischeze na druhu dzen swedzachu tebi drugdy taikie czećwiane smuzki wo twojich njeslukach.

Tamne czasy drie su zaschke, macz a nau cze netk wjac pacz a psche na tebie ledzbowac njezetaj, sy netk bóle sam swój kniez. Pschiindzesch k wschelakim ludjom do sluzby, a tam zas ze wschelakimi druhimi czeladnikami hromadu. Widzis a slvjskich snadz tu mnoho zloho, to ma na tebie wulki wuliu, tak zo trach so drugdy pschezivo swojej samnej woli na zle pucze zabrudzisch. To dzen možeschi wschednje pola czeladnikow wobledzbowac kofiz maya hubjene kniestwa, njehmanci sobuczzeladnikow abo hdyž hewak do zloho to warstwa pschinidu. Netk budzesch drie hajo tez wiedzecz, schto chcu po prawym z dobrej sluzbu prajecz. Njechladaj po taikim jeno na to, tak wulku mzdu tu abo tam dostaniesch (tohodla trach nehdze do Němcow na wulku mzdzy czahnycz), ale woebje hladaj tez na to, ke taikim kniezim abo ludzom pschiindzesch a kafich zmiesiesch sobuczzeladnikow. Pschetož lepie je dobru ksheczansku sluzbu pschi mjeñschej, hacz njehmamu bjezbožnu sluzbu pschi wulkej mzdze mecz.

Tak njech dopjelni so netk moje mitrobine zbožopscheczo pola wchesh lubykh serbskich sluzownikow a sluzownicow, haj Boh daj wam zbožo we nowym lécze k wschomu waschomu czinjenju a wostajenju, a hdyž je Boh z wami, schto je potom pschezivo wam? Tuż ujech je dzen z tymle docez, jeli so

zbožopisčeczo tež wo prawdze dopjelni, potom budžesj hō so tež ty serbska čeledž zavěšćeče z cyklu wutrobu mōc na koncu lēta 1883 swojomu Bohu džakowac̄ za wchitke joho hnady, tamnomu Bohu, kotrež je sam wotrocžka podobnoſć na so wzal a kotrež je tu w swojim časju na zemju pschischoł, nic traſč zo by ſebi ſlužic̄ dał, ale zo by ſam ſlužit!

Zelenka.

Człowiek a ſchtom.

(Luczlane třeſti w nowej pſchirprawje.)

Založk a zamysl.

Na cyklu lubej zemi njeje žana wēc, z kotrejž ma człowiek wjetſhu poſdobnoſć kaž po cžele, tak po duſchi, hač ſchtom. Tele ſłowo ſda ſo na preni wokomik wažene, a tola to njeje.

Narodžiſi ſo człowiek, położimy joho do drzewianeje kolebki; wmrjeſi, do drzewianego ſaſchęza. Wot naroda hač do ſmiercę pschebywa człowiek nimale tſecži džel žiwenja w drzewianej nadobije, we ſožu. Cykle człowiecze byczo je z drzewom kaž pschekate: tſechu, pod kotrejž pschebywasch, džerža drzewiane rjady; dno we ſtawach a komorkach, na kotrejž kholđiſch, je z deſkow; bliđo, z kotrehož chrobi ſebi bjerjeſch, je runiž z drjewa; woheń, hjez kotrehož bycž ujemóžemy, živi ſo wot drjewa, a wſchēdny grat, kotrež ſebe trjebamy, njeje tón z wjetſha z drjewa? Dwaj najwažniſciej podawaj, kotrejž ſtaſ ſo na ſwēže ſtaſoj, ſtaſ ſo ſtaſoj na drzewie: hréch prenijoho człowieka a wumodenjo na kſchizu. „Ty ſy wumodenjo człowiecžho ſplaha na drzewo kſchiza poſtajiſ, zo tón, kotrež je na drzewie (cžlowieka) pſchewiyl, by tež na drzewie (kſchiza) pſchewinjeny był pſchez Chrystusa, naſchoho krijeza.“

Swj. pisma pſchirunaju radu człowieka ze ſchtomom: „Zbóžny mnž, kiž njeſhodži po radze njeſhmanikow; wón budže runja ſchtoſnej, kiž je pſchi reſach zaſadzeny a pſchinjene plód we ſwojim časju.“ (Pſ. 1, 1—3.) A Chrystus praji: „Koždy dobrý ſchtom njeje dobre plód, ſchpatny ſchtom paſ ſchpatne; na jich plódach jich ſpóznajecze.“ (Mat. 7, 17.)

Cžlowieka móžemy po cžele a po duſchi ze ſchtomom pſchirunac̄. Po cžele: ſchtom ma ſorjenje, zdont, hačy, miatliſcheža a ſopjena. Tak je człowiek ſchtom na hlowu ſtajeny: ſkoruſki ſu wloſh, pjenk je hlowa, zdont je wutrobo, hačy ſtej ruch a nozy, miatliſcheža a ſopjena ſu porſty. Ženož malý džel ſchtoſa je do zemje zaſorjeneny, zdont a króna pſchesčeratej ſo ſebe. Tak dóſka ſo człowiek tež jeno ze ſtopu zemje. Z toho měli wucžbu wzacž, zo hdyz tež wſchu staroſć ſo čaſne wotpoſazacž njeſhodži a njeſhmanik, tutu tola kaž pobocžna njech wotſtanje porno staroſć ſo „njeſheske kraleſtwo a joho sprawnoſć“. K tomu poſtuwa naš tež hiſczeje tuto: kaž ma ſchtom ſorjenje a pjenk we zemi, taſ pozběhuja ſo pola człowieka wloſh a hlowa ſebe. Tohoſla praji swj. Japoſchtoł: „Naſch wobkhad bndž, kaž we njeſhodži ſach“, a cyrkę wo praefaciij: „Sursum corda = pozběhuje ſebe wutroby ſebe!“ A zaſy swj. Japoſchtoł: „Wytajeże, ſchtož horjeka je, hdzež Chrystus ſedži na prawicy Wóteca; dobývacieže jo za tym, ſchtož horjela je, nic za tym, ſchtož na zemi!“ (Kol. 3, 1—2.) A doniž ma naſche cykle zmýſlenjo ſebe zložene bycž, mamh tola tu na zemi po móžnoſći ſwoje powołaſjo z dobrymi ſkutkami ſebi zavěſečić: „Schtožniliž jeno twoja ruka zamóže, to czit horliwje, dokelž tam, hdzež kchwataſch, w podzemii, njeje ani ſkutka ani rozmoma, ani mudroſće ani wědomoſće.“ (Préd. 9, 10.) Nož a ruch njeſteſt

ł njebju, ale ł zemi złożonej, zo býchmy wędzeli, zo maja so skutki miłosćze tu na zemi dokonjecz, nic pak we njebieśach. „Nichto njebudże po horjestacju wot morwych we kralestwie Bożym prajicż: Lamat hłódnym swój kłeb a do-wiedź czubnika do hospody, drasęz nahoho, woprytuj khoroho a pohriebaj morwoho, dokelż tam su wsłitchy wobdaczi z drastu njeśmiernoścę, su wsłitchy węczniu a wernu hospodu namakali, tam smiereče wjac njeje.“ (Swj. Hawschyn, hom. 1. 18.)

A też po duschi runja so cžłowjek schtomej: Býczo dusche je korjen, moch dusche zdouk a hałozę, skutki dusche pak płodzy. Skutkowanjo dusche pschiruna so schtomej, hdyz swj. japoschtoł piſce: „Korjen wosprawnośczenia je wéra!“ Druhdże praji, zo je to luboſcz, poniznoſcz, pokuta atd.

Widżomna stwórba je ķniha z porstom Bożym piſana. Něhdź wędžesche cžłowjek w njej derje cžitacz a wón znajesche kóžde stworjenjo po býcżu. Nětko je to hinał, hręch prenjoho cžłowjeka je bohużel wscho kłazły, tak zo jenož hiszczęze „każ ze schipihelom spóznawamy.“ Tuż měj sczérpnoscż, lubi cžitarjo, hdyz moje wulkadowanja wo „cžłowjeku a schtomu“ tu a tam we swojich pschirunanjach kłaca. Wém, zo mje tohodla krucze njeśudžiſč, hdyz namaj wobemaj tak wjele njezaleži na hładkoſci węch, hałož na spóznaczu wérnoſcę a zbóžnoſcę dusche.

„A dyrbiſch joho mjenu Jezus rěkacż.“ Luk. 1.

Mjeno, z kotrymž so zastojinstwo a skutkowanjo naschoho Zbóžnika woznamienjuje a kotreż bu we pschizjemjenju arcjandžela Gabriela jomu pschipołozene, je Jezus. Židowske słwo „Jezus“ — Jeshuah rěka: Zbóžnik, wumóžnik, wožbożer. Tute mjenu pokaza nam Syna Božego hało toho, schtóż je, hało wumóžnika z węžnho zatamanja a wož božerja: „Wón wumóži swój lud wot joho hręchom.“ Matth. 1, 21. Też we starym zakonju namaſkamy mužow, kotsiż mjeno „Jezus“ wjedu. Tak rěka egipſki Józef Jezus, dokelż je pschez swoju staroſćwiſeč kraju a lud psched hłodom wobkhował; Jezus rěka tež zmuzith Josue, kotryž židowski lud do slabijenoho kraja dowiedże; Jezus rěka syn Žosedaka, dokelż židow z babyloniſkoho zaciecza zaś do kraja swojich mótcow wježesche. Józef, Josua a Žosedeckowy syn wopokaſzachu so jenož jenomu ludej hało dobroczerjo, a to we cžaſnych cžejnoſczech. Nasch Jezus pak je so hało dobroczer wſchěch narodow pokazał: wot njoho żorli so hnada a žiwenjo wſchem cžłowjekam, wón njerwumoži jenož wot cžejnoſczenia cžela, ale tež dusche. Wón sam zaſkuži mjeno Jezus, dokelż „druhe mjenu cžłowjekam pod njebjom njeje date, we kotrymž móhli zbóžni býc.“ St. jap. 4, 15. „Bóh je joho powyschik a jomu mjenu dał, kotreż je pschez kóžde mjenu, tak, zo maja so w mjenu Jezuſowym zbićowacż wſchě kolena tych, kiz su w njebju, na zemi a spod y zemje.“ Fil. 2, 9—10. Woſebne mjeno abo zemjanski narod wjele na sebi nimatej, je-li džeczo woboje wot mótcow herbowala: cžescze hódnische je mjeno, kotreż sebi něchtó pschez samse zaſkužby dobuđe. Jezus pak je sebi swoje mjeno wo prawdze zaſkužił z njewurjeknithmi zaſkužbami wo cžłowjeczi splah. Zo by tute mjeno so jomu pschipołozicž móhlo, dyrbjesche ſlaboſcze cžłowjeczeje natury na so wzacż, so židowskomu zakonjej wobrieżanju podežiſnycż, 33 lét na zemi pschibywacż a po žiwenjenju połnym trádanjom swoju róžiczeſtvenu krej na drjewje kłiža we wulkich boſczech za nas pschelecz.

Tak j. mieno Jezusowe we kózdyim nastupanju wjeleswiate a wscheje czeſcze hódne. Tute mieno je kaž njeuſaknith fužol, z fotrohož so bjez pscheſtacza hnada a zbožnoſć žorli. Nic te abo druhe, ale wsche ſubka thowa tute mieno we ſebi. Njeuwurjeknita móć bydli we tutym mienje, móć, fotraž žlych duchow pschewinje, a wsche jich ſpytowanja.

Jezus ma tež mieno: Chrystus. Kaž preňje mieno ze židowskeje, je tute z grichiskeje ręce wzete a rěfa: jałbowany (= Mleſſias). Tute mieno je ſo Jezuſej pschiſpoložilo hladajo na joho thoje zaſtojnſtwo. Wón je wérny profeta (abo tež wuczer): „Tutón je zaſvérno profeta, fotryž je do swěta pschiſhol.“ Jan. 16, 14. Wón je wérny wsychſki měſchnik nowoho zaſkonja, fotryž je po ſlowie japoſchtoſa: „ſwjath, njewinowathy, njewoblaſowany, wsiche njebes ſtajenj, njerjeba wchědnie předy za ſwoje hréchi woprowacj (kaž měſchnik z čłowiekow powołany) a potom hafle za hréchi ludu.“ Hebr. 6, 26. Wón je naſch kral, kaž Boži jandžel k Mariji džesche: „Hlej, budžej podjecz a Syna porodžic, a pomjenujesz joho z mienom Jezus. Tutón budže wulki a syn Rajwyschho rělač. Tón kniež da jomu trón Davida joho wótca, wón budže králowacj we domje ſakubowym wěžnje a joho králeſtwa njebudže žadyn kónc.“ Luk. 1, 31. (Skončenjo pschiſhodnje.)

3 Lüžic a Sakskeje.

Z Budyschina. Wutoru 9. januara buſchtaj na tudomnym taſtantſtwje kniežaj Jan Hornig a Adolf Brendler, fotraž běſchtaj hacj dotal administratoraj byloj, preniſki w Reichenawje a druhi w Grunawje, za fararjow ſpomnjenieu woſadow ſwijatočnje poſtajenaj a woſkručzenaj.

W nastupanju cyrkwiſkih powjeſcōw z jenotliwych woſadow mamj híſcze dodacj, zo běſche loni w Bžđeri 138 a w Hajnicach 180 woprawjeniow.

— Žara zrudna powjeſcz je z Hannovera do naſcheje Lüžicy pschiſchla: kniež kapłan Petr Brünner je 10. t. m. na železnicy wo živjenjo pschiſhol. Sredu 10. t. m. w noč jedžesche ſpěchim czech z Kólna do Barlina a Dreždjan; dwaj duchownaj kniežaj ſo ſobu wjezeſchtaj, fotrejuž jedyn běſche naſch luby kniež Brünner, kapłan pola groſiny Hoensbroich we Worklecach. Khořeſče dla běſche loni ze ſwojim wujom (guftorffskim fararjom) do ſwojeje domiznhy wotjel, hdžej ſo tež woprawdze zas wuſtrowi. Něk chyſche ſo zas do ſwojich lubych Worklec wróćicj — a tu joho pschekhwata nahle njezbožo! Wóz, w fotrymž ſo duchownaj namakaſchtaj, zwróci ſo, dokelž bě ſo koleſo někak rozrazilo. Pschi nahlym panjenju woza bu kniež kapłan Brünner tač njezbožownje cziſnjeny, zo do wočna zleczā, tute pscheraz, a wóz na njoho padže. Druhi duchowny kniež, kapłan Wirz, kž ſobu do Sakskeje jedžesche, zo by ſwoje nowe město, kapłanstwo w Chemnicy, nastupiš, woſta njewoſkiſhodzeny, kaž tež druhei dwě woſobje, fotrejž běſchtej ſobu we wozu. Kapłan Brünner njezbožo pýtmyſchi bě híſcze ſawoſał: „Mohi horje! njezbožo ſo ſtanje!“ — a w tym woſomkniſenju běſche hížo joho pschekhwatako. Njebočicjci běſche hafle 26 lět ſtary. Wſchitlich, fotſiž ſu mlodoho, luboſciwoho a njewinowatoho měſchnika znali, je joho zrudna ſmiercz najhlubſho zrudžila, najbóle pač joho staru macz, fotrejež jeniceki syn běſche. Zawěſcze buža wíſhitch, fotſiž ſu dobroho duchowneho znali a lubowali a čeſczili, joho do ſwojich modlitbow wobzamkuſc, zo by Bóh jomu chył bórzy wobradžicj za

krótkie swérne prćowanię węcznemu krónu. — Rodzony 19. ołt. 1856 w Grevenbroichu pokazowaścze zemrjetu hiżo hako mały hólczec powołanju k měschniſtwu; studowaścze gymnasium w Grevenbroichu a Neuhu, theologiju w Bonnje a Roermondu (w Hollandskej); 1880 na zymu měschniſku swiecžiznu dostawšci poda so, dokelž w swojej domiznie kulturkampfa dla zaſtojnſtwo dostačz nje-mózczę, do Worklec, hdżeż je febi za czas swojego pschebywanja luboſcž wschiſtlič dobył, kotiž mějachu pschiležnoſcž z nim wobkhadżowacž. Wopominajo ſłowa ſwj. piſma: „Zapoczątk mudroſcze je bojoſcž toho Kenyeza” běſče wot młodoſcze z prćowaniem za wědomoſczi zjenocžil nutru wobožnoſcž. Swojomu nanej, kiž w l. 1866 zemrje, a swojej macžeri wobkhowa hacž do konca swérnu džecžacu luboſcž, pschecžiwo kóždomu běſče jara pschecželný a luboſcžiwy. Pscheswědczeny wo ſwiatosćzi měschniſtſkoſho powołanja pytaſche wſchudźom Boha lubowacž a jomu ſlužicž. „Spodobna běſče joho duſcha Bohu, tohodla khwataſche joho wotewzacz.”

Z Jasenicy. Riedżelu 7. t. m. mějſche naſha katholſka bjeſada ſwoj džewiſty założenſki ſwiedźen w tuđomnym hoſćencu, hdżeż ſo wona hewał ſkhadžuje. Też tónkrócz běſche ſwiedźen nadobnie wopytany wot ſobuſtaſow a jich ſwojibných, kaž też wot wiele hoſćzi z bližka a z daſoka. Šwiedźen wotewri k. Čeſſla hako pschedsyda w pječiſtch z tym, zo hoſćzi z wutrobinej ręczu powita. Ma to džeržesche wſokodostojny k. kanonikus ſenior ſučank z Budyschina (z nim bě tu k. farar Hórnik) dlejſhu ręcz, w kotrejž wažnoſcž katholſkeje bjeſady pschipoznawſche a woſebje młodoſcž k pschijſtſtſnomu waſchijnju napominaſche. Po nim ręczesche woſadny k. farar Werner z Schröceſcie (z nim bě też k. kaplan Scholka) wobſchernje wo tymi, kaž ſo w bjeſadze ſobuſtaſy w běhu ſēta rozwucžuju a w swojej katholſkej wérje wobkručzeju. Druzy ręczničy njewuftupiſchu, dokelž rěkaſche, zo dyrbí ſo tónkrócz ſpěſhniſje za ſobu po programmje, kiž bě rjenje eziſtežany, dale krožicž. Tuž dha hrajesche ſo hnydom (!) džiwiadlo abo theater. Brěni kruch wuznamienjesche ſo z rjanej pschijſtſtſnej t. r. eziſtej ſerbſkej ręczu a bě wot jenoſo ſobuſtaſa pschelženy. Tutón kruch (Dwaj pscheczeſej a jena ſuſnja), kaž tež tón druhi bu wot hrainerow jara derje pschedſtajemy, tak ſo woſaj wulcy ſpodaſaſtaj. Po džiwiadle, běſche zhromadna wječer a ſkončznię drje reje.

Z Drežđan. „Macž je wſchudźom znač”, tele pschisłowo nam do pomjatka pschindže, hdžyž wutoru 16. januara do Meinholdeſ ſałow zaſtupičimy a swojich lubyħ serbſkich bratrow a ſotry zhromadženych namakachmy: ſerbſke woſlicža, ſerbſke žyńki, ſerbſka pschijſtſtſnoſcž a tež někotre ſerbſke draſthy, wſcho dopomnjeſche naſ na lubu macžernu Lužicu. Zawěſze běſche to zbožowna myſlīcžka, hdžyž psched 5 lětami katholſch Serbja, kotiž maja w Drežđanach ſlužbu a wobhdenio, zaſtupičmu, zo bychu towarzſtvo Serbow „Fednotu” założili. Hižo to je wažny nadawč, zo ſo z taſkim zjenocženjom luboſcž k swojemu narodej a zwissliwoſcž a pschecželſtvo miję ſobu haji; hłowny nadawč pak dyrbí być a wostanje, zo swoju macžernu ręcz wobkhowaja a njezabudu, ale ju tež swoje džecži we ſwojibje wucža, hdžyž z wonka domu žana pschiležnoſcž k tomu nijeje. Za tym dyrbí ſo „Fednota” prćowacž a kaž ſo nadžiamy, ſo tež węſeje prćuje. — Założenſki ſwiedźen wotbu ſo po poſtajenym programmje. Pod wjedźenjom k. wucžerja K ö ſlera ſpewachu ſo w dwemaj dželomaj ſpewy prawje derje. ſerbſke ſpewaj běſchtaj dwaj pschizatay, kotaſh ſo tež eyle derje paradžiſchtaj. Pschitomni hoſćeo z Drežđan wobzarowachu, zo ſo někotre wjac njeſpewachu, dokelž ſerbſke ſpewy rady ſhyshecz chyčhу. Woſebite pschipoznacze namakachu někotre

žortne kufki. Po hudźbnym dżelu sejehowasche zhromadna wjeczer, pſchi kotrejž pſchedsyda towařstwa, t. Glaſch I., w swyedzinskej ręczi pſchitomnych hofezi powita a na to pokazowasche, kaf je so towařstwo „Fednota“ prówociało, luboſez ke katholskej cyrkwi a woſebje t ſwiatomu wócej, bamžej Leonej XIII., a t swojej wócezinje, woſebje naſchomu ſławnomu krajnemu wócej, kralej Albertej, hajicž; ręczniſ ſkónczi ze „Sławu“ na bamža a krala. Po pſchedsydze ręczesche t. farar Hórnik a ſpomni woſebje na to, zo je tež něchtó tſecži hiſhcež, kotrejž naſchu luboſez žada a zaſluži: naſcha luba macž Lujzica; jeje wotnožk je „Fednota“ w Dreždžanach, kotrejž ręcznikowa „Sława“ płaczeſche. Namolwiany wot pſchitomnych kniežich ręczesche na to t. kapłan Skala w ſerbskej ręczi a ſpominasche, zo je ſerbske piſmowſtvo najlěpshi ſredk za towařstwo ſwoje wotpohladanjo dołpeča, pſchepróſhovasche tohodla t džerjenju ſerbskich čaſopisow a ſlawiesche ſerbske kniežny a macžerje, kotrež ſwérnje ſerbsku ręcz a ſerbske waſchnijo haja. Z horliwymi ſłowami khwalesche na to t. reģistrator Barjen ſerbsku macžernu ręcz, w kotrejž je macž naš preňje modlitwy wucžila. Na to hiſhcež něchtó ręczesche, tež pſchitomne duchowſtvo doſta Sławu. Běhu tu wyſche ſpomijeneju kniežow z Budyschina ſtoro wiſhitych dreždžanscy duchowni pſchitomni. Na to ſejehowasche bal, kotrejž ſo je ſerbskej polonaiſu zapocža. Pſchejemy lubej „Fednocze“ w Dreždžanach z ekleſie wutroby kežem, zróſt a ſpomožne ſkuſkowanjo, zo by tež naſhich zdalených bratrow a ſotry zdžeržała haſko ſwérnych synow a džowki naſcheje ſwajeſte cyrkwie a lubeje Lujzicy.

— Kniež Pattoni, kiž je hacž dotal w Reichenbachu město fararja zaſtał, pſchitidze za druhoho kapłana do Lipſka, na joho město do Reichenbacha je kniež kapłan Richter z Khemnicy pſchesabženy. Za nowoho kapłana do Khemnicy bu nowy měſtnik z Pruskeje, kniež Wirk, powołany.

— Mały prynce Albert je w poſledním čaſu zaſ bóle khory był, dyžli prjedy: gýmnica a krawjenja ſu pſchibjerałe; khory može jeno jara mało cyroby wuživač, spar je njemerny.

3 chłoho ſwēta.

Němska. Bruski ſejm chce zakon wo podpjeranju z powodženjom wobſchodziennych a někotre nuzne pſchedlohi dowuradžicž a potom ſo na khwili zamknije, zo by rajchstag moħł njezadžewam swoje poſedženja džeržecž. Zakon za podpjeranjo powodženych pſchitobročza wobſchodziennym 3 miliony mk. Z toho doſtanu: 1. jenotliwi wobſchodzieni t podpjerje za wobydlenja a cyrobu, 2. gmejný za wuporiedzenjo pucžow a twarbow, 3. tſecži džel ma ſo nałożicž na polepſchenjo hacženjow a naſypkow pſchecživo wodže. — Kejzor Wylem je 600,000 mk. za powodženych z pjeniez zwolił, kotrež ſu joho wudželenju zawoſtajene. Wjerch Bismark to w poſedženju wozjewi a tutej joho ręczi ſo — ſhtož dołho wjac bylo njeje — na wiſhých ſtronach pſchihloſowasche. Tež Windhorſtowý namjet, zo by kejzorej pſchedsydſtwo rajchstaga džak wuprajilo za tónle nadobny dar, ſo jenohłosnje pſchija. — W naſtupanju kulturkampfa je ważne, ſhtož nowiny piſaja wo tym, zo je ſwj. wóć ſam kejzorej Wylemiej liſt piſał a tón zaſ wotmołwił. Hacžruniž ſo wo liſtomaj ničo wěſte njeve, je drje tola bjez dwěla, zo je bamž kejzorej Wylemiej wo dokonjanym zjednanju z Ruskej piſał a někto za hacžene jednanjo z Bruskej zaſ ze ſwojeje ſtrony za pocžecž pyta. — Zaſ trjebaja za wojerſtwo wjac pjeniez. Někto zaſ artillerija

doscz sylna njeje — nowe dawki za wojskwo budza drje so ze wskohoho ręczenia a pisania wukopacż. Njech dha so k tomu bjeru pjeniezj, kotreż ze zaſtaſa twarjenja woſebnych kasarnow dobudu. — Z cyla po cyłym swęcze někto ſkoro jeno we jenym naſtupanju na pschemo dželaja: we wobrónjeniu. Wskitcy džerža so prawidła starzych pohanſkich ludow: Si vis pacem, para bellum („Czechy-li mér, pschihotuj ſo na wójnu“). Hdzie ma tajke wobrónjenio na pschemo ſwój kónc mécz a ſchtó dyrbi prěni pscheczaj, za tym ſo njeprafſcheja.

Italſka. W tutym kraju radifalni straschnje wuftupuja, někto pscheczjivo Rakuskej. Dokelž je tuta mordarja Oberdanka w Terschezu powiſnycz dała (wón běſche hako wotpóſlanc italskich zbežkarjow a njepſcheczelow Awſtrije w ſpomnjenym měſce bombu czisnyk), cheedža ſo na njej wjeczicž; njemóža pak lejzorej ſamomu ſchrodzecž, tohola je wónđanjo njekhmanik awſtriskomu poſlancej lamieni do woza czisnyk a druhi je lejzorſki wopon ſkazyl. Italske kniežerſtwo tajkim njeſkutkam ze žanej kratoſezu napscheczo njeſtupa. Njedokonka drje tež wjele, hdzj je ſkoro cyłe hido w moch zbežkarjow. — Za to pak ſwiaty ſtol dželi a wjetšemu wažnoscž za wskie kraje dobywa. Zaměſcie móže ſwj. wót bamž Leo XIII. z wjefoſoſezu do zańdzenoho lěta poſladowacż. Toho duchowna móć, kaž „Germania“ piſa, roſeże a namaka wſchudźe pschipóznačo. Bruska je w zańdzenym lěcze zas poſlanca pola ſwiatoho ſtoła poſtaſila, Rukſa drje to w bližichim časťu tež dokonja, we Francófskej ſu zapoſlancz a ministerjo zjawnje w ſejmje wuprajili, kaž wujitne a nnzne je wuzke zjenoczenjo z bamžowym ſtołom; z Žendželskej ſo tohorniua wo tym jedna, jeno mała Belgika, czople hnězdo ſwobodnych murjerjow, ſo ſwj. ſtoła zdaluje.

Francófska. Nekotre dny po Gambettowej ſmierci zemirje tu general Chanzy, jara wſtojny wójwoda, kiž mjeſche pječza nadžiju, Gambettowy naſtupnik bycz. — Z czełom poſledniſchoho ſu w Parizu móže ſo prajicž hroźne pschibojſtwo hnali. Nowi pohanijo, kotsiž Boha přeja, zhibuju kołeno psched czełom njeweríwca („bjezbožnika“), kiž je cyrkę pscheczehaſ a ſkonczenje wot žónskeje ranjeny wumrie! Na krute žadanjo Gambettowoho nana bu czeło do Rizzy pschewezene, hdzj je poſrjebane.

Ruska. Zaś zatraſchne njezbožo. Z Pětrohroda telegraſuja, zo je w Berdičevje poňdželu 15. jan. w noch ſo cirkus wotpaliſ a zo je 300 woſobow wo živjenjo pschichlo!

Amerika. W Milwaukee je ſo 10. t. m. jara wulki hotel (hoteſenc) wotpaliſ, hacž dotal ſu 60 czełom z rozpadankow wuzahnyli.

Wo powodženjach nad Rheinom a Mainom

ſtajnie hiſhceje zrudne, haj hrózne powjeſcze pschihadžaja. Cyłe ſtati mohle ſo piſacž wo žałostnym hubjenſtwie, kotrež je woda načzinila. Trochu woſchijecz móžemj njezbožo, hdzj ſtachimy, zo je po wobliczenju frankfurtskich nowinow na 12 abo 13 quadratnych milow powodženych bylo a z džela hiſhceje je! W ſtajnejskim wokrjesu Düsseldorf ſamym buchu z wulkej wodu potrjechennych 92 gmejnów, pod wodu je 10,507 thěžow, w kotrychž na 80,000 czełowjekow bydlesche. Z mnogich powjeſcżow na pschikkad jero někotre tudy ſtajmy. Z Koblenca piſaſa: Hubjenſtwie w powodženych miestach je njewuprajite. W Neuendorfje ſtupaja ludžo z druhoſki ſchoda do czołmow, kotrež jich strachej wutorhnu . . . Wobydlerjo ſu ſwój z mokrotu ſchorjeny ſkót na ſynowe ūbje

zwobżili. We mnogich cyrkwiach nad Rheinom steji woda hacż k wulkomu wolturjej a měchnicy móža jeno w małych městnoścach božu mſchu dżerżecż. — We Pfalcz a Hessenſkej su też mnogo čłowjekojo w żołmach žiwjenjo pſchiſadžili. Ze tam na 12,000 čłowjekow biez wobydlenja. Wola Ludwigſhaſen je cyly rynk wsow zapusczenych, jena kheža po druhiej pada. Cyła krajina wot Mainca hacż do Mannheimu je njesmerny, żołto-mazany jézor. — Schkoda so njemoże woblicićę, dokelż je wſchudże, też woſkoło mjeniſkich rěkow dobra ſemja z rolow a ūkow wotpławienja abo z pěſkom a kamieniem posypana. Wſchelake nahromadny kaž neple, zeleniny, futyr, drjewo a t. d. je woda ſchtó wé hdże donjelska abo womaczała a ſtaſyła. — Někto drje je z mjerznijeniom woda wſchudžom zaſ ſpadnyla, ale wulke hubjeniſtro je ze zymu ſerie hiſchęce powjetſtchene. Ze toho dla pſchiſprawna staroſę, zo po cylej Němſkej za wobſchodziennych ſwérnje ſkladuja, zo bych u tola najhôrſchu nazu trochu wołozili.

Pſchiſpomnicz hiſchęce dyrbimy, zo je też rěfa Dunaj (Donau) w Bajerskej a Ratuſkej z brjohom wuſtupiwschi jara wjele ſchkody načiniła.

Wſchelcziznij.

* Nabožnoſć je ke wſchomu dobra. Njewěriwy professor dashe pſchećzivo swoim njewěriwym zasadam swoje džeczi jara derje we kſcheczeńſkej wérje rozwuczećż. Joho pſchećzelojo, kotsiz derje wjedžachu, kaſ wſchu nabožnoſć zacpiwa a ſo tomu džiwačhu, chyčhu rod zhonič, kaſ ſo to z joho zwylſtenjom znieſe. Tu jim wotmołwi professor: „Pſcheju ſwoim džecžom wjac duchownoſto měra, znutſkownoſto poſkoja a wjac wjesela w tutym žiwjeniu, hacż ſym ja ſam wužif; a k tomu móža jeno docpicż, hdž wjac wérja džili ja.”

3 nowa proſhymy

ſerbſkich hoſpodarjow, zo bych u chyli w tutym rjannym čaſu w Baczonju ſamjenje wozyćż. Bucze ſu rjane a twjerde, konje wuwoſpocžowane, mnogoſtwa womloczene. Tohodla: čeſtni hoſpodarjo z bližka a daſoła jědzcze do Baczonja! W pſchichodnym čiſle pſchinjeſem ſapisk dotalnych fórow.

Naležnosće naſoho towarzſtwia.

Sobustawy na lěto 1883: kk. 49—52. z Khróſciec: Jurij Herrmann, Michał Pozeř, Marija Wawrikowa, Michał Wawrik (Skala), 53. Michał Delan z Baćonja, 54. Hana Nowotnowa z Nuknicy, 55. Madlena Budarjowa z Worklec, 56. Pětr Šilak z Hórkow, 57. Pětr Žur z Różanta, 58. K. z Różanta, 59. 60. ze Słon. Boršče: Hana Riglka, Mikławš Hajna, 61. Jan Mac z Wulkoho Wjelkowa, 62. Jan Kral z Čemjeric, 63. Pětr Haſa ze Zajdowa, 64. 65. z Njebjelčic: Mikławš Žur-Kokla, Marija Žurowa, 66. 67. z Budyšina: Mikławš Bledrich, Michał Cyž, 68. 69. z klóſtra Marijnoho Doſa: kapł. Innocenc Jawork, duchowna knježna priorka Paula Mitec, 70. duchowna knježna Francha Koklic z klóſtra Marijneje Hwězdy, 71—73. z Kukowa: wučeř Augustin Bráuer, ſtrybarjec młynik Jakub Kokla, korčmar Hajna, 74. 75. z Wěteńcy: Michał Piech, M. Delan, 76—85. z Jawory: Mikławš Krawčik, Mikławš Wawrij, Mikławš Jakubaš, Mikławš Zarjenk, Michał Čorlich, Pětr Krawc (Schneider), Mikławš Krawc, Michał Hanuš, Madlena Sołćic, Pětr Bryl, 86. Jan Bryl z Dreždān, 87. snadž zabuty abonement přez k. Vincenca, 88. Jan Mětowski ze Sł. Boršče, 89. Michał Wels z Hněwsec, 90. Marija Pjetašowa ze Židowa, 91—93. z Dreždān: Michał Glawš, Jakub Walda, Marija Šimanec, 94. Hana Kubaukowa z Budyšina, 95. Jan Pětrka z Hrubjelčic.

Sobustawy na lěto 1882: kk. 450—458. z Khrósćic: kapł. Jakub Šolta, Michał Lukaš, Michał Serbin, M. Cyž, Jakub Zarjenk, Michał Kokla, Michał Wawrik, Hańża Wiznarowa, Michał Śwejda, 459. 460. z Workleć: Jurij Pjekar, Hańża Koferowa, 461—463. ze St. Cyhelnicy: Jakub Włoski, Jakub Źur, Hana Hetmanowa, 464. Jakub Donat z Nuknicy, 465. 466. z Wutolčic: Jan Mark, Pētr Delenk, 467. 468. ze Smječkec: Michał Šiman, Michał Hennig, 469. Mikł Kubica z Hory, 470. Hańża Koklic z Now. Wjeski, 471. 472. z Jasońcy: Marija Kralowa, Jurij Libš, 473. 474. z Časec: Hana Koklina, Jakub Kummer, 475. Hana Šołćina z Hatow, 476. Pētr Hejduška z Hórkow, 477. Jurij Sopa z Prawočic, 478. Kralowa ze Sernjan, 479. Maria Rječyna z Budyšina, 480. 481. z Njebjelčic: Michał Skoda, Jurij Wuješ młyňák, 482. Jakub Zmij ze S. Pazlic, 483. rendant Besser z klóštra Mar. Hwězdy, 484. 485. z Wěteńcy: M. Delan, Michał Pjech, 486. Michał Lebza z Křiweje Boršće, 487. Handrij Mótko z Budyšina, 488. Jan Pětrka z Hrubjelčic, Jakub Buk (Pjech) z Konjec.

Na lěto 1881: J. Brusk z Khrósćic, J. Kummer z Časec, Jakub Włoski ze St. Cyhelnicy.

Dobrowólne dary za towařstwo: d. knježna Paula Mitec, priorka w klóštrje Mar. Dole 1 m., P. Haša ze Zajdowa 50 p., M. Bjedrich z Budyš. 50 p., M. W. z Hněwsec 50 p., M. Rječyna z Budyš. 50 p.

Za cyrkej Wutroby Jězusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadzena daň wučinještej 57,020 m. 89 p.

K česci Božej a k spomoženju dušow su zas woprowali: ze Sernjan 2 m., z Różanta 1 m., k česci třom swj. Kralam: M. Młónik z Budyšina 5 m., toho runja: Hańża Rj. z Němskich Pazlic 5 m. a Ł. swójba z Njebjelčic 3 m., zběrka Benno-blatta z Dreždán 29 m. 50 p., přez knj. superiora a fararja Jakuba Buka knježna Hana Hüfnarjec z Dreždán k božomu džesému 100 m., za doma-wobstaranu khoreje z budysk. wos. 2 m., khuda dówka z Ralbic 1 m., P. R. ze Swinarnje k česci najswj. Wutroby Jězusoweje a k wumoženju khudych dušow 10 m., swójba S. z B. k česci swj. Bosćana 50 m., serbska knježna, služowna w Dreždánoch 10 m. (Sława a swěrnej Serbowcy, koťraž wot domizny zdalenia so swěrnje k mačeřskej Lužicy džerži!), grofina M. a grofina M. po slabjenju 150 m. — Hromadže: 57,389 m. 39 p.

Njech lube Jězusdžěćatko wšěm swojim dobročerjam nadobnje płaći!

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 8211 m. 60 p. — Dale su woprowali: njemjenowana přez k. kapł. Šoltu 50 p., přez k. Alfonsa Poráka z Hajnic towarzstwo wječor před nowym lětom 25 šěsnakow = 42 m. 50 p. — Hromadže: 8254 m. 60 p.

Za powodźonych nad Rheinom: D. přez k. katechetu Nowaka 2 m., khuda žona S. z Budyšina 50 p.

Zaplać Bóh wšěm dobročerjam!

Knihiwjazańja a pschedawańja modlerśkich knihow

Jurija Deleńcžki w Řutowje (w Marijnej Hwězdje)
poruczuje ſo za wšitke w tym nastupanju trébne džěla a ſkaſanja z pschiſlu-
bjenjom elegantnoho a tunjoho wobstaranja. Tam je tež wulki ſkład
katholickich modlerſkich w najjednorischim a najwoſebniſkim zwiaſku, knižlow ze
złotym wobrězkom wot 1 m. 50 p. hačž ſtajnajdrohotniſkim. Tohorunja wob-
ſtaraju ſo wšiché w knihifupſtwach wozjewjene knihi nanaſpečniſcho.

Wozjewienjo.

Na założenſki swjedzeń wóhnjowej wobory w Marijnej Hwězdje 28. ja-
nuara zjenočený z džiwanđlom a balom dowola ſebi najpočorniſho pschepr-
ſhowacž

Kommundo.

Katholicki Pospolity

Wudawa so
prěnu a třecu sobotu
měsaca.

Placi lětnje
na pósce a we knihařni
1 m. 70 p.

Eduowy czasopis.

Wudawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Cislo 3.

3. februara 1883.

Lětnik 21.

„A dýrbijské jeho mjeno Ježus rěkacé.“ Luk. 1.

(Skónczenjo.)

Wot spoczątku namakamý pola křeszcjanow rjane waschnjo, zo mjeno Ježusowe na swoje wěcy piſachu, zo bychu takrjec wšiché časne wobſedzeńſtwo z luboznej wónju tutoho slódkoſkého mjenia napjeliſli. Piſomne znamjo za mjeno Ježus bě pola nich potajny cejch, na kotrymž ſo hako křeszczenjo ſpóznachu, kaž parola pola wojałow. Mjeno Ježusowe zaręčhu na rowy marträjarow a piſcezelow, kotrychž běchu w katakombach khowali, na swoje pierſteženje, lampy, na wšiché cyrkwinke kaž domjace ſudobja a nadoby. Piſomne znamjo za mjeno Ježus pak wobſtejſche z prěnich piſmikow ſłowa Chrystus: X = Ch a P = R, tak, zo druhí piſmik z prěním do jenoho wjazajo, tutu formu nałożowachu:

X Tute znamjo dopomijesche křeszcjanow kaž na ſlōdke mjeno Zbóžnika, tak tež na swi. křiži, na kotrymž je nas wumozil; wſchaf niečini, zo je křiž křiwh, dokelž byczo křiža we dwěmaj rjadowaj wobſteji, kotrejž ſo piſherězniſtej. We tutym znamjenju X poſaza ſo křiž we Chrystusu a Chrystus we křižu. Piſmif P = R do X = Ch zapíſany bě a je kaž czeło na křiži piſhibite.

Bódla tutoho najstarſkého piſomnoho znamjenja ſu ſo we pozdžiſkých časach druhe nałożowale, a ſpominu k dalšhomu rozwueženju:

1) Často widžiſkých we cyrkwiach a we knihach tute znamjo I. H. S. V.

to řeča: In hoc signo vinces = we tutym znamju dobudžesč. Hdyž kejžor Konstantin (pozdžiſký křeszczený a prěni křeszcjanſki kejžor na romskim trónie l. 325) piſcežiwo Maxencijej do bitwy čehnjeſche, wožewi ſo jomu na njebju khorhoj z tutymi piſmikami, a piſcež tute zjewjenjo poſhljeny, piſci-

masche zmuzicze njeprishecza, joho wójsko do reki Tiber czischę. Wot tutoho časa su spomnjeni pismiki so k woznamjenjenju Jezusowohu imena nałożowale.

2) Trochu pschemenjene namakam hornje pismiki na tute waschnjo: I. H. S. t. r. Jesus Hominum Salvator = Jezus człowiekow wumozni. W nemšich knihach: J. H. S. = Jesus, Heiland, Seligmacher.

3) Też na tute waschnjo I. **H**S., město V. tsi hoždžisi, z kotrymiz bě **G**hy Boži na kſchiz pſchibity. **V**

4) Hornje znamjo namakach tež do slónca abo koła pisane, kajkež so swj. Bernadinei ze Siena na njebju polaza, czoħožda so tutomu swjatomu tež na swjeczatkach slónco z tuthmi pismikami wudebjene do ruki dawa.

5) Lubowar Jezusowohu imena, swj. Ignac z Lojola, pomjenowa swoje towarzstwo po Jezusu. I. H. S. = Jesum Habemus Socium, to rěka Jezusa manu k towarzshej, namakach na wszech twarijenach Jezuitow, na wszech knihach, wot nich pisanych abo czischęcanych. Z krótka tež jenož: S. I. t. r. Towarstwo Jezusowe (jeničkach joho czescz pytace a jomu na wosebite waschnjo poswieczone).

6) We starých časach bě pobožne waschnjo rozhčerjene, zo sebi człowiek stański z koža pismiki na čoło napisa, kotrež běchu w taſli na swj. kſchizu: I. N. R. I. = Jezus Nazaretski, Kral židow. Czinjeſche so to po prawidle: Džen derje zapocząt je poł dobycza.

Naložny so wschitkach k tutomu bohužel pozabytomu waschnjo, kedažbujo na napominanju swj. Japostola: „Wschitko, schtož cžinieže we ſlowie abo ſluku, to cžinieže we mjenje naſchoho knieza Jezusa Chrystusa!”

—s.

Katechismus we pſchikladach.

Swjatoho Hawschtyna prascheshe so něhdyn muž, we cžim cyla kſche czanska wéra a cyla swjatosć živjenja wobsteji, a myſlesche, zo dolhi rynk winowatoscžow zhoni. Tola sławný cyrkwiſki wucžer da jomu krótkie wotmožwienjo: „Lubuj a potom cžiū, schtož chcesh!”

Je to krasne, nadobne wotmožwienjo. Pſchetož schtóž ma luboſcz k Bohu, tón wéri, schtož je Bóh zjewiš, tón so nadžija wschoho, schtož je Bóh slubíš. We tuthych tſioch poccziwoſcžach pak je wopſchijate kſheszczanske živjenjo tudy na zemi a węczne živjenjo w tamnym swěcze, kž swj. Pawoł Korinthiſkim piša (1. Kor. 13, 13): „Někif pak wostanu wéra, nadžija, luboſcz, tele tsi. Maj-wjetſha pak tuthych je luboſcz.” Swj. Hawschtyň mějesche potajſtim prawo prajiež: „Lubuj a potom cžiū, schtož chcesh.” Pſchetož schtóž Boha lubuje, njebudže tón cžiniež, schtož so jomu spodoba? Budže so k něfomu podla njoho modlicž? Budže joho mjeno z klecžom a pſchishahanjom wonjezczęcicž? Njebudže krijezowe dny swjecziež? Schtóž Boha lubuje, njebudže tón tež tych luboſcz, kotsiž su zaſtupnych Boži na swěcze: starskich a pſchedſtajenych? Budže wón swojemu bližšhomu, kž je po božej podobnoſci stworjeny, kžo cžiniež? — Móžemy potajſtim prajiež: We luboſczi so wsče poccziwoſcže kſheszczanskoho živjenja kaž w ſrjeđiznje zetkaja.

Katechismus we pſchikladach potajſtim zapocžinamy z wucežbu wo luboſczi. A dokež naſch Zbóžniſ sam praji: „Schtož moje kaziſje ma a je džerži, tón je kž mje lubuje” (Jan. 14.), budže dale ręcz wo kaziſjach božich a cyrkwiſkich.

Předspomnějte hřiché dýrbimy, zo njeje naše vopohládaj, wucžbu, ktoruž katechismus wuskáduje, podobně kaž ton rožložovacž, nē, Katolíski Pošol pschinje za hlowne wucžby a winowatosče svateje werh k scjehowanju po-hnuace pschikkadu. Wucžby katechisma su runja pucžníkam, kotrež pravý pucž do křesčanskeje spravnosće a z njej do wěcznej zbožnosće pokazuja. Pschikkadu pak maja bycž za wšitkých kaž wuteptane schazežki, po kotrejž so nam lóže pónížde, dokelž druhich předy so krocžicž widžimi.

1. Preňe město zašluža tudy ſtova ſwj. Pawoła wo luboſcji, kotrejž driejo hřicheženje nicž runjało njeje, ſhtož je hdyn z horta ſmertnoho člo-wjela wuſchlo. Namakach je w 1. liſce ſkorinthskim ſtam 13 a budžesč je tež džensa, na nježeli Quinquagēfima, hako epiftu z kleiki cžitacž ſlyſhcež: „Hdy bych z jožkami wšichč cžlowjelom rěčzał a jandželom, luboſcje pak nje-měl, bych byl kaž zynczat̄ moſaz abo klinčat̄ złoncžk. A hdy bych profecžicž mohł a znaw wšichč potajnosće a wſchu wědomosć, a hdy bych měl cyku wérū, tak zo bych hory pschesadžoval, luboſcje pak nje-měl, nicž njebych byl. A bychli rozdželiſt khudym k jedži cule moje zamoženjo a podaš moje čželo, zo bych ſo palis, luboſcje pak nje-měl, nicž mi njeby pomhało. Luboſc je ſcjerpnia, je dobrocživa; luboſc njeje zavistna, nječini wopacžnje, njenaduwa ſo; njeje čejſzelakomna, njepta swojoho wužitka, njeda ſo rožněwacž, njemysli złoho, njeviſeli ſo na njeſprawnosći, wjeſeli pak ſo z wernoſću; wſchitko wona zjeſe, wſchitko wéri, wſchitko ſo nadžija, wſchitko wutraje. Luboſc nihdy njezań dže.“

Swj. Franc Salesius praji: „Wérje ſo zbožnosć poſazuje, nadžiji ſo pschihotuje, ale luboſcji ſamej ſo dawa.“ — Wéra něhdž pschiidže do widženja, nadžija do wužiwanja, luboſcje pak wostanje wěcznej.

2. Kajka je móć luboſcje! Luboſc je wiedże Boha k nam a naš Bohu. „Schtóž mje lubuje“, praji naši Zbóžník (Jan. 14, 23), „toho budže mój Wótc lubowacž; a k njomu pschiidžemoj a budžemoj pola njoho bydlicž.“ Tule wernoſć je woſebje ſwj. Hawschtyň w ſwojim živjenju jaſnje nazhonil. Dónž tutón ſwiaty ſvet a joho radoſež, hréchi a złosče lubowasche, běſche cule ſwětny a zemski. Hdyž pak bě joho woheň božej luboſcje zapſchijał, bu na dobo cule druhí cžlowjek. W jenym předowanju to wupraji: „Schtóž ty lubujesč, o cžlowjecže, to ty ſy. Lubujesč-li zemju, ſy zemja; lubujesč-li Boha, budžesč — nē, njevérju ſebi to prajicž, tola ſwiate piſmo ſamo to praji: budžesč z Bohom; pschetož psalmist (Pſ. 81, 6) praji: „Sym prajit: Scze Bohojo a synojo Najwyšiſtchoho wſchitcy.“ Tohodla ſo modli tónle ſwiaty we ſwojich „wuznawanjach“: „O pschec̄ ſtara a ſtajnje nowa kraſnosć! pschepozdže lubu-jemy čze. Zatamany budž čzas, kž ſmy zhubili!“

3. Kaf ſwjata luboſcje wodacžo hréchow pschihotuje, wucži pschikkad ſwj. Marije Madleny, a tak móć a zmužitoſcje ſtukuje, za čeſcž božu wojovacž, čjerpieč a wumrječ, je ſo na ſwj. Schęzepanu wopolozało.

4. Tež we wſchědnym živjenju čini luboſcje wſchitko ſlódkę a lohku. „Na královſkej lóži bojskej luboſcje“, praji duchowny ſpiſacžer, „njeje žadny nje-wólnik; pschetož tu ſu ſami wjeſeli a dobrowolni lóžnič.“ W klóſchrje na horje Sinai běſche kuchař, kž mjeſečne wſchědnje za wjac hač 200 woſobow marieč, a kž bě pschi zehliwej něſcž ſtajnje wjeſoth. Abt, kž joho ženje hina-ſhoho hač z jaſnym, ſmejathm woblicžom njeuhlada, prachesche ſo joho něhdž: „Kaf dha je móžno, zo ſy ty pschi tak wulkej próch a mnohim džele pſhēc wjeſoły a ſpokojom a zo ženje njeſpokojný njeſhy?“ „To z toho pschiidže,

wotmołwi kuchař, „dokelž wschitko, shtož je mi napołożene, z luboſeże Ŀ cžlo-
wjeſam a cyle woſebje z luboſeże Ŀ Bohu dokonjam. A luboſež woſcho ſłodke
a lohke czini.“

N ó ž a n t.

Z hon złotoklóſnych luboſna ſo cyrkę ſměje;
Zwón Ŀ Bożej Rodzicerech Serbow cžrjodý zwoni,
Hdzejž putnik Ŀ ſwječatku ſo praſtaromu kloni:
Moc ze ſwječatka džinw ſlutkowaca wěje.

„Dom nichtó wottud njewróčji ſo bjez nadžje.“
Cži Ŀ wutrobie pſchez wobraz z tajnym hłofom hroni.
„Lětijac wokoł mje juž ſwoje wětry honi
Drje, tola miloſeże moc wěczniye młoda kežje.“

Każ Polak ſwiatu ſebi kchwali Cženſtochowu,
Czech puežuje na ſławnu bělu Horu ſwoju,
Francóza macž paſ Vožu proſh Lourdes-owu:

Tak, Serbo, hdzejž cži wutroba rži w njepočoju,
So źebjer do Rózanta, Ŀ ſwiatemu ſej boju
Sam wuproſh wot maczerje Vožejž ſylnoſež nowu!

J. B.

Z Eužich a Šaršteje.

Z Budyschina. Kaž ſlysčimy, je Ŀ. Wawrik, rodženy z Kuknich, jurifikiſti examen w Lipſku kchwalonie wobſtał.

— 30. decembra zańdzenoho ſéta na ranjo ſtrachny woheň wjetſhi džel (9 dworow) bližkeje wsh Hrubocžic do popjeļa pſchewobročji. Wulfesj pröcy žandarma Rómera je ſo radžilo, zo złostniſkoho załožerja wohnja wuslēdži. Njeduſchinif je dželacjer Richter z Budestec, 55 ſet starý, kž je ſo netk wuznał, zo je ſo tak na Hrubocžicach wjetſciz chči, hdzejž ſu joho z džela puschcžili, zo tam njeby podpjeraniku domiznu doſtał.

— Kukowſke katoliske kaſino mějſeſhe njedželu 21. wulkohu róžka ſwoj dwanathy załoženſki ſwiedžen ſaž loni we Swinarri, dokelž je měſtnoſež, hdzejž ſo kaſino porjadnje ſchadžuje, za taſki ſwiedžen pſchemała. Hoſcžencowa ſala běſche pſchihodnje wupychena. Wysche ſobuſtanow a mnohich hoſciž z wokołnoſeže běchu z Budyschina k. ſenior Kucžank, farař Hórnik a kaplan Skala, z Wotrowa k. farař Herrmann a z Schrōſežic k. farař Werner pſchischli. Hdzejž bě pſchedyda k. Pečh zhromadžizu wotewrik, mějſeſhe k. P. Vincenc ſwiedženſku rěč, w kotrejž na to ſpomni, kaf bu kukowſke kaſino we wójnskim lécze 1871 załožene. Kaž je ſpomnjene ſeto wuznamjenjene pſchez wulku wójnu, kotaž ſo tehdrom wjetſeſhe a pſchez žadaný mér, kž ju ſkončzi; tak mějſeſhe, ma a změje tež kaſino ſtajnje dwoje powołanjo za swojich ſobuſtanow: wójnu wjetſc pſchecživo woſhomu žłomu, wſchej njeprawdże a mér ſlutkowac̄ nic jeno we ſwěcze ale tež duchowny mér, kž do ſwojbow dosaha. We ſwojej wubjernej rěči ſpomni rěčník tež na wotemrjetetu bamža Piuſa IX. a krala Jana a ſkončzi ze ſlawu na neicžiſhoho ſwiatohu wótca Leona XIII. a krala Alberta. — Knjez ſenior Kucžank pſchiniſe poſtrawjenja hnadnoho knjeza biskopa

a potaza, zo ma tukovske kasiina krónu wot Boža, kotrež nijednybi žhubicž: swoju serbsku recž a narodnoſć. Z hnujacymi ſłowami napominasche pschitomnyh, woſeby ſobuſtarwy tukovskoho kasiina, zo bych u tule krónu hako dar Boži ſtajne w cjeſeſzi měli a zo by tukovske kasiino hako prenje w serbskim kraju wčhem druhim katholſkim bjesadam we hajenju ſerbskeje recže, ſerbičkoſho waſchinja a ſerbskeje pschitomnoſće z dobrym pschitadom do pređka ſchlo. — Kenjez farat Hörnik wupraji ſwoju wjeſoſć, zo ſu duchowni na wſchēch žromadžinach katholſkich Serbow kózdy raz witani a rady widženi, a zo zdobna pſchejenioſć injez duchownymi a ludom knjezi; duchownſtwo pak ſo tež za ſwoj lud na wſchē waſchinjo pročuje, woſeby z wudawanjom dobrých serbičkih piſmow a knih. Kenjez P. Cecelin, pſched dlejschim časom administrator w Róžencze, je hako ſpiſaczeř mnogich ſerbičkih knihow hiſcheze džensniſchi djeň injez katholſkimi Serbami lubowaný a w dobrym wopomnjezu. — Kenjez Werner wupraji hako farat ſwoju wjeſoſć, zo ſtej w joho woſadže dwē katholſkej bjesadže, w Jaseńcy a Kukowje; cžim bóle joho to ſpočoja, dokelž že ſamnoho nazhonenjenja wě, tač katholſke bjesadž katholſke živjenjo haja, katholſke živjenje wubudžeja, zle piſma a nowiny ſpôznač a wotſtronicz wucža a wſchelaki druhí wuzitk pschinjeſu. — Hdyž běſche t. kaplan Škala hiſcheze baczoſníku cyrkje luboſćzi a ſobuſtaroſćzi pschitomnyh porncžil a za nadobne dary „t božomu džeſću“ za nju ſo džakował, zwieseli hiſcheze piſma wiedzeř t. Vrhl žromadžiznu ze žortnym pschednoschkom. — Po wječeri hrajeſte ſo džiwadlo a to dwaj krchaj: „Zwei Freunde und ein Rock“ a „Hier geht er hin, dort geht er hin“. Běſche to preni króz, zo w tukovskim kasiinje džiwadlo hrajachu. Zapoczątk běſche dobrý, zda pak ſo nam, zo by ſerbička hra za pschitadwarzow bóle zrogemliwa byla. — Njech nadobne wucžby, napominanja a pohnuwanja założenſkoho ſwiedženja towarzſtwu a pschitomnym w pomjatku wostanu a bohatę plody njeſu!

Z Bacžonja. Rjany čas a twjerde pucže wužijo ſu wſchelach dobroćerjo za naſchu cyrkje zas pilnje ſamjenje a cyhele pschitwožowali. To běſche živjenjo w Bacžonju! Dowozili ſu z Bacžonja: S. 5000 murjowanskih cyhelow z tudomneje cyhelnicy a 8 fórow ſamjeni, tohorunja J. Pečh 33 f., Marija Rebischowa 4 f. a 4000 cyh., Miklawſch Delank 16 f., z Čorneč: Michał Robl 9000 cyh. a Jakub Kencž 20 f. ſ. , ze Žywic: Petr Wolenk 8 f., z Leſchawý: Jan Smola 9 f., z Koźlic: August Letter 18 f. a Jan Mütterlein 9 f., z Banec: Trangott Žóřsch 9 f. a Michał Wanak 9 f., z Weteńcy: Michał Delank 13 f. a 1200 třeſčnych cyhelow, z Khróſcžic: Jurij Herrmann 15 f., z Prawočic: Jakub Wicžaz 10 f., Jan Kschizaňk 10 f., ze Žurie: Boſczík Weclich 7 f., Jakub Krawežik 7 f. Dale ſu třeſčnych cyhelow pschitwjeſli: z Njebjelčic: Miklawſch Suchi 3000, Jakub Lehman 2000, Miklawſch Žur 2200, farat Smola 2000, Michał Lenšč 1000, Petr Stranc 1000, Jakub Lenšč 1000, Miklawſch Kschizank 1000, Michał Wawrij 1000, Králec (Marec) 1 fóru, ze Serbičkih Pažlic: Michał Lenšč 1000, Jakub Žmij 1000, Jurij Kral 1000, Michał Lebsa 1000, z Woſtrowa: Jakub Balcar 1000, Miklawſch Čornak 1000, Michał Cyž 1000, Jakub Nedá 1000, Michał Robl 1000, Petr Robl 1000, Petr Symanek 1000, ze Swinarnje: Michał Pečh 2000 a 2 fórje bindarjow, kotrež je dariš, z Jawory: ſtaj Miklawſch Wawrij 2 fórje a Miklawſch Krawežik 1 fóru bindarjow dariſoj a pschitwjeſlo, z Mučnic: Jurij Jawor 4 f. bindarjow z mučničanſteje ſtaly a 6 f. ſamjeni z tudomneje, tohorunja Miklawſch Donat 8 f. (4 f. ze ſchtyrjomi

tonjem), Petr Smola 5 f. Wyjsche Baczońscich su wotkadowac̄ pomhalí: Mierczink z Haslowa, Haschka a Sopa ze Sulšsche, Suchi, Meschkan a Miechela z Nowoho Lučęza. — Zapłacęz Bóh w schém dobroczerjam. S.

Z Khrösczic. Zanidzeniu njedzelu 28. jan. mējesche tudomne towarzstwo „Jednota“ w hosczeniu k. Wjenku tu koncert z balom. Kuniež bēsche wjedro njeļubozne, bēsche so wjèle hosców naſchlo. Program bē derje zestajany; leſha so tež preni króz jedyn spěw z mēchanymi hlosami spěwaſche, z pomocu 12 malych holečkow. Spěwy wjedzescze naměſtny dirigent k. wuczer Hila z wulkej wustojnoſcę. Hac̄ su so spěwy lubile? Wo tym njeh czechzeni hosczo a pschipoſlucharjo ſudža. Po ſpěwanju bēsche zhrromadna wjeczer. Wschelake ſlawy so wunoschowachu; najprjedy pozběhny so k. hosczenicar Hauptmann z Lejna, ſlawo „Jednotu“ a jeje wustojnho naměſtnoſtneho dirigentu knjeza Hili. Druha ſlawa, wuniesena wot pschedsydy „Jednoty“ k. Koſle-Liſaka, placzescze naſchomu najhnadniſhomu krajej Albertej. Kuniež wuczer Hascha z Čzornec ſlawesche czechzenych hosczi; dale ſlawesche k. Hila k. hosczenicarja Wjenku, kotryž bēsche so za naſche hłodne żoldki poſtaral. Skončzne ſlawesche k. Jakub Kuniež z Kozače towarzſto „Jednoty“ w dlěſszej hładkej ręčzi. Rěčnik pschiruna ſwjedzeni ke kwasej: Nawoženja je towarzſto „Jednota“, njewjesta su jeje ſpěwy, družki su dokonjane džesac̄ ſet jeje wobſtac̄ a braschka je lubozne pscheproſchenjo, poſlane k nam Serbam. Pschejeſche towarzſtu, zo by kaž dženja zeleny ſwas, tak tež ſlěborny docpělo. Mōcnje pak pocza ſo njemērna krej w nohach hibac̄: reje zapoczątu ſo z polonaiſu. Wjehola za- bawa pak traſesche pschi karanczku brunohó hischcze doſko dale na traſne waſhynjo.

—la.

Z Schpitala. Z pscheczelnoſtneho ſlata k. farſkoho administratora zdželiſimy tudy cyrkwinſke powjescze ze ſchpitalskeje woſady. Na ſet 1881: Pschipowjedanych bu 11 porow, z kotrychž bu 7 w naſcher cyrkwi werowaných. Z tuthych bēčku 3 poru jenož katholiske, 4 pak mēchanoho werywuznac̄a; 3 p. z naſcherie woſady, 4 z pschipokazaneje woſolnoſcę. — Narodžito je ſo 22 džeczi, 11 mužskoho a 11 žónskoho rodu, 2 njemandželskej; 14 z katholiskich, 6 z mēchanich mandželstwow, 16 ze ſchpitalskeje woſady, 6 ze ſufodſtwa. Z tuthych 22 džeczi bu 13 w tudomnej cyrkwi, 5 doma, 2 z muznej kſcheczeniu, 1 (hac̄ runje wot kath. nana) w kampienskej cyrkwi kſcheczenie, 1 morwe rodžene. — Wumrjelo je 24 woſobow, 12 mužskoho a 12 žónskoho ſplaha, mjez nimi 14 dorosznych a 10 džeczi; 17 bu na ſchpitallſti kerchow (16 ſwiatocžnie po ſcheczelanskiu waſchniu, 1 nic cyrkwinſch, dofeſz bē ſo zatfeliſt) hrjebanych, 2 na njedžichowske (Bernsdorf), 1 na brunijowske, 1 na khrösczanske, 2 na kampienske lutheriske pohrjebniſcze; 1 bu do Altenberga w Rheinpruskej dowjezena a kho- wana. Stej po tajſim 2 woſobje wjac wumrjelo hac̄ je ſo jich narodžilo. — A ſwiatomu woprawjenju bē 930 woſobow, k ſpovjedzi traſich pschec 1000. Preni króz k ſwj. ſpovjedzi a woprawjenju je bylo 11 džeczi, mjez nimi 2 z njedžichowa. — Loni bu pschipowjedanych 9 porow, z kotrychž bu 8 w tudomnej cyrkwi werowaných, 4 poru z woſady, 4 z woſolnoſcę, 4 czechzenych katholiske, 4 mēchanoho werywuznac̄a. Narodženych a kſcheczenych bu 19 džeczi, 8 mužskoho a 11 žónskoho ſplaha, 12 z woſady a 7 wot druhdže. Wumrjelo je 17 woſobow, 7 mužskoho, 10 žónskoho rodu, 7 dorosznych, 10 džeczi. Z tuthych bu 16 woſobow na ſchpitalske pohrjebniſcze hrjebanych, 1 na njedžichowske; 12 woſobow z woſady, 5 wot druhdže. Po tajſim běſtej ſo dwě wjac narodžilej. A ſwj. woprawjenju je pobyla woſoko 900 woſobow.

Pſchispomnjenjo: Z pſcheczelnoho lista tež zhonimy z nowa, zo móža Serbja w Kamjencu a kamjenskej wočkočnoſći „Katholiski Poſol“ pola pſcheczelca Lōſche (Serba) wotebjerač, kotryž je pſcheczelne wobstaranjo Poſola pſchizwolił.

3 cyloho swęta.

Němska. Swiaty Wótc ma nutrnu žadoſć, zo bychú zrudne cyrkwinſke wočtejnoſće w Němskej polepſchene byſe. Tohodla je zas pſched krótkim kejzorej Wylemej liſt piſał, zo by z nowa ruku ſkiezik f wujednanju. Kejzor je na liſt wotmočwił. Džakuje ſo w swoim liſeže za wuprajene pſcheczelſke zmyslenjo a nadžija ſo, zo z poſtajenja woſebitoho zapóllanca pſchi bamžowym ſtole hifchče ſlepſke pſcheczelſke wočtejnoſće zas zaſtupja. Pſcheje ſebi woſebje, zo by ſwj. Wótc do toho zwolił, zo by kóždy pomjenowaný farar ſo wylchnoſci wozjewił a lubi za to, zo jo cyrkwi njepſcheczelſke zakonje z nowa ſejmę f pſchehla- danju (reviſji) pſchedpoſoža. Dokelž ſu tak jednanja z japoſchtoſkim ſtolom z nowa zapocząt, je centrum Windthorſtowy namjet (praschenjo wo naſtupanju zakonja wot ſejma pſchizwatoho, ale wot kniežerſtwia njewuwjedzenoho) wotſorcziło. Na centrum ſo nětko zas woſebje hréſcha, haſož by te zjednanjo njechało. A tola Windthorſt w poſedzenju rajchſtaga 26. t. m. jaſnije doſc̄y praji, zo mér ſebi nutrniſe pſcheje, a dokelž je w ſtarobie tak daſoko doſpēl, zo by tola kónc tohole zrudnoho woſowania hifchče pſchejara radu doziwił. Nic zahaczič abo pſcheturhifchče chcedza jednanja, ale poſonječ, kniežerſtwu pſchizwalojo: „Czii, zo z jednanjemi do p̄eđka pſchi iñ džes̄ch, zo by nuza kónc měla! Njeſimy mužojo, kiž bychú měnili, zo móže ſo z nuzu cyloho ludu żortowac̄ abo hraſkac̄; niemyſlimy, zo ſmě ſo najswjecziſche trjebac̄, zo bychú ſo politiſke wotpohladanja doſc̄ahytle. Nuza katholiskoſkoho ludu woſka do njebeſe.“ — Měnia, zo kejzor na ſwoi liſt wot bamža wotwoljenjo wo- czakuje. Bóh daſ, zo by z mnohich jednanjow ſkóčznie něchtu wifchło, ſchtož by na mér podobne bylo! — Pruski prync Körle (81-létny bratr kejzora Wylemeja) je wumrieł. Krónprync je ze ſwojej mandželskej ſlěborny ſwas ſwječiſk. Dla zemrječa prynca Körle bu čiſte wobenidžen; tež ſakſki kral a kralowna njeſtaj tohodla do Barlina jěloj, kaž bě předy wotmyſlene bylo.

— Nowe lěto je ze straſchnymi njezbožemi hido hrózbiſje rěčez̄ po- czoſto. W ſewjernej Američy zvrózci ſo čzah z 50 lohczi wifchloho naſypka, woſowe rozpadanki ſo zapalichu a 21 čłowjekow ſo w nich ſpali. W ſewjernym morju zajedze jendželska lóbz „Sultan“ do parołódze „Cimbrija“; ta ſo pod- nuri a 445 čłowjekow namaka ſwoju ſmjerz w žolkach. Wina ma ſo p̄e- niſhei lóbzí pſchispecz, dokelž w toſtej kurjawie ſpēſchnje jědzesche a njezbo- žowym f pomocy njeſhwataſche, ſchtož bě čzim lóže mohla, dokelž bě ſama z praſnjenja ſnadniſku ſchfodu měla. Pſchi ſpalenju cirkuſa w Bericžewje (w Rusſej) je na 500 ludzi wo ſiwnjenjo pſchispecz!

— Tež Němcy w Američy ſu za powodzenych we wótemym kraju na- dobne dary poſkali. — Z eifelskich horow (w Rheinpruskej) piſaja, zo tam wulka nuza z hłodom hrozy.

Awstrija. Ruski minister Giers je z Italskeje ſo wrózciwſki tež we Wini ſwoj woptyt čzinił a bu jara čeſczomuſje pſchijat. Z taſtim woptytom, praja, je mér mjez Awstriju a Ruskej (a tež Němskej) z nowa wobkruczeny.

Wschelciznij.

* Jedyn z prěních darow za baczoński cyrkej pšchiidže wot — žid a. Wěc mějeshje so tač. W nj. korežmije reczachu hospodarjo mjez sobu wo tutej naležnoſći; pſchi blidže pôsla ſedzeſche tutón žid, kij bě z M. do Nj. pſchi ſchoł a hewak klmjel pſchedawa. Słyschiwſhi, kaf wjele budže pjenjez trébných, a kaf budže mała czrjódka kath. Serbow wulke wopory pſchiinjeſč dyrbječ, prjedy hacž wotmyſlena twarba nowoho domu Božoho jo wuwiedże, pôlla na druhı džen z bližichoho města z pôstom lisczit z darom na wjeſnoho fararia, tutoho proſcho, wón chył jón pſchiwacż a na prawe město wobſtaracz; njeje ſebi wěril hafo žid, ſo ze ſwojim wotmyſlenjom we korežmije wudacż. — Njech ſebi kózdy ſam wuczbu abo mojedla tež pěſniczfu z tutoho podawka wudžela na to, zo bojerski žid we Serbach twaricž pomha, doniž mjez kath. Serbami tón a druhı hiſcze — hacži!

Naležnosće našoho towarzstwa.

Sobustawy na lěto 1883: kk. 96—99. z Ralbic: kanonikus a farař Jakub Beňš, wučeř Mikławš Hicka, Mikławš Błažik, Jakub Manjok, 100. 101. ze Šunowa: Michał Rachel, Marija Rabec, 102. Jurij Kocor z Koslowa, 103. 104. z Dzěžnikec: Mikławš Rječka, Marija Lehnerowa, 105. Jan Kętan ze Slonejewo Boršče, 106. 107. z Oseka: farař P. Ludwik Angermann, P. Benedikt Chejnovský, 108. Marija Welsowa z Hrubjelcic, 109. Michał Sewčik z Baćonja, 110. Hana Rězakowa z Bělsec, 111. Michał Kuba z Pěškec, 112. Marija Młonička z Hórkow, 113. Pětr Dórník z Khróscic, 114. Jakub Jacslawek z Nowoslic, 115. Franc Gábler ze Zajdowa, 116. 117. ze Serbskich Pazlic: Michał Běr-Lebza, předſtejer Michał Hauptman.

Sobustawy na lěto 1882: kk. 489. 490. z Ralbic: Pětr Brusk, Jakub Manjok, 491—493. ze Šunowa: Pětr Brězan, Michał Rachel, Mikławš Krawża, 494. Pětr Manjok z Nowoslic, 495. Michał Kućank z Łazka, 496. Budaf z Wěteńcy, 497. Michał Frencl z Róžanta, 498. Michał Buk ze Šernjan, 499. Michał Kuba z Pěškec, 500. Wórša Leňšowa z Njebjelcie, 501. H. Ulbrich z N. Wjeski (na $\frac{1}{4}$ l.).

Na lěto 1881: Michał Rachel ze Šunowa, Haňža Čornakec z Nowoslic.

Dobrowólne dary za towarzstwo: k. far. Beňš 50 p., F. Gábler ze Zajdowa 50 p.

Za cyrkej Wutroby Jězusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena daň wučinjeſtej 57,389 m. 39 p.

K česi Božej a k spomoženju dušow su zas woprowali: N. za dostatu dobrotu z Rallbic 2 m., ze Šunowa: njemjenowany 5 m. a njemjenowana 3 m., při domy-swječenju: z Dzěžnikec 1 m., z Libuchowa 1 m., ze Zajdowa 3 m., z Čemjeric 3 m. a hišče z jeneje wsy budyskeje wosady 3 m., přez k. kapł. Sołtu: njemjenowanej 6 m., A. B. z Kh. 3 m., njemjenowana z Luha 1 m. 50 p., njemjenowana z Kh. 150 m., z Worklec 5 m., M. Serbin z Kh. 7 m., swójba W. z K. 10 m., njemjenowana z Pančic 5 m., přez k. Tadeja z klóſtra 3 m., k česi swj. třoch kralow M. Dž. ze S. Pazlic 4 m., H. S. z Konjec 1 m., z Konjec 3 m., M. J. w B. 10 m., z Dzěžnikec 1 m., dobre pjenjezy we starých namakane 27 p., Marija Winklerec z Budysina 15 m., Marija Jur. z Bud. 3 m., předadwe kupyony: saksi a lužiski 12 m., Donatec sakske kupyony 24 m. Hromadže: 57,671 m. 16 p.

Njech lube Jězusdžěćatko wšem swojim dobročerjam nadobnje płaci!

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 8254 m. 60 p. — Dale je woprowała: njemjenowana z Pančic 5 m. — Hromadže: 8259 m. 60 p.

Za powodźenych nad Rheinom: gmejna w Kanecach pola klóſtra 20 m. 50 p., z Kh. 1 m., A. B. z Kh. 1 m., N. z Luha 1 m. 50 p., z Pěškec 1 m.

Zaplać Bóh wšem dobročerjam!

Cziličes Smoleriec Inihicjičceženje w maciejszym domje w Budyschinje.

Katholicki pôsob

Wudawa so
prénju a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pôsce a we knihařni
1 m. 70 p.

Sudowy časopis.

Wudawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Cislo 4.

17. februara 1883.

Lětnik 21.

Sodomiska jablon.

Wěšč derje, swj. pišma to powjedaja, kaž je Boh w sprawnym hněwje
měsće Sodomu a Gomorhu zahubil a zo je, poždžišim časam k svědečenju,
w potupjenej krajinje morjo nastac̄ dał, kotrež w rečzach wschęch ludow morwe
morjo rěka. Smjercz knježi w nim a daloko kołwoſolo: ani rybicžka we wodže,
ani stvovelco trawh na brzozy, a, jeli so ptacžk zabłudzi, pſchez nje leczo panje
mormy do wody. W nocu a wodnjo stupaja straſchnye parz a bławne swęczki
z morja, a, je-li jaſny džen, widža so pjecža na dnje hishcze murje a powostanki
we hlininach. Wschę hrjohi su kaž z popjelom posypane a w nim roſeże jeno
shtom, na kotrejž płód naroscze, liczkatomu ja bluku podobny. Hdyž pak
tute jabluko w ruch rozmijeczesch, puknje so rjana czerwiena kóžka a w njej je
město skónnoho mjaſa popjel, a wohidny czerw so w nim wije. Boh je w tutej
jabloni čłowjekſej kaž ſchpihel stworil. Njech je čłowjek na napohlad rjany,
ſtrony a liczkaty: joho čzelo njeje niežo, khiba-li proch a popjel, kotrež nje-
smiertna duscha na khwili wjaza a woživja. Z procha je čzelo wzate, z prochom
so zejwi, do procha rozpadnje. „Proch sy a z prochom zaſy budžesč!“
Shto masch tola, we čimž měl a mož so kħwalicž, khiba-li Boha? Samson
be hliny, kaž dołho mjeſte dolhe włosy; hdyž be z leſcžu žóniskeje je pschi-
sadžil, woſlabny, kaž džecžo. Tak móže tež tebi Boh wschtiko wzacz, z čimž
so kħrobliſch: kubla, pjeniezy, čeſcz, ſtrowotu, rjanoscž, žiwjenjo — zefypniesch
so we wokomiku a sy z hromadku procha. Wotwobrocži li Boh wocži swo-
jeje smilnosće wot tebie, budžesč kaž hliniane ſudobjo, kotrež so z ruki na
zemju puſči a do čzrjopow rozpadnje. Kočeyl so tohodla psjebħemycž, ani
so zepjerač na čjasne kubla ani na dary ducha ani na kħmanoscž čzela — sy
z bratrom niewbohich, kiz předy tebie to wscho nadobnje wobſynychu a
psjhadjichu; shtož sy, to woni beču, shtož nětko su, to ty budžesč. Wózgh
ſtajſich tež ty nohu do wěčnosće, a kaž po nich, čiſnu tež po tebi horsku
procha, dale niežo!

○ hinity svět, hinite živjenjo! Škto wisaſch z češlom a duſchu na woběmaj? Njewěſch, zo ſy ſt pſchelat oſči wotuſdženy hrěcha dla? A tola cheſch dleje woſtač z woſtrocžkom hrěcha, a hromadžiſch z hrěchom kaž hozđe a ſchleńczane čirjoph ſebi do kaſcheža?! Šwět zaňdže ze wſchej radoſcžu, ty ſam budžeſch z prochom a cykly ſwět budže z mōenym woheňjom do procha pſchewobročený. Staraj ſo z čaſom wo dobrý wukón! Twoje živjenjo je pomale, ale ſtajne mręćzo: zapoczinaj a dokonjeſt kózdy džen, haſko by twoj ſmierthy był. Kaž tón, kiz chec we bitwje pſchecžiwnika z hlebiju pſchewinyc̄, ſo měſach dolho prouje, zo ſo na tutu brón derje wuſteji: tak ma hinitoſči tuſtoho ſwěta a naſcha ſamſna naſ bjez pſchecža ſtomu poſnuwacž, zo ſebje a ſwěta ſo woſrjeſnemy, prjedy hacž tuton we ſmierthy bědženju ſo naſ woſrjeſnje a zacpějo haſko njeſwojich naſ wublunje — proch a popjel!

—š.

Nowe khoshežo wſchaf pſchech derje mječe.

(Něchtó za čeſledž.)

Sym tu zaſy, luby pſchecželo! Chechý hido na poſtnich, na te wjeſoſke poſtnich pſchiničz, ale njemějach čaſa a wotuſdženja. Plinyc drje ſu nětko zjedžene a po wulfich wjefelach poſtanicow hido tež je. Ma, njecham ſo nad tym jara rudžicž; jeli Boh zechce, wophtam ſnadž tebje k lětu w tym čaſu raz. Tola dyrbju hnydom wuznacž: rejwacž wſchaf njemóžu, tohodla pak pſchiniču, byrnjež jeno na dobrý plinc a ſchalku khofeja bylo, a ſktož je mi to najluſbche, na hodžinku dobreje zabawý.

Alle tež tak mjenowaný „landtag“ je hido nětko dawno nimo. Něhdžejkuſi widžiſch nětko zaſ pola bura, kotrehož czeſledž ſnadž w starym lécze derje znaſeſche, njeznate woblicža. Mnogo starých je wotczahnylo a nowi ſu na jich měſtno pſchihchli. Džowka je tam hiſhčeze woſtaſa a tež tſeečak. Tola husto ſkyſchu džowku bōrcžecž abo prajiež, hdyž ſo jeje trjebaj wopraſham: „Ma, kaf dha ſo eži hiſhčeze wjedže, ſkto dha waſcha nowa čeſledž?“ — „Ach to wſchaf je wſcho jara duſchne, naſcha njemóže ſebi ſwoju nowu čeſledž wuſhwalič ſic, haj nowe khoshežo wſchaf wěczniſe derje mječe!“ Pſchi tym čimi pak tak zrudne woblicžo, kaž by cheyla najradſho čeſknyč.

Džiwni ludžo, kiz tola jeno to nowe pſchech tak jara lubuja — ſebi po-myſlich. To ſo wě, njecham to runje tamacž, hdyž ſo tež čeſledž měnja, ale hacž je to duſchne wěc, zo ſo kózde lěto, abo dwě lécze zaſy pſheměnja, to njemóžu wobkrucžicž. Ně, runje won na wopak, čim dleje ſlužownit na jenym blaku, pola jených knježich woſtanje, čim lěpje je. Sym tež hiſhčeze njeſkyſchal, zo by něhdže něchtó tohodla ſo khywalič abo čeſtny dar doſtač, dokelž tak husto hacž ſo jeno hodži ſwoju ſlužbu pſheměnja, ale sym pſcheco to tak ſkyſchal, zo ſo tajſe wuznamjenjenja jeno poſticejeza za wjelelētne ſwérne ſlužby.

Něchtó pak ſo mi hiſhčeze tak prawje njeſlubi, mjenujec to napiſmo. Ze drje wuznamjenja wěc abo zda ſo bycž, zo nowe khoshežo pſchech derje mječe. Zda ſo mjenujec hnydom lóže bycž, a dokež je nowe, ma hiſhčeze tež něchtó ſchěrſchu hlyjčku a tuž ſo zda, zo ſo z nim tež wjac zhotowi. Tola, haſko běch hiſhčeze mjeniſchi a druhdy nanej něchtó pſchipomhach, dyrbjach jomu tež husto khoshežo pſchinjeſč, kaž do bróznie abo hdyžekuli je runje trjebasche, ale nič nowe, te nočhyc̄sche, ale hido něchtó wotmjeczené, pſchetoz te čimi ſwoju wěc lěpje, ſtajniſchi a tež čiſčiſchi abo ródnischi — tole mi runje pſchi tamnych ſłowach: „haj nowe khoshežo wſchaf wěczniſe derje mječe“, na myſle

pschińdze. Tuż tu zaś spóznach, zo wschał ma kóžda węc dwę stronje. Zo pak tu dżowka czeledź runje z khoschęzom pschiruna — sebi za to njenozu.

Tola stajm dżens nětkh khoschęz do kuczika, syñum so za blido a po-hladajm radichō jónu na czeladnikowe postajenjo ē burej abo na słuzownikowe te kniejsztwu. Po tajfim chcem sebi dżens jónu por tak mjenowaných winowatoſęzow powołania abo schtanta a to czeladnikowoho powołania a nie burowoho wobhładacę. Czehodla dha runje czeladnikowoho a nie burowoho? Myslu sebi, schwarnu czrjódki burowych winowatoſęzow w nęteżiſčich czaſach czeledź sama burej do wusichow naboreži, tohodla dżens najprjedy czeledźine. Pschińdż jeno ē ludżom, bórzy so wo tym pschepokazach. Njeflyſchich, tak jno tam sama mała frakawa wrjeskoce? Rjeje hischče ē Rafecam pschischla a hec higo wscho najlepje wjedzecz. Do dżela drje hischče wjele hódnia njeje, tola czim lepscha na hubu. Do dżela wschał je pschecy czaſa doſež, te nje-ezneje — ale ē jędzi żenie pschezahę njeje, a tohorunja. Tola winu nad hubneje czeledźi njejmęſči jeno pola bura pytač, dyrbisich dale hicž, mjenujcy dom. Domoj, do czeladniſčowoho statku dyrbisich hicž a tam jeno tróščku do swójbnoho žiwenja kulinycz, — a higo lóže so hudańczko zhuda. Potajkim starschi su higo wjèle wina na hubneje czeledźi. To pak njech je wscho jeno z khwatkum sobu spomnijene. Dokładniſčho wo tym ręczecz, budże trasch tež jónu hischče pschiležnosć. — Potajkim dżens něſchtu mało wo czeledźinych winowatoſęzach.

Runje kaž by hycz dyrbjało, doſtach dżens, hdyz tole píſam, czaſopis „Fl. Bl.“ do rukow. Běſche tam tež mały wobraz, tak kniez runje swojomu nowomu słuzownictwem pschi zaſtupie do nowej słuzby winowatoſęz pschipo-wjedowasche, kotrež ma dopjelnicz a kotrež sebi kniez wot njoho žada.

A tak so tola džiwach! Namakach tu runje tež te same mjez nimi, kotrež mjeſach higo na swojej papjerje napisane, mjenujcy předy wschoho swēru a potom poſluchnoſęz, jeno zo tam hischče něſchtu wjac ſtejſeſche. Węc mjeſeſhe jo takle: Napíſmo rěkaſche: „Wobkručzene.“ Ma wobrazu ſtejſeſche pak kniez ze zapithm wobliczom, khetro bombelatym noſom a kaž so mi zda, bě tež trochu czumpotath a tuž džeržesche so tež hischče za róžk blida. — Pósla ſtejſeſche nowy słuzownik, jara kędzblivje a poniznje na njoho zhladujo a pobožnje poſluchajo. Kniez: „Potajkim to sebi derje za wuschi napisaj, swéra, poſluchnoſęz a wscho w swoim czaſu, to je pola mje hlowna węc. Nawopak nimam pak nicio pscheczivo tomu, hdyz je pola mje tón abo tamny druhdy trochu czum-potath a khablaty.“ — Słuzownit: „To wschał sym hnydom spóznał, kniez, a sebi tež to myſlit!“ Potajkim mjeſeſhe to nětkh hnydom pschez knieza samoho wobkručzene. Haj wschał haj, myſlach sebi, kajkež knieſtvo, tajke tež husto doſež słuzowniſtwo!

Ale nětko zaś ē naſchej přjedawſczej węch. Widzis, luby pscheczelo, býrnjež tónle kniez tež sam so cyſle doſpolny nječeſu, žada sebi tola w swojoho słuzownika, zo by tón winowatoſęz swēru dopjelniliſ. Najwažniſczej czeladniſčowej winowatoſęzi pak stej: ē přenjому swéra a ē druhomu poſluchnoſęz.

Każ budże njebjeſki hospodaſt na tamnym wulkim landtagu, ſudnym dnju, jeno tych z węcznej mzdñ placzicž, kij su tu na zemi w bojskej słuzbie swēri ni byli hacj do ſmiercę, tak sy ty tež tu na zemi pola twojego knieſtwa jeno wulch waženy a maſch so żanicž, hdyz tomu samomu swēru słuziſč, joho wuzitk spechujeliſ, jomu nihdý ē ſchodziſe njeiſy, swoje dželo poriadnje wobſtarajſ, býrnjež so czi tež pschecy za khribjetom njehejtmaniſto, a zo so tež nade wschem,

ſchtož knjeſtvo potrjehi, wutrobiſje wobdželiſch; zo ſo nad zbožu toho ſamoſo wjefeliſch, nad njezbožom ſobu zrudžiſch a ſo proujeſch, to ſamo, tač wjele hacž ſo hodži, woſožicž.

Kaž drje derje wěſch, ſluſteſch tač rječ do hōſpodařoweje ſwojby. Tuž je tež zaměſeje twoja wiňowatoſež, zo ſo tač zadžeržiſch, kaž ſo ſobuſtarawam jeneje ſwojby ſluſcha. Zo potajſkim předji wſchoho twoje knjeſtvo čeſečiſch a zo ſy jomu we wſchěch dowolentych wěcach poſluſchny! To ſo ſamo wě, zo to jeno wo džéle ſamym njeplacži, ale tež wo pocžinkach abo wo twojim cyklym zadžerženju — a runje tu namakamy husto doſež mjez czeſledžu jara džitwne wopſchijecž wo poſluſchnoſci. Množi myſla ſebi, zo jim hōſpodař abo hōſpoza herwač nječo vjac praſiež nimataj, hdýž jeno woni swoje džélo derje wobstaraja. O ně, njeveſch dha ty, luby cžitarjo, zo ma knjeſtvo tež runje tač derje wiňowatoſeže pſchecžiwo tebi kaž ty pſchecžiwo njomu, a tu woſebje zaš, zo ma ſo tež za twoju duſchu staracz; pſchetož kaž ſebi ty neſkle na kóncu leta wot twojoho knjeſtwa ſwoju mzdu žadaſch, tač budže ſebi tež njebijefi hōſpodař jomu wot zemíſtich hōſpodařow czeſledžine duſche žadaſch. Hdý by ſo kóždy cželadnič tež na tole druždy dopomni, njebychmy tač husto tamne njeļubožne recže a wurečzowanja ſluſheli, hdýž trjebaž hiſceče ſwědomity hōſpodař abo měra hōſpoza druždy tomu abo tamnej a to hiſceče doſež z dobrým praſi, zo tola njeſmědža pſchecž tajke nōcne woſkołohodženja cžiniež; abo hdýž traſch ſo wopraſcha, hdže pak ſy tola zańidženu nōc tač dotho byla, a toho runja. Tajke praſchenja abo ſlowa zbudža pak najbóle wjetſchi holk, hacž hdý by do hnězda cžinieſek ſkol.

Džens njech je na tym doſež. Tón abo tamny ſnadž ſebi myſli: to naſch jedyn dawno wě. Haj, luby pſchecželo, wěm drje neſhtožkuli abo ſmy z najmjeniſcha wědželi. Ale my cžloweſkojo ſmy džitwne ſtvořenja bože, pſchetož my tač lohcy wſcho zaš zabudžemy, woſebje pak to, ſchtož njeđyrbjeli, a chcemy zaš a zaš na wěc byč doponujeni. Swj. Pawoł a Pětr napominataj čaſto w ſwojich liſtach ſlužowníkow na jich wiňowatoſeže. Na pſchikkad ſwj. Pawoł: „Poſluſhacž ſwojich pſchedſtajenych a budžeze jim poddacži; pſchetož woni wob-keſdžbuja was, kaž ludžo, kotsiž zmeja zamolwienjo dawacž wo waſchich duſchach, zo bychu to cžinili z wjeſtoſežu a nic žaſoſciči, pſchetož to njebh wam wu-žitne bylo.“ (Hebr. 13, 17.) A ſwj. Pětr: „Wotročž, budžce poddacži ze ſwiatzej bojoſežu waſchim knježim, nic jeno dobrým a pokornym, ale tež wo-božnym.“ (1. Pětr. 2, 18.)

Tak, luby bratje ſerbiſki, luba ſotra, ſmy ſebi džens jeno neſotre naj-ważniſche wiňowatoſeže wobhladowali. Hlowna wěc pak je, zo je tež ſwěru do-pjelnimy. Wzmi ſebi kóždy hnydom ſwojoho ſwj. jandžela-peſtona za pſchikkad. Hlej, kajku poſluſhnoſež widžimy tu pſchecžiwo Bohu a kajku ſwěru pſchecžiwo nam, njeđiwiwo na naſch neđzaſ, zacpečžo, njepoſluſhnoſež. Sandželojo boži njeđadža ſo pſchi tym zamyliež. Wſchě možne ſredki nałožuja, zo bychu cžlo-wijekow zbožo ſpěchowali a ſkutkowali; dobrý abo hubjeny wuſpěch pak — nje-kaž jich zbožny, wěczny mér, byrnjež jich poſledniſchi tež zrudžil!

Tak cžiūmy tež my! Šlužmy ze ſwěru a w poſluſhnoſeži naſchim ſwět-nym knježim, a pſchi tym njeđajmy pak ſebi naſch znutſtowny mér, naſche dobre ſwědomijo rubiež! Pſchi ſwětnej ſlužbje njezapomínu pak tež na wiňowatoſeže, kotrež mamym pſchecžiwo njebijefkomu hōſpodařej dopjelnicž, zo bychmy tač nic jenož tu ale tež jomu na wulkim pſchecžiwnym landtagu prawje nadobnu mzdu doſtali za wjeſelētne ſwěrne ſlužby!

Zelenka.

Něchto ze živjenja knježnij Luisy Lateau.

Wěscze su čitarjo „Katholickoho Posola“ hžo slyšeli a čitali wo knježnje z Belgiskej, kotaž hžo wjac lét za sobu kóždy piat do extatičkoho bycza pschinidže, we kotrymž wona kóždu žohnowanu wěc, kž so jej psched-položi, hnydom spóznaje. Tež běži nimale kóždy piat k trej z jeje rukow a z čoła. Wjele stow wosebných a wuczeńnych mužow, lekarjow a doktorow su tele wech nanajkruczischo pscheptyowali a su wuznali, zo njemóže so to na naturſe waſchnjo wulkasz. Haji psched někotrymi letami pschinidže k tejle knježnje nje-wěriwy lekar, kotryž bě swobodny murjer, zo by ju pscheptyał. Hdyž bě dolho knježnu wobledzbował, wobroči so k katholickej wěrje a wumrje halo dobrý křečečan. Tež doktorej Birchowej w Barlinje su prajili, zo by do Bois d'Haine, hdzejz ta knježna bydli, šcoh a tu wec pscheptyowal. Tola wón so toho wobarasche a wosta w Barlinje. Tola snadž so něchtó prashja, kajke živjenjo je Luisa Lateau (tač ta knježna řeka) wjedla a hischeče wjedže? Wona je thuda knježna, je ju hžo wjele čerpjeniom domaprytało. Wona je pak tež dželama a pobožna. Wscho to spóznajemy najlepje, hdyž z krótká jeje živjenjo wopisamy.

Luisa Lateau narodži so 1850 we wsi Bois d'Haine w Belgiskej. Zeje nan běše dželacžer z malej zaſlužbu, tohodla dyrbjesche tež macž na dželó k lubžom khodžicž. Luisa Lateau mějesché dwě fotše, jena bě schěsž, druhá dwě lěče staršcha, hacž wona. Zahe wumrje nan na jětra a Luisa bu tež wot tejle khoroſeže natylnjena, tež macž khorje. Tohodla dyrbjesche staršcha fotra jej wothladacz. K wulkomu zbožu pschinidže jej muž z dalschoho pscheczelſta na pomoc a wosta we domje, dónž macž a Luisa njeběschtej wuſtrowjenej.

Z wulkej khudobu mějachu macž a fotše wojowacž, zaſlužba bě malá, tola ženje njeběchu njeſpolojni, wěrna pobožnoſcz cžinjesché jich ſpolojnych a wjeſloch we wſchitkim trādanju.

Hdyž bě Luisa dwanacž lét stará, cžehnjeſche na službu k starej khoroſatej čecze, kotaž z cyłej křečečanskéj luboſežu hacž do ſmijercze wothlada. Potom cžehnjeſche do Brüssela na službu k jenej knjeni, hdzejz pak jeno tsi njedžele wosta, dokołž bu pschi paſenju ſkotu wot jeneje kruny znutkownje ranjena a khora. Lědma bě domoj pschifčla, poczachu ju ſurowe bohoſeže cžiſlowacž, tola žane ſlowcžko njeſcerpnoſeče njeda křečeč. Z bozej pomocu pak zaſy wotkhorej a nětk pomhaſche swojej macžeri za druhich ludži dželacž. Tu wudhri we Bois d'Haine zatraſhna khoroſcz: kholeria. Luisa bě hžo předy rady khorych wothladała. Tola na kholeru ſhorjenych wothladacz, njechafše jej macž dowolicž, ſlónčnje pak njemóžesche so wjac pschecžimicž. W tutym bohuſpodbobnym ſkutkowanju nětk pokaza Luisa wutrobitoſcz a luboſež, kotaž spobižwanjo wubudži. We jenym domje běchu nan, macž a džowka na kholeru ſhorjeli. Schytrjo wotroſčenii ſynowje cžeknichu z bojoſeže, a tſjo khori běchu cžiſče ſami. Luisa džesche ſama do toho domu a wothlada tych khorych. Nan a macž zemrjeſchtaj. Něchtó ſebi njezwěrijeſche, mormeju z natylnjenoſho domu won donjescž a tu khoru džowku wothladowacž. Tuž džesche Luisa po kaſchęcžaj, poži morweju do njeju a z pomocu swojeje ſotry dowieze morweju na ferghow. To ſta ſo w l. 1866. We pschichobným lěče ſhorje Luisa na ſchiju, k tomu so pschividwa wulke hlowyboleňo biez ſłodzenja jědze. Na ſmijerž khora bu ze ſwiatymi ſakramentami wobstarana. Knjez farar a ludžo dokonjachu džewječdnowſtu pobožnoſcz, zo býchu wuſtrowjenjo khoreje wuproſhli. Z dobom porjedži ſo khoroſcz, hdyž bě khora předy něchtó mloka wupiſa. Tſi njedžele

pozdžijscho napany Luisu zas boleszjiwa khoroszj, a bu wona z nowa doma wobstarana. Po dostaczu swjatoho woprawjenja modlesche so Luisa za strowoszj a prajesche potom, zo ton krocž njewumrje. Khoroszj so tež woprawdze zhubi, wulku slaboszj zawostajiwski. 18. hapryla 1868 pak praji khora, zo za tsi dny sama do cyrkwoje pónidze, zo by tam božu mschu skyschala a ſwiatomu woprawjenju iſhla. Nictó njewerjesche tymle jeje ſlowam, dokelž bě Luisa tak ſlaba, zo možesche so lědma z koža pozbehnycž. Tola na 21. hapryla rano zahe khora stanu a džesche ſama do cyrkwoje, hacjrune bě wjedro jara wěſtſkoje. W cyrkwi bě hido woſada zhromadžena, zo by widžala, hacž woprawdze ta khora do cyrkwoje pſchińdze, a džiwachu ſo wſchitey, hdvž ju tam wuhladachu. Sylzy wjesloſcze ronjachu ſo z licow tež mužſkich, dokelž běſche Luisa ze ſwojej luboſcžu a wutrobitoſcžu w cjaſu straſchnejše khorosze wſchěch wutroby ſa ſo dobyła.

(Přichodniſte ſlozenje.)

Katechismus w pſchikkładach.

1. Wo luboſcji k Bohu.

Jan młodschi z rjada Dominikanow powiedza nam wo luboſcji k Bohu ſezechowacy podawki: Nadobny młodżenc chyſche w Parizu theologiju ſhtudowacž. Pobožny wuczer na tamnej wysokiej ſhuli wotewri wuczbu wo tutej bójſkej wědomoſczi z tutymi ſlowami: „Schtóz chce wěrny bohoſkowc bycz, ton je dyrbjal pſchede wſchem najwjetſchu a najwychſchemu kaſnju luboſcze: „Dybviſch Boha swojego ſenjeza lubowacž z cykle ſwojeje wutroby“ a t. d. hacž dotal ſwěrnie dopjelnicž a dyrbí wotmyſlenh bycz, ju tež dale džeržecž.“ Lědma běſche młodżenc tute ſlова z horta swojego wuczerja ſkyschal, stanu, zo by ſo zas wotſalil. Hdvž ſo wuczer a ſobuwuczomcy na tym džiwachu, rjeknu wón: „Chcu, předy hacž wjac wo tym ſkyschu, najpredy tole jenicžte w ſtuktu dopjelnicž.“ A borzy na to zastupi do dominikanſkoho rjada.

Boha wjſche wſchoho, předy wſchoho, bóle hacž ſhoto druhe dyrbimy lubowacž. To njeje jenož rada, to je pſchiklaſnja, haj najwjetſcha kaſnja. „Izraelo! ſhoto hewak žada ton ſenjez twój Bóh wot tebie, hacž zo joho lubujiſch?“ (5. Młof. 10, 12.)

Kaf ſu wſchitcy ſwieczi tule kaſnju dopjeliſli! Z horceje luboſcze k Bohu woſasche jenu chku noc ſwj. Franc z Aſſisi biez pſchestacža: „Mój Božo a moje wſchitko!“ W tajkim nutrñym žadanju za Bohom a njebjom woſasche ſwj. Ignaciuš: „O kaf žadlawa je mi zemja, hdvž na njebo hladam.“ A joho ſylzy bězachu, woſebje pſchi woporje božej wſchě tak nadobnje, zo ſkoro woſlepi. Joho doſtojný wuczomcy a syn, ſwj. Franc Xaverſki horjesche ſo husto z tajkej luboſcžu k Bohu, zo dyrbiesche ſebi draftu wočzinicž, zo by nutſkowny woheń trochu woſkłodžiſ. ſwj. Stanisławej Koſtka dyrbjalhu tónle nutſkowny woheń, tiž ſo we wutrobie zehleſche, z mokrymi rubiſhczami, kotrež jomu na wutrobi kladzechu, pomjenſhacž. ſwj. Filip Keri zaczu tak mócnu luboſcž w ſebi, zo jomu wutroba ſo powjetſchi a dwé rjeble rozklama. Po ſmjerčzi tutoho ſwjatoho namakachu teje rjeble złamanej, a lěfarjo mějachu to za złamony džiwi, zo běſche ſwiaty dleje hacž 50 lēt z tajkim brachom mohł žiwy bycz ani zo by žaneje boleszje czuł.

Swjata Suſanna.

Schtóz Boha woprawdze a wěrnie lubuje, je hotowh, wſchō za njoho woprawacž. To pokazuje pſchikkład ſwj. ſenjezn̄ a marträki Suſann̄, kotrejed

swjedzeni cyrkej 11. augusta swjeczi. Hizo w młodosczi bęsche tuta knieżna swojemu knieżezji a Bohu węczne kniežništvo slubiła. W Romje ze swojimaj wsiebnymaj starschimaj žiwa, blyszczesche so mjez wschēmi towarzyskami z tajkej poczciwosczi a krasnosczi a z tak wulstimi czelnymi a duchownymi darami, zo thichesche ju kejzor Dioklecian swojemu sobukejzorej Galeriej za mandželsku dacz. Kejzor da wo tutym jeje nanej Gabinej namjet stajicž. Tón so hnydom poda k swojej dżowcy Susanne a dżesche: „Moja dżowka, sy drje ty tež nadobne powołanie, n'jew jest a Chrystusowa bęcž, schtož nětke woprandze sy, wopśchinnyka?“ „Spóznamam je“, wotmolwi Susanna, „tak derje, zo po mojim zdaczu wschē króny tohole swęta, z mojim swjatym powołaniem pšchirunane, niežo njeſu.“ — „Prawje ſudžiš“, rjecky Gabinus. „Tola“, pſchistaji, „hdy by kejzor cže Galeriej za mandželsku wuzwolił, nježby doſtojnosc̄ kejzorowych z luboſcž twojoho kſchizowanego narwożenje so runala? Abo hdjy by snadž mjez kejzorowej krónu a ſmiercu za Chrystusa wuzwolicž měla?“ — „Ach, moj nano“, zawałka tu nadobna knieżna ze swjatej radoſcžu, „tak zbójna bych była, hdjy by mi spożęcze był, swoje žinjenje podać z luboſcze k tamnomu bojskomu narwożeniu, tiz swoju najswjetczischi krej rozla, zo by mie wumozil! Zadyn purpur mie njeſlepi, žana cžwila mie njetraſci!“ — „To budžesč nětko hnydom móć dopofazacž“, wotmolwi hnuth kſchecžanski nan, a wobkruczche potom swoju dżowku za bližke wojowanjo. Te tež dołho na so czałacž njeđa. Lęsne wabjenja, strachne hroženja, krute cžwile, wſcho ſpyta ſurowy kejzor, zo by zmuzitu kniežnu wot swjatoho wotmyſlenia, wot luboſcze k wernomu Bohu wottorhnył. Tež najhōrſche martry niemožachu jeje sweru k njeħeskomu narwożeniu a jeje krutu weru powalicž. Z dwójotnej króny kniežništwa a marträſtwa debjena kchwataſche po krótkim będzenju do węcznoho zjenoczenia z królom wſchitkich królów.

Schto prajice, kſchecžansch starschi, do pſchiklada tejele kniežnh a jeje wernje kſchecžanskoho nana? Radſcho tón widži swoju dżowku do ſmiercze hiz, dyžli do kejzorowoho hrodu hało kejzorowu czahnycež. Tak cžini wér na luboſcž k Bohu! A je ta džensnischki džen hinascha? Je pſchifaznja tuteje luboſcze nětko snadniſcha, dyžli w časa prénich kſchecžanow? A tola widžimy w naschim časa tež kſchecžanskich starskich swoje džeczi do hréchow a hréchnych pſchileznoſcžow puſčecž haj runjewon storkacž, zo jeno bychu je wobstarali! Hdze dha fu lepje wobstarane, hacž pola swojoho Zbójnika, hdjž tomu wopor swojeje cžiſtotu a cžescze swérnje wobkhowaja? — Proſhu was, njevucžercze hnydom myſliczki, kotrež traſch tute rozpominanjo we waschich wutrobach wubudiži. Snadž fu powołane, hiſče njeſmérne, najwjetſche njezbožo wot waschich džeczi wotwobrocziež!

Człowiek a ſchtom.

(Korjenje ſchтомa = ponižnoſcž.)

Prěni ſtaw.

Schtom cžeri swoje korjenje do zemje, cžłowiecza wutroba korjeni so w ponižnoſcži. Tak možl ſchtó cžłowiecžu wutrobu korjeni mjenowacž a ponižnoſcž zemju?

1) Schtom puſčecža korjenje do zemje, zo možl cželo a hałoži k njebiu hnacž. Tak ma so tež wutroba, kotaž chce so k njebiu pozběhnycež, do ponižnoſcze hało dna zakorjeniež. To stanje so, hdjž rozpominamy, zo ſmy proč a zo so do procha wróćimy.

2) Körjeń je schtomej z hortom, pschez kotryž chroby ze zemje načzehnje. „Tak je hort mudroho w joho wutrobje, doniž ma blazyn swoju wutrobu w horeže.“ (Sir. 21, 29.)

3) Nic jedyn körjeń trjebai, ale w schtomej ma schtom w pierschcji. Tak masch so tež ty ponizowacž z chleje wutroby, wědžo, zo kaž po czěle tak po duschi niežo njeſſy, khiba proch a popjet. „Bo po czěle, to mi radu wěrisc; ale prajisich: „po duschi?“ A tola. Popjet je prosta wěc, njech bě rjeſiſche to, z čzohož je nastal. A tak je z duschi: schto je proſciſiſche, hacž hrěchna duscha? Něhdyn tak rjana, po hrěchu k niežomu, hacž do smječow hele khmana! „Psched joho wobliczom njeplaczi hrěchnik nicžo, je kaž proch, kotryž wětr pozběhnje na wobliczu zemje.“ (Pſ. 1, 6.) Wjac hischeze: hrěchnik je njenie, dvžli same nicžo, jeli ſo k Bohu njevřeži; dokołž lepje je, dochyka nič býč, hacž w zlym zaſaknyc. — Kaž popjet ſo do wěcy wjac wróćicž njemóže, z kotrejz je nastal, khiba-li pschez móć božu, tak ſo tež hrěchnik z hrěcha pozběhnyc njemóže, khiba-li pschez hnadu božu. „Hlej ſkutki bože, tak nichčo poředzicž njemóže, kožož je začiſtňl.“ (Pred. 7, 14.) Ze wčtem pravom zahubi Boh hrěchnika; schto dha chce hrěchnik z hrěchom druhe, hacž Boha k niežomu ſčzinicž? „Věda tebi, tiž ty ſenjeza zaſtorčiſt, njebudžesť tež ty zaſtorčený?“ (Jef. 33, 1.)

4) Czim hlučſtcho schtom körjenje do zemje czerti, czim krucijſtcho ſteji a czim dleje traje. Tak tež je z człowiekom. Czim bóle wón rozponima, zo je ſlabe a hinite ſtworjenjo, czim bóle budže wobkružený z bozej hnadu w poznoscji a czim ſkerje pschewinje wichory ſpytowanjow.

5) Schtomu, kotrež w dołach ſteja, nječweluje wětr tak jara, haſož te, kotrež ſu na horu ſadzene. Tak pschebywa ponizny człowiek z jednorej wutrobu, hdylž psched czesczem a doſtojnosczem czeka, wo mérje a poſkoju ſwědomja, doniž w czesczelakomnej wutrobie njeſchewatajch wichory zaſhadzeja. Šwieczi japoſchtoſlojo namakaja mér a poſkoju we wutrobie, doniž ſo po pschitlavde Jezuſowym za poniznoscu a poſornoſcu prócuja; njeſmer ſo jich mocuje, hdylž ſo wo přenje města we wumyſlenym kralefſtwje wurečzuja. Tuž wostaní tež ty w dole poniznosče, w Chrystuſu, tiž je „ponizny był a poſorný z chleje wutroby“, a ty budžesť roſč a pschinjeſech plody w zdobnym czasu. „Sa ſym winowý pjenk a wy ſeże haſožki. Kaž haſožka plodu njenjeſe, jeli na pjenku njeje, tak tež wy nic, jeli we mni njevoſtanecze.“ (Jan. 15, 4.)

3 Lujich a Sakskeje.

Z Budyschina. Poſtnich njedželu mjeſeſche rjemieſlniske towařſtwo w tudomnej towařſhni džiwadlo a reje. — Sala běſche hacž na najpoſledniſche mějtno napjelnjena. Z pschitomnych hoſcžow njenujemý wysche tudomnych knjezich duchownych a wucžerjow woſebje direktarja rataſkeje ſchule knjeza Bruggera z knjenju mandželskej a rataſkoho komiſſara knjeza Dilgera. — Džiwadlo wopſchiesche dwaj kruchaj. Preñi: „Der Bauer als König Herodes“ poſaza nam bura, kotrohož tſjo ſtudentowje nimo měry jankuja, ale za to jomu z wubjernje wumyſlenym žortom horde myſſicžli z hlorov wucžerja. Druhi: „Catilina“ pschedſtaſeſche nam woſobý z pohanſkoho Roma w džiwej měſchených ze ſmečtym poczahowanijom na pschitomnoſcz. Dokołž běchu wulkej wjetſchinje pschipoſlucharjow historiſke woſobý a podawki zawiercjanoho krucha njeznaſte a pohanſke pschiverki njezrozymliwe, ſo tutón kruch tež tak njeſpodobasche kaž

prěni. Wumjedzenjo woběju kruchow běsche hacž na někotre malicžtoſcě „Catiliny“ wubjerne. Po džiwadle běchu reje.

— Póstnich póndzelu běsche w Tsélanach pola Budyschina kolsbaſniſſi baſ (bal z maskami). Mjez druhim bu tam tež serbſki kwas parodiowaný, a běchu tam serbſta njewjeſta w boreže, ſlónka a někotre družti w znatej ſerbſkej pyſche. Njemóžemj drje nicžo pschecžiro tomu cžinicž, zo naſche pſchiſtöne a cžestne waſchňa fo k žortam trjebaja, njeje tole tež taſ zle, kaž hdvž na pſchiklad w někotrych měſtach naſche ſwjate wobrjadu, kaž božu mſchu a druhe ceremonije abo tež bamža a biskopow, rjadnikow a t. d. wuſměſheju; něchtu pak tola njemóžemj zamjelczeč, mjenujcy, zo ſo nam prawe njezda, hdvž Serbja ſam i ſwoju cžestnu draſtu, kaž n. pſch. njewjeſčinsku vortu k taſtim maſkeradam požče, kaž je ſo tudy ſtało. Njewjeſčinska draſta, družča ſchnóra a t. d. je wažna a cžestna pycha jenož za naſche cžestne knježny, a je kóždy cžas kaž ſwjate kublo w ſerbſkich ſwójbach ſo wot maczerje na džowki herbowała. Z taſtim trjebanjom k žortam tale pycha taſ rjec na nadobnej placžiwoſcě zhubi. Chcedža-li družy z naſchimi cžestnymi wěcamí hraſkacž, njech ſebi k tomu trěbnu pychu hinał wobſtaraju, hacž zo Serbow wo jich cžestnu pychu pſchecžehaja.

Z Drežđan. Kral a kralowa ſtaj zaúdženy týdženj ſo z Lipska zas do Drežđan wróciłoj. W Lipsku ſtaj wſchelake wuſtajenych wopytałoj a pozałoi, kaž jeju wſchitko zajima, ſchtož Lipſt we wědomoſczech, wuměſtwje a rjemięſtu ſcieſſi. Wobydlerjo Lipska zavějeſe doho w pomjatku wobkhowaja, z kaſkej luboſću a pſchecželnoſcě ſtaj Ježu Maſteſczi z nimi wobkhadžowanajo.

— W Drežđanach wumrie 6. t. m. groſina Paula Nahhauf-Gormons, pſchedſtejerka joſefininoho wuſtawa, w starobje 58 lét. Je předy wo wocžehjenjo kraloſtich prynceſnow (džowkow krala Jana) a nětko wo wjedzenju ſlawnoho wuſtawa ſebi wulke zaſlužby nahromadžila. Wobě Maſteſczi, kral a kralowa, kaž tež prync Furij ze ſwojej mandželskej a džowku Maſthildu wobdželowachu ſo na jeje pohrjebnej ſwjatočnoſcě.

3 cyloho ſwěta.

Němska. Budže měr abo njebudže? Taſ pŕaſča ſo kóždy, a nictó njewě, ſchto by na to wotmořili; haj ſamaj taj, katraž měr wujednanataj, ſwj. wótc a němſki kejzor, ſnadž hischeče džens ſicžo wěſte wo tym prajicž njemóžetaj. Zda ſo, zo tón krócz bjezbóžne wojowanjo napſchecžo naſchej ſ. cyrkwi abo lepje jeje pſchecžehanjo ſo ſlónceži. Ale taſ zdaſche ſo to hido pſched wjac létami, hdvž Maſella, tehdomniſchi romski nuncius (zapóſlanc) we Mnichowje, a Biſmark we kiffiſtich kujpelach wo tym wuradžowaschtaj; taſ zdaſche ſo poždžiſcho, hdvž němſki krónpryne liſt na ſ. wótcu piſaſche a na to wujednanja we Winje romski nuncius Jacobini z pryncom Neuž hako z němſkim zaſtupníkem wjedžesche; a tola běsche kóžda nadžija podarmo, lěta ſo zaſy minhcu a měr tola njebu. Kaž pak ta wěc džens ſteji? Hdvž je ſo něchtó wjac krócz podarmo nadžijal, potom wón dowěru lohcy zhubi; khiba zo wſchelake podawki taſtu nadžiju wobnowja a poſylnja. Su ſo nětk taſke podawki ſtałe, zo bydymy móhli mer tón krócz wocžakowacž? a kotre ſu tute podawki? Žedyn taſki podawki je tón, zo nic wjac zaſtupnícy Roma a němſkoho knježerſtwa mjez ſobu wujednuja, ale zo ſtaj ſ. wótc a němſki kejzor ſamaj tu wěc na ſo wzaloj; ſwath wótc je němſkomu kejzorej piſał, a joho wo wujednanjo proſyl, a němſki kejzor je pſchecželnje na tutón liſt wotmořili; na to je ſ. wótc kejzorej Wyſlemej

zas pišať, zo dyrbi ſo wujednanjo na tute waschnjo ſtač: Rom zwoli němſkomu kniežerſtwu, ſchtož može zwolicež, we tym wołomiku, we kotrymž němske kniežerſtwo te ſakon je zbehnje, kotrež ſu napſhečo katholiskej wérje; a Jacobini je waschnjo doſpołniſho rozeſtajał, kaf dyrbi ſo to wſchitko ſtač. Wjac z najnowiſhih liſtow, kotrež ſu z Roma pſchishe, znate njeje.

Dalſche podawki, kotrež němske kniežerſtwo ſi méréj nucža, ſu, zo je ſama Ruſka z Romom ſo wujednała, a hižo biskopow poſtaja. — Endželſka doſtanje najſkerje tež bórzy romſkoho nuncia do Londona, dokelž tam naſcha kath. cyrkę pſchec pſchibjera a we wulfich wobſedzeniſtach Endželczanow ſo wobſtejenja katholikow wjac derje hinał zradowacž njehodža. — Raſuſka ſo ženje krucze z Romom zwadžila njeje. — We Schwajcarſkej ſo tež pomala poſredža, a Turkovſka poſticza katholiskej cyrkwi najwjetſhu ſwobodu. — Francózſka w nowiſhim čaſu wjèle njeplacž, a njezméje tak dołho wjèle rēczeč, doniž tak kołwrótne kniežerſtwo zdžerži, kaž je netko hižo něſhto lét ma, z kotrymž ničtó džeržeč njemóže, dokelž ſo na nje ženje pſuſchječeč njemóže. — W Italskej je hewaſ wſchitko zhnivé, a ze zhnivym kadaverom (cželom) njecha ničtó ničzo činič něčz. Potajſkim je hač dotal Němska hiſhčeje jenizki kraji, hdžez cyrkwiſki mér njeknježi, zavěſeže ſi joho ſchłodže a to ſi cžim wjetſhei ſchłodže, dokelž ſu ſkoru wſchitke druhe kraje we tym naſtupanju do měrníſhih a runiſhih kolijow zajele. — Potajſkim zo ſkónčenje mér doſtanjem, zda ſo tón króč wěſcziſho byež hačz hdžy předy. N.

Awſtria. Z Pesta piſaja, zo tam za 16. meju wulke pobožne puzowanjo do Roma pod wiedzeniom wyſokich duchownych kniežich pſchihotuju.

— W lécze 1882 ſu we Winnje 181 židža do katholiskej cyrkwi ſo wobrocžili, mjez nimi je wjac lekarjow, professorow, advoſatow, wojerſkih wyſkiſhih a nowinarjow. Na druhéj ſtronje je tam 34 katholikow wot ſwoje wérzy wotpanhwiſhi do židowskeje pſchecupito — z wjetſha ženitwów dla.

— W Litoměriſkej diöceſy namaka ſo 1,324,817 katholikow (potajſkim wjac hačz $1\frac{1}{4}$ milionu); 23,168 protestantow; 15,635 židow. Farow je tam 387; lokalijow 3; expoſiturow 8; kaplańſtow 330 a 14 wupomhachy měſtow. — Duchownych, kotsiž we duſchepaſtýſtwe dželaſa, licži litoměriſka diöceſa: 597 ſwětlych a 39 rjadownych. — Miloſejliwych ſotrow a druhich kloſchtyſkih kniežinow je 199. — Wjèle kaplańſkih měſtow njemóže ſo wobſadžieč, dokelž na duchownych pobrachuje.

Italska. Leo XIII. je předawſhoho komornika ſchwejdowskoho kraja, barona v. Wedel=Carlsberg, za bamžowoho komornika pomjenoval. Tónle baron ſluſcha do najnadobniſhih ſchwejdowskich zemjanſkih ſwójbow a je ze ſwojej mandželskej do katholiskeje cyrkwi je ſo wróćil. Bifkop Mermillod je jeju pſchijal. Za katholifku cyrkę w Skandinaviskej wonaj jara wulke wopory woprujetaj.

Francózſka ma zas nowych ministerow. Nowy pſchedsyda minifterſtwa Gallières ničzo njeplacži a minister wójniſkih naležnoſcžow je w lécze 1870 ſlowo, kotrež je na ſwoju čeſeč dał, złamał. — Prynca Jerome Napoleona, fiz bě z manifeſtom na lud ſo wobrocžil a nětčiſke knieženjo nanajtrucžiſho pſchimał, běchu zajeli, ſu paſt joho zas puſchcžili, dokelž njeviedža, ſchto z nim zapocžecž. — Dale ſu tam w domje zapoſlancow zaſon wuradželi a pſchijeli, zo žadyn prynce ſo njemóže na wólbach wobdželiz, žane zaſtojnſtvo njemóže doſtačž, haj zo móža ſo wupokazacž, hdžy ſo kniežerſtu ſpodoba! Senat je hiſhčeze telko rozoma mię, zo je tule pſchedlohu zacžiſnył.

Ruska. Kejžor je rjany manifest na lud wozjewiš, w kotrymž swjatocžnošč krónowanja we Moskwoje na měsac meju postaja. Russki lud so wjeseli, zo ſebi kejžor zas zjawanje do luda wěri; z tym roſeže zjawna wěſtoſč.

Amerika. W ſewjernej Americy maja w tu khwili žakoſtne powodženja. W Louisvillé rozdrjechu ſo haczenja a 30 kohczi wyſoka wodowa murja rozwali ſo na nižſchi džel města. We Cincinnati bu džel dwórniszcža z wodu wotpławjeny, pſchi czimž na 50 człowiekow žiwjenje zhubi. Tež Němci změje z toho ſchodu, dokelž dary za němſkich powodženych, kotrež hſheje wotpſlane njeběchu, ſo nětko za ameriſkých wobſchłodženych nałoża.

Na twarniszcžu Bacžonskeje cchrkwe.

Ja ſtrouju cže, ty z njebjom zjednocžach twaro!

Kiž plečeſch Serbow ſwérje starej nowy zaſo

Wenc blyſcęſath. — Nět, njejednoty heſſti djaſo,

Precz ze Serbow! — Mjelč, Bohu njeſpodobny ſwaro!

Slyſh, ludo serbowſti! „Et Verbum factum caro.“

„U Šlово z luboſcze je ſziniło ſo mjaſo.“

Kniež luboſcž tuž a mér! — Pój, o pój, cžaſo,

U zjednocž wutroby we tebi, kraſný twaro!

O twaro Bohabojoszcze a žiwej wěry,

Tež ſtołpaj narodom ty krucze zwjazuj!

Budž žime žórlo Serbam njehinitie ſwery!

Hdyž złote ranjo ſwita, ſměrka wjeczor ſchery,

Ly z mócnym hloſom k pobožnoſći Serbow ſkazuj

U luboſcž jich płač z mytom njebjeſkeje měry!

J. B.

Lubý Póſle!

Masch mnogich cgitarjow, kotsiž tu a tam tež wo liſty rodža, kotrychž ſy w ſwojim cžaſu wjacy pſchinieſt. Tuž drje ničjo njehſkodži, hdyž jim k woli ſo dotalna cžiſhina pſchetorhnje a nowa koza na wici puſčeži. Hacž ſo mój liſt wſchém lubicž budže, to njevém; njech mje mojeje pſchinarodženeje njelepoſeže dla zamoſtwja, poſtoręžuſli tu a tam. Slyſh dha:

„Su wěcy, kotrež we wſchědnym wobſhadze haſko pſchitoſne płacza, dokelž ſo kaž ſame wot ſo rozemja: ſchtož ſo pſchecživo nim pſchenidže, płaczi za nje-česanoho człowjeka. Njeſměl ſebi na žanej gmejnſkej kheži dowoliciž, zo do jſtwy ſtupiwſchi, durje po ſebi wočzinjenie wostaju, ani zo mje za to zaſlužený porok njepotřebi; hdyž paſt taſta njeroda w božich domach ſo ſtawa — ma ſo kóždy za zamoſtwjenoho. Je dha do dobreje wole žanoho połožene, hacž cchrkwiſte durje zaczinja abo nic? To budž daloko! Wot ſpočatka je ſo w cchrkwi woſebita ſwjecžizna wudželała pod imenom ostiariata (= torho-žanſtwa abo dwórniswta) z tym nadawkiem za toho, kiž bě ju doſtał, zo pſchi cchrkwiſtow wobara, ſchtož w domje božim ničzo pytacž nima: pohanam, z cchrkwi wuzamknjenym, a „pſam, kotrež do kraleſtwa božeho njeſluſcęja.“ Nětko drje doſtarowaſa jenož měchnikowje tutu nižſhu ſwjecžiznu: wi no wa-toſeže ostiariata paſt ſu wězo ſame ze ſo na wěriwych pſcheſchle, dokelž tamón, pſchi woltarju ſtejv, durje paſcž ujemiože. — Pſchitom noſež Khrystuſowa

w najswj. sakramencje, halo pschez swjedziznu, pschez murje a durje w zamknenym mescze, zada sebi, zo kogdy do Bozohu domu stupio, swojemu kniezej a Bohu tu mero zdobnoscze a pschistojnosce wobkhowa, fotraż so wschudze we wschednym živjenju žada. Zo to z krótką praju: Že to njeroda, njech w zyminischim, njech w letnym časzu, fotraż so z nicžim zamokwjež njechodži, zo mnozy kogdoho za swojego služownika sebi waža, kiž mel za nimi cyrkwię durje zacjinjecz! — Wo schłodowanju strowoty mnichich wośadnych, kiž z dasłoka pschischedzki, so pschepoczeni do ławkow synu a njeluboznosciam zyminych wětrów so wustajeja, tu njeręczu: je to tež hręch, bližchoho strowotu a živjenjo z njezdźliwoſcę podrycz. — Tym, kiž „mores“ wuknycz nochcedza, njech czitarjo „Kath. P.“ bjez smilnosce praja: shto w swęcze a tež w cyrkwi k dobroru waschnju skuscha.

Nadjejo so, zo tu wchém ródnym kenscherjam z wutroby ręču, poſtrowju Čeže

Twój

Delanskih Šuker Holas.

Naležnosć našego towarzstwa.

Sobustawy na lěto 1883: kk. 118. Hana Rachelec z Lazka, 119. Madlena Španec z Małsec, 120. Jan Mlyník z Čemjeric, 121. Franc Jaenich z Budyšina, 122. Madlena Pjekarjec ze Židowa, 123. Handrij Haša ze Zajdowa, 124—134. z Miłoćic: Michał Wornač, Mikoławš Kral, Michał Jawork, Michał Fulk, Michał Kušk, Michał Mętk, Mikoławš Ryćeř, Jakub Brusk, Mikoławš Pječka, Mikoławš Kilan, Mikoławš Wawrik, 135. Jakub Bjarš z Pancic, 136. Ernst Dučman z Hornej Hórki, 137—140. z Wotrowa: Jakub Balcar, Michał Cyž, Madlena Rjedzina, Mikoławš Čornak, 141—143. z Kanec: Mikoławš Lehmann, Karl Nowak, Hanža Pječakowa, 144—147. ze Zurie: Marija Měršowa, Madlena Cyžowa, Jan Pjetaš, Jakub Krawčik, 148—150. z Krjepiec: Mikoławš Koch, Pětr Haška, Jurij Pjech, 151. Jan Nowak z Kašec, 152. 153. z Njebjelčic: Mikoławš Suchi, Pětr Dórnik.

Sobustawy na lěto 1882: kk. 502. Michał Čoška z Ralbic, 503. Marija Bräuerowa z Budyšina, 504. Michał Słodenik z Nowodwora, 505. Jakub Symank z Wotrowa, 506. Hana Cochowa z Miłoćic.

Dobrowolny dar za towarzstwo: J. M. 50 p.

Za cyrkę Wutroby Jēzusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadzena dań wučinjeſtej 57,671 m. 16 p.

K česci Bożej a k spomoženju dušow su zas woprowali: z Różanta 1 m., Michał Šejda a Marija Š. ze Š. 6 m., k česci swj. třoch kralow: z Čemjeric 5 m. a Pětr Dórnik-Lawrjenčik z Njebjelčic 3 m., Marija Mlyníkow z Hórkow 3 m., z Hórkow k česci Bożej 3 m., M. K. z Nowoměsta 1 m. 50 p., Handrij Haša ze Zajdowa 15 m., njemjenowana swójba 1 m., njemjenowany z Budyšina 50 p., 15 m. z M. z hrónčkom: Najswjēciša wutroba Jēzusowa, smil so nad nami! — Hromadze: 57,725 m. 16 p.

Njeh lube Jēzusdžěćatko wšem swojim dobročerjam nadobnje płaci!

Za cyrkvičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadze: 8259 m. 60 p. — Dale je woprowala: Marija Mlyníkow z Hórkow 1 m. — Hromadze: 8260 m. 60 p.

Za powodzenych nad Rheinom: M. Š. 50 p., Gr. 25 p., z Khrósćic 3 m.

Za tyrolskich powodzenych hiše: M. Š. 50 p., M. K. z Nowoměsta 2 m.

Zaplać Bóh wšem dobročerjam!

Stare pjenjež za zwony twarjomneje cyrkwe staj redaktorej wote-
dałoj: ff. wuczer Hicke a zwónk Bräuer z Ralbic.

Cyričke Smoleriec Inicjaticečejeńje w macjicžnym domje w Budyšinje.

Katholicki Posł

Wudawa so
prěnu a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósce a we knihařni
1 m. 70 p.

Sudowy časopis.

Wudawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 5.

3. měrca 1883.

Lětnik 21.

Něčhto ze živjenja kniežny Luisy Lateau.

(Skóńczenjo.)

Tsi dny pozdžischo došta Luisa Khrystusowe raný na rukomaj a nohomaj zacíjichzane a na wutrobie. — Pjat 24. hapryla 1868 pytny Luisa, zo jej na lewej stronje wutroby krej czeče. Tola wo tym nicio njepraji. Za tjdženj, na pýchichodnym pjatku, běžesche krej nic jeno z toho samoho městna, ale tež ze zwjerschneje strony nohow. Luisa ho stróži. Wona nítomu nicio njepraji hacj jeno swojomu spowiednikej, fararzej Niels, zo by ho pola njoho za radu prachala. Kniež farár pchifaza, zo njejmě nicio wo tej wěcy powiedacz. Tola na pýchichodnym pjatku, 8. meje, běžesche krej zašy kaž na zandženym pjatku, tola wokoło 9 dopoldnia pocza tež wjele krewje z rukow běžecz, z nutská a z wonka, tak zo běschtej chle krwawi. Nětk nijemóžesche wěc dleje zamjelczena wostacj. Kniež farár Niels porucži kniežnje, zo dyrbi léfarja dr. Gonno ī pomoc wolačz. Wona poſluchasche. Njedžele dolho procowasche ſo lékar, to krwawjenjo zastajicj. Tola nijemóžesche to dokonjecz, wšehe lékarſtwa běchu podarmo. Skóńczenje wuzna lékar, zo dyrbi Luisa pschez to cyku krej zhubicz a do mrótnosće zapadnycz, jeli zo žadyn ſred ſo njeruſlěži krej zastajicj. — To pak ſo hacj dotal njeporadži. Luisa nětko hžo 14 let dolho kóždy pjat k wjele krewje zhubi a je pôdla čerſtwa a wjeſoła. Na 25. septembra 1868 běžesche Luisa krej tež z čoła a wokoło chleje hlowy. Wot 4. hapryla 1873 ma Luisa wſche toho wulku krwawjacu ramu na prawym ramjenju. Wjele ſtow pjatkow je mjez tym Luisa te krwawjenjo měla. Lékarjo ſu tule krej pchepytowali a ſu wuprajili, zo je to wopravdžita krej; najbóle zhubi Luisa $\frac{1}{2}$ punta krewje kóždy pjat. Krwawjenjo zapocznie ſo ſredz noch a pchestanje wokoło 4 abo 5 čich popoldnju. Druhi čjas na džěławych dnach je Luisa jara pilna w džěle. Hało schwalcza schije na schiacej maschinje a hdyž jow džělačz nima, džěla w zahrodech.

W spoczątku tohole nastawka je so prajiko, zo Luisa Lateau na kózdy
pjatku w extasi abo extatiskim byczu so namaka. Schto pał je extasa? To
je takie bęczo, w kotrym je człowiecza dusza w Bohu, abo we widżeniu
pszeznaturskich węcow so namaka, zo częlo żane czuczo nima za wokowany
śwet. Tele bęczo traje pola Luisy kózdy pjatki wot 2 haczy do $\frac{1}{2}$ 5 popołdnju.
Luisa sedzi pschi tym na stoleczu, jeje woci ani najmniejszeho hibnienia nje-
pokazatej. Ma cichym wobliczu je wucziszczena wulka kędzbność, haloż by jara
wysoku węc widżala; pał pokaza so wjesiołość, pał zaś zrudżenjo. Pschi tym
je widżecz wokolo jeje czoła a głowę krwawa smuha każ diadem a w dolnych
rynkach bęza tolste krępki krewje pschez wobliczo a kapaja na draftu a zemju.
Też wobec ruch krwawitej. Widżenja, kotrež Luisa pschi tym ma, poczahują
so na Chrystusowe swiate czerpjenjo a wumrjeczo. Tak dolko haczy ta extasa
traje, njeeczuje Luisa nicżo, schtoż z jeje czelom so stanje. Dr. Majunke z Barlina
powiedza, zo je won runje we jstwie pschitomny był, hdż professor Lefebvre
na ruch w extasi so namakaceje Luisy wotry, kałath noż wot horjela wjac
króz delepuszczci. Pschitomni widżaczu, kał noż do ruki so zaſtapi, tola
Luisa so njehibny. Hdż so noż z ruki wuczce, połazachu so małe dżerki, ale
nic jena krępka krewje tam njebęsche widżecz. Też su pschez jeje częlo elektriske
rjeczazy kładli, każeż żadny strony człowiek ani sekundu njebu zniesieć mołk,
tolu Luisa njeje ani najmniejsze czuczo pschi tym połazała a mela, byrnje so
elektricitet 70 sekundow dolko pschitowdał. Hdż pał je w tymle pschebywanju
Luisa za czelne węcy bież czucza, połazuje wona za węcy, wot cyrkwię swieczenie,
wulke zwieselenjo a spodobanjo we swoim wobliczu, na psch. za swieczenie
fchizjisti rożarija. Też spewanjo cyrkwińskich pączeri, njech je w tajsejzku reczi,
ju zwieseli, mjez tym zo druhe sweteńe spewy (pēsni) ju bież podżela zwostaja.

Pruhovacu kamieni kózdeje pocczivoscze a wérneje pobożnoscze je posłuszc-
ność pschecjivo prawej wychiności. Tele pruhowanjo je też pola Luisy Lateau
w jeje extasi wjac króz jo trzebało a kózdy króz je wona posłuschna była. Jene słoweczo cyrkwiśsceje wychinośće dosaha, extatiski knieżni wubudźic. Haj
też tym je Luisa posłuschna, kotrym tournahski biskop połnomoc da, jej poruczeń-
nośće dawac. Tak bę na psch. biskop na jenym wulkim pjatku tule połnomoc
dr.ej a professorej Schwann-ej z Lütticha pschepodał. Runje leżesche Luisa na
zemi. Tu praji dr. Schwann: „Luisa pozběhn so!” a hnydom wona stanę. —
Też hewak je Luisa jara a pschec posłuschna była. Wot lata 1868 (25. sept.)
mješesche Luisa jara mało spanja. Wjetschi dżel noch pschebywa na stoleczu
sedzo ze swj. rożarijemi w ruch. Tu poruczi jej kniez farat, zo dyrbi so leh-
nycz a wona posłuchasche, byrnje spać njemohła. Też móžesche Luisa jeno
jara mało jescz. Wot 30. mierca 1871 móžesche jeno z wulkej wobczęnosći
něshto k sebi bracz; jędzesche mały kusł chleba a połojcu jabłuka, skončznie nje-
móžesche cyle nicżo wjac zniesieć.

Hdż hiż wjac dnow niżo jędka njebę, poruczi ji kniez farat, zo dyrbi
z mocu něshto wuziwač. Luisa posłuchasche, tola lědma bę něshto zjedka,
dyrbiesche to zaś wot so dac. To so jej někotre měsach poruczowasche a wona
bę pschec posłuschna. Skončznie dachu jej mér w tym nastupanju. Luisa nicżo
wjac njejedziesche tsi lata dolko, wosta tola żiva a strowa a wobstarasche pilnje
swoje wschodne dżela. Jeje jeniczka jędz bę najswiecjszhi sakrament.

Z tohole krótkoho wuczahwta ze žiwienia Luisy Lateau kózdy spóznaje,
zo na naturske waschnjo so wopisane podawki wulkasę njeħodža. Wjac
haczy 100 lěkarjow a drugi wuczeni su to wobswędczili. Po poniznym a

połuschnym zadżerżenju mienowaneje knieżny a po jeje woprawdżitej pobożności je też wzamknijene skutkowanjo helskiej mocą, pschetoż helski duch je hordy, nje posłuschny, jebacy a wuciż to też swoich pschiwijsnikow.

Widzimy pał jow, zo je Bóh Wschomocny sebi jenu sprawnu, khubu knieżnu wuzwolił, zo by njeweriu womu swetej jaſnje pokazał, zo wón hiszczę dżenjishchi dżeń nizke wuzwoli, zo by hordych woħanibl a ponizil. W něczijskim materialnym času, hdżej chce wjele čłowiekow jeno to za werno dżerzecż, schtoż z wozjomaj widża, su tojke podawki kħmane, tola wjele čłowiekow z jich nizkoho zmyślenja zbudżicż a fedżbnoścż na njewidżomne zložicż. Nekotryżkuli, tiz bē we wérje schkodu cżeipjeł, je so zas pohnucż dał, zo so z cyłej wutrobu z nowa pschizamtnu pschizjenej katolskiej cyrkwi a so w njej z Bohom wujedna w swj. sakramencje połatū.

T. N.

Człowiek a schtom.

(Nnojenjo körjenjow = hajenjo poniznoscze.)

Druhi stan.

Ma-li schtom sylne a strowe körjenje hnacż, dyrbi so pschihodnie hnacjicż a woda pschiliwacż. — 1) Swoju wutrobu we roli poniznoscze zakorjenicż, njeje tak snadna węc, kaž so zda. Derje wiħdżimy na sebi to dobre, schtoż many; to pał, czoħoż dla poroķi a ponizjenja zaſlužimy, potajimy sebi a druhim. Skoro je prajene: „Ponizcje so psched wschomocnej rufu bożej“ (1. Petr. 5, 6); schtoż pał so za tym prouje, zo by kħlupu hordoscż we sebi podusyl a z wutroby ponizny był, nažhoni skoro, zo je to czejki kruch dżela, kotrjż so biez bożeje hnady wuwięscż njeħodži. — „Kaif dha mam to zapšimunież, zo bieħ so t poniznosczi wutroby pschedobyl?“ Maħaddż hnoja wokolo schtoma! „Kneże, daj jomu hiszczę tute lěto stacż; heu jón wobkopacż a pohnocje — hacż potom pħodżi njeħchinjese.“ (Luk. 13, 8.) U z wotkel hnoja dobracż? To daloko njeptytaj — poħladaj do so! „Twoju hańbu nosyħiħ sam we sebi.“ (Mich. 6, 14.) Poħladaj na hinitoscż twojoho cjeła — schto dha fu, haħo proħ a popjet? Poħladaj na hrēshniwoscż twojeje dusħe, a jeli mēniżi, zo tał zle z tobu so nima, wobledżbui tħix, tiz fu lēpshi, hacż ty: to dowjedże tebje t poniznosczi. Mlašči li jenoż psħechi tħix psched wozjomaj, lotiż fu f'chpatnišchi, hacż ty, pónidże so cji węczynje, kaž honacjeh, tiz na hnoju stejo swoju kħwalsu spewa — tał budże so też twoja dusħha kolebačż na hnoju hordoscże. Mjez kozami waži so też wosol za wjercha a we kraju slepých tón, tiz ma tola jene wózko, za krala. — Njeċċiin ponizjnje, ale buđi ponizjñ! Poħladaj na pschillad Khrystuſow. „Wón njeje pschisħoł, zo by sebi služiż dał, ale zo by sam služił.“ Njeħovi za wħyskimi węcami a wošeħnumi dżelom, njezacpej nizku službu. Kajke dżel oħra mohlo tola tebje ponizjek, hdjż je Syn čłowieka najniżsche služby na so wzał. So nizkeje služby njeħobaracż, to reka roli poniznoscze hnacjicż.

2) K poniznosczi wiedże sejerpne pschenjeshenje kħiwiðow, tiz so cji naċċiġja. „Ponizowanja dowjedu t poniznosczi, kaž sejerpnoścż t pokoj a eżitanjo t wedomosczi.“

3) Dżerż so poniznych čłowiekow, kotrjż swēt zacpeje. „Schtot z khrobolakami wobħadżuie, budże hordy“ (Sir. 13, 1), schtoż pał z poniznymi, tomu budże jich poniznoscż z pħodnej cyrobi, kotrāż też we tebi poniznoscż pħodżi.

4) Tež wodū dyrbisči młodomu schtomilej pschiiliwacž, zo so pierschcje pschimnje. Wo tutych wodach praji profeta: „Budž žohnowanu muž, tiz swoju doweru staji na krneza. Wón budże runja schtomej, tiz je pschi rečy sadžený do wlohi: wón so njeboji, sapo-si w leče horce sfonco.“ (Jer. 17, 8.) Tute wody su swj. pišmo, predowanja a kſchecžanska wucžba. „Schtož Boha so boji, czini dobre, a schtož prawdy so džerži, dobudže sprawnoscje. Ta joho napoji z wodami wucžbow wozboženja.“ (Sir. 15, 1. 3.) Wucžba pschiruna so tu z wodami. Kaž woda zemju napoja a pierschcž z torjenjem wjaza, tak rozświetli kſchecžanska wucžba człowjeka, zo srjedž skoženohu splaha bjez poroka khodži. Wschém wschitko, njerani tola z niežim swoje śwědomjo. — Woda je tež schpihel khudy, wo kotrymž swoje woblicžo widža. Tak je tež predowanje schpiheli, z kotrohož widžimy, kajec smy znutska, hacž czíseži a dobri, abo mazani a zli. Wo tutym schpiheli praji swj. japoščtoł: „Schtož je słyscer ſłowa, nic pak czinjer, pschiruna so muzej, tiz swoje woblicžo we schpiheli wobhlada, so wotſaliwski pak je hnydom zabyl, kajti je był.“ (Jat. 1, 23.) Tutón schpihel džerži so nam pschi predowaniu psched wocži, śwělky a blyſtečaty, zo može so kóždy prawje spóznacž. Schtož pak je mazany mjez wocži, niewidži rady, zo je mazuch — cžekla schpihel a rozczepeje ion do czrjopow. Tak czinjachu židža, hdyz jim Jezus we pschirunajach schpihel psched wocži tylny, zo bychu swoju złóscę a njekhmanosć spóznali. Pschirwiedschi žonu k njomu ju mandzelstwałanja dla wobſkoržuju; wón pak džerži jim schpihel napsheczjo: „Schtož z was je bjez hrécha, njech přeni kamien do nijej czíjme.“ (Jan. 8, 7.) A jedyn mějesche so po druhim z procha a wobroczi khribjet schpihelej: „Njeprajimy prawje, zo sy Samaritan a zo masch djahoła?“ (Jan. 8, 48.) Do poſledka su tutón schpihel złamali na drjewje kſhija. — A tak je woſtało hacž na tutón džen. Lud hani druhy w njerozomje měſchinikow, tiz po ſłowie profety preduja: „Wolaj a njepſhestawaj; kaž z trubu pozběhni ſwoj hłos a porokuj mojomu ludej joho złóscę a domej Žakubowomu jich hréchil!“ (Jes. 58.) Lud mijeta hanjenja do predarja, pyta, zo by z wótrym jazykem joho zakłół a k mjeſczenju pschirwiedl. A to wschitko jenož tohodla, dokelž do schpihela wěrnoscje hladacž, dokelž iż ze spóznacža hréſchnosćje k ponižnosći dobyczi nočce. Derje pak kóždomu, tiz bože ſłowo słyschi a ponižnie je wobkhowa we swojej wutrobje. Z njoho czerja žorla węznoho živjenja; wone czini człowjeka ponižnoho, a „kóždy, kotryž so ponizuje, budże powyhſcheny.“ (Luk. 18.) — s.

3. Kujzich a Sakſkeje.

3. Budyschina. Juſte 4. měrca rano dostanjetaj kandidataj duchownſtwa, knejzaj Jakub Bart z Kukowa a Franc Čornat z Budyschina w tudomnej tachantskej cyrkwi tonsuru a schtyri nižsze swjecziny. Po cyrkwiniskim rjedze buſhtaj zańdženu njebželu w farſkimaj cyrkwiomaj w Khróſcziach a w Budyschinje spomnenaj knejzaj wožewienaj a zaſtupnej prōſtwje wěriwych poruczenaj.

3. Baczonja. Bas su za naschu cyrkvi darmo kamienje wožli: z Baczonja S. 15 fórow a J. Piech 9 f., Jakub Libšch z Hunijowa 9 f., Miklawš Robl z Čorneč 5 f., z Kuknich: Pětr Smola 4 f. a Miklawš Donat 2 f. bindarjow z Kuknich, Korla Rencz z Wucžkem 12 f., Jakub Wornacž z Khróſczie 1 fóru bindarjow, kotrež je daril a 3 f. kamieni z tudomneje

stah; Michał Piech a Jakub Kočka ze Swinarnje pôskaſtaj kóždy fóru bindarjow a wotwozysktaſ preni 5 a druhí 6 ſ. kamjeni. Bindarje wot tam je Jakub Hainſch z Kanec daril.

Z klôſchtra Marijneje Hwézdy. Psched spomnjenjo redakcije. Wobžarujemy, zo powieſc za naſchu Ežicu doſč wążnu wo wuzwoleſju noweje hnadleſe knjenje abo abbatisſy klôſchtra Marijneje Hwézdy tak požđe pschinjeſemy. Wocžakowachmy, dokelž ſami ničio wěſte njewěžachmy, dopis wot pschecžela naſchoho Poſola, a chechmy, dokelž žadny njedôrđe, w tymle czislo pschelozk toho pschinjeſcz, ſchtōz je „Bennoblatt“ piſal. Tu pak doſtachmy hifchče w prawym czasju za tele czislo dopis, kotryž tudy z džakom wotcžiſcheſimy: Psched 30 lětami pschinwa k. dr. Jan Khrystomus Eifelt, propst w klôſchtri Marijnej Hwézde, hako direktor tudomnoho instituta kħudu holčku z Lobeñdau w Čechach k wocžehnjenju do spomnjenoho wuſtawa. Holčka mjenowasche ſo Karolina Kasper. Bórz yacžu we ſebi powołanjo za klôſchtriske živjenjo, a hdvž bu swoje wucžomne lěta dokonjawſchi zas do ſweta poſlana, zbudžowasche ſo tele powołanjo we nej hifchče mócnijcho. Toho dla pschindže zas do Marijneje Hwézdy a proſchesche nutrjenje wo pschinzacžo do pobožnoho cistercijskoho rjadu. Jeje próftwa nauaka wuſkſchenjo a tak bu Karolina za novicku pschinacža 5. oktobra 1857, z klôſchtriskej draſtu doſta mjeno Bernarda. W lécze 1860, 6. małohu róžka wotpoži ſwiatocžne ſluby. Psched tym ſamym horjeka ſpomnjenym k. probſtom, kotryž je nětko tež ſobu z viſitatorom nad woběmaj ſakſkimaj klôſchtrromaj, pod aſſiſtenciu k. Nivarda Kostlera, probſta w Marijnym Dole, ſta ſo 23. wulkohu róžka wólba noweje abbatisſy, a bu wuzvolena knježna Bernarda Kasper. Džen ſvojich mjeninow, 27. w. róžka, ſwječeske k. probſt insignije: kſhiž, pierschčeń a ſchtab, znamjenja wjeſtchnich, a zapołaza hnadnu knjeni do nowoho zaſtojniſtwa. — Bóh luby knjez chyc naſcej nowej hnadleſe knjeni, kotraž budže 12. nov. ſwój 45. narodný džen ſwječicž, prawje doſke živjenjo a ſtrowotu ſpožcicž, zo by doſtate znamjenja noſyka k joho čeſeſzi, k ſpomoženju ſwojeje duſche a k zbožu a žohnowanju jeje staroſeſzi poddatych, zo by ſo pschilovo tež pod jeje knjenjom dopjeliſto: „Pod kſhiwym ſijom je derje vydlicž.“ — Ad multos annos!

Br.

Z Drežđan. Š. M. kral a kralowa ſtaj 27. febr. do Barlina jětoj, zo vyſchtaſ na ſwiedzenjach pschitomnaj vyſloj, kotrež ſo tam w thyle dnach dla 25 lětnoho mandželskoho jubileja pruſkoho krónprynca a joho mandželskeje wotbhywaja. Tute ſwiedzenje je ſmjerč prynca Kortle wotſtorčila vyſla.

Z chloho ſwěta.

Němska. „Zo ſkónczniſe mér doſtanjemy, zda ſo tón króč wěſeſiſho byrž hac̄ hdy předy.“ Taſle piſaſche „Kath. Poſol“ w poſledním czisle, tak je tež wulki džel katholickich nowinow z nowa započataje jednanja mjez japoſchtoſliskim ſtolom a pruſkim statom z dobrej nadžiju powital. Tola w dwěmaj njedželomaj, kž ſtej mjez tym ſo minykoj, je tele wjeſoše wocžakowanjo zas ſtora cyle ſpanyl. Skoro dyrbimy praſicž, zo je tu wſcha nadžija podar mo! Kož je znate, je ſwiaty wót Leo XIII. tute nowe jednanjo z jara pschecželnym liſtom na němſkoho kejzora započaſ, na kotryž je kejzor Wylem wotmołwiſ. Na to je ſwiaty wót druhí liſt kejzorej piſal. Na woſebite žadanjo z Barlina je bamž nětko ſwojej liſtaſ, kotrajž je kejzorej piſal, wozjewieſ daſ. We

wobémaj nadéndžemý mérnu, luboſčíwu rycz, kotaž za zjednanjom a mérrom žada. Bamž je wjac hacž pot pucža napshecžo pschiſchoł, hdyz chce do toho zwolizž, zo móža nowi fararjo knježerſtu so wozjewicž, žada ſebi jenož, zo by pruske knježerſtu za to revisiju (t. r. porjedzenjo) mejskich zákonjow na wěſte ſlubiło. Něk zawěrno wjac njemoža prajiež, zo dyrbí bamž napshecžo pschińcž, dokož je pruskemu knježerſtu njemožne, njebožowne mejske zákonje zbehnycz bjez toho, zo bamž ruku ſticiž, něk zawěſeže njemoža so na to wołacž, zo by bamž mér njechał. Chce pał jón pruske knježerſtu, je wone poſkiczeniu ruku píſecželne pschiſialo? Schtož je hacž dotal so ſtyshecz a wobledžbowacž dało, dyrbimy prajiež: ně! Ma drugi list bamžowy je tež težor zas wotmołwił, wjerch Bismark je ſobu podpisany a je list píecža w krutej ryczi piſany. Nowiny, kotrež knježerſtu blízko ſteja, piſaja ſterje hysheče bóle njepſchecželne pschecživo cyrkwi dyžli předy. W pruskim ſejmje je kultusminister v. Goßler njepſchecželscy wuſtupował kaž z rědka hdz. v. Schorlemer Alſt ſo w mjenje katholikow wobcežowasche a ſo tohodla praschesche, ežohodla ſo połnomocny z poſlednim cyrkwiſkim zákonjom ministrej do ruky date k woloženju katholiskeje cyrkwie z cyka trjebake njeſſu. Minister njewěžesche ničio chle na to wotmołwicž a zamołwesche ſo z tym, zo ſu katholikojo hnydom wo wobhnadženjo kólnanskoho archybiskopa proſyli, zo je zwada w naſtupanju měſchaných mandželſtivom wjeli hary načiniła, a zo je zapoſlanc Windthorſt na wólbných žhromadžinach horliwe a krute rycze za katholiku wero džeržał! Su to winy, kotrež mohle kſchiwdi, na 10 milionach katholikow wobendžene, zamołwicž?! Kózdy rozomny čłowjek dyrbí prajiež: Ně! Za cyku rycz kultusministra njetřebatku zapoſlanců wofebje z centra ſo džiwacž pschecžacž. Windthorſt na wſchelake poroki krafneje wotmołwi. Z mérnej doſtojnoscžu wotpokaza wſchitke wobſkoržowanja a pschiſlodženja, kotrež ſo na katholiku cyrkvi a na njoho zas dobywaja. Běchu to najkraſneſte rycze, kotrež je Windthorſt hdz džeržał, a dom zapoſlancow poſluchaſche na njoho, ani pitnienjo njebě ſtyshecz. Wſchomu prćewanju, Windthorſta wot centra dželicž, ſtaja tute napshecžo wěſte ſlwo: Windthorſt a centrum njedželitaj ſo! Z cyka běchu w pruskim ſejmje jednanja zańdženeju tydženjow tak žiwe, kajkež lěta doſho wjac byle njeſſu. — Windthorſt tež na to pokazowaſche, zo ſami jendželscy liberalni praja, zo tajke njeſprawne zákonje, kaž pruske mejske zákonje, žanu khwili wobthowali njebhychu.

W Awstriji je ſchulski zákon pſchidawł doſtał, kotrež zas cyrkwi wjac prawa a mochy nad ſchuln zwoli. Kultusminister khwalesche wubjerne zadžerženjo katholiskoho duchownſtwa. — W Budžejowicach (Budweis) je biskop Žirſil wumrjel. Běſche starobu 85 lét doſezahnył.

Italska. 22. m. róžka bu wutroba njeboh bamža Piusa IX. do hromiſhča vatkanskéje basiliki pſchenjefena.

Tež ze Schwajcařskoj pyta bamž Leo XIII. zas cyrkwiſki mér, a zda ſo, zo tónle kulturkampfowý kraj, kaž Rúſka, z cyrkviu předy k měrej pſchińcze, hacž Bruska!

Francózſka ma zas jónu nowe ministerſtvo, na ſak doſho, ſo njevě. Nowi ministerjo njeſſu wo wloſk lepſchi dyžli ſtarí. — W Parizu maja 183,000 khudych wobydlerjow, kotsiž ſu na zjawnu podvjeru poſazani!

Rúſka. Kaž „Golos“ piſa, je doſtalny ploſki biskop Hintowt za metropolita wſchich katholickich cyrkwiow w Rúſkej pomjenowaný.

Prěni spěw Mariji posvječený.

Hlós, kotryž ze rta jandželskoho
So pschez njebjesa nosy;
Brouk slěbora najjaśničchoho,
Ktž spěwar z harsy prosh;

Akkordow schum, kij husto zwoniš
Mi mócnje pschez samotu,
A cuni piščpot, kij mi ronit
Pschez duschu pěsen złotu:

O wschitko tebi posvječuju
Marija, mila maczi!
Njech slabý twoju pomoc čaju,

Hdyž spěw so w harsje haczi.

Tež mje wzmi, maczi, za spěwarja!

Vorst młodý wodž, zo prawy

Hlós klincža truny, kij eži twarja

Trón kraſný twojej' sławy!

Stwoř z mutroby, o maczi mila,

Mi harfu spěwowyplónu,

Zo wschitkim k tebi wubudžiſa

By luboſcž węcznije młodnu!

J. B.

Wschelcžizny.

Podawki z dnów francózskeje revolucié.

Bě to w časach francózskeje revolucié. Kaž wopojenym wot zlöscze, bě zběžlarjam morjenjo a pscheleczō krewje z lóštom. Nichto njebeše sebi wjedzor wěſty, hacž rano na schibjenicu dwiejzeny njebudže. Čim bôle njewinowaný a bohabojažny schtó bě, čim wěſcižcho mějescze so smjercze nadžejecž. Pócežiwoſcž bě něſchtó, schtož we wocžomaj rebelow smjercz zaſtuži. Lědma mőžesche ženja krej dopicž, kotraž bě so pschelała: na 2 milionaj čłowjekow, mjez nimi 50,000 měſchinikow, bu wotprawienych. Tež we mutrobach žoniſtich běchu wschě čłowjecze čjučza haske — po czrjódach rejwachu na wotprawniſtehzach, na kotrychž wopory psched smjercžu žaſoſežachu. Bě to něhdyn rano, zo wozy, kotrež k smjercži wotrudženych po měſče Pariz hromadžachu, psched wrotami kívſhtra zaſtažahu. Kniežny, tu bydlace, postupichu, wot běrcow napominane, na kary. Hako by jich zrudny podžel jich dale njejimał, spěwachu swoje psalmu dale, kotrež běchu we khorje zapocželi. Spěwojo bliža so wotprawniſtežu. Runje běchu psalter skóncož: „Salve regina = Budž powitana królowna“ za-njeſli. Gnadna knjeni (abbatissa) wudyczny pod tutymi skonami swoju duschu pod sekercem. Žena stupi po druhzej, zo by hłowu klonila — ſlabiči a ſlabiſci bu spěw zbytnych kniežnow. Krewjelacžny lud pak, kij bě dotal juſkał, so woschcerjal a rejwał, wotmijelsky so nadobo, znatu antiſonu zaſlyſhawſki. Kaž z čježtoho ſpara, kotryž bě wschě lěpſtce čjučza potupiš, wotcuzenym, wi-děſcze poſlednju kniežnu z kruhy a njebojažnym stupom po czělach morjenych ſotrow krocžicž. „O ſmilna, o dobrociživa, o ſłodka kniežna Marija!“ Hdyž bě

sama luttka antifonu skónčila, puščiť so sekerc — črijódka kniežniškých martračkov bě so k lubej Maczéri we njebejsach dobyla. — Z tutym podawkom pať złama so tež mōć a zatraſhnoſć francóziskeje revolucije. — ſ.

* Wiele pjeniez płací i wjele lět traje, předy hac̄z mōže biskop někoho na měſchni ka wuſwječic̄; njerozom woſadnych pať mōže za krótki czas ſtrwotu měſchnika podryc̄ — hdvž n. psch. so wſchitc na wěſte njeđele k ſpowiedzi čiſiččza — a móhli tola mnozhy z nich derje džéla we dny hic̄ — hdvž so njetriebawſhi nôcný wotpočzink z hic̄zom ke khorym pschetorhnie, a móhł so tola khory často dośće wo dno doma wobſtarac̄ dac̄. — ſ.

* Psched krótkim wumrje w russkej wsy Petrowka pola Odesy bur, Jakub Zygelow, kij je starobu 147 lět doſčahny! Zemrjeti zavostaji syna, kij je 115 lět, wnuka, kij je 85 lět a prawnuka, kij je 40 lět starý, wysche toho wjac džowkow a jich potomnikow. Hac̄z do swojeje ſmjerče běſche ſpodiwny starc czerſtwy a cyle ſtrwy.

* W Gotha ſu „khudoſho pučzowacoho“ („armer Reisender“) zajeli, kij mějše pschi ſebi 73 m. a doma wobſynje 6238 m. Po proſcheniu khdzic̄ je druhdy „dobra warba“.

* Mudra Hańčka. Žonu ſo kniež wucžer w ſchuli prascheske, kotry je kral zwériny (a chyſche měcz wotmołwjenjo: Law). Žedyn hólzec wotmołwi: Elefant (ſlón). Něk wucžer, kij chyſche džécjom na prawe wotmołwjenjo dopomhačz, rozeſtaji, že kral zwériny njeje tak wulki, taž elefant, že pať je krewielac̄ny a mócný we ſkakanju. Na to Wonec Hańčka, ſebi wěſta, že budže derje wotmołwic̄, poſcežik zbehnje. „Na, Hańča“, prascha ſo z nowa wucžer, „kotry je kral zwérin?“ Hańča: „To je tka.“

Naležnosće našoho towařſtwa.

Sobustawy na lěto 1883: kk. 154. 155. z Róžanta: Józef Libš, Jakub Šolta (Blažk), 156. Jakub Žofka z Dobroſic, 157. M. Haják ze S. Pazlic, 158. Mikławš Robl z Čorneč, 159—162. z Budyšina: Hańča Albertowa, Hana Lawkusowa, Marija Kalic, August Wjerab, 163. Jakub Kokla z Khrósćic.

Sobustawy na lěto 1882: kk. 507. Józef Libš z Róžanta, 508. Jakub Žofka z Dobroſic, 509. Hańča Albertowa z Budyšina, 510. Jakub Kokla z Khrósćic.

Dobrowolny dar za towařſtvo: M. K. 50 p.

Za cyrkej Wutroby Jězusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadzena daň wučinjeſtej 57,725 m. 16 p.

K česci Bozej a k spomoženju dušow ſu zas woprowali: dwě holcy z klóſtra 9 m., Kilanec ze Sernjan 2 m., ze Sernjan 1 m., lubjeny dar k česci Jězusoweje Wutroby 2 m., njemjenowany přez k. Šewčika 30 m., Józef Mykojš, ſlužowny z Pólskeje 1 m., lubjeny dar třoch džeci Madlenki, Jakubka a Hańčki 10 m., k spomoženju kudych dušow z C. 2 m., Hańča D. z Bud. 1 m. 70 p.

Hromadze: 57,783 m. 86 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadze: 8260 m. 60 p. — Dale je woprował: r. 1 m.

Hromadze: 8261 m. 60 p.

Za tyrolskich powodzenych: M. R. z Č. 3 m., z Khrósćic 50 p. — **Za powodzenych nad Rhejnom:** M. R. z Č. 3 m. — **Eifelskim hłodnym:** J. C. 2 m.

Zapłacić Bóh wšem dobroćerjám!

Katholicki pōsō

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pōsće a we knihařni
1 m. 70 p.

Sudowy časopis.

Wudawany wot towarzystwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Cislo 6.

17. měrca 1883.

Lětnik 21.

Měschniska swjecizna.

Czezech je kniezowa ruka nad našej diöcesy hýž wotpocžovala, swérnyh dželacžerow je Bóh ze swojeje winich wotwořał, hdyž běchu po čłowěckim rožsudže hýčce dolhe léta tudy spomožnie skutkowacž mohli. Wjacore dusche-pastyrské městna wošyrczene za nowymi dželacžeremi žadaja. Ze toho džíw, zo nas wschitkých z wuskej radoſežu napjelni, hdyž slyſtím, zo je so tón kniez za nastupníkow do wošyrczenych zaſtojnisiw staral? Ze džíw, zo wschitkých taſti podžél bjeru na pschihotowanju a wuſwyczenju nowych měschnikow? Hýčce poſlednja, najwažnijša krocžel na tutym pschihotowanckim pucžu ma so ſczinicz, a budže so tež wo kniezomai, na kotrejuž ſtej nětko našej wocži zloženej, móć prajicž: „Wſcho ſpózna jecže, ſchtodž ſhm ſkutkowař ſriedža mjez wami.“ — Hluboko potajne ſu wobrjadu a modlitwy měschniskeje swjecizny, wupraji ſo we nich cyka duscha našeho ſwj. cyrkwe. Dokelž změja množi našich cžitarow žutry wutoru pschiležnosć tutej swjecizny pschitomni bycž, cžujemž ſo winowacž, ju w ſezechowach naſtarowku z krótka wopisacž.

Z tonsuru abo wottſihanjom włosow zaſtupi młodženc do rjádu duchownych; ma nětko wotpožiždž pychu a prázdnosć tohole ſveta; toho dola modli ſo: „Tón kniez je moje herbſtwo a mój podžél; ty ſy, kíž mi wobſtajich moje herbſtwo.“ Běly khóruč, kíž je doſtał, napomina młodoho duchownoho ſtajnje na njewinowatosć, a czorna draſta na pokutnu ponížnosć, z kotrejž dyrbi w nowym ſtawje khodžicž. Ze ſchthrijomi nižchimi swjeciznam i doſtanje młodženc móć a prawo za nižche ſlužby w cyrkwi. Tute nižche ſlužby w božim domje, w přenich čžasach cyrkwe woſebithym duchownym pschepodate, drje ſo nětko z džela wot měschnikow ſamych, z džela wot swérnyh woſobow wobstaraja; wuſwyczenym měschnik pač dyrbi tola po tutych ſhodženkach k wyſokej doſtojnosczi měschnikowej ſtupacž, zo by ſpóznał, zo ſo na tule bojaźnje ſwjatu ſlužbu ženie doſez pschihotowacž njemóže. Ze swjeciznu na ſubdiaſona zaſtupi młodženc na węžne do ſlužby njewoblakowanoho

Zehnječja, hido ma so netko swjatych sudobjow dotkac̄, w kotorichz so cęlelo a frej bojskoho Zbóžnika pschihotuje a khowa: tohodla wotpołoz i tutej swiecžizni slub węczneje kniežniſkeje c̄istoty, tež pschimozmje winowatoſć, wschodnie cyrkwiński offcium (brevir) so modlicz. Ze ſchestej swiecžizni na diakona powyscheny ma hido młody duchowny moc a prawo měschniſej najblize pschi swjatym woporje ſlužic̄, z wosebitej biskopowej dowolnoſczi tež kſchcžic̄, swjate woprawlenjo wudželec̄ a przedowac̄. Tohodla doſtanje hido hako znamjo duchowneje mocy ſtolu, ktraž pak je pschez lewe ramjo położena pod prawej pažu zwiaſzana, dokelž haſle ma so w měschniſkim powołanju duchowna moc rođſheric̄ a dopjelnic̄.

1. Kaž wſchitke druhe, wudžela so tež měschniſka swiecžizna na bożej miſci, dokelž z wopora bojskoho Wumogžnika wſcha hnada a duchowna moc cyrkwie wukhadža. Hdyž ſu po epifti trébne modlitwy wuspiewane, synje ſu biskop ſredža horjeka pschi wołtarju a starschi měschnik (archydiakon) woła swiecžomnyh wotse: „Rjech pschitupja, koſiž maja swjeczeni bycz na měschniſki rjad.” Swiecžomni pschitupja, woblegeni hako diaconojo amift, albu, cingulum (powjaz), ſtolu a manipel; na lewej rucy dżerža zawaſene ryzwo a w prawej ſwczęku a biele rubiſhko za wiaſzanie a myczo rukow. Starschi měschnik ich biskopej pschedſtaj, prajich: „Najdostojniſchi wotce, žada swjata maczter, katholska cyrkje, zo byſcheze tychle pschitomnyh diakonow na brēmjo měschniſtwa swiecžili.” — O wulke žadanjo! Biskopej tczepoce wutroba, hdyž wopomni, zo mocht nijedostojnoho swiecžic̄. Tohodla ſo prascha: „Wesch, zo ſu doſtojni?” a prěniſchi wotmołwi: „Schtož człowiecza ſlaboſc̄ ſpóznac̄ dawa, wem a wobhwędżuju, zo ſu doſtojni za brēmjo tutoho powołania”, na čož biskop: „Bohu budź dżak.”

2. Něk wozjewi biskop duchowniſtu a ſudej, zo maja pschitomni za měschniſkom swieczeni bycz a žada, zo by kózdy, kiz někto pschecžiwo swiecžomnym wę, Boha dla wuſtupiſ a to prajil, zo pak dyrbti swoju ſamnu ſlaboſc̄ wopominac̄. — Trochu pozostawſhi wobroczi ſo biskop k swiecžomnym a z kraſnymi ſłowami cyrkwie rozloži jim ſkutkowanjo, žiwiſenjo a poſtajenjo měschniſkowe: „Najlubſchi synojo, koſiž macze za zaſtojnſtwo měschniſke swieczeni bycz, prouječe ſo je doſtojnje doſtač a doſtate khwalomne wutwieszc̄. Měschnik pak ma woprowac̄, żohnowac̄, pschedſteječ, przedowac̄ a kſchcžic̄. A tak wyſokej doſtojnosczi manu ſtupac̄ z wulkej bojoſežu.” Dyrbiaſ bycz pomocnic ſwi. Japoſchtoſow t. r. biskopow . . . . Tohodla, najlubſchi synojo, wobkhowaję ſe w ſwojich poczinkach njezranienoſc̄ czjſtotnoho a swjatoho žiwiſenja . . . . , zo byſcheze z przedowaniem a pschitkadem na‐twarjowali dom, t. j. ſwójbu božu, a ani my waſchoho pozběhnenja dla ani my dla pschivac̄a taſtoho powołania wot toho ſtejeza zatamani njebyli ale węczneje mytowani.”

3. Tola wſcha doſtojnoscž za cęzke powołanie wukhadža wot Boha, tohodla swiecžomni psched wołtarjom ſo lehni na ſwoje wobliczo a biskop ze wſchēmi pschitomnymi ſo poſlaknje. Spewa ſo litanija wo wſchēch Swjatych. Psched jeje ſkonečenjom biskop stanje a ſwjatocžne swiecžomnych požohnuje na tsi razy: „Zo čeyk tutych wuzwolenych żohnowac̄ — zo čeyk tutych wuzwolenych żohnowac̄ a ſwjatosczieč — zo čeyk tutych wuzwolenych żohnowac̄, ſwjatosczieč a poſwjetcieč!” Měschniſkojo wotmołwjeja: „Proſzym cę, wuſlych nas.”

4. Na to ſzczehuje najwazniſchi džel swiecžizny. Swiecžomni poſlaknu ſo psched biskopa a ton ſtejo psched nimi poſloži wobě ſwojej rucy na

hľowu kóždomu sviečomnomu wošebje. To same čzinja tež wſchitcy pſchitomni měſchnicy, z ktorichž su netoſci ryzwo abo ſtolu wobleczeni. Ničo ſo njeſpēva — ſwjata cíſchina! Za to paſ rēča čzim nutriňcho wutroby biskopa a měſchnikov; wóczko ze ſylzami pohladuje k Majwyschſchomu, kž něko ſwojoho ſwjatohho Duha pôſceze. Swiecžizna na měſchniſtwo dokonja ſo něko z modlitwu a napołoženjom rukow biskopa a měſchnikow. Biskop a měſchnich džerža prawu ruku wupschestrjeniu na ſwiečomných a biskop ſo modli: „Proſchmy, naſlubſchi bratsja, Boha wſchoho měſchničnoho Wótca, zo by nad tutimi ſwojimi ſlužowníkami . . . ſvoje njebeſte darh rozmnožil, zo býchu, ſhtož z jeho hnadu doſtanu, z jeho pomocu dokojneli. Pſch. Khr. n. K. Amen.“ W pobožnej modlitwie proſy něk biskop vo Duha ſwjatohho za ſwiečomných. Tak dokonja katolíſka chrkej hiſtce, ſhtož je w japoſchtoſtich ſtaſižnach wo Pawołu a Barnabáu powiedane: „Woni ſo modlachu a napołožichu jímaj ruchy; tak dopjelni paſ ſo tež, ſhtož je piſane: „A ſta ſo nahle ſchumienjo z njebeſes, hako pſchihadžacoſo ſylnoho wétra, a napjelni cyk dom . . . A wſchitcy buču ze ſwjatym Duhom napjelneni.“

5. Po dlejſchej modlitwie ſynje ſo zaſ biskop a połoži kóždomu ſtolu na wobě ramieni a na kſchiz na wutrobu prajich: „Wzmi Čenjezowy pſchah; pſchetož jeho pſchah je ſlodi a jeho brémjo lohke.“ Na to woblecze kóždohho ryzwo (kotrež paſ hiſtce na kribjecze zawaſene woſtanje) a praji: „Wzmi měſchniſtu draſtu, pſchez kotrež ſo luboſć woznamujuje.“ Młodoh měſchnik wotmoliwi: „Bohu budž džak!“ Tak ſo młodomu měſchnikej kſchiz (brémjo) powołaſia na ramio połoži a na wutrobu ſlóčzi, a z luboſćžu dyrbi jón noſyęž wiche dny ſwojoho žiwenja! Za to biskop hiſtce z nutriň modlitwu proſy.

6. Z modlitwu a napołoženjom rukow ſu młodžencojo za měſchnikow ſwiečeni: je do nich zapołoženy koreň měſchniſtwo. Z tutoho korejenja paſ roſtu tiſi haſzy: móć žohnowacž, woprowacž a hréchi wodawacž, kotrež ſo něko jena po druhej měſchnikam wudželi. Klecžo zanjeſe biskop najprjedy hymnus: „Pſchiindž Stworicžerjo Ducho.“ Po prénjej ſchtuczech ſynje ſo zaſ biskop (ſwiečomni polaknu ſo pſched nim) a žalbuje z wolijom katechumenow (kž ſo tež pſchi kſchecženych trjeba) hromadu zloženej ruch ſwiečomných na kſchiz wot palca praweje ruki hacž k poſkazowarzej leweje a wot palca leweje ruki hacž k poſkazowarzej praweje ruki a potom chlej dloni prajich: „Swiecžicž a ſwjatoſcicž chył th, o Čenjeze, tejle ruch pſchez tute žalbowanjo a naſche žohnowanjo . . . zo by wſchitko, ſhtožkuli woni žohnuja, žohnowane, a ſhtožkuli ſwiečja, ſwiečene a ſwjatoſcene bylo w mjenje naſchoho Čenjeza Ježusa Khrystuſa.“ — O tak wyſoko ſwiečenej ſtej ruch měſchnika! Z njeju „ka pa žohnowańo“. Najprjedy paſ žalbuja ſo tamne porſty, kotrež naſwiecžiſchoho čzela Khrystuſowoho ſo doltajia; pſchetož ze ſwjatohho wopora doſtava měſchnik ſtajnie móć žohnowanja. Mohl měſchnik ſwojej wyſoch ſwiečenej ruchy za hréſhnyム wupschestrječ chycž?! Z woliom katechumenow ſo žalbuja, dokelž je měſchniſta ſwiečizna „kſchecženca ze ſwjatym Duhom“, a na kſchiz, dokelž maja wſchě ſakramenty ſwoju móć z kſchiza Khrystuſowoho. — Na to ſo ſwiečenym žalbowanej ruchy, prawa wyſche leweje, z během rubiſhkom zwjazatej.

7. Biskop ſkicži něko kóždomu kheluch z winom a wodu a patenu z woblatkom, kotrež tutón ze ſwojimaj hiſtce ſwjazanymaj rukomaj pſchimne; biskop pódla praji: „Doſtan móć woprowacž wopor Bohu a (bože) mſche ſwiečicž za žiwhych a wotemrētých. W Čenjezowym mjenje.“ „Amen.“ Něk hake myja ſebi nowoſwiečeni ruchy a wutreja z rubiſhkom.

8. Nowi měščinich nětk hnydom z biskopom sobu božu mſchu džerža a wſchitko z nim praja, tež ſłowa pſchezohnowanja. Pſched woprowanjom pſchitupja wſchitcy ze zaſwěczenej ſwěcťtu k biskopej a wopruja ju: je to wopor jich živjenja, kotryž na wołtar powołania połoža.

9. Po woprawjenju biskopa ſo nowoſwjeczeni woprawjeja, a po dokončených džakownych modlitwach zanjeſe biskop: „Nětk wjac was njebudu mjenowac̄ ſlužownikov ale ſwojich pſchezélów, dokelž wſcho ſpónajecze, ſhtož ſhy ſkutkowaſ ſriedža mjez wami. Halleluja” a t. d. Chrystus taſle k ſwojim japoſchtoſlam praji; pſchi poſlednej wjecžeri jim měščinſke zaſtojnſtrovo pſche- poda a móć woprowacž wudželi; hakle po dokonjenju wopora na kſchizu, po ſwojim hořestacžu da jim móć hréchi wodawacž abo zdžeržecž. Tež tule móć maja nowoſwjeczeni měščinicy doſtačž. Dyrbja džen we mjenie Ježu ſowym pokutu a wodawanjo hréchow předowacž mjez wſchitimi ludami. Toho- dla pſchede wſchém wěru, kotruž budža předowacž, zjawnie w cyrkwi pſched biskopom wuznaja ſpěwajo ſtejo a wótſe japoſchtoſke wěry wuznacžo. Na to jim biskop, hdyž ſu pſched nim ſo poſlalnili, po rjadu ruch na hlowu połoži prajich: „Wzmi Duchu ſwjatoho, kotrychž hréchi wodaſh, tym ſo wo- dawaja, a kotrymž je zdžeržiſh, tym ſu zdžeržane.”

10. Dospołna je nětko měščinſka móć nowoſwjeczenoſho; tohodla wot- wali biskop na kſribjecže zavalene ryžwo prajich: „Draſtu njevinowatoſče woblecz cze tón ſenje.”

11. Klecžo pſched biskopom połoži nowoſwjeczeny ſwojej ruch do rukow biskopa, kiaž ſo prafcha: „Slub iſch mi a mojim naſtupnikam cžecžownoſež a poſluſhnoſež?” Nowoſwjeczeny wotmołwi: „Slubju”, na cžož biskop jeho ruch w ſwojimaj hiſchce džerža a jeho wołoschujo rjeſtne: „Senjezowý poſko budž ſtajnje z tobū.” Nic haſko knjez a ſlužownik, ale haſko móć a syn mataj ſo dželicž, tohodla biskop jomu wołoschenjo poſkoja da a jeho powucži, zo je pſchitufchnoſež kužol poſkoja.

12. Měščnik ma ſwoje mjeno wot wopora božej mſchě, w koſtymž ſo jeho dostojoſcž a móć kiaž w ſrijedžizne zjenocžuje. Tohodla hiſchce biskop jich napomina, zo bychu doruſli wſchitko, ſhtož dyrbja za hódne ſwjeczenjo tuttoho potajnoho wopora znacž, a wudželi jim ſtoučnje ſwjatocžne požohno- wanjo, na cžož božu mſchu z modlitwami, porjadnym požohnowanjom a po- ſlednim ſeženjom ſtoučni. Młodym měščnikam je hiſchce tſi boža mſchě na- połožiſ, jenu wo ſwjathm Duchu, jenu wo najzböžniſchej ſenjezne a jenu za khude dufše.

Kiaž je Chrystus ſwojich japoſchtoſlō do cyloho ſweta wupoſlaſ a „ruch požbehňwſhi jich požohnował”, tak tež měščinicy z tutym biskopowym po- žohnowanjom du, poſlani, zo bychu byli ſrijedžicžerjo mjez ludom a wſchohomönenym Bohom; njech tež wo nich pſaczí, ſhtož je wo ſwj. japoſchtoſlach pisané: „Woni pak džechu a předowachu wſchudže, a tón ſenje ſkutkowaſe ſe z nimi a wobkruečeshe ſłowo ze ſczehowacym znamienjem.” (Mark. 16, 20.)

Senjka za ſobuſtawu Pobožneje Žednoth.

Poſoł je powjedaſ, zo je w Budyschinje w ſerbskej cyrkwi nowe brat- ſtrovo Pobožneje Žednoth k cjeſczenju Marije Macjerje dobreje radý na 2. februara t. l. założene. Spoczątk tuteje Pobožneje Žednoth je ſo w měſtacžu Genazzano poſa Roma ſtaſ a nětko je wona po cylym katholſkim ſwěcze rož-

schierjena, tak zo w tu khwili pschez 100,000 bratrow a sotrow liczi. Znamjo tutoho pobožnho zjenoczenia čeſčowarjow a čeſčowarów s. Marije je wobraz abo wotznamjo swieczeča, kotrež 25. hapryla 1467 z města Skadra, krótko potom wot Turkow dobytovo, na spodžinie wachinjo do cyrkwy w Genazzano pschinđe a wot toho časa tam so pod mjenom „Macžer dobreje rady“ čeſčuje. Swjatej Mariji dawa so tele mjeno, dokelž je hač macžer našchoho Zbožnika z nim cyłom u čžlowieſtu u najlepšchu radu pschinjeſla, a dokelž je za živjenjo (taž pschi kwaſu we Šana) a potom we njebiesach ze swojej zaſtupnej próſtwu tež jednotliwym wobstajne najlepšchu radu abo pomoc wobstarala. Schtož je za sobustawu nuznje wědzeč trjeba, steji na zapisnym listku abo cedli, kotaž so sobustawam wězo darmo dawa. Tola kaž pschi druhich podobnych nabožnych bratstwach je so za katholickich Serbow a woſebje za stawu Pobožneje Žednoth tež knižka wubaka, kiž so derje za nich pschihodži a wot tych po spodobanju kopicz móže, kotsiž maja za woſebithm rozwuezenjom a woſebithmi pobožnoſćem žadoſć. Tale knižka reča: „Marija Macžer dobreje rady“ a wobſahuje na 100 stronach najprjedy zajimawu stawizn u hnadownoho wobraza w Genazzanje, a potom modlitwy. Tale stawizna ma pschihodny zawod wo čeſčowanju swiecžatow abo wobrazow, wo hnadownych mestach a swiecžatach atd. Modlitwy podawaju so najprjedy kaž w drugich modlerskich knihach, tola z woſebithm džiwanjom na čeſčowanjo s. Marije; potom džewječđnjowska a tsi-dnjowska pobožnoſć, litanijski čeſčeži Macžerje dobreje rady, wschelake pobožnoſće a próſtwu wo zaſtupowanjo s. Marije pola Boha. Na to sleduju schyri khelusche, z kotrychž prěni je hižo we Waldownych knihach pod číslom 547 cyle kaž za tule Pobožnu Žednotu psched sto lětami pschihotowanym (Ja k njebju pohladam), a skónčnje Napominanja Macžerje dobreje rady. Tež pschedskwo abo prjedyrycž je kędžby jara hóDNA. W njej so powjeda, kaž chce knižka Pobožnu Žednotu we wschitkich serbskich wosadach spěchowacž, čžohodla je P. Belgrano runje Budyschin za srjedžiznu Pobožneje Žednoty wuzwolis atd. Skónčnje so napomina, zo bychu Serbjia towarzstwo ss. Cyrilla a Methodija, kotrež je tu knižku čiſčečecž dało, swěru podpjerali a praji jim zjawnje: „We spisowanju a woſebje tež we rožscherjenju serbskich knihow je wjach horliwoscze trjeba. To žada sebi duchowne spomóženjo a čeſčež serbskoho luda! Wjèle Serbam a Serbowкам, woſebje serbskim wosadam bychu serbske nabožne knihi wuzitniſche byle, dželi wschelake jara njetrěbnje rožscherowane němſte!“ Wo tym by so dało wjèle powjedač woſebje z pohladom na takje wosady, hdžez so dwě ryczi w cyrkwi a w schuli měřchatej, a to nic k wuzitku wosady hačo tajteje. Kraſkich wucžerjow pak tež zjawnje a naležnje dale proshymy, zo bychu serbske džecži swěru serbske čitanjo nauucžili. Tutej knižce je kraſny wobraz „Marije, Macžerje dobreje rady“ we barbach, taſtež na originalu abo přenjotnym wobrazu we Genazzanje su, w předku zdobnje pschidath. Tež zwjazk knižki ze złothym wobrězkom je cyle pschistojny a rjanu z wucžiſčenym mjenom „Marija“ na předkownej knižkowej deſčy. Pschidate swiecžatko, wjestsche (bjez modlitwy) abo mjenische (z modlitwou), je tež woſebje na pschedan. Ze wschohu spoznawacze, katholick Serbjia, zo je so z wudacžom tuteje knižki a tutych wobrazow zaſy něčto k jich duchownomu wuzitku stało. Derje wuziwoječe!

mh.

Pěſtončja.

Su tu skoro zaſy jutry. Kaž wjèle hólcow a hólcow wjefeli so hižo dawno na tutón swjedžen! Z přenja mólicznych. Slej, k jutram doſtanu džen

zeleny schtôrtek wot kmótrow. Potom jutrownicžka sama! Hdýž so jeno na kščijerjow spomni, skacze džecžo hižo z radoſežu, sebi na tamny wjesofky džen myſlo. Nowe kholow, kiz staj nan a macž Turkej lubiloi — smě ſo wón potom prénii raz, wotpoložinschi ſwoju dotalniſku ſukničku, wobucž. A Madlenka doſtanje ſwoj rjany nowy pjezl, kotryž je wot kmótry k zelenomu schtôrtejki doſtała, zechity. — Wſchitko wjeseli ſo k lubej jutronicžey. — Tež dorosčenii wjeseli ſo po ſwojim waſchnju. Hóſpoza je drje hižo w měſeče abo pola wjesinohu klamarja pobyla a je ſwojim kščijerjam rjane banty kupila, a hóležit plecze ſebi ſwojoho brunacžka, rjedži jutrowny grat, zo by ſo tola jutronicžku tež mohl hódný a doſtojný mjez ſwojimi tomařchemi poſkaſacž. Haj ſam konik ſo wjeseli na ſwiedžení, kaž by czuł, zo ſo pyſchi a plecze k jutronicžey. A baſník ſerbſti, znati Bejler, ſpěwa: „Hdžé ſu mi banty čerwjené — Ma ſwiedžení wjesohy, — Schtó módrych, bělých pyſchiněſe — Ma ſwiedžení jutrowny? — Hdžé ſy moj pyſhny koniko — A ſchtó ſo zradujiſe? .. — Hdžé ſu mi jeſta piſane, — Sich dawno žadny ſym . . .“

Rjeſměny pak tudy woſebje na tamnych zabycž, kotsiž ſo na dawno žadanu ſwobodu wjesela, měnju ſchulſki ſplah, a to tych, kotsiž z jutrami ſwoje ſchulſke léta dokonča. Hólej, kotremuž prawje wjac w hódz njebeſche, kn. wucžerja poſluchačž, džije traſež ſo hižo wo trubcy . . . . Tola napiſmo džen rěka pěſtonicža a nětk, hdžé ſym pyſchiſhoſ, ſamo na kščijerjow, zeleny schtôrtek, baſníka Bejlerja! Tola njehněwoj ſo, pěſtonicže wſchaf ſu husto doſež tež tajke holežata, kotrež híſhce poſlednie léto do ſchule khodža, abo ſu ſchulu nje-dawno dohodžile. Někotrejžkuli drje tež reje a kwaſh hižo we hlowje khodža, tola njeweri ſebi ničio prajicž, hewak mohla — ſtaj-li nan a macž rozmornaj — wotmoļwienjo ſkyſhcež abo zacžucž, kiz za hercow piſkanjom njeſlincži.

Nam pak je tu něk pyſhede wſchém wo pěſtonicži rěcžecž.

Schtó je pěſtonicža?

Njetrjebamy ſo za tym daloko a ſcheročo prashecž. Je to ſobu pódla huſački najnjenahladniſchi a najſnadniſchi čjeladnik, kaž po prawach tač tež husto po mždžé. Ale jeje wažnoſež a wſchelake jeje winowatoſeže njeſu zavěſeče ſnadniſche hacž druhich ſlužownych.

Haj je wěrno, pěſtonicža býcž, njeje ſnadna wěc. Myſlimy drje ſebi husto, zo to wulfke wumjelſtwo njeje, džecži pěſtonicž, je woſko noſyč abo wozyč, a hdýž chce ſo jim ſpacž, je lehnyč klasč, kolebač a t. d. Hdýž džowka abo kucharka jědže na waricž njemóže, ſo kóždy hóřchi a nikomu ſo hubjeneje jědže nochce, kucharka ſnadž ſo tohodla napoſledku ze ſlužby puſheči. Hdýž pak pěſtonicža njevě z džecžimi rozmornje wobkhadžowacž, je traſež ſama worakawé holežisko: to ſo ſkerje pyſhehlada abo pyſchenjecha. W měſtach ſo zaſy husto na to hłada, zo je pěſtonicža abo tež d . . . , kotrež ma pěſtonicžu ſobu zaſtačž, prawje rjana; za ſwoje rjane džecžo žadam ſebi tež rjanu holcu, měni knjeni. Hdýž pak ſebi bur pohoneča pyta, je prénje, ſchtó ſo prascha, hacž tež wě čjeladnik z kónimi wobkhadžowacž; pyſhetož hubjent, njerozomny pohoneč može w krótkim najlepſchoho konja ſkazycž a cyle ſkóncowacž. Kunje tač čjini hoſpoza z džowku abo ſrénco. Je pak džecžo mjenje hódné, džížli kón abo kruwa? Džecžo nima jeno žiwe čjelo, kotrež je jara nežne a tohodla tež lohcy ſchłodu čerpi, ale tež njejmertnu duſchu, kotrež dónit ma býcž, tudy na zemi Bohu ſlužicž a nehdý wěczna zbožnoſež. A tež džecžo može ſo jara ſkazycž a zapuſćicž a z njoho najwjetschi złoſtnik naſtačž.

Schtoż nětk najprjedy cžělo nastupa, je džecžach cžas runje tamny, hdzež je nashe cžělo najwjetschim stracham a njezbožam wustajene; je so hižo dawno woblicžko, zo nimale połcoja ludži w džecžach lětach zeurje. Ale tež džecžowa duscha je mjehicha a nežnišcha; pschiwoznie tu wjele radscho wscho dobre, dyžli w pozdžisich cžasach, a zlemu móže so tohodla wjele lóže wobaracž; ale tež runje tak lohen, haj hischeze lóže nauuknje a pschiwoznie džecžo zle, kotrež widži, skhdi abo schtož so jomu koza; a tuto zle roſcze potom tež z džecžom so bu a pschinje w pozdžisich lětach husto doſez wopravdze helske plody.

Tele drohotne, tak mnohim stracham wustajene stworjenja su nětk tydženie, měsacy haj lěta doňho pěstonečinymaj rukomaj dowěrjene. Smě tohodla rozomnýmaj starschimaj wscho jene bycz, schto to do cžlowjeka je, kotromuž swoje najdrožiche kublo, džecži, dowěritaj? Pěstoncza je vo pravym často hischeze ważnišcha dyžli wuczer a ma na nje wjac wliwa. Wuczer rozwuczuje džecži najbóle wo śwētých wěcach a nima wyske někotrych hdžinow, kotrež su džecži w schuli, wjele wjac wliwa na nje. — Tohodla namakamy husto doſez w tej samej schuli dobre džecži pódla złych a skaženych; pschetož džecži wostanu najbóle tajke, kajkež so doma w swójbie pschiwuče a wotrostu, býrnejž wschať tež z pschiležnoſću wopradowanja schule wot njeporadzenych džecži mnoho lóžystrow wauukle. Doma pak runje pěstoncza porno maczeri najnutrnišcho z džecžimi wobkhadžuje, powjeda a zabawia so z nimi, zaſtara, pohnuwa a napomina je a jeje ſamsne zadžerzenjo a pschikkad maja džecži, kotrež tak lohen a radu wschitko po druhich cžinja, schtož widža, džen wote dnia psched wožomaj. Bobožna, dobra pěstoncza wucži džecži paczerje, powjeda jim wo luboſciwym njebjekim wótcu, wo maczeri bozej a ſmajtym jandželu pěstonu a njeczerpi njekhmanych ręczi pola ſwojich lubuſčkow. Holca pak, kiz je ſama zla a njerozomna, pohörſchuje tež hischeze móliczkich ze ſwojim złym pschikkadom, ze ſzemi, hruboſcžu, z hordosczu a hischeze z mnoho hóřschimi wěcam.

Wiele cžlowjekow je za cžas žiwenja z njekhmanſtwom zawdatych, dokelž su bohazabhežiu pěstoncžu měli, kotaž je zapłódk hrécha do jich džecžaceje wutroby zapožožita. Tohodla je tež zawěſeze jara njerozomnie, hdži starschi za mothladanjo najdrohotniſchoho kubla, kotrež je jim Boh wobradžil, přenjo ho lepſchoho cžlowjeka, kotohož móža najtuńiſho lepicž, pschiwozmu, njedžiwajo na to, hacž tónsamh tež wopravdze rozem i z dowěrjenym plodom wobkhadžowacž abo hacž ma z cyka tež dobreje wole k tomu. Ale dobra wola ſama tu hischeze njedosaha, pschetož tež njewědomnoſć, njenawiedžitoscž a hlupoſcž (n. psch. hlupe pschinje) něchtoskuli cžini, schtož džecžu najwjetschu ſchłodu na cžele a na duschi pschinjeſe. Duž drje je tola zawěſeze ważna wěc, zo by kóžda pěstoncza z najmjeniſcha najmuzniſche winowatoſcze znała, kotrež ma w ſwojej drje njenahladnej, ale tak ważnej ſlužbičez wobkeďbowacž. Sym hižo druhdy cžitał, kaf so pěstoncze hischeze na ſmieronym kožu wuznawaja, zo ſu wone to a to njezbožo nad tym abo tamnym cžlowjeku zawiňkłe. Cžim lepje dyrbjała pak pěstoncza runje tam wo ſwojich winowatoſczech rozwuczena bycz a so do ſwojeje wěch wustacz wjedzecž, hdžez su njewinowate džecžatka nimale eyle do jeje rukow podate, hdžez so starschej bohuſel mało abo do cyka wo nje njestaratay abo fnadž njemožetaj staracž. Tam potom budž pěstoncza wiđomny jandžel pěton ſwojich lubuſčkow!

Zelenka.

Człowiek a schtom.

(Psychesadżowanjo = Nakazanjo.)

Tseczji stan.

Schtom, kotryž je w khudej roli stał, dyrbi so pschesadžicž, zo by nadobničhe płodh niesł. Podobnoje ma so z człowiekiem. Schpatna rola je luboſcž k sebi, kotraž je pszechimo luboſczi k Bohu a so hacž k samomu hildzenju Boha zabłudzi. Jeli so człowiecka wola do tuteje luboſcze k sebi, z kotrejż wschón hręch wukhadža, zatorjeni, njepchinjese dobroho płodu: wchó je tu hręchne abo tola bjez myta za węczne žiwienjo. Njephtnijem wschak to ani, kaž so tuta luboſcž k sebi nas a wschoho we nas mocuje, kaž mało częsta cyku muku zakija: we wschém pytamy swoje — so samych. Cziniimy ze so samych tak riec pschi boha, kotoruž pilnie ładzimy; so samych pytamy, hdny spimy abo nic, hdny jemy abo pijemy, so drasežimy, ręczimy abo skutkujemy. Njewemny ani, zo sym skuzowani Boži a zo manym wchó za njoho czinicž, ani zo neschto abo w nęćzim so samych pytamy. Z tuteje njekh maneje role, na kotrejż jenož wóst a czernie tyja, miel so człowiek do pschihodniſcheje role pschesadžicž. Luboſcž k sebi ma so potupicž z luboſczi k Bohu. Schtóž w luboſczi k Bohu wobkhadža, pschinjese dobre płodh, kiz su węcznoho žiwienia hōdne. — Kaž dha ma so tute pschesadżowanjo stacž? Na tym zależy wschak wschitko. Jeli so pschi wuzběhnjenym schtomiku w scha schpatna zemja z koruschkow njewotbeli, żerje so jeje mjezha dale z koruschkami do żra a nałazy płodhy. Schtóž luboſcž k sebi njepotupi, pytnje bórzy, zo so sebicznoscž do wschitkoho czinjenja mēcha a tež skutki wonjeschwarni, kotrež sym sebi k czechczi Božej wotmyſili. Ańi zo to pytniemy, pytamy tak pschi modlenju, we jałmožnje, we poſeże — so samych.

Kaž dha mela so węc prawje zapachimyč? To węch, zo so schtomik z tym njewuzběnje, zo łopacz jeno ju nu zaſtajisč. Łopacz, kotryž dyrbisich do ruki wzacž, je werna pokuta, njesena wot luboſcze k Bohu, kotorož sy z hręchom zrudził. Su tež hishcze druhe łopacze, ale masz so z nimi dołho běrutowacž, prjedy hacž schtomik wukolesch — to su wschelake drudžimy njedospołneje żelnoſcze.

Tak zaſtaji nékotry łopacz, prajo: „Zo bych tola ženie njezhréšil — kaſka hańba za mnie, pschinidže li moja złocž na zjatwne!“ To je schibjenicžna żelnoſcž, prěni raz z łopaczom do ſkalpojiteje role, pszechy pač lepje, haſko ničzo! — Druhi dže: „Zo bych tola njehreſil, śwědomjo mi mera njeda!“ Tu je so łopacz wo móliczkoscž wuschiknisco do pierschcze zapuszczeſil: Schtomik pač so hishcze njehiba. — Tseczji: „Hańbuju so sam psched ſobu, zo sym to czinił, zo bych tola ženie njezhréšil!“ Kruczischo, kruczischo hishcze! — Schtworthy: „Běda mi hręchmiej, jeli w tajkim poſtajenju wumru, póndu k zhubjenju!“ Węgo! Łopacz je derje zaſtajeny, ale — cžop ſedži w jedrowje krucze! — Pyaty: „Budź mi hnadny, Božo, khudomu hręchmiej; hdze sy to na mni zaſlužił, zo wschu twoju luboſcž ke mni z tajkim njedzakom tebi wotpłaczu?!“ To bę łopacz prawje złożeny — wschia morwa pierschcze puszczeſil so z dobowi koruschkow, Krystus dowuzběhnje schtomik ze swojej hnadu a dopomha, zo do płodnejce role so pschesadži.

Jeli so werna żelnoſcž, z doſpołneje luboſcze k Bohu wukhadžaca, twojeje ſebjeluboſcze zmocowała, sy so na prawy pucž dobył: hnada Boža dopomha tebi k tomu, zo z wernerj pokutu a ſebjeza prećzom zbytki luboſcze k sebi domorisich a k luboſczi Boha so psched obudžesč. Jeli schtomik wu-

zběhnjeny, pschesadži so na druhé pschihodne město. Tak mamy z wérnym nakažanjom často dotalny wobkhad a wobstejnoscze pschemenicz: dyrbimy, njež tež z čežkem woporem, města, domy, čłowiekow wopuschcic a čekac, kotsiž běchu nam dotal z bližszej pschiležnosćju t hřečej. Tute pschemenjenjo města pak budže jenož tehdom z wuzitkom, hdjž nas po-kutna mysl t tomu pohnuwa. Hewak placji słowo swj. Bernarda: „Luciferej njepomhaſte nicžo, zo bě w njebejach, a Hadamej nicžo, zo w paradizu; Lohej nic, zo na horu čekasche a džecžom izraelſkim nic, zo w dolinach puſčiných pschibywachu: kóždoho pschewodžea wſchudže jo ho brachi.“

Pschi pschesadžowanju schtomika je ważny cžas. Pschesadžujemy schtomik najradšho na lěto, druhdy tež nazymu, z rěka w zymie a skoro ženje w lěče. Tak je tež z čłowiekom: wérne nakažanjo stanje so ſkerje w nalečném živjenja — we młodnych lětech, hacž hdjž je nazyma staroby abo zyma schědživstwa něho pschekhwatała, abo hdjž zle nařilnosćze w połnym živjenju zařadžaja, wſchē reczki Božeje hnady z horcotu lěčza wusufschejo. — Tnž wobrocz so we młodnych lětech wot lubosćze swęta t lubosćzi Bożej: potom změsich w jelle lět pschev ſobu, we kotrychž t wěcznomu živjenju spomožne płydy ponjesesch. „Derje je, hdjž je muž wot młodoscze ſem pscha h cžahnyk.“ (Threni 3, 27.)

(Počrakování.)

3 Lujich a Sakskeje.

Z Budyschina. Schtwórk 8. t. m. doſtaſchtaj knjezaj minoristaj Jakub Bart a Franc Čzornak ſubdiakonſku a ſobotu 10. t. m. diakonſku ſwjecziznu. Měſchniſka ſwjeczizna budže — da-li Boh — jutrownu wutoru 27. t. m. wudželena. — Kąž ſlyſhimi, budže potom knjez Bart ſwój preni wopor božeje mſčě w klóſchtrſkej cyrkwi na pschepołożenym ſwjedženju pschijewenja ſwj. Marije, pónidželu po bělej njedželi, 2. hapryla, ſwjeczic, knjez Čzornak pak ſežehowacu njedželu, 8. hapryla, w Chróſcicach.

— Pónidželu 12. t. m. wumrje t. Michał Wagner ze Smolic pola Budyschina, ſobuſtar twařskoho wubjerka za baczoňsku cyrkvi.

— Zańdženu ſredu běche na tudomnym tachantſtwje jara žadny wopyt: wysokoſtojny knjez Aloisius Rihmani, biskop we Mosul w Syriſkej. Pschi-jedže t nam z klóſchtra Marijene Hwězdy a wotjedže ſchtwórk rano do Litoměric. W pschihodnym čiſle podamy drobnische powjescze wo nim a joho wosadže.

— W naſtupaju noweje hnadeje knjenje w klóſchtrje Marijnej Hwězdy Bernardy Kasper z honichim z pscheczelnoho liſta, zo wona njeje haſko khuda holečka do klóſchtrſkoho wuſtawa pschischa, ale wot ſwojich bôle naſladnych starſich t dalschomu wuwuezenju tam data byla. Tež je haſko klóſchtrſka knjezna nimale 25 lět haſko pruhovana wuczerka ſkutkowała, a to tež w ſpomienym wuſtawje. Zeje ſotra, duchowna knjezna Scholastika Marija Kasper, kotraž je 5 lět mlôdscha, je wuczerka w ludowej wuczerni w Marijsnym Dole.

Br.

Z Pancžic. Pónidželu 5. měrca wumrje tudy ze wſchemi ſwiatosćzemi derje wobstarany klóſchtrſki ſyndikus a prawiznik t. Anton Spann, dwórfki radzieczer, w 77. lěče ſwojeje staroby. Bohrjeb, ſchtwórk 8. měrca, běche jara ſwiatosćzny. Čzelo, wot t. P. Alexandra doma požohnowane, bu do Chróſcic domjezene, hdjž běchu hacž psched wjes ſchulſke džecži, „Sednota“ a knjeza farář Werner, farář Herrmann, P. Alexander a kaplan Scholka na-pscheczo pschischi. Tim so na kerchowje t. probſt dr. Eifelt a farář Smoła

psychizam knyžtaj. Čélo bu najprjedy do cyrkwe stajene, hdzej mějesche knyž probst svjatoczne requiem pod assistencu k. P. Alexandra a kaplana Scholty. „Sednota“ pôdla wustojinje schyrihlónsje spěwasche. Bohrjebnu ręcz mějesche farar Werner na podložku słowow: „Sym namakał toho, kotrohož moja duscha luboho ma“, a pokaza, kaf je njebočicžki swoje živjenjo prawje po bozej woli zarjadował, kaf je pschi čzaſnych wobstaranach pschecy tež „jene nuzne“ psched wocžomaj wobkhovajo čzas a pschiležnosć stajne tež k bohuslužownosći namakał. Wosebje spomni k. farar na joho horliwosć a nutrnośc we dosta-wanju swj. sakramentow, a poruczji joho pschitkład k szczelhowanju, joho duschu pak pobožnym modlitwam pschitomnych. Po wuspiewanym Libera a pschitluschnych modlitwach bu čélo do Spannec rovnischça khowane. Njebočicžki bě w Draž-dzianach rodženy a je pschez 50 lét w kloschtrskich zastojnistrwach był. Joho za-woſtajenj starsđi syn je hamitski hetman we Borna a młodši wokřesny lekar w Kamjencu. R. i. p.

Br.

Z cyloho swěta

móžemh tón krócz jeno z krótká najwažniſche powjescze zdželicž. W Pruskej je jara wustojinje minister wójuſtich naſežnoſc̄ow v. Kameké ſwoje zastojnistro zložil. Ze joho jara ſchłoda, dokelž běſche katholikam pschikhileñ; njebočicž za kulturkampf a je njebočicžna na ſalkowé zakonje miloſciwé ſotry do lazaretow pschijimał, hdzej fo hodžesche. Zda ſo, zo běſche někotrym wýſokim knyžim pschejara ſamostatny a njewotwiſny. Ma joho město naſtupi Br on ſart v. Schellendorf. — W Awſtriji zapjeraſa ſo liberalni na wſchē mózne waſhijnjo pscheciwiſo ſprawnemu minifterſtu. Někotſi, kaf je psched krótkim v. Schönerer ſo wuprajil, bychu najradſcho němſke (pruske) hodlerje město rakuſtich w kraju widželi. W Prazy je kardinal archybifkop wjerch Šchwazenberg ſwoj 50létnty měſčniſki jubilej ſwjeczil. — Swjaty ſwote ſwjeczēſche 2. měra ſwoj narodnu džen a 3. m. wopomnjeniſki džen ſwojoho krónowanja. Ma zbožopschecža kardinalow wotmołwi z ryczu, w kotrejž wosebje pschesczēhanjo cyrkwe w Italskej wobžaruje. W Parizu ſu radikalni (ſpovrōcerzo) wſchelake ropoth a krawale hnali, pjeſtaſke klamy lamali atd., chcedža tež wo-pomnjeniſki džen założenja komuny 18. měra ſe wſchelakimi zbezklami woběńcž. — W južnej Schpaniſkej ſu za zbezkarſkim zwjazkom, kiz ſo „czorna ruka“ injuenije, pschischli. Sobuſtawu tohole ſtraſchnoho zwjazka, kotrychž je pječza pschez 40,000, wjazaja ſo pscheciwiſo wobſtejacomu rjadej a chcedža z mječom, wohnjom, jědom a dynamitom wobſedžerjow wutupicž. Tak dha widžimy po wſchēkraſtach rozſchérjene ſtraſchné zjenoczenjo zbezkarjow, kotſiž drje jónu wſchitej nadobo wustupja, traſch njeſchehladne hubjeniſtro pschihotuo. — Nědujſi russki kansler Goržakov je w Baden-Badenje wumrjeł, tohorunja w Athenje grichiski přeni minister Komunduros.

Njebh dha móžno bylo,

zo bychu hospodarjo, nic jeno dalschi, ale wosebje blízch, dno bačoniskeje cyrkwe zavožili? Běſk, kiz ma ſo do cyrkwe zwožnež, je cyle blízko, ježdženjo cyle lohke, čzas hſchecze konje maja: ſchto dha po prawym hospodarjom džerži, zo tam te 500 fórów zavožnež njeđojođu?! Hacž dotal je traſch jeno 50 fórów zwožených. Hſchecze je čzas, po žutracach zapocžnie ſo dželo na polach, tohodla njekomdžče ſo a zavožnež cyrkje w pschichodnym tydženju!

Mój Luby Póslie!

Vojach so skoro, zo budža so na mój budžatu list prawje húntoricz, a hlej, wschitko wosta — cžicho po Serbach. Schtó dha to tež rady pšcheradži, zo na „daru njerodý“ czerpi?!

Za tym je tutón druhí list dozrawiš. Wo wéchy, wo kotrejž tu pišchu, je drje „Rath. P.“ hždom w swojim času poręčał, zda pak so mi, pšchech tak kaž — po fermuschi. Tuž džensa słowcžko w prawym času!

Sutry so bliža a hždo pletu so kónikam hrivň k swiatocžniomu wobježdej na džen jutrowniczki. Kóždy, kž derje měni, dýrbi na to hladacž, zo našche jutrowne kšižerstwo to wostanie, schtož ma bycz: nabožny wobkhad, z kótrymž ma so radoſtne ſeženjo „Stanyl je horje Jézus khrysti, alleluja!“ po cyklym swěcze roznoshowacž. Tež domiacy ſkót dýrbi swój podžel měcz na jutrownym wjeselu a na wumozjenju. — Njeſměmy pak ſebi tež zamjelczeč, zo je so pſchi ſkladnoſci kšižerſkich zjězdow druhdy po horschku dawał, kotrejž swiatocžnoſez jutrownho wobježda runje njeponyſcha. Nječzinju, na to poſažo, nikomu poroka; schtož je so tu a tam ſtało, to budž rady zabyte. Wſcho tež runje tak wérno njeje, schtož ſo potom druhdy powjeda; th wſchak wéchy, w Serbach ſtají ſebi někotryžkuliž, hdyž na ſudženjo bližſcho ho pſchiūndže, tajke bryle, zo tam hnydom woła wuhlada, hđež druhí z nuzu — małoho ſkopa. Njejjmy wſchak pſchi tutym kšižerſtwje ſami mjez ſobu, ale mamy na jutrowniczku wjele czuwoſadnych za ſwědkow a pſchiſladowarjow, eži wočinjeja wocži, hubu a wuſchi na nas, a hdyž ſebi kšižer tu a tam něchtó dowoli, schtož zdobne a pſchiſtojne njeje, potom pothliku ze ſwojimi pſchiwucžennymi pſchedſuďami a z pſchinarodženym podhladom njepončinku jenoho abo druhohoho hnydom — cyklej katolskej cyrkwi abo cyłomu serbskomu narodej: hinał bohužel njeje.

Tuž budž tola Ty tak dobrý, I. P., a praj (jutry ſu pſched durjemi): 1. hospodarjam, zo po móžnoſći ſami jehaja abo ſwoje konie k jehanju jenož tajkim dowérja, wo kótrychž ſmědža ſo nadžiyeč, zo poſtoka njeďdawaja, a 2. wſchem ežesčenym kšižerjam, zo na dobrý porjad pſchi wobkhadze ſedžbuja, zo woſebje tajkich mjez ſobu nječeřipja, kž z palencowej bleſchu wobronjeni tutón puež naſtupja a dys a dys ſebi porjedzejo w ſamsnej broni ſo morja. To hinał pſchinicž njemóže: hdyž po palencu myſle w možhach ſroku třeleč poczinaja, je kónc pobožnoſče, ſwiatocžnoſče, pſchiſtojnoſče, a te — kſherluſhowanjo záverno potom njeje wobklyſhčej jutrowneje radoſće.

Ty wéchy, luby Póslie, njeviſchu tutto, zo bych trjebaň někoho ſchfrecž ſchýl, ale zo by w ſchinoſcz pſchičzinu njeměla kšižerſkoho wobježda dla — hdy by ſo w nim njeporjad ſtał — wukaž dacz, kž bych u njeſlube byle. To by ſo wěſeže po cyklych Serbach wobžarowało; najbóle pak by ſo z toho rudžik

Twój swěrny

Dělanskich Šukec Holas.

Naležnosće našoho towařstwa.

Sobustawy na lěto 1883: kl. 164. Miklawš Müller ze Słoneje Boršće, 165. Michał Wawrik z Kanec, 166. duchowna knježna Josefa Domsec z kloſtra Marijneje Hwězdy, 167. 168. z Kukowa: M. Rachelec, M. Wolenk, 169. Michał Pjech ze Swinarsje, 170. Wórša Šěmlowa ze Sernjan, 171. 172. z Różanta: Jakub Pjetruša, Jakub Wjenka, 173. Michał Matka ze Smjerdzaceje, 174. Jan Měni z Čemjeric, 175. 176. z Nowoslic: M. Janca, Hańza Manjokec, 177. Jakub Matka z Konjec, 178. 179. z Ralbie: Jurij Žur, Pětr Lebzha, 180. Pětr Kurjat ze Šunowa, 181. Marija Kubicowa z Budyšina.

Sobustawy na lěto 1882: kk. 511. Michał Wawrik z Kanec, 512. Jakub Wjenka z Różanta.

Dobrowolne dary za towařstwo: N. N. 75 p., W. Š. 1 m.

Za cyrkej Wutroby Jézusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadzena daň wučinještej 57,783 m. 86 p.

K česći Božej a k spomoženju dušow su zas woprowali: Służowni w Marijnym Dole: R. 5 m., A. 3 m., F. 2 m., F. 1 m., J. 5 m., M. 50 p., k česći Wutroby Jézusoweje za jenu khudu dušu z Budyšina 15 m., na Rynčec złotym kwasu w Lejnje: Pětr Rynč z Lejna 15 m., Hana Donatowa z Nuknicy 3 m., Michał Wawrik z Lejna 2 m., ze Zewic: Pětr Wolenk 5 m. a Jakub Reda 5 m., Jakub Wawrik z Kukowa 2 m.; njenmienowany 1 m., Jakub Bryl ze St. Cyhelnicy 1 m., H. K. z Časec 3 m., njemjenowana z Worklec 2 m. 50 p., k česći Wutroby Jézusoweje přez k. Tadeja 3 m., k česći přeocy čisteje knježny Marie wot serbskich seminaristow w Prazy 6 m., njemjenowana 1 m. 50 p. — Hromadze: 57,865 m. 36 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadze: 8261 m. 60 p. — Dale je woprował k česći swj. Józefa r. 1 m. — Hromadze: 8262 m. 60 p.

Za powodźnych nad Rheinem: J. ze Str. 2 m., M. B. z Budyšina 50 p. — **Eifelskim hłodnym:** J. ze Str. 1 m., R. F. a N. 50 p.

Zaplać Bóh wšem dobroćerjam!

Za zwony twarjomneje cyrkwe je dała Madlena Kändermannowa z B. cynowej taler a lampu a k. Čeřela z Hory něshčto st. pjeniez.

J. Łukash, tachantski służownik.

Něshčto za khrósczanskich kschijerjow.

Dokelž běše loni hiščče njewěste, kotre khrélsche so po prawym pschi jutrownym wobjědže spěwaju, chcu je tudy hiščče jónu wozjiewić: „W khrósczicach na kerchowje so zaśpěva: „Stanek je horje Jézus khryst. 128.“ — Na drožy pola Zewic: „Tón cely svět so zraduje. 118.“ — Prjedy Swinarnje: „Khwala budž Bohu wěcznomu. 126.“ — Do klóschtra nuts: „Stanek je horje Jézus khryst. 121.“ — Z klóschtra kaž hewak: „Zraduj so“. — Do khrósczic nuts kaž hewak: „Khwala“. — Na kerchow horje: „Zraduj so njebjes kralowna. 119.“ — A skončnje wokoło hory: „Khrystus džens horje stanek jo. 117.“

M. B.

Na wiedzenju za kulowstu woſadu.

We poſcje pſchikhadža kniež džělawe dny do Kulowa, zo by so Serbam tuteje woſady składnoſć poſticzila k wotpołożenju jutrowneje ſpowiedźe. —

Vot redakcji. „Katholicki Poſoł“ móže so w Kulowje kaž prjedy na farje dostacż. Rječ sebi naſchi čjeſčenji abonnentojo z kulowskiej woſady po kempach tam po njón dóndu. Tež móže so pjeniez za Poſoł na farje wotedawacż.

W katholickiej towařſhni buchu loni teſe akcije wuſosowane: 105, 140, 83, 86, 193, 115, 8, 27, 102, 186, 62, 151, 36, 148, 29.

Dienſt, präſes.

Ratholskij pósł

Wudawa so
prěnju a třecu sobotu
měsaca.

Płaci lětnje
na pósce a we knihařni
1 m. 70 p.

Ludowy czasopis.

Wudawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Andyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Cislo 7.

7. hapryla 1883.

Lětnik 21.

Cyrkej k czeſczi wutroby Jezuſoweje.

Schtó možl bjez wšeho zac̄jučza tam nimo hic̄, hd̄zej nowa cyrkej nět roſeže z čzemneje zemje k rjannym módrym njebjesam; tam, hd̄zej zakčžewa mócný schtom, kotryž nas — da-li Bóh — za krótki čas wolschewi ze swojimi nadobnými vłodami! A schto kózdroho tak za rjanu wěc zajima? Schto zložuje ze spodžiwej mocu wocži kózdroho cžujacoho na wotucžace, mlódne džęćzak? Wězo, pódla kraſneje twarby njeje to nicžo druhe hac̄ rjane mјeno, na kotrež ma ſo nowy dom boži wuſchějic̄; ma džen rěkacz: cyrkej k czeſczi wutroby Jezuſoweje.

Haj závěrno, kraſne to mјeno! Spomí jenož, schto je wutroba, a potom, schto ma rěkacz: Wutroba Jezuſowa! — Kózdy znaje, kak wažny a wosebný džel czeſla je wutroba. Wutroba je jaſne žórko, z fotrohož žórli ſo ſlěborna woda czeſlnoho žiwjenja, je zybolata hwežda nad njebjom žiwjenja; haſnjeſi wona, potom je ſo z cžlowjekom hnydom ſtaſo, potom ſtupa joho duicha k ſtolej sprawnoho ſudnika, zo by doſtaſa po zaſlužbje cžwěle abo wěczne myto. A dale, luby cžitarjo, wutroba je ſydko cžloho naſchoho zac̄jučza. We wutrobie ſolebamy wjeselo a zrudobu; wona je bydło cžiſteje luboſcze k cžlowjekam a předy wšeho k Bohu. We wutrobie dale cžujemý wěrný želnosć nad wobeňdzennými njeſkutkami; we njej knieži sprawny ſudnik, kotryž tebi z dobom praji: „Cžin tak a te druhé wostaj! To je dobré; to je zlé.“

A nětko, luby cžit, namaſaſh tuto tež pola wutroby Jezuſoweje; haj nomakaſh je we njej w najwjetſhei nadobnoſci. Komu by njeznate bylo, zo hžo swi. japoschtoſ Pawoł ſwiatu cyrkej, ſluk Jezuſowy na zemi, mjenuje potajne czeſlo Jezuſowe, hd̄yž praji: „Wy ſeże czeſlo Chrystusowe.“ Njeje to kraſne ſlowo? Zawěſcie, kózdy je rád ze swj. japoschtołom wupraji; pſchetož my wſchitcy ſuny ſtaſočki tutoho czeſla, a naſch njebjiesi zbožniſ je joho hlowa. G wotkel pak pſchiidže žiwjenjo do tutoho czeſla? Hdže je nadobna ſtudnja, z kotrejž jednotliwe ſtawý wodu njeſmjerntnoho žiwjenja cžerpaja? O, bórzy

to zhuđasch: Wutroba naſčoho knjeza Ježusa Chrystusa je mōcný krijeń abo kužoł tutoho zhromadnho živjenja. We njej je zamknjena sapaca luboſcz ē njebzakonnomu člōwjeſtwu, luboſcz, kotraž joho nawabi, dom swojoho njebzekho Wotca wopuſtjeſic̄ a haſo člōwjeſ na hřečhnu zemju ſtupic̄. Kaf zbožný bě tohodla tamny člōwjeſ (swj. Japoſchtol Jan), kotromuž bě dowolene, na tutej ſvjatej wutrobie wotpocžowac̄. Haj, wón ſam to zacžu we tutym zbožným wokonitu, ſchto ma rěkač, na wutrobie swojoho wumoznika wotpocžowac̄. Tež druhim japoſchtolam njebzeho njeznate, zo je tuto woſebite, kraſne myto za jich ſobubratra. To widžimy ze ſcžehowac̄ho podawka: Swjecži japoſchtolojo praschachu ſo po ſmjerči Ježuſowej ſwjatohu Jana: „Kaf tebi běſche, hdyž twoja hlowa na knjezowej wutrobie wotpocžowac̄?“ A swj. Jan jim nimale takle woſmoſti: „Zawérno, praju vam, hdyž budže člōwjeſtwo w najwjetſhei nuži domapytane wot hórkoho čerپjenja a ſtraſhnych khorofežow: potom za-wěſče budže pytač wucžek a pomoc, tróſt a wumozjenjo poſa wutroby Ježuſowej z kruej dowéru, zo je prawy pucž namakało.“

Kozmifli ſebi, luby čit., tróſku tute ſłowo, a bórzy wuznajesč: „Haj zawérno, podarmo njebudže!“ A hdyž je tomu tač, čzohodla njeje ſo we rjanych, plödných lětach tola tač wjèle ſe cžesči tuteje ſvjateje wutroby ſtało, taž bě ſo ſtač mohlo? Zenož jedyn dom Boži znaju w Parizu, kotryž tute rjane imeno ma: Wón ſo założi po krawnej wójnje w l. 1871. We cykym němifkim fejforſtwje žanu njeznaju.

Kaf khwasomny je tohodla woſmyſl a hýž ſpocžath ſtukť katholifkých Serbow, kiz ze zjenoženymi mocami ſo prócuja, chykej ſe cžesči wutroby Ježuſowej w Bacžonju natwaric̄! A cžim rjeniſti to ſtukť, hdyž poſladaſch na hórké domapytanja w naſchim čaſu. Njeje to zrudoba, hdyž ſpomniſch na powodženjo nad Rheejnem, hdyž widžich wbohu Tyrolsku; njeje zrudoba, hdyž ſlyſhiſch, zo paſacy hłód tyſach za wopor žada? Tohodla njekomdžmy ſo z rjanej wěcu! Boh drie je hacž dotal hiſheže naſch ſerbſki lud mōcnje zakitač; ale wěſch, zo tač wostanę? A zawérno lepje, hdyž ſo hýž nětko z džakom a proſtu wobrocžimy ſe ſwj. wutrobie, hacž potom uěhdý, hdyž ſmy tež tač do mapytani, kaž mjenowanii njebožowni.

Schto tohodla njechal cžesčic̄ ſwj. wutrobu Ježuſowu a z mōžnymi mocami podpjerac̄ zapocžath ſtukť w Bacžonju? Wſchak je znate, ſchto hiſheže budže ſe tomu trébne. Tohodla ruku ſe dželu; jedyn na tele waſchnjo, druhí na druhe. A zawérno, ſchtožku-li tež najmijenſche cžini ſe cžesči wutroby Ježuſowej, to podarmo nježini, a ſwjata wutroba Ježuſowa budže joho wucžek w čaſu nužy a hórkoho domapytanja. Wutroba kóždoho dobrocžerja njech prai:

„O, ſwjata wutroba,

Šy moja dowéra!

K twojej cžesči,

K twojej khwasie

Njech tež tutón ſtukť ſo stanje.“

Na tute waſchnjo, luby čitarjo, ſebi zawérno ſtajiſch njezmjertny pomnik a wutroba Ježuſowa cži to njezabudže. —k.

Druhim ſe woli, ſebi klubu!

(Njechtio za cželodž, ſchtož pak ſmeđa tež družy cžitac̄.)

Luby ſerbſki bratſe, luba ſotra! Bych vam tež rad za hapryl někotre rynčžki ſhmörnył, dokelž mam runje džens trochu khwile. Majprjedy wſchak

mějach myslé, takle někoho po hapylyu pôslacž. Ale hnydom so dopomních, zo mohlo snadž so mi to za zlo vzacž, duž sebi to býč dach. Ludžo wschať so sami došč po hapylyu naščelu. Njeje wschať tele po-hapylyu-šlanjo, kotrež tu měnju, jeno žort, kotrež so hiščče tónamym dženj zaš zabudže, ale je to wopravdžita wěrnostč, kotrež ma swoje wažne a druhdy samo zrudne ščéhwti.

W „Krajanu“ drje steji pišane „20. měrca započatň nalečča“. Dženj a noc so runataj“, ale tónle započatň nalečča je tola džiwny čas; džens dže so suč a mjerzni, jutje zaš taje, za jutſichim dže so zaš deſchčík, potom mamy zaš 15° R. czoploty a tak to husto došč cyh našetny čas traje, doniž spončnje młodženc naščo nad starym džedom, zhymu, po dolhym wojowanju njebuduje. Tónle čas jeju wojowanja pak je jara straſchny, pschetož w tajtum pícheměnathym času ludžo husto ſhorjeja. Dyrbiato-li so to jónu tež tebi ſtač, luby pschecželo, psched čimž pak njech cže Bóh zakita, budžesč drje tola wědzeč, kaf masch so potom zadžerzeč, mjenujch tak, kaž so katholſki kſchecžan z cyla w khoroſczi zadžerži. Sy-li cjezech ſhorječ, njekomž so, daj sebi wuſtojnoho lěkarja pschinc a njezabudž tež na lěkarja njeſmertneje duſche. Ric pak jeno w cjezech khoroſczach pytaj sebi lěkarjoweje radu, ně, njezanjerodž tež ložsche padu abo wschelake bolenja, pschetož kaf husto njenastanje z cyle snadnoho „bolacoho“ ſmijertna rana, kaf často njeje drje lohka ale nic wobhladana khoroſcž zaſčadny ſamjenj zažnoho rowa!

Zda snadž so cži to tola trochu z wulka recžane, luby cželadniko, hdvž měnju, zo dyrbisč thako cželadnik f lěkarjej abo mojedla f dochtrej hicž. Snadž sebi myſlisch, zo sym jam lěkar, a zo to samoho ſebje dla tak piſam; o njeměj stracha, njeſtym ani lěkar a njebudu tež ženie žadyn, tola woſtanu pſchi ſwojim ſlowie. — Hlej, tu je nětk tamna pschiležnosč, hdžez mohł tebje po prawym po hapylyu pôslacž, pschetož město lěkarja dyrbjal tu potom jeno napísač: K zelo wej žonje, tamomu žalbowacomu muzej, f zaprjacem mu muzej abo žonje, tu masch na wubjerk; by tu zameſeče rjane po-hapylyu-šlanjo bylo, byrnjež so tež runje přenjoho hapyyla njeſtašo, njeje džen hiščče tež Pojoš tón raz přenjoho hapyyla w twojimaj ruſomaj. Schto pak je po prawym wotpohlad pſchi po-hapylyu-šlanju? Njej wěrno, kónč wschoho wjesela je, zo ſu cže tak prawje za blažna pomeli a za nōs powodžili, a za wuſmječo njeřebeaſch so potom ſtaracž a jeli sy mudry, dyrbisč so tež ſam hiščče ſobu ſmječz nad hļupoſču; pschetož tajke něſhto za zlo bracž, by tola džeczace waſhnicžko bylo, to jo wé, hdvž je žort jeno rozoſnuy a njeſchkódn. Po tajtum bě tole druhim f wjeselu, ſebi za žort. Nětk pak, luby cželadniko, „druhim f woli, ſebi klu bu“. Tole poſlednje njezda so mi nětk wjach tak žortniwe býč, je husto ſame plaežiwe. Brjedawſchi kónč běchu ſměchki, kónč poſlednjoho po-hapylyu-khodženja, hcu-li to tak mjenowacž a pſchi tym woſtač, njeſti ſměchki, ale husto plaežki, zrudoba a ſmječz. Sy traſch khory, cžuijeſch, zo to niežo dobre býč njemože, ſkoržiſh-li druhim ſwoju nuzu — hlej tu masch bórzy to abo tamne wukazane, tule mudru žonku, tamnoho runje tule khoroſcž zaprjacoho muža. Je to ſtary ſchěžiwe, ma dolhe wloſy a we nich zaſtarſki cžesak, ženie joho hinač njevidžiſh, hacž cyle ſnadne zhotowanoho, ale mudra hļoječka, ma tam w swojej kuzkarſkej małej iſtwicžey, hdžez nictó nits njeſmě, hacž runje tón, kotrež dyribi zaprjacę, w cžiowym kuežiku na kawje ſchete a ſedme knihi Mojzeſowę ležo.

Hdvž je hoſus pokus hotowy, bežiſh zaš wjesoły dom, to ſo wé, dokelž pſchijſtjoſnosč tak žada, sy žno tež muzej pſchijſtjoj ſročik za joho prou ſawo-

stajil. Ach haj, dołho wschał njetraje, cžujesč, kaž hubjenje čzi zaſy je, tola budże ſo to hižo dacž, ſy džen ſebi dał zaprajecž, khorosč tola njemože wot por dnow wuſkočiež, a tał ſo potom husto čaka a čaka, doniž ſo čzas psche-čaka a jenoſo dnia pschiidže tu na dobo druhi muž, fotryž pał nječežini wjac hokus potuſ, ale z njeſmilnej koſcežate ruku wuhaſnje hiſhče ſo miſchkoracu ſwecžku twojoho žiwjenja, a dołho njetraje, ſteji tu zaſy muž z knihu w rucy, nić trjebaž ze ſchefeſtnej knihu Mózjeſowej, ale z poſrjebeſnej, a ſpewa ſrudne „De profundis“ a bórž na to „Animas fidelium“. To by nětko ſrudny ale wérny kónč twojoho po-haprylu-khodženja. Njebe-li na druhich poſluſhaſ ale hnydom k leſkarjeſt schoł, by inadž hiſhče doſke lěta žiwý był, Bohu k czesczí a ſwojim ſobuežłowjeſkam k wužitku. Ze drje wérno, druhdy ſo potom leſkar tež hiſhčeze zawaſla, ale hdvž hižo ſmjerčz pſched durjemi ſteji, možl tón jeno džiwý ſtuſkowacž a do mrejacoſho čjela zaſ nome žiwjenjo dunycž. Zeli to potom njedokonja, rěka, zo ničo njewé a njemože a njeje kroſčka hódny. Wbohi leſkarjo, ale hiſhčeze bóle wbohi człowiecze, fotrohož je — kaž ſo praji — leſkar nětko do rowa pſchinjeſt. Tu pichikhadža zaſ druhi, kaž joho wscho boli, je jomu hižo na woblicžu wiđečž. Ma jara zavjazanu a z wjele lapkami wobwitu ruku a dže ſebi po dobru žałbu k tamnomu znatomu žałbarjej. Ruka je hižo jara dołho bolaca a njecha pſchecy žicž. Wjele kónkow žałby je hižo wumazak a wjele ſchleſicow wodžiežkom wumazak, tola wscho podarmo. Chee hiſhčeze poſledni raz ſpytač, hacž dha tola hinač njebudže. Ale tež poſledni kónk je zaſ wumazany, najſławniſki žałbowy muž wupytany a pſchecy hiſhčeze njeje lepje ale hórie a na poſledku ničo wjac wylieſte njewoſtanje, hacž ſo tola leſkarja ſpytač wopraſhceč, ſchto to budže, a potom ſebi prajieč dacž, pał rězač dacž, pał wumrječ! Haj, kaž ja pſchecy praju, jeno nić k žanomu dochtrej hicž, „čzi ničo wjac wjewěda, hacž ludži dracžowacž“. Ika to tebi dženja jeno jene ſlowo k rozmýſlenju dam, a te rěka: Czohodla dha je Bóh leſkarſkomu powołanju naſtač daf? Ža wotmęſku: K naſhomu wužitkéj, zo býhym pola njoho pomoc pytali, hdvž ju trjebam. Duž jeno w božemje džens, pſchichodny raz woſladamy ſo pola Zaprajacek Měrczina zaſ!

Zelenka.

Czlowjek a ſchtom.

(Pſchecadžowanjo = Maſažanjo. — Kóne tſecžoſho ſtawa.)

Tał wotwobroči ſo zhubjeny ſyn we mlođych lětach wot złoſcie a wróciſ ſo k wócej. Ty wěſh, ſchto je w czym kraju czerpije a ſpytaſ, ſy to ſam na ſebi nažhonił: „Ty dyrbisč wjedzieč, kaž zle a hórie to je, zo ſy kneze, twojoho Boha wopuszczaſi!“ Šyli dha hiſhčeze blydžaca wowca, fotraž je ſo wotſaliła wot „paſtirja a biſkop a naſtich dufchow“, dobywaj ſo bjez komdženja do wopuszczenje wowczeſnje. K tomu napomina ſwj. Pawoł, prajo: „Stan, kiz ſpiſh a Chrystus tebie rozſwěti!“ (Ephes. 5, 14.) A jandžel poruczí ſwj. Petrej we jaſtwje: „Stan a wobuj ſo ſwoje czrije!“ (Act. 12, 8.) Tał ſu je wſkih ſwječi čzinili, zo poſhnućzam hnady Božej bjez komdženja poſluſhaču. Njeprſchekomdž ſebi čzas hnady, njewoſtorkuj ſwoje poſepſchenjo a naſažanjo: „Bratſja, my wěmy, zo hižo hodžina je, že ſpanja stanječ. Pſchetož nětko je naſha zbožnoſćz bližſha . . . .“ Wotcžiſmy to hoſla ſtuſki čzym a woblečzym ſo brón ſwětla!“ (Rom. 13.)

S ch t w ó r t y s t a w.

(Rjedženjo schtoma = Spowjedž.)

Rozomny hospodař murjedži schtom wot husanicow, kotrež bychu kęženjo a płodny zahubile, bychu-li wo mérje wostale. Podobne rjedženjo stawa so we człowieku ze swérnej a dospołnej spowjedžu. Hrěch a zle načilnoſcze — tu masch husanice hnězda we człowieczej wutrobje, a, jeli tute hnězda we prawym czaszu njezwubjeramy, zahubia wšcho dobre, schtož je we nas. A tak to?

1. Husanica njeuwukhadža ze schtoma, na kotrejž je so zaſydlila, ale je na njón pschičzahnýka. Tak tež hrěch z człowieczej natury njeuwukhadža, dokelž człowiek je rozomne stworjenjo a hrěch wojuje pschećzivo rozomej. Zły duch je to był, tiz je hrěch Hadamej zaſhczepił a hnězda złych načilnoſcze do wutroby naſadzał, kaž to czini hacž na tutón dzeń, k złomu naſ naduwaſo. A byli tež zły duch nam mera dał: wot Hadamowoho hrěcha ſem je so we wšchęc człowieczej wutrobach ſchrückla złych wabjenjow zaſydlila, kotrež tak ſnadno k połnomu woheniej ſo zadžela. 2. W tymje ſu jejka husanicow w hnězdach derje wobarane psched mrózami: pschiukhadža-li pak w nalečju czoplische ſkönco, wožiwia a wulézu z khwatkem. Tak khowa ſo pod pschi-narodženej a herbowanej načilnoſcžu k złomu hrěch we wutrobach, kaž mormy: pschiukhadža-li pak ſpytowanjo we wabjacej ſchtatnoſcži, potom zhréje ſo nad nim hrěchny linterny w nas a wožiwi. Abo njezacžujsch wabjenjo k hněwej we ſebi, dopomnisch-li ſo kſchiwdy, tiz je ſo cži načzinila? Podach-li ſo hněwej, wulézu husanicy, jena po druhej z wocžow, wuſchow, rukow a ani zo wo tym wjèle pytniesch, lezu z tobu wokoło blida a khachlow hacž do ſamoſho ſoža z tobu a žadaja cyroby wot tebje. 3. Jeja husanicow ſu w hnězdach do kule zwite: jene wiſa na druhim. Z hrěchom je podobne. Jedyn njebywa radý ſam we wutrobje, ale wabi k nowej złosczi, zo by towarſchow měl. Wſchak to ſam wěſh! — 4. Husanica a čerť w toczitie na ſkopjenach a leženju: hrěch pak we ſwědomju, dokelž pschećzivo zaſonjam rozmota wojuje. We tamnym ſwěcze budže hrěch ſwědomjo wěčnje czwelowacž, dokelž je tute wěczne. Tohodla dže profeta: „Tich čerť w njeumrje a jich wohen njeuhafnie.“ (Jſ. 66, 24.) — 5. Čerť pak wobſchłodži tež płodny. Tak potupi ſoždy ſmijertny hrěch płód wšchęc naſchich dotalnych zaſlužbow. Kaž dołho nechtó we ſmijertym hrěchce pschebywa, njezamoże ničio k wěcznej zbožnoſcži ſpomožne ſkutkowacž. Nó dha, ze schtoma z husanicami! A z hrěchom z wutroby! We měrcowſkim měſacu začerimy husanicy, we měrcowſkim měſacu pscheprachowasche tebje cyrkę w Božim mjenje, zo z dobrej spowjedžu z Bohom ſo wujednaſch; ſyli tehdom zaſomdžiſ, khwataj netko. Woboje dželo pak ma wjèle podobnoſcze. Skysch, tak to měnu!

1. Ratař ſežehnje z waſa haſķu, na kotrejž je ſo hnězdo zaſydlilo, k ſebi a wotréznie ju z kſchiwym nožom (nožiczkami). Tak ma ſo tež spowjedniſk k wobhomu hrěchnikej khilecž, a dyrbí częſnoſcž hrěchnika z hrěchnikom ſobu čiuž, kaž wo ſwi. Ambroſiju čítam, zo ze ſpovjednymi hórkę ſuſzy ronjefše. Jenož ſchęzedromu a ſobuželnomu ſpovjedniſkej radži ſo, zo hrěchnika po-hnuje a k želnoſcži do wojedže. To widžimy na Chrystuſu: „Scheždroſcž a luboſcž Boha naſchoho zbožnika je ſo zjewila“ (Tit. III.) — hdyž ſo nad manželskiſtowamarku ſmili, nad Matejom cionikom a nad rubježnikom na kſchižu. Kaž ſo ſpovjedniſk wobroczi k hrěchnikej, tak ma tutón ſo psched nim pokoricž a ponizicž haſo psched naſteſnikom Božim.

2. Hospođař pschehlada kóždu hałķtu, hacž trjebaj hnězdo na njej njeje, ečly schtom kaž z dobom pschehladajo. Tak pscheptyuje so pokutník po jednotlivých kaznjach Božích, wuslědžo we sebi, kaž je po swojich zmyšlach a ze swojimi stavami, we wschelakim času, na wschelakich mestnach, že wschelakimi čłowjekami so pschehřesil z myſlemi, požadosežemi, słowa mi, skutkami, že za jenechanjom. Wón dopomina so licžby a třebnych wobstejnoscžow czechských hréchow, zo by so swérū wuspovjedajo wucženyl zatraschnomu jězorej, z kotrymž so hrozy „bojazliným a njewěriwým, njehumanikam a mordarjam, kurwarjam a kuzlarjam, pschibohow czechzowarjam a wschitkim lharjam.“ (Bjewl. 21, 8.)

3. Zahrodník wotreža wschě hnězda bjez smilnosće. Tak ma tež spowjedník so wschěch smiertnych hréchow wuspovjedacž kaž poczežowaczych wobstejnoscžow, ani zo nechtoto zamjelczi abo pokrywa: spowjedž ma swérna kaž dospołna bycž. Njeboj so, třchesčano, a njeſtrož so toho: Boh je tebi tež hréchnoho čłowjeka za spowjednika postajil, zo by smilnosć měl z twojej slaboſežu — lepie tebi, zo psched tutym čłowjekom so ponizjich, hacž zo budžesich njezamołvomneje hněbicžwoſeže dla psched ečlym swetom wohanbjeny! Njecháščli so swérū wuspovjedacž, budže wečne zahubjenjo twój podžel.

4. Zahrodník njewotběli same hnězdo, ale wotreža tež hałķtu, na kotrejž wiša. Byli so hnězda dótlnyl, by je rozdrel a jeſka abo hujańych bychu so rozbrojile. Tak ma spowjedník winu, zo hréchnička dželi nic jeno wot hrécha, ale tež wot hréchneje a woſebje bližšieje pschiležnosće. Ty jomu tohodla nochyl hramicž, hdvž wón z porstom krucze na to cžisčenj, kaž to joho winowatoſež je, hewak mohlo so jomu radicž, zo ma tebje hréchneje smilnosće dla na ramjenju do hele njeſež. To tola žadacž njeſměš, zo twojedla sam schkodu cžerpi, — ma tak zamolwenja doſež!

5. Hnězda wurežoja so z nožiczkami jónu za lěto. Tak ma tež kóždy třchesčan winowatoſež, zo tola jónu za lěto so swojich hréchow wuspovjeda. Je pak spomožne, zo so to cžasežiſho stawa. Cžim cžasežiſho so čłowjek swojich hréchow wuspovjeda, cžim bôle dawa na so ſedžbu, wón wobkhowa duschu psched padom do starých hréchow, wobkhowa ſkerje ſwiatosćzaci hnadu a smě so nadžijecž, zo we tutej so z cžasa minje. Su tež dusche, kotrež ſu na ſebi nazhonjenjo cžinile, zo so jich liwkoſež mocuje, hdvž so cžasežiſho wuspovjedaja. Tym radži wucžený Gerson, zo so tu a tam na khwilu (wěž po muradžowanju ze spowjedníkom) tutoho khwalobnoho nałożowanja wostaja.

6. Hdvž je zahrodník swoje schtomu wot hnězdow wurjedžil, počoži nōž abo nožicke na bok hacž do pschichodnoho nalečza. Ty wzmi z toho wucžbu, zo hdvž sy so swojich hréchow swérū wuspovjedał, že spowjedníkom njeſtřebavši njewobkhadžujesč, ani joho z wonka spowjedního ſtola z wuradženji njewobčežujesč. Kaž ſwjata bojoſež psched nim a pobožne modlenjo za njoho, to budže jomu a tebi naſpomožniſche!

Něšto z Mosula.

Kaž ſmy w poslednim cžisle zdžesili, je na tudomnym tachantstwie knjez Aloisius Rihmani, syrski khórfki biskop generalny vikar archidiocesij Mosulskéje, pobyt. Po ſwojim ſlubjenju ſwojim lubym cžitarjam tudy wo tamnym dalokim měſeže a joho wosadže wupowjedamy, ſchtož je nam ſpominjený knjez ſobud žělik, abo ſchtož ſmy hewak nazhonili.

Mosul je město we wjedzornej Asiji pšči rěch Tigris, njedaloko ležownoſeže, kotaž je z rozpadankami staroho hobrskoho města Ninive pščikryta. Doňho njeſtu wo posledních měsće nicžo wědželi, hacž w lěče 1842 pščirovopýtnik P. G. Botta, wot francózskoho kniežerstwa hako agent do Mosula poſlany, po doňšim prćowaniu přenje rozpadanki spodžitnho města wury. Wo tym pak džens njechamy pščacž, ſkhowajmy ſebi to za pozdžiſchi naſtawč a wobhladajmy ſebi netožiſche město Mosul a woſebje katholiku woſadu w nim.

Mosul je turkowske pſchefupſke město a leži pšči rěch Tigris, do kotrejž ſo 6 hodbínov níže města rěka Wulki Bab wuliwa. Wobydlerjow ma wokoło 50,000, kaž druzý měnia hacž na 70,000. Kschescjanow je tam 10,000—12,000, mjez kotrejmiž je hischeze malý džel monofyſitor (Nestorianow a Jakobitow), bludnowěriwych, kotsiž ſu pſched wjac hacž 1400 lět wot katholike cyrkvi ſo dželili. Dokelž w nowiſhim čaſu množ týchle bludnowěriwych zas z Romom ſo zjenocžiſchi katholiku wěru pſchiwachu, naſta z nich a wobrocženych nje-wěriwych zas nowa katholika diöceſa. Z powjescžow knieza Rihmani možem ſubđicž, zo je tam dobre katholike žiwjenjo, kotrež pak je w mnohini naſtrupanju wot naſchoho wjchelake dla wliwa (ſkuſowanja) turkowskeje wjetſchin wobydlerjow a turkowskeho kniežerſtwia. Tute ma tam paſchu hako ſultanowoho naſteſnika.

Za turkowskich wobydlerjow ſu w měſeče ſtatne ſchule, katholikojo maja tam dwě woſebite ſchuli ſami, w kotrejž duchowni wueža. Kycž je w měſeče arabiſta, na wſach pak hischeze syriſta, ſtaré syriſke rycži, w kotrejž je ſwaty Efrem píſat, hischeze jara podobna, tež píſmo je te ſame. Katholikojo ſo pilnje k ſwojej cyrkvi maja a woſebje ſwate píſmo derje móža a rozmja, ſtarſci ſyňojo je hukto doma pſchedežitoja a tak ſebi je wſchitc lobch ſpomjatkuja. Prothku maja katholikojo gregorianku, tu ſamu kaž my, a k. Rihmani porokowaſche europſkim grichiftim katholikam, kotsiž ſu z romiskej cyrkvi ſo zjenocžili, zo zaſtarjenu nepraktiku julianku wobkhowaja, kaž Ruſojo. Woſebje póst mosulskych katholikojo jara kruče džerža; za cyly póst njevuživaja žane mjaſo, ani mloko a jeja. Wyske cyrkwiſkohu poſta maja hischeze druhe taſke dny, woſebje tſidnowski najkrucžiſchi póst Jonafon (povoſtanek wulkoho poſta, kotrež wobydlerjo Ninive na Jonafowe poκutne předowanjo džeržachu). Čewak tam tež mjaſo jědža a to wſchě, jenož nic žane ſwinjace, Turkow dla, kotrejž, dokelž ſami žane njejedža, by to jara wopati bylo. Za to pak kſchecženjo mielczo Turkow w noch w lěſach džiwie (lěſne) ſwinje honja a potom radu zjedža. Kschescjanſke žiwjenjo w Mosulu je najlepſche. Žónſke ſu po naraničnim waſhijnju cyly wotdželenie; ženje ſo wonka hinaf njeponazaja hacž ze zařeſčlom; k ſwojim wulhadam maja z wonka města woſebitu měſtiſež, hdyž jeno wonne ſame khodža. Podobna krutoſež a dželenjo ſplahow wobſteji tež we założenju mandželſtrow. Tam ſebi njevužwoli nawoženja ſam ſwoju njeviſtu, ale nanaj to mjez ſobu wucžinitaj a potom dyrbí mloženc wzacz žonu, kaſkuž doſtanje. Často ju předy ani woſladaſ njeje. Z turkowsimi a druhimi wobydlerjemi ſo derje zniſeu; jenož nic ze Židami, kotsiž tam tež někotſi ſu. Hdyž ſu cži pola naš po cyley Europje kaž knieža, ſu woni w Mosule a w cyley woſeňnoſeži wot kſchescjanow a Turkow hidženi a zacpicži. Katholikojo ſu tam jara khudži, tež jich duchowni. Někotſi duchowni božu mſchu wotdžeržawſchi a ſwoje cyrkwiſke winowatoſeži dokonjawſchi ſo domoj wróčza a hako rjemjeſlnikojo, na pſč. cželilo, dželaja, kaž druzý, dokelž khudobý dla ſo hinaf njevhcu žežiwigz móhli. Rěka Tigris ma jara rjanu cžiſtu wodu, kaſkuž je w ſtudni, ma tež jara wjele a dobrých rybow, kotrejž je tak wjele,

zo hromadu spłowawšči so zahacža, tak zo móža z ruku wucžahane a kójene bhež. Krajina sama je cyłe pusta a njeplódna. K tomu pschinischuje straschnje horce slónco, kotrež w léeze na zemju pali a za jedyn džen wšcho zefmudži, schtož je naleto trjeboj wuroško. W starých čžasach to tak njebešče; tehdom je assyriiski lud, na najwyschšim slhodženku zdželanoſcze stejacy, cylu krajinu z pschiwodžadłami a hrjebjenni pschervi a woplodžit. To so jara derje hodžesche, dokelž tale wulka krajina leži mjez rěkomaj Eufratom (t. wječoru) a Tigrisom (t. ranju), katraž porno sebi běžitaj, pak bliže, pak dale jedyn wot druhoho (najblíže 7, najdale pschez 53 milow zdalenaj). Z jeneje reči do druheje buchu wulke, hľuboke a jara scherke pschiwodžadła (fanale) abo hrjebj je ryte, z nich zas mjeňsche rěčki a hrjebicžki, tak zo běšche cyly kraj powodženy a woplodženy. Stajna woda a para z mnichich hrjebjow wo-hlódži horcotu, pschihotowa stajnsche wuparjenjo wody a z tym pschinijese stajny deschž, straschné horce wichorž zhlibichu swoju furwu móć, cyly kraj bu do wopraviskoho paradiza pschewobrocženy. Wucženi su pschejzene we měnjenju, zo je krajina Mesopotamija (t. r. kraj „mjez rěkomaj“) najplódnitschi fruch zemje byl. Schtož pola nas 10čore plodov nješe, pschinijese tam 50-, 60čore plodov. Starý grichiski spisacžer Herodot praji, zo je kraj za žita tak dobrý, zo tam ludžo 200 haj 300 króž tak wjele domoj khovaja, kaž wusywaju! To wšcho je netko hinak. Assyrijský kralojo buchu pschewinjeni, kraj cužomu knjejstvu podčižinjeny, krajsne kanalizowanjo wulkeje krajinu bu zanjerodžene; w běhu lětstotkov buchu pschiwodžadla z drobnym pěškom, kž z horčimi wichoram i pschilecža a ze zemju, kotrež rěka Eufrat w swojim běhu ze swojich brjohow stajne woplokuje, zanjesene a po něčim pschewobrocži so kraj, něhdv tak plodny a krasny, do zrudneje pucžiny. Tohodla tale khudoba w cylym kraju a tež w Mosule; tohodla tež t. Rihmani hako generalny vikar tejele diöceši wo pomoc pucžowsache. Swjaty Wóte wšchak tež na nich njezabudže, a jeli pilni za pětrowy pjenježl swj. Wótcej hromadžimy, dha tež tamnu khudu wosadu podpjeram.

Schtož hřichče t. Rihmani nastupa, njech je pschispomnjene, zo je wón muž srěnijeje postawy, z rjanej dolhei brodu, 35 lét starý. Je w Romje na propagandžje študovał a jara derje řečioncy ryeži. Na swojim pucžowanju běšche hžo wjele němški rozemicz pocžał. Wosebje woprawdže kloščtrské živjenjo emauštich benediktinow w Praži je joho zwieselilo; tež zhromadne živjenjo tudomnych duchownych na tačhantswje po waschnju swj. Chrodeganga je so jomu spodobało.

3 Lujic̄ a Sakskeje.

Z Budyschina. Jutry wutoru 27. měrca wudželi hnadny kniež biskop w tudomnej tačhantskej cyrkwi knjezomaj Jakubej Vartej a Franej Čžornalej měščnišku swjecžiznu. Z daloka a blízka bě so jara wjele pobožnych ze-schlo, zo buchu swědkojo nadobneje swjatocžnoſcze byli.

— Kniež referendar Jan Kral, rodžený z Čžemjeric, je do Schérachowa pschesadženy a hžo so tam pschesydlif; tež syny hřicheli, zo je t. Hórník z Kulowa, kž bě dotal dobrowólnik w Budyschinje, do Wiesbadena na chemiski haunt powołany.

— Srjedu po jutrach, 28. měrca, mějesche tudomne towarzstwo Maćica Serbska swoju lětusku generalnu z hromadžiznu na budyskej tsělerni. Pschi-

tomnih běsche 54 sobustawow a hoscji. Z jednania generalneje zhromadžizny tutoho tak spomožne ſkutkowacoho a hižo 36 lét wobſtejacoho towarzſtwu móžemih tudy jeno chle krótki wucžah wozjewicž. Zhromadžiznu wotewri pſched-ſyda Maczich, k. farar Hórnik. Kaž ma towarzſtwu nadawſ za wudawanjo ſerbskich knihow a ſpiſow ſo staracž, je wone tež w zaúdženym lečže swojemu nadarſej ſwérne bylo. Wudate buchu w zaúdženym lečže tſi zechiwki wedo-moſtnoho „Časopisa Maczicy Serbskeje“ wot fararja Hórnika, a wyſchſche toho wiele drugich knihow a ſpiſow, wſcho hromadže 6288 exemplarow, mjez kotrejmiž je 4995 protykow „Pſchedženak“. Swoje ſpišy je Maczica ze 26 wedomostnymi towarzſtwami a wuſtarwami wuměnja. Dokhodow mjejeſche towarzſtwu w zaúdženym lečže 2339 m. 3 p. a wudawkow 2217 m. 56 p. Sobustawow běsche na koncu tutoho lěta 205. Hdyž je nadawſ a ſkutko-wanjo tutoho towarzſtwu tak spomožne, by wěſeče derje bylo, zo tež naſchi pſcheczeljo, woſebje bóle nawěžicži a wucženi, bychu do njoho zaſtupili. Lětny pſchinovský wucžini 4 m. — Wjecžor tohoſamoho dnja běsche buduſka ſerbiſka Bjeſada w Lauec hotelu wuſradny ſwjedžení (tež ſobu Maczich) pſchihotowala. Hrajeſche ſo tam ſerbske džiwiadlo, a to originalna wjeselohra w 4 aktach „Starý Serb“ wot J. Varta. Wuwjedženjo dolhoho a doſcz čezkoſkého krucha běsche jara wuſtojne a dyrbimy tudy hrájerjam a hrájerkam, kotsiž ſu wiele prých na nauknijenjo ſwojich rôlów nałożowali, wſchu kħwalbu dačz.

— Tak zymne jutry drje husto nimamy, kaſkež ſmy lětſa měli. Woſebje w martrownym týdženju měniſach my ſterje tak k hodam ſo bližicž kaž ſo na jutrownicžtu hotowach my. Noch woſebje běchu tak zymne, zo ſu z blaſkami hacž na 16 stopnjow R. zymy wobledžbowali — a běsche na-lečzo hižo ſo započalo! Dokelž wobnjo na ſkónczku tajefche, je na pſche-moſtach polach zyma wiele ſchfody načzinila. Pola a ūki ſu hiſheče chle ſhère; dyrbimy ſo plódnoho načeřa nadžiēcž, hewak budža drje žně jara ſabe. — Wjedeli naš, zo zyma jutrownomu jěchanju njeje zadžewala, ale zo běsche we wſchěch woſadach wobdželenjo na nim ſkoro powschitowne. Běsche kħižerjow: Kukowſkich 72, Khróſčanskich 70, Ralbicžanskich 33, Radwoříſkich 29, Wotrowiſkich 28 a Riebjeležanskich 27 porow. Nadobna ſwiaſocžnosć je wſchudžom bjez wažniſkohho pſchipada abo njezboža wotbežala.

Z Bacžonja. K naſchej nowej cyrkwi ſu ſo zaſy z fórami wobdželili: Michał Woſenk z Kukowa je daril 2 fórje bindarjow, je pſchijvežl a tudy 2 fórje kamjenjom wotwozył. Michał Chž z Kanec tohorunja 1 fóru bindarjow, a tež 2 fórje kamjenjom jow wotwoyezl. Bacžonſcy něchtó fórow bindarjow z Kuknich dowjezechu. Jakub Luſkaſh z Budworja pſchijveze 1 fóru bind. z Kuknich, a wotwozy 4 fóry kamjenjom tudy. — Cyrej je někto tež nawožena a z muſla wurunana. Wyſehe Bacžonſkich ſu pomhali wozjež: Jakub Rencž a Miklauſch Robel z Čornec, kózdy 2 dnaj, a někotſi mužojo ſu na wóz mjetali: Jurij Piech ze Bejic 1 džen, Michał Scholta z Budworja 1 džen, Michał Rencž a Jakub Kummer z Čzasec, kózdy 1 džen (poſlenjej ſtaj tež kózdy jenoho muža poſtaſlo). Zawožowali a na wóz mjetali ſu wyſehe bacžon-ſkich z Haſlowa: Lenzh, Knebel, Hendrich, Měrcžink a Harnap; ze Gulsheč: Sauer, Haſchka a Šopa; z Wutolčic: Kubančka, Jakub a Jan Delenka; z Lusčza: Jakub Mechela; z Nowoho Lusčza: Delenka, Měſchkan a Mechela. — Murjowacž ſu zaſy z božej pomoci započeli. — S.

Z Marijueje Hwězdy. Lubožne zynki nowych klóſčtvskich zwonow powitachu ranjo kraſnoho naletnoho dnja, 2. hapryla, kotrejž mjejeſche za klóſčtyr,

Łukow, Panczich a za cyku wołkołnośc dżen duchowneje radośćce, dżaka a prósthov bycz: Młody měschniif, kniez Jakub Bart z Łukowa, chętche prěni krócz niewoblałowam wopor nowoho zalonja njebjeskomu Wótcej woprowac. Schtož je hdv taisj prěnjej swjatočnoścji pschitomu býk, derje wě, kaf a czchodla wschitcy, kiz móža jeno někak wotencz, kózdy raz zaš z nowa k njej khwatoja. Tež póndželu běsche tohodla rjana klóschtyrska cyrkij z časom z pobožnymi pschepjelnena. Něshto do 9 hodž. poda so čazh zhromadzenych duchownych, psched nimi khorowje a schitry male družki, z cyrkije do klóschtyrskoho twarjenja, hdżez k. primiciant pschebiywasche. Tam kniez kantor Schołta z Budyschina nowosieczenocho měschnika z wutrobnymi słowami na wulki skutk pschihotowasche, kotryž mějesche něklo dokonjecz. Po wuspěwanju pschedpisanych modlitw bu knj. primiciant z proceszionom do cyrkije hacž k woltarzej wjedzenju, hdżez zawodowe modlitwy dokonja. Na to mějesche knj. katechet Nowak z Budyschina swjedzeňske předowanjo, w kotrymž na podłożku epistlowych słowow (dokelž běsche w cyrkwi swjedzeň Pschizjewjenja swj. Marije): „Tohodla wan tón kniez sam znamjo da” zhromadzenomu ludej powołanju katholickoho měschinstwa z wulkej horliwoſcju a z kraſnymi słowami rozloži. Po předowanju džerzesche knj. primiciant pod assistencu ff. kantora Schołta a propsta Eiselata hako parahymisow a ff. Čzornaka a P. Vincenca hako levitow swjatocznemu prěnju božu mſchi, na fotrejz duchowne kniežny jara wustojnie a rjenje z pschewodom kraſnych nowych pschiczelow spěwachu. Z ruki młodoho měschnika dostachu swj. woprawjenjo joho nan a macz, bratr, sotra a wuj. Hluboko hnuczi mnogoſy syły ronjachu. Po bożej mſchi wudželesche knj. primiciant swoje nowoměschiske požohnowanjo. — Po cyrkwinjskiej swjatocznosci zhromadzi mnogich prošchenych hosczi kwas w Bergerec hosczenecu w Panczicach; wyjše 4 małych bě tež něshto wulkich družkow na kwasu.

Z Marijnoho Dola. Póndželu martrownoho tydženja bu tudy njeboh hnadna knjeni abbatissa Gabriela Marschner pohriebana. Wona bě za cyku čazs swojoho zaſtojnistiwa jara dobrocziwa a je jara wjele za klóschtyr, za patronatske cyrkije a schule, za khudych a khorych skutkowaka. Tohodla nje-móžesche hinak bycz, hacž zo so pschi jeje smjerci wulka zrudoba a sobužarowanjo wopolazowasche; zo z blizka a z daloka wjsochy a nizcy na jeje pohrieb pschindžechu. Pohrieb sta so po rjantym wobrjedze cistercijskoho rjadu; 15 duchownych a nimale wschitke klóschtyrske kniežny džechu w pohriebnym čazhu, a luda běsche połna cyrkij pschi requiem a požohnowanju, kaž tež mnahoſc na pohriebniſczechu. Boh płacz jej nadobnje jeje skutkowanoſc! — Njeboh abbatissa narodzi so 6. novembra 1807, klóschtyrsu zdraſczena bu 10. januara 1828, szczini profes 22. julija 1829 a bu za abbatissu wuzwolena 16. novembra 1856. Dolše lěta czerpiſeche na bolacu nohu, hewak bě strova hacž do poslednjoho časa. Tydženj psched smjerci zaja ju Boža ruczka, tola móžesche nazajtra trochu zwieńczenia hiszczę ſwiate ſakramenty dostač a zemirje 16. měrcia rano psched 8. hodžinu. Requiescat in pace!

M. H.

Z cyloho swěta.

Němska. Někotryžkuli běsche za lětuſchi jutrownych swjedzeň wobzamknienjo kulturampfa woczaſowaſ, dokelž z nowa zapoczątkate jednanjo z japoſchtoſkим stołom hižo tójhdy traje, tola wſcha dobra nadžija bu zrudnje porażena: jednanja ſu hacž dotal bohūzel mało wuspěcha měke. Hdže dha wěc wiſa? Nihdže druždže hacž pola pruskoſtka kniežerſtwa a joho wjedniſka. Pschetož japoſchtoſki

stoł wschitko czini, schtoż mogło pożądany mier skóreżnje pschiwiesież. Tola pola pruskoho knieżeństwa hiszczęce ladowy zymny powětr weje, kaž wonka nabeacz zapoczątne należco. Pokazało je so tele njepshczelske zmyslenje we wstupowaniu nowinow „Norddeutsche Allgemeine Zeitung“, kotaż cyle bliżko steji pruskomu knieżeństwu. Tale nowina je psched krótkim cyle nječešane nastawki wo kardinalu Ledochowskim a jeho pschebywanju pschi japošchtolskim stole pschinieſla; je bamżej porokowała, zo tomule kardinalnej w swoim hrodze wobydlenjo dorwala a wot njoho so wodzic̄ da. Tak je tale nowina cyle njehańbicze wudawała, zo je kardinal Ledochowski wina na zadzewanju cyrkwinckiego mera, hdz̄ je tale wina tola jeniczey w Berlinie pytać. Rózdy derje widzi, kajke hanjenje pscheczino swj. wótej w tutych słowach leži, hakoż by móz samostatny a narwiedzith doſc̄ njebył, zo by tač czinił, kaž je, nic za cyly katholicki swēt, ale jenoż za katholickich Polakow wuzitne. Schto dha bichu tola liberalni do toho prajili, hdz̄ by swj. wóte cheńk fejzorej Wysemej psched-pisowac̄, koho ma na swoim dworze hospodowac̄, a hdz̄ by sebi żadał, zo dyrbí wętzych mużow tam wotstronicz, kotsiż su założenju cyrkwinckiego mera hac̄ dotal ze zadzewkom byli? Widzimy, zo njehańbite zamołwy tomu żenie żadne njejsu, tiz ze zlej wolu nęczomu dobroru do pucza stupa. Jeniczke dobre na tymle „jednanju“ je, zo hiszczęce dale traje a cyle wotrzynjene njeje. — Němski rajchstag je 4. t. m. zestupiſ a zmieje ważne należnosće wurdźec̄.

Francoska. Też lětsa bichu w Parizu cyrkwie w martwonym thdżenju połne, ale też lětsa zhromadźichu so bjezbožnych, kotsiż na wulkim pjatku klubu miasto jędzachu. Knieżeństwo tajke njeſutki podpjera; město toho, zo by revoluciju hac̄zilo, kotaż dżen a hrózniſcho do brjohow storfa, zo by je pschedreła, ma dale a nuzijskie pscheczino katholickiej cyrkwi. Tak chce mždu zapowiesiež duchownym, kotsiż njechadža schulerjow bjezbožnych Schulow na spowiedzi wot-wjazac̄. Czim spěchnischko po nahlej horje dele czeri, czim hľubischko a předyj zapanie do jamy, kotaż sebi same ryje.

Ruska. 15. měrca bichu nowi biskopojo za Rusko-Polsku pomjenowani. Je to wulki skuff, kotaż je Leo XIII. dokonjał. Zenož wobżarowac̄ so dyrbí, zo załhadzenjo njeduschnych nihilistow dale a wjetshu hrózbu po kraju pschihotuje, a je wulki strach, zo móža njeduschnich krónowaniku swiatoczeńsc̄ w Moskwje hroznije pschetorhnyež.

Wotmoliwenjo

na poroki njeznatoho dopisowarja z klóſchyrſkeje wo kołnoscze.

1. Poſoł njenuzuje nikoho, jenož prosi, zo bichu ludżo za Baczoński cyrkwi wozbli a woprowali, a profcyj je domowlene.
2. Zo by cyly nasch lud tak khudy był, so nam njezda, k najmieršomu pschi wschelakich pschiležnosćach, hdz̄ ma „so widzec̄ dac̄“, nawopak pokazuje.
3. Khudych hospodarjow njezadami wo pjenieżne wopory, a też nic wo zapſchahi, hdz̄ konje hewał trzebaja.
4. Tachantſtwo ma jenož dwaj pschahaj, jedyn za k. biskopa a jedyn na ſórbarku.
5. Bróſtwa wo wozjenjo płaciſi zawerno koždy raz naiprzedn blizkim a potom dalschim.
6. Też tachantſtwo hiszczęce swój dar da a budże to zaweſcze woprawdze tachantſki dar.
7. Nic „bohatym buram“ so cyrkwi twari, ale Bohu, naiswi. Wutrobje Žežuſowej. Rozemi wſchaf a węzakuje so, zo bohac̄i bliżcy wjac wopruja dyħli daloch, tola cyrkwi by so tež twariſa, byrnje tam jeno khęžkarjo a podružnicy byli.
8. Poſoł by tač

rjec swoje ſamsne džecžo zaprč, hdy by pſcheſtač chyč, za Bačzoníšku cyrkej ſo staracž, won njeſmě a nje može pſcheſtač.

Redakcija ſo nje može zdžerječ, tež tu dy proſtwu wuprajiež: Čeſczený „lažwar“ z klóſchyrſkeje woſolnoſče jara derje ſerbſki piſa, a býchmy joho tohodla proſyli, zo chyč naš radscho druhdy z dopiſom zwjeſelicž. Red.

Naležnosće našoho towaŕſtwa.

Sobustawy na lěto 1883: kk. 182. Jakub Jawork, najeňk w Skyricach pola Brüxa (w Čechach), 183. Miklawš Handrič z Koslowa, 184. Jakub Horjenja z Rožanta, 185. Pětr Krawc ze Smjerdzaceje, 186. 187. z Khróſcic: faraň Jakub Werner, Hana Larasowa, 188. piękar Zelnak z Kukowa, 189. Jurij Kubica z Njebjelčic, 190. Jakub Glawš ze S. Pazlic, 191. Marija Hořidrichowa z Pěskc, 192. Jurij Šwejda ze Sernjan.

Sobustawy na lěto 1882: kk. 513. Jakub Glawš ze S. Pazlic, 514. Hana Roblec ze Pstruchow.

Za cyrkej Wutroby Jézusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena daň wučinjeſtej 57,865 m. 36 p.

K čeſci Božej a k ſpomoženju dušow ſu zas woprowali: „lubjene“ wot H. z Koſlawa 3 m., jedyn ſlužowny wotročk z Khróſcic 15 m., khuda holca z ralbičanskeje wosady 4 m., z Něwſec 50 p., přez k. Kubaša: Jurij Kubica z Njebjelčic 1 m., Hana a Marija R. z Ps. 10 m., přez k. Tadeja: z klóſtra 5 m., z Pěskc 3 m., „zbytne“ přez P. T. 2 m. 10 p. — Hromadže: 57,908 m. 96 p. — **Što doruna 58,000?**

Za cyrkvičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 8262 m. 60 p. — Dale je woprował N. z Małych Bobole 1 m. 50 p. — Hromadže: 8264 m. 10 p.

Za powodženych: Madl. Tk. z Njebj. 50 p.

Zaplać Bóh wšem dobročerjam!

Za zwony twarjomneje cyrkve ſu darili: knj. amtmianowa Riedlowa a k. žandarm Čornak z Budyschinia ſtaré pjenyež a k. Handrij Haſcha ze Zaſdowa 2 ſwecznikaj, 1 taler a 1 fanu, wſho cynowe.

Redaktor a Jurij Lukash.

W expedicijach Katholſkoho Poſoka je za 1 mark na pſchedaní:

Marija

Macjeré dobreje rady.

Smiežka za ſobuſtawu Pobožneje Žednoth k čeſczenju Macjerje dobreje rady a za druhich čeſczowarjow ſ. Marije, rjenje do platu zwjažana ze złotym rězkom a rjanym ſwj. Marijnym mjenom na desch.

Proceſſion, kotryž do Philippsdorfa hewak woſoko Wałpory dže, nje može jo leſta božoho ſpecža dla, a dokelž tehdom tež proceſſion do Krupki pónđze, lohej wuwjeſč; njebudže ſo tutón philippſdorffski proceſſion tohodla netko w nalečžu ale hakle nazymu wotdžerječ. Wſho druhe ſo hiſčeže wozjewi.

Dot redakcije. Proſymy čeſczejomných čitarjow, kotiž Katholſki Poſok nje khowaja a wjazač ſnjedadža, zo býchu nam poſlednje čiſlo 6. létuſchoho lětnika zas wotſtupič a nam poſlacj chyči, dokelž je ze zmylkou, kž je ſo ſtał, tute čiſlo nam wuſhlo.

Redakcija.

Čiſteč Šmolcer je knihičiſtečeře w machicijnym domje w Budyschinje.

Přihipoložene je k tutomu čiſlu: Nowa Jézusowa Winica.

Katholicki pōsot

Wudawa so
prēnu a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósće a we knihařni
1 m. 70 p.

Sudowy czasopis.

Wudawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Kudyschinię.

Redaktor: Jakub Skala.

Cislo 8.

21. hapryla 1883.

Lětnik 21.

P. Frane Schneider.

Zenička katholicka serbska wosada susodneje wrótkawskieje diöcesy, kotař je k wulkej schodze za wosadnych wot našćeje diöcesy po pschi-dželenju džela Hornjeje Luzzich k Pruskej w lécje 1821 wottorhnjena, je po Božej njewuslédnej radze čeječy domapytana. Psched tijomu lětami zemrje Kulowej joho prěni kapłan, k. Jakub Wovczeřík, psched sydom měsacami k. kapłan Petr Lipicž, a nětko je Bóh tež poslednjoho serbskoho dželacžera ze swojeje winich w Kulowje wotvolał. To bě podawl, kotrž wschitkich wosadnych, Serbow a Němcow, hľuboko zrudži a kotrž tež wschitke susodne sakse wosady sobu wutrobiňe wobžaruja. Džafowinje drje Kulowjeny pschipóznanawaju, zo jara wustojny a pschećelny k. kapłan Krause, kiz je z luboscze k wosadze a k fararzej dobrowolsne na pomoc pschischol, hýzo sydom měsacow tuby njewustawajec we duschi-paſthýſtwje jo pročuje; ale jomu je tola njemôžne, wschitko to dokonječ, khotž mějachu tuby hewak tij o duchowni wobstaracz, kotsiz běchu k wschomu tomu tež Serbjia, tak zo mějachu kaž Němcam tak tež Serbam we wschitkim doſčezčiniež. Tohoda je kulowka wosada ze wschitkim prawom we hľubokim žarowanju. Hdy by pruski „kulturkampf“ tola skónčzne pschestał; potom by našch hnadin k. biskop z nowa duchownoho požeđiež mohl, hdyž tola wrótkawska diöcesa žanoho Serba k disposiciji nima a za wjèle lět njezměje! To je wulka duchowna nuga!

Njebohi k. farač Schneider bě hýzo nimale lěto khorowatý, dokelž bě w swojim zastojnstwie pschewjele dželač a sebi tež wjèle staroscze czinik, tak z joho wosadu budže, hdyž jomu wobaj kapłanaj zenirjeschtaj. Pschi smjerczí k. Lipicži bě wón hýzo jara khorý na asthma, a joho wocži

běštej jara woſlabjenej. Tola pschi wſchitkim pſchiberanju khorosče da ſo wón do cyrkwe wodžic, zo by kemske a ſerbske předowanjo pschi wulkim woſtarju džeržaſ. To ſta ſo jutry Bohužel! poſleni króč. Zoho wutrobna khorosče a zaczelosče potom nahle pſchibywaſche, wón da ſo ze ſwiatymi ſakramentami woſtarac, a vumrje 7. hapryla rano w 3. hodžinje, ſwojeſe staroby 65 lét 3 měſach 18 dnijow.

Pomjescz wo joho ſmjerči ſo daloko roznjeſe a běſte ſ. kaplan Krauſe mnohich pſcheczelov njeboh fararia na joho poſrjeb 10. t. m. pſcheproſyl. Najprjedy ſpěvachu duchowni officium defunctorum w cyrkwi, potom bu czeļo na farje požohnowane a do cyrkwe donjeſene. Kondukt a člu ſwiatoczeńſc wjedžesche ſ. prohſt Anter z Lubana, kotruž je wjerchbiſkopowý woſtrjeſny naměſtnik w dohladovanju cyrkwe a woſadnych ſchulow. Z nim běchu pſchitomni z toho ſamoho duchownſtvo ſarario ze Zhorjelca, Pſaffen-dorſa, Güntherſdorſa a Hennersdorſa (to ſu předy tež do Budyschina ſluſhace fary). Ze Sakskeje běchu pſchichli ſ. ſenior Kucžank z Budyschina, ſ. kanonikus Benſch z Ralbic, potom ſarario z Khróſcic, Budyschina, Woſtrowa, Radworja, Schpitala, Reichenaua, administrator P. Tadej z Kóžanta, ſ. P. Vincenc z Marijneje Hwězdy, ſ. P. Joachim z Marijnoho Doſka a ſ. kaplanaj z Rjeblecic a z Ralbic. Hako ſuſodaj pſchizamkuſtaj ſo ſ. superintendent Karas z Wojerec a ſ. ſarar Wanak z Woſlinka. Poſrjebný czah, kiž ſo po torhoschezu woſolo do cyrkwe wjedžesche, běſte jara dolhi. Najprjedy džechu džeczi wſchēch woſadnych ſchulow ze ſvojimi ſ. wuczerjemi (ſ. direktor Ledžbor khorowatoſeže dla pódla byč njemožesche), wſchitke rjemjeſlne jednoth, marianska kongregacija, towarzſto rjemjeſlniſkych (wot njeboh fararia za kožene), hudžbny a ſpěvaſti chor, duchownſtvo, miloſežiwe ſotry, magiſrat a měſtečjanſcy zaſtupnici; kaſchęz, z wěncami a kwětkami debjeny, njeſechu džecaczo pſchedſtejerjo zaſarowaných gmejnou; pódla džechu uniformirowani třeſcojo, za kaſchęzom paſt krejne pſcheczelſtwo, wjele pſchewodžerjow z daloka a wjac̄ ſtom woſadnych. W cyrkwi bu kaſchęz pſched wulki woſtar ſtajeny a z duchownſkim rězwom a kheluchom debjeny a potom ſwiatoczeńne requiem džeržane. Na to ſežehowaſche ſerbske předowanjo ſ. kaplana Kubascha a němske ſ. kaplana Krauſe, kotraž zaſlužby njeboh fararia zdobuje woſowjedowaſchtaj a nětko nimale takrje woſyroczenu woſadu tróſchtowaſchtaj. Po woſpěwanju abſoluciſe a libera zriadowa ſo czah kaž předy a džesche z pſchepjelnjeneje cyrkwe po-malu po měſeče na poſrjebníſche, hdež bu po modlitwach a ſpěvach njebohi ſarar pódla ſwojoho njeboh kaplana Lipicza poſrjebaný. K wobzamknjenju běſte hiſceže ſwiatoczeńna votivna Boža miſcha, kotruž ſ. ſenior Kucžank, pſcheczel njebočiežkoho z mloboſtnych lét, džeržesche.

Njeboh ſ. Franc Xaver Schneider narodži ſo 18. decembra 1817 w Kauſowje. Na gymnaſiju bě najprjedy w Budyschiniſe a poſlenje lěto we Brötſlawju, hdež na Michala 1836 maturitatne pruhowanjo ſežini. Tam ſchudo-waſche potom theologiju a 28. oktobra 1841 dôſta měſtniſku ſwjecžiznu. Wot ſpočatka ſ. 1842 bě najprjedy druhí a wot ſeptembra 1847 preni kaplan w ſwojim narodnym měſeče a wot 23. novembra 1858 ſarar. Dla ſvojich zaſlužbow dôſta wot ſwojoho biskopa na koncu lěta 1867 čeſtny titl duchownſkoho radžicžela.

Za ſwoju woſadu je ſo ſwěru ſtaral, a woſebje tež Serbow pſched wjſch-noſežu zaſtitoval. K wužitke ſwojeſe woſady prćowawaſche ſo wón z peticijemi pola ſwojoho biskopa a tež pola pruſkoho ministerſtwa za to, zo by Kauſow

zajš pod ordinariat Budyschyna daty byl. Ale lěto 1866 tým prćowanjam kónce ščini z tým, zo ſo jomu z Barlina wotmořwi nimale tak: Nježodži ſo, zo bychu prusci katholikowé pod wukrajnovo biskopa ſluſcheli! Po wotbyču toho starasche ſo, zo by z kulowſteje woſady w ſerbſkim ſeminaru, fotrož budyskſte konfitorum za ſwoju diöceſu w Praži ma, ſo jedyn ſerbſki mlo-đene pſchiwacž ſměl. Wſchitke ſwoje duchowneſte winowatoſeže je njeboh k. Schneider ſwedomicē dopjelnilaſt pſchez 41 lět. Woſebje je ſo vjele prćovalo wo ponowjenjo a wudebjenjo cirkwje, tež wo pſchiwiedženjo miloſeživých ſotrow do Kulowa, wo katholifku diaſporu (rozpjerschenych katholifkych) we dalshej wokolnoſeži atd. atd.

Zoho dželawoſež pak poſluži tež dalschim ſtronam. W lětech 1844 hač 1846 piſaſche wón pilnje do „Schlesisches Kirchenblatt“ a do „Katholik“ pſhercjiwo tehdom znatomu khroblomu bludnikej Rongej (Herr Johannes Ronge, der neue Prophet), fotrohož ze ſtudentſkých lět derje znajesce atd. Pilnje hromadzeſche wón za kulowſte „memorabilije“ (wopomnjenje knih). Z tu-tych joho němſkých zapisow pſchinjeſe katholifký Poſol hijo 1864 nekotre naſtawki, wot tehduschoho redaktora pſchelozene. Z toho naſtachu pozdži-ſho wot njoho ſamoho w Poſole ſerbſki podate naſtawki „Kulow a joho woſada“, fotrož je naſče towařiſto w l. 1878 halo knihu wudařo: „Khrónika Kulowa, města a farſkeje woſady“ (148 ſtronow). Wot ſpočatka Poſola bě k. Schneider joho pſhczel a je w nim z čaſami „z Kulowa“ dopiſoval. Šerbiſte piſmowſtvo wón lubowaſche a podpjeraſche. Tak ſpiſa wón w lěze 1847 „Knížki k přenjemu Lazuruwanju (čítanju)“, po fotrož ſu ſerbiſte džecži 20 lět čítacž wukli, a pomhaſche njeboh k. Haſchen pſchi wudacju katechismu. Wón ſpiſa a wuda w ſwojim naſladež tež wjetchu knihu: „Grammatik der wendischen Sprache katholischen Dialects. Budiffin 1853.“ W poſlenich lětech piſaſche zaiš huſćiſho do jených němſkých nowinow. Wón vjele čeſeſzach a radh něchtio wuzitne piſaſche. Tohodla čeſeſzachu joho pſchiſluſchnje tež redak-torowje a čitarjo katholifkoho Poſola a praja jomu wutrobný džak do rova.

Množi čeſeſzowachu joho halo dobroho duchovnovo, dobrotčerja, pſche-čela, bjeſadniſa, nam bě wón tež prawy a ſvěrny duchowniſti bratr, fotrohož dželawoſež mjez nami w džakownym wopomnječu woſtanje. Wón wotpoczuji we měrje!

M. H.

Druhim k woli, ſebi klubu.

(Slovočenje.)

Njebech hiſhcje dočyla hotowh z týmle „druhim k woli, ſebi klubu“. Hodži wſchaf ſo, zo ſym ſebi tu tež něchtio mało ſam ſebi klubu wubledzil, pſchetoz Njeboſakec Wórfchu a jeje towařiſki hijo mam dawno na ſchiji, dokelž ſym ſo zwažil tele „ſtare dobre waschnja“, kaž zaprajenjo, žalbowanjo a toho runja hanicž abo wuſmeſhcež. Haj, hdj bychu takle wjedžale, hdje mje pytačž, by hijo něchtio ſydało. Tola Zelenka abo kaž někotti menjachu tónle Želenka woſtanje w ſwojim kucíku změrom ſedžo a powjeda ſwoju ſchörnu dale.

Hdyž ſym ſo někoti poſla Zaprajakec Měrczina zaiš zechli, podamý ſo wot tam k zeloſej žonje abo mužej, hdjež je najlepje. Dokelž pak tam kóždy khwile nima ſam hicž, poſezelemy muža, kaž džen ſo tež hewak ſtava, zo tam jedyn za vjele khodži a ſredki wobſtara. Ale pomhaja dha tele ſredki tež ſchto? Pomhaja a tež njeponhaja, kaž cheſch runje měč. Tola hlowna wěc je, wobſedžbuj jeno wſchě prawa derje. Wzmi ſebi wodu wot khoroſo

samoho dnja sobu a cžin jeno, zo tam do počnja pschiindžesč, hewak potom wjachy znač njeje, schto khromu je. Potom daj sebi dobre haj tež drohe lečarstwo dacž a tuž so spokoj, khromu budže hžo lepjje, jeli Boh zechce, wščak sy ty swoje cžiniš. Tole by tak daloko wščho dobre bylo, ale namakaš tola tež trochu mudrissich, mudrissich drje pschez swoju samšnu schkodu. Tuž, zo tam tola njeby trjeval kóždy halle sam běhacž, napisam tu něčto za wščeh. Nasch serbski Janek zebra so mjenujich junu sami na pucž a chchysche tež mudroho zelovošo muža stvyskeč. Wozmje sebi wodu khoreje sotry sobu, dže hžo rano zahe do skonečka schadženja precž, zo tola njeby sfomdžil a počnja pschecžakal. Ale, o jerom, nic mudroho, ně zelhařnoho abo hluupošo muža tu stvyschesche, pschetož tón bamborjesche jomu wo wščeh druhich khoroščach, jenož nic wo tej, na kotrūž khora cžerpiče a kotrūž bratr wědžesche, chchysche pak so jenož pschepokazacž. Tuž zénđe so našhomu Janej tak, kaž tamnomu naroveni, kotoruž wukazachu njewestu, najrjeňschu, rozomnu, a hdyž tam pschijedž, bě jomu tak wustojna, zo so jomu zaſtyska. Tak zaſtyska so tež našhomu Janej, ale nic wustojnošeče, ale mužoveje hluopešeče dla. Wostaji cyly naporjadk stejo a ležo a cžekn vjez „lečarstwa“. O jerom, kaž wón cžerjesche! Tón bě z najmjeňšcha rozomny!

Tak by tež zavěscže kóždy druhí cžiniš, hdy by so sam junu wo wuwožanej mudrošči tajkich ludži chcył pschepokazacž. — Je wščak tole tež zašy druhim k schkodže wupowiedane, pschetož tón abo tamny zaſkužesche (abo zaſkuži) sebi hischčeče tež pschez ludžacu hluoposcž dobry pjenjez, hdyž to takle hnydom za wjele ludži pola zelovošo muža wobstara. Ale, luby pschecželo, nicžo za zlo, njeje dha tebi žel, swojich sobucžlowyjekow tak za nös wodžicž a njeporokuje cži swědomijo, zo sy snadž sobu wina na jich hubjenstwie? — Tuž chcył jeno Boh dacž, zo vychu tola tež cži, kotsiž hishčeče za tym pschischli nješu, spóznali, kažku schkodu sebi sami ze swojimi hluopymi pschivérkami načinju, z prenja swojej móschni a z druga swojomu živjenju! Tohodla pscheju sebi z cykem wutrobu, zo byschče bórzy wščitej za tym pschischli, schto po prawym na swojich wuwošaných zelových žonach a mužach macže. A jeli snadž so wam potom pschejara styska, zo njemöžecže něk wjac tajskim ludžom swoje čzapki abo měch, swoje kitelki abo košidle, nohajec a rubiščka k tomu wulkomu škutkej řeč, zo vychu so z jich brudow snadž wasche khorošče a ſtrózele cžitale, abo pola zwěrjatow z košmow, to so wě na prawym blečku, traſch na rjapje abo hewak něhdže wosfihanych, tež jich khorošče wumudrowale, potajkim, jeli zo tole njemöžecže zabycž a so wam pschejara styska, dha nawařcže sebi jeno prawy horne styskniwoho zela, kaž zo traſch so to potom da, a wot někfa so jeno rozomnych a wěch wustojných ludži abo muži, kotsiž su lěta dolho na to wukli a tak tež wopravdže něčto wědža, praschecže a potom so tež wopravdže po jich řečach miejče!

To so wě, njecham tu na žane waschnjo traſch tež dobre domjace ředki wusměšecž, pschetož jich je tež wjele dobrých a wo prawdže wužitých, ale mi jedna so tu najbóle wo tamne hlupe a ſtraſchne pschivérki. Kóždy budže najškerje sam najlepje wědžecž, kaž dolho abo kaž daloko joho domjace ředki, kaž wščelake zelicžka a žalbiečki, dosahaja a hžje a hdy je potom wustojniščha pomoc trébna. Komuž pak w tutym nastupanju njeje radžicž, tomu tež njeje pomhačž a za toho njebudž tež tole pišane! Tón njech so wuspi rano z honacžom, zo njeby sebi zaležał a tak počnjo pola zelovošo muža abo žony pschecžakal!

Tak dha bychmy nětk Zaprajacec a Želakec wotbyli. Ale hischeze njejjym dočyla hotovy. Mam injenijcy hischeze něčto na wutrobje, schtož mje wočežeju, a hdyž sym hido telko wupowjedał, nječham tež to nětk zamjelcęcz. Luby bratſe, praj wschał mi, schto dha měniſtch, schto je wjac hódne, człowjek abo ſkoczo? Wodaſ mi jeno to prascheniv, ſhepnyh džen cji je jeno tak mjelečo do wucha. Ale — haj wschał, hlej jeno, sym cji taki puſolak ale tež pschelpane. Husto dže tu wiđu, hdyž takle junu kruwa, kón abo druhe ſkoczo ſkhorje, dha je wiſtitko na nohach. Skoku ſo běži po najblízichoho ſkoczacoſho ſekarja, zo by tola na pomoc pschischoł. Hdyž pak je człowjek ſkhorjeł, ſu najprjedy wulfe wuſožowanja a wjele czasa zaňdže, prjedy hač ſo po ſekarja dónidze. Hakle hdyž je najprjedy wiſtitko mózne a njemózne ſphtane a ſwijereč hido na jazyku ſedži, potom ſnadž ſo tež pola człowjeka dopomnja, zo dyrbjaſo ſo tola po ſekarja dónicž. Haj to wschał człowjek njeje, schtož prjedawſte ſtworjenja! A to placzi wo ſlužownych tak derje kaž wo domiacych abo džeczoch, haj tež wo mandželskich ſamych wiez ſobu. W tymle wonjeschku drje ſu tež kopſchiniv, tola ſchtóž ſo junu zwožaha, za-vaſče ſo na druhi raz ſlepje na ſedžbu bjerje.

Tuž nětko zas w božemje, luby bratſe, ſuba ſotra, pola Zaprajacec abo Želakec ſo tak wjac njevohladamoj! Ale tež z tym poſlednim hlypym (abo mudrym) praschenjom njech je doſež, nochcu je dale wjac wuſožowacž, schto wě ſak daloko pak by zas doſahalo! Wém wschał tež:

„To kóždy w ſwěče njezujeſe,
Bo daſch jom' dobru rādu,
Ty krydnjeſh za to pláczenje
Be ſchkođu abo zwadu.
Tuž cžin, ſchtóž móžesč, dobroho
Be ſkukom a džerž hubu,
A njezapomí pak pschislowo:
Druhim k woli, ſebi klubu.“

Hans Wucžba.

H. Bejer, II, 226.

Haj zaſeče po Hansu Wucžbje chcu rad tež hischeze to druhim k woli, ſebi klubu, ſam na ſo wzacž, jeno zo by ſo to ſtało Bohu k cžesči a lubym Serbam k wužitku. Daj to Boh!

Zelenka.

Czlowjek a ſchtom.

Pjaty ſtaſ.

(Roſeženjo ſchtoma = poſtup we dobrým.)

Schtom roſeže pomału a ſtajnje, doniž ſwoju naturſku wyſokosč nje-dopeje. Tak je „Wucž ſprawných, kaž jaſna ſwěca, dže a pschiroſcze hač do poſtnoho dnja“. (Pſchis. 4, 18.) Schtož w dobrým do prědka nje-pſchividze, moſtuje ſo do zadý. To wiedža ſprawni a wupschestréwaju po pschikkabže ſwi. japoſchtoła ruku za tym, ſchtóž je prjedy nich. „Bratſia, nic hačo bych hido wopſchijał, ale zabhywam, ſchtóž za minu je a wupscheczeram ruku za tym, ſchtóž prjedy mje leži, běžo za wotyknjenym kóncom, k mytej njebeſkoho powołania we Chrystu ſu Jezuſu.“ (Phil. 3, 13, 14.) Wo tym runaju ſo ſprawni rěch, we kotrejž woda ſtajnje běži a prasiuje-li hde na zadžewki, ſpječe ſo woda wróćzo. Wotanje-li ſprawni ſtejo a njetvocži-li wjac do prědka, dže z nim wróćzo. Kaž wloſy na naſchej hlowje ſchědžiwja,

ani zo to pytnjemy, tak je z nashim postupom a dozadkowanjom. Na preni dyrbimy psichesich myslic, kaž swj. Antonius, slawa Eliaša profety wiskadujo praji: „Kaž wérno je Bóh živn, psiched kotohož woblicžu džensa steju.“ Profeta podarimo njepraji: „džensa“, hdvž je tola čas swojoho žiwjenja psiched nim khodžil. Ale, wón zabudže přjedawšchoho žiwjenja a myssi jenož na to, zo džensa psiched Bohom steji a khodži. Tak ročesche, Boža we wischém za swědka méjo, tež joho spravnosć runja jaſnej swěch a pozběhovasche ſo hacž k połnomu dnjej.

3 Lujzych a Sakskeje.

Z Budyschina. Nowoſwjeczenoj měſtchnikoj nasheje diöceſy ſtaj nětko ſwoje nowe zaſtojnſtwo naſtipiloj. Je psichiskoſ l. Jakub Bart za kaplana do Ralbic a l. Franc Čornak za kaplana do Seitendorfa. Knijez Jurij Kummer, dotal kaplan w Ralbicach, bu do Chróſcic hako druhí kaplan psichesadžen. Bóh žohnuj nowych duschipaſtýrjow ſtukowanjo w Knijezowej winicy.

— Za ſerbskich ſtudowach. Towařtvo Pomocu za ſtudowach Serbow, kotrež dale a ſpomožniſho miejz nashim ludom ſtukuje, wozjewia w „Serbskich Nowinach“, zo maju ſo tež ſéfta nětore ſta markow wudželič. Tute wudželenjo ſo po ſcžehowachym waſchniju ſtanje: 1) Podpjera moža doſtač jenož Serbio a to wobeju werywuznacžow, a džiwojo na nětčiſhu nizu na ſerbskich duchownych, tež tajev Němcu, koſiž ſu hijom ſerbsku rěč trochu na- wuſli, a wot kotrejž ſuemy ſo nadžec, zo ſwoje ſlubjenjo, miejz Serbami ſtukowac, dopjeluja. 2) Podpjera ma ſo młodžencam, koſiž ſu 21 řet stari, ſamym, jeli paſ ſu młodſchi, ich zakonifkim zaſtupjerjam, to je jich nanam abo formindam (zaſtaraczerjam), psichepodac. 3) Zo ſo pjenjezy na tajich na- ſožowale njebych, wo kotrejž wěſte njeje, hacž ſwoje ſtudije docepija, doſtanu jenož ſchulerjo wýſchich klasow podpjera. 4) Dokelž je knijezam duchownym a druhim akademisem zdjělanym ſkerje móžno, ſwojim ſynam na universiſe ſtipendije wobstarac, dha budže ſo pschede wſchém na to hladac, zo bych ſo ſynojo z druhich a wobebje ratařskich ſvójbow podpjerali. 5) Zo paſ bych ſo pódla podpjery naſchoho towařtwa tajich młodžencyh tež druhé ſtipendije doſtač mohli, a zo bych ſo jim wſchelake druhé njeļubožnoſće zalutowale, ſo mjenatých, wot towařtwa podpjernych, wozjeric ſneſmiedža. 6) Wubjerk towařtwa budže ſo prćowac, zo by potřebnoſć a khmanoſć kóždoho, kotrejž ſo na njón wo podpjera wobroči, ſam zeſnał a po ſwojim ſamym psichewědczenju pjenjezy wudželał. Koſiž checđa podpjera paſ ſami za ſo, paſ za ſwojich ſynow abo poruczenych doſtač, ſo namolwia, zo bych ſo piſomnje na pod- piſanohu wobročili a wot njoho wſho dalsche nazhoniſli.

Referendar Mütterlein, tukhw. pschedsyda w Budyschinje.

— Kaž ſo nam z Komotawy dopiſuje, bu pónđelu 16. hapryla w Klóſchtrje Hiltjetinkow w Kaaadnje knijezna Paulina Wawriſec, rodzena 1849 w Milkožicach, za psched ſtejerku wuzwolena. Sluby je knijezna Paulina wotpołożila w l. 1873. Bóh žohnuj jeje ſtukowanjo! (Psichelnomu dopiſowarjej wntrobný džak! Ned.)

— W Chróſcicach mějeſte njeđelu 8. hapryla nowoſwjeczeny měſtchnik, knijez Franc Čornak, ſwój preni wopor božej mſchě. Wobzarujemy, zo drobnischem rozprawu dacž njemóžemy, dokelž wottam žanožho dopiſa doſtali njeſſmy.

Z Drežđan. Toho Majestosć kral Albert je so z Mnichowa, bđež věšče kwas wójwody w. Aosta z wójwodowej w. Genua (cžetu našeho krala) a bayerskohu prynca Ludwika ze schpaniskej prynceſnu Mariju de la Paz, do Sigmaringow podal. Pryne ſurij pak je so ze ſwojej mandžeſſej a Mathildu zas do Drežđan wrócił.

Z cyloho swěta.

Němiska. Stare pschitlowo praji: „Ruza ſo wſchelko huza.“ Tele pschiſtlowo by tež prawje mělo, hdy by na našch čas nałożene rěfak: Diplomatiſja (abo muſka politika) ſo wſchelko huza. „Trójny zwiaſzč“ injez Němiskej, Awſtriju a Žitalskej je najnowoſte pſchellapnjenjo, kotrež je nam pſchinjeſla. Najprjedy rěfakſe, zo je to kruhy zwiaſzč injez třími tříjemi mócnatvami, taž pak nětk píſaja, ſu ſo cži tři jeno zryczęli, zo chcežda pſchezjene jednač, hdyž z někajkeje ſtrony europski mér kažycz ſpýtaſa. To je jara dobra věc, hdy by jeno džeržala. Schtó věſche pſched 16 lětami a tež pozdžiſho tajke neſhto za možne měl? Hlowna wina za tele zryczęſjo je Francózſta, wot kotrejž za europski mér pječa najwjetſhi strach hrožy. Toho dla je tež francózſke nowiny tale nowinka jara rozhoriſla. Tež němiske nowiny praja, zo ma ſpomnjeny zwiaſzč jeno na khlivnu wažnoſć. — Němſki rajchſtag je w zaſidženymaj třidženjomaj wažne narodohospodarſke pſchedlohi wuradžowaſ a z wjetſchoho džela pſchijal. Woſebje dyrbi ſo z wjesoſežu powitacž, zo ſu wěſte rjemjeſla a waſchnja zaſlužby pod policijskij dohlad ſtajene, na pſch. njeđuſhne a nje-poccziwe hry a ſpěw w korežinach, wuczejujo reji, turnowanja a plowanja. Wožarowacž a porokowacž ſo dyrbi, zo na jednanjach tak wjele zapoſlancow, woſebje z centra a konſervativnych pobrachowasche; tak věſche možno, zo buchu z wjetſchinu 1 hlosa wot tutoho zakonja wuwzači winkeladvokatojo, ſchlaſtcarjo ſublow, wobstararjo ženitwov a t. d. — Centrum věſche za zakon, dokelž wſchomu pſchihloſuje, ſchtož je za kraj ſpomožne, hacžruniž je runje katholicka cyrkvi wot lěta 1870 pſchez policijskij dohlad jara wjele njerwinowacž czeřpječ měla. Dokelž ma rajchſtag na 4 njeđele ſo pſcheterhnyč, je kejzor ze ſwiatocžnym poſeſtowem zapoſlancow napominal, zo bych u tola pſchedlohu w narodohospodarſkej reformie pſchijeli.

— Do pruskoſkej ſejma budže pječa w krótkim nowy cyrkwiſki zakon pſchinjeſen, po kotrejž ma ſo, kaž je Windthorſti hido dawno namjetowaſ, džerženjo Božeje miſčě a wudželenjo ſwj. ſakramentow dowolicž — hacž tež tajku měſhnikam, kotsiž ſu po meiſtich zakonjach ſwyczeſni, ma ſo hiſhče wočzakacž.

— W Schwerinje zemrje 15. t. m. meklenburgski wulko-wójwoda Vjedrich Franc II., 60 lět starý. Toho naſtupnik budže wulko-wójwoda Paul, rodž. 1851.

W Francózſkej ſu zas wo krocžel dale. Tam ma ſo fararjam mzda wzacž, kotsiž ſo pſchecžiwo ſchulſkej knižy wo civilnej poccziwoſeži zapjeraſa. Tuta kniha pak je na to ſowana, zo dyrbi džecžom wſchu wěru z wutroby wudreč. — W Parizu wumrje 7. t. m. Louis Beuillot, 70 lět starý, kotrejuž tež joho pſchecžiwnych ſwedeženjo dawaja, zo věſche najwjetſhi francózſki ſpiſacž, najmočniſhi zakitar katholické cyrkvi a najſlawniſhi miſchr wulinarjow.

Schpaniſka. Tež tudy maja netko nowu pſchisahu. Schtož njecha na Boha pſchisahacž, móže pſchisahacž „na ſwoju cžefc“ (!)

Turkowska. Na perſiſtich mjezach je mór wudyril.

Wschelcizny.

* Nejzorej Rudolfej z Habsburka něhdyn jeho pšewulku dobročiwoſćę porokowachu. „Džecji, wotnoſci wón, husto hižo je mi žel bylo, zo běch pſchejara krutý; ženje pač mi žel njebudže, zo sym dobročiwy byl.“

Naležnosće našoho towařstwa.

Sobustawy na lěto 1883: kk. 193, farař Miklawš Smola z Njebjelčic, 194. Miklawš Dučman z Džčnikc, 195. Michał Bjedrich ze Šunowa, 196. Franc Čornak, kapl. w Seitendorfje, 197. Pětr Wawrik ze S. Pazlic, 198. Handrij Šolta z Malsec.

Sobustawy na lěto 1882: k. 515. Pětr Wawrik ze S. Pazlic.

Dobrowolny dar za towařstwo: k. farař Smola z Njebjelčic 1 m. 50 p.

Zemrjetý sobustaw: k. duchowny radžiceř Franc Schneider z Kulowa. R. i. p.

Za cyrknej Wutroby Jézusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena daí wučinjeſtej 57,908 m. 96 p.

K česci Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: M. B. z Š. 1 m., z Bronja k česci Wutroby Jézusoweje 3 m., khuda džówka z Ralbic 1 m., M. P. z budyskeje wosady k česci Wutroby Jézusoweje 3 m., F. Č. z B. 3 m., Bj. z R. 1 m., dwarz bratraj, rodženaj z Khróſcic, za woħladanjo krasnnoho twara 4 m., Ernst Bermich z Łahowa 30 m., hišce přez toho samoho 4 m., N. z ralbičanskeje wosady 2 m., na Jaenichec kwasu w Budysinje 12 m. 65 p., Marija Kralowa z Něwsec 2 m., Marija Jurjancowa z Budyšina 3 m., Jakub Grofa, žitokupc z Budyšina 15 m., farař Hórnik z Budyšina k dorunaju 6 m. 39 p. — Hromadže: 58,000 m.

Za cyrkwičkn s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 8264 m. 10 p. — Dale su woprowali: z Bronja: „Swjaty Józefje, proš za nas“ 1 m., khuda džówka z Ralbic 50 p., Jakub a Miklawš, džesći z Njebjelčic, ze słowami: „Swj. Józefje, budź naju wusłyſer“ 3 m.

Hromadže: 8268 m. 60 p.

Za powodzenych: N. 3 m.

Zaplać Bóh wšem dobročerjam!

W expedičijach Katolickoho Poſoła je za 1 mark na pſchedaň:

**Marija
Macjer dobreje rady.**

Knižka za sobustawu Pobožneje Jednoth k čeſezenju Macžerje dobreje rady a za druhich čeſežowarjow s. Marije, rjenje do pľatu zwiazana ze złotym rězkom a rjanym swj. Marijnym mjenom na descy.

Na Wałporu, 1. meje, po dopołdnichich čemšach powiedu ja z budyskeje wulſeje cyrkwe procesion do Filippšdorfa. **Bjedrich z Radwora.**

Zjawny džak.

W běhu cylych mojich studijow su so mi ze wſelakich stronow nadobne dobroty wopokazałe, tak zo bu mi móžno, wulke a swjate powołanjo dosčahnyć, w kotrymž je moje najwyšše žadanjo dopjelnjene. Tež swjedzeń prěnjoho wopora božej mše bu mi krasny wuhotowany. Za wſitke tute dobroty wuprajam tež tudy wšem swojim dobročerjam zjawnje najwutrobnisí džak. Njech Bóh, kiž jich mjená znaje, jim bohače zas žohnuje, štož su k česci Joho swjatoho Mjena woprowali. Za to čas swojoho měšniskoho skutkowanja njebudu přestać prosyć.

Franc Čornak, kaplán w Seitendorfje.

Čejšček Smolerjec inicjaticeřeje w macžiežnym domje w Budysinje.

Katholicki Czasopis

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósce a we knihařni
1 m. 70 p.

Sudowy czasopis.

Wudawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 9.

5. meje 1883.

Lětnik 21.

Mér začejewa.

Za pruskich katholikow běše w krajnym sejmje džen' swj. Marka, 25. t. m., jara ważny a dobru nadžiju wubudzacy.

Wjez schködnymi sežehwkami, kotrež su pruske mějske zakonje za 12 lět swojoho wobstacja na wulki džel pruskoho wobydlerstwa pschinješke, su te naj-zrudnišche, kotrež duchowne živjenjo katholickich křesćjanow nastupaja. Pschetož mějskim zakonjam ma so pschipisowacž, zo w Pruslej nětko pschez 2000 far-skich a druhich duschipastyrskich městnow wosyroczenych steji, zo dyrbja katholických křesćenjo, kotsiz maja we wšy cyrkej, swoje džeczi hodžiny daloko ke křesćenju wozyež, swojim khorym duchownych z daloko powołacž, zo bychu jich wobstaracž dali, zo dyrbja množy mile daloko hicž, hdnjž chcedža božu mſchu křesćež abo swj. sakramenty dostacž. A zbožne prajiež dyrbja křesćež so wosady, kotrež je tajfa, byrnje cžežaj a daloko powołana, duchowna pomoc po-střejena: na mnóhich městach daloko a scheročko nimaja měščnika! A wšcho to běchu předy křežejace katholske wosady, kotrež wo duchownej nuzý wjele niewědžachu! Zawěrno, prawje je ryczane, hdnjž Schorlemer-Alst praji: „Kulturfampf njeje nicžo druhe tworil hačz rozpadanki, a mér, na kotrež so powołaja, njeje žadyn druhi, hačz mér křežowa!” Ale njeje wščudže mér; pschetož djabol a joho plód, hréč, njeſtaj prózdyne pschihladowaloj. Płodny kulturfampa ſo pokazują we džen' a wjetichim ſkaženju wotroſežacoſtſi ſplaha, we pschibjerach zlōſczech a njeſkutach, we pschepjelných kłódach, we zanjeſchwarnienju předy najlepſich wosadom.

Wschity wěrni pschecželojo swojoho ludu ze zrudobu pschibjerace ſkaženjo wobkedžbnjo njeſtu prózdi pschihladowarjo wostali a sledžachu za ſredkami, pschibjerace ſkaženjo ludu zahacžicž a porjedžicž, donž tak schködne zakonje dale wobstejachu. Zaſnje ſpóznajo, zo je we swjathym woporje nowoho zakonja njeuſaknity kužok duchownoho wobnowlenja a zo pschez swjate sakramenty ſo cžowjeſt ſas a ſas na prawy pucž wróčza, chyčhu džerženjo božje mſchě a wu-

dżelenjo swiatych sakramentow wot pszechczehanja mejskich zakonjow wuswobodzic̄. Staji tohodla h̄izo psched dwemaj l̄etomaj centrum pod wjedzenjom Windthorsta namjet, zo by so w̄schem duchownym dorwolko, božu m̄schu dżerzec̄ a swj. sakramenty wudżelec̄ (bjez khostanja). Tehdom pał so namjet jednorje wotpokaža.

Mjez tymi je woſebita starosc̄iwoſc̄ swj. wótcia jednanja wo cyrkwinſki mēr zaſ z nowa wotewriła. Dokelž pał w tychle jednanjach bōle poliſka pscheklepanoſc̄, dyžli w̄erna luboſc̄ k ludej ze ſtrony ſtata so pokazuje, so tež ſtutk wujednanja jara pomału do przedka czeri. Wschich tohodla z wutrobnjej wjefoſoſc̄u napjelni powjeſc̄, kotraž w nowinach so roznije, zo chec wjeſc̄ Biſmark sam ſejmę zakonu pschedpoſožic̄, z kotrymž by — donž so mēr nje wobzamknje — tamna dwoja dwołnoſc̄ duchownym data była. Tónie namjet je pał, kaž chcedža praciež, w pruſkim ministerſtwu telko pschec̄iwenja namakał, zo je dyrbiał puſcheženy byc̄.

Tohodla ſlawny Windthorſt netko ſejmę namjet z nowa pschedpoſoži. 25. mērca bu tón ſamý w ſejmje wuradżowaný. Raſ ſpomožnje ſo tute wuradżowanjo namjeta rozeznawasche wot podobnogo psched dwemaj l̄etomaj! Wschich rycznich wuprajich ſo wo nim rozmornje a mērnje, wſchich wuznaja, zo ſu mejske zakonje ſkepsana wēc, kotraž dale dže hac̄ je derje, nichčo wjac na „ſlawnym“ Kulturkampfū njecha wina byc̄. Jeno pschivzač ſamjet njechadža, zo z tym „njebychu jednanju knježerſtwa z Romom zadžewali.“ Tuž bu reſolucija (rozsudzenjo) konſervativnych pschivzata, kotraž wupraj: „Ma ſo wočakowanjo wuprajic̄, zo knježerſtwo, taſ rucze hac̄ jednanja z Romom to dowola, ſejmę zakonu pschedpoſoži, fiz organisku revisiju (dospolne pschehladanjo a porjedzenjo) mejskich zakonjow wopſchija, a zo knježerſtwo wopomni, hac̄ ſo h̄izo do przedka njeby za to poſtaralo, zo bychu tamne poſtajenia ſo zbehnyk, po kotrych duchowni za wudżelenjo sakramentow a dżerženjo božego miſhē do khostanja pschiūdu.

Tutón rozſud, kotryž bu z 209 głosami pschec̄iwo 154 pschivzath, po prawym to ſamo praji, ſhtož Windthorſtowy namjet, jeno bōle na zdwórlisze waſchynjo k woli knježerſtwa. H̄izo za to pał maja pruſcy katholikoſi winu Bohu ſo džakowac̄ a joho dale proſyć, zo by lepsche ſpōznacjo a ſbōczne wurunanoſz zrudnych wobſtejenjow po zapoczątku waſchynju zdobnje dale ſo ſpēchowało!

Z jenotsliwych ryczow miążemy jeno te abo tamne zajimawe ſlowo pschidacz. Namjet zaſtupowasche a poruežeske Schorlemer-Alſt. „Schtóž budże“, praji wón mjez drugim, „za 50 l̄et w pruſkich ſtaſiwnach czitac̄, zo je dżerženjo božego miſhē a wudżelenjo sakramentow pod khostanjo ſtajene było, zmieje to za neschto nje možne. Rjewera, přečo Boha a Chrystuſa ſmie ſo ſwobodnje wuzižic̄. Turkoſo, ſamí poſhanojo z kupy ſamoa wuziwaſa w Bruskej ſwobodnoſc̄ ſwojeje wery. Alle 8 milionam tukrajnich katholikow je wona zapowiedzana. Woſady woſyrocza džen a bōle; na drugiej stronje ſu khostarnje (jaftra) pschedpjelnjene. Cyrkwinſke rjady ſu wuhnali, ſamym miłoszivym ſotram ſu ich ſtutkowanjo zadžewali; za to je dundanjo lenich przodnítor ſu wostudze wſchich krajow ſo straschnje rozmnožilo.“ Schorlemer-Alſt pokazowasche tež na to, z kafkſej radoſeſu a luboſeſu ſu katholikoſi kólnjanſkeje diöceſy a drugich 25l̄etnych biſkopſki jubilej archybifkopa Pawołka Melchersa a ſwiegžili: dopokaz za to, taſ ſwernje katholikiſti lud ſo k ſwojim biſkopam dżerži. Ica to wotmokwi minister kultusa v. Goßler, kotryž drje jara czemnje a wuſchiknje, toſa pał pschec̄iſtne

ryczęsche. Zakład abo princip namjeta też wón njezaczisny, njecha pał hiszczę po tutym pschewdzczenju jednacż. Hacż teżto pozdzijszo njebudże muzowani, po tutym pschewdzczenju jednacż? Sami liberalni wjac za hubjene meisske zakonje njejsu. Hänel wali wschu winu na nich na wjercha Bismarcka, a Stern, hacżruniż žid, ryczęsche tak, zo sami sobustawý centra joho słowam wjac krócz horliwje pschihłosowachu. „Njeżadom zawérno”, praji mjeż druhim, „za njeżo wjac, hacż schtoż mi židža w Bruskej mamy. Nichto so njeprasha, hdze rabbin (židowski duchowny) studuje, hacż je żane pruhowanjo cziniš abo jomu něhdże żane straschnie słowo prajil. Njemózecze-li katholiku wéru (z duchownymi bróniem) pschewinchż, dha smy hotowi, dha dyrbimy wschitę katholisch hycż.”

Z centra ryczęschtaj hiszczę Stablewski a Windthorst, kotrž drje konserwatywnym za jich pscheczelne zmyślenjo swój dżak wupraji, tola pał też wobżarowasche, zo namjet samón pschivzacż sebi njevérja.

Zo njewijschnie meisske zakonje na wschęch kaž cężeż drémjo tlocza, scież-huje ze słowom barlinskeje „Kreuzzeitung”, protestantskieje konserwatywnej nowiny, kotrąž pisze: „Nad wuspēchom cyrkwiensko-politisckich jednanjow smy my wulcy zwjeseleńi, nic tak jara tohodla, dokelż je konserwatywna strona dobyka, ale dokelż z tym skonečnije wujednanjo z katholiskimi wobydlerjemi našeho kraja so pschihotuje a dokonja.

Pschewulku nadžiju pał na wobzamknienjo sejma hiszczę stajecż njemóžemy. Sejm je hiżo wjac za katholikow spomožnych zakonjow a wołożenjow wobzamknęł: na spieraniu kniežerstwa a wošebe joho wjednika pał je jich najwיאach mjenje bōle njewužitnych wostało. Zo pał wjerch Bismarck sejmomu wobzamknienju njepschihłosuje, je tak kaž wuczinnjene.

Katechismus w pschikkadach.

2. Wo luboſeži k bližschomu.

Kożdy cžłowiek je našch bližſchi.

Bamž Pius VI. nadeliżde nehdy w swj. Pětrowej cyrkwi w Romie kudsono młodženca, kiz psched jenym woltarjom cejchowasche. Tak chyle njenadžich pschitomninho bamža wuhladawski padże młodženc do njemocy. Hdzyż be zas k sebi pschishol, praji Pius: „Njeboj so, mój syno! Ty masz żadość, neschto wulke naukuńcę; chcu eže do swojich wuczomcow pschivzacż.” — „Ach”, wotmokwi młodženc, „sym protestant.” — „Haj, dha drje so do bamžowych wuczomcow njehodžiſi; chcu pał so tola za tebie staracż.” A Pius da joho woczahntę. — — Podobnje zadžerża so też pschedposledni arcybiskop w Bordeaux. Khuda žona da joho wo jałmožnu proshcz. „Kaf stara je?” wopraszha so biskop. — „70 lét.” — „Je wopravdże potrebna?” — „Haj, wona praji”. — „Dha dyrbimy jej wéricż. Dajeże jej 25 frankow.” — „25 frankow? hnadny knieże, ta žona dżen je židowka.” — „Židowka? mój Božo!” — „Haj, haj, hnadny knieże.” — „Na, to węc nježo njepschemieni; džakuječe so jej wjele bōle za jeje doweru!”

Boha dla dyrbimy swojego bližschoho lubowacż, po tajkim pschede wschem za zbožnoſć joho dushe so staracż.

Pohanski a kschesczanski mudry.

Ze staniznow je znaty pohanski mudry Diogenes, kotrž na schulach młodoseži, kiz hiszczę swojego rozsuda nima, so hafo Bóh wé schtó wopisjuje. Wošebe to wo Diogemu rad powiedaja, zo nehdy lejżor Alexander Wulki sam

jojo wopytać pschiidże, hdż Diogenes runje w swojim sudże (tiz bě joho wobydlenjo) leżesche. Alexander jomu praji: „Żadaj sebi wote mnie jenu hnadu, a chcu tebi ju dowolicz.” Diogenes sebi niczo druhe nježadasche, hacž zo by jomu Alexander troču ze skłončka schol. Tak czini pohan.

Ke kschesczanskomu pustniku Nilesi, tiz běsche w 10. lětstotku po Chrystusiu žiwy a znaty dla swojich mudrych radow, kotrež dawasche, a swojeje khudobu, pschiidże też mócnar, kejzor Otto III., a praji jomu: „Żadaj sebi wote mnie, schtož chcesh; mam cze kaž za swojego syna a czi z wutrobu radu wscho zwolu.” Swiaty Niles połoži kejzorej ruku na wutrobu a rjeknij: „Feńicke, schtož wot tebie żadam je, zo chcył ty na zbožnoſc̄ swojeje dusche myslisz. Hacznuniz sy kejzor, budžesč tola dyrbiecz wumriecž, a runja druhiim čłowjetam Bohu zamolwienjo dawacž.” — Nad wotmolwienjom pohanstho mudroho džiwachę so cykli swět wobknjeżowacy kejzor tak jara, zo běsche skoro so z Diogenom ménječ chył. Ale schto běsche tele w starym a nowym pohanstwie tak jara khwalene wotmolwienjo porno tomu swj. Nila? Tamne je psched tutym kaž lojowa swęczka psched skłoncom. Mało drje żadasche Diogenes wot Alexandra, a tola żadasche jeno to, schtož bě joho samsonu čželu w hōdž. Kschesczanski pustnik pak nježada cyle niežo sam za so a ma jeno staroſc̄ za zbožnoſc̄ dusche swojego móchnego dobroczerja. Sebjeluboscž, wuziwanjo a zapęczęźo bližschoho su wopschijate we próśwje pohana, dospolne sebzapräczę a luboſcž k bližschemu pak we próśwje kschesczanskoho mudroho. Schto běsche Niles sebi wscho pschecž moħl! A tola chyſche jeno jenu duschi wumožicž.

Człowiek a schtom.

Shesty stan.

(Kruta skora = kruta pokuta.)

Schtom ma hrubu a krutu skoru a czim kručišča twona je, cžim wysche roscę schtom. To wiđijsich na dubach, wjazach, jaſliskach a schmrjokach. Tak pozběhuja so też człowiekoo, kotrež žiwenjo a žiwenjo je z pokutu, cžěſnoſc̄ a cžerpienjom porno wschednomu człowiecžomu žiwenju kaž hrubisze na pohlad, we swojich rozpominanjach a žedzeniach a zdychowanjach wysche k njebjiesam, hako druzy. Kruta skora haczi mjezhu spody sebje a cžeri ju z mocu horje do króny schtoma: tak dyrbi tutón do wysokosc̄ rosc̄. Podobnie zemžde so człowiekam, tiz krute žiwenjo wjedu we khudobie a cžěſnoſc̄ach: jich wutroba a luboſcž njemóže so k zemiskomu a swětnomu pschi-khilecz, dokelž na zemi niežo jich wožbožace abo požadanja hōdne njenadendu. Kaž napjatý wobluk z nahlym khwatkom klok na rjemení nastajen k wysoſc̄zam zecžeri, tak cžěſnoſc̄a cžěſnoſc̄e duschi z potajnej moci ze zemje k njebju a k Bohu. Wot hrubeje skory wobdaty je sczerpný Job khwatajch k njebjeské domiznje zrostł: „Tón Kenjez je dał, tón Kenjez je wzal — joho mieno budž khwalene!” (Job 1, 21.) W tym zmyslu dže swj. Pawoł: „Moc wudošpolni so we ſlaboſc̄i. Nady chcu so swojich ſlaboſc̄ow khwalicž, zo by we mni bydlila moc Chrystusowa. Derje so mi wjedze we wschej ſlaboſc̄i, pschi hanjenju, cžěſnoſc̄ach, pschesczehanjenach a ſtyſlach Chrystusa dla: dokelž, hdž woslabnju, sym synu.” (2. Kor. 12, 9.) Tak ſluža wězo wsche domapytanja a cžerpienja na zemi tym, tiz Boha lubuja, k lepſchomu; hruba draſta, prosta pojedž, stajna dželawoſc̄ z su pobožnoſc̄i pschihodniſche, dyžli mjehe drasejenjo, pschesczehace blida a prózdne žiwenjo, kotrež wot Boha

dzela. „Hrubý čželc (drapalc) pschihotuje dobrý suknjamy pšat; krute, pokutne živjenjo pak — dobre swědomijo.“

3 Lusatia a Sakſkeje.

Z Budyschina. Za cyku našehu diöcesu ważne postajenje towarzstwa swj. Bonifacija móżemy džensja swoim czitarjam woziewicž. Każ je znate, je mienowane towarzstwo jako hłowny nadawc sebi postajilo, tajich katholikow, kotiż su w diasporje (t. r. „rozpieršeni“ mjez katholikami) živi, w ich duchownych naležnosćach podpjeracž. Tatkum cyrkwe a schule twarieč, duschipastrijow wobstaracž a zdżerjecž a t. d. je hłowna staroſć tohoſe tak spomožnie skutkowacoho towarzstwa. Zo by wone trébne frēdki dostało a rozmnožilo, su kózdro-lětne po cytej Němskej cyrkwijske składowanja. Też w naszych cyrkwijsach so tónle wopor kózdro-lětne džerži. Hdyž pak su so dotalne pschinoſki pscheć powšchitkownje za Němstu nałożowały, je po najnowiškim jednauju so wobzamknęły, zo pschinoſki za Bonifacijsowe towarzstwo, kotrež we Lusatia so nahromadža, we Lusatia wostanu a za tudomne cyrkwijske potrébnoſće so nałoża. Tak hižo lontshi Bonifacijsow wopor, wuczinjach 900 m., za Lusatia so nałożi, a je z nich 600 m. za cyrkę w Bacžonju a 300 m. za twarjomu cyrkę w Bitawie postajenych. Wobebith wubjerk za Lusatia, kotrehož pschedsyda je wysołodostojny kniež senior Kuečanek w Budyschinje, zmeje nětko kózde lěto postajicž, na kotre nuzne naležnoſće maja so nahromadžene Bonifacijsowe wopory nałożicž. Smy pschećwedeženi, zo tajke nowe zarjadowanjo jara spomožnej węch lěto wot lěta nowych a wjetšich dobroczerjow pschi-wobrocži.

— Zańdżenu njedželu swjeczesche so w naszej serbskej cyrkwi prěni króž titularny swjedzen Pobožneje Žednoty k čžesći swjateje Marije, Macjerje dobrej radb. Věšče wjèle sobustawow k spowiedži a k Božomu bliđu. Tute bratstwo ma wot swojoho założenia, 2. februara, nětko hižo 273 sobustawow, mjez nimi tójskto z druhich wosadow.

— Swjedzen narodnogo dňa Joho Majestoscze krala Alberta bu w tudomnej katholicki towarzſhi z džiwadłom na dwaj razaj wobendženij. Niedželu 22. hapryla hrajesche tudomne katholickie rjemieslinske towarzſtwo czinohru „Die ungleichen Brüder“ wot P. Hawla Morela. Kąż je kruch rjenje a doslednje wobdzělamy a ze swojimi krasnymi, hnijacymi wustupami wschitkich wutrobh dobu, dyrbí jo tež hrajerjam samym za pilnoſć a sweru we naukneniju a zrozumienju krajanego krucha wscha kħwalba dacž. — Tydženj pozdžischo, 29. hapryla, hrajachu wucžomcy katholickoho wucžerſkoho seminara Laubowu czinohru „Die Karlsſchüler“. Wo tutym kruchu njemóžem to samo prajieč, schtož wo Morelowym; zakladna mysliszka, na kotoruž so zepjera, wotpohlad abo tendenca cyłoho krucha a waschnjo wumjedzenja njespokoji, nětu a tam rani. Hrajerjam pak wscha kħwalba słuscha. Z cykleje hry věšče widžecž, zo su swoje rôle jara derje naukli a z wulfkej fedžbnoſću zrozemicž pytali. Wobejbe někotre rôle běchu woprawdže wumjelscy wumjedzene. Zajimawce běchu tež zaſtarſke kostiumy (wobleženja) z Drežđan za tule hru wužęzene.

— Z našdom našeho tachantstwa je tsecži króž wodata „Prěnja czitanka za serbske katholickie wucžerje“. Tón króž je wobdzělana wot Hermanna Brauner, wucžerja w Schunowje, a na dobrej pišanskej papjerje czížcežana w Kulewje. Nowe je rozwucžowanjo w czitanju na stronach 1—25;

też czitanskich kruchow je něshto nowych, serbskich wot M. Hórnika, kij je preňje a druhe wudaejo Preňeje Czitanki wobstaral, a G. Kubascha (Fédl, Wóczko, Zně, Hrončzka), němskich pak wot S. Braunera. Knieža wuczerjo móža netko wjazane exemplary tutoho nowoho wudawka, kaž tež dotalnoho staroho w tachantskej kanceli dostacž.

— Schtwórtk wjecžor po 9 hodžinach spali so tudy pschi schęzzych, kij k pschivojej wjedże, wulka hromada słomy, ratarzej a žitokupcej Baldewegej w Budyskimie słuszcza.

— Z Prahi dostachmy tónle pschęzelný dopis: „Katholicki Woſol“ pschi-njeje w poſlednim czíſle nowinku z Kadauia (Kaden) w Čechach, zo je za pschedstejerku tamniſhoho klóſchtra hilžbjetinkow Serbowka wuzwolena. Po-riedźiż ma so w tuthym naſtupanju, zo so nowa pschedstejerka njemjeniuje Paulina, ale Wenceſlaa Wawrikę. Pschispominam k tonu hiſchče, zo je w tuthym klóſchtrje w tu khwili schęz Serbowkow. Kaž wona je tež wjèle drugich dyrbjaló ſebi w cuzbje nowu domiznu pytačz, z wulkej wobczež-noſću za ſebje a tamniſhi konvent. Wěſze to kóždoho Serba zwieseli a hūboko huije, hdž so w cuzbje hódnosć tajkeje doſtojnoscze bjez roždžela h—a.

Tež w Jasenich bu póndželu 23. hapryla wot tójschto ſobuſtarow katholſkeje bjeſady narodny džen Žoho Majestosće krala Alberta ſwiedzeńſch wobetidženy. Šwiedzeńſku rycz mějſche pschedsyda a wunjeſe Žoho Majestosći tſi-krócznu ſlawu. Po tuthym wuſpewa so ſpew: „Toh' krala žohnuj Bóh“, a ſcědhowaſche hiſchče wjèle serbskich narodnych ſpewow. Wyſche toho běchu khor-howje wuſpoſnjene a wſchitke wokna z lampami wobswětlene, ſriedža ſwěczeſche ſo transparent: ſakſki kralowſki wopon. Tež Žoho kralowſej wyſkoſceji prynceji Zurjei wunjeſe ſo horliwa ſlawa, dokelž ſo runje tež Žoho imena ſwječesche. M. W.

Z Drežđan. Žoho Majestosć kral Albert pschijedž ſoboto 28. ha-pryla ze ſwojej wyſokiej mandželskej kralowej Karolu z Meran, hdž ſeſche ſeje Majestosć wuſtrowjenja dla dlejſchi čas pschębywała, pschez Menichow zaſ do Drežđan; Majestosći ſtaj ſo do ſwojoho hrodu w Strehlinje podałoſi.

3 chłoho śwēta.

Awstrija. Běſhe wulki čas, zo ſo w Awstriji ſkónczniſe ſchulski zakon k najmieniſhomu trochu porjedzi a wołozí; pschetož w tymle ſkoro cyle katholſkim fejzorstwie běchu pschęz liberalnych zakonjedawarjow wſchitke ſchule ſchęfęzanſtu bóle wutorhnjene hacž hdž druhdže. Toho dla dyrbí kóždoho zwieselicz, zo ſo k najmieniſhomu najhórſche a najſchködnische poſtajenja dotalnoho zakonja wofſtronja abo pschemenja. Dokelž pak ſo liberalismej za kožu dže, ie wulke wołanjo po cyklym joho lehwje. „Dozadkowanjo“, „wroczenjo do hñoposće a njezdželanoseſe“, „hanba chleje Europy“ a podobne luboziſce ſijetaja ſo do Awstrije a wjetčinu jeje ſejma. Woſebije dwoje poſtajenjo nowoho ſchulſkoho zakonja je liberalnych ſurowieje rozhoriſlo. Preňje ie, zo dyrbí wjedník ſchule (direktor abo preni wuczer) toho ſamo ho wery-wuznacža byčz, ke fotromuž wjetſchina wucžomcow pschisluſcha. Nje-móže po taſtim na psch. žid abo protestant ſchulu wjescz, w fotrejž je wjac katholſkich džecz abo wucžomcow hacž druhich. Tole, dyrbí kóždžy rožomny człowiek prajicž, ſo tola ſamo wot ſo rozem. Hdž pak na to liberalni z njeſmérnej hidu hevrjekaja, dyrbí zawěrno jich hněw na wobroczenjo, fotrejž

w Awstriji so pschihotuje, żałostny bycz. Shto bychu tola f' psch. w Saksej prajili, hdz by w protestantskej schuli abo na protestantskim gymnasiju direktor katholicki bycz mél? To je njemózna wèc pola nas! Tola w Rakuskej je taikich pschitkadow dość na dość. Też direktor gymnasija na Malej Stronje w Pražy, hdz našci serbcej seminaristojo studuju, je protestant a wuczi tam stawizny! Zo je kultusminister baron Konrad, fotryž hewak so zawérno hako pscheczel katholiskej cyrkwe njepokazuje, tele postajenjo sejmej pschedpoložit, dybci nas powuczicž, zo běchu dotalne wobstejenja w schulach zaměszeje njeznielive. Też to je jara ważne, zo dyrbci nětko kóždy w jednik schule psched kommissarom, fotrohož biskop pomijenuje, pruhowanjo wo nabozninstwie wotpoložicž. Wulki czas běche, zo so tole wobzamkný, pschetož nabozne woczehnienjo młodoseže běche w Awstriji wot někotrych lét sem wopravdze zrudne! — Druhe najważnishe postajenjo nastupa ežas, kaf dołho maja džecži do schule khodzicž. Też w Awstriji žadachu ſebi dotal, zo dyrbja džecži bjez wchodo wuwzacza 8 lét schulu wopytowacž. Dokelž je to za někotre krajinu jara wobeżne, ie ſo nětko z tutym zakonjom gmejniam na kraju dowolilo, zo moža tónle ežas na 6 lét ponizicž. To je liberalnych tak spłoszalo, zo hijo cylu Rakusku zas w njewedomnosći, hlupeſči a czemnosći zahrjebanu widža. A tola by taikie postajenjo tež za wchę druhe kraje spomogne bylo. Pschetož za 6 lét moža džecži tak wjele nauknicž kaž za 8. Njewidžimy dha, zo ſu džecži ze 6 létami zwjetſcha hischče wchę mjenje bóle njezrale za schulu? Njemoža ſo wchitcy wuczerjo kóžde lěto pschedpolazacž, zo džecži, fotrež wo $\frac{1}{2}$ lěta starsche do schule pschiniu, wjele lepie wchō za pschinu, hacž taikie chle male? Nic na minohosczi a dołhosći wuczenjow zaleži zdželanie ale na doładnosći a hluboleſči jene je wch. Wot 7. hacž do 13. lěta porjadnje schulu wopytowacž je za našchu młodosež spomožne a njeschłodne. Potom njeh džecži hischče někotre lěta porjadnje na kicheszanſku wuczbu khodža — a njezmějny tak ſamopaschnu, njekſcheczanſku młodosež, kaž wot někotrych lét ſem po cykly świeże nastawa.

Italſka. Psched krótkim swjetczachu w Romje swjatočne 100 lětne wopominieczo ſmierze ſwj. Benedikta Zózefa Labre.

Francózka. Z džiwnych podendzenjow tohole kraja, kij je wot njeweriuco w bohapréjerjow wjedzenj, t. r. kjudowanym, swojim lubym czitarjam ſejehowace zdželimi: Njeweriwy Bert, předadwski kultusminister a druzy towarzchojo ſu njeweriwe schulske knihi spisali, fotrež maja ſo we wchę statnych schulach trjebacž. Tute knihi pak ſu hako eyle njeduchne w Romje na index zakazanych knihow ſtajene. Někotsi fararjo ſu nětko po porucznoſci swojoho biskopa wosadnym wozjewili, zo wchém tym ſwj. sakramenty zapowiedźa, kotsiž tamne knihi dale czitaja abo wobkhowaja. Na to ſkoro wchitcy starschi tamne knihi zniczicžu. Rozhnevany nětčijschi minister žadache tohoda wot biskopa, zo by tón tamnych tjoch fararjow pschesadzil. Tón pak w swojim wotmówieniu cylu winu na ſo zloži, khvalo tamnych duchownych, kotsiž ſu po joho pschedkazni cjinili a starskich, kotsiž ſu swoju winowatoscž dojelniſi. Shto ſo dale stanje, ma ſo wozkatać. Z tohole jenožo pschitkada pak widžimy, kažich podawkom móžemy w Francózkej hischče wjac dožiwicž.

Ruska. W Moskwe ſo swjatočnoſce dla krónowanja kejzora a joho mandatelle, fotrež budže w juniju, dale a bóle pschihotuja. 12. hapryla buchu tam pschitwenezne krónowanſke drohotnoſce, fotrež maja njezměnny placzizmu. Blidne ſudobja z ryzoho ſlebra placza hromadze na 13 milionow rublow

a waža 3000 centnarjow! Też policija wſcho pſchihotuje, zo ſo ſwiatocžnoſć trjebai z někakim njeſtutkom nihilistow njeby pſcheterhnyka.

— Też bamžowy ſtol budże pſchi krónowanju rufskoſe lejzora w Moskwe zastupjeny. Titularny archybifkop monſignore Vincenc Vanutelli, wuzwoleñy japoſchtoſki nuncius w Brasiliſkej, poda ſo w pſchichodnym měſacu z 2 druhi-nej prälatomaj a někotrymi kniežimi do Moskwy a budże wot tam lejzora pſchi ſwiatocžnym čahu do Pětrohroda pſchewodzec̄. Tute pſcheproſchenjo ze ſtronu mōcenho lejzora na japoſchtoſki ſtol je woprawske pſchipóznačo bamžo-weje ſouverenity (wyschſchoho wjerchowſtwa hako ſwětnoſe kniežerja), kotrež je italſke zbežkarſtvo zaprēlo. Dokelž ruſki car katolosku cyrkę njeſpſhipóznaje, njeje tute pſcheproſchenjo ſo ſtało bamžej hako wyschſchomu wjerchel cyrkwię ale hako ſwětnomu romſkomu wjerchej.

Wſchelcžinj.

* „Wjele ſutra dawa wjele mſloka, wjele a dobroho hnoja, wjele žita a wjele pjeniez“, praji dr. Kühn, znaty ratarſti ſpiaczeř. To njech naſhi ratarſo w tuthych za nich druždy cžežkých wobſtejenjach derje wopomnja!

Naležnosće našoho towarzſtwia.

Sobustawy na lěto 1883: kk. 199. Michał Haſa z Ratarjec, 200. Jan Bjarš z Łazka, 201. M. Körjenk z Trupina, 202. Michał Čornak z Ralbic, 203. Haniža Čornakec z Nowoslic, 204. 205. z Dreždān: Madlena Domaškec, albertinka Madlena Kućanec, 206. Tryček ze Smječkec, 207. Jurij August Kokla ze Zajdowa.

Sobustawy na lěto 1882: k. 516. Michał Brězan z Konjec.

Za cyrkę Wutroby Jězusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadzena daň wučinjeſtej 58,000 m. — p.

K česći Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: wot towarzſtwia ſwj. Bonifacija za cyrkę w Baćonju připokazane 600 m., přez Jurija Lukaša, tachantskoho služownika, za stare pjenyezy 2 m. 50 p., njemjenowana ſwójba z budyskeje wosady 15 m., z Ralbic 1 m., toho runja 50 p., Jurij Žur z Ralbic 3 m., Hana Cyžowa z Hory 200 m., daň w starych nětko jeničkich knižkach 650 m. 55 p., Wórša Libšina z Kaneč 150 m., Hańza z W. 1 m., A. B. z próſtu: Knježe, daj jim wědny wotpoſinck 10 m., E. z Baćonja k česći Jěz. Wutroby 5 m. — Hromadze: 59,638 m. 55 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadze: 8268 m. 60 p. — Dale je woprowala: Swójba z Khróſciec: „Proš za nas, ſwj. Józefje 2 m. — Hromadze: 8270 m. 60 p.

Zaplać Bóh wšem dobrocerjam!

W redakcji Rath. Poſoła je za 1 mark na pſchedań:

Ahrónika Kulowa, města a woſady.

Z mnohimi powjescžemi ze ſerbſkoho a němſkoho kraja ſpišal Franc Schneider. Budýžin 1878.

W expedicijach Ratholſkoho Poſoła je za 1 mark na pſchedań:

Marija

Macžer dobrje radyn.

Knižka za sobustawy Poſožneje ſednoth ſe cžeſečenju Macžerje dobrje radyn a za družich cžeſečowarjow ſ. Marije, rjenje do platu zwjazana ze złotym režkem a rjanym ſwj. Marijnym mjenom na deſch.

Cjíſkej ſmoljerje ſnihičijskječeřeňe w macžignym domje w Budýžinje.

Katholicki opis

Wudawa so
prěnu a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětne
na pósce a we kniharni
1 m. 70 p.

Eudowy časopis.

Wudawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje!

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 10.

19. meje 1883.

Lětnik 21.

Poświeczenjo abbatissi.

Dofelž staj wobaj klóštraj we Luzzich nowu abbatissu dostałoj, zda so nam pschihodne, zo Poſoł najważniſche wo poſwieczenju abo požohnowanju (benedictio) abbatissi rozpraji.

Katholicka cyrkaj zjenočjuje tute poſwieczenjo kaž wschitke druhe z Bożej mſchi. Poſwieczenjo ma so stacž pschez biskopa abo abta, abo pschez tajſkoho duchownego, kotrež je ſ tomu połnomoc dostał, kaž to někto w Sakſkej je, hdyz je w tu khwili město abta jedyn tukrajneju probſtow viſitator.

Nowowuzwolena abbatissa je Bożej mſchi, hdyz ſo woſebita kollektu ſpěva, pschitomina, najprjedy w chorje a po gradualu abo traktu psched woltarjom. Tudy poſlankne a czita wona napisanu pschisahu ſwérnoſćze pschecžiwo katholickej cyrkoi a swojemu klóſtryrskomu rjadej. Wobzankujo połoži ruch na ſezenjo prajich: Tak mi Bóh pomahaj a tuto ſwiate Bože evangelium. Někto połoži ſo na wobliczo a chor ſpěva mjez tym litaniu wo wschęch ſwiatyň, kaž pschi duchownskiej ſweczynie. Do litanije zapołożeniu proſtuwu praji poſwieczovaly duchowny ſtejo: Zo by tule wuzwolenu požohnowacž a poſwiecziež ſo doſtojnili. Ź tomu pschizanku ſo verſikle z woſebitej proſtuwu, zo by wuzwolena z Bożej hnadi ſwoje podate kniežny tak wjedla, zo by z nim i njebjeske kralestwo docepela. Na to ſo wona pozběhnje a klečzi, hdyz poſwieczež po waſchnju präfaciije ſpěva a wobě ruch na jejé hlou kladžo Boha za nju proſy wo nadobnoſcz wschelakich počciwoſczow a ju z nowa požohnuje. Po někotrych modlitwach poſynie ſo poſwieczež a psched podawa hſchicze klečzacej abbatissi regulu (pravidla) jeje rjadu a z tym wjedzieſterſtvo. Někto poſtraczuje měſchnik w Bożej mſchi, kotrež poſwieczenia dale klyschi. Pschi offertoriu woprjuje wona, wot dweju kniežnow psched wjedza, dwe zaſhwęczenej ſwęcen. Tu je zaſh woſebita modlitwa zapołożena. Po ſwojim ſwiatym woprawjenju woprawja měſchnik abbatissu. Psched powſchitkownym požohnowanjom inthroniſuje abo ſtaja poſwieczež abbatissu ze ſłowami: Wzmi połnu a ſwobodnu moc nawjedowanja tutoho

Klóschtra a joho zhromadženstwa, hako tež wschitko, schtož ē joho znutskownomu a zwonkownomu wjedniſtwu we duchownym a śwetnym naſtupanju ſluſhace ſo znaje. Skóčnje zaſpěwa poſwjeczér, na prawich abbatiffy ſtejo: Te Deum laudamus. Míjez tym witaju kniežny swoju wjerſhnicu, wopokaſuja jej pokornoſz, kóžda pſched njej poſlalnýwschi a wot njej wokloſchenjo dōſtarwſhi. Po doſpěwanym kérluſchu ſedži abbatiffa na ſwoim trónie (ſyble) a poſwjeczér ſpěwa hiſhče nekotre verſikle a poſlenju modlitwu za nowopoſwjeczenu. Zna‐mjenja jeje zaſtojnſtwa ſu netko pedum (stab), pierschčeńi a na wutrobnym kſhij. Po požohnowanju wróčza ſo kniežny do klaufury.

M. H.

Kraſnoſez ſwiateje Marije.

O Marija, kniežna kraſna!
Spěw ſpěvacž tebi žadoſežu,
Kíž kaž harſa ſlěbrojaſna
Wjedł ē tebi wſchěch by z radoſežu.

Mile wějo, kraſnje kęſejo
Pſchez zemju ſtupa naſečzo;
Tola zbléduje kaž mrějo,
Hdyž ſtupiſch ty jom' napſhečzo.

Tón, kíž hwězdy pſchez noc ſaje
A kwětki haji na polu,
Kíž pſchez módre njebio hraje
A zelen ſuje pſchez holu;

Tón, kíž hołych ſkalow czoła
Blyſchež kuzlokaſny wěncuje;
Hdyž dzeń młody zerjo woła,
Z purpurom horý krónuje:

Pſchez blyſchež twoj a twoju kraſnoſez
Njej' nicžo, njebijes kralowa!
Stworiš, a pſchez twoju jaſnoſez
Tež hwězdná noc njej' mejowa. —

Węčnje wostan moja radoſež,
Moři lóſcht a luboſež njebijesfa!
A Marija ſylna žadoſež
Budž tebi, duſcha człowjeska!

J. B.

P. Józef Štěpánek.

Sobotu 5. meje t. l. zemrje w Dreždjanach wysokoſtojny kniež jubilarſki měſchník a najstarschi duchowny wobeju ſakſkeju diöceſeſ P. Józef Štěpáneč, vikariatski radžiczel a přeni kralowſki kaplan, ryežer 1. klaffy ſakſkoho zaſlužbnoho rjodu. Rjebohi narodži ſo 9. meje 1801 w Brachowicach poſla Kutneje Horý w Čechach. Duchowniku ſwjeczijnemu doſta 28. měrca 1825. Hdyž be tſi ſela w Prahy kaplan pobyl, powoła joho tehdomniſchi biskop Ignac Mauermann w februaru 1830 do Dreždjan hako dwórfſkoho kaplana; pſchi tym běſche katecheta a 1835 pſhemza direktorat na hlownej ſchuli a na progymnasiu. Wot 1839—64 ſkutkowaſche hako duchowny wjedniſt Žozefiniſkoho holežjohho wuſtawa a z tym zjenočenoho Burkersrodafſkoho za zemjanki. Pódlia doſta hido 1842 čeſtne město konfiforialnoho radžiczela a examinatora. W l. 1864 bu vikariatski radžiczel a druhí, 1870 pak přeni kralowſki kaplan. Wjele ſet pomahacze w dreždjanſkej woſadze, woſebje tež hako ſpowiednik mnichich tamniſtich Čechow. Na 28. měrca 1875 ſwjeczeho z wulfim dželbraežom a poczeczowanjom měſchníkſki jubilej, doſta tehdom ſwoj wysoki rjad. Wón ſkhorje we februaru t. l. a po krótkim wotkhorjenju z nowa w haprylu, hacž na ſlaboſež zemrje, z čaſom ze ſwiatymi ſakramentami wobſtarany.

Wón bu 9. t. m., na ſwoim narodnym dnju, ſwiatocznie poſhrjebaný na nowym poſhrjebiſchežu. Poſhrjebny čaſh běſche wulfotny; hnadny ē. biskop,

duchownstwo (naścze tachantstwo zaſtupowasche f. kanonikus kantor Scholta), wſchelake cyrkwiſke, statne a męſečanske zaſtojnſtwa, zaſtupjerjo ſchulow a woſadni běchu pſchihli, njebozjiczkou eſeſz wopotazac̄, kotruž bě wón w poſnej mērje zaſkužil nic jenož dla swojego zaſtojnſtwa, ale tež ſwojej ſweru a luboſzivoſcę dla. Toho zaſkužby wopominaſche w poſrjebnej ryczi f. ſuperior a konſiſtorialny radziecer Jakub Buf, a mienowaſche wſchelake wulfke dobre ſtutki, wot njebozjiczkohu za ſiwnenjo dokonjane, kaž drohotne wudebenjo ſchulſkeju khaſałów, wuhotowanjo poſrjebneje khaſały, podpjeru za cyrkwe a wſchelake wuſtanwy. Kaž ſo ſkýchli, je ſwoje zamóženjo w teſta-mențe za ſmilne ſtutki wotkaſał. Toho mieno woftanje w Dreždjanach a w Gaffſej w džakownym wopomnjezu. R. i. p.

M. H.

Człowiek a ſchtom.

Sydmý ſtaw.

(Zložowanjo ſchtona = czahnidba człowjeka.)

Zefchimieny ſchtonik móže ſo bjez prócy wurunac̄, dokelž je ſlaby a jo zhibuje. Nic tak pſchi dorozčenym ſchtonie, kiž ſo radſcho zlemit, hac̄ zo by ſo zhibowaſ. Tak dowiedzeh ſnadniſcho młodohu człowjeka z puczow brécha na puczje prawdy, hac̄ dorozzenohu abo wobſtarjenohu. „Móžeſi czornoch ſwoju kožu pſhemieniż a pardel ſwoje blaſti, potom móžecze tež w y dobre ežinic̄, kotriž ſeje złosczi ſo podali.“ (Ter. 13, 23.) Runaj dha ſpjecziny kribjet hólczeca, doniž je z hólczecom; pſchiwjaſazaj jón ke koſitej poccziwoſcę, chceſi ſo zefchimieč, a jeſi trébne, dopomohaj ze zelenym popijelom! Ty zlož młodzenca ke krutomu, proſtomu ſiwnenju: na zložowanjo ežini wſcho ežekę lohke. Njechaſchli kruwjacu wopuſch abo klapriju naſleto z polow wuplęć, zaſhyjeni eži wſchę zahony. A tak potupi ſla naſhilnoſcę w młodej wutrobie dobre elementy, njeuſtadzisli w pſchihódnym czasu złoby a ſpjeczinoſcę.

Eżeſke ſudy Bože czakaja na thch, kiž móliczkih poſhorſchuja. „Tim by ſlepje bylo, zo ſo jim mlynski ſamieni wokolo ſchije powiſnie a woni do hubin morja ſo ežiſnu.“ (Mat. 18, 6.) To płaczi węzo pſchede wſchém starſhim a hospodarjam, kiž ſo za tym njeprócuja, zo džeczi a eželaſnikow z czahnidbu a dohladowaniem na puczach prawdy f. poccziwoſczi a bohabojoſczi dowjedu, a tomu njewobaraſja, zo ſka, kleja, pſchihahaja, po hréčnych wjeselach a znajomſtwach khodža, njeſoczniwoſcę ežerja. To płaczi woſebje starſhim, kiž dorozčenym džeczom po ſtaſanach ježdžic̄ dadža, njeſtarajo ſo wo to, hdy, z kim a kaike domoj pſchihadžea. Dživne toſa! domjace ſtoczo, jeſi trjeba, hladatej džowka a hoſpoza po rjadu nježele doſlo a njeſtroži ſo ničto wopora a wobeżeñoſcę. Ma duſhū ſamſnoho džesje ſa ſedžbu męcz, f. tomu — khwila njeje. Wo mērje ſpi ſo, doniž ſo džeczo po ſwēcze wokolo ežeri. Wſchak ma pſecza dozrawjeny rozm! Węzo tež f. hréčej?! To płaczi tež starſhim, kiž ſo z matyimi džeczimi eſły džen ſchęzkaſja, jim ežas z kónikom a hrajsanjom zabawja, pſchihadžaſi paſ wje-čor, nim a ničto khwile, zo z tutym džesčom pačerje poſpewa: je tak jara zaſpane — to zamolwja wſchu njerodu a njeſwědomitoſcę! Ských dha: jeſi poſhongej dobreju kóniow dowérish a wón zanjerodži jej a pſchinjeſe eže wo njej, ſchto budzeh ſo nim ežinic̄? A ſchto Bóh z tobu, kiž ſwoje ſamsne džeczo w naboznoſcji zanjerodzisli? Z ežeſkim khostanjom hrož ſwētna wych-

nošč žóždomu, kíž džecžo po čéle mori: schto budže hněv Boži tola na tých wušypacž, kíž džecži pohórschuja, kíž njevinowatých zavjedu! Njeſteji dha duſča wo wjac̄, hako cželo? „Myaso wſchaf k nicžomu njeje, duſch je, ktorýž wožiwja.“ (Jan. 6, 46.)

Je to někto nimale 900 let, hdýž nad Flanderskej wójwoda z mjenom Liderik knježesche. Tón mjeſeſche dweju ſhnow. Něhdý zabawjeſchtaj ſo na dworje z rycerſkimi hrami, kaž to waschnjo bě. Po chlej Flanderskej pak knježesche hłód. Tu pschińdze mlódna, ale z hłodom a staroſćem zblédnjenia žónſka k mlódymaj rycerjomaj, proſcho, zo chyloj jej forbik jablukow wotkupicž, dokelž nima pjenjeſta w ruci ani ſkórkı thleba a dwe jeje malej džecži placžetaj doma z hłodom. Starschi rycer wotkupi žónſkej forbik z jablukami, a, njemějo pjenjezy pschi ſebi, praji, zo by khwiku na njoho poczakala. Młodženc ſlocži do hrodu, zetyka tam czrōdku towarzſkow, zabawi ſo z nimi, rozdželi kupjene jabluka do nich a zabudže pschi tym chle na — khudu žónſku. Tuta pak ſaka ſtejo kaž pschiroſczena, hacž młody wójwoda njeſchiſchadža. Dopomni ſo dweju džecžow doma, kaž ničo k jědži nimataj a strach a ſtýsk roſczeſtej z kóždym wotkomikom. Hjžom chyſche domoj khwatacž, zo za nimaj poſlada; ale ſchto chce pschi nimai bjez cyroby? Tu pschińdu ſmérki, zlemjenia z hłodom a cžěſnoſcži ſtupa domoſ. Poſladajo z woknom do jſtiwiežki, pytnie, zo džecži wjac̄ nježaloſežitej. W bydle je wſho cžicho. Hdže ſtej tola džecži? Stej cžekloj? Né. Spody bliđa běſchtaj zaledžloj a tam z hłodom domrečloj: tohodla bě wſho tak cžicho. A macžer? Poſlaka a žaſoſčeſche zrudny khěrluſch, nadobo pschimyň ſo jej kaž zlóſež a wjecženjo pschi cželomaj wbohej iehnjkow. Džen bě zaſhwitak. Žónſka wozmje morwej džecži, do kóždeje rufi jene a khwata do hrodu k wójwodze Liderikej. Tónu chyſche drje wrótniſ wobaracž, wona pak ſo ke knjezej pschedobý. Tón ſo, ze ſobuzelnosću nad morwymaj pschewzaty, dopraſchuje, ſchto chce. A wona poſoži morwej cžele jomu k nohomaj a džesche: „Sh-li ty wójwoda a kniez nad Flanderskej, zmjeſech tu ſprawnje ſudžicž, njeſladajc̄ na woſobu zlóſtnika. Wěſch ty, ſchto je tutej mojej džecži moril? Sedži pschi tebi k bliđu, je twoja frej — twoj syn je jeju mordar!“ To bě ſkóřba. Wójwoda ſo ſtrůži, a žónſka mjeſeſche wſho wupowiedacž, ſchto je ſo ſtało. Na to powoła wójwoda tež swojoho ſyna a pschedlyſcha joho psched žónſkej, zo by ſo wo wěrnoſeži podawka pschedwědžit. Wójwoda ſedluje na to swojoho konja, jěha do města Tournay, powoła tam ſudnikow a wupowieda jim zrudny podant, njeprajo pak mjeno młodženca. Tucži wuradžeja bjez ſobu, a wozjewja po khwili rozſud: „Młodženc je wina nad ſmierczu džecžow a ſmih joho po prawje k ſmierczí wotſudžili.“ Wójwoda je ſo domoj wrócił, běrcia ſkaſak a pschedz njoho swojoho ſyna tónhany džen z mječžom — wotprawicž dał.

Tu masch pschikkad, kaž zatrafſhna može cžloweſeža ſprawnoſcž ſo na zemi pokazacž, koraž zabywſchi wótcowſkeje luboſče ſynej mytuje, kaž bě to — z lohkomyslnym cžinjenjom drje mordar — zaſlužil.

Cžin ſebi ty ſam někto myſle, kaž ſo we wěcžnoſeži nanej pónďje abo macžeri abo hospodarjej, kíž je z njerodu ſebi doverjenu duſchu zahubif.

3 Lujich a Saſſkeje.

3 Budyschina. Srjedu džerjeſche tudy wobſtejace Towarſtvo Pomoch za ſchtrudowachych Serbow swoju leťuſchu hłownu zhromadžiznu pod wjedženjem

pschedsydy t. referendara Mütterleina. Z hłowneje rozprawy t. fararja Hórnika wuzběhujemy, zo mějsche towarzstwo 179 rjadnych a 7 wurdnych sobustawow, tajich na čas žinjenja (kž su 100 hrivnow dali) pak 9. Zamóženjo je so na 12,022 hrivnow pschitvorilo, we tym 6000 hr. wot njeboh burówki Marije zwidowjeneje Wjelineje z Trjebjenc. Ale wjac vjenjez dyrbí so hijszcze nahromadzicž, zo bychu so lětne podvijery wot danje wubželecž móhle; pschetož najnižschi sobustawski lětny pschinischl je jenož 1 mark! Po rozprawach bědu nowowolsky na město wulosowaných we pschedsydwje a wubjerku. Někto wjedno towarzstwo: t. referendar Mütterlein, pschedsyda, t. farar dr. Kalich, město-pschedsyda; t. kaplan Skala, pismawiedzér; t. pschekupe Měřich, pokladník; wubjerkownicy su t. farar Smisch, t. farar Hórnik, t. seminariski wuzer Fiedler, t. tachantski wuzer Kral. Pschi tutej stadtosći pschistupi 16 nowych sobustawow. Schtóż chce t. towarzstwu pschistupicž, wotedaj pola pokladnika Měřicha z najmjejscha kózdolétnje hrivnu; pschez ujoho abo druhich sobustawow pschedsydwia stanje so potom pschivzaczo do towarzstwa.

— Nascha tachantska cyrkë ma so w tuhym lěce z nutka cyle ponowicž: scjenn, stolpy a wjercz maja so wuhlaďowacž a potom molowacž, naboczne woltarje pak cyle nowe natwariež, jenož wulki woltar so ponovi, wostanie pak hevak kajfiz je. Dželo wjedze stukateur Hauer z Drežđan a woltarje budže wumjesski wjcher Buhl we Wrótkawju dželacž. Tež protestantski džel wulkeje cyrkwe budže podobnje ponowienj, kaž katholicki. W tachantskej cyrkwi so někto žane bože služby njedžerža, schtož jenož ransche (dželawij džen a njedželu w 5 hodž.); wschë druhé kensche su w tym časju we farškej (serbskej) cyrkwi, a to němške kensche njedželu a swiate dny: $\frac{1}{2}8$, čžhož dla so serbske kensche hasle $\frac{1}{2}10$ zapocznu. Nyschpor wostanie serbski $\frac{1}{2}1$ a laczoniski w 2 hodž. Dželawie dny je w 9 hodž. boža mscha we serbskej cyrkwi.

— W kloschtrje Marijnym Dole bu 8. t. m. pschi nowowolsje abbatisz za tamny kloschtr wuzwolena knjezna Hana Marija Nowakec z Kožarie; rodzena 24. oktobra 1837, bu z kloschtrské drastu zdrasczena 22. julija 1857 a wotpołoži swoje swiatoczne sluby 26. junija 1860. Kózdy, kž dobroczinu pobožnou a pokornu knjeznu znaje, pscheje slawnomu kloschtrej z wutroby zbožo dla tač zbožowneje wólby. My pak wjelczejczomnej hnadnej knjeni hako nadobnej džowcy nascheje lubeje Lužic z cylej wutrobu pschejemj: Bóh zdžerž ju došte lěta w krutej strowocze a njepošlabjenej moch, žohnuj jeje knjezenjo a dowjedž wschitke jeje prćowano t. spomožnomu wschitkej za kloschtr a joho pobožnych sobustawow t. cjeſezi Božej, t. pomoch wschitkich nuznych a t. pschitkadej wschitkich derjeznyšlenych.

Z Chrósczic. Schtwortk 17. meje bu tudy hrjebany Michał Stencž (Donat), prjedy kubler w Lejnje, kotrež je wysoku starobu 92 lět a 3 měsach docept. — Po poslednim czechnjenju sakſkeje loterie je hłowne dobycžo (500,000 m.) na čišlo losa panhlo, kotrehož dwě džesaczinje do nascheje wjih pschitndžetej; dostachu $\frac{1}{10}$ dobycža (21,125 m.) Marija Wawrikowa w Chrósczicach a druhu $\frac{1}{10}$ hromadže Hana Skalic z Hranicy a Marija Zyndzic z Chrósczic. Ma so pschitkacž, zo su so wschitke bórzy tež na baczoniku cyrkę dopomnile.

Z Marijnego Dola. Poswietzenjo noweje abbatisz hnadnej knjenje Hanž sta so 11. meje pschez t. visitatora probsta Dr. Eihelta z Marijeneje Hwězdy. Wona je pječzdzesata hnadna knjeni wot założenja kloschtra (1234). Tola njeje wona, kaž „Bauzener Nachrichten“ wopak pisachu, přenja ze Sakſkeje wukhadžaca. Lužica je wot Čeſkeje tola hafle 1635 Sakſkej pschepodata; wot

toho časa pak je mjez někotrymi češtsimi a schlezynskimi abbatissami w Marijnym Dole z najmjeňsha jena ze Saksieje a k tomu hischeze ze serbskeje krajinu byla. Věsche to Scholaſtika Waldzic, rodzena 1694 na burskim kuble w Pręczecach, abbatissa wot 31. januara 1754 hac̄ do swojeje smjerce 1764. M. H.

Z Drežjan. Schtwórk wjezor je wurdna depuracija wotjela, kotař ma naſchoho krala Alberta a Šakſku pschi krónowanju kejzora w Móslwje zaſtupowac̄. Su to: tajny radziczel z Waždorſ, pryne Jurij Schönburgski a někotři jezdniſci wychyč.

3 chloho swēta.

Němska. W Barlinje mózachu zapóſlancach psched Swjatkami so roztorhač: rajchstag a pruski sejm mataj nětko wobaj swoje poſedženja. Dokelž je wjac zapóſlancow němſkoho rajchstaga, kotsiž ſu pódla tež zapóſlancach pruskoſkohu ſejma a dokelž poſledni čas psched ſwiatym dnam huczíſchho wobaj domaj za džen dw oje poſedženjo džeržechtaj, dhrbjachu wbozach zapóſlancach jachlo z jenohu do druhoho běhač. Kaisi džim, zo ſo to někotromuzkuſli wotudži a zo rajchstag něchtco wjac krócz wobzamknyc̄ njemóželche, dokelž tam doſahaca licžba zapóſlancow njebělche. Hdyž hižo tole ſo knježerſtwu lubic̄ njemóželche, kotrež bě minnohoſez pschedloſhow pschihotowało, bu jomu a woſebje wjerchej Bismarckej hischeze wjetſche mjerzanjo, z tym pschihotowane, zo ſo cło na drjewo, na kotrejž woſebje kanclerzej wjele ležesche, zacžiſtu a zo ſo etat (woblicženjo dohodow a wudawkow) za lěče 1884—1885 na namjet Richtera budžetowej komiſſiji pschepoda, z čimž budže cyła wěc jara komđena. Z cyla je zapóſlanc Richter knježerſtwo a woſebje Bismarkowu politiku tak ſylne pschimał, kaž ſo hischeze husto njeje ſtało. A cyłe bjez ſežhwka na cyły rajchstag tute rycze njeſſu woftake.

Pruska. „Mér zakzéwa“ ſmy piſali w poſlednim čiſle a běſche tež tomu tak — tola hlej! ſylny mróz je cykle keženjo zas ſložyk: ſichtom měra a wujednania mjez cyrkwi a ſtatom steji pusty a ſpaleny kaž dub po ſylnym mejjſkim mrózu. Schto dha je ſo ſtało? Pruske knježerſtwo je ſwiatomu wótej notu (dopis) poſtało, w kotrejž lubi, zo chce džerženjo božeje mſčě a wudželenjo ſwj. ſakramentow bjez khostanja dowolic̄, jelizo bamž winowatoſc̄ wožiewjenja duchownych, prawo ſtata do toho ryczeč, ſichto a hdiž ſo ſichto haſko duſchipaſthyr poſtagi, dowoli. Z tym knježerſtwo organiſku revisiju (doſpołne pschehladanjo a porjedženjo) mejjſkich zakonjow zapowje. A tola je wjetſchina pruskoſkohu ſejma za tajku revisiju ſo wuprajila! Tak dha je kulturkampf na dalsche zas wobkruczeny, dale maja woſady jena po druhej woſyrocžie, dale maja nowe thysach a zas tysach katholikow bjez duſchipaſthyrów byc̄, dale ma ſo (hdyž duchownych měcz njemóža) licžba njeſpoſkojenow, njeſthmanitow a Bohu wocuzbijenych rozmnožec̄ — a to wſho tohodla, dokelž je dýn njecha, ſchtož — ujedziwajo na cyrkwinſke zaſadu — wjetſchina zaſtupjerow ludu hižo po sprawnoſći za nuzne ſpóznaje.

— Z Barlina. Wjerch Bismark czerpi na nervowu khorosz̄, ſwiatki je k tomu hischeze žoldkowym a cžrjewowym katarrh pschiftupil.

Awstrija. Zakon wo pschemenjenju někotrych poſtajenjow ſchulſkoho zakonja je kejzor wobkruczil. Liberalni pak t. r. z wjetſcha židža a jich pschivſnich hischeze njeſpcheſtanu, na tutón zakon, haſko jim cyłe njeſluby, ſwarjec̄ a zaſkadzec̄. — We Wuherſkej ſu civilne mandáſtwo mjez židami a kſcheczga- nami dowolili — pscheczivo w ſchomu cyrkwinſkomu prawu.

Italska. Swjaty wótc je japoščitolski vikariat w Rumunskiej zběhnywšči w Bułgarské sydlo za archibiskopski stol założil a dotalnogo biskopa w tamnym měsíce Paoli za archibiskopa powjenowal. — Vanutelli je sředu so na pucí do Moskwy podal.

Francózska. Statna rada, pomocnica bjezbožnoho kniježerstwa, je nětko wobzamkuła, zo maja so 5 biskopami statne dokhody zapowjecz, dokelž so woni njeſchęcjanſkim postajeniam Paula Verta podczínszyj njechadža — druzy drje budža hishcze ſežehowacž. — Čim bôle pak ma cyrk wot kniježerstwa czer-piecž, čim bôle poczina tež we Francózskej katholske zmyslenjo a živjenjo wotuečecž. W Parizu bu 9. t. m. 12. hłowna zhromadžizna katholikow wotwrijena. Rector katholskej univerſity w Parizu de Hulst poda rozprawu wo katholskich univerſitach, w zańdzenych lētach założonych. — Kniježerstwo je sebi do hłowy stajilo, zo chce w Tončinku (w Žindiskej) sebi kraj dobycž. Z nowa je zaś 5 milionow k tomu žadało. Tak wé wone kędznoſez ludu wot zrudnych a njeſprawnych wobſtejenijow we mótnym kraju wotwobroczež a do czužy zložowacž.

Schwajcarska. Mermillod, nowy biskop za Genf a Lausanne, je so z Roma do Freiburka w Schwajcarskej podal a bu jara swiatocznie pschijat. Ženo Genf hishcze so staja, zo joho njecha pschipožnacž. Ze z tuthym zjeno-czenjom ze Schwajcarskej vrenja krocžel ſčinjenia na dospołne zaſygarjadowanjo zrudnych cyrkwiſtich wobſtejenijow.

Jendželska. Mordarjo w fönigowym parku w Dublinie su wot pschi-ſažnoho ſuda k ſmierci wotſudzeni. Tich njeſtutk bu za hoke mordarſtvo wu-prajene a nic jeno za politiske. Tohodla najſkerje cuze kraje, hdež so wob-dželerjo na tamnym mordarſtwje dotal khowaja, tuthch jendželskomu statej wu-podadža.

Ruska. Z Petersburga. Tak mjenowany krónowancki manifest (wo-žewjenjo) kejzora lubi sprawnoſez kniježenja, nadžiju na mér w Europje a amneſtiju (spuscheženjo khostanja) za džel politiskich pschepstupnikow.

Amerika. Město Kansas w stacjje Missouri bu njedželu ze zatraſhnym wichorom domapytane. Wjèle człowiekow bu ranjenych a wjèle morjenych. Pieczęzefat twarjenijow so zaſypny a 200 kbežow bu žałosnje wobſchłodženych. Schkoda wučinja tam na 300,000 dollarow. Wjeczor zbeže so druhı orkan, kotryž Webb City zapuseći; tež tam bu wjèle morjenych.

Wſchelcžinj.

* Dženisski porjad ſwj. Wótc. Swjaty wótc Leo XIII. stawa rano z časom. Preňje hodžiny su modlitwam a džerženju božej mſčě poſwiecžene. Schalka khoſeja abo ſhokoladu wobzamkuje tutón preni džel dnja, na cjož banž w noch dójidžene telegrafiske powjescze pschehladuje. W 9 hodž. pschiidže k njonu statny ſekretar, po nim pschedſtejerjo a ſekretarojo wſchelakich kongre-gacijow. Z nimi džela banž hacž do pschipoſdnja, hdež zwonkownych wjerchow a zapoſlancov pschijima. Na to ſczebuje modlitwa a duchowne čítanjo a hakle po tuthym wobſchewjenju duchše tež wobſchewjenjo čěla, wobſtejace w doſež jednorej pojědži. Po wobjedže wopytarwski Maſſwječiſche poda so ſwj. wótc, jeli cjas dowola, do zahrody, hdež so pichelhodžujo ſwoje duchowne moch zaſ poſhlina a ze ſwojimi pschewodžerjemi so rozmoložwa. W 4 hodžinach su zaſ audiency, pschijimaſa so kardinalojo a zwonkowni biffopojo. W 7 hodž. hakle ma ſwj. wótc kuf ſéra, modli so ſwoj brevir a džela sam za ſo hacž do

1/29 hodž., hdžej je wjeczer. Zawěrno je to dość napinace živjenjo za 73-létnoho schédźimca, kotoromž su wutroby tak wjele milionow katolikow po cyłej zemi z cyłej luboſcju podate.

Naležnosć našoho towarzstwa.

Sobustawy na lěto 1883: kk. 208. Mikławš Rocho ze Šunowa, 209. předstejer Šolta z Różanta, 210. Jakub Klimant z Łazka, 211. Michał Mjechela z Pěskc, 212.—220. z Khróscic: Haňa Sotčina, Jurij Rychtař, Jan Domanja, Jakub Jurk, Hana Skalina, Jakub Pjech, Jakub Smola, wučer Jakub Pjetaš, Chrystina Wingerowa, 221—224. z Jaseńicy: Zynda, Ryučka, Hajník, Just, 225—229. z Hory: Jakub Mlyňák, Leňš, Pjetaš, Weclich, Natuška, 230—233. z Hórkow: Śócka, Rynč, Křižank, Hejduska, 234. Khata Pjechec z Pozdec, 235. Madl. Wičazowa z Prawočic, 236. Pětr Woleňek ze Zywiec, 237. Domaška z Lejna, 238—244. z Worklec: wučer Herm. Jurk, Ella, Glawš, M. Herrmann, Marija Rjetcyna, Madl. Domšowa, Hana Burec, 245. Zynda z Banec, 246. 247. ze Sulsec: Pječka, Mlyňik, 248. 249. z Lusča: M. Kilankowa, Madl. Lawkusowa, 250. 251. z Baćonja: M. Rjebišowa, M. Šewčik, 252. Kral z Wětrowa, 253. 254. z Nuknicy: Lebz, Jakub Donat, 255. J. Bryl ze St. Cyhelnicy, 256. Jan Knebl z Haslowa, 257. Franc Herbrich z Kupjele, 258. wučer Haša z Cornec, 259. Sopa ze Sulsec, 260. J. Grossmann z Luha, 261. Hendruška ze Smječkec, 262. 263. z Now. Wjeski: Budař, J. Šeiba, 264. Jakub Rjeda z Dreždán, 265. Marija Schneiderowa z Dreždán, 266. Jakub Leňš z Njebjelčic.

Sobustawy na lěto 1882: kk. 517. Michał Mjechela z Pěskc, 518. Khata Pjechec z Pozdec, 519—522. z Khróscic: H. Wičazowa, J. Rychtař, Jurij Walda, Jakub Česla, 523. stud. Jak. Renč z Prahi, 524. Pětr Kudzela ze Smječkec, 525. Jan Knebl z Haslowa, 526. Jakub Póčeř z Hórkow, 527. M. Lawkusowa z Lusča, 528. Marija Hórbankec ze Sulsec, 529. Marija Krawec z Bošic.

Na lěto 1881 dopłaci: kk. J. Rychtař z Khróscic, Pětr Holka ze St. Cyhelnicy.

Za cyrkowej Wutroby Jēzusowej w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadzena daň wučinjeſtej 59,638 m. 55 p.

K česci Bożej a k spomoženju dušow su dale woprowali: z Khróscic wěsteje winy dla 1 m., žona ze Šunowa 40 m., Michał Mjechela z Pěskc 2 m., njemjenowana z Delnich Sulsec 3 m., ze Šunowa 3 m., M. H. z St. C. 1 m., njemjenowana 1 m., njemjenowana z N. Wjeski 3 m., swojba R. z J. 9 m., njemjenowana z Kh. 5 m., z Hory 15 m., njemjenowana z Kh. 1 m., z Dreždán 2 m., z Konjec 3 m., Marija Wa. z Khr. 500 m., H. Sk. a M. Zy. 500 m., Pětr Delenk z Wutolčic k česci Wutroby Jēzusowej 10 m., přez kantora Jakuba Šerca z Khróscic krupčanski prōcession na křižowym puću nahromadzene 41 m. 50 p., P. T. z Różanta 9 m. 45 p. a zbytk při zaplaćenju 30 p. — Hromadze: 60,784 m. 80 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadze: 8270 m. 60 p. — Dale su woprowali: N. k česci s. Józefa na wěste měnjenjo 50 p., H. z Dreždán 2 m., z Pěskc 2 m., R. z Dreždán 2 m.

Hromadze: 8277 m. 10 p.

Za powodzenych: H. K. 3 m.

Zapáč Bóh wšem dobročerjam!

Pola Franca Jāniča, zwóista pschi serbskej cyrkwi, a pola Jakuba Bjenki pschi tachantskej cyrkwi su nětko kózdy čas za 5 pjenieżów dóstacj wjecžatka

s. Marija Maczec dobreje rady

ze serbskej modlitwou abo w trochu wjethchim formacze bjez modlitwy.

W redakcji Kat. Poſoła je za 1 mark na pschedan:

Khrónika Kulowa, města a wojsady.

Z mnohimi powieſzemi ze serbskoho a němſkoho kraja spisał Franc Schneider. Budyschin 1878.

Czjščej Smoterjec Inicjaticejhercne w maciejszym domje w Budyschinie.

Katholicki spor

Wudawa so
prěnu a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósće a we knihařni
1 m. 70 p.

Sudowy časopis.

Wudawany wot towarzſwa SS. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Cislo 11.

2. junija 1883.

Létnik 21.

Starość chłopońskiego naroda.

Dale a bóle pschedobýwa so wschudże pscheswědečenjo, zo zbožo a powšchitowne derjemeczo cyklych kralestwów z wjetšcha zaleži na tym, zo ma kraj dobre, strowe a wěste burſtwo. Je tomu cyle tak. Pschetoz burſtwo jako kruče zaſydlene je koreń cykloho wobydlerſta. Hdyž so te po wschelakosczi rjemieſta, pschetupſta a drugich wuwianijow towarzſchnož žinjenja mienje bóle pschemenja a hiba, je bur na swoju brózdu zwiazań a zakladnij, wobſtajny džel wobydlerſta krajow.

To su we wschelakich časach tež pak bóle pak mienje jaſnje spóznali a po tym cziniли. We prěniſkim padže su že spomóžnymi zakonjemi burſtwo wobkručili, a hibanju abo pschemenjenju we rólniſkich wobſedzeňtwach po možnoſći zadžewali. We swobodniſkich, abo prajm hydom liberalnych časach pak su tajke spomóžne zadžewki, kotrež maja ſchłodnomu pschemenjenju wobſtejacych kublów a ležomnoſćow wobaracz, wotſtronili. Tež naſch čas na tym czepi.

Hladajmy, zo to lepje spóznajemy, na naſch luby narod. Hdyž je w času naſzych džedor a předy z kublami a wobſedzeňtwami so takle zahadžalo, kaž w naſkim času? Besche tehdom njepovalnitie prawo: Kublo dže nje pschemenite na potomnika, z wjetšcha na najmlodschoho, a zakonje běchu tajkomu prawu w hódz. Tak běchu a wostachu kubla cykle, kaž woſoby same za ſo, zo kózde ſwoje ſamjne mieno wobkhowa, hdyž tež wobſedze ſo ménjeſche. To je nětko z wulkoho džela hinač. Nowiſche zakonje dowoleja, zo ſmě ſo tſeczizna kubla rozpschedawac̄. Tola z tajkim experimentom, kotrež wſchak drje je, kaž radu pschedam, w něcžiſkich wobſtejeniach druhdy njewuwijomny, je cyłomu wobſedzeňtu ſmijertna rana dyrjena. Dwě tſeczizne, kotrež ſtej wostaloj, žadatej z wjetšha podobnje drohe hoſpodarjenjo, runje tak wjèle ejeledže a rólnoho ſkotu kaž předh cykle kublo, wužki ſu ſkoro cyle jenak wulke wostale, — ale tſeczizna wunoſčkow je ſpanyla.

Najwjetsche schkodowanjo naschich kublow a dobrych žiwnoſćow pak je z tym zaſtupilo, zo moža tež cyle roždželene, do ſchlebjertow rožrežane abo rožſchlahtowane byč, hdž to gmejna dowoli. Tak je ſo ſtało, zo ſu w běhu někotrych ſetdžefatkov mnohe kubla ſo zhubile a w někotrežkuſi wšy ani měſtno wjac znac̄ nijeje, hdž je ſtało. 50 kublow w naſchej katholskej wokloñoc̄i ſamej, kotrej ſu ſo na tele waſchnjo zhubile, ſnadž njedosaha! Koždy widži, zo je z tym exiſtenca naſchoho ludu wobhrožena. Jeſli naſch lud jeno rólny, kif w rjemjeſlu zaſkad ſwojohu wobſtača nima, dyrbi tež rólny lud wobſtač, zo by dale wobſtač. Dyrbi pak hladac̄, zo by w dobrým, bjezstaroſtnym čaſnym poſtajenju wobſtač. Dyrbi tohodla ſtarosc̄ eylóho naſchoho naroda byč, zo naſche kubla a wobſedženſtu, kotrej ſu ſo hiſczeče zdžeržale, njezranjene a njepſheměnité wobſtanu a zo w dobrýh wobſtejenjach wobſtanu. Potom naſch cykl lud wobhlowa ſwoj strowy, naturski zaſkad, potom daſi Boh ſo njedopjelni, ſchtóž bych ujohu njepſhceželojo chyli, zo za tak a tak wjele lét žadyn Serb wjac njebudže.

Njech ſo na to njedžiwa, zo ſu wobſedženſtu po wſchelatich pſcheměnjenjach w naſchich rukach wobſtače. Njezaronjomuna ſchfoda je a wobſtanje, zo je z kublami telko ſwójbow, kotrej ſo mjenje bóle derje namakachu, k zhubjenju ſchlo. Dale njeſtu Serbja wuzitk tamnyh pſheměnjenjow, kotrej ſo z kublami ſtaču, ſežahnuli ale cužy ſchlahtarjo, kotsiž ſmjetanu wuzberawſki ſo ſmějo pſchihladowachu, kaž ſo wjeſni wo czeníce mloko torhachu a z drohimi pjenjezami plazachu. Pſchetoz njebojoznych a zmuzitych ſerbſkých hoſpođow njeſtym wjele měli, kotsiž ſu ſo, hdž bě na jene kublo njezbožo założene, woprowali a je kupili — nic k swojej ſchfodze, kaž je naſ nazbonjenjo wuziſto.

Wěm drje, zo je wo tutych wěcach ſo hijo wjac króč piaſto; to pak nje njewožeržuje, zo zaſ ſwoj hlōs požběhnu, pſchetoz „ſto króč wopſjetowane czechnie“. Hdž bych tóule a podobne naſtawki nicžo dale njewuſkuſkowale hac̄ to, zo ſo cykl lud wofrutej nužnoc̄e, naſche kubla njezranjene wobhlowac̄, pſchewědeži a po tym tež cykl lud ſo pročujeuy, ſuň hijo doſež dočpeli. Haj, njech ſo ſtara kóždy za zdžerženjo ſwojohu kubla ze wſchěmi woporam a njech ſo ſtara cykl lud za zdžerženjo wſchěch kublow. Wſchě dowolene ſredki dyrbimy w tym naſtupanju naſložowac̄. Dowolam ſebi tudy někotre myſlizki wuprajiež:

1. Džerž ſwoje kublo abo dobru žiwnoſć ſe wſchej pröcu, z kóždym woporam a zapjeraj ſo pſchecživo pſchedacžu hac̄ do poſlednjohu wokomika. Schtó wě, hac̄ eže Boh ſtovnežije tola z nowa njepožohnuje, zo ſo zaſ brjoha pſchimijes. Ty ſy winowath ſwoje kublo zdžeržec̄ nic jeno ſebi a ſwojim potomnikam, ale tež cyklomu naſchomu ludej.

2. Syli w nužy, njehańbuſ ſo to wuznac̄ w cyklum ſwojim zažerženju, we wſchém ſwojim wuſtu poſowanju: wulutowac̄ móže ſo jara wjele, hdž cžlowiek chce.

3. Njemóžeschi ſo požcženja wuwinyc̄, wobhlaďaſ ſebi derje, wot koho, kaž a pod kajfimi wuměnjenjemi ſebi požcžiſh; ty wěſh, zo je „wechſi“ někomužkuſi hijo ſchiju zwinyſ.

4. Hdž pak pſchedacžo kubla ſo wjac wotſtorcžic̄ njemóže, njech tola gmejnh na žane waſchnjo cužomu ſchlahtarzej do wšy njedabža, njech nje-dowola nikomu, kublo kupic̄, kif nima wolu je ſam wobdželac̄.

5. Njech džen ſebi někotry Serb, kif móže, zwéri, kublo na ſwoju ruku kupic̄. Mamy džen pſchiklady, zo Boh tón ſenjez tajfich žohnuje a zo ſo njedopjelni, ſchtóž tajfomu radý praja, zo „wo wſcho pſchimidže“.

6. Ma-li so kublo wotedacž, njech so — kaž daloko zakonje to dowola — woteda tał, zo móže nowy wobśedżer je dżerzecž. Zo wščě džecži jenak wjele dostacž njeniža, je wěste, hewak by kublo kózdy krócz so pschedacž dyrbialo.

7. Tajch pał, kotsiž potomnikow nimaja, njech tola z cžasom na to mysla, zo z testamentom swoje kublo do wěltych rukow pschedepo-dadža. Woni su to swojemu ludej winowaczi. Hewak pschiūdże po jich smierci zawěscze kublo na pschedaní. Potom budže z wobśedzeństwom zle za-thadżane, abo wone pschiūdże do rukow, kotrejž je woni za živjenjo nihdy pscheli njebytchu. — Wščak z tajkim testamentom so nicžoho wotrjec njetrje-baja. Je-li pał testament czinjeny, je pschichod kubla zawěsczeny.

8. Rjenje a rozmijie by bylo, hdj bytchu hospodarjo, kotrejž je Bóh samse džecži zapowjeł abo zas wotwoał, cuže džecžo za swoje pschijeli abo adoptirovali na pschikkad z pscheczelstwa abo druhe džecžo, kotrež jako pěkne znaja. Te mohli sebi derje woczahnyč za dostoynoho nastupnika we swojim kuble. Wščha cžescž slušcha tym serbskim hospodarjam, kotsiž su to hžo dokonjeli!

9. Schtož posledni ſredk zdžerženja kubla w našich rukach nastupa, by najlepje bylo, hdj bytchu wobſtažo kubla hnydom zakonich zawěsczili po waschnju wulkich majoratskich kublow, kotrež so pschedacž njeniža, ale z jeneje ruki do druheje du, a zo trjeboj do wopacznych rukow nejschiūdu, mohlo so hnydom postajiež, zo móža jeno katholyc Serbja, kotsiž móža serbscy rēczež, do jich wobśedzeństwa zaſtupicž, kaž na pschikkad tež fundacija njeboh dra. Małhra sebi to žada.

10. Ma-li kublo abo druhe wobśedzeństwo so pschedacž, nejschedajce je knježim! Z toho nastawaja wulke kubla abo knježstwa, kotrež wščo wo-toto so hrabaja, a pôdla kħudy dželacžerski lud, „proletariat“, kotrež je nužo-wany pola knjeza dželacž — husto doſč za hubjenu mzdu. Tak nastawa nowe njerwolnistro ze wščemi zrudnymi za cyhy lud schłodnymi njedostatkami. Kózdy mě, kak pōčezimoscž a moralnosć wotebjera w tej mérje, w kotrejž liczba czeledze na jenym wulkim dworje abo dželacžerow pschibjera, kotsiž dyrbia hromadu zatłoczeni bydlicž. Je doſč znate, zo stare romske kejžorstwo swojemu padej napschecžo zrawiesche, hdjž tam podobnje někotsi wulcy pjenjež-nich wščo pokupiwschi wulke ležominoſče (latifundije) do swojeje mocu dostachu a powschitkownu kħudobu rozmnožachu.

11. Wjele bóle njech našchi cžescžomni burja, živnosćerjo a druzy wob-sedžerjo na to mysla, zo tu abo tam wulki dwór abo fórbark kupyja. Hdjž je so to hžo stało, su ludžo bórži so brjoha pschiūmli.

12. Někotry dobrý hospodar ma pjenježy nahromadžene a pôdla wotroſczenie džecži. Schto bliże leži, hacž zo kublo, kotrež na pschedaní pschiūdże, za jene džecžo kipi, kotrejž so na nje woženicz da. Byrnje mlođaj čłowjekaj něčto dołha na swojim kuble zdžeržakoj, móžetaj z někotrej prou a z lutowacym živjenjom bórži z njoho wulēzež. Tak bytchu pjenježy zawěscze lepje nałożene bytce, dyžli z tym, zo je na njewěste wupožcza abo do khablathych papjerow tykni, pschi kotrejž lepsche spóznacžo druhdy psche-požde pschiūdże.

13. Chłomu našhomu ludej dyrbi na tym ležane bytce, zo kózdy, kig je kublo wot nana doſtał, je džerži, zo so po tajkim tajke mandželstwa

njewjazaja, hdjež mataj nawoženja a njewjesta kóždy swoje kublo abo dobru žiwnoſć. Dokelž so potom nimale kóždy raz jene kublo pscheda, je na te waschnjo w Serbach hižo wjele kublow so pak cyle zhubilo, pak jara ſtažko. Hdny by pak hdje hižo tak bylo, zo ma hospodar dwě kuble, njeh jej tola džerži po možnoſeži wobě tak dolho, hacž jene džecžo njewotroſče, fotromuž mohl je dacž.

14. Najwažnišchi ſredk pak je a wostanje: zhromadny duch, dobro-pſchejaca luboſež a kſchecžanske zmýſlenjo abo wotpotoženjo a ſkónčne pſchewinjenjo staroho zasakloho njepopſchecža a zawiſcze, kotrež ſu Serbam hacž dotal najwjac schlodžale. Njech pſchecfamu prajenja kaž: „Njech ſo tam powiſnje na tu gatliju; njeh hlađa, zo ſwoje pódla nježhubi“, a podobne, njeh njefanje ſo wjac, kaž ſuy ze ſwojimi wocžemi widželi, zo Šerb cužbnitej za tuňsche pjenjež pſcheda, radſcho hacž fuſodej abo wjeſnomu. Budžmy kſchecženjo a katholſey nic jeno w cyrkwi, nic jeno ze ſłowom, ale we žiwjenju a ze ſkutkom!

D o ſ l o w o .

Dokelž je tale wěc tak nimlo měry wažna za wobſtacžo cyloho naſchoho ludu, njeh „Kath. Poſoł“ na wſchitkach derjeměnjačych dwoju prôſtuň ſtaij:

Naſch Poſoł ma powołanjo wo wſchitkach naſchich naležnoſežach ſtajnu ſtroniku wjescz a ſchodus a nježbožo wot naſchoho ludu wotwobrocžicž, hdjež žane hrozy. Tohodla by ſo mi pſchihodne zdalo, hdny by Poſoł

a) wozjemiš, hdny je hdje na žane kublo tajkele nježbožo za-kožene; Poſoł by mohl z napominanjom abo z radu dobrých ludzi hiſhce wotwobrocžicž, ſchtož ſo pſchihotuje. Tež by ſo nam pſchisprawne zdalo, zo by Poſoł do ſwojeje ſtroniki kóždy raz zapisał, hdny ſu hdje k ſchodus cyloho naſchoho ludu kublo pſchedali.

b) Wozjeweže pak tež, hdny je učhto ſo woprowaſ a kublo abo druhé dobre wobſedzeniſtwo kupil abo kupiž pomhał, zo by w naſchich rukach woſtało. Mjeno tajkoho ſvérnoho Šerba a tež mjeno tajkeje wſy je doſtojne, zo ſo za wſchě čjaſh z čjeſežu wobkhowa.

So rožemi, zo netko wjac na to ſpominacž njemóžemy, ſchtož je ſo k ſchodus naſchoho ludu hižo ſtało a wjac wobrocžicž njehodži.

Pſchispoſiſenje redakcije: Šlawa za tute namijeti! Redakcija budže kóždy čjaſh džakowna za tajke wozjewjenja, tež za dalsche rozwuežowace abo k dobremu radžace naſtaſki.

Najwječniſhi ſakrament w zmohach.

W Pyrenäach, horach, kotrež mijez Schpaniſkej a Francózskiej naturſku mjezu čjažnu, leži na francózskoj ſtronje w kraſnej dolinje měſtacžko Orthez. Tam běſche pſched ſetami mała ſwójba bratrow z rjada ſvj. Franciſka; jich malý klóſchtr ležesche z wonka města pſchi torhacej rěcy Gave. Běſche tehdom runje zbežk ze ſtronu kalvinſkich Hugenottow naſtaſ. Tež hacž do Ortheza běchu zbežkarjo ſo dobyli. Žónu wjecžor, woſoko 8 hodž., zaſkyſchachu njeſchlođni mnichha, kotsiž běchu ze wſchěmi wo měrje a w pſcheczelſtwie živi, hrózne woſanjo: „Smjerež papistam!“ Z mocu bu za zwón torhane: zbežkarjo běchu pſched klóſchtrom, wobdachu ežichu ſwjatnicu a bóržy dobychu ſo do wobhydlenja

njebrónithy minichow. Dolho njetrajesche a krawne džélo bě dokonjane. Někotři kapucinarjo buchu z mječzom morjeni, druzy na ihčežepowcu spaleni.

Tento jedyn hiščeze pobrachjowasche, joho wotrodženych ze zašakej hidu pýtachu: běsche to guardian kloštra. Tón běsche, hdyž ſo zbežkarjo do kloštra dobuchu, do cyrkwe bežał, zo by najswjecžihi ſakrament ſhował. Kunje běsche jón z tabernakla waž a chysche z nim čekeňcž: tu walichu ſo někotři njeckhmanich do cyrkwe a guardiana z najswjecžihi wuhladawſhi z džiwnej mocu na njoho padzechu, zo bychu jomu ciborium (kheluch) ze ſwjathni woblakami z rukou wudreli. Chychu z najswjecžihi bjezbózne zahadzecž, kaž běchu tež druhde hido ežinili. Tola guardian běsche ſvjate ſudobjo k swojej wutrobje pýchitkóej a z rukomaj, na kſchiz zamknjenymaj, je tak kruče džeržesche, zo žadyn ze ſylnih njepešcezelov, ani wýchitc hromadže jomu je wutorhnež njemóžchu. Pscheznaturſa ſvinoſež běsche jomu w tutym zatrachnym wokomínenju wot Boha wobradžena. Tu jedyn z tajſej mocu guardiana na hłowu dyri, zo tutón hnydom ſo hromadu ſypny; druzy hiščeze z mječzemi joho wutrobu pýcheklóchu. Za někotre wokomiki bě guardian morwø. Ale tež morwø marträ ſvjate ſudobjo kaž ze želesznymi putami k wutrobje pýchizamknjene džeržesche. Mordarjo tohodla čjelo z kheluchom do hľubokeje a torchaceje Gave ežijnemu. Tola, ſhoto ſo ſta? Čjelo, kotrež do wody ežisnjene bě najprędy ſo podurisko, pozběhny ſo zaſu a ležesche netko na zmohach kaž na ložu. Šwjaty mér běsche na woblicžo morwoho wulinjeny, ruch pak na kſchiz zamknjenej hiščeze džeržeschtej najswjecžiſte. Čjische kolebajo njeſechu zmohi marträra z Bohom na wutrobje dale. Za nim bězecž a joho zahacžiež njeverjachu ſebi wjac njeđečinej; běchu nad tajſim džiwom kaž woprótnjeni. Tež druzy ludžo wuhladachu tónle džiw. Tola tež woni njezwéřichu ſebi morwoho z najswjecžihi na joho pucžu zaſtajicž abo najswjecžiſhoho ſo dótkaňcž, ale pýchewodžachu z kóždoho boka z pobožnymi modlitwami a khérluschemi płowace čjelo morwoho kapucina. Tak ſo pýchiblizowasche městu Bayonne, ſta a ſta woſobow rozmnožihi procession a buchu ſwědkojo wulkoho džiwa. We Bayonne ſtejſeſhe kloſtir tohosamoho rjada tež blízko pýchi rěch Gave. Hdyž bě čjelo hacž k tomu dojelo, bu pomaku ze ſriedž rěki wot zmohow k brjohej donjesene a tam zaſta, hakož by chylo prajicž, zo chce tu wotpocžink namakacž. Mjez tym běchu týsach pýchihladowarjow pýchistupile; nictó pak njezwéři ſebi morwoho měchnika ſo dótkaňcž, kotrež najswjecžiſte njeſech. Dolho njetrajesche a běsche egle město na nohomaj: kóždy chyſiche džiw wohladacž. Modlitwy a Boža khwalba roznoschowachu ſo w njewoſahnitych ſylach ludu; wýchitc wołachu horliwie: „Khwaleny a z džakom čjeſečený budž na jajswjecžihi ſakrament woſtarja, wot netk hacž do wěčnoſeže!“

Hnydom bu procession tworjeny, kotrež z hłowneje cyrkwe biskop ſam nawjedowasche. Wsche zwony cyloho města zazvonichu, khorhowie ſo zmahowachu, duchowni, wýchitc pýchedſtejcerſtwa a rjemjeſlne towarzſtwa wuzéhniſechu, hakož by ſo krále mělo napſchečež ežahnycž.

Hacž k rěch pýchizahnywſhi zbehnýchmu čjelo marträra, kotrež najswjecžiſte čjelo Khristuſowe pýchec hiſčeze kruče z rukomaj džeržesche, z wody a z lohſej prou wotewza jomu biskop netko najswjecžihi ſakrament, kotrež běchu ežrjoda mordarjow podarmo ſo prówowali jomu z rukow wudrečž, a dojneje jón z wulkej ſwjatočnoſežu do biskopſteje cyrkwe. Tam ſo tawny ſpudžiwny kheluch hiſčeze džensniſchi džení pokazuje. Marträrowe čjelo pak bu kaž drohotny poſkad w cyrkwi franciſkanow ſwjatočnje poſhwane.

Krónowanjo russkoho kejzora

je za cyłe russke kejzorstwo a sobu tež za Europu dość ważny podawł. Niedzielu 27. meje je sebi w Moskwie sydomnaty knijeżer z domu Romanowa, kotryž wot lěta 1613 w Russkej knieži, po swjatočnym žałbowanju krónu wulko ho kralestwa na hłownu stajil. Njehodži jo dość wovisacž wšcha pycha, wšcha krańscž, kotraž so pôdla pokazowaſche, njehodži jo do krótkoho naſtawka ſtłocžicž, kaž wjele a kaž wulcottnych swjedženjow je město Moskwa w tychle dňach woſladało. Tute stare město z tak mnohimi cyrkwiami a kultotwarami same na sebi hižo zajimawu napohlad ſkicža kózdomu wopytowarjej: ſajki hakle běſhe tónle napohlad netkle, hdvž bě wšcha pycha russkoho kejzorstwa w nim zjenoczena! Wsche europiske staty, sama ſewjerna Amerika ſu zapóſlancow k wulcottnej swjatočnoſci ſtali; tež ſwiaty wótc ſam da ſo z nunciom Vanutelli zaſtupiež.

Dokho je Alexander III. čakał, předy hacž ſebi krónu swojoho nana, kž 13. měrca 1881 tak zrudnu ſmierž wot njeſpojonych poddanow namaka, na hłownu staji. Tola krónowanjo běſhe političey njewuvijomne nuzne; pschetož jeno w žałbownym a krónowanym caru ſpóznaje wěriwy Rus swojoho woprawskoho kniježerja. Cyrkwiſki wobrjad žałbowanja a krónowanja je tež tohodla cyłe nuzny, dokelž maja Ruſijo swojoho kejzora tež za duchownu hłownu swojeje (ichimatisleje) cyrkwe. Tohodla tež officialne knježenjo carowe ſo poczina hakle z krónowanjom a jenož džecži krónowanego cara maja prawo, russki trón herbowač.

Zadyn kniježer nowiſhoho časa drje pod tak zrudnymi a straſchnymi wobſtejnoscžemi ſebi krónu na hłownu njeje ſtajał, kaž Alexander III. Straſchna a khrobke wuſtupowanjo nihiſtow je wšchem dość znate. Tohodla ſo dokho čas tutoho ſwjedženja tajny wostaji, a najwobſherniſche zarjadowania psche-čzivo nim běchu nuzne. Cyka železnica wot Pětrohroda hacž do Moskwy dyrbjeſche wobledźbowana bycz, týchac a tysach tajnych policiſtow wobbdawacu woſobu kejzora, zo bych u jeho zakitali. Tola hroženjo mordařskich nihiſtow, zo chcedža krónowanjo z nowym attentatom ſkazycz, jeli ſo porjedženjo dotalnogo knježenja njeſtanje, njeje ſo dopjelniko. Čzah kejzorowý do Moskwy (ichtož bě pječza najstraſchniſche) a cyka ſwjatočnoſć krónowanja dokonja ſo byz wſchoho zadženka. Najſterje ſpóznachu nihiſtovo, zo by taſki wuſtup jim jeno iſkodžat; na straſnej khrobkoſci a zvažnoſci wſchał jim njeſpobrachuje, kaž wěmy. Boh zwarnuj kejzora a jeho mandželsku, kotraž ſo všchi cyrkwiſkih ſwjatočnoſczech jara pobožnaj wopokazaschtaj a kotraž mataj powſhirkownje ſwědeženjo čjeſčomnogo živjenja, tež dale. Boh wobradž pak knježerzej tak wulko ho kejzorstwa tež tamu mudroſć, kotraž kralestwa twari, nic jeno we powjetſtvenju zwonkowneje mocz ale woſebje we ſpotojenju a znadobnjuowanju doŵerjenych ludow, zo by tež tónle wulki kraj zaſ k měrej pschiſho. Čim wjeselsko tele z powſhirkowneje kſchecžanskeje luboſcze wuſhadzace a nuzne pschenjo wuprajamy, dokelž je kejzor Alexander III. z Romom cyrkwiſki mer wožamkuje, hacžuniž katholiskej cyrkwi w Russkej hiſceže ta doſpołna ſwoboda data njeje, kotraž je jej trebna, zo by ſwoje powołanjo dopjelnicž mohla. — Kejzor je manifest wožjewit, w kotrymž wón z pschiležnoſci ſwojoho krónowanja wſchelake wołženja dawa, woſebje ſpuscheženjo zaſtathych danów a khostanskich pjeniez, tež woſhnadženjo někotrych (politiſkih) złostnikow. Poſledniſche woſhnadženjo ſo někotrym hiſceže pschejara woſmije-ſowane ſda.

Człowiek a Sztom.

Wósmym stanem.

(Pupki, łopjenia, kęzienia, płody.)

Sztom czeri najpriyedy do pupków a łopjenow, pozdżischo do kęzienia a pichinjese skłoneżnie płody. Podobnie ma so z człowiekiem. Pupki runaja so piękny mi myślami, któreż dusza we siebi podjima, łopjena pchistojnym ręczam, kij so wjedu, kęzienia su dobre pchadewzacza, płody pał dobre skutki. „Kożdy dobry sztom niesie dobre płody.” (Mat. 7, 17.) Wyslijscy-licy pchi siebi: „Boże tola, hdy wotrjeknu so prózdnosców sweta, hdy wostaju so hręcha” — hlej, tu czeri dusza do pupków. Koż so dżeczi rady na płodach wotkhwewja, tak je dobry pchiklad pobożnych z cyrobu słabym. Alle beda tola, kejko sztomiow niesieji w zahrodze Bożej, kij drje pupki czerja a zakrzewaja, płody pał njeprzypomina: to su czi, kij dobre siebi wotmyśla, je pał żenie niewuwjedu. Pupki a kęzienia zawutla pod mróznym wětrom a dusza pod dyhom hada, wo kotrymž pisane steji: „R njebiesam postupiu, wylsche hwězdow Božich powyschu swój trón a na horje śluba буду bydlicz na stronje sierwnej.” (Jes. 14, 13.) Tajke horde wětry zahubia wscho: pupki, kęzienia, płody — pěknú myśl, swiate pchadewzacza a najrjensze skutki!

Z Luižic a Sakskieje.

Z Budyschina. Ze zapozdżenoho dopisa wo chróscianſkej primicy, kotryž myž z Radworja dostali, dyrbimy tola niektórych ważnych słowa wocđiszczeję, dokelž naszhe serbske družki nastupaja. Czeleczomny dopisowar praji: „Na duchowniskim kwasu we Budworju widżachmy też z wulkej wjełosoczu wylsche hiżo spomnienych małych druzłów wulku mnohość wotroścanych druzłów, a je to wosebje kħwasby hōdne, dokelž pchi naszych serbskich kwasach so we nowiskim času zda, hafoż bychu so naszhe serbske kniežiny tuteje drasty hanibowale.” To je cyle prawje prajene! Zo z tajkim wotlakowanjom naszych kniežinow wot druzciszta so jeno njeprzadnym holcam, któreż taunieje druzejeje pchi wjac nosycz njesmeđa, k woli cžini, je pchadewczenjo wszech cžestnych žónskich.

— We Wotrowje so mějska pobożność cyle po knizy „Pobojny spěwar” dżerži. Lud spěwa lauretańsku litanię cyle prawje a cžisze po Łaczoniskim originalu a wotmołwja měschnikę w cžistej serbskiej ryczi. Smu pchadewczeni, zo bychu so pobożność a spěw w porjedżonej ryczi w frótkim časzu wschem zalubile, kotsiż někto hiszczęce na tym spodobanju nimaja, schtoż kaž „nowa serbska rycz” klinči; schtoż pał „stara, dobra serbska rycz” rěka, je husto wosebje w naszych modlerskich njejerbske, dokelž su někotni, kotsiż do serbskich pchadewzach, husto němski a Łaczoniski lepje móhli hac̄ serbski.

— Lětusche generalne wuzběhowanjo w Budyschinje změje so 4., 5. a 6. junija, w Biskopicach pał 7. junija.

Z Marijinošo Dola. Swiatkownu wutoru dopołdnja w 11. hodzinje pchadewczeni měschczeni z Ostriža nowej abbatissę knieni Hanje na swiatoczne waschnjo swoje zbożopchęcia. Běsche to dolhi čah ludži. Na předku džechu

hudźbnych w rjanych uniformach a z khorhowju, za nimi pał wotdzelenjo wo-brónienych miedzianistich tſelcow, potom rjemieſliske jednoty (innunki) a wusłuzeni wojacy, na to wuczerjo a sobustawu tamniſchoho bratſtwa z khorhowju a gmeinſcy pſchedſtejerjo woſolnych wsow, ſkončne zaſy wotdzelenjo tſelcow. Pſched abtownju zaſta cžah, tſelcy praſentirowachu a hudźbiuſch hercowachu. Mjez tym zo deputacija k hnadnej knjeni do abtownje zaſtupi a zbožopſchecza wupraji, wunjeſe ſo wonka pſchi ſwiedzeńſkim cžahu tſikročna mócna „ſlava“ knjeni abbatiſſy a cyłomu konventej, kaž tež k. probſtej a duchownſtow. Tule ſlawu hudźba rjenie pſchewodzefche. K. wobzamſnjenju ſpěvaſche zhromadzeny lud ze zahorjenjom ſakſku hymnu (Krala Bóh požohnuſi) a ſwiedzeńſki cžah wopuszczeſi z hudźbu zaſy klóſchtyrſki dwór w prjedawichim dobrym rjeđe. — K. tomu, ſchtož je luby Boſoł hžo powjedał, cheu hiſcheče pſchiſpomnicz, zo je nowa hnadna knjeni ſchwoſta ſwojoho imena. Anna I. zemjanka* z Oppal w Reichenawie knježesche 1360—66; Anna II. zemjanka z Lutic w Reinersdorſſe 1468—72; Anna III. Friedrichec z Liebenthala pał 1650—90. Tale natwari nimale cykly klóſchtyr po wulkim wohenju na 22. augusta w léežje 1683 (potajkim pſched 200 létami) znowa tajki, kajkiž někto ſteji. Bóh daj, zo by tež Anna IV. tak doſho a w tak měrnym cžaſu knježila, kaž tehdom Anna III. To daj Bóh!

V. J.

* Poſlednja abbatissa zemjanka běſte Katharina III. ze ſwojby Nosticow (1540—1558). W prjedawichich cžaſach běhu jenož abo zwjetſcha zemjanki, a to najbole z Lužic̄.

3 chloho ſwēta.

Němſka. Wujednanja pruſkoho knježerſtwa ze ſwj. mótcem ſu ſo na ſpodiwnie waſhniwo wobrocziſle, kaž to žadny cžlowiek wočkaſkowal njeje a wočkaſowacz njemöžeſche. Zo by ſo to levíje ſpóznało, dyrbiny ſo na wumiczo tuſich wujednanjow z Rómou dopomnicz. Najprjedy běſte ſwj. mótc Leo XIII. němſkomu kejzorej píſał, a tutón wotmołwi: Moje knježerſtwo je zwólne, frute a njeſtſcheczelſke zakonje napscheczo kath. cyrkwi trochu pſchemenicz, hdyž katholſka cyrkej zwoli, zo ſo jeje duchowni ſtatej pſchipowjedža (anzeigen), abo ſchtož je nimale toſame, hdyž wona tamne njeſtſcheczelſke zakonje pſchiwozmje. Na to bamž napschecziwi, zo dyrbi pruſke knježerſtwo dowolicz, zo ſebi kath. cyrkej ſwojich duchownych wočehnje, kaž je wona za najlepſche ſpóznaje, a zo ſmědža woni ſwoje winowatoſeſe dopjelnjeſz, kaž dyrbja, bjez toho, zo by jim stat pſchi tym zadzewał, a bamžowym minifter Jakobini poſtaji potom nadrobníſho, zo dyrbi ſo to wſho tak ſtać, kaž je Bismark hžo pſched tſjomi létami ſam žadał; zo w tym woſomku, w kotrymž Róm pruſkomu knježerſtwu něſhto ſpusczeſi, pruſke knježerſtwo hnydom tež katholſkej cyrkwi něſhto k woli ſejmi a wot ſwojich furowych zakonjow něſhto ſpadnjeſz da. Pruſke knježerſtwo žadasche z Rómou hiſcheče drobniche rožklady a Róm jomu teſame poſticeži. Na to wotmołwi pruſke knježerſtwo z piſimom (notu) wot 22. meje, wičitko zaczisnywſhi, ſchtož bě hacž dotal wujednanje, a žadasche, zo ma katholſka cyrkej wiſhitiſh swojich duchownych ſtatej pſchipowjedžicz abo ſchtož je toſame, zo ſo cyle mejskim zakonjam podcžiſnje; a pruſki stat chec ſebi potom rozmýſlicz, hacž chec tute zakonje trochu pſhemenicz abo nic, bjez toho, zo by to lubił. Zwolicz chec won potom Rómie, zo tak mjenowane cyrkwinſke ſudniſtwo ſo pruſkomu miniftrę kulta pſchepoda, ſchtož pał je tohoſla hórsche hacž mejske zakonje, dokelž móže napscheczo katholſkej cyrkwi jedyn cžlowieſ,

kotryž je minister, njesprawnišchi bycz hacž wjac sudnikow, kotriž maja jenu wę dospołnje roszudżecž. Kt̄ druhomu chce pruske knieżeństwo zwoliciž, zo ſo jomu pomocni duchowni naſcheje cyrkwe njetrriebaja pſchipowjedżecž, to ſu mje- niujey taſey duchowni, kotrychž ſtat njeſſiſpoznaſe, kotriž žane zaſtojnſtwo nimaja a žane dochody njedostanu, votaſkim duchowni, kotriž pſched pruſkim knieżeńſtwom z cyka haſko katholſcy duchowni njeplacža, pſchi tym dyrbja paſ ſo wſhitch fararjo abo kaplañojo knieżeńſtu pſchipowjedżecž. Kt̄ nuzy chce ſtat duchowne paſtýrſtwo pſchipowoticž, ale za to wjèle wjac měč, hacž mjeſte ſakonje žadaja; dokelž wón žada zo dyrbja ſo tež dekanajo, generalni vikarajo a druzy zaſtojnicy jomu pſchipowjedżecž, ſhtož w žanych mjeſtach ſakonjach pſchipazane njeje. A ſkónečnuje hrozy pruske knieżeńſtwo w tutej nocze, njecha-li to Rom, potom chce pruski ſtat z thoſtanjom a ze wſhelaſkim ſakonjemi k tomu katholſku cyrkę we Bruskej uzuwacž. Taſk daloko ſteja te węch dženſa, a my drugi króč napisamy, taſk wone dale wotběža. N.

— Wutoru 29. meje wuſadzowachu wo nowym ſakonju, kif ſjemjeſniſfe wobſtejnoscž rjaduje. § 33 řeſa: „Wotbhywanjo rejwanſkich wjefel o w zložujiſe ſo po poſtajenjach krajnych prawow.“ Richter a druzy poſtupnicę chyčhu nětko žadanjo pſchecžiſtežecž, zo ſo „reje za jenotliwe klasy ludu w obmjezowacž njedyrbja“, a ménjeſche Richter mjez druhim tež, zo ſo reje jenicke wjefelo ludu, a přejeſche, zo bychu z rejem wobebite njeſcziwoscž a nje- pocžinku ſo zawiñowale! Kóždy paſ, kif widžecž chce, wě, taſk wopaki wón ma. Tomu tež Windthorſt jara wuſhikruje wotmokli. Toho rycz je do- ſpołnje wopisana abo charakteriſowana z joho ſłowom: „Sym cyle ſpokoſiom, jeli ſo paragraf ſejzini: Kóždy može rejwacž, hdžez, taſk wjèle a taſk doſho hacž chce, ale pſchec we pſchipomnoſci duchownego tam neje woſadyl!“ — Hdž by duchowny tule węc, kotaž Bohužel taſk njeſměrnje wjèle ſchłodny pſchipotuje cyklomu ludej (tež naſhomu!), w ruch měl, a pſchi tym tež ze ſtatnym ſakonjom podpjerany był, by za powſchipowne zbožo a pſchipotnoſć, kotaž ſo pſchi taſkich pſchiležnoſćzach taſk husto rani, lépie starane był!

— W Essene wobdželi ſo na proceſſionje z Božim Čekiem pſhez 20,000 woſobow. Wobkhad traſeſche 4 hodžiny! — W Bohumie běſeſhe wokolo 14,000 woſobow. Wſhudžom bu hordozny ſwiedžen ſo najwjetſchej ſwiatocžnoſćju wobenidzeny. Kaž kóždolétiſje pſchewodžachu w Dreždžanach kral a kralowa kaž tež cyka kralowſka ſwojba a we Winnie kęžor najwjetſzich ſakra- ment. Jeno we Francózskiej je minister wojniſkich naležnoſćzow wo jaſam za- kaſał, na proceſſionje ſo wobdželicž, ſhtož je tam ſo najstarſich čzaſow waſchnio bylo!

Italſka. Swj. wótc je z Boha cyle ſtrowy. W njezbožownej Italſkej pſchipotuja ſakon wo rozwiazoſanju mandželſtwow. Pſchecžiwo taſkej njeprawdže ſu hido biskopija Sicilſteje zhromadny protest zapołożili.

W Belgiskej ſo liberalne wjelki do wowejeje draſty woblekačz pocžinaja; ſu w „neutralnych“, t. r. njeveriwyh ſtatnych ſchulach zawiđenjo katechizma a tež swj. Echijzonow dowoliſli. Nadžijamny paſ ſo, zo ſo katholikojo tam ſlepicž njedadža ale ſwojim katholſkim ſchulam, kotařmž ſo tamne ſtatne ſchule ani pſchipunacž njemôža, ſwěrni wotstanu!

Francózská. Wójna mjez Francózskej a Tonkin-Chinesam i je taſk kaž wěſta, dokelž Chineſojo prózdi pſchipoladowacž njechadža, hdž Francózská tónle kraj do swojeje moch bjerje. Najwjetſhu ſchłodu z toho změje zaſ katholſka cyrkę. Hido je w chineſiskej provincie Yunnanje, kotaž je ſuſodna Tonkinſkeje,

psjehesčenjuo křešćanow wudyrilo; nětoti missionariojo su hižo morjeni a mnozí křešćenjuo zajecjí. Podobna francózska expedicija w lěće 1858 běše zatražně nědbož za katholsku wěru w tamních krajinach. Francózscky generalelojo ležachu tehdom ze swojimi lóžemi 4 lěta a njež nječináchu, hdyž buchu w tym časťu sta francózsckich missionariow morjených. Liczba zamordowaných měšťnikow tehdom wucinjene 123 a wjac hacž 40,000 křešćanow zhubi tehdy swoje živjenjo. Budže Francózska nětko swěrnischa, spěchnischa a mócnischa we zakitanju njevinowatých?

Ze Srđedžneje-Afriki su zrudne powjeseče do Róma psjihisko. Talskny muhamedanski profeta Mahdi wobléhovasche ze swojimi czrjódamí město El Obeid, kotrež ma něhdje 100,000 wobydlerow. Z pscheradu egyptowských wojakow, kotsiž mějachu město zařízal, poradži so jomu, zo je do swojeje mocí dobu. W tymle měsěče běchu tež naschi missionariojo ze sotrami z Gebela a Ruby. Wot nich Mahdi žadášche, zo bychu křešćanſkeje wěry so wotrjekli. Tola wón dosta wotmowljenjo: „Radscho wumrěž, dyžli wot wěry wotpadnycz!“ A spodžiwnje! Mahdi wostají jich na pokoj, tola džerži jich w krutym zajeczu, sobystawu jich wuſtawow pał, wosebje hołcy je wzak a po-hanskim knježím rozdželil. Hižo su japoštokski vikar a dwě sotse z hłodom a zrudobu wumrjeli.

Wschelcizny.

* Czichomyslnosć a jeje myto. Krašna a wužitna je modlitwa: „O Ježuso, czichomyslny a ponižny wot wutroby, sežnū moju wutrobu po twojej wutrobie!“ Tón, kotrež je nas napominal, zo dyrbimy runje težé poccziwośći: czichomyslnosć a ponižnosć wot njoho wuknycz, jei zavěšeče nam wobradži, hdyž joho wo njež prosymy. Krašny psjiklad za to powiedaja nam nowiny, kotrež na žane waschnyo katholske njeisu: W Majlandžje je wuſtaw křešćanſkeje luboſcze, w kotrejž so tacy starí ludžo wothladaja, kotsiž do měšťčzanskich wuſtawow so njeſchivozmú. Pschedstejeki tohole wuſtawa su tak njenowane „male sotry“. Jená tuthych knježnow kchodžesche runje po měšče, zo by po swojim zwuczenju miloſćzive dary za swojich kudsonych hromadžila. Psjihindže tež te klamarzej a proſchesche joho wo jałmožnu. Tón pał so na to tak rozhněva, zo wbohu sotru z cykly mocu njež woczi placny. Zavereno, žadkawje hruby ſkuk! Sotra zblédny a ſkoro so jej zecny; tola býržy zaš psjihindže k ſebi a praji z předadwsczej měrniwoſcžu psjehczelnje: „To je za mne. Tola ſcht oſtanu za swojich kudsonych?“ — Taſta nadobna poccziwośći klamarzej zaš rožom wróči, haj joho zahábi. Nutrnie nětko proſchesche dobrú sotru, zo by jomu tola joho nahloſez wodała. Potom da jej 5 ſirow (4 m.) za jeje kudsonych. — Sotra, hifčeže po cykly czèle težepotajo, dar z džakom psjija a wotendže. To czini werna katholska luboſcž; ta pał njeſwukuje ſo nihdže druhdže, hacž we luboſciwej Wutrobie naſchoho Zbóžnika.

* Za same wottorhanjo roſchtow na wjeczornej stronje kólnskoho doma budže wjac hacž poł miliona markow trěbne! Njetrjebamy ſo po taſkim džiwacž, zo ſo tež pola nas cyrkę tak tunjo njenatwari, kaž wſchēdna kheža.

Uby poſle!

Sym ſo hižo dolho hotował, zo bych Czi wo něčim piſal; hdyž pał k wěch psjihindže, czijnych pjeru, psjhi ſebi myſlo: Je tola prawa hańba, zo ma

jo wo njepozninkach toho abo druhoho njekhuanika pschede wschem ludom reczecz. Tola widzu, zo je to schpatna smilnosc, z muijich hajic, mesto jimi krucze na hlowu stropic, hdz za hubjenjo muohich hladaja.

Mejachim prawje duschnoho zaistojnika mjez nami, rozominoho muza, dobroho Serba — ton bu (hdz, to njesmem prajic) na dobo z dotalneje kuzby do druheje pschedadzeny. W tym czausu wozjewi tez nehdze nekajka wyshinocez (nehdze zadby wieczorneje Ameriki), zo „wobskorzonowce listy“ wjac njepshijuma, kotrej z mjenom podpisane njesju. Potshasach na wokomik z hlowu: „Hm, hm, tak daloko smy, zo ma so wyshinocez z tajfimi wukazami wobarcz?!” — a bory na to nazhonich, zo pschedadzenjo taumnoho zaistojnika z anonyminimi listami, ze Serbow na tamnu wyshinocez poflanymi, hromadu wisa.

Dach wech bycz, dokelz je mi samomu za czaas zivjenja a wosebje w poslednimaj letomaj tejko listow bjez mjena so pschiposkalo, zo to dale fedzbu wjac nimam. Kuwert poslednjoho ma schtempl: Kamenz, 8. 3. 83., Boh we, kajki wuj je jon pisak, a schto je sebi tuton czlowiek „bjez mjena“ wote unije chycl.

Ledma bech tute naschmoranre rynecki njezitane tam czisnyk, hdzeg nichto po nie njepońze (zawalki sebi khowan, dokelz dyrbi sczerny bycz, schtoz chce ročka popadnyc), nastachu rycze, zo su tajke listy „bjez mjena“ slubjenym so pschiposkale, kotsiz bechu hizom na kleichy pschipowiedani, pokne hanjenja a wotradow. Bu mi samomu jedyn z tajfich listow (wo tsoch nem w czausu dwieju njedzelow) pokazany, węzo nemisi pisany, ze Serbow pak wotposlany, kaj recz to sama pscheradzi, a njejszym nihdy na swęze wéril, zo mohla zafalosez, zawiściz a djabolstwo so we tajke merie we wutrobje zaſydlisz, kaj be z lista widzecz. Be to wjely płašanja we swójbie a zrudobu, a zo dyrbi žentwa zaſy — rózno hicz. Dosez sym ludżom ryczez měk, zo tajke listy fedzbu mécz njezměda, a zo mataj so slubjenaj, kotrejuž czescz dotal po wodzadze njezranjena stejseche, kaj stolp na skarostej podlozy, so we merie brac, dokelz z fedzbowaniem na tajke listy nikomu wjesela njenaczinja, khiba-li diabolej a joho pomocnikam na zemi, kotsiz rozunoženjo człowiekow na drugim puczu pytaja, halož we czestnym mandzelstwje.

Schto ménisch, luby Bóšle, by tajke wech we Serbach za mózne měk, a to, zo so tuta khoroſez nic tu a tam, ale tak czasto pokazuje? Smem mjeleczecz k tajkomu czinjenju, abo njeje to hréch a pscherada na chlym ludu, hdz so tute potwory na hánbny kolik njepshiraža!? Schtož spytal njeje, schto može tajki list „bjez mjena a podpiša“ zrudobu do wutrobj a njepokoja do swójbom pschiniec, ton to njewé. Zda so mi tohodla wulki czaas, zo czinjenjo skradnych podryherow domjachoho mera a wofaja z tuthym psched woczomaj wschem derjenienjachy wokryju, a dawam wschem radu: zo woczinischim list, prjedy pohladaja, hacz je żane a znate mjeno podpisane. Zeli nic, njech list njezitaný do njezeye tylnu, njebudža to żenie wobżarowac, zo su we prawym czausu swoju węzipnosć skladzili. Myſlu, zo wo tuthym tez czi neschto zaſlycha, kotsiz su so dotal na tajke „njezestne rjemieslo“ połogili. Zhonju-li, zo tajke zjawne napominanjo nicžo njepomha, postaram so hjo wo to, zo na drugim puczu „počechnje“. Ty wesch, luby Bóšle, zo w tuthym nastupanju ani bojazny, ani na hlowu dyryent njejsym, hdzeg so wo to jedna, wjetšinu derjezem všlenoho ludu pschedzivo skhrobilej zloſczi někotrych schkerjedžakow wobarcz.

Budz mjez tym w Božemje a pschedzelnje postrowjeny wot

Twojoho

Delnič Sukec Hosasa.

Naležnosće našeho towařstwa.

Sobustawy na lěto 1883: kk. 267. Madlena Knežkec z klöštra Mar. Hwězdy, 268. Miklawš Hrab z Jawory, 269. 270. z Wotrowa: wučeř Michał Jenč, Pětr Robl, 271. 272. z Kašee: Jan Smola, Jakub Čumpjela, 273. 274. z Kanee: Madlena Naglowa, Hana Šočina, 275. Miklawš Wjenk z Nowodwora, 276. inspektor Pětr Lehmann z Dreždán, 277. Michał Lipič ze Sernjan, 278. Miklawš Wjesela z Lišeje Hory.

Sobustawy na lěto 1882: kk. 530. wučeř M. Jenč z Wotrowa, 531. Jakub Čum-pjela z Kašec, 532. Michał Lipič ze Sernjan.

Dobrowolny dar za towařstwo: k. inspektor Lehmann z Dreždán 1 m.

Za cyrkę Wutroby Jēzusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadzena daň wučinještej 60,784 m. 80 p.

K česći Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: Njemjenowanej k česći Wutroby Jēzusoweje 285 m., woprawjenske džěci z Wotrowa 2 m. 45 p., J. H. z Wotrowa 3 m., H. K. z Krjepječ 2 m., Miklawš Šuster z Wotrowa 20 m., N. k česći Wutroby Jēzusoweje 100 m., z Bronja k česći Wutroby Jēzusoweje 3 m., wot małoho hólčka z Khróscic 3 m., z ralbičanskeje wosady 10 m., w hoścencu namakane 4 m., z Delnich Sulšec 2 m., Marija Bräuerec ze Sernjan 1 m., Marija Wuješec z Baćonja 3 m.

Porjedzeňka. Wot 9 m. 45 p. z Róžanta w poslednim čisle je 1 m. 50 p. za Posoł słuchało, a je potajkim:

Hromadže: 61,221 m. 75 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 8277 m. 10 p. — Dale su woprowali: Njemjenowanej k česći swjatohho Józefa 75 m., J. B. z Pančic k česći swj. Józefa 3 m., z Khróscic: „Swj. Józefje, proš za nas“ 1 m. — Hromadže: 8356 m. 10 p.

Zaplać Bóh wšem dobrocerjam!

Za zwony twarjomneje cyrkwi su dariili: Ž. B. z Hrubjelčic starým cownym świeźnik, Ř. B. z Konjec dwaj cownej talerjaj, a M. D. z Khróscic stare pjenjezy.

Red.

W expedicijach Katholskoho Poſoła je za 1 marki na pſchedaní:

Marija

Macjer dobrje radu.

Knižka za sobustawy Pobožneje Žednoty k česčenju Macjerje dobrje radu a za druhich česčowarjow s. Marije, rjenje do platu zwijazana ze złotym rězkom a rjanym swj. Mariijnym mjenom na desch.

Pola Franca Jāničha, zwónka pſchi serbskej cyrkwi, a pola Jakuba Wjenki pſchi tachantskej cyrkwi su nětko kózdy čas za 5 pjenježkow dóstacj swjecžatka

s. Marija Macjer dobrje radu

ze serbskej modlitwu abo w trochu wjetshim formacie vjez modlitwy.

Wozjewienjo.

25. junija pojědže procession ze Šlanknowa do Albendorfa w Schle-žyskej, a to kaž loni pſchez Zhorjelc, Luban a t. d. Tež lětša cheedža ſo někotſi z nosheje Lužicich Šlanknowskomu processionej w Zhorjelu pſchizaměnycz a pojedu tohodla z Budyschina z čzahom, kž rano po $\frac{3}{4}$ do Zhorjelu jědže.

Někotſi lonski wopystarjo Albendorfa.

Cžiſkej Smolerječ řužicžiſchezérne w macziežnym domje w Budyschinje.

Katholoski Pos

Wudawa so
prěnu a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósce a we knihařni
1 m. 70 p.

Čudowy časopis.

Wudawany wot towarzista Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Císto 12.

16. junija 1883.

Létnik 21.

Wocžehnjenjo w serbskim duchu.

„Træz dyrbi Serbšto, zavostacž!“ Tak je bašnik spěval a schtó njechal z cyklu „wutrobu jomu pschihlosowacž?“ Maša je drje črjódka swérnyh Serbow, tola tež wona je wot Boha do zhromadžiny narodow stajena, zo by tu kežela po swojim waschnju a plody njesla za ežas a za wěčnosć. Kaž nichtó sam so moricž njeſmě, dokelž je sebjemordaſtvo zatraſhna zlóscž, tak tež cykly narod ma nic jeno prawo ale winowatoſcž, živý bycž a wostacž, za swoje dale-wobſtacžo, ſtrwoſcž a kežew jo staracž, ſchódnym wliwam abo ſtukowanjam, kotrež joho wobſtacžo wobhrožeja, wobarač. My Serbia mam y potaſkim winowatoſcž, zo Serbia wostanjemy, stajnie za to so starajo, zo so njepschestanje dopjelnice horliwe ſłowo: „Serbia Serbia wostanu!“ abo druhe: „Lužica njeſt pschewinjena!“

Smy-li sami takle zmysleni a ežinimy-li po tuthym pscheswědczenju, može drje so nam nijeno dobroho Serba dacž. Tola winowatoſcž saha dale. My tu njeſmŷ wěčnje, do našich stopow maja drugy ſtupacž o tež eži dyrbja tak zmysleni bycž a taž ežinicz. Z jenym ſłowom: Našch pſchichod je stajnie zapołożeny do naſcheje młodoscž! „Schtož ma młodoscž, ma pſchichod“ je dawno pschipoznata wěrnoſcž. Našcha młodoscž dyrbi stajnie ze serbskim duchom napjata bycž, naſchi něhdushi naſtupnic hrybja serbski myſlici, serbski ežuci, serbstwo lubowacž, potom budža tež woni pozdžiſcho horliwi zaſtupjerjo naſcheje dobreje wěch. A zo bychu tajen byli, maja so k tomu wocžahnycž.

Wſchitke wocžehnjenjo je narodne. Trjebamy jeno pola naš do přenjeje lepſcheje ſchule pohladacž a hižo ſmy ſo pschepokazali, tak je wſho na ſublanjo němſkeje narodnosće, němſkoſto naſteženja założene. A tak je to mjenje bhole we wſchech krajach, we wſchech narodach. Schtož je w młodoscži zaſtežepjene, to w połnych létach plody njeſe.

Kóždy hižo z toho widži, zo dyrbi wocžehnjenjo naſcheje młodoscze drje pschede wſhem nabožne, pódla pak narodne, serbske bycž. Cheu tohodla

w sczehowacym někotre zaſadu wuprajic̄, kaž ma wočehnjenjo naſcheje mlo-
doſeže ſerbske byc̄. A tomu chcu w prěnim džele rozožic̄, na czo narodne
wočehnjenjo z cyla ſo zepjera a ſhto wonie je a w druhim džele poſazam
wočehnjenjo w ſerbskim duchu, kaž ma ſo dokonjec̄ 1) we ſwojbje, 2) w ſchuli,
3) w zjawnym žiwenju.

I. Šhto je narodne wočehnjenjo?

1. Ćzłowiek hako towarſchine ſtworjenjo Bože je hižo wot natury na to
poſazany, zo ſo zjenocžuje z druhimi ſwojoho runjeca. Tak ludžo z cžasom
zefitupichu, zo bychu ſo zakitali pschežiwo njepſcheczelam abo džiwim zwérjatam
a twarjachu swoje wobydlenja po tymle wotpohladanju. Tak naſtachu z wjac
ſwojbow wſy, kotrež běchu po ſpóznatej potrébnoſći zarjadowane. (Hſchecze
dženſniſchi džen widžimy woſebje „w Delanach“ powoſtanki tamnych wsow,
kotrež do koła twarjene kaž twerdžižny pschežiwo njepſcheczelam ſtejachu.)
Taſkele zjenocženjo woſobow, ſwojbow a wsow w tej ſamej krajinje bydlachch,
kotiž běchu pschežene wo jenakich zakonjach a k powſchitkownomu wužitku
dželachu, rečka narod.

2. Su ſo w běhu cžasa wſchelake narody wutworili. Su drje jenotliwe
narody we wſchelakich ſamownoſćach pschežene, kóždy narod pač ma tež ſwoje
woſebite. A to zavěſče nejeje pschipadne. Je taſka wſchelakosc̄ wot Boha
dopuſtězena, wona je Boža wola. Hladaj do cyleje ſtworby Božej, hac̄
jeje wulfkoſć, jeje kraſnoſć runje we wſchelakosc̄i njewobſteji? Kaž kraſna
je luka, kotaž ze wſchelakimi kwětkami a trawicžkami bjež liczbę naſche wóczko
woſchewia! Kaž woſtudle by nam bylo, hdyn by kóždy ptacžk jenaki ſpěv nam
ſkyſhcež dał. Ma njebju blyſchež ſo miliony hwezdow a ſkoro kóžda ma
něſchtlo, ſhtož ju wot druheje rozeznawa. Tak je tež mjez rozmornymi ſtworje-
njemi. Sam rozdžel lhuđobu a bohatſtwa je po Božej woli, pſchetoz Rhyſtus
sam praiji: „Rhuđobu zmeječe ſtajnje mjez ſobu.“

3. Tohodla dyrbimy prajic̄, zo je tež wſchelakosc̄ narodow Bóh
do rjada tohole ſweta pſchijał a chce, zo by kóždy po ſwojim waſchnju
tu žiwy był a wobſtał. Zeno hdyn je žadyn narod z njeđuſhnymi žiwenjom
abo z pſchežekluy ſkaženjom swoje zažinjenjo zaſlužil, je jón Bóh wutupic̄
dał. Izraelſki lud je wjac króž wot Boha powołany był, taſki ſud Boži nad
druhimi narodami wuſyjež.

4. Žiwenjenjo narodow je podobne žiwenju jenotliwych ćzłowiekow. Su
narody, kotrež ſu mlodne, ſo zbehaja kaž mlodženc wot wotuzzacej mocy, druhe
zaſ ſpaduja, vegetiruju, haj cyle hinu; potom ſtar za ſtarom, hažka za hažku
wotpadiuje. Wina toho je husto mócnischi narod, kiz ſlabſchi po něčim po-
tlicži, druhdy tež nježbožowny narod ſam, dokež je pocžał „z cuzym ſo dajic̄“
t. r. ſpodobanjo mjez na cuzym waſchnju druhovo naroda a tak ſwój raz
(kharakter) zhubi. Mnoge ſlowjanske narody ſu ſo zhubile; pruſki ſtat je ſo
po nich rozpožožit.

5. Zo moža wyschnoſće z podcžiſchežowanjom narod po něčim znicžic̄,
kóždy wě. Ćžim biele potom z wonka taſke ſchłódne ſukturowanjo narod
pſchima, cžim mócnischi dyrbi ſo narod z nutſkownej kruṭoſcžu pschežiwo
tomu zapjerac̄. Njepſchewatacy pſchiklad dawa nam w tym naſtupanju
polski narod, kotrež je ze wſchelach ſtronow wobhrožen a tola wſchelajnjepſcheczelſte
prudženja witrajo ſo mlodny džerži.

6. Kóždy jeno trochu žiwy narod ſubuje ſwoju narodnoſć, cžecži
a pyta zdžeržec̄ ſwoju ryc̄, ſwoje prawa, ſwoje waſchnja w drage

a celym zjatvnym živjenju, plahuje swoje pismowstwo, abo z jenym słowom pyta wobkhowac̄ cely narodny raz (charakter). Kaž swoich swójbnych bôle lubujem̄, bydlí druhich člowjekow, tak smě a dyrbi tale luboſč̄ so tež rozložic̄ na cely narod, bjez schody křesćjanſkeje ťazne wo luboſč̄ k blízschomu t. r. ke kózdomu člowjekej bjez wuwzaca. Tale luboſč̄ rozpołoži so sama wot so tež na krajinu, w kotrej narod bydlí. Taiskeje luboſče k swojomu narodej, k swojej domiznje mamy doſež pschikkadov. Schtò so njedopomni na nutne žedženjo za wótežinu Židow w babyloniskim zajecu? Krajsny 136, psalm nam woziewja tamnu horec žadoſc̄: „Pochi babyloniskich rěkach sedzim̄ a plakam̄, hdyž na Sion spominam̄; na wjerbę tohole kraja powiñchnym̄ swoje harsy. Kotsiž nas zajathych wotwiedžechu, žadaja spěw wot nas: Spěwajc̄ nam křivalny křerlusch, kiz spěwaſcheze na Sionje! Kaž bychmy mohli kniezowoy křerlusch spěwacz w cuyzym kraju? Želi tebje zapomnju, Jeruzalemje, njech je zapomnijena moja prawica! Mój jaſyk njech so pschilepi k džasnam, jeli na tebje njeſpominam, jeli njebudu Jeruzalem stajec̄ jako přenje mojich wjeselov.” Želi tudy woſebje nabožna wina žedženja za wótežinu, mamy tež my nabožnu winu, swoju domiznu lubowac̄, pschetož hdyž so lepje Bohu služi, hac̄ tudy? Že doſež znate, kaž Čornohórc swoje puſte a ſkaloste hory lubuje, byrnje mohlo wſchudžom̄ druždže so jomu lepje hic̄. Hdyž dalok̄ Kamečadal do Pětrohroda pſchilidže a wſchu kraju, wſchē bohatſtwa tutoho města wuhlada, je drje na křivili ze wſhem tym kaž zaſlepjeny; tola bôrž so jomu poczina ſtyſtac̄ po lubej domiznje a je jomu halle zaſ lohko, hdyž zaſ wuhlada swoju wócowsku budku, z miſchkratym swětkom rybjacoho tuſa ſporje rozwéleſmu. Wſchity znajemy pscheczelnych grotarjow (drátorář). Křhudý „Schlabac̄ka“ (Słowak) dyrbi won do swěta, křuda domizna joho nje-môže zežiwič; a tola hdyž je sebi wbohi něſchtō zaſlužil, kaž radý so wróciž zaſ do domiznhy! Hdyž w lèce 1829 w Praž ſpěwohu „Dráteník“ w bělavadle hrajachu, běchu tež někotrych grotarjow ſobu do džiwadla wzali. Hdyž tam ſlowacki „bratřík“ ſpěvaſche wo domiznje lubozne spěw, zaplakachu grotarjo z radoſežu, zaſtyska so jim tak po domiznje, že dyrbjachu jich džerzeč, pschetož chechů na jeníſchco, že bychu bratska krajanka hubičkowali.

7. Kaž je kózdomu člowjekej luboſč̄ k živjenju zaſchęzepjena, tak t. o narodej. Ma tohodla tež narod winowatoſež, swoje živjenjo, swoje dalewoſtac̄o wobkhowac̄ a zdžerzeč pýtač, kaž jenotliwy člowjek. „Wotrodzeney“ t. r. wotpadnich a pscheradnich swojoho naroda ſu wſchudže a pschec wohidženi a zacpěci byli. Z toho ſčehuji, že mamy winowatoſež, naſchu mlodoſež za ſwój narod wocžahnyč, pschetož živjenjo naſchich džereži je na ſchē živjenjo we potomnikach dale wobſtejace. Poila wſchitkich narodow móžem̄ príconanjo vidzeč, kotrež na tute zaſady so zepjera. Po cylej Němskej na pschiklad zaſožeja w tu křivili ſchulſke zjenoczenſtwa, kotrež chcedža Němcam, mjez druhimi narodami (woſebje w Awſtriji) rozpierzſchenym, němske ſchule zaſožeč a jim na to waſhni němsku narodnoſež zdžerzeč.

8. Z tutých rozpominanjow so lohcy ſpóznaje, že wocžehnjenjo naſheje mlodoſeže dyrbi byc̄ ryzy ſerbſke. Že to cym nuzniſche w naſchich časach, dokelž mnohe zarjadowanja nowiſtich lét, kaž wojerſtwo, ſchule, z wjetſha cykle zjawné živjenjo a t. d., ſerbſku narodnoſež ſlabja a potupujeja. Narodne ſerbſke wocžehnjenjo je potaſkim privatnej ſtaroſeži jenotliwych zaſtoſajene, hdyž zjawné poſtajenia je ſkerje hac̄a.

Čjahnidba abo wocžehnjenjo, kotrež na dotal wuprajene zaſady so zložuje,

kotrež potajskim w serbskim dušu so stanje na podložku serbskoho zmyšlenja, serbskoho čuzča, serbskeje rycze, serbskoho waschnja a wschoho, schtož Serba hako tajkoho wuznamjenja, je serbske wočehnjenjo, a kóždý, kiz čce woprawdže Serb býz, dyrbi jo prćowacž, sebi doŵerjenu serbsku młodoſež po tychle zaſadach kublacz. (Přichodnje dale.)

„Torhace wjelki.“

Su we wschech časach katholikowé býwali, kotiž swoje „liberalne zmyšlenjo“ z tym pscheradža, zo wschě pobožnoſeže hanja, kotrež runje wot katholiskeje cyrkwe pschikaſane njeſju. Njeryczim trjebaſ wa mužach, kiz su wscheje wéry prózdni, ně, wo tajlich, kiz chedža we swéče tež hako katholikowé pláčicž, kiz pak pschede wscheje njeſazanej pobožnoſežu čekaja, zo by jich trjebaſ nichčo „bigot“ abo „pobožnikarjow“ njemjenoval.

Du na njedžele a pschikazane ſwj. dny do swojich kenschow, jónu abo dwójcy k ſwj. ſpowiedzi, tež tu a tam na předowanjo, woſebje hdžz druhí knjež preduje, hacž woſadym. Ale rózarije ſpewacž, ſkapulir noſyč, ſo ze ſwj. kſchijžom wožnamjenicž, Bože Čjelo ke khoromu pschewodžecž, hnadowne města wophtowacž, kſchijžowu pucž ſpewacž — phu, wo tutych wěcach ſo psched niimi niečo ſpominiež njeſmě, ani zo ſo poſměnku, ramjeni ſežahnu a praja; zo na tajke pobožniſtvo niečo njedadža.

Nó dha, tueži čłowjekojo maja ſo za taf zbožownych a z duchownymi kubłami wobohaczenych, zo ſo z najnižſzej měru Božeje hnady ſpotoja; zo býchu tola taf ſprawni byli, a wuznali, zo wschitcy we hnadle Božeje wobkrueženi njeſju, kaž woni, a zo ſo ſlabomu pohorskha dawacž njemělo!

Tu masch n. psch. hólcow a holey, kotiž ſo runje we lětach namakaja, we kotrychž wschitko na to pschindže, zo ſo z njewobſtajnoſeže k wérnej a krutej bohabojoſeži pschedobydhu a we njeſ ſo wobkrueža. Pobožny měſchinif naložuje jich k pilnomu doſtačžu ſwj. ſakramentow, k hórlivomu čeſezowanju knježniſkeje Młaczerje Božeje; wón pschewedeži jich wo tym, kaž wažne a wuzitne to je, zo ſo do pobožnoho braſtwa zapisaſa, zo rózarije ſpewaja abo ſkapulir noſcha. Wón je jím prajil, zo tute pobožnoſeže za kłudych a njewědomnych ſamych njeſju, ale zo ſu ſwječi Božeje cyrkwe, hamžowje a khežorojo wschědnie rózarije do ruky brali a z wulkej nutrnoſežu ſpewali. Pschindže-li pak džecžo z wucžby domoj, ſlyschi ze ſłowom a widzi z pschikkadom, kaž nan runje pschecžiwo tomu čzini a rycži, k čomuž je je knejz naujedowaſ. Wot wopacž neje hanbicziwoſeže pschewzate, ſczehujiſ ſchpatny pschikkad, kotryž ſo jomu dawa, a kotryž pschec ſylmicho k ſczehowanju wabi, dyžli dobrý. Njech ſebi wucžer we ſchuli a duchowny na wucžbje wjac prách dawa, zo džecžo wot młodoſeže k pobožnoſci wocžehnje, zaſtrute zacpęćzo pobožnoſeže abo hanjenjo powala bórzy najlepſe wucžby a dobre pschedewzacž, kotrež ſu tute we wutrobje džecža płodžile. Je-li džecžo raz ze ſchule a rukomaj wucžerow wzate, wotſtorkuje ſo tydženj kaž tydženj doſtačžo ſwj. ſakramentow, rózarije, ſkapulir a druhe ſwječene wěch ſo wotpołoža a powiñnu ſo do ſchleńčanych polcow.

Lohko je we džecžach wutrobach powalecž a potorhacž, czežko, doſež czežko natwarjowacž. Młodoſež, taſ wucži nazhonenijo, dže najbóle hiſchę dale, hacž pschikkad, kotryž je ſo ji dawał, a taſ móže ſnadno ſo radžicž, zo, hdžz je nan „liberalny katholit“ był, we joho džecžoch z wérū eyle z hory deſe dže hacž do hlininy bohazabyča. Móžno, zo nan hako wumjeňkar hiſchę na zemi žněje, schtož je hako młody hospodař wuſhywał! — ſ.

Człowiek a śhtom.

Dżewjaty staw.

(Schęzepjenjo śhtoma = Swiatoszaca huada).

Schtomy, kotrež schęzepjene nještu, pſchinjesu drje wjacu plodow, dyžli schęzepjene, tute pak su lepſche a wschudze pytane. Tak njeſmę człowiek honicz za tym, zo by mnoho ſtukowaſ, ale na to fedžbu mēč, zo bychu joho ſtuki dobre byke. Tohodla praji pſalmiſta: „Ton Kniez budže mi po czistosczi mojeju rukow mytowac.” (Pſ. 17, 21.) Wón ujepraji: po mnohoszji, ale po „czistosczi”, dokoſ ſo wſchē naſche ſtuki Bohu njeſpodobaja, taž doſho ſo z czistoſtoho wotpoahladanja njeſtanu. „Swęca twojego czeka je twoje woko. Jeſi twoje woko jaſne, budže twoje cyte częlo swęte. Jeſi pak ſo ſkaſyke, budže tež twoje częlo czuiowe. Hladaj tohodla, zo te swętko, fiž w tebi je, njeby czma bylo.” (Luk. 11, 34, 35.) „Wón pyta paſtrwu ſrijedz liliow.” (Wys. ſpěv 2, 16.), t. r. wón lubuje czystych a njeſwobla- waných a węzo jich ſtuki. Boh mjeſtoſtaja myto po mnohoszji ſtukow, ale po wulkoſczi: ſhtož ſo z czisteſte luboſeże k njomu czini, płaczi pſched joho wobličiom wjac, dyžli ſtutysac ſtukow, kotrež z liwkeje wutroby wulhadzeja, abo we kótrychz swoju cęſez pytam. — Swętny (nic trjebaſ w złym zmyslu) duchowny czini czasto doſć wjac dobroho, dyžli rjadniſ (klóſtchyrki duchowny), a mjez tymi zaſ czi, fiž po wuſtaſtach swojego rjada bóle z ruku dželaju, hacž ſo modla, wjac, dyžli czi, fiž ſu k rozpominacemu žiwienju powołani; ſtuki tuthych pak ſu najbóle doſpołniſche, hacž ſtuki preniſtich. Praju „najbóle”, dokoſ we ſamych klóſtchyrkach wuſtuđnje druhy luboſež k Bohu, doniž po swęcze, ani zo wo tym wjele pytniem — wulcy swięci a wob- hnadzeńi mjez nami thodža.

Z Lujzych a Sakskeje.

Z Budyschina. Z wjacorych stronow je ſo redakcji „Katholſkoho Poſoka” pſchipoznačjo naſtaſka w naſtupanju staroſče wo naſche ſukla a wobſedze ſtwa wuprajilo. Wjeſeli nas to ežim bóle, dokoſ widzimy, tak derjezmyſleni z nami to, ſhtož ſmy wuprajili, za najwažniſchu staroſež naſchoho ludu ſpóznaja. Rječ dha tam wuprajene zaſady pſhee dale a hluhiſho do zmyslenja wſchitlích ſo zaſchęzepja, zo bychmy ſkoró móhli pſcheſtač na podeń- dzenja ſkoržic, kotrež ſu k tak wulce ſtukdze naſchoho naroda a joho wobſtača! — Rječi tak, kaž by ſkaſany był, ſmy ſpominjeny naſtaſk wojewili w čaſu, hdyz ſo wo dwě ſerbſke ſukle, Veinsche w Serbſkich Bazlicach a Pjeſečec (Koflic) w Pozdecach, wojowasche, wo ežimž nicžo njeſwiedžachmy. Wob- boji strach je netk wotwobročenju na te waſtchnjo, zo je prenje Haſtchna, wobſedžerka w tamnej wſy, a druhe Mr. Kofla kupil. Kaž dyrbimy wob- žarowacž, zo ſu w prením padze tola zaſ ſidam wuzitk rozpſchedawanja wot- cęſepacž dali, dyribi ſo w naſtupanju druhyho woſebita cęſez zaſtaracžerjeſ ſawostajenych džeczi dacž, kotrež je ſobu ze ſwojim wliwom wotcowske wob- ſedženſtwo potomnikam zdžeržat.

— Z New-Ulma w Americh ſmy liſt doſtali a z njoho z nowa wiđeli, zo ſu tamniſchi Serbia horſiu wutrobu za naſ tudomnych Serbow wobthowali. Woni piſaļu: To móžem ſebi tudy derje myſličž, zo cyrkej w Baczonju hiſteže njeje dohotowana a tohodla ſeželemu, ſhtož je njeboh Jurij Kožnik z Worklec z tym poſtajenjom ſawostajit, zo bychmy to na po-

trěbnoscje cirkwje nařozili a zo by wón hako dobrocjer cyrkwe so ſobu wo-pominal. Wón bě dobrý Serb. Boh daj jomu věčny wotpocjinf! Zyma bě tu khetro ſurowa a ſneha bě tejko, zo večnu železnych pschez ſchtyri njedzele husto cyle zavete. W někotrych statach večnu w mieji, kaž psched dwěmaj lětomaj tudy, zatraschine wichoru, woſebje w Kansas a Missouri, tež w Ohio, Michigan a Indiana. Wjede khězow a ſchtomow bu ſpomalanych; wjede čjelo-wjekow bu ranjenych a morjenych. We Drouogu pola St. Louisa njewosta ani jene twarjenjo ſtejo, tam bu 40 čjoljekow čezech ranjenych abo zaraženych. Tež ſuň wo ſpodjivnym Božim zakitaniu čitali. Tak bu muž z dwělētnym džesčou na rukomaj 300 stopow daloko wot wětra njeſeny a wobaj padžeſchtaj zbožownye zasy k zemi atd. atd. Poſtrawjamy Was a wſchitkých druhich lubych Serbow, wostawajech Waschi ſwerni krajenjo atd.

Z Bacjonia. Za našchu nowu cirkve ſu zas dobrowolnje tele fóry činili: Jakub Wawrik z Mučních pschiwjeze z Budyschina 4 železne T-noscherie; Jan Budarí z Worklec pschiwjeze pschitrywy na nowu ſtudnju. Jakub Kencz z Čjornec pschiwjeze 10 fórow bindarjow a zwož 25 fórow tudomnych murio-wanskich cyhelow. Dale pschiwjezechu: Miklawſch Nobl z Čjornec 2 fóry bindarjow, Michał Kencz z Čjasec 3 fóry bindarjow, z kotrýchž dwě dari. Bindarjow pschiwjezli a wſchě darili ſu: Michał Gulk z Milocziec 8 fórow, Miklawſch Král z Milocziec 3 f., Miklawſch Krawczyk z Jawory 1 f., Michał Čjorlich z Jawory 4 f., Michał Wołek z Kukowa 3 f., Jakub Bižolt z Worklec 2 f., Jan Rieda z Worklec 2 f. (1 dari), Jurij Hejduschka z Hórkow 1 f., kotrž je Jan Salowski z Worklec pschiwjezli. Dale hiſhčeze domjezechu: Michał Barjenk z Budworja 3 f. (1 dari), Michał Kočka z Khróſcziec 2 f. a Jakub Turk z Khróſcziec 4 f. Knjez farař Ducžman z Radworja poſla wóz a konje a jeho muža na jedyn džen, a ſu z naſcheje ſkaly kamjenje wozyli. — Zaplačz Boh wſchém dobrocjerjam! M. S.

Z Běžanta. Zo ſo naſhe ſpěvácké towarzſtvo poczima zaſy hibacž, dopykazuje nijeniſchi koncert, kotrž nam spominjene towarzſtvo njedželu 3. junija poſkiczi. Wuwjeđenjo pscheduoſchanych ſpěvov běſche wſchěje khwalby hódne, ſchtož živý aplaus pschitomnych hoſćow zjawiuje wobſwědcěſche. Nadjějamy ſo, zo budže to towarzſtvo a joho dirigentu, k. wuečerja Wenku, hiſhčeze k horſiwiſhomu ſtukowanju pohonječz. Pschejem ſebi tež, zo by ſo towarzſtvo za hajenjo cirkwinſkohu ſpěwa prawje horſiwije staralo; pschetož jeno z pomocu naſchich ſpěváckich towarzſtrow může ſo naſch khetro ſkepsany cirkwinſki ſpěv zaſy porjedžicž a k starej moch a čjistocje wróćicž. K tomu daj Boh zbožo!

Z Drežđan. Kaž „Bennoblatt“ piſa, je dotalny farař a ſuperior pola dwórskeje cirkwje, knjez konfiftorialny radječer Jakub Buł, za 2. dwórfiskoho kaplana a 1. dwórfiski predař, knjez Ludwik Wahl, za vikariatskoho radječerja tam pomjenovaný.

— Žeje Majestoscz kralova Karola poda ſo wutoru z Pilnic na ſwoje ſublo w Morawcu na Morawje, hdjež je wysoka knjeni wjede ſpomožnych wuſtaſow zaſođika. Wot tam wróći ſo njedželu rano do Drežđan, hdjež změja wulki ſwiedženj ſrjeđnoněmſkých třeſcow.

Z cyhloho ſvěta.

Němska. Wſchitkim njenadžen je pruske knježerſtvo ſejmej nowy cirkwinſki zaſkon pschedpožiſto, hdjž ſo po poſlednjej nocze na bamža (hl. poſlednje čjiflo) zdaſche, hakož by pruske knježerſtvo wſchě jednanja na

do bo zaś psychoterapeutycz chyło. Nowy cyrkwiański zakon zaś někotre woleżenja sticži, ale jeno snadne, a cyle derje je prajene, zo kniežerstwo ze kniežkami zaś dawa, schtož je po kórcach brało. Katholikam je pschemalo, schtož so jim sticži, liberalnym kulturnym wojowarzjam pak psychewjèle. Krótki wobſah nowego zakonja je tónle: Winowatoſcž psychipowiedanja abo wozjewjenja žada stat dale, a maja nic jeno fararjo ale tež farscy pomocnich, zaſtupnikojo (administratorojo) a tajey kaplanojo a vifarojo wozjewjeni bycz, kotsiž maja krute zaſtoſniſtwu ze mždu. Jeno pomocni duchowni, kotsiž žanoho zaſtoſniſtwu z tym so mocowacž njechadža, a móža kóždy čas so zaſ motwokacž, njetrjabaja so psychipowiedzecž. Město „cyrkwiańskiego ſudniſtwu“ ma nětko kulturny minister wusudzicž poſtajenjo abo wotsadženjo duchownego. Schtož pomocnych duſchi-paſtryjow naſtrupa, dyrbja tueži Němcy bycz, po žadanju ſtata psychihotowani a wot biskopa do naſhwilnoho zaſtoſniſtwu zapokazani. Diöceſam po taſtim, kotrež maja wot ſtata „wotsadženych“ biskopow, žane woleženjo date njeje. W ſejmje ſu hido wo zakonju wuradželi, zaſtupjerjo centra, wobſeſje Reichensperger a Windthorſt mějachu kraſne rycze, kotrež nichčo niečo dokladne znapſhczicžiſche a ſkončnje bu zakon komiſſji 21 ſobuſtaſowów k do-wuradženju psychopodat, na čož ſo ſejm na někotry čas wotſoreži. — Žara wažna běſche w pruſkim ſejmje tež debatta w naſtrupanju Polakow. Kniežerſtwo w Poznańju bě 7. apryla wukaz dało, w kotrež poſtaji, zo ma ſo pôlſkim džecžom kſchecžanska wucžba w němſkej ryczi wucžicž. Na to Dr. v. Stabilewski z interpellaciju w ſejmje ſo na to wobcežewaſche a pokaza na ujednopravnoscž, hruboſcž a njeſmilnoscž taſkoho žadanja, zo maja džecži najwažniſche, najjwyciežiſche a za čas a wežniſcž najmuzniſche wernoſcie w ryczi wuknycž, kotrež njezerozemja! Ani najhórschi pschecžiwnich Polakow njeverjachu ſebi ujednopravn wukaz zaſtupowacž a kulturny minister wupraj, zo je poznańskie kniežerſtwo poruczeno doſtało, zo by ujednopravnoscž wotſtronko; tež je za to starane, zo ſo podobne padły ujebychu wospjetowale. Na rajch ſtagu ſu někotre wažne a wužitne zakonje pschijeli, wobſeſje khoroczežawęſczech a rjemieſlniſki. W poſledniſchim ſu wobſeſje wažne poſtajenja pschecžiwo ſolporterem abo woſkołonoscherjam kniſhow a piſmow wopschijate. Anihi z njeuſtchnym a bjezbóžnym wopschijecžom ſu jim zaſakane. Tež hewak ſu woſkołonoscherjam a puczowanſkim pschekupcam někotrežkuſi zadžewki psychihotowane, kotrež ſu ludej wužitne a njeporjadne woſkołobehanjo prózdnikow wobmieuju, na piſh. zo po ſkhowaniu ſkončila žadyn do domu wjac njeſmě a poſobne.

W Českéj je wulka ſuchota a je archybiskop w pražskiej diöceſy poruczil, zo dyrbí kóždy měſchinik pschi božej mšci proſtwwu wo deſtchž ſobn zapoložicž. Tež ſo tam zjawnie proſtwwy a woſkhady džerža. — W Hollandskej ſu 12. t. m. nowowólby za 43 wuſtupjenych ſobuſtaſowów měli; wólbna bitwa běſche horca. — Italska chce ſwojemu najwjetſhomu žběžkarzej Garibaldi-ej wopomnik ſtajicž a khudy ſtat k tomu 1 milion žwoli! — Swiaty wótc je pschi wulku horcotu trochu woſlabijen. — Ruski car je na puczu z Mostwy Petrohród wopytał a potom ſo hnydom do ſwojoho wobtwerdzenoho hrodu podał. — W Španiskej ſu w měſeče Xeres ſud pschecžiwo 18 wobſtorženym ſobuſtaſam žběžkarſteje „čzorneje ruky“ zapocželi, a žada ſtatiſ řečník za 12 ſmierne khostanjo. — W Sudanje w Africѣ ſu falſchuoho profetu pschedobyli; kaf je ſo zajathym miſſionaram zechlo, njeje hiſcheže znate.

Naležnosć našeho towařstwa.

Sobustawy na lěto 1883: kk. 279. Haniža Kampratowa z Budysima, 280. 281. ze Smjerdzaceje: Lehmanowa, Michał Domaška, 282. Marija Wałdzina z Corneč, 283—285. z Khróscie: Jakub Zynda, Madlena Dučmanec, kubler J. Sołta, 286. Hana Čemjerec z Jasucy, 287. Pětr Krawża z Noweje Jaseńcy, 288. Jurij Kilank z Różanta, 289. Jakub Bjarz z Pěskec, 290. Miklawš Matk ze Sernjan, 291. mlynk Šliž ze Swinarnje, 292—294. z Kulowa: † duchowny radíčer a farař Schneider, Marija Korchowa, Jurij Balant, 295—298. z Koćiny: wučeř Jakub Sołta, Jakub Comak, Madlena Sołcina, Madlena Grafowa, 299. Jakub Sołta ze Salowa, 300. Miklawš Matješk z D. Sulšec, 301—303. z Dubrjenka: Miklawš Bambroch, Marija Domaškec, Jakub Nowotnik, 304. 305. z Noweje Wsy: Hana Sołcina, Khatka Małkowa, 306. 307. z Kulowca: Hana Welsowa, Wórla Grafowa, 308—310. z Němcow: wučeř Pětr Hejdan, Jakub Matješk, Madlena Handrijancowa, 311. Jakub Nowotnik z Brěžkow, 312—314. z Hoška: Jurij Debik, Marija Pawlušec, Jakub Žur, 315—318. z Rachlowa: Jurij Wjerš, Marija Wokowa, Jakub Róla, Jan Hančko, 319. Jakub Sołta z Konjec, 320. 321. z Nowoslic: M. Cyžowa, Ščapan, 322. 323. z Ralbic: Pětr Brusk, Jakub Šwejda, 324. Jakub Bělk z Pěskec, 325. Michał Bělk ze S. Pazlic.

Dobrovolny dar za towarzstwo: k. Jakub Róla z Rachlowa 50 p.

Zemrjetý sobustaw: Boscij Lehman ze Smjerdzaceje. R. i. p.

Za cyrkej Wutroby Jézusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadżena daň wučinještej 61,221 m. 75 p.

K česci Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: Jakub Domaška w Hrubelčicach hako lubjeny dar 10 m., z wotkazanja njeboh Bosćija Lehmana ze Smjerdzaceje 20 m., Pjech z Koslowa 3 m., za jedyn stary speciestoleř z Konjec 3 m. 50 p., njemjenowana z Nuknicy 3 m., přez knj. Vincenca w. Z. w. Schönfeld. 8 m., z wotkazania šwalče Marie Winklerec z Budysima 150 m., ze zawostajenstwa njeboh Jurija Kóžnika rodzenego z Worklec přez Mariju Sołciniu z New-Ulma w staće Minnesota w Americy 206 m. 10 p., składowanjo na spěwanskim swjedženju w Rózeńce přez kantora Sucheho 25 m. 60 p., na Hicec kwasu w Kasowje nahromadżene 10 m., z Kanec P.—owa 15 m. — Hromadže: 61,675 m. 95 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 8356 m. 10 p. — Dale je woprował: r. 1 m.

Hromadže: 8357 m. 10 p.

Zaplać Bóh wšem dobročerjam!

Podpisany poručza swój wuſtar za chyrkiwiske džela k twarjenju woſtarjow, kſetkow, dupow, božich rowow, lawkow a spomjednych stołow, ramow za staciony w kaſkimkuſi stylu z rukowanjom (garantiju) pschiſprawnoho wuwiedženja a wustojnoho džela. Wyjsce toho pschedawam abo wobſtaram statuy Swjatyj, kſhiže na woſtarje a druhe we wšichčech wulkoſčach najrjeñšeho barbijene a z najrjeñšej placziznu. Tež dželam krónske, ruczne a woſtarjowe swęczníki z drjewa ze železnymi ruczicami, najrjeñšeho pozłoczane, kotrež so wot mijedzianych swęczníkow rozeznacz njehodža. — Na składže mam želzne rowowe kſhiže z dobrych fabrikow; za trajace pozłoczenie rukuju.

Rudolf Rödl,

wuſtar za chyrkiwiske džela w Kamjencu.

NB. Rječ so derje ſedžbuje na moje kſchiczeńskie mieno.

Porjedženjo

wozjewjenja w čiſle 11 „R. P.“

Ze Šlanknowa je pschiſkla powjescz, zo wot tam procession do Alsbendorfa njepoježde, kaž bě předy wotmyſlene, 25. ale džen poždjiſho, 26. junija.

Dofelž budže přenja ſobotu julija hasle 7. julija, wuńdže pschiſhodne čiſlo za tři njedžeſe.

Ned.

Cğıſidę Smotřec kňihicigieſceruje w macziczym domje w Budyschinje.

Katholicki pismo

Wudawa so
prěnu a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósce a we knihařni
1 m. 70 p.

Sudow v časopis.

Wudawany wot towarzystwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Cislo 13.

7. julija 1883.

Lětník 21.

Telegrafissa de pescha.

Vuczowanjo Ž. M. krala Alberta po Boglandje bu strashnje pshe-
torhjene. W Mylau chyrsche Doho Majestosč frjedu 4. julija w Georgiovej
fabrich z někotrymi kniežimi, kotsiz joho pschewodzachu, ze zbehachym stołom
(Fahrtstuhl) do druhoho skhoda so zbehnyč dačz. Njenadzjich pak zjedze stoł deke
a prasny z někotrym wotmašhom na zemjn. Hnydom na to sežehowaſche
czejke prasnenjo; czejido bě so horjeka puſchežito a trjechi wokrjesnoho
hejtmana dr. Hübela a direktora Glada. Prěnissi wosta na měsče
morwy. Wschitcy druzy, woſebje Ž. M. kral wostachu z Božim zakitanjom
njezanjeni. Kral hľuboko hnuty so hnydom z extracjachom do Dreždjan wróči.

Serbja posluchajec!

Bóndželu 18. junija běſche w Budyschinje žadny wopht: knjez dr. August
Reichensperger, radicjer wychschoho powołanskoho ſudniſtwa, zapoſlanc něm-
ſtoho rojchstaga a pruskoſtoho ſejma. Zo je wón ſobu ſtam centra a hako taiki
zmuziče za prawa a zbožo katholikow wojuje, je wſchém derje wědome. Wo-
ſebje pak dyrbi ſo tudy wuzběhnyč, zo je dr. A. Reichensperger hako woſebith
znajer twarskoho wumjekſtwa po cylej Němskej znath a cjeſezenj; wo wobno-
wienjo a dotwarjenjo kólnskoho doma ma wón ſobu najvjetsche zaſlužby.
Rozſud taikoho ſlawnoho muža ma zavěſeče wjèle rěka ež. Hdyž běſche
wón naſche město a joho innohe twarske starožitnoſće wobhladał, wuprají, zo
je w Budyschinje wjac namakał, hacž běſche wocžakował a zo je tute město,
shtož starobu joho twarjenjow, joho ležownoſež atd. nastupa, jene z naj-
rjenskich a najvažnischich po cylej Němskej.

Tola hiſteže wjèle wažniſche je to, kaf je ſo tónle ſlawny muž wo naš
Serbach wuprajil. Zboniwoſchi, zo je farſka cyrkje Nasheje Lubeje Šenjenje

w Budyschinje cyrkj za Serbow a sljuchawscji, zo je tu cyla wołkołnoſć serbska, bęſche joho prenje ſłowo: zdžeržeće božedla tónle lud serbski a wobłhowacze jomu wscho, ſchtož jón hako serbski wuznamjenja! Wscho, ſchtož serbski lud ma: joho rycz, draſtu, waschnja a stare prawa ſluſcha hromadu, to wscho wuzčinja joho woſebith narodny raz: wscho to dyrbi ſo na wsche waschnjo z džeržecz pytačz. Jeno tak woſtanje lud dobry a budže ſtajniſe něſhto placzicz. Hdyž pak won swoju wschelakoscz, ſwoj charakter žhubi, potom žhubi abo rozběhniſe ſo lud we powiſkowonoſci, koraž wscho jenake čini, wscho kaž na jene kophyo bije. Tak naſtanu, kaž Reichensperger redaktorej „Katholſkoho Poſoła“ praji, „czrijódarjo“ (t. r. kotsiz ſu po chlych czrijódach na ſwěcze; Reichensperger trjebaſche mieno „Duzendmēnſchen“). Runje dokež na wschelakosczi krajinom a jeſe wobhydlerjom teſko zaleži, praji ſlawny zapoſlanc, zo tež w Němſkej woſebite narycze abo dialektu ludžom zdžeržecz pyta. — Reichensperger je Serbow hžo trochu znał, dokež je pſched učotnymi létami we Bórkowach, w Delnej Lužicy, był. Hjchcze netko ſo z wulkej wjeſoſkoſciu na dobry pobožny lud tam dopomni a na joho dobre waschnja, wobzarowasche pak tež, zo wbožny ludžo tam a něhdžekuli druhdže serbskich duchownych nimaja. Wuprajchym ſlawnomu knijezej pſchenjo, zo možl table jónu nabožne živjenjo katholſkich Serbow, na pſch. na ſwedženjach ſvjateje Marije w Rožencze woſladacz, a zhoničnym wot njoho, zo to cyle njemožne nije, zo tam raz pſchiündze.

To wscho z woſebitej wjeſoſkoſciu ſwojim lubym čitarjam wozjewiamy jeniečy jich ſamſnoho wužitka dla. Pſchetož hdyž takle cyle c uz y wopytar naſcheje Lužicy, Němc, a ſlawny zaſtupjeć luđa na prenje zhonjenjo wo Serbach hnydom praji: Zdžeržeće lud serbski, zdžeržeće jomu joho rycz, joho draſtu, joho waschnja: dha tafle njeſtroniske ſłowo jara wjele placzic, haj někotromužkuli Serbej wjac placzic hacž rožud domjacoho. Bižimy potaſlim, zo derjezmyſleni a rozmomi pſcheczelovo ludu tež tak myſla, kaž my, kotsiz ſwojomu ſudej wscho zdžeržecz pytam, ſchtož jón wuznamjenja. Su wschak tež pola naſ ludžo, kotsiz ſebi myſla, zo ſu něſhto wjac, hdyž ſo hako Serbja wjac njewuznamjenja, hdyž rycza, ſo draſcza abo ſo zadžerža nic kaž Serbja, ale ſtajniſe ſnadž cužym t woli za cužym žadaja; netko wěny, ſchto woni ſu: „Duzendmēnſchen“, „czrijódarjo“ po ſłowach Reichenspergerowych.

Druha myſlička je tale: Poſla naſ ſuſodža, kotsiz Serbja njeſſu, často wuſměchuja Serbow a jich waschnja: pſchec pak ſmy nazhonili, a dženſa manu zas nowy dopokaz za to, zo rozmomi a wuſtojni wobledžbowarjo Serbow jich draſtu a waschnja, kotsiz z daloka pſchiündzechu, runje wscho to za rjane a khwalomue wuznaja, ſchtož ſo wot bližkich Serbam vorokuje.

Naſhim serbskim macžerjam a knježnam pak ſluſcha Reichenspergerowe pſchipóznačzo pſchede wschemi, dokež wone najbóle hijchcze ſerbsku rycz, ſerbsku draſtu a ſerbske waschnjo wobłhowaju a naſchej mlođoſci ſaſhczepjeja.

Wocžehnjenjo w ſerbskim dušu.

(Poſtraczowanjo.)

II. Serbske wocžehnjenjo.

A. We ſwójſje.

Kóždy wě a rožemi, zo na ſwójbnym wocžehnjenju najwjach zaleži. Schtož je macž džesčju do wutroby zaſhczepila, to lohcy z nije cyle njewuñdze. To

placići pschede wschém wo nabožnych wérnoſcžach. Často su člowjekojo w džeczach lětach wot macžerje derje a kſchecžanscy wocžehnjeni poždžiſho so do njekhmanſtwow zabludžili, skónčnje pak so tola zas na prawy puež namaſali, dokelž dobre ſymjeschko, wot macžerje ſadžane, we wutrobje cyle wotemrečz njemóžesche.

To tohodla tež placići wo narodnym wocžehnjenju. We ſwójbje, w džeczach lětach dyrbi so Luboſcz k serbowſtu zaschcejepicž, dokelž so poždžiſho w dalskim zjawnym živjenju to jara mało stanje. Ma-li, kaž ſym w prením dželu to dopokazał, serbski lud nic jeno prawo ale tež winowatoſcz, ſwoju mlođoſcz w serbskim duchu wocžahnyčz, dha ma tale winowatoſcz pschede wſchém so dopjelnicž we ſwójbach, a je z wjetſha położena do rukow macžerje.

Nashim serbskim macžerjam mamy so najprjedy džakowacž, je-li serbski lud hiſcheže serbski wostał. Na nje tež dale ſwoju nadžiju ſtajamy. Pschetoz wone maja najwažniſchi džel wocžehnjenja w serbskim duchu dokonječz: ſwójbne wocžehnjenjo.

1. Dónž je džeczo hiſcheže w ſwójbje, mataj nan a macž hiſcheže poſnu móć a poſne prawo nad nim. Poždžiſho so tež druhe zwonkowne moch wo džeczo prouču. Tohodla dyrbi w preñej mlođoſci luboſcz k ſwojmu narodej džeczu tak hlušoko do wutrob ſzapoložena bjež, zo ju poždžiſho žana móć na ſwěcze z njeje wutorhnyčz njemóže.

2. To ſo stanje pschez wérne nabožne wocžehnjenjo. Na macžernym klinje pocžina džeczo wuprajecž najswiecžiſche mјena, wuknje wſchēdne modlitwy a pacžerje, a tu ſobu z pobožnſćeu a luboſczu Božej w džeczu zroſcze luboſcz k ſwojej ryczi a narodnoſezi. Pschetoz wſchē tele najwažniſche wérnoſče a modlitwy, najswiecžiſche za kóždoho kſchecžana, wostanu potom kaž z wjazane ze zynkami macžerneje rycze. Tohodla tež wſchēdne nazhōnjenjo naš wuciž, zo ſichtoz je woprawdze nabožne wocžehnjenj, zo tón tež ſkoro bjež wuwzača dobroj Serb wostanje.

3. Dale mā ſo z džeczom ryczeč a to jeno serbski a derje serbski ryczeč. Rycž ſo derje naukuſnie z pišnym ryczenjom. To hižo nam nazhōnjenjo ſamo dopokazuje, dokelž ſo džeczo ſtajne praſcha, ſtajne po tajkim rozwučenjo žada. Rječ ſo jomu rady a pišnje wotmołwja. — Rječ ſo cžiſeže abo derje serbski rycži, nic z tajkej poſoječnej, nařazenej a naměchanej rycžu, kaſtaž ſo tu a tam ſkyſhi a kaſtaž ma woſebite mјeno, hewaſ džeczo tež ženje derje ryczeč njenaukuſnie. — Rječ ſo z džeczom serbski rycži. To wěſce kóždy pſchipóznaſe, zo ſo serbska rycž cžežo naukuſnie, dyžli němſka, dokelž ma preñiſha někotre zynki, kotrež člowjek ženje cžiſeže wuprajecž njenaukuſnie, jelizo w džeczach lětach jazyk po nich zhibowaný njeje. Kóždy rodženy Serb lóže němſki naukuſnie, hacž rodženy Němc serbski. — A nječ ſo z malym džeczom jeno serbski rycži. Hewaſ, hdyž hižo w preñich lětach ſo z dwemaj ryczonaj zapocžnje, naſtanje měſhencia z dweju rycžow a ničo cyle. W tutym naſtupanju drje ſo na wſach z cyle serbskim wobydleſtwom po naturſkim pucžu poſročjuje, zo džeczo najprjedy cyle derje serbski naukuſnie a potom haſte (w ſchuli) němſku rycž je wucičz pocžinaja. Tola w měſtach to často nje-rozomne cžinja. Tu nadendžem ſwójb, w kotrychž ſtaj nan a macž wobaj serbskej, často doſez hiſcheže hubienje němſki powiedataj, tola džeczi nje-móža ſłowa serbski! Kak ſo to ma? Dokelž starščej z nimi serbski nje-rycžitaj. Kak njerozomne tajke pocžinanoje je, kóždy ſpožnaje. Cyle kaž z rajku mož ſo džeczom ze serbskej rycžu wulki kapital do živjenja ſobu dacž; tola

dobra pschiležnosć w młodoscji sa zakomđzi. Ma-li potom džecžo pozdžischo do žimjenja zastupicž, snadž do pschetupstwa atd., dha spónznaja staršči, ale pozdže, schto su zakomđili, potom býchu najradšcho swojim džecžom w serbskej rježi dali hožđinu dawacž — schtož běchu předy sami čile derje dokonjeli — tola niežo čile z toho pozdžischo njeje. To je jenož pschikkad; dobromu Serbej wščak je a dyrbi býč rjež wjac, dyžli hož ſredk k žimjeniſkomu wobstaranju. Be ſkutkom, we žiwenjenju dyrbimy so hako Serbia wopokazacž, nic z rjawnimi rježemmi abo wulkim ſlowom; hewak može kóždy tajkomu napščezjivicž: Njechaš tola th rježecž: wucž th najprjedy swoje džecži serbski rježecž!

4. Duž z nowa, a to cíim wóſiſcho wokamž: Rježecže serbski we swojich ſwójbach, ze swojimi džecžimi, a njeméječe za to, zo je waſcha ſwójb a taſ a taſ wjèle woſebniſcha, je-li wſchédna rjež we nej némſka. Taſ zavěſeže njepiſam, hakož bých chcył némſku rjež mjenje cjeſežicž. Pschetož Némcy sami ſu nam z pschikkadom do předka ſchli. Njeje drje hischeze wjac hacž ſto lét, zo po cykle Némſkej we woſebniſkich ſwójbach francózſchen rježachu a w kóždym domje možesche tehdom francózkoſho wucžerja abo wocžehnjeſku wot tam na-deńč — dženſa kóždy Némci tehdomiſchi džiwny čas wobžaruje a wuſměſha. Niſamý my Serbia z toho niežo wuſnujež?

5. Némſka rjež je nam trébna, to nichtó njeprje. Ale ſwójb njeje k tomu powołana, zo by w přenich létach džecži némſku rjež nauwczęſz měla. Za to je na druhim pucžu dospołnje starane. Schtož ludžo na kraju némſkeje rježe trjebaſa, nauwku pſchi zarjadowanju nětežiſchho ſchulſkoho ſakonja w ſchuli čile derje; w měſtach paſ džecži na haſach we wobkhadže z druhimi džecžimi némſki runje taſ křetše nauwku, kaž we ſwójbje serbski, předy hacž do ſchule khodžicž pocžnu. Njechadža-li džecži doma serbski rježecž, dha je jeno trjeba kruteje wole z twojeſe ſtrony, a wone budža poſluchacž.

6. Tež pozdžischo, hdyž wocžehnjenjo džecža wjac na ſwójbu wobmjezowane njeje, njedyrbi ſo pschestacž na wotroſeſacie džecžo we serbſkim duchu ſkukowacž. Nětko je doma jeno serbski rježecž snadž hischeze nužniſche, dyžli předy. Nětko paſ budže tež ſkoro čas, zo twoje ſkukowanjo a rozwučowanjo ſo bóle jaſnje hako serbske wuprajji. Tohodla tu a tam hížo na to poſkazacž, tajke zbožio je, Serb býč, schtož džesath rozemicž njecha měno, zo je wſcho serbske nizke a mjenje placžive. Pſchi tym móže ſo na ſwědczenja druhich niſtronistiſkych poſkazacž, kaž na pſch rozjūd Reichenspergera wo Serbach, kotryž je w dženſniſchim cíiſle předku wozjewjeny. Je wažne, zo tajke zmýſlenjo a pschewdeženjo hížo we młodoscji ſo do wutroby zaſtežepi, pschetož začižiſcheze z toho časa ſu a wostanu najhlubſche a najdlěje traſa. Taſ ſebi džecžo pocžinje wožić ſwoju narodnoſć, ſwoje serbske waſčinjo, ſwoju rjež.

7. K tomu je tež wažne, zo ſo džecži z časom ſerbſke draſeža. Něka drje, zo je z némſkej draſtu mjenje harj, tola, je-li tomu taſ, měj pſchec kuf wjac pröch, hdyž ſy z tym ſwojim džecžom k wjetſhomu wužitku. Deli paſ ſo na džecži, woſebje holžata, némſka draſta wěſha tohodla, døfelž moža ſo z nej bóle wupyschicž, dyžli ze ſerbſkej, dha rěka to džecžom horđoſć do młodeje wutroby ſtežepicž a z nej kuzok wſchěch druhich hrečow wothylacž. Tajke maćeरne (druhdy tež nanowe) zabluždenja ſo druhdy pozdžischo ſtraſčnje wjecža, a starſchi ſo džiwaja nad plödam, kotrež ſu ſamii ſadželi — ale je pozdže.

(Pſichohodnje dale.)

Hdyž so „swjathū wjecžor“ zwoni, dyrbja džecži domož!

Wo tutej starej wěrnoſći dostachmy nam jara luby dopis: W naſtu-panju njenobledžbowanego woſkołobehanja ſchulſtich džecži po ſwiatym wjecžoru njeſym drje preni, kiz pſcheziwo tomu wuſtupuju. Hdyž buch w lécze 1877 haſto wucžer postajeny, prówowach ſo, ſwoju njenodſpolnu a jeno theoretifku (wucžensku) wědomoſć wo wocžehnjenju džecži z tym wudospolnječ, zo ſedž-bowach, tak rozomni z wérnej luboſcę ſi ſwojim džecžom zahorjeni ſtarſhi to czimachu. Džiwajo na ſtaženjo młodoſče, kotrež w naſchich czasach tež w ka-thoſtich krajinach ſo rožcheria, ſlyſchach tu a tam wot džedoru a woſkow na to ſkoržicž, zo ſchufſke džecži pſcheziwo ſtaromu, dobromu, ſerbſkomu, ka-thoſkomu waſchnju hſchče po zwonjenju ſwiatoho wjecžora we wſy džiwo woſkoło ježdža. Wo duchownej, moralnej ſchłodže, kotaž z toho džecžom na-ſtawa, hym ſo potom ſam pſchepekafal.

Po ſwiatoku ſydaſa množ, kotsiž hido „w kralowej ſukni pobychu“ (wojach) a runje tak wjekle taſtich, kotsiž hſchče do njeje dyrbja, pſched dworami na kamejntnych kawſach a čerja často rycze, w kotrejchž hnydom zaſtanu, tak khelše hač doroszczeniu ſo zda bliże pſchińč. Cyle hinak, hdyž džecži nimo běža. Tu ſo ani ſekundu njenotmijelknu. „Te wſchat ſchče to njerozemija, te tež na to njepoſluchaja“, myſli ſebi paſkoł, abo ſchtož je hſchče hōrſche: wón wě, džecžo njebudže a njeſmě mije naſwarječ; ſtarý paſk by to moſt. A tola, hdyž hōlcjec abo holca njenyapch nimo pſchebehnje, chceſtaj jeno dopołaſacž, zo ſtaj za bližkim plotom težaſoj a ſwědkaj byloj rjaneje zabawę.

Dale: Za tamnej lipu, tamnym kſchijom (horribile dictu!) ſtejitej dwě wjethſej, ſchuli wotroſezenej holcy — a najczęſtneſche njenomža runje pſchech bheč, kotrež po czimje wonka nadenidžes! — tej ſebi mjeſczo ſchukotatej. Ah, myſli ſebi dwanaczeſetna Hank, tej ſebi něſchtó zajimawe powjedatej, pſchiłacži ſo, poſlucha a dopoſlucha ſo za něčim. Žene ſłowo je hrabnyla, ſto druhich poda zahorjenia fantaziya (myſlička) a hlej — nazajtra je holca w ſchuli z duchom daloko, a ty, mój wucžerjo, džakuj ſo Bohu, jelizo po ſwaczinskej paſyſy pola tejeſameje holcy prawie njeſchwarny liſt na ſuſodžinu njenadenidžes! Prajič hſchče ſebi njezweri, hanbicžiwoſć wobaraſche prajomnomu ſłowu, czim hōrſche paſk napisane.

To je jeno jena, ale najzatrafachniſha ſtrona wjecžornoſtego woſkołobehanja. Wo czelnych ſchłodach njecham rycječ. Kéždeje maczerje a kóždoho nana paſk ſo praſham: Kajti wužitk dha ma twoj hōlc, twoja holca wot wjecžornoſtego ježdženja? A kajke doſtanu wotmołwjenjo? Rozdajich hubu na mnje hladajo žanoho nimataj!

Přiſpojenje redaktora: Wutrobný džak czesczenomu dopisowarſei. Druha wěc pſchichodnje, doſelž město njenodſaha.

Wo hōlcžku, kotrež je pěknje ſwoj katechismus wuſnýl.*

We wulkim měſečje džesche woſebny knyez po haſh. Wjedro bě jara zymne a ſnežhovy wětſik dujeſche. Tu wubudzi khuby 10 létny hōlcžk joſo ſedžboſeč. Lohka létna draſta kryjeſche čeło hōlcžka a woſebje běchu joſo hōlovy jara dodžeržane. Knyez ſežhowaſche hōlcžfa wot nazdala, a pſchiń-džeschtaj tak do ſchěrſcheje haſh, na kotrejež koncu proſher ſedžesche. Richto

* Stawiznicžka ſi woſkłodženju w tutych horech dnach.

z nimokhodžachých njemějše joho kēdžbu. Tola mój khudy hólczk pščistupi k njomu a da jomu pječ pjenježkow. Žara so džiwasche kniez na darmiwoſcji khudocho hólca a wobkedažbowasche joho dale. Tu wuhlada kniez na škodze ſlepohho proſcherja, kotrež ſwój klobuk ſkicěſche, zo by dary doſtał. Khudy hólczec woſta ſtejo, hladasche khwilu na ſlepohho muža, pomasa do zaka, wucezeza zaš pječ nowych a cžiſm je do klobuka. Nětk ſo kniez dlěje wjac nje-móžesche zdžerzeč a wopraſcha ſo hólczka, cžohodla wón, hdyž je tola ſam tak potřebny, taſku jaſmožnu darva; by tola nižniſche bylo, hdy by pjenježh hromadžil za nowe kholowhy. Hólczk wotmoſki: Haj knjeze, wěrno je, moje kholowy ſu ſtare, a je mi we nich prawje zyma, tola nimam tak wjele pjenjež, zo bych ſebi mohl nowe kupiež. Sym jenej knieni wacžok do domu donjeſt a za to 10 nowych doſtał. Te sym khudym dał ſebi myſlo, zo mi to w doverje na Boha k nowym kholowam dopomha. Na to wotmoſki kniez: To bě prawje wot tebje, tola praj mi, ſchtó je tebje wuežil tak cžinicž? Kenježe! praji hólczk, wuknu katechismus a tam ſteji: „Darajce, a wam budže date.“ Kenjez na to rjelny: Ja cži rozemju. Twoje kholowy ſu namakane. Na to dowjedžé hólczka do dráſtovoſho magazina a kupi jomu tam nic jeno nowe kholowy, ale zdraſeži joho cykloho.

P. T.

Cžlowjek a ſhtom.

(Waſchnjo ſchęžepjenja = Wusprawnoſczenjo.)

Džesath ſtaſ.

I.

Hdyž na plonowc dobrý ſchęžepk zaſhczepiſch, pſchinjeſe dobré plody boníž je dotal jere a njeſlōdne měl. Tak wſchaf ſo njeſlōdži, zo cžlowjek plody dobrych ſtukow pſchinjeſe, khiba-li ſchęžepk ſwjatofſczaceje hnady do njoho zapuſtěſenjy joho pſchež naturſke poſtajenjo požbehnje. Spocžatf tajkoſe ſchęžepjenja je ſo ſtał, hdyž Syn Boži we najſwj. wocžlowjecženju ſwoje bójske bhežio z cžlowjecžej naturu, wzatej z cžiſteje kniežn, do jeneje woſobu zjenocži. Z tutym zjenocženjom wobeju naturow bu móžno, zo Khryſtus njeſurjeknите zaſlužby ſebi dobu: hako Bóh za ſo njeſmějſe ani cžerječ ani mręč, hako cžlowjek za ſo njeſmějſe ſtuk njeſlōcneje placziwoſcje dokonječ. Wot tuſtoho najſwj. zjenocženja wobeju naturow w jenej woſobje Khryſtuſowej je wſchě ſchęžepjenjo cžlowjecžich duſchow ze ſwjatofſczacej hnady ſwój ſpočatf waſlo. Wo tutym rečimy we ſežehowachym.

Kaf dha ſtawa ſo ſchęžepjenjo ſhtomika? Zahrodnik khodži pytaſo po leſach, hacž hdyž plonowc wuhlada. Namaka-li tajkoſe, wuzbehnje jón, wureža njetřebne halžki, pſchesadži jón do ſadownje, wotréza džiwu krónu a tyknje za ſkoru dobré mjalſiſežo: nětko ponjeſe ſhtom dobré plody. Tola tež na ſchęžepjenym ſhtomiku roſtu druhdy njeſubozniki, kotrež plódnoſež hacža — wotnožki bija z korjenjow abo niže ſchęžepka z cžela, ſlónco abo mróz pſchihotujetej praschiwoſc, roſtu hribiki a plecžawy, naſadžuju ſo hufatich a pſchesafanç do kčenjow.

1. Pſchede wſchém ma ſebi zahrodnik k ſchęžepjenju pſchihodny ſhtomik po leſu pytač. Plonowcy wſchaf ſmy my cžlowjekojo wſchitey hacž do wokomika, zo nas Bóh Duch ſwj. z hnady do noweje ſtúrbu pſchetwori. Kaž njeſchęžepjeny ſhtom drje plody njeſe, ale jere a njeſlōdne, tak móže tež cžlowjek w naturſkim bhežu po ſwojim rožomje dobré ſtukowacž, tola ničzo,

ž čimž mohl spodobanjo Bože sebi dobyč abo. wěcžne žiwjenjo: plody njech su rjane na zdaczo, su pak hórke a nutsla toči čerw.

2. Želi sadar w haju plončik namakał, wuzbehnje, pschesadži a wobrzuje jón a pschiliwa pišnje wodu. Podobnje pschesadžuje Boh cžlowjeka z džinow po hanstwa do sadownje cyrkwe Božeje, wumyjo joho z křiczeňskoj wodu wot wscheje njeſchwarnoſće hrécha. We spoczatku je njebeſki hospodar wuschoł a sebi wuzwolił plonowch a je woznamieniš, kotrež budze schęzepicž a do zahrody cyrkwe pschesadžicž. To wuczi Chrystus, hdž pichi poslednjej wjeczeri k jednačim džesče (Judas bě hižo jich wopuschicž): „Wy mje wuzwolili njeſče, ale ja hym was wuzwolił, zo byſcheže ſchli a plody pschinjessli a wasch plód wostal.“ (Jan. 15, 16.) Wón praji: „Wy mje wuzwolili njeſče.“ Z toho ſcěhuje, zo wſchě powołanjo k zbožnoſći z Boha wukhadža, kaž tež japoschtol wuczi: „Rjeleži na něcejim chcežu abo beženju, ale na ſmilnoſćach Božich.“ (Rom. 9, 16.) Tuž džakuj ſo tola Bohu z cykli wutrobu, zo je tebje wuzwolił z črjodý plonowcom a pschesadžit do zahrody cyrkwe z luteje ſchęzdroſeže — nic trjebaſ twojich zaužbow dla. A njemén tola, haſo by Bohu wulku ſlužbu z tym wopokazał, hdž plody njeſch a haſo by czi za to něchtino winoſty był, — to nic, ale ty džakuj ſo jomu bjez pschetača, zo je cze we ſmilnoſći do ſwojich ſlužbow pschimzał a pschistajil.

Kedžbuj, ſhto Chrystus dale praji: „Zo byſcheže ſchli a plody pschinjessli!“ We tym wſchelakoſći ſo rogomny cžlowjek wot ſhtoma, zo tutón hdžicž njeamože ani ſam ze ſo ſo wudoſpolnič, zo mohl plody njeſc, tamón pak može z njebeſkim zahrodnikom k docpęciu ſwiatoszezenja a wusprawnoſezenja ſobuſkutkowacž. Smy dželacžerjo, smy pomocnich Boži, kaž ſwj. Hawſchtyń to wuczi: „Kiq je nas ſtvoril bjez nas, njecha nas wusprawnoſćicž bjez nas.“ Boh je tebje ſtvorio kaž plonowce do leſa ſadžił, pschesadženjo do zahrody cyrkwe njeſtanje ſo bjez twojoho ſobuſkutkowanja: ty dyrbischi jomu napschežo hiž, swoje haſky psched nim klonječ, joho ſcěhovacž, hdž cze ſebe czehnje, kaž piſane ſteji: „Nichto njeſchindže ke mini, khibaſi Wóte joho cjehnje.“ (Jan. 6, 44.) A prachetili ſo džitavu nad tajke wucžbje: Štať dha može njerozomne cželjne džecžatko Bohu we křiczeňch napschežo khwatač? wotmokuju tebi: Wone pschinjese ſo Bohu pschež cyrkwe Božu.

Dale reka: „Zo byſcheže plody pschinjessli a wasch plód wostal.“ Křiczeňca wusprawnoſća psched Bohom, ſwiatoszezi, pschetwori džecžo hněva do džecža Božoho, zacžicžczi njewuhasonne znamjo, kotrež dopomha k wěčnomu žiwjenju, doniž tón, kiq z hnady wusprawnoſezeny njeje, ničo cžimiež njezamože, z čimž mohl zbožnoſć dobyč.

3 Lujich a Salskeje.

Z Budyschina. W Bacžonju, hdžez ſo cyrkje twari a woſada twori, ve žadoſč nastala, zo by ſo z naſhei haſo juſodnej woſadu wěſth zwjazk pschecželſtwa zwjazał. K znamienju tajkoho ſufodnoho pschecželſtwa prachachu ſo naſ, hacž my z Budyschina njebychmy chyli z naſhim ſwječecžom s. Marije ze ſartskeje cyrkwe do Bacžonja pschinę a wottam taki ſwiatoszež procession do Rózanta wjeſč, kaſkiž jón druhe woſadu wjedu t. r. ze s. Mariju. Nam je ſo tajka žadoſč spodobała, a smy tohodla tudy trěbne pschihoty w prawym času cžiniſi. Knežný a druhe

dobrocierki kopicu krasnu židzamu drastu, drohotny schlewjer a dalschu trébnu vychu, w Khrósczicach buchu nosydleskta wudzélane a w Regensburgu pola Göza krasnej nowej krónie za swjetcę Maczcerje Bożeje a Jezuškéczatka wobistarnej. Hało znamjo pscheczelnoho zwiażka ze sušodnej so tworzącej wosadu so za pschi sprawnie spožna, zo so dwę druzycz z Baczonja pschinza schtej, kotrejž mějeschtej ze schtyrjom družkami z naſheje wosady swjeczo niescž. — Proceſſion, tak derje pschihotowany, so pschi krasnym wjedrje cyle derje poradži. Z Vorschče w 5 hodž. do Baczonja pschiczhynymski, zwiny so proceſſion do Schewczifec (Bödlanec) dwora, hdzej na wudebjenym blidku, wobdate wot druzków, swjeczo kniežniſteje Młaczerje ſtejſeſche. Tutón napohlad mnichów do ſylzow pohnu. Bjez dlejschoho zadžerženja pschizamknychu so družki ze swjeczečom proceſſionej. W Różencze mějeschte, kaž je waſchnjo, budyskſki t. kaplan božu mſchu, na kotrejž wſchitke družki t. ſwiatomu woprawjenju džechu. Z džakom dyrbimy tudy wuprajicž, zo bu jin tež dobrocziwje ławka wostajena a druha trébna pomoc ſkiezena. Na dompučzu bu swjeczo swj. Marije w Baczonju zaſ t. Schewczifecem donjesene, hdzej t. kaplan z někotrymi ſłowami na wažnoſć džensnichoho proceſſiona ſpomni, trébny džak wſchitkim a tež nadžiju wupraji, zo traſch budžemy ſkoró móć do nowoho domu božoho tak zaſtupicž, kaž tudy do hospodliwoho domu. Proceſſion potom po starym waſchnju dale pschez Haſlow hacž do Vorschče džesche, swjeczo paſ bu zaſ do Budyschina dowjeſene. Tak z wjefoſoſcu tole t. dalschomu wopomjeczu tudy wozjewjam, z krutej nadžiju, zo budže wot nětka tež naſheje wosadze ſpožczene, t. čeſcji swojeje njebeſkeje patrónki proceſſion do hnadownoho Różanta tak džeržecž, kaž druhe wosady. Wſchitkim naſchim čeſtnym druzkam paſ pschejemý zbožo, zo nětka tež wone do čeſtneje ſlužby Královných kniežnow zaſtupia.

Z Potrowa. Swjeczenjo poſtaſtelnego mandželskoho jubileja zda so nam nic jenož za potřecheneju mandželskej a jej u blízichich pscheczelow ale tež za dalsche wołrjeh, woſebje za cylu farſtu woſadu, we kotrejž so swjecicž mějeschte, tak wažny podawſk bjež, zo joho tudy cyle pschecicž a zamjelczeč njeſmemy. Tutón jubilej mějeschtaj hžo we zańdženym lécze a to 6. novembra swjecicž Miſławich Warwika a Marija joho mandželska z Miſoſcic, kotařiž buſchtaj něhdý na thymle dniu haſož z Bazlic rodženaj we farſkej Rjebjelczanskej cyrkwi pschez měſchniskej ruch z mandželſkim zwiażkom zjenoczenaj. Swjeczenjo na ſpominjenym dniu bu wažnych winow dla wotſtorczene a na létuſchi 11. junij pschepoſožene, zo by tak we pschitomnoſeſi naſtarſchoho ſyna jubilejſkej mandželskej, kž we dalokoj czubje pschebýwa, mohlo wobeńdzenie byč. Na tutym dniu bu tale žadna ſwjatočnoſeſ we pschitomnoſeſi pódlaſkich kniežich duchownych na tudomnej farje, tak daloko hacž so hodžesche, na ſwjedženſke waſchnjo wotbyta; jubilejſkej mandželskej buſchtaj z najwutrobiſhimi pschenjem i a tež z někotrymi darami poczeſcowanaj. Ze wſchitkim prawom móžesche so we pschitiku na njej na to ſpomnieč, kaž zbožownje, wot Boha toho knieza wobhnadženaj, ſtaj ſwoje dotalne živjeniſte puczowanjo dokonječ mohlo, a kaž buſchtaj woſebje tež we cyle poſlednim čzaſu, pschez tamu znatu, njewočkowanu powięſcž z Radaena z derje zaſluženej ſtarſhiskiej wjefoſoſcu napjelnenaj. Boh tón Smilny a Miſoſcizwy wobradž jimaſ tež dale měrny a zbožowny wjeczor živjenja, a, ſchtož džen je pschecz najwažnische, něhdý tež wěčny wotpočzink we njebeſkim domje.

H.
Z Różanta. W naſhej hnadownej cyrkwi mějachmy loni na 400 lu-
bjenjow a 150 džakprajenjow, ſchtož t. čeſcji Młaczerje Bożeje tudy wozjewjam.

Z Noweje Dijeski. Sobotu 16. junija rano wokoło 7 hodž. pschicžahny cęste hrimanjo wot ranja a dyri blysk tudh do Heschic hródze. Woheni tak rucze wokoło so hrabasche, zo Heschic dwę kruwie a 2 swinieczi we płomienjach woſtaſtaj, a w krótkim czasu schytri statoki: Heschic, Koſtic, Wobzec a Vitec w płomienjach stejachu. Vitec spalichu ſo: 3 fozy, 20 huſycow a 1 swinjo. Wotpaleni, kotsiž ſu wſchitych khudzi, ſu na ſmilnoſć ſobuežlowiekow połazani, kotaž zawaſcie njeuwroſtanje.

Z Drežjan. D. M. kralowna Karola je w tu khwilu we schwajcarſkich kupjelach, chec na dompuču hohencollerske knieſtvo wophtač a 28. julija do Pilnic ſo wróćicž.

Z cyloho ſwēta.

Němska. W pruſſkim ſejmje ſu nowy cyrkwiński zaſon, tak psche- mieneny, kaiſiž bě jón komiſſija porjedžiła, pschijeli z 224 hlosami pschecžiwo 107. Je z nim nuzne duschipostyſtwo we woſhyrczenych woſadach mózne ſežinjene. Wažne porjedženjo nowoho zaſonja, kotrež je z prōcowanjom centra ſo dobylo, je, zo bu poſtajene: jeno eži duchowni maja ſo kniejerſtwu wo- zjewicž, kotsiž ſo ze swojoho zaſtojnſtu wjac wotſtronicž njemóža, k psch. fararjo. Pschi poſlednim wuſadżowanju zaſonja ſo hiſcheje jónu wſchę hanjenja a ſchęzuwanja, kotrež ſu ſo hdý pschecžiwo katholskej cyrkwi abo ſwia- tomo wótcej abo centrej wuprajile, kaž do jenoho wonjeschka zwijazachu. Béchu to woſebje v. Cuny, Götting a v. Eynern, kotsiž je wjazachu a ſkiežachu; tola njenanakachu wjac ſpodbobania, kaž psched 10 létami. Nowy zaſon, pruſſim katholikam doſcz w hódź, bu pschirwath, póndželu 2. t. m. tež wot domu kniejerſtwa ſežinjene 64 hlosami pschecžiwo 14. — Widžimy tak, zo w Pruskej jene woſadženjo po druhim zaſ katholskej cyrkwi dawaja, dokelž jeje duchownu móć ſpó- zna wacž po cžiuſia; hdý bychu hñhdom wot ſpočatka derje zmyſlenym katholikam bólé wérili hacž liberalnym professoram a ſchęzuwarjam, by katholikam a cylej Pruskej wjele hubjeniſta a njezarunioneſte ſchkody žalutowane bylo. Sam protestantski „Reichsbote“ wuznaje, zo je katholska cyrkvi ze swojej wulſtej mocu na zaſtupierjow kniejerſtwa wulki zacžiſhcz cžiniſta, wjetſchi dyžli evangelska. Zo je pak katholska cyrkvi njeſchewinita, je ſtary a pschec zaſ nowy dopołaz za to, zo je wot Boha ſamo ho zaſožena a z džeržana: „Moch hele ju njeſchewinu!“

— W Schlezyſkej ſu pschi njevjedrach psched dwémaj njeđelomaj žałostne powodženja měli; woſebje rěka Niſa (Neiſſe) doſczahny wyſokoscž, kaikejž za 100 lét wjac miela njeje; hacž dotal ſu ſo doprascheli za 24 woſo- bami (mjez nimi 14 džecži), kotrež ſu ſo zatepile. Njeſmerna ſchkoda je ſynam a pólnym płowdam nacžinjena a njemóže hiſcheje ſo cyle woblicžicž.

Awſtrija. We Winje je rektor tamniſcheje univerſity, professor Maazhen, we delniſo-rakuſkim ſejmje za cžeku ſchulu we Winje ryčaſt a runopravo na- rodow zaſtupowal. Wón mjez druhim tež proji, zo je Win hłowne město cyloho awſtriskoſkoſte ſtejorſtwa, a nic jeno Němcow. Tajſi njeſtroniski rožjud Němca je wſchęch sprawnie zmyſlenych wulcy zwijeselit; nic tak němſkich liberal- nych we Awſtriji, kotsiž w nowinach a wſchelakich pschiležnoſćzach cyle nje- pschitojnje pschecžiwo rektorej wuſtupowachu. Woſebje ſu studentojo winſkeje univerſity pschecžiwo swojemu rektorej ſo tak zadžerželi, kaž to waschnio zđela- nych młodych ludzi hewal njeje. Tež ſami professorojo univerſity ſu z wulſko- džela na ſtronu studentow ſtupiwschi pschecžiwo rektorej zławny dopis wo-

zjewili. Na to wotnokwi professor Maassen, zo su jeho politiske a narodne zmyslenja cyle po rjedze kscheszanstwa.

— W Czechach su nowowolby za krajny sejm dokonjane a po woli Czechow wypantyle. Prawizniška (českobkonserwatywna) strona ma 208 a němčka liberalna 167 zapóslancow. Česká strona ma z tym wjetšinu 41 głosow, tola wjetšinu $\frac{2}{3}$, kotraž je nuzna za pschemenjenjo wolsnego porjada, njeje hiszczę dozcahanyla.

— We Wuherskej ma so hižo dlejschi čas sudniſti proces pszechzivo židam w nastupanju morjenja kscheszankej holc w Tisza Eszlar, iſtož suh w swoim času powiedali. Kež je znate, su tamniſkich židow wobſkoržowali, zo su kscheszanek holcu tam morili, zo bychu jeje krej za pyczenjo swojich k naboznemu swiedzenjam trébnych khlebow dobyli. Sudniſte jednanja maja wjac jaſnosęze do jara czemneje węch pschinieſę, tola zda so mało nadzije na to byż, ežim mjenje, dokelž sam statny rycznik, kiž ma tola w mjenje stata jeno haſko wobſkoržowat skutkowac, so haſko najlepſchi zakitać židow poſlazuje.

Italija. Kraje ſwedeſzenjo, kotrež je swj. wotc theſcomu rjadej swj. Franciska dał, je wiskutkowało, zo nětka po cyklym ſwedeſze tónle theſci rjad z nowa zakeſewac̄ poczina. — W Romje běſche pſched krótkim 50-létnym jubilej towarzſtwia swj. Vincenca. Na 500 sobustawow z cykloho ſweta bě ſo pola swj. wotca zhromadžilo, kotryž jim hnijacu rycz dzerzesche.

Francózskia. Hrabja Chambord, potomnik prjedawſkich francózſkich kralow, je we Frohsdorfje pola Wina ežezych ſkhorkej a dweluja leſkarjo na jeho wnstrowjeniu. Same republikanske nowiny khwala jeho nadobnych charakter, hac̄runiž su jeho politisch pszechzivnicy. — W Parizu je präfekt Austry, wychszchi měſchczanoſta Pariza, kotryž w krótkim ze swojoho zaſtojnſtwa wступi, hiszczę wopominik swojeje ſurowoscze zaſtostajil. Je mjenujacy porjadnych duschipastyrów z khorowniow wuſnał, kaž prjedy hižo miłoszciwe ſotry. Na město tych su ſweti niwothladarjo khorých pschiszcili, wot kotrychž maja tuczi jara wjele hruboszow czerpječ. Na mějeze porjadnych duchownych maja nětka farſcy duchowni khorownje ſobu wobstarac, ſtož je jim pschi mnogich druhich dželach wulke wobczęzenjo. Šurowy wukaz ſami liberalni zacéſnu.

— Wójna w Tonkinje njeje hiszczę cyle wudyrila, hac̄runiſtch tamniſche a francózſke wójſka hižo wobtymerdzene pszechzivo ſebi ſteja. Najwjetſhu ſchłodu změja a maja hižo z toho njeméra katholſke miffionſtwa. Su tam hižo jenohu katholſkoho miffionara morili. Miffionam k woli dyrbimy francózſkim pschec, zo bychu z dobyczerjemi byli, jeli woprawdze ſo bicž pocznu. Majwach tamniſtich miffionarow je francózſkich.

Boſniſka. Pſched někotrymi létami je awſtriske knježerſtvo turkowske provinč Boſniſku a Hercegowinu wobſadžilo. Turka njemóžesche tam njemér a zbezkarſtvo pschewinyč, kotrež móžetche ſo lohen tež do fejzorſkeje pschenieſę; tyſacy boſniſkich kscheszanom běchu do Rakuſkeje čekli, dokelž doma žanu pomoc njedostachu, pſched rubježniami a zbezkarjemi. Raſſkerje zdžerži rakuske knježerſtvo teile krajinje, dokelž Turka njezamóže zaplaćicž wudawki, kotrež je Austryja pschi tyni wobſadženju a zarjadowanju měla. Pschipožnacž dyrbimy, zo w Boſniſkej a w Hercegowinje awſtriske fejzorſtvo tež za katholſku chrfej ſo ſtara. Su tam tsi biſkopſtwa (diöceſa) wot ſwiatoho wotca ſo założile. We kłownym měsće Boſniſkeje, w Sarajewo, je ſydko archbiſopa, dale ſtaj biſkopaj w Banjalucu a Moſtarje. Sarajewo, tale nowa archdiöceſa, ma 71 farow z 118,000 katholſkich kscheszanow. Biſkopſtvo Banjaluka ma 25 farow a 39,000 kathol-

ſtich kſtefesčanow. Nowe fary a cyrkwe ſo w krótkim założa. A woczeñhnenju měſčnikow je kniež archybifkop Stadler w Trawniku měſčniſki seminar założiſ, z kotrymž je gymnasium z 8 rjadowymiemi zjenoczenym. Z pomocu dobroęzerow nadzirje ſo kniež archybifkop, w Sarajewo filoſofiſko-theologiſku ſchulu założicž a natwaricž. We gymnasiju wucza jezuitojo. — Jezuiftſki rjad pſchi wſchēch pſcheczehaniach ſo rozmnožuje. W ſpoczątku lěta 1883 mějesche wón 11,068 ſobuſtaſow. Z nich je 5044 měſčnikow, 3088 klerikow (kotyž ſo na měſčniſtu pſchihotujo) a 2926 lajſtich bratrow. W Nakatu-Wuherskej namaka ſo 280 duchownych jezuiftſkoho rjada (wot nich 6 we Boſniſkej), 130 klerikow a 169 lajſtich bratrow.

P. T.

Egiptowska. W Alexandriji je kholera wudyrila; wſchēdnie mřeja w Damiette po nowiſtich telegramach na 130—140 moſobow. Z Alexandrije z nowa pſiſaja, zo tam khorosz̄ njeſchibjera. W Europeje, woſebje we pſchitawach, ſu hido wſchelake pſchihoth cziniſli, zo bychu straschnje natykuwej khorosz̄i wo-barali. Tež chcedza praciež, zo je turkowſki fejjor pobožne vucžowanijo muha-madanow do Mekka zařazal. To by jara derje bylo, pſchetož tajſe vucžowanjo a njewuprajite mazanoſcje, kotrež ſo tam namakaja a cjerpja, ſu njewufafnite žorla najhórschich epidemijow.

Wſchelcziznij.

* **Ru no prawo** — krasna wěc: mjenujec hdyž jenož na papjerje njeſteji, ale we žinjenju płaczi. Hdyž w Drezdjanach abo w drugich němſkich měſtach w pſchedawarniach napíſma ſteja kaž „On parle français“ abo „English spoken“ abo „Habla español“, t. r. tu ſo francózſen abo jendželſen abo ſchpaniſch ryczi, dha ſo nad tym ničto njeſtoſtofuje, ale koždy ſebi myſli: to dyrbja vucženi ludžo bycz w tychle klamach. Hdyž paſ w Ramjencu ſerbſki pſchekupc do klamowych woknow ſtaji napis: „Tu ſo ſerbſki ryczi“, dha rěka to provokacija a kaženjo pſcheczenoſcze. Tak w Budyschinje njemyſla, pſchetož tu mamy wjac ſerbſkich napíſmow, ſame na klamach ſtadu Straßburgſkeje tobako-weje manuafktry. Węgo dyrbjalko jich wjac wudy bycz a by jich wjac tež bylo, hdy bychu ſebi na prawe waſchnjo tež — Serbja k ſwojej czeſcji žadali.

* W jenych romſtich nowinach ſu wobliczili, zo je w tymle lětſtoku hido 257 džiwadłów (theatrow) ſo wotpaliſo. Njeponfazuje z tym Boh, ſchto z wjetſcha na džiwadłach naſtichich čžaſow je? A ſchtó možl duſche pſchelicziež, kotrež ſu pſchez džiwadla do wěčnych plomjenjow hido pſchiszcze?

* W l. 1870 běſche w Žendželskej 666 katholſkich ſchulow a w Schottlandſkej ſkoro žane. Někto je w Žendželskej 1366 kath. ſchulow z 232,620 wucžomcami a 1852 wucžerjemi, w Schottlandſkej paſ 169 katholſkich ſchulow z 43,000 wucžomcami.

Proſtiwa do Rožanta.

Na domapytanjo ſ. Marije chyſche naſch procession, kij bě lětſa přeni króč ze ſwjeczecžom ſ. Marije pſchischoł, po dobrym starym waſchnju pſched mulkim woſtarjom ſpěw zanoſhujo ſwoj domapuež naſtupiež. Alle tomu ſo lětſa njelubozný zadžewk ſežini, dokelž ſpěwarjo na khorje poczachu móćnje z pſchewdom pſcheczelow prjedy naš ſpěwacž, tak zo w ſpěwie měſcheńca naſta. Pro-

synt tohodla, zo by so pschichodnje myšhor njezapocžal na tymle dnju, doniž našch procession z cyrkwe njewoteńdže, byrnje to jemu abo někotre — minutu pozdžischo bylo. Tak jara nuzne tola ludža na swjatych dnjach nimaju! Ke tomu pschindže, zo našch f. kaplan ani na tym wina njeje, zo je so wotkhad našchoho processiona někotre minutu zapozdžil, dokelž je našch duchowny we Waſčej cyrkwi a za Waſčich ludži wjele džělacz abo wobstaracz měl. Niedžiwaſo na daloku pucž, kotrž je hžo rano do tſjoch nastupiſ, je wón na ſemſchach a po ſemſchach ſpowiedaſ, psched wotkhadom paſ hiſčeze z nowa zaſh ſkapuliruſ ludžom, tež Waſčim, ſwjeciſl a wěſhaſ, hnadowne ſwjeczo ſ. Marie ſ. poczeſezenju po-dawaſ. Tohodla běſhe ſebi pschitojnosc žadaſa, zo by ſo ſpěw na khorje kchwifku pozdžischo zapocžal abo zo by ſo někotre minutu tam ſpěwaſ pschedaſlo, doniž našch procession z cyrkwe njeje. Tež býchmy my a druzy dalocy radu wi-dželi, zo z bližka pschihadžach ludža njebyhu wſchitke ſawki wobſadžili předyň naš, pschetož bližki ſkerje ſtejo wutraje, dyžli tón, kž je z dalokohu pucža hžo ſpróčny. To by naſcha proſtwa byla.

Kantor budysčiňskoho processiona.

Naležnosće našho towařstwa.

Sobustawy na lěto 1883: kk. 326. Marija Šmitec z Hajnic, 327. Jakub Hěblak z Kaſec, 328—330. z Wotrowa: Hana Lebzyna, Michał Lusčanski, Pětr Lebza, 331. Miklawš Benš ze Sernjan.

Sobustawy na lěto 1882: kk. 533. Pětr Lebza z Wotrowa, 534. Jurij Jenka ze Sernjan.

Na lěto 1881: Jurij Jenka ze Sernjan.

Dobrowolny dar za towařstwo: J. Š. z Ralbic 25 p.

Za cyrkej Wutroby Jězusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadzena daň wučinjeſtej 61,675 m. 95 p.

K česci Božej a k spomoženju dušow su daľe woprowali: Při wopyće we Baćonju pola Ž. składowane 7 m., wudowa Madlena Njekowa z Ralbic 150 m., N. z Kelna 1 m., njemjenowana z Baćonja k česci Wutroby Jězusoweje 1 m., toho runja njemjenowana z Budyšina 1 m. 50 p., přez k. Vincenca z Miłoćic 3 m., M. P. ze Žuric 20 m., po njeboh Pětra Michalcecz z Wotrowa 150 m., ze Žuric 5 m., z wotkazanja njeboh kublerja Pětra Lebzy z Rózanta 300 m., zbytkne přez k. Tadeja 1 m. 78 p., dwě knujeźne budyskoho processiona, dokelž so lětsa hromadžilo njeje 1 m., jena khuda ſlužowna z B. k česci Wutr. Jěz. 9 m., kupony sakske 24 m., lužiski 6 m., rentske 7 m. 50 p. Hromadže: 62,363 m. 73 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 8357 m. 10 p. — Dale su woprowali: z Konjec k česci s. Józefa 5 m., N. N. přez k. Vincenca 3 m., njemjenowana z Pěškec 3 m.

Hromadže: 8368 m. 10 p.

Zapáć Bóh wšem dobročerjám!

Za zwonu twarjowneje cyrkwe ſun dostali ſtare pjenježy z Wotrowa: wot f. fararja Herrmannia a Miškarſha Schustera a pschez f. kaplana Löb-manna ze Scherachova, dale ſtary chn wot Haný Knježchynje z Krjepiec.

Redaktor a řukasch, tach. ſlužownik.

Listowanjo. „Kopolakej z Wuletko.“ Jara smy so zwjeselili nad Waſčim listom, kotrž je tak derje pisany. Tola so wšo do Posoła njehodži; tohodla je ſo na privatnym puću za to staralo, zo by ſo njewospjetowało, na čož ſo wobčežujeće. — Do R. a Str. wutrobny džak!

Katholicki pōsot

Wudawa so
prēnju a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósce a we knihařni
1 m. 70 p.

Studowy czaſopis.

Wudawany wot towarzſta ŠS. Cyrilla a Methodija w Šindyschinje.

Rédaktor: Jakub Skala.

Cislo 14.

21. julija 1883.

Lětnik 21.

Wocžehuijenjo w serbſkim duchu.

(Počkražowanjo.)

II. Serbske wocžehuijenjo.

B. We ſchuli.

Schula je po prawym rozſcherjena ſwójba; w ſchuli dyrbjaſko potajkim dale ſo twaric̄ na tym zakladze, kotryž je w ſwójbje połoženy był. Tohodla tež na prawe waschnjo ſvobodnje zmyſleni pschečzelojo ludu za ſvobodnu ſchulu rycza, do kotrejž bychu tež starſhi ſlowečko ſobu prajic̄ měli. Tola w tu khwiliu many statne ſchule, kotrež moža ſo monopolowe ſchule mjenowac̄. Stat wſchitko we nich porucza a zarjaduje, lud ma jenož za wukložki ſo starac̄.

Tak many tež my w Serbach ſkoro cyle němiske ſchule, dokelž je je stat tak porucžil a naſche knježerſtvo němiske. W druhich krajac̄, mezi druhimi narodami tak njeje, tam ma kždy narod ſwoje narodne ſchule a w nich ſo z pomocu macžerſkeje rycze wědomoſeže wucža. My pak je nimamy.

W ſchuli po tajkim ſo wocžehuijenjo w serbſkim duchu tak a w tej měrje ſtac̄ njemóže, kaž dyrbim ſebi to wot ſwójbow žadač, ma-li wotroſčaca mlo- doſež za narodne a cyrkwinſke živjenjo naſhoho serbſkoho luda ſo derje pschihotowac̄ a rozominje rozwijec̄. A tola moža tež ſchula we ſwojim wjedzic̄erju pschi wſchěni nowiſkim zarjadowanju serbſkomu duchej wuzitna byc̄. Je tu wucžerzej jara wiele do rukow date. So rozemí, zo wucžer ſamo- ſtatuje ſchulſki zákon piſheměnic̄ njemóže, ale dyrbi cyle po nim ſwoje wucženjo zložowac̄. Tola joho cyle dalshe zmyſlenjo a zadžerženjo zákonu nje- móže a drje tež njecha miſchtrowac̄. A runje z tym moža wucžer jara spo- možny wliw na jomu dowérjenu mlodoſež wobkhowac̄. Je-li wucžer po cyklym ſwojim zadžerženju Serb, dha zavostaji to traſach zac̄iſhcež we mlodoſež.

1. Prěnje žadanojo a naležna próſtwa kždoho, fiž ze ſwojim narodom derje měni, dže potajkim na knjezow wucžerjow, zo bychu serbſcy byli,

dokelž je do jich rukow sobu położený pschichod a zbožo našchoho ludu. Dyrbimy wšak z wjesełoſćju wuprajicž zo mějachmy hacž dotal za naſche serbske woſady tež pschec serbskich wucžerjow, kotsiž njeſtu jeno mjeno Serba měli.* Njech to pschec tak woſtanje! Njech ſo wucžer woſebje toho hlađa, zo by trjebam w gmeinje ſtołp był, wokoło kofrohož ſo cužy element we woſadze hromadži a naſadžuje. Hdyž nowiſche zarjadowanjo ſchule w někotrymžku li naſtupanju wucžeria gmeinje wocuzbnja, dyrbi wucžer na druhé waſchnjo ſo prćowacž z ludom we pscheczelſtwje woſtač, a to budže najlepje z tym, zo je w swojim wobkhadžowanju z ludžimi cyh Serb. Ale tež z džecžimi! Kaf ma ſo wón z wonka ſchule z nimi zadžerzecž, jomu zakon njeſchedpiſuje. Tuž njech rycži z nimi serbski, njech džerži z nimi po starym rjedže pobožnoſće z najmjeniſcha w cyrkvi a t. d., kaž wěny, ſo ſo hiſheče tu abo tam stanje.

2. Z luboſčju k serbskej rycži njech ſchęzepi ſo tež luboſč ž k domižnje, k wótežinſtej Lužic̄y. Ma-li čžlowiek we ſwojej domižnje, ze ſwojim wſchědnym a pokornym žiwenjom ſpokojom bycz, dyrbi wot maſoſeze do luboſče k ſwojej domižnje zapoſažowanym bycz. Kewak ſeli pschec myſli, zo druhdže wſchudžom róže kęžera a boži khléb tež na kamienju roſeže bjez wſcheye procy. Tohodla dyrbi tež ſchula woſebje na to dželacž, zo ſo ponijny duch w džecžacej wutrobje haji, nie tamón hordy duch, kif jeno za wulſkim a woſebnym dže a pódla nizkoho zacpěwa. Wſchak je znate, zo ze Serbom, kofrohož nowiſchi wulſniſki duch naduwa, ani k wutraczu njeje; tajki wſchak ſo tež w serbskej domižnje cužy cžuje.

3. Je-li ſo na džecžo tak ſkulcowalo, kaž runje ſpomnichmy, woſtanje wone tež w serbskej ponížnoſći a ſpokojnoſći, byrnje požđiſčho pola wojakow abo hđežku li druhdže w zjawnym žiwenju druhé zaſady ſo do njoho dobywale. Zo pak by luboſč ž ſwojemu ludej w džecžu roſta, móže ſo jomu z časom tež wo narodym prćowanju ſerbskoho ludu tu a tam něchtco prajicž. Njebudže ničo ſchłodžecž, hdyž ſo džecžu praji, kaf ſu Serbia něhdv wulki lud byli, ſwojich kralow, wyſokich zaſtojniukow a wucženych měli a t. d. A wot tutoho wulkoſč luda je (a z kajtich winow!) jeno mała čžrjódka woſtała, kif pak je ſo hacž dotal derje džeržala a tež dale džeržecž budže, jeli wſchitcy w njei pschecjene a ſwojim podawiznam ſwěrni woſtanu. Poſkazuje ſo na rjanosč serbskej rycže, na dobre serbske waſchnjo, na khwalsne ſwědečzenjo, kotrež ſu Serbia pschec mijez druhimi narodami měli; dale ſpomina ſo na serbske piſmowſtwo a kaf je winowatoſć kóždoho Serba, je podpjerač z najmjeniſcha z tym, zo je ſobu džerži a t. d. Pscheczel ſwojoho ludu wſchak ſredtom doſež nadenidže, kaf možl džecžom rozoſnu luboſč ž ſwojemu narodej wubudžecž.

4. Najwažniſchi ſredk pak ſchulſki zakon ſam ſciža; je to poſtajenjo, zo maja serbske džecži tež serbske čjitanjo na wuknycž. Tajke čjitanjo serbske džecži r a d wuknu, dokelž je rozymlja! My ſam dyrbimy ſebi začoňſte poſtajenjo wyšoko wažicž. Pschec ſerbske piſmowſtwo Serb najlepje ze ſwojim ludom zjenočený woſtanje a ſo hako Serb njeſchecanje čjucž. Zo pak by tute piſmowſtwo požđiſčho z wujitkom možl trjebacž, je nuzna wěc, zo mlody Serb cyle derje serbski čjitač ſauwuknje. Móže-li serbski runje tak derje čjitač kaž němſki, potom kóždy raz za piſmom, kotrež je w maceřnej rycži piſane, zavěſeže předy hrabnje dyžli za druhim. Dyrbi-li pak ſłowa

* Ze nam hiſheče w pomjatku, kaf je na jenei zhromadžiznje wucžerjow serbski wucžer njebojažuje wutupil, hdyž ſo piſcežiwo katholſkim Serbam tam prôzne žorth powjedachu. Čeſej tajſej wutrobitoſć!

w serbskim piśmie z wulkej prócu zběracz, kaž kłoski na scherzernischcju, dha nijeje dźiw, zo radscho czita pišma, kotrež je derje czitacz naukuñk a w kotrychž z cyhmi horschczemi hraba, byrnje wscho tak njezrozemil kaž serbski. Nekotromuzkuli so jenož zda, zo derje němske pišmo rozemi! Tohodla swérny serbski wuczer njezdziwajo ani na porucznoſcz schulskoho zakonja hižo sam na to hlad a, zo swoje džeczi z časom derje serbski czitacz nauueži. Wemys wschał derje, zo je serbski wuczer spytowaný doſez, na tute czitanjo mjenje prich nałożicž, dyzli na němske, dokelž so za tym dohadowarstwo pſchede wschem prascha, haj snadž tamne k wuzitku poslednischoho na zad stajicž; tola swědomith wuczer a tež schulskie pſchedstejerstwo mataj pſchede wschem wuzitk a potrebnoſcze džeczi pſched wocžomaj.

Je dha wo prawdże tak wjele ležane na serbskim czitanju? Za-wěscze! Prjedy su narody bjez czitanja byle a pôdla zbożownie wostale; nětko je to hinak. Džensnischci džen wsho czita, byrnje džeczo bylo pſchi swoim mloku abo kucharčka pſchi nesczi. Nasch čzas hinaschi nijeje. Dha dyrbimy so za to staracž, zo naſch lud pſhce neschto dobre do rukow dostanje. Deni maja wo pſchihotowanjo a rozschérjenjo dobroho pišmowstwa w maczeńnej ryczi so prówowacž, družy wo to, zo lud je tež wuziwacž dokonja. Njezawamyli swojomu ludemu dobre serbske pišma do rukow, budže za drugimi pytačz, byrnje z njoho mjenje wuzitka měl; a njenawucžimyli serbsku mloboſcz derje serbski czitacz, poduſh cuze pišmowstwo wschě tež najrjeuſche plody serbskeje pilnoſcze a staroſćivoscze. Schtož ze swojim ludom derje měni, njezacpej tutu wažnu winowatočž!

5. Dobry serbski wuczer so njespokojí ze serbskim czitanjom; tež serbski piſacž wuczi won džeczi. Zakon drje to njezada, dokelž jeno wo czitanju ryczi; zakon pak drje tola wscho chce, schtož je džeczom wuzitne. A zo je džeczom tež serbske pišanjo wuzitne, so njebudže přež. Čjini džeczom wosibite wjeselo, dokelž je jim tale rycž blízko, w njej myſla, w njej rycža, kaž njebudža ju radu piſacž? Je trébne, zo swoje myſle napisacž dokonjeja; kaž hubjenje potom je za nje, zo w rycži, w kotrejž myſla, piſacž njemóža, a dyrba najprije w hlowje pſchelozowacž, prijedy hacž na papieru dadža, schtož ejcedža. Tak je někotryzkuli toho měnjenja był, zo dyrbi, schtož je piſane, němske bycz. — Tajke wuczerjowe prówowano zawiſcze njeſtanje bjez bo-hatich plodow; smy so tež pſcheswědežili, dokelž někotsi čeſezomni wuczerjo poſpytij ſežinich, zo je so próca derje placíla. Ljith wot tajkich mlobodých ludzi, serbski piſane, kotrež mamy w rukomaj, su lepsche, hacž běchmy wocžakowali byli. — Sapienti sat!

To su tak někotre myſliczki abo — chcesch-li — poſkiwy. Tara wjele móže dobrý wuczer tež džens hiſcheže za serbske wocžehnienjo džeczi dokonječ, a su Bohu džak wuczerjo, kotsiz to njezakomdža. Čeſcz jim! Čeſcz wosibje tym, kotsiz zaprejo myta abo dobrých wuhladow jim snadž kivachych, jelizo su swojomu narodej njeſwerni, njezdziwachu na to, ale ſwerni wostachu dobrej wěch!

(Pſchichodnje ſtončenjo.)

Nosćenjo katholskeje chrkwe

pſchez wobroczenjo k njej a měschane mandželſtwa.

Wuczer statnych wědomoſcžow na lipſtowskej univerſicze, dr. Karl Walder, je wozjewił, kaž je w tymle ſeſtotku katholska chrkwe mjez wýſhſim něm-

skim zemjanstwom pſchez měſchane mandželſtwa a konverſije (wobroczenja) pſchibjeraſla.

We 52 měſchaných mandželſtwach ſu protestantscy mužojo katholſkých žonow wſchē džecži katholſke knježicž dali (10 druhich ſu jeno džowki měli, kotrež buchu wſchē katholſke), tak zo wulki džel předy protestantskoho zemjanſta je nětko katholſki. Nawopak je jeno 10 (7 groſinſkych a 3 ſwobodnych knježicž) ſwojbow pſchez protestantske žony do protestantſtwa pſcheschlo. Na tute waſčnjo ſu jara na blađne ſwojby, kotrež z džela wjele kwadratnych milow woſhymu, katholſkej cyrkvi ſo dobyše, mjez tym hacž maja posledniſche mjenje woſbedjeſtwa.

Konverſije, t. r. wobroczenja z protestantskej wěry ke katholſkej cyrkvi ſu ſo wot 15 ſobuſtanow němſkych knježacych ſwojbow ſtale. Mjez nimi ſu: zwudowjena Marija bayerska kralova, rodžena pruſka prynceſyna, pruſki prync Heinrich, bratr krala Vjedricha Wylema III., knježacy wójwoda Ferdinand v. Anhalt-Köthen ze ſwojej mandželſkej Louiſu, pruſkej prynceſynu. Wysche toho je znate, zo je naſha nadobna knjeni kralova Karola z protestantskej ſwojby. — Dale ſu ſo wróžili do katholſkeje cyrkvi 4 knježacy wjerchojo (Solms-Braunſels, Iſenburg-Birſtein, Löwenſtein-Wertheim, Schönburg-Hartenſtein), 25 groſow, 25 groſinow, 34 ſwobodnych knježicž a 12 ſwobodnych knjenow a knježinow. — Z katholſkeje cyrkvi do protestantismu pſchepuſila je z knježacych ſwojbow jeno jena woſoba: kralova Hilžbjeta, mandželſta pruſkoho krala Vjedricha Wylema IV., rodžena bayerska prynceſyna. (Schwejdowski kral Karla Jan XIV. běſche předy powyſchenja na kralowski trón reformirowany, nic katholſki.) Wysche toho ſu do protestantismu hſcheze pſchepuſili: 1 wjerch, 1 wjerchowka, 5 groſojo, 3 groſiny, 3 ſwobodni knježa a 1 ſwobodna knjeni. — Tež na zemjanow powyſcheni a kſchezeni židovſcnych pjeniežnich ſu po Walckeru z wjetſchoho džela do katholſkeje cyrkvi pſchepuſili. — Kózdy widži, zo je z tým katholſka cyrkvi wjele dobyła; professor Walcker pak měni, zo za to protestantismus we Španiſkej a Italskej džen a bôle pſchibýwa.

3 Lužic̄ a Sakskej.

Z Budyschina. Synowe žně, najprjedy z deshečjom trochu zadžerjane, ſu jara rjane byle a pſchejemy ſebi z ponížnej próſtwu k wudželerzej wſchoho dobroho, zo buchu tež žitne žně tak rjane možké dom ſo dželacž. Wulka horecota zanidženeju tydženjow, kajkejež wot někotrych lét ſem njeſšmy wjac zwuzení byli, je ſo nětko zaſ jara woſkłodžila, dokelž ſu po chlej Lužic̄ piatk a ſobotu, 13. a 14. julija, czežke hrimanja czahale, kotrež ſu na někotrych měſtach tež wjele ſchody načinile. Tak je w Čzelchowje ſo khežkar Wanc z Božim njeſwedrom wotpaliſ, na druhich měſtach je blyſt drje dyriſ, njeje pak zapalif. Woſebje straſhne běchu njeſvedra w němſkych wſach horneje Lužicy, hdež mějachu w lěče 1880 měſac předy tak zatraſhne powodženja. Zo lětutche wulke wody, hacž runiž na pſch. w Bitawje jeno $\frac{1}{2}$ metra nižsche woſtachu, dyžli pſched tſjomi lětami, tak wulku ſchodu nihdže njenacžinichu kaž tehdom, ma ſo wjele tež tomu džak prajicž, zo ſu tam nětko z wyschschimi mostami a druhimi twarbami pſcheziwo podobnym nježbožam ſo zakitač pſtali. Powodženja běchu w Ebersbachu, Bitawje, Hernhucze, Bjarnacžicach a t. d. Woſebje w Leutersdorfje běſche powodženjo wulke a je tam jara wulku ſchodu načiniło, wjetſchu hacž pſched 3 lětami.

— Kaž z Prahi zhonichmy, dokonja tam leša tjo młodzencou swoje studije. Su to k. Jurij Libsch, Miklawšch Bledrich a Julius Junge; prénzej dwaj staj Serbaj. Radujemym so, zo nami zas nowa pomoc za duchownu nizu pschikhadža. — Dale su schyryjo serbscy seminarystojo w Prazy na gymnasiju swoje maturitatne pruhowanjo czinili a wobstali, tjo z wuznamienjom; z nich njeje žadyn Serb. Też druhe pruhowanja su wot wschitkich zbożownje wobstate; dwaj staj sebi prénje mestno we swojej rjadowni dobyloj.

— Na město dotalnoho wokrjesnoho hetmana z Beust, kotryž so w bližschim času wysokeje staroby dla pensioniruje, budże tajny knježerſki radzieczer hamitski hetman ze Salca powołany. Z kaſkej wosobu so potom wuprzednjene hamiske hetmanſtwo wobsadži, hisheče zjawne njeje. Luzziske provincialne stavny maya prawo, nowoho hamitskoho hetmana namjetowac̄.

— Schtwórtk rano 19. juliya w 3 hodž. wudyri na Hoscic hasy we hródzach, pschekupcej Bergerej skusachacyh, woheń, a spali so tuta khęja. Konje, tam stejace, buchu płomjenjam wutorhnijene, tež z wilejki nizu rēzniſki, fiz tam spasche.

W Grubjelszcjicach běſche w nocu wot 11. k 12. julijsk na dwaj razaj woheń. Krótko do 12 hodž. wudyri w brózni žiwnoſčerja Hale, a spali so, dokelž woheń spěchnie tež na domske so wypschestrie, 1 čelo, 2 świnjeczi, 12 hus a wscha domjaca nadoba. Lědma běchu so ludžo trochu změrowali, tu $\frac{1}{4}/3$ z nowa k wohenej wołachu. Suſodna khęja žiwnoſčerja Kyczerja so paleſche, a bu tež jomu wscho do procha pschewobroczenie. Majsterje je woheń wobaj razaj założeny byl.

W kłoschrje Marijnej Swězdje je bětnar Jakub Renner z Kukowa za dohōlestne swérne skúzby pola swojoho knjeſtwa wulku slěbornu medaļju „za swérnu we džéle“ z poczeczowacym pišmom dostał, schtož bu jomu wot wóſlanca ſamjenſkoho hamitskoho hejtmanſtwo w pschitomnoſeji hnadneje knjenje Bernardy pschepodate.

Z Drežjan. Zoho Majestoscž kral Albert je swoje z tak struchlymi njezbožom pschetonrhjnene pucžowanjo zas nastupil, měſce Verdan a Krimicžau wopřal a potom z nowa zas Wuli Hajn. Wschudze bu krajny wótc najhorliwſho pschijaty a dosta mnohe dopokazy wutrobnje radoſeje, zo bu z wižomnym zakitonem Božim nahlej ſmjerči wutorhnijeny. Stajnje hisheče pschikhadžea zbožopschejace addressy ze wschelakich městow a towarzſtow. Zeje Majestoscž kralowa Karola je fo z kupjelow ſrijedu zas wróćila, w Tharaneže wot swojoho wysokoſkoho mandželskoho powitana a do Pilnic pschewodžana byla.

3 cyloho swěta.

Němska. Kejzor a kral Wylem je nowy cyrkwiński zakon
11. julijsk wobkruczil. Kaž roznjemdrjene z nowym cyrkwińskim zakonjom su wschelake časopisy, pschede wšchem „Norddeutsche Allgemeine“, kotraž pječza Bismarck blíže ſteji, pschecživo bamžej poczale wustupowac̄. Ze injemuſych kardinal Jakobini notu na pruske knježerſtwo piſał, fiz so wšchem eyle njeſubi, a hnydom praja: hdh by radſho njepiſana wostała! Ze wscheje hary je kaž jene wołanjo ſlyscheč: Čzohodlo bamž wozjewjenjo abo pschipowiedženjo duchownych njecha zwolicž, hdh je tola knježerſtwo tute pschipowiedženjo jeno na fararjow wobmjezovalo? Na to móže kóždy katholik wotmołwicž: Bamž njemóže pod tymile wuměnjenjemi a z tymile ſczěhwkami, kaž hacž dotal je,

wozjewienjo pschizwolicz. Je drje wérno: jeno fararjo a farsey zastrupnich maja so kniežerstwu wozjewiecž. Alle kažke prawo ma w tym nastupanju híščeže kniežerstwo po mejskich zakonjach! Su wosebje 4 winy, z kotrychž může po tutych zakonjach kniežerstwo pschipóznacž duchownoho zapovijecž. Brenja a druga, po kotrymajž kniežerstwo tých njecha, kotsiž su někajtu zlošč wobejchli, abo kotsiž z Němiskej njeisu, wjele njerékatej. Na prenišche cyrknej samia bôle dzerži hacž stat a drugi pad budže jara z rědka w Pruskej. Hórskej stej dve druhei winy. Zeju dla njeni ože bamž pschipowjedanjo duchownych swětnomu kniežstwu pschizwolicz, kaž te sebi žada. Stat mjenujich žada, zo maja duchowni tak wocžehnjeni a rozwuežowanii bycž, kaž jomu so spodoba. Toho dla žada tříletne studium na jenej němskej universicze, a chee w samych seminárách abo wuštawach za pschitohotowanjo měschuitow cyle cyrkwienske naležnosćeze rjadowacž, na psch. pobožnoſeze a t. d. Cirknej samia móže postajecž, kak chee swojich duchownych wocžehnjenych a rozwueženych měcež, a wona so zavěščeze tež za wueženych měschuitow stara, kaž to nětčiſchi duchowni po chlej Pruskej, kotsiž su došč wueženi a wustojni, jaſnje dopokazuja. Chee-li pruske kniežerstwo wocžehnjenjo duchownych cyrkvi do wole dacž, potom tež swj. wótc so njebudže komđicž, do požadanoho wozjewienja zwolicž. — Poslednja wina je híščeže hórscha. Mejske zakonje praja, zo móže kniežerstwo pschipóznacž duchownoho zapovijecž, je-li pschecžiwo njomu něchtto znate, z čohož móže so sudjicž, zo budže wón pschecžiwo statnym zakonjam abo pschecžiwo wychnoſezi wuſturowacž abo zjawný mér kažecž. To je něchtto jara straschné. Pschetož tajke wuměnjenjo wschelatemu wopacžnomu wobskoržowanju, pschisloženju a vodobným wopacžnosćam pschecžiwo duchownym, wosebje hdyž su nižschi statni zaſtojnici neſchecželojo cyrkwe abo duchownych, jara witanu rucžciu ſkicza. Doniž potajkim mejske zakonje porjedžene njeisu, njemóže bamž do žadanego pschipowjedanja zwolicž.

Awstrija. Kejzor Franc Žózef je po někotrych krajach swojoho kejzorstwa pucžoval, wosebje w Schyrskej, Korutanskej a Krajinje. Wschubžom bu z wulej radoſcu witaný. Žena móć wschěch kažkuli po ryeži wschelakich poddanow wulſkoho kejzorstwa hromadu džerži: Luboſež k swojomu kejzorej.

— W cžěſtiu sejmje su do krajnoho wubjerkę Čechy dobrovolnje tříjich němisch sobustawow wuzwolicž dali, hacžruniž Němcam jeno w dva ſluscheschtaſ. Neſtroniske němiske nowiny to khwala a pschipóznaja, zo Čechy do njeju tak zli, kaž drugé rozniemdrjene čzafopis̄i tak husto do sweta truhja. Mejez Čechami a Němcami w tu khwilu rjaný mér knieži. Majwyschlschi krajny marſhal je nětko wjerech Lobjowic, joho naměstnik zapoſlanc Zeithammer. W Prazy su wschitcy džesacžo zapoſlanci cžěſkoho sejma Čechy.

Egiptowska. Kholera w tutym kraju híščeže njewotejhra; w městach pschi morju, wosebje w Damiette, drje so ležba na kholeru wumrjeth po mjeniſha; tola kholera hľubščo do kraja straschnje roſcze. Wosebje w Mansurah jara zakhadža, a je tute město hako ſriedžizna železnic hofce wopytané, rozſčerjenjo khoreſeze po tajkim lohej móžne. — W Europje we wschelakich krajach z pomožnymi rozkazami za to so staraja, zo bychu straschnej khoreſezi w tutym za mór tak pschihodnym čzasi zaſtup wobarali. Tola Žendželskej porokuja, zo tamníche kniežerstwo pschey nakhwilne wuzamknjenjo tamnych krajow došč so njeſtara, zo by trjebaj jich pschekupſtvo ſchłodu nječerpiſlo!

Amerika. Tudy ma so w lécze 1884 wulſki narodny koncil wschěch arcybiskopow, biskopow a dostojuňkov katholskej cyrkwe w Americh džeržecž.

— W Americy je někto katholikow: 50 milionow; protestantow: 46 milionow; schismatikow 50,000; židow 332,000; buddhistow 180,000; pohanow 1,500,000.

ubbij Boſle!

Sym, kaž to hížo moje mieno wopoznajuje, z krajinu, wo kotrejž mohlo so z pobožnym Tobiasom prajicž: „Wjedzemu drje tu khude, ale spokojne živjenjo.“ W léeze živimy so z hribami a w zymje z — hejdushku: muza pak tohodla na ludzoch widzeč njeje. Čeरwjeue lica a jaſnej woči pschera-đitej zjawnje doſež nutſlownu spokojnoscž, a ſchto cheyli tu na ſwēcze ſebi wjac žadač?

We tutej krajinie, kotrejž kaž z podhľadom „delanske pěſki“ rěkala, poz-zběhuje ſo wjeſka, z mienom Róžant, a w ujeſ cyrkej, Macžeri Božej poſwje-ćena, kaž krasna parla z wěncem zelenych lěſow a hajow. Sem pschihadžuje pschez chle lěto ludu, zo by, puſcheživschi ſo procha wſchědnych staroſezow, we nutnej modlitvje dufšu wtkupal we „plamitym hacze polnym hnady“ a wokſchewenym z duchownymi kublami ſo wróczil ſe wſchěduomu dželu.

We lětnym čjasiu pak ujeſpočkoja ſo ſerbſki lud z tym, zo ſem a tam jenož někotrych w otypſlanow do Róžanta ſezele, kaž w zymje; ně, zda ſo mi, hako by na wěſte dny kaž duchowne rōjeujo bylo we wſchěch farifich cyrkviach: z kóždeje puſcheži ſo rój, ſrijedža ſo ſwoju kralownu wjedžo, a puſcheuoſchujo ſo po hórkach a doſlach puſcheža ſo do kočza, w kotrejž „ujebijska matka“ wſhem měd a ſlódkoſez a ſmilnoſez wudžela.

Je to rjamy napohlad, puſchežehnje-li tak jedyn procesion po druhini ſwja-točnje a kherluſchujo. A tola zda ſo mi, hako by ſo we tutym powſchitkovym cjeſćzowanju rōjencjan Macžerje Božej híſheže ujedostat̄ namakaš, kotoruž mělo ſo ſkerje a lépie wotpomhacž. Wěſch Ty, ſchto měnu? To je to, zo najſylniſcha ſerbſka woſada, kułowſka, kaž „wotmatczena“ puſchežehnje, a ani ſwječeza ſwjateje Marije, ani družlów nima.

To čjini mi hížo dawno žel a myſlu pschi ſebi: Njeby dha ſo hodžalo, zo ſebi kułowske wſy ſwječo Macžerje Božej wobstaraja a zo tak delanske holcy ſe wſojim druzęzim prawam pschi procesionach pschiuđu?

K zarjadowanju tuteje wěch zda ſo mi ſulſhovſka khabaſka kaž ſtwo-rjena. Tam mohlo derje ſwječo Macžerje Božej ſo khowacž, woſadni, kiz hewak ſkoru wſchitej na Gulshecy do Róžanta du, mohli ſo wočolo khabale hromadžez — ſchto cheſch wjac? Družki? Ty luby Božo, tých je w Delanach doſež a wěm, zo mohle ſame Gulshecy jich ſe najmjeňschomu 12 ſtajicž. Lépie pak čjinja, jeſi ſuſodne holcy z Kocžinu a ze Salowa po jenej na pomoc bjeru — to njech ſebi ſame wuczinjea!

Kułowskim Němicam njeſtanje ſo z tym žaneje kſhiwdy. Tich družki wjezu ſo po chle druhim pučzu, hako ſerbſcy woſadni khodža, a tich dotal-noho prawa ſo nichto z tym njeſchima, kiz za to wuſtupuje, zo by tež ſerb-ſkim woſadnym ſe jich prawu ſo dopomhało.

Tuž, wy delanske holey, wožjewcze najpriedy waſchn pobožnu žadoſez woſadnej cyrkvinej wſchinoſci, kotoraz zavěſče ničo puſchežiwo tomu njezniſeje, a potom ſtarajče ſo za hódne wuſtedzenjo cjeſtnoho nadarvka, kotorž wam tu „Katholiski Poſoł“ porucža. Bych wſhak ſebi pschal, zo by tutón čjaspis wjele bóle ſo we waſhei woſadze čjitał, woſebje někto, hdyž was — wjetſhimi — w Kułowie kaž na bok ſtajeja, hdyž ſo tola chle měſto wot wočolnych Serbow

živi. Tak dyrbicje wy mała czerwodka, kotsiż macze „Katholicki Pośol” w rucy, wjehnym holcam a žoniskim powiedacż, schto je tu w nim stało, a tak so po kulskej wojsadze dary hromadzicę pocznu za swieczo swiateje Marije we Gulschecach.

Pschinodski njech pefna holca po kózdej wshy (wot Gulschec hacż do Němcow a wot Dubrjenka hacż do Höfka — wsho dyrbi so tu wobdzeliż) hromadzi a wunojski so kniezej administratorej abo kapłanej pschepoda, kotrž budże so węscze staracż, zo moħlo so pschihodnie swieczo Bożeje Macjerje kupić.

Ty pañ, lubi Poſle! njezmęjeſch mi za zło, zo Tebje z tajkej należnoſcju pschicżeham; pschicżahnu li pschichodnie kulskej Serbja ze swoim swiecżecjom Macjerje Bożeje do Róžanta, njebudże nad tym nichčo bôle wjehoty, dyżli Ty, fiz so radę za Twój lud starasħ, a fiz Tebje w tym nastupanju radę podpjera

Twój podwołny

Desnich Sukec Holas.

Za cyrkowej Wutroby Jēzusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadzena dań wučinjeſtej 62,363 m. 73 p.

K česci Bożej a k spomoženju dušow su dale woprowali: N. z Bělsec 50 p., z Nowoslic k česci Wutroby Jēzusoweje hako džakprajenjo 10 m., Mětowskem ze Slonecie Boršće (3. dar) 12 m., k česci Wutroby Jēzusoweje hako džak za zakitanjo 10 m., přez k. Vincencu 15 m., přez k. Alexandra: z Marijneje Hwězdy a wokołoſcē 4 m., wot sobustawow „žiwoho róžowca“ z Marijneje Hwězdy a wokołoſcē 5 m., za annoncu we Posole 1 m., Cyžec swójba z Něwsec 150 m., M. L. ze Serbskich Pazlic 15 m. — Hromadźe: 62,586 m. 23 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadźe: 8368 m. 10 p. — Dale su woprowali: z Ralbic 1 m., z Nowoslic k česci s. Józefa hako džakprajenjo 10 m., Mětowskem ze St. Boršće (2. dar) 3 m. — Hromadźe: 8382 m. 10 p.

Zaplać Bóh wsem dobroćerjam!

Stare pjenjeſy za zwony noweje cyrkwi je dał Wjerab w Budyschinje. Lukasch, tachantski ſlužownik.

Wulke wobrazy

Swjateje Marije, Macjerje dobreje rady

w krasnym barbočijskim netko manu. Su pola Franca Jāniša, zwónka pschi serbiskej cyrkwi w Budyschinje, za 2 m. na pschedan.

Za wschitkach, kotsiż z Ralbic a dale z Delan pónđelu 30. juliya do Kumburka pónđża, tudy wozjewjam, zo je w Budyschinje w serbiskej farſkej cyrkwi dželawu džen boža mičha wschodnie něšto do $\frac{1}{2}$ hodž. Też lkschimy, zo mataj so wobaj processionaj we Filipsdorfje z jenocžicż.

Zjawny džak.

Nadobnej knjeni grofinie Mathildie Hoensbroich we Worklecah wuprajam tudy zjawne „Zaplać Bóh tón Knjez“ za wulku dobrociwość, z kotrejż je za moju njeboh sotru Mariju Glatowu w jeje khorosći so starala, ju doma woprajeć a za nju božu mšu dżeržeć dała.

August Lerch w Grubnje pola Mišna.

Katholicki Posoj

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětne
na pósce a we knihařni
1 m. 70 p.

Sudowy czasopis.

Wudawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 15.

4. augusta 1883.

Lětník 21.

Wocžehnjenjo w serbskim duchu.

(Słowniženjo.)

II. Serbske wocžehnjenjo.

C. W zjawnym žiwenju.

We swójbje a w schuli ma základ za chle dalsche žiwenjo położeny bycz. Přehetož po wopuszczeniu schule začtuje čłowiek lěto wot lěta do wjetšcheje samostatnoſće. Je-li mlody Serb jako džecžo derje w serbskim duchu wo-žehnjeny, wostanie tež swérny swojemu narodej. Je-li pak z cuzými zasadami, z njeſerbskim zmyslenjom, z poczinkami abo lepje nje poczinkami, kotrež serbske njeſtu, hido w mlodých lětech napjelneny a wot prawoho pucža wotwiedzeny, njezměje ženje praweje luboscze k swojemu ludej, a pónidže jomu wutroba a mysl pschec za cuzym. Jeno na základže dobroho swójbnoho a schulskoho wocžehnjenja može rycz bycz wo serbskim wocžehnjenju w zjawnym žiwenju.

Tute posledniſche ma powołanjo, zo spytowanjam k wocžebnjenju, ſiž ſo w dalshim žiwenju na mlodoho Serba dobywaſa, napshecžo ſtukuje, zo wliwy, kotrež serbske zmyslenjo tupja, wotwobręza, zo mlodoho Serba wopravdže serbskoho zdžerži. We tuthy mlodžencovych lětech (do wojeſtwa a we nim) ſo kharakter abo chle zmyslenjo a wotpohlađanjo čłowiekowoho ſtukowanja wutworja a wobkrucza. Je tohodla nuzna węc, zo ſo w tymle času na mlodženca abo knježnu w serbskim duchu ſpomožnje ſtukuje.

1. Tu někto pschede wſhem swójba zaš do wjetſchoho prawa začtuje. We swójbje budža ſo potajkim za to staracž, zo bychu wotročzace džecži za dalsche narodne prćovovanjo ſo dobykle. Schtož džowki nastupa, ma cyka swójba jeno tu starosę, zo bychu z nich były pobožne, ponizne a hospodarske knježny abo z krótką serbske knježny. Tež wone maja ſo w narodne žiwenjo staracž, to pak bóle tak, zo swój dom serbski zdžerža a ſnadj pož-đijcho nowy serbski dom założa. Dwaj ſredkaj, zda ſo nam, ſtaj tu naj-ważniſchej: 1. zdžerženjo dobroho serbskoho waschnja hacž do naj-

snadnišchoho pobožnogo słowa a poslednjeje sekki z wotpołazanjom tež najmiejnišchoho czoho nowočarstwa a 2. pilne čitanje naschoho piśmowstwa. Wem, zo nasche kniežny a žónske pilnie čitaja a na serbstwo džerža; tak njech wostanje! Kózda dobra serbska swójba ma staroſć wo to, zo pſchewulka pýcha — kíž ženje a nihdý serbska njeje! — so do njeje njedobudże, byrnje tež ſredki k tomu doſahale. Njemóžemy ženje wéđecz, ſhto na nas czata, hdje móže wuzbytkowanu pjeniez trébny bycz. Zbožowna swójba, kotraž móže z lutniwoſćju a jednoroſćju telfo nahromadžic, zo snadž druhe serbske kubko abo žinwoſć zahubjeniu wutorhni.

2. Schtož synow naſtupa, ma so swójbne a zjawnie žiwenje za tym prówcowac, zo bychu tež zjawnje serbstwo za ſtupowac mohli a chyli. Prawje serbske pak je zjawnie žiwenje, hdjż je tež woprawdże na božne. Tohodla so swójba za to ſtará, zo młodžencojo pilnie połne božje ſlužby wopytuja a z nich wérny wuzitk czerpac so prówcuja. Tu dyrbi nam Serbam ſtajnie staroſć za tym hicž, zo bychmy pſhēc doſcz serbskich duchownych měli, kotsiž so njeſpokoja z tym, zo móža serbscy predowac, ale kotsiž ze serbskim ludom ežuja, czerpja a so wjesela. Synam naſchoho ludu, kachž naſchi duchowni ſu, to czežko njeſpada.

3. W zjawnym žiwenju dokonjenjo serbskoho wocžehnjenja dale wobſtaraſja serbske towarſtwa. Kaf wažne towarſtwa za katoliske žiwenje ſu, je dawno ſpóznate a wot naſchoho ſwiatoho wótca hijo wjac krócz naležne wuprajene. Wukumy z toho tež za naſche ſerbowſtvo. Założejny towarſtwa, hdjż že ſare njeſu, a džeržuy, podpierajuy hijo wobſtejace. Majſlepſcha podpiera je, zo nowych ſobuſtanow za nje dobycz pýtam. Tam tež ſluſcheja naſchi młodžencovo, nic do straſchnych bjeſadow abo na zakazane njeleczace ſcheježki! Zo pak bychu towarſtwa swoje powołanjo dopjelnile, dyrbia bycz woprawdże serbske, njech ſu katoliske abo ſpewarske abo rataře. Budże jara ſpomožne, hdjż ſo tam huſčiſcho wo serbskich wécah ryeži, na pſchiklad wo tutym naſtawku, wo serbskim wocžehnjenju. Nekotražkuli myſlicžka móže w žiwenju plody njeſć, hdjż ju čłowiſek w prawym časzu zboni.

4. Hdjż mamij hijo wot naſchich kniežnow a žónſkich wobdželenjo na serbskim piśmowſtwje wocžakowac, kaf dha nic wjele bóle wot młodžencow a mužow? Serb dyrbi ſwoju čeſež do toho ſtajieč, zo ſwoje piśmowſtwo, kotrež je za horſtu Serbow wobſcherne doſcz, zdžerži a dale ſrožchéri. Tohodla dyrbimy hijo młodžencov k tomu mēč, zo serbske čaſopisy, knihi, protyki abo druhe ſpišy pilnie čitaja a tež džerža. Smy pſchewwědeženi, zo na cyklym ſwěcze w pſchirunaju tak tunje piśmowſtwo ujeje, kajz naſche serbske, pſchetož wſchudžom druhdże dyrbi dželo, ſpiſanjo, ſo ſobu placzicž, pola naſ je tute darmo. Tohodla dyrbial kózdy Serb, kíž ma ſwoju moſhnicžtu, tež serbski čaſopis džeržec. Wſchak ſo doſcz wjele pjeniez hewak rozmijece!

5. Njezaczepiſi serbski ſpew! Tón ma wjele kublowaceje moch we ſebi. Tuž njech ſo zas bóle serbski ſpewa! Wſchē tele cuze ſchtucžki, kotrež z wjetſcha z wojerſtwa wiſhadežja, ujenoža naſch lud znadobniowac abo połepſhiciž. Nawopak! Prečz tohodla z nimi! Wucžm naſchu młodoſć zas dobre serbske ſpewy. Tu maja naſche ſpewarske towarſtwa wažne powołanjo. Njech njehladaja jeno za ſchtrihloſnymi ſpewami, kotrež njeonoža hinak ſpewacž hacž z notami w rukomaj; ně, njech plahuja tež narodny ſpew, kotryž z hlowy móža abo narufnu, zo by tón zas bóle z ludowym kubkom był a cuze njehornosće wotježiſhežał. „Towarſny Spěwnik za serbski

lud“, z nakladom Maczich Serbskeje wudaty, može wshém towarzstwam w tym prówcowaniu hako pschibódný wjednič sluzicž.

6. Tola, schto pomha, byrnje něchtó w towarzstwie Serb był, rjane rycze wjedł, hewak pak w swoim wobkhadze so mało hako Serb wopokazowal? W cykym zjawnym žiwjenju dyrbi so Serb hako tajki wopokazacž. Kaz w czasnym wschudzom, hdzež je dowolene, njebojazanje swoj wuzitk phtam, tak njeśmennym so tež bojecž, czeſcž a wuzitk swojoho ludu wschudzom phtacž a zaſtupowacž. Zaſdajny sebi to tež wot drugich a budzmy tak wschitk woczehnjerjo za swój narod. Tajke prówcowanie poczahuje so na wsho, byrnje poſtrowjenjo bylo. Dobry Serb njebudzie czerpječ, zo by drugi Serb hinač poſtrowjal hacž po znathym dobrzym serbskim waſchnju.

Hdyž rěka: zjawnie dyrbimy hako Serbia so wopokazacž, dha je tež měnjenie, zo dyrbimi czeſcž Serbow tež we wobkhadze z drugimi narodowcami n. pch. Němcami zaſtupowacž. Čzi dyrbja nas tola czeſcžicž, hdyž widža, tak swoje zaſkitamy. A rozomni njeſtronisch to tež woprawdze czinia. Winu toho lohen spóznaſejch. Wjac rozoma, ſylnischa wola a lepſcha mutroba je trebna, mały a mnóho zaſpěty abo pschecžehany serbski narod czaſto tež z woporam hajicž a zaſkitacž, hacž z wulkej a mócenej cžrjodu jón hanicž a potlócežowacž.

7. Wo znathym Franklinu powieda so zajimawym podawal. Hako hólczeč dosta poždžiſho ſlawny muž něchtó pjeniez a za to kapi sebi wot jenohu drugohu hólsa piſchęzaku. Na njej mějſeſhe wulku radoſež a pschez poſdnja na nju hrajeſche a piſkaſche. Hdyž pak jomu poždžiſho prajachu, zo je ſchyri křeč wjac za nju zaplaćili, hacž je winoſta, cžiſny ju do kuta a niežo wjac wo njej wědzeč njechaſche. Tak móhli tež my prajicž: „Je to Franklinowa piſchęzalka“, hdyž něchtó swoju zdobnu serbsku narodnoſež zaſpějo so za prózdne, hole lubjenja (myto so w euzym tež njenamaſka) da nawabicz k wotpadej wot maczterneje rycze a wotcowskich waſchnjow.

8. Lužica je krajina, w kotrejž serbski duh, serbske waſchnjo a serbska rycž křeje. W njej budzeſch ſtrony a czerſtiw. Luž pas so cužby, hdzež njenamaſkaſch, schtož phtasch. Njenosch dale swoje moch, swoje zamoženjo, kotrež ſu twojej domiznje tak nuzne. Tohodla ſkónčimy tute naſtawki, z najlepſchim wotpohlaſanjom napisane, ze Bejlerjowymi ſłowami:

„Wostań w kraju, to čzi praju, w swoim kraju narodnym; sy tež khudy, živ so tudy po czeſczi a ſpokoju... Czerpječ, dawacž, k dželu ſtaracž wſchudzom dyrbisich zaměſcze.“

Nova knižka.

Za lud drje je so hižom tóſſcto napisalo, ale jara mało za naſch luby serbski lud, kaſtiz je był a z wulkoſtu džela hiſcheze je. „Nascha wownka“ — tak mjenuje so knižka — je knižka za lud — za serbski lud. Hižom z naſpisma „Nascha wownka“ je widzeč, zo je to něchtó naſche z dobrych starých čaſom. Ale ſchtož je ju čítač, dyrbi pſtividacž, zo by ſebi tak rjaneje wěch ani wumyſlicž njeſmohł. A to ma prawje, pſchetož „Nascha wownka“ njeje niežo wumyſlene, ale ſu woprawdzeſte ſtawizny, kž drje so we Lužicach podawale njeſtu, ale we ſuſodnej Čeſkej pola ludu, kž je nam po ręczi a narodnoſci a waſchnjach bližti. Sam ſym hižom pſched mnohimi letami „Babicžku“ — tak wownka czeſki rěfa — čítač a njemožach předy pſchecž, doniž njebeč wſchitko pſchečítač. Pſchi čítanju zdaſche so mi, hako bych w swojej lubej domiznje był

a na kózdej stronje zetkach so z lubymi starschimi, z bratrami, z towarzschemi a z towarzschami ze swoich džeczacych dnjow a z prenjeje mlodošeže. „Wowka“ je imenujec tak wischitko zestajana, zo je w njej wischitko wopisane, schtož može nas w tutym živjenju podelic. Wot džeczowskeje njewinoscze hacž do schedziweje staroby pschewodža nas „Wowka“. Widzimy luboſčiu a staroſčiu maczerku, tak swoje moliczke džeczatka z radoſčju a z nadziju hiſtice na rukomaj nosy, tak wowka swoje lube wnučki (džecidžeczi) ze scjerpnosczu a z luboſču peſtoni, tak wone jene po druhim ſchulu wukhodžiwschi swoj wótczny dom wopuſtcejeja, zo bychu swét widzale a neschto wužitne nauwkle, tak nadobny mloženc swoju lubowanu cjeſtnu njewjestu psched woktar Boži wjedże a nowy ſtatož załoža, a tak so z jednoho boka živjenjo z nowa zapoczima, mjez tym zo z drugoho hízom ke kóncej khwata, pschetoz wowka a czi, kiz so něhdyn z njej wjefelachu, jedyn po druhim nas wopuſtcejeja, zo bychu w cjeſtim rowczu měrnje wotpoczwali a rjenſchoho horjeſtača wocžakowali. A to, luby a cjeſczeny cžitarjo, je, schtož nas tak nimy mery jima, zo so jow radoſč a žalosč tak wotměnijatej, koz to tež pola nas wſchēch je; ale woſebje wulki a trajach je zacjihczej na kózdomo cžlowjeka, hdyz widzi, tak so naſcha luba, lubowaca a lubowana wowka ze swojimi lubymi džeczimi na ſmieronym ſožu rozzohnuje, tak lubozne boženje praji wſchitkim, tež njerozomnym ſtworjenjam a swoju duſchu njebjeskomu wótej porucz. „Zbožowna to žónſka“, praji knjeni po jeje cjeſtim wuſnjenju. Tuž praju: Wzmi a cžita! Syzji radoſče a zruđby ſym ronit, hdyz ſym cžefku „Babicežku“ cžitał, a ſchto hakle cheu wo naſchej ſerbſkej wowcy prajicž? To je woprawdje ujasa z naſchoho ujasa a duž z naſchoho duha. Nic jeno swojej wowcy je ſpiſaczel=pschetozer abo pscheserbschejer rjany pomnik luboſče a džakownoſče poſtajil, ně, wſchém ſerbſkim maczerjam a wowlam je najkrasnische wopominječo we swojim ſpiſu zaſtajil a my dyrbimy jomu za joho wulku prócu, jara ſwérnu a wutraju dželawoſč z najmjeiſha tón džak wopotazacž, zo ſebi tutu krafnu knížku kupinty. Wona je z krafnym wobrazom wudebjenia. Platčizna je doſč ſnadna a wylche toho je cjiſty wunoſčk na wudacžo druheje nabožnije knížki we ſerbſkim pscheſkožku poſtajeny. — Knížka wuñdže w 4 zechiwkach, kotrež maja hacž do Hód vokonjane byč.

J. L.

Cžlowjek a ſchtom.

(Waschunjo ſchęžepjenja = Wusprawnoſczenjo.)

Džesatý ſtaw.

III.

3. Mjatlischco bjerje so wot ſchęžepjenohho ſchtoma, plonowc so niže króny rožkole a mjatlischco zaſadži so do tuteje ſchalfby. Rěz woblepí ſo z hlinu abo wóſkom a wobwjaſa ſo, zo mjezha do mjatlischca cžeri, z bělom. Schęžepi-li njebjeski ſadař někoho, cžini to podobnje. Mjatlischco je hnada, kotruž Bóh ſam ſkiczi a wudžela, kaj so jomu ſpodoba: „Hnadu a hordoznoſč dawa tón kniez.“ (Př. 83, 12.) To piſche tež ſwj. Petr: „Wón je nam najwjetſche a najkrasnische luby dař, zo byſcheze z nimi po džela dobyli na ſamym bójſkim byču.“ (2. Petr. 1, 4.) Kaj ſu naturſke pōcežiwoſče a doſpolnoſče dželbračo na bójſkim byču we mjezach naturskoho živjenja, tak dary hnady na mjezach pscheznaturskoho. Wotrézjanjo dživjeje króny a njetrěbnych halžkom z plonowca namaka ſwoj wotblyſchež we želnosczi, kotruž džen ſwiate piſma často doſč roztorhanjo wutrobow wijnenuja: „Roztorhaježe washe

wutroby a nic wasche drafty!" (Joël 2, 13.) Czim dale so wutroba ze želnosćju ranjena wotewrja, czim hľubšcho psichcežji so do njeje mijatliščego hnady. Hlina abo wóſk, z czimž so rēz schkituje, pokazuje psichibodnje na poniznoscž, kotaž brón a haczenjo hnady Božje, a powiazki z běla, z kotrymž so hlina wobwije, woznamjenjeja zwiazki luboſče ſ Bohu a ſ bližschomu. Cheesch-li wjac czinicž, fedžbuſ na sadarja, kiz psichesadženj schczepjeny ſchtonik z czernejemi wobwije, zo zwérina ſkoru njewobkuſa. Čeruſe ſu znamijo frustace ſoknutuho živjenja, wotſalenja wot sweta, proſta, khuda draſta, twjerde lěhwo, khuda a pomérna pojedž, modlenja po nocach, czežke dželo a druhe. Schtož ſo z tutym pſotom wobba, budže ſchfieženy pſched napadom helskoho njepscheczelna.

4. Je-li tak dobre mijatliščę do ſchkaſky plonowca zapuſchežene, psichnejſe swoju lepſchu naturu a mježhu tež czelej plonowca, tak, zo tutom nětko dobre bręczki do nowej króny ſezele, na kotrež wot nětka ſlōdne a krasne plody ſo nadadžuju. Tež człowjek pschinjeſe z pomocu hnady Božje krasne plody. To ſu wſchē dobre ſkutki we hnadže Božej dokonjane, na kotrymž ma Bóh swoje ſpodobanjo. Móžemy tute plody prawje derje mijenowacž: „Plody Ducha Swiatoho”, dokelž doſpołne njeſiu pſchez natursku móć naſcheje wole, ale pſchez hnadu, runiž kaž plody ſchczepjenohho ſchtona swojeje ſlōdnosće dla ſo džałowacž nimaja czelej plonowca, ale dobromu ſchczepkej. Tute plody maja same we ſebi plód, kotrež je wěczne živjenjo: „Bogzběhūče ſwojej wočzi a hlejče hona, dokelž ſu zrake ſ žinjam. A ſchtož žněje, doſtanje ſwoje myto a hromadži plód ſ wěcznomu živjenju.” (Jan. 4, 35.)

5. Tež na ſchczepjenym ſchtonje naroru ſchfódnoscž, kotrež ani z dobroho ſchczepka, ani z plonowca njewukhadžeja. Někotre z nich njeſchłodža wjele ſchtonem, kaž hribiki, pleczawy a roſtliny, kotrež ſu tam z ptaczkami pschinjeſene. Druhe pak zahubja a morja ſchton, kaž husanec, kotrež kopjena a keženja wobfuſaja. To wſchitko njeſiu plody ſchtona. Podobnje ma ſo z człowjetom. By runiž we ſwiatoscžacej hnadže byl, czini tu a tam ſkutki, kotrež tola z hnady njewukhadžeja: ſu to wſchēdne hréchi, kotrež wuſprawnoſeženjo nježběhnu. Su pak tež ſkutki, abo lepje njeſkutki, kotrež ſu počne zahubjenja za živjenjo hnady: to ſu wſchē ſmijertne hréchi. Hrech ſpjecži ſo pſhczecžiwo rozomej a hnadže, njewukhadža potajſkim tež z człowjeczho bycza, ale wojuje pſhczecžiwo hnadže, kotrež chce ſic ſic ſežinicž.

3 Lujzich a Sakskeje.

Z Budyschina. Ze staroſežu a zrudobu poſladuje ratař ſ njebju, kotrež njecha ſo rožjaſnicž ale ſkoro wſchēdne deſchęzik ſezele. Rožki, nětko drje cyle poſytczene, ſu tu a tam hýzo počzale roſež, a dokelž žně lěſta, ſchtož kopy naſtupa, tak nadobne njeſiu a nětko hiſcheže ſo ſtaſyczž hroža, nježbiwamž ſo hſopdarjej, hdyž ſo w joho woblicžu staroſež poſazuje. A tola hiſcheže pola naſ tak zlé njeje, kaž druhdže, pſchetož ſtajny deſchęz je w mnohich krajinach zas řeti tak napjelník, zo ſu z brjohow wuſtupile a pola, luki, wſy a města po wodžike. Woſebje ze Schlezyskeje zas wo nowych powodženjach piſaja. Wokolo Glaca, Kamjenca, Katowic, Baczkawh je woda zas jara wjele ſchlohy načiniła, pólne plody, woſebje neple, ſkoro cyle ſtagyla. ſu tam z blakami wſchē nadžije zas zničenje.

Z Baczonja. Na nowej cyrkwi ſo piſnje dale twari a manu nadžiju,

zo budže za sehtyri njeđeše zbehana. Zaſy dyrbinių z pschitomušnym džakom wozjewicž, zo je so wjele dobroczerjow namakało, kotsiz su cyrkwi twarski material darili a kotsiz su darmo pschiwožowali. Wysche Baczonskich su darmo cyhele z Njebjelczie pschiwjezli: Michał Demsch ze Smiecze 1 fóru, Mikkawich Žuk tam 1, Jakub Petracz z Mitoczie 1, Mikkawich Kral tam 1, Michał Wornacž tam 1, Mikkawich Kschizank z Njebjelczie 1, Petr Stranc tam 1, Jakub Kummer z Čzasec 1, Michał Renč tam 1, Michał Cyž z Kanec 1, Jakub Budar z Węteńcy 1, Jan Smoka z Kaschec 2. Bindarie (wjazaki) su darili a jami pschiwjezli: Jakub Budar z Węteńcy 1 fóru, Jan Smoka z Kaschec 2 fórje, nje-mjenowany z W. 2, Petr Čzella (Kobel) z Khróscie 2, Jakub Zmij z Pazlic 1, Jakub Grawich tam 1, Jurij Kral z Pazlic 1, Jakub Wornacž z Khróscie 1, Michał Jawork z Mitoczie 4, tutón je z nascheje skaly 2 fórje kamjeni na twarniszczezo dowjezli. Dale su wysche Baczonskich bindarie a cyhele pschiwožowali: Jakub Renč z Čzornec 10 fórow bindari, 1 fóru kamjeni a jedyn dženii cyhele, Mikkawich Kobel z Čzornec 2 fórje bindari a jedyn dženii cyhele, tohorunja po 1 fórje Petr Woleif ze Zwyc, Jakub Kral z Nowoslic, Boszijj Čzornak tam, Mikkawich Lebza tam, Petr Lebza z Ralbic, Mikkawich Kuczank tam, 2 fórje Michał Scholka z Budworja a 3 Jakub Wawrik z Nuknicy.

Z Worklec. W tudomnym hrodże wobsteji wot časa, hdyz bě njeboh k. grofa Franc Stolberg-Stolberg knjezi dwór kupił, klapala, w kotrejž ma hrodowski kapłan Bože služby, druhy jara wopytane. Njeboh grofina Marija Madlena rodžena grofina z Hoensbroech pał je psched swojej bohužel tak zažnej swijerczí postajila, zo dyribi so woſebita klapala pódla hrodu na joho połnócej stronje natwaricž, zo by wjac ludži na pobožnoſćach džel-bracž mohlo. Jeje wotkazanjo so nětko po wobzamkujenju jeje knjenje maczerje Mathildy grofiny z Hoensbroech kraſnje wuwiedźe. Plan klapale w romanskim stylu je wot benediktinickich mnichow w Prazy wudżelany a twarbu dokonjataj znataj mischtraj k. Paulik z Čzasec a k. Kaup z Budyschina. Pón-dželu 30. juliia popołdnju bu w předy hžo ze zemje so zbehachym twarje za-kładny abo rózknym kamjeni na zwonknej połnócej stronje absidy po poruczoſći huadnego k. biskopa wot k. kanonikuſa seniora Kuczanka swiatoczne położen. Twarniszczezo bě z pletwami a wschelskimi khorhojemi rjenie wudebjene. W pschitominoſći grofiniskeje swójby (grofiny maczerje, grofiny Theresije z Hoensbroech a grofiny Moniki Stolberg) a jeje hoſezi z Brunjowa, k. probsta dr. Eifelta, k. khróscianſkich duchownych, k. administratora z Nóżanta a fararia z Budyschina, wjeſnych a fufodnych ludži sta so położenjo za-kładnego kamjenia po postajenach romiſkoho rituała. Do wuzlobienia położi so blachowa tyſka z Łacjanſkej liscziny, předy w hrodże wot grofiniskeje swójby (tež wot poſchesta-leneje grofini Moniki) a wot jeje hoſezi podpisanej, z něotrymi němſkimi a tež z tjomí serbskimi časopisami (Woſol, Hōspodar a Lujica). Na wuzlob staji potom mischtr k. Paulik węcko a zamurjowa je z cementom. Potom dokónči so swiatoczoſć z klepanjom na za-kładny kamien a k. farar̄ Werner čitasche hisczeje pschitominoſtu ludzej němſki pschelož Łacjanſkeje liscziny, kotrejž wotpiſ ſo w grofiniskim archiwje ſkhowa. Njech ſo twarba zbožownje dokonja, njech ſluži k Bożej čeſczi, njech pschichodnym ſplaham swedeži wo nabožnej horliwoſci njezapomnjeje założerki a jeje zdobnje čeſczeneje swójby! mh.

Z Drezdjan. Wot 1. augusta je knjez August Nowak, dotalny farar w Plawnje, halo prěni farar do Radbeberka pschischol. Na joho město do Plawna pschiubže na khwili k. Umpfenbach, dotal kapłan w Drezdjanach.

— Nowa cyrkij w Radeberku budże, kaž slyšchimy, njeđeslu po swjedżenju swjatoho Ławrjencja poświeczena. Druhe pschemienjenja w dreždanskej dićeszej budża hischeze szézhowacż.

3 cyrkuho swęta.

Niemcka. Niemski zapóskane pola japoščitoſkoho stoła v. Schloßer je Rom wopuszczili a pschebywa w Berlinie; njepſhczelobjo katholiskeje cyrkije bychu rad widżeli, hdj by so wjac do Roma njewrózil. Jednanjo mjez Berlinom a Romom je poczało zymne a jere bycż, kaž bohużel naſche wjedro. — Pruska wočakowaſche za wołóżenja, kotrež je nowy zakon katholskej cyrkwi psjhłotowal, wot japoščitoſkoho stoła zwolenjo wožiewjenja duchownych; tola w Romie bu wotmołwene, zo móže so to jeno po znathch wuměnjenjach stacż, kotrež wot Pruskeje dopjelnjene njeſtu. Za to zas pruske kniežerstwo na poſlednju notu hanžowu njewotmołwia. Kaž je widżecż, luta njewoſtoſeč, niežo chle. Tajke wobſtejnoscę ſu liberalnomu nowinariſtu jara witane. Wóža džen tute czasopiszy zas po swojej woli prawje ſo pſhissłodzecż, hanicz a ſchęduwacż. — Zas a zas ſcheri we wſchelakich nowinach, kotrež wjac wędża hacż druhe, powjescż, zo kniežerstwo za tym dże, wſchitke železnich za cykle fejzorſtwu dobycz, zo bychu tak cykle Niemskiej ſluſchałe, kaž hjo poſty a telegraſy. Potomjenotliwe kraje tak kaž niežo wjac same za ſo zdżerżale njebychu. — W Bajerskej ſu zas katholikojo mjez ſobu w kuli, nichčo z toho wjetſche wjeſelo nima, dyžli liberalni, kotsiž pilnje do rozžehlenohho wohenja duja.

Awstrija. We Wuherſkej je netko Tisza-Geszlarſki wulki proces wo morjenju kſhesczanskeje (protestantskeje) holcy Eſthery Solomoszy dokonjaný. Sudniſke wusudženjo hischeze njeje wožiewjene. Kaž ſo zda, budże wusudženjo židam t woli. Tola njech wupanje kaž chce, za židow wostanje proces ze wſchēmi joho podawankami jara wobſkoržowach. Pschetož je wuczinjene, zo je wſcho zamózacy žid Rothschild wuherſkoho ministra pochnuł, zo židam pſhczelnoho statnopho rycznika Seiferta za proces poſtaji, pſchi ſudniſkim jednanju je zjawne dopokazane bylo, zo ſu ſwědkojo wot židow z pjeniezami wobtykani, wulke ſumny pjeniez ſu wot židow woprowane, zo by proces po jich woli ſo wjedł. To je wſcho dopokaz za to, zo ho židža winowac̄i c̄uju. Na druhej stronje pač je Moric Scharf, ſwědk pſhczewo židam, jenički, tiz je we wſchitkim jenak ryczał, ani zo by w něčim přjedawſkim wuprajeniam nayſhczewo ſwedežil. Hdj by to wumyſlene bylo, ſchtož je prajil, by tola w něčim ſo zamolisč abo pſcheradžicž dyrbjal. Cyka naležnoſcę poſkazuje, kajku móc židža pola nas maja. We Wuherſkej ſu ſo nad wbohim ludom, kotrež ſu chle wuczahnli, czežch pſhchréſčili.

Italſka. Na kupje Ischia vě 29. juliya w noči $\frac{3}{4}10$ hodž. jara ſylne zemjerženjo, kotrež je njeſmérnu ſchodus načiniſlo. Město Caſamicciola je hacż na 5 khežow a cyrkij, kotrež ſtejo wostachu, ſo zaſhpnylo, tež druhe měſtacžka ſu jara czerpieče. W Caſamicciola trajech rženjo 15 ſeundow. Dokelž ſo njezbožo w noč ſta, hdjž běchu ludžo z wjetſcha doma, bu wulki džel wobħdlerow pod rozađankami zahrjebanh, a piſaja hjo, zo je pſchez 5000 ludži woživjenjo pſchischlo. Pſchez 500 ranjenych ſu hjo do Neapola pſhīwjezli. — Kupa Ischia je pſchez 2 hodžinje wot italskoho brjoha zdalenia; jeje wobježd ſo wokoło wuczinja 10 hodžinow. Zemja je tam njevuprajicža płodna, cyka kupa kaž raj. Tohodla tam jara wjele czyczih wofebje z Neapola a Roma w lečze pſhbehywa. Na 24,000 čłowjekow bydli na kupje. Hjo pſched dwemaj

lětomaj bu město Casamicciola jara wobschódzene a nětko lědina dowuporjedzane cykle kónc wozmije. Míjez morjenymi je tež biskop w Casamicciola, kotrež bě pschi posledním zemjerzenju psched dwěmaj lětomaj hako farač so wosebje wuznamjenil a za to za biskopa wuzwoleny był. Titularuhoho biskopa w Ischia je z hrózbu boža ruczka zajała. Z rozpadankow su hacž dotal 15 hischeze živých čłowjekow wuryli. Na cykle kupje je wulka nuza, w Neapoli su cyrkwe do khorowinow a schpitalow pschewobrocżene. Po cykle Italské za wobschódznych skladnia, swj. móte sam je 20,000 lirow darił.

Francózska. Jónu něchtoto zwijeselace z Pariza. Sławny wustaw za slepich swijeczeńsche 26. juliya swijedźenii swj. Vincencia z Paula, swojegoho patrona. Na raniszej božej mšci džesche na 185 wuczomcow, hóležatow a holczatow, t božomu blidu. Dopolonia běchu swijatočne kenishe, kotrež slepi z krasnej hudźbi pschewodžachu. Teno slepi ju wuwjedźechu; wjednik khora běsche slepy, na wulke piščezele piškache slepy. Sara hnijacy běsche napohlad, tak slepi wueżomich na swoje noty z rukomaj masaja a tak čítaja. Organist a drugi hudźbni piškaja z hłów. Na wschitkach połazowasche so tak swjata pobožność, zo buchu imozy pschitomni do hólzow hnucji. — W Konku su pječja Francózscy prěnju bitwu dobyli; sami zhubichu jeno 14, njepchęczojo 1000 (?).

Egiptowska. Kholera je w tymle kraju straschnie pokroczowała. Něchto njedzeli dołho njemdry nětko tež we hlownym měscze Kairo, hdżež je wschědnie 300—400 wošobow na nju wumrjelo. Tež w Alessandriji kóždy dženj někotři zemrzechu. Po nowisichich powijesczach w prěnischim měscze, wosebje w pschedměsczež Bulak, khorosz wotebjera. Zo tam mór tak straschnie wступuje, je drje wjele tež wina njerodne wołhalanjo khorych. Z někotrych namórskich městow w Europje su padly skhorjenja na kholeru piſali, tola hacž dotal wjesci strach w Europje hiscze njeje. Starane wschak je mienje bóle wot wschitkich knježerstwów, zo bychu khoroszci do kraja wobarali, a je zawěcze tež něczisski zýmný čas taifomu wobaranju w hódz.

Naležnosće našoho towarzstwa.

Sobustawy na lěto 1883: kk. 332. Zyndzina z Budyšina, 333. Michał Kokla z Dreždza, 334. Pětr Delank ze Židowa, 335. Wórša Nowotnikec z Hóska, 336. Michał Domš ze Smječkec, 337. Marija Žurec z Wudworja, 338. Michał Mjechela z Lusča, 339. Jurij Kilank z Noweje Wjeski.

Za cyrkę Wutroby Jézusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadzena daň wučinještej 62,586 m. 23 p.

K česci Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: z Ralbic za wotemrjetu 1 m., Madlena Zyndzina z Worklec 3 m., za předate stare pjenjezy 6 m. 50 p., z Njebjelčic k česci Wutroby Jézusoweje 3 m., z Noweje Wjeski 3 m., k česci Božej a k spomoženju duše N. N. z Ralbic 3 m., ze zawostajensta njeboh Jurija Robla z Baćonja 14 m. — Hromadže: 62,619 m. 73 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 8382 m. 10 p. — Dale su woprowali: z Ralbic: k česci s. Józefa 1 m., tohorunja z Njebjelčic 1 m., tohorunja 1 m., njemjenowana z Khróscie 4 m. 15 p., jena holca z Khróscie 5 m., k česci Božej a k spomoženju duše N. N. z Ralbic 3 m. — Hromadže: 8397 m. 25 p.

Zapłac Bóh wšem dobroćerjam!

Runje je wušlo a hodzi so přez redakcije za 50 p. dostać nowe powjedančko:

Naša Wowka

wot Boženy Němcowęje. Přeserbsčil F. R. Prěni zešiwk z wobrazom.

Gjisieč Smolerječ Nihičijskiecne w macjicznym domje w Budyšinie.

Ra tho |sski proofes

Wudawa so
prěnu a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósće a we knihařni
1 m. 70 p.

Sudowy časopis.

Wudawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 16.

18. augusta 1883.

Lětník 21.

Je wſcho prawje?

Wjele je so hižo na serbski ludi swarjeļo; pschisłodženja, hanjenja a njesprawne wobkoržowanja pschecživo njomu su we wšchěch čjasach — tak daloko hacž je znajemy — so zbehale. Na druhéj stronje pak wobledžbowarjo serbskoho ludu jón za s khwala a su mnozy spytowani, wšchitko na nim khvalomne namakacž. Tamni kaž cži mijezu pschekročjeja. Dobry a wěrny pschecžel pschipóznaوا, schtož je khwalsbý hódne, njeapotaji pak tež porofi, hdžej su trébne a zaſlužene. Dokelž je našch časopis k wužitku serbskoho ludu naſtaſ a hacž dotal so stajnje hako joho swěrny pschecžel poſkaſał, ma wón nic jeno prawo, ale tež winowatoſć swojomu lubomu narodej prajicž, schtož je trébne, jón na straci k ledzbiſe czinicž, kotrež jomu hroža, a wopacžnoſće njeptoſtacž, kotrymž je so narod do swojeje ſchody poſdavacž poſčaſ.

K taſkomu rožimanju naſjeduje naſ wobledžbowanjo loňſich a a lětuſich žnjow. Kaf kraſne běchu loňſche žně zaſožene; tež starci hoſpo‐darjo njevedžachu ſo poſtebniye plódnoho lěta dopomnicž! Tola njeſuſozne wjedro wo žně najrjeſiſche nadžije poſkaſy. Pschi taſkim ſpodžiwnym wjedzenju njenžemym hinak hacž prajicž: Je to poſt boži! Boh poſkaſa ſwoje žnhno‐wanjo, wón poſkaſa pak tež, kaf wšchitko hacž do najpoſledniſchoho wokonika wot njoho wotwiſuje. A njeſju lětuſche pođenđenja poſtebne?

We zbožu a derjemecžu čžlowiek ſi wažniſhomu a hľubſhomu rožpomi‐nanju naſhiſleny njeje; nježbožo, nuža abo ſchoda pak jomu rožom rož‐jaſni. Prashejmy ſo dha na ſwoje ſwědomijo, hacž je wšchitko poſta naš prawe, hacž niežo poſtebniye nimaſi a hacž tohodla taſkele wobledžbo‐wanja loňſchoho a lětuſchoho lěta za naš bože povučezenja bycž nimaſi!

Katařtſto je w naſchim kraju a poſta naš Serbow, kaž tež cužy wob‐ledžbowarjo wuznawaja, wysoki ſchodeň ſi doſpołnoſće doſčahnylo. Wu‐noſch ſi naſchich wobſedženſtrow je lěto wot lěta roſiſl a pschibjeraſl. Ty ſnadž

mì prajisć: Haj, dokelž sum za tym so pròcowali; a ja egi wotmołwju: Bravje našch, tola wscha próca by podarmo byla, hdj by bože žohnowanjo njeſchistupiſto — a zauždenej lèče mi ſwèdženjo dawatej. — Je wéerno, sum někotrych prawje dobrych lét poméli. Je pak to tež na našchim narodže znacž? Ma to dyrbimy wotmołwicž: Né! a Haj!

Powschitkowne derjemecžo našchoho naroda njeje pschibjerało. Bohužel našopak! Zenje tak wjele serbſich wobſedženſtwow njeje k zhubjenju ſchlo, kaž w poſlednich ſetdžesatkach. Hdje je to tola předy slyſhcež bylo w Serbach, ſtož nětko lèto wot lèta ze zrudobu so dopjelnicž widžimy? Bychu-li dobre lèta wschein z wuzitkom byle, bychu tola naſche wobſedženſtwa ežim kručiſho dyrbjaſe žaloſene bycz.

A tola dyrbimy tež wotmołwicž: Haj! Haj, znacž su lèpsche lèta na našchim narodže, nic pak k joho wuzitku. Z lèpschimi lètami je so do njoho dobyla wjetſha hordoscž, wobſcherniſche wuziwanjo, powjetſchene potrèbnoſcze. Wuznajmy jeno ſebi, naſch luby lud njeje wjac cyle tamón ponižny, pokorný a ſpojony lud, ſakliž je ze zaſtarſka byl. Ma žane waſchnjo wſhak njepręemy, zo tajſe roſčenjo pschezmérneje pychi a pscheczinjenja tež druhdže namakamy, haj je so wſcho to druhdje zapocžalo, woſebje pola burow, kotiž blízko wulſich měſtow bydla. Ale wobžarujuemy, zo ſu Serbia tute ſtrachne pschikkady widželi a ſežehowacž pocželi. Tak je cuža pycha hlubſho do serbſkoho ludu pucž namakała, hacž je dobre. Serbſti ratař widži druhoho, kž z joho naroda njeje, widži, ſakliž pychu tón cžini a myſli ſebi: Dyrbju ja zady ujoho woſtacž, njenjeſe mi moje wobſedženſtwo runje tak wjele a hiſhcež wjac, hacž jomu joho? Tuž zadžerzi ſo podobniye kaž tamón. To widži druhi serbſti wobſedžer, kotriž nima tak wjele k tomu. Myſli ſebi, njeſhym ja joho runjecž? a pyta ſwojoho bohatſchoho ſobubratra ſežehowacž. A tak pschebžehuje ſo jedyn pschemo druhoho. Nicžo druhé pódla ſchłodu nječerpi, hacž na jenej ſtronje ponižna na božnoſcž serbſkoho ludu a na druhzej ſtronje wobſedženſtwo ſame, kotromuž ſo na poſledku pocžina wjac naſkadowacž, hacž móže wonie njeſcž. Pódla pokazuja ſo potom njenje bóle wſchë njeprędnoſcze, kotrež ſu z pschezmérnej pychu abo prajimy z pscheczinjenjom zjenocžene: jow njerozomne brójenjo, tam njeproradne lutowanjo; jow njemože lapa, kotraž ſo kupuje, dobra abo droha doſež bycz a tam ſo hlapa krawe, kotry by ju za 10 pjenježkow tuňſho zechl; jow ſo z wonka widžecž dadža a tam bychu doma najradſho na zaſtaranju domjachych a eželedže wotčahnyli! To wſcho njeſu ſtrowe wobſtejenja.

Tajſe njetrèbne pscheczinjenjo potom žane mježy wjac njeznaje. Tu njeje žadyn ſchleńčany wóz, njeſu žane ſanje abo konjace graty woſebne doſež, tu dyrbji po móžnoſći cyla draſta židžana bycz, woſydenja „puſtſty“ dyrbja po měſchęjanſkim waſchnju wudebjenie bycz. Hoſpodař njeje wjac přeni dželacžer ſwojoho ſubla; z motycežtu móže jeno po polach khodžo pscheladowacž, ſchto a tak ludžo dželaja. So rozemi, zo njemože ze ſwojej eželedži wjac za jenym blidom wobſedowacž: pódlaſte kniejske blido dyrbji zaſtupicž. Domjace holch njemože wjac do hródze khodžicž, k tomu ſu ſlužowne, dyrbitej potajſtim jeno abo dwě ſlužownej wjac bycz a t. d. Kóždy widži, zo po tymle pucžu, hdj je jónkróč naſtupieny, jara ſpěchuje dale dže a njewidži ſo, hdje prózdnia pycha mijeu naſaka, kóždy pak tež widži, zo tajſe dale a wjac wudawkow hoſpodařſtwu naſtanu, kotrež njeſu trébne. — Bur wſchak njeje zemjan a dyrbji to mu pscheczinjenjo woſtajicž, jeliko jomu pjenježy doſahaja.

Najhôrsche pschi tajkim straschnym poczynanju je to, zo pschikkad dale skutkuje. „Kaisiz wjednik, tajke stadlo“ praji pschiskowo, a bôrzy je widzecz, zo czeledz' zady swojego knieza njewostanje. Whta tez w pycharstwie a pscheczinjenju jomu so runacz. Tak je zrudne wobkedybowanie nic jeno w mestach, ale tez na wsach czinicz, zo czeladnik so w niczim njerozeznawa wot swojego hospodarja abo hospozy. Widzimy pola czeledze tusamu wupytanu drastu — a wobzarujo dyrbimy pschistajecz, luty lohki praf, kiz wjele placzi a niezo njedzerzi, njedzeli abo swjate dny, jelizo nic tez dzieslave dny, zacpeje sluzowny domjacu wjeczer a dze do korezmu, hdzej sebi da wosebnishu wjeczer porjedzicz a t. d. Tez tu so zrudne sczehwki do predka widza. Czeladnik niezo njehromadzi, ledma jomu mzda dosaha, nerkotryzkuli pschi wulkej mzdzecz ejini dolh — a hdyz chce so wudacz, nima kroszka pjeniez nahromadzenoho. To bêchu hinasche czasy, hdyz sluzowni pschi nizkej mzdzecz na sluzbje sebi na czas zywienia dobreje drastu wobstarachu a pôdla 1000 haj 1200 toles rna hromadzichu! Tehdom wschak so kózdy dzen, tez nic kózdu njedzeli, do korezmu njelhodzesche.

Ze wschoho toho je tez nêhdusche hromadubyczjo a prjedawskha pscheczieniec mizej hospodarjom a joho czeledzu na mnogich mestach chle rozwiazana. Sluzowni njeckujuja so jako sobustawy swójby, ale sluzha njerady. Czaja so kaž cuzy w domje, w kotrymž maja pschebiyvacz, pytnu snadz, zo doma njejru radu widzeni, tohodla phtaja bjesadu druhdze, czasto w domach, w kotrych so skaża, abo w korezmach, hdzej husto doscę tez niezo lepje mije. Na tajkich mestach so husto mizej slobu w njezpojnosci wobkruczeja a podpieraja. Tak wocuzbieni swojemu kniejsztwu sluzha nuzowani a dzekala, dokesz dyrbja, a bladaja so, zo bych u porst na kichz położili dale, hacz sami za prawe dzera. Kaf rjenje bêsche tehdom, hdyz bê hospodar „preni wotrocz“, pschi dzele a pschi jedzi wschudzom pola swojich ludzi: tam widzachu ci, zo so hospodař niezo lepje nima hacz woni, tam dzekalachi radu, phtajo we wsciem wuzitt swojego knieza. Tohodla je tez w prjedawskich czasach to chle njezniata wek byla, zo by czeledz z kózdym letom swoju sluzbu menjala.

Rjeje nam trjeba, z nowa wobkruczecz, tak derje ze wsciem ménimy, a tak z chlej wutrobu pschejem wsch o dobre swojemu ludej. Runje tohodla zbehamy swój hlos, hdzej widzimy, zo je nuza. Hdz by nam na zbozu naszeho ludu lezane njebylo, bychmy runiz dolhe nastawki wo Kaffrach abo Hottentotach pisali a za lepschim swojego ludu njesledzili. Tohodla pak tez njemožemy a njezmemy wsch dobre mjenowacz, schtož dobre njeje, njezmemy pak tez mjeleczecz, hdzej werna lubosz zapominanjo žada. Tuž zas a zas wokam: **Wtroczymy so zas k starej ponijnosci, jednoroscji a spokojnosci!**

Njewoczâfujemy wjac wot swojich słowow, hacz je možno, z nimi dozechanyecz. Njedostatki, kotrež su so leta dolho ze wschelakimi wliwami pschihotowale, njedadza so z jenym słowom zas wotstronicz, a byrnje tez czasopis tak wjele luboszce a domerly mél, kaž nasz „Boſor“ ma. Nasche wotpohladzanie je, zo zas a zas swój hlos pozbêhujemy, na hrzazce straci pokazujemy, njedostatki wotkrywamy. Nekotražkuli mysliszla tak zapischimy, słowo na dobru rolu panje a njeda mera, njeda polkoja, dónz jomu czlowiek njeje poczał prawje dacz bycz a je we swojim zywienju sczehowacz. Tohodla je tez nasche wutrobone pschenjo a nutrna proštwa k Bohu, zo by wobhladanjo letuskich žijow a zapominanjo wo nich podobne pscheswedeženja pola naszich czitarjow wubudzilo, taž smy tudy wuprajili.

Człowiek a shtom.

Siednaty stav.

(Wschelake płydy = Wschelake powołania.)

Kózdy shtom njeje płydy, kotrež su joho bycżu (naturje) pschimérjene: figownia njeplodzi kicze a winowy pjerń nie figi. Tak ma tež człowiek po porucznosczi swi. Japoščtoła: „Po mérje hnady, kotrež je dostał, jedyn druhomu sluziči jako dobry wudżeler wschelakich darow Božich.” (1. Petr. 4, 10.) Nicót njech so do węcow njeměsha, ke kotrejž powołania nimia ani hoto-woſeže, ani porucznoscze. Su pak mnozy, kotrejž czesczelakomoscž a wopaczna hordoscž nawabi, zo so do sluzbow a powołanow cziszczeć, kotrež su za nich pak wysoke, pak czežke. Tuži njewedža, zo ma so kózdy z pschimérjenej dželawoscžu społojicž, runiž kaž na człowiecžim czèle kózdy stav te skutki dokonja, za kotrež je stworjeny. Zo by tola kózdy winowatoscze swojego powołania derje fedżbu měl a je dopielnił! Skysch swi. Pawołka: „Kózdy njech wostanie we tym, k čomuž je powołany!” (1. Kor. 7, 20.) Shto pomha tola tebi, zo morwych k živjenju wubudžes, njeſſyli ſwerny we winowatosczech powołania, praji swi. Franc ze Sales. Njech je tebi tež jenož lutki jedyn talent dowérjeny, njezahrębaſi jón kaž nerozomny wotrocž, ale lichuji z nim, njech z dželom rukow, njech z rozpominanjom nabožnych węcow. Kózdy njech so spokoja z podželom, kotrež je jomu Bóh póšlał. „Dary Ducha drje su wschelake, je pak tónsamý Duch, kiž kózdomu p'schidželuje po swojim spodobanju.” (1. Kor. 12, 4, 11.)

Dwanaty stav.

(Zamysł płydon = Zamysł skutków.)

Shtom njenjese płydy sam za so, ale dawa je we swojim czasu swojemu kniezej. Byli je za so khowacz chył, bychu dżen na nim zhnile: wotſchęipane pak pomhaja jomu a tym, kiž je domoj khowaja. Tak njechłoschci człowiek w hréckiej sebicznosczi wot skutkow, kotrež czini, ale pschinjese je, wutrobu rozschręju, swojemu Bohu jako wopor, wot kotrehož je hnady dostał, abo bližschomu, kotremuž Boha dla ſuži. Njeħlada wischat wiele swoje, ale to, shtož je Khryſtusowe. Tohodla dże swi. Pawoł: „Njech jescze abo pięcze, abo shtozkuli czinicze, czinice wschitko k częſczi Bożej!” (1. Kor. 10, 31.) Shtozkuliž je człowiek za so a swojedla czinił, za to wot Boha myta żadacž njeſmě: „Takki je ſwoje myto hižo dostał.”

3. Ruzjich a Sakſkeje.

Z Budyschina. Kaž Serbske Nowiny 4. augusta pisaja, bu joho Majestosći kralej Albertej 23. julija adresa serbskich towarzstwów pschepodata, kotrež podžel a zbožopschezo za wumozjenjo ze smiertnoho stracha wupraja. We zhromadźizni, 11. julija w Budyschinje wotbytej, na kotrež będu zaſtupjerio wischelakich towarzstwów pschischli, so tajki ſkutk luboſcze a poczesczo-wanja pschecžiwa naſhomu wjelelubowanomu kralej wuradži, na to adresa so kraſnje wuhotowa a 20. julija ministerſtwu kralowſkoho domu pschepoda. Joho Majestosć je adresu dobracžiwe pschijał a jeje podpisarjam a wſhem Serbam wutrobny džak wuprajicž dał. Adresa bę podpisana wot zaſtupjerjow széhowych serbskich towarzstwów: 1. Hłowna serbska predařska

konferenca, 2. Macjica serbska, 3. Serbske lutherske knihowne towarzstwo, 4. Towarzstwo ss. Cyrilla a Methodija, 5. Budyschskia serbska bjesada, 6. Towarzstwo Pomoch za studowanych Serbow, 7. Bułeczanskie serbske towarzstwo, 8. Dziewicjanske serbske missioniske towarzstwo, 9. Spewanske towarzstwo „Jednota” w Chrósczicach, 10. Serbske katolske towarzstwo „Jednota” w Dreždānach, 11. Katolska bjesada w Jasenicy, 12. Katolske kasiño w Kukowje, 13. Katolska bjesada ralbicjanskiej wosady we Łazku, 14. Katolska bjesada w Radworju, 15. Rakecianske serbske towarzstwo „Lipa”, 16. Serbske spewanske towarzstwo „Bratrowstwo” w Rózencie, 17. Serbske spewanske towarzstwo „Róža” w Schunowje, 18. Baręcianske serbske towarzstwo.

Z Radworja my zgonili, zo je na kwasu 8. t. m. tam wotbytym jara wjèle druzkow ze wschelakich wosadow bylo, kaž dolho wjac so wobedzbowalo njeje. To z wjesnym pschipóznaczom tudu wozjewiamy.

Z Baczenja. Kaž słyschimy, budże našcha nowa cyrk za dwě njezdzieli zbehana.

Z Radeberga. Tudy bu zańdżenu njezdzu 12. augusta w nowozałożonej katolskej wosadze dwojotny ważny swjedżen wotbyty: pośwyczenie nowej cyrkwięzki a zapołazanjo prénjego katolskego fararja k. Augusta Nowaka. Pośwyczenie sta so pśchez hnadnogo knieza biskopa Franca Bernerta, kiz bě, pśchewodżen wot k. präfesa Stolle, wojerſkoho fararja Maaza, kapłanow Bucka a Müllera, kotsiż swjatočnoſci assitirowachu, z Dreždān pśchijēl. Woſebitu wjeskoſcz pokazachu sobustawy katolskej wosady, dokelž so jim dawnno żadana a nuzna duchowna pomoc nětko doſta; tež z měschcianſkoho zaſtupjerſtwa wobdzeliſtwa so 4 měschcianſki radžiczerzo na swjatočnoſci. Kaž je hízo znate, je w Radebergu cyrk a fara w jenym twarjenju. Deleka je wobydlenjo fararja, zwóuka a wulka schulskia iſtwa za wotdżerzenjo ſchescianſkiej wuczby (dokelž katolska ſchula w Radebergu hiſće njeje), a horejla po jenym ſchodźe je wulka rumna kapala, kotraž je pśchez cykle twarjenjo, z wulkim a 1 malym woſtarjom, z khorom a píſcezelemi. Twar je wuwiedź twarski miſcht Ulbrich z Radeberga. Pſchispominicz hiſće móžemy, zo je w Radebergu hízo tójskto katolikow, tak zo pśchez 90 katolskich džeczi tamniſchu měschcianſku ſchulu wopytuja. Taſke rozumnoženjo katolikow je so wosebje stało pśchez ſchleńczeńje, kotrež buchn tam założene, a je tute pſhemysko (industrija) lěſta ze założenjom katolskej wosady runje tež ſobu swjecizilo 25letnich jubilej swojego wobſtacza w Radebergu. Tež w Viſkopicach a Zymicach (Demitz) je pśchez ſchleńczerſtvo tójskto katolikow so zaſydlilo, a budža tuči nětko, kaž hacž dotal z Budyschina, z Radeberga wobstarani.

Z Hrodka w Delnej Lužicy. Tudy bu pſched krótkim časom po wotſtronjenju wulkih zadžewkow katolska ſchula wotwirjena. Katolska fara, kiz je pſched 10 lětami założena, a ze ſmjerčju prénjego fararja po 3 lětach wosyrocila, so hiſće wobhabdziej njemóže. Tola śmiedźa so bože služby po nowiſkich zakonjach zaſtaracž. To stawa so pak z Noweje Čale, pak z Mužatowa.

K.

3 cyloho swęta.

Němska. Kejzor Wylem je kupiel Gastein, hdjež pſchebywaſche, zas wopuszczil, na dompuęzu w říčku z awstrijskim kejzorom so zetkał a nětko na hród Babelsberg so zas wrócił. W taſkim zetkanju wobeju kejzorow je, kaž piſaja, wobnowjeny zawdawek dalschoho mera mjez europejskimi mocnarſtwami,

dokelž ani Francózska ani Ruska wójnu pschedziwo Němskej sebi njezwéri, dóníž ta z Awstriju zjenoczena wostanje. Tak piſaja skoro wscie nowiny.

— Létuſcha hlowna z hromadzízna němſkých katholikow budže wot 9. hacž do 13. septembra w Düsseldorfje. Věſčje priedy, hačkož by ſetſa tajka z hromadzízna wupadnycz dyrbjala, nětko pak ſo tola hiſchcze zwjedze.

— W Pruskej kniežerſtvo zadžeranjo lubnje. Hac̄zruniž je miniftrej kulta dowolene, diſpenſa (t. r. ſpuſchezenjo) ſtatnho pruhowanja tajkim měſch-nikam dacž, kotsig ſu po mějſkých zákonjach wiſwiczeni, dha tola wo tym hacž dotal nječe ſkyſhcečz bylo. Tajey duchowni hacž dotal njeſměžachu žanu duchownu ſlužbu dokonjecz. Pschez nowiſche zákonje pak ſo tež jím duschepaſtſtvo mózne ſejini, jeno zo pruske kniežerſtvo, kaž ſo zda, jara nužne nima, zo by z tym iak jara wulkej nužy pruſkých katholikow, kiz wot-storzenja nječeřpi, wotpomaha. Je to za Prusku doſč ponižace, zo dyrbí ſebi praſicž dacž: W Ruskej ſu priedy nabozny mér namakali hacž pola was!

Awſtria. W Prahy mějachu wot 13.—15. auguſta wulkotne ſwiatocžnoſeže. Kardinal wjerch Schwarzenberg, pražki arcybifkop, ſwyczeſte ſwoj złoth (50-létny) měſchniſki jubilej. Hac̄zruniž drobniſche rozprawý hiſchcze ni-mam, móžemym wobkručiečz, zo je město Praha hacž dotal mało tak wulkotnych ſwjedzenjow mélo, kaž w tych dnach.

— W ſwobojie awſtriskoho krónpryneca wocžakuja wjehoſky podawki a je macž krónpryncoveje mandželleſſeje, belgiſka kralowna, hijo do Wiens pschiſjela.

— W Tisza-Ezdlaru je wulkotny prozeſ ſkóčenjy z tym, zo ſu židža ſwobodni praſeni. Po cyklym waſchnju ſudniſkoho jednanja běſche to do předka hijo wucžinjene. Sudniſki wuſud praji, zo ritualne morjenjo ſchecžan-ſkeje holey pschedziwo židam dopokazane nječe, zo ſo czi po tajkim wotſudzicž njemoža, ale dyrbja ſo ſwobodni praſicž. Židža pak njeſſu z tym nje-winowacži praſeni, a lud jich tam tež za njewinowatych nima. Pschetoz nječe-li ſudniſke jednanjo winu židow dopokazacž mohlo, dha je cziim mjenje njewinowatosež židow dopokazało. Džiwacž ſo tohodla njetrjebamy, zo je we Wuherſkej lud pschedziwo židam jara rožhorjeny, a zo tu a tam njeměr psche-čiwo nim naſtawa. Njeměžemy pak wopſtjičečz, zo Morica Scharfa, kotrýž je pschedziwo ſwojomu nanej ſwedežil, ſu tutomu zaſ pschepodali, pschetoz to kóždy widži, ſak budže tón pschedziwo njomu zaſhadzecž. W cykle ſkóřbje je ſo zaſ jaſnije pokazało, ſchtož tež zakitar Szalay wupraji, zo pjenzejz w ſwěcze knieža. Wo hubienym wuherſkim ſudniſtvoje pak cyka wěc ſtrukle ſwěd-čenjo dawa.

— We Wienie a Peſchcze ſu wſchelacy džělacžerjo zaſ z nowa džělacž pschetalí a njeměr zapocželi.

Italska. Švijaty wótc je najebacž wulku horcotu, kotař w Italſtej běſche a hiſchcze je, z Boha cyle ſtrony. Mějſeſte w poſledním čaſu zaſ wopryty wſchelatich biſkopow a druhich wažnych wobſobow. Mjez druhimi pschindže ſi njomu P. Simonetti, japoſchtol Bolivije (w južnej Americh), kotrýž ſwiatomu wótcu w mjenje džiwič, pola kotrých ſtutkuje, 30,000 frankow hač petrovych pjenzejz pschepoda a wěſčje toho wſchelake dari, kaž brónie, kloki a t. d.

— Wo njezbožu na kupje ſſchia džen a hrózbiſche powjeſcze pschifha-džea. Licžba wobſchodzięnych abo morjenych hijo 8000 wucžinj! Město Caſamicciola, priedy tak kraſne, je nětko jene jeniežke pohrjebniſčejzo swojich něhdubich wobhydlerjow. Njeprabruhuje tež na poročach, kotrež ſo italskim zaſtojnifikam cžinjia, zo njeſſu hnydom wſchu móznu pomoc njezbožownym.

psychinjessli. Neapolitki měschczanoſta, kij možesche za 2 hodžinje na kupje bycž, psychijedze hakle za 7 hodžinow bjez pomocnych ludži, tež dale bu pomoc wjele zadžeržowaná, dokelž prawe zarjadowanjo, psychiprawa k ryczu a kopanju a t. d. pobrachowasche. Woprawska pomoc běſche hakle za 30 hodžinow po ujezbožu na swojim měſeče. Tež z woprytom krala ujeſsu spokojom. Neapolitke nowiny spominaja nětko na swojoho přjedawſchoho krala — wot liberalnych doſez hanjenoho — Ferdinand II. Hodž w lécje 1851 město Melfi podobne ujezbožo potřebi (njebeſche pak na žane waschnjo tak wulke, kaj w Casamicciola!), pôſla kral Ferdinand hruždom 12,000 muži na město ujezboža a sam na druhu džen tam psychijewski bydlesche tam dwaj měſacaj dolho w drjewjanym baraku, doniz so město z rozypadankow z nowa zbehacž njepecž. Ze swojich dolhodow dari tehdom kral sam 1,275,000 lirom hako podpjeru!

Francójska. Tudy je komora jara wažny a tež zrudny zakon psychijala: zakon wo reformje ſudniſkoho powołania. We wſchēch krajach je hewak to hako njeperwalna zaſada placíſta: Sudnicy mają njeotwiſni bycž wot poliſtich ſtronow. We Francójskej ſu nětko tež ſudnich do ſubowole a ſpodobanja republikaſkoho kniežerſtwa podači. — W Tonkinie je lejzor Tuduč wumrjet, tola je mało nadžije, zo Francózscy z joho potownikom měr ſejnja. Bydmy to katolikam, kotrychž je tam na $\frac{1}{2}$ miliona, z wutrobu psycheli.

W Egipcijskej kholera wotebjera. Po hanckich wobliczenjach je tam 11,645 woſobow na nju zeurjelo, je pak jich wo prawdze ſnadž z króz tak wjele. Nětk je kholera zaſ w Indijskej z nowa wudyrila; ſtrach za Europu ujeje po tajfim hisceje zbehuijeny. Nowiſche powjeseče praja, zo w Alekandriji kholera psychibjera.

Wſchelcžinj.

* (Psychie kholeru.) Amerikanski ſékar dr. Hering psiche: Najlepſchi ſredk, zo psiche kholeru wobarnowacž, je schwabl. Wzmi kholerowu kſicžku najdrobniſchoho schwablowoho pólvera, tak imenowane schwablowe mloko (lac sulphuris) a posypaj z nim znutſkownu ſtronu twojeje wołmianeje ſchtrympp, tak zo kózda ſchtrympp poł kholerowej kſicžki doſtanje. To wobarnuje nie jenož psiche kholeru, ale tež psiche wſchelaku druhu straſchnu khorofez. Niekhož pak naczwutrobu z domu, wuziwiſi suchi khléb a hladaj ſo wſchoko, ſchtož je kisale. Hač dotal ujeje žanožo, kij tak cžinjescze, kholera nadparyła, a ja ſym to wjele thſacami radžif, a běchu to z wjetſcha dželacžero, kij dyrbjachu tež pschi molkym čžaſu wonka dželacž.

* (Džědowý zub.) Michałk: „Ty, džědko, wocžin wſchaf jónu huby, chcu pohladacž, hač masch na twojim jenym zubje wopravdze telko pjeniez ſežo.“ — Džěd: „Cžohodla?“ — Michałk: „Ach, nank wſchaf džens rano macžeri powjedaſche, zo něſhto ſtow hrivnow trjeba a zo chce tohodla junu tebi na zub pomasač!“

K e d į b u !

Namaſtachmy dženja w němskich nowinach annoncu, w kotrejž ſo dwě ſerbſkej holej do wosebnieje korečny we Cwikawje k poſluženju pytatej. Dženjim za ſwoju winowatoſcz, ſerbſkich starſkich war nowowacž, zo ſo njebych ſlepicž dali a ſwoje džowki trjeboj takle „na wulku mzdu“ dacž chyli. Skazjenjo mlođoho čłowjeka na tajfim měſeče je tak wěſte, kaj womazanjo cžiſteje běleje draſty w popjelnich!

Próstwa z Różanta na pobożnych wojtytarjów tohole hnađnoho města.

Węszeje kóždomu pobożnomu wojtytarjej hnađnych městow je na tym leżane, zo by ſo wóchō wotſtronilo, ſchtož iohō w pobożnoſći moli, a to ſo ſpěchowało, ſchtož je thmane, iohō nutrne modlenjo a kſcheſčanske zaczečeja poſylnicę.

Tak je węſeje jara hnujace, hdyž processiony zastupujo do cyrkwe hnađnoho města kħerluſte ſpěwaja a tež pſchi domojwróćenju ze ſwiatnicy. Tāra pak moli a pobožnoſć łazy, hdyž dwaj processionaj do cyrkwe pſchiūđzetaj a žadny ze ſpěwanjom njecha pſcheſtač, haj hdyž by widzecž bylo, zo chce jedyn druhí pſchewołacz a pſchedobycž we ſpěwanju. Pſchi tym pak je cyla pobožnoſć nimo. Njeby dha ſo tomu pſchez wěste poſtajenjo wotpomhacž hožalo? Zawęſeże; a to na tele waſchnjo: Hdyž dwaj processionaj ſkoro za ſobu k cyrkwi pſchiūđzetaj, dha njech tón, kotryž je pozdžiſho pſchiſchoł, kħwilku w ſpěwanju wotpočnje a ſtejo zwostanie, tak doſho, dóńž preni procession do cyrkwe nits a ſwoj kħerluſch wuspěwał njeje. Preni procession w cyrkwi pak njech něſhto prjedy ze ſpěwanjom pſcheſtanje, hdyž wiži, zo žadny njoho druhí procession ſcžehuje. Na tele waſchnjo by wſchitke njeļubožne mučenjo ſo wotſtronilo.

Někotři ſnadž hiſtacze njevědža, zo dyrbi boža mſcha ſo w cyrkwi ſlyſhac̄z abo, hdyž je cyrkzej z ludžimi pſchepjelnjenia, pſchi w oči in jených cyrkwiných durjach. Ma žane waſchnjo pak tón božu mſchu njeſlyschi, kotryž we ſuſodnej kħeži ſedži, býrnje tež nabožne knihi w rukomaj měl. Tak loni na Naroda ſwj. kniežej Marije, ſchtož je tola pſchiſazaný ſwiaty džen, zaſy ſchtyrio abo pječzo na Božej mſchi w administraturje ſedžachu. So nadžijam, zo lětſa na božej mſchi ſo nichtó tam njenamaka bjez nuzneje pſchicžiny, hewak by ſo ſnadž dyrbiało domske prawo nałožić.

Naležnoſće našoho towaŕſtwa.

Sobustawy na lěto 1883: kk. 339. Hana Schützowa z Riesy, 340. Jan Šolta, student w Frazy.

Za cyrkzej Wutroby Jězusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadzena daň wučinjeſtej 62,619 m. 73 p.

K čeſci Božej a k ſpomoženju dušow ſu dale woprowali: njemjenowana ſwójba z Miłoćic 5 m., njemjenowany z Budyšina 1 m., N. N. z Khróścic 100 m., njemjenowana z Kamjenca 6 m., Hana Schützowa z Riesy 3 m., Čorlichowa z Hrańcy 15 m. Hromadze: 62,749 m. 73 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadze: 8397 m. 25 p. — Dale ſu woprowali: z Njebjelčic hiſče 50 p., jena holca přez k. kaplana Šoltu 3 m. — Hromadze: 8400 m. 75 p.

Zaplać Bóh wšem dobročerjam!

Runje je wušlo nowe powjedančko:

Naša Wowka

wot Boženy Němcoweje. Přeserščil F. R.

Prěni zeſiwick z wobrazom. Tuta knižka hodži ſo za **50 np.** dostać nimo redakcijow pola kk. Hórnika - Domanje, překupca w Khróścicach, Glawsa, překupca w Róženće, Bjarſa, překupca w Pančicach, Weclicha, překupca w Ralbicach, a w ekspedicji „Kath. Posola“ w Njebjelčicach.

Čeſkij Smolerjec knižičsčejeſte w macježnym domje w Budyšinje.

Katholicki Posł

Wudawa so
prěnu a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósće a we knihařni
1 m. 70 p.

Studowy czasopis.

Wudawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Cislo 17.

1. septembra 1883.

Lětnik 21.

Jandžel pěston a joho pomocnich.

„Swojim jandželam je Bóh twoje dla porucíl, zo bychu zakitali tebje na wschěch twojich puczach.“ W tyhle słowach královského spěvára Davida je wopschijata cyka nutrna dowěra na zakit tamních zbožných duchov, kotrychž je tón knejz k swojej službje a k našchomu spomoženju stworil. Swjedzeń jandželov pěstonow, kotryž psichodnu njejelu změrem, dawa nam pschileznosć, wo tutej tak tróscitnej wěrnosti naščeje wěry z něcotymi słowami so rozložicž.

1. Zbožny prajiež ma so kóždy, kij je swěrnoho pschecžela namakał. Swěrny pschecžel njeropuszczęi swojego lubowanego w nuzh a njezbožu, pokazuje strach, kotrež hroža, wotwobroči hordosę w dobrych dnjach, dawa radu w czejkach a ważnych naležnosćach, napomina a nawieduje k dobromu, prosy za njoho tam, hdžez sam pomhacž nemože. Taikile dobrý a swěrny pschecžel je jandžel pěston, swěrniški hacž hdže žadyn čłowiecki pschecžel. Kóždomu z nas je wot spocžatka našeho živjenja taiki pschecžel a pěston k zakitej a pomocy pschidželeny.

Wěmy wſchak, zo su to wěrnosti, kotrež nikomu njeznate njeisu. Macž je nam hižo, hdžz na jeje klinje sydachmy, tute wjeſole powiestwo powiedała, je nas „Jandželo Boži, ty pěstonie mój“ wuežila, hdžz poczachmy ruch stykowacž a hishcze so wutroba z nowa zahori, hdžz tele maczerne modlitwy w pozdžisich lětach wospjetujemy. Bhrnje pak wěrnosti znalí, je nam tola lube, hdžz myh zaś a zaś na nje dopomjeni. Njebudze tež schlodžecž, hdžz tak dowěru na zakit swjathych jandželov wobnowimy.

Zo swj. jandželovo naš wſchitlich, woſebje pak njewinowate džecži pěstonja, wo tym mōžemys so wſchednje pschepofazacž. Kaf husto njepowiedaja nominy, wo tym abo tamnym spodžiwnym podaniku, kaf běsche njezbožo na džecžo założene, a kaf spodžiwnye wſcho bjez schody wosta! Njevěriwych swět so džiwa, kaf je to bjez wjetshoho njezboža wotbězecž mohko; tola wěriwa

wutroba hnydom wę, zo je jandžel pěston džeczo zakitał. „Na rufomaj budža tebie nosycz, zo trjebai njeby wo kamjeni storčil swoju nohu.“ Njebudže drje žadyn mjez nami, tiz by we swoim živjenju, wosebje w džeczach létach, tónle wosebitu zakit swojoho swj. jandžela pěstona njezhonił. Podarmo njewucza macjerje swoje džeczi modlitwy k jandželej pěstonej spěwacz; pschetoz často doſez so džeczi dohladacj a dopascz njehodža. Tak potom jandžel boži wobſtara, schtož čłowjek dokoniecž njemóže.

Tola wschón zakit za tute čeło a časne živjenjo by njedospołny haj snadny był, hdj by jandžel pěston tež duſchu dowérjenohho čłowjeka do swojoho zakita njewazal. Za tu pak haſo za wosebnisschi džel čłowjeka ma jandžel pěston tež wosebitu staroscž. Stajnje je čłowjekoj blisko, zo by pak wot zloho woczi, wuschi abo naſhilnoſez wotwobroczał, pak k dobromu pohonjal. We zbožu a derjemeczu napomina k poměrnoſezi a ponížnoſezi, w zrudobje a njezbožu k dowérje. Tak zakitaſche na psch. jandžel pěston czistotnu Judith w lehwoje Holofernesa, kotryž mjeſeſche to hewał za čeſcž, žónku wonjeczeſeſiež.

Każ jara jandželojo pěstonojo za duſche dowérjenych džeczi so staraja, ſzczehuje ze ſłowow naſchoho Zbóžnika ſamoho, kotryž pſched poſhōřchowanym móliczlich warnuje, prajich, zo jich jandželojo stajnje widža wobliczo joho wótca, tiz je w njebeſach. Tam budże jandžel pěston wobſkoržnik toho, tiz je jomu dowérjene džeczo k złomu zawiedł.

2. Podla njewidžomnych jandželov pětonow pak maja wosebje džeczi woſoko so widžomne woſoby, kotrež maja město jandžela pěstona zaſtač.

a) Ze tak kóždy čłowjek jandžel pěston druhoho, hdjž joho k dobromu naſjeduje, pſched złym joho zakitacž pyta. Mnogož ſwjeſci běchu hižo w džeczach létach tak rjec jandželojo pěstonojo ſwojich towarzchow. Na pschikkad ſwj. Franc ze Sales husto džeczace hraſki ze ſwojimi towarzhemii pſhetorhny a jich do cyrkwe wjedžesche. Tam džechu k dupje a Franc praji: Tu je město, hdjž ſuň ſo džeczi bože ſtali. Czemuž k džacej prawje pobožnje spěwacz: Czescz budž Bohu Wótcej a t. d. To potom wſchitke hólcžata ežijnachu a poſlaknhywchi dupu woſochachu. — Hdjž je w naſchich časach bohužel někotryžkuli djabol abo zaſtednik ſwojich ſobucžłowjekow, dha dyrbí kóždy, tiz hiſheze trochu derje měni, ſo prówowacz z jandželom pěstonom bycz ſwojim ſobuſratram.

b) To płaczki pſchede wſchemi domjacym, eželedži, pěstonočjam abo druhim. Ze znata węc, zo ſu domjace džeczi wosebje rady woſoko eželedże. Z toho ſzczehuje wulke powołanjo za tutych ſlužownych: woni maja ſobuſtukowacž we woczeſhnenju tutych móliczlich. Běda tym ſlužownym, kotsiž domjace džeczi z časom z wěcam i znate čzinja, kotrež hiſheze wědžecž njeſmědža, kotsiž ſnadž njeduchne rycze pſched nimi wjedu, hroznosče jim widžecž abo wobledžbowacž dadža, ſnadž je runjewon do hréčha zaſtednu a za čzas cykloho živjenja ſkaža! Nad nimi zaſwěſeſe ſo ſtrachnje dopjelni hrózne, „běda!“ naſchoho Zbóžnika. Bohinowanjo a čeſcž pak tym, kotsiž ſu z dobrým pſchikkadom, ze ſpomožnymi wuczbami abo z napominanjom jandželojo pěstonojo njeſwinowatých. Tium móže ſo prajicž, zo ſu ſobuſwumozili njeſmíertnu duſchu a zo budże jich myto: wumoženjo ſwojek ſamſneje duſche.

c) Najprénischi, najwažnischi, haj rodženi widžomni jandželojo pěstonojo pak ſu a woſtanu starschi a mjez nimi wosebje macjerje. Kąž je do čłowjeczeſe natury zaſhczepjene, zo macž za čenne živjenjo ſwojoho džescza ſo ſtara, je pſchede wſchej ſchodus zakitacž pyta, tak dyrbí wona z čim wjetſchej

świeru śedżbowacż na duchowne žiwjenjo. Dżecżo, kotoruż je Bóh pschez nju žiwjenjo dał, njeje jeno jeje; wone je a wostanje dar, kotoruż je jej Bóh do-wéris; wone je žiwy talent, z kotorymž dyrbijas starszej witowacż t. r. kotoruż dyrbijas něhdźi derje wukubłowanu abo wożezhnienyu a znadobnienyu Stwori-cjerzej wróćież. Precz tohodla ze swójby z kózdyムm słowom, kotreż dżecżo ślyšecż njeħybi, precz z kózdyムm wopacżnym skutkom, precz ze wschein, schioż je samo na sebi dowolene, schioż pak dżecżi midżecż njeħmedża! Njezabuħucze: wu-jeże wiħżomni jandżelojo, zaſtupowach pęſtonojo swojich dżecżi!

3. Na dwę węch dyrbi so tuħi na swiedżenju jandżelow pęſtonow z nowa spomnicż:

a) Modlicże so za swoje dżecżi! Jandżel pęſton proſy za nas; cziniče to też wu-za swoje dżecżi. „Macz so modli za swoje dżecżo” je podpiſmo mnihich kraſnych wobrazow, kotreż su wumjelcy (moſlerjo) z woſebitej prócu pschijotowali; baſnich su wo tym najněžniscze spewy spewali. Haj, dobra macz modli so pschi kolebey swojoho jandżelska, modli so hiſčeže bôle za wotroſčace dżecżi a njepschestanje so modlicż też, hdvž su hiżo wotrostke. Pschetoż potom bohūzel macżernych napominanjuo často wjac śedżbu nimaja, abo su w eżebje, hdżej jich njenoma ślyšecż. Tehdom czini kſħescżanska macz po słowach swj. cyrkwiſkohu wucżerja: „Rycż wjac z Bohom wo swojim synu hacż ze swojim synom wo Bohu.” — Tola też, hdvž su dżecżi bohabojazne, poccżiwe a povožnje žiwe, njepshestanje dobra macz za nje proſheż.

Każ rjany je tónle pschikkad: Njezawno wumrje w Bajerskej měſčinik, kotoruż wo swojej macżeri tak lubozne a pozběhowace węch powjeda. Hdvž so z njej ſmijercżi bližesche, da wona swojoho syna k swojomu ſmijertnomu łożu powołacż a rycżesche takle k njomu: „Hlej, ty sy nětko dlěje hacż 25 lět duchowny. Tónle čtyři čžas sym so wschednje za tebje róžowc modliša. Sym jón halo dorunanoj woprawała za njerodnoscze, kotreż traſh pschi modlenju brevira zatwinujesch. Nětko pak to pſhestanje. Dyrbiju wumrečż; nałožuj toho dla wschu móžnu pilnoſć na tutón winowath pacżer!”

Druha ważna węc, kotoruż ženie z wočżom njeħmēſch pschecżiż, je: Wot-dżeržui swoje dżecżi wot złoho; napominaj je k dobroru! Kózdy znaje wérnosć, kotoruż swj. piſmo wupraji ze słowami: „Cžlowiekowa mysl je k złomu nałożena wot małoscje.” Zte čžlowiek z wulkej prócu njerrieba wuknycz, to so lohen dobudż wobſej do młodeje mutroby. Cžasto doſaha jene zle ſtowo, jedyn zły pschikkad, jene a prěnje zawiedżenjo — a młody čžlowiek je ſkažený za čžas žiwjenja. Tohodla pas a pęſton swoje dżecżi, też wotroſčene, wobledżbuj jich puceje a ſcheżežki, njech sebi njeſſu ženie wěſte, zo moħl abo moħla ty rjenadžiych pschińcż. Nětko traſh su njeſpoſoſne z taſkim wostudkym dohladowaniem, pozdžiſčho budža so tebi džakowacż ze ſylzami. Napominaj je k dobroru. Je drje wérno, zo někotra dobra rada k zhubjenju pónđe — wsħaf też na polu kózde zornjatko njeſkhadža! — za to pak też zaš někotra dobra rada na dobrą rolu panje a w swojim čžasu plodny po-njeſe. Kaž žitne pjenki, kotreż su krtu żymu pschetrale, we płodnym naſečżu so wobkrucża a mnohe ſtujelca ze ſtotorymi plodami pschinjeſu, tak też někotrež kuli macżerne ſtowo mróžy a wichory njevobſtajneje młodoscze pschetraje, zo by pozdžiſčhe žiwjenjo spomožnie rjadownako. Wſtcho ženie z hubjene njeje. Swjaty Khrystostomus praji: „Njemóże drje so ſtač, zo by něchtio, kiż je wot spocžatka z wulkej prócu a po najlepſich zasadach wocżehnienyu, cyle so ſkaži; pschetoż tak ſylnie pozdžiſčho tola lohen zle z naturu njezroſcze, zo by wscha

próca, wsha pilnosć podarmo była." K najmniejshomu, mōžemy pchistajic, potom macz žanoho zamokwjenja so bojecz njetreba, hakož by neschto załom- džila byla.

Tuž njech je ze swiedzenjom jandželov pěstonow woſebje starosć ma- czer je k dobromu woczehnienju swoich džeczi z nowa zaš zahorjena. A hdž swjate pismo praji, zo kajtežkuli schtó poročanjo změje a swěrnje dopjeli, po tym tež swoje myto doſtanje, dha mōžemy swēru woczałowac, zo něhdy myto jandžela czi doſtanu, kofrž su tudy byli zastupnich a pomocnich jandžela pěſtona.

Swiedzen 50letnoho měšniſtoho jubileja swojeho biskopa

stej w tychle dnach pražska a rottenburgska diöceſa swjedzilou.

W Pražy běše džen donijeheswozaca ſwj. Marije swjatoczne 50letne wopomnječo, zo archibiskop kardinal wjerch Schwarzenberg měšniſtu swjedziznu doſta. Swiedzen běše wulkotny. Hdož někotre dny předy pchijimacze archibiskop zbožopſchenja wschelakich wysokich zaſtojnkok a zapoſlancow ſtora wschelých duchownych a swětnych wyschonoſcōw, towarſtow a zjenczenſtow, kofrž je w Pražy tak wjele, a tež wschelakich z kraja. Pſchi tutej pchiležnoſci pchepodachu ſo drohotne dary, kofrž ſu z wjesccha za božu mſchu a cyrkwiſtu ſlužbu. Mjez tuthmi darami ſu: krasny pluvial, na kofrž ſu swjedzata čeſtich ſvjathych patronow wuſchite, wulki ſleborny kſiž, kif ſo pſchi ſvjatocznoſczech pſched kardinalom nosy, złoty jara drohotny biskopſki kſiž na wutrobu (pektorale), někotre jara woſebne rhywa, wschelake albumy a wumjelscy wuwiedżene adresy, drohotny reliquiar z rhyz ſlebra, kif row ſvjateje Ludmily podobnjuje, darjeny wot města Prahi, jara drohi rhyz złoty theluch, złote kranki a missale wot čeſtoho ſzemjanſta, tež druhe złote ſudobja za božu mſchu a t. d. Wjedzor pſched swiedzenjom mějesche ſo k čeſceži knyeza jubilara wulkotny czaž z faſkem. Na dnju swiedzenja ſamym zhromadži ſo do- połdnja w archibiskopſkim hrodze cykle duchownſtwo, hoſežo a z diöceſy, zo bychu cyrkwiſtomu wjerch swoje zbožopſchenja wuprajili. Z Wina běše b amžowý nuncius Vanutelli pchijel. Dale běchu pchitomni biskopojo: z Čeſkeje dr. Hais z Kralowoho Hródeča a dr. Schöbl z Litoměřic, archibiskop Ganglbauer z Wina, dr. Bauer z Brna, Poſeſowicz ze Šenja, swjedzacy biskop Haller ze Salzburga. Z nimi zhromadžich ſo wschelcy wysoch duchowni z Prahi a z bližszej a z dalszej wokołnoſcē. Pſchi ſvjatočnym zbožopſchenju pchepoda ſo ſumma pjeniez, na 12,000 ſchěnakow, kofrž maja ſo na pono- wienjo kapale ſwj. Woječeha (Adalberta), hdžez budža ſo pražscey archibiskopovo hrjebac, nałożic. Pſchi wschelých mnohich pchiležnoſczech rycerſche archibiskop paſt čeſtii, paſt němſki, paſt ſacjonski z wulkej mlodnoſcē a horliwoſcē. Do 11 hodžin poda ſo swiedzenſki czaž do doma ſwj. Vite, hdžez bu ſvjatočna boža mſcha wot kardinala ſamoho ſvjeczena. Njewobsahnite čerjodý ludu napjelnichu wulkotny dom boži a wulke dwory wokoło njoho a pſched nim. Žemianſtwo ſame bě tak mnohe zastupjene, zo dyrbjachu ſo ſawki w domje za nje woblkhowac. Kejzor Franc Žofej, kofrž je kozdy čas kardinalej Schwarzen- bergej woſebje pchihilem był, je jomu jara počęſzowac a wutrobný ſiſt hako zbožopſcheczo poſtał. Tež w druhich krajach awstriſkoho kejzorstwa ſu z čeſcežu na tutón swiedzen ſpominali a je widzecz, zo je kardinal wjerch

Schwarzemberg ze swojim woprawdze měščniſkim žiwjenjom, ze swojej dobrocji-woſežu a ſwēru w czeſkim powołaniu a ze swojej luboſežu k awstriſkomu kejzorowomu domej czeſcz a pschihilenjo wſchitkich stronow dobył. Pschispomnicz hſcheze dyrbimy, zo je tež naſhe wyſokodostojne tachantſtwo kardinalej zbožo vſchalo a zo je ſerbski ſeminar w Prazy pſchez k. präfesa Kuzčanskoſtoho zaſtupjeny był. — Kardinal wjeh Schwarzenberg narodzi ſo 1809 we Winje, bu 1833 na měščnika wuſweczeny, hižo 3 ſéta pozdržiſho archybifkop w Salzburgu. 21. januara 1842 bu wot bamža Hrjehorja XVI. za kardinala pomjenowaný a je w tu khwilu hſcheze jenicki kardinal, kiz je wot tamnoho bamža po-mjenowany, po tajſkim najſtarſchi kardinal ſwiateje romſko-katholſkeje cyrkwoje. Dokelž je wyšoki kniez hſcheze cyle ſtrowy a czeſtrowy, je kruta nadžija, zo móže za tſi ſéta tak jara žadny 50-létny biskopſki jubilej ſwjecziež.

* * *

Podoſny ſwiedženj je tež rottenburgska diöceſa měta.

Bifkop v. Hefele je tam 19. auguſta ſwoj 50-létny měščniſki jubilej ſwjecziſ. ſwiedženj je tak prawie poſozał, w tajſkim zbožnym nabožnym mérje ſu we Würtembergſkej žiwi, hdźež ſtej ſnabž dwě tſeczijnje wobydlerjow katholſkich a jena protestantska. Hac̄zruniž je kralowska ſwojba protestantska, je tola wobkhad mjez njej a bifkopom tak luboſcizny a pſcheczelny, kaž z rěka hdźe. Taki dobry pſchiklăd krala tež na cyle wobydlerſtwo ſpomožnje ſtutkuje, ſchtož ſo pſchi ſwiedženju ſamym jaſnje poſaza. Njebeſche tónle ſwiedženj tak wulfotny kaž w Prazy, za to paſ njemožesche wutrobnischi a zdobniſchi wobenđenj byč. Duchownych běſche z blízka a z daloka jara wjèle pſchihčlo; wobydlerjo Rottenburga a mnoho ludu z wonka ſo powschitkownje ſobu wobdželachu. Ze wſchelakich ſwiatoczoſežow chcemy woſebje wužběhnyč, zo bu wjeleczeszeny a lubowaný bifkop w ſwiatoczynu cžahu do bifkopſkeje cyrkwoje wjedženj, hdźež wón ſam po wuſpewaniu hymna „Veni creator“ na kletku ſtupi a w hnu ja-chym předowanju ſwojemu Bohu za doſczehnjene ſéta a z bozej pomocu dokonjane ſtutki ſo džakowasche. Wſchitc pſchitomni ronjachu ſylzy džaka a radosče. Po předowanju běſche wulſka bifkopſla boža mſcha. Ma to ſežeho-wachu zbožopschenja a druhe poczeczežowanja, z kotrychž ſpomnimy na po-mjenowanjo jubilara za czeſtñoho měſčzana w Rottenburgu. Tež druhe měta běchu ze zapóſlancami zaſtupjene. Bifkop v. Hefele, kotryž je hſcheze jara mlódny, je mjez wſchěmi němſkimi bifkopami ſobu naſbóle wučzeny. Joho hlowne wulfotne dželo „Stawizny koncilow katholſkeje cyrkwoje“ zdjerži joho mjenu njezakhódne wopomnječo, a budże wulſki dobytk za wědomoſć a katholſku cyrkę, budže-li jomu móžno, kaž je ſlubit, tute ſpobživne dželo dokonječ.

Čłowjek a ſichtom.

Tſinat y ſtaw.

(Płód w prawym cžasu = Kajkoſež ſtutkow.)

Sichtom njeſe płody w prawym cžasu: ma ſo cžas wocžafacj, zo by ſo z njoho brało. Tak ſu tež dobre poczinksi tehdom dobre, hdźež ſo w prawym cžasu, na prawym měſeže, z prawymi ſredkami a na prawe waschnjo dokonjeja. „Kózda wěc ma ſwoj cžas a pſchihodnu hodžinu.“ (Préd. 6, 8.) Su paſ bohužel množy, kiz wſchitko z pſchekhwatanjom poczinaja. Tajſkim wſchak ſenidže ſo kaž bréžkam, kiz do Swęck Marije zaſkejeja, a hdźež pozdržiſho mróžy pſchindu, wotpadnje ſeženjo z płodom. Druzy zaſ pſchekom dža ſebi

čas: tak drje je křeženjo dawno pložene, dozrawic ž pak plod njemože, dokelž je so horcota lětnoho slonca minyla. Všho ma svój čas! Richto njebudže došpolný za jedyn džen! Tuž budž mi sc̄eprny sam ze ſobu (je to vjele cježicha węc, dyžli ſeſerpný býc z bližším), jeli w ſlužbje Božej hnydom mér a pokoj we wutrobi njenamakach a plody twojeje pröch njeužiwaſch! A hotowoſeži njebohudžech ſo, khiba po doſkim pröcowanju. Njeđiwiſi ſo tola tomu, zo ſu cži pocziniwe poczinki cježicha, hacž ſebi pſchejeſch. Vſchak tola Bóh we węeźnoſci myto njeſtoſtaja po woſchewjenju, kotrež trjebaſi z dobrych ſkutkow hižo tu na zemi mamy, ale po ſwérje a wobſtajnoſći, z kotrež ſmy jom u ſlužili.

Pſalmiſta khvali zbožnoho kóždoho, kíž ſwoju radoſć pyta we zakonju Božiu. „Budže kaž ſchtom, kíž je ſadžentý pódla wodowych rěkow a ſwoje plody njeſe w ſwojim čaſu.“ (Pſ. 1, 3.) Potajſkim „ſwoje“ plody, nic cuze; tute „njeſe = dawa“, t. r. njeſtowa je za ſo; a we „ſwojim čaſu“, nic do čaſa, ani po čaſu!

Schtýrnaty ſtaſ.

(Plodue halžki = Vſchelakoſć dobroh ſkutkow.)

Schtom njenefje plody na jenej halžey, ale na mnogich. Tak nima člówiek z jenym zmýſlom abo jenym ſtaſom Bohu ſlužić, ale ze wſchém, kaž to ſwj. Jan Khrystoforus pěknje praji: „Wóczę křwali Boha, hdyž ſo že zacpěčom wotwobroči wot njeſchwarnoho a njeſchristoljnoho; jazyk, hdyž křwaliſu Božu ſpěva; wucho, hdyž ſo zaczini na hřos njeſoceziwych pěničkow a pſki hanjenju bližſchobo; nozy, hdyž po pučazach njeſhwamtwa njeſtročitej; ruce, hdyž ſo jebanja wostajitej a k ſkutkam miloſeže ſo woczinjatej.“ Tuž podaj ſo do ſlužby Božej ze wſchém i zmýſlami a ſtaſami. Khodž radý do domu Božoho, wotewri tam wucho a wutrobu ſłowu Božomu, rycz, ſchtotž čeſtne je, a cžii po napominanju ſwiatohho japoſchtoſa: „Poſtičeje waſtke ſtaſy Bohu halo brónie ſprawnoſće!“ (Rom. 6, 13.) Vſcha ſkutkownoſć naſchich zmýſłów kaž ſtaſow je zaſlužna k węcznomu žiwenju, hdyž z luboſcze wukhadža. Njepraj mi tohodla: „Schtu na tym, hacž ſteju abo křecžu?“ Vjele zaleži na tym! A křecž Bohom je poczint ſo modlenja k njomu a tebi zaſlužnych ſtačzo traſach dopokaz na wocži, kaž mało ſo we wutrobi Boha bojisch a njeradu joho cjeſczejich.

Z Luiſich a Šakskeje.

Z Budyschina. Kaž Serbske Nowiny piſaja, je w Khróſcžicach na město dotalnoho kantora, knjeza J. Pjetascha, kotrež ſo na Michała wyſoſteje starobý dla na wotpočiñt poda, ſo knjez P. Šila, druhí wucžer tam, w ſchulſkim poſedženju za přenjoho wucžerja wuzwolil. — Teſame nowinu piſaja, zo je w kupyſeli Mariinej Studni 16. augusta nowa poſtſka agen‐tura wotewrjena.

Z Bacžonja. Schtwórk 30. augusta bě zaſh wopomnječja hódný džen za naſchu wjes; pſchetoz na tym ſamym bu naſcha nowa cyrkej ze zebéhanu. Hacž runje to njebe w nowinach wozjewjene, bě ſo tola tójschto ludži k tomu tudu zhromaždiſo. Popołdnju w pječižich pſcheſta ſo dželačž, a na date znamjo zetupachu ſo twarch a jich pomocnich, wjesni a pſchezpólni, kaž tež hofežo z bližka a z daloka, njez nimi duchowni z Khróſcžic, Budyschina, z Wotrowa, Różanta a Ralbic, tež professor Šeck, miſchtraj Paulit a Kaup atd. na ranishej

stronje cyrkwe. Najprijeđu zanjeſe ſo khērluſch: „Ach Wōtze, Wōtze ſuſy naſch“, kotrež tſi prenje ſchtuczki ſo nutrniye a mócnje z pschewodom instrumetow wuſpěwachu. Na to mejeſche wjſokodostojny l. ſenior Kucžank halo pschedyda twarskoho wubjekta pſchibódnu rěč, w kotrež naſtačo a dalewjedzenjo kraſnoho cyrkwinohu twara wopominasche, nutrny džak wſchitkim wuprajeſche, kotsiž ſu na to abo druhe waschnjo za tónle twar a pſchi nim ſobu ſkutkowali, a potom z dobrym pſchecžom ſkonči, zo býchim za leto tónle nowy Boži dom l. čeſeſci Bozej a l. ſpomoženju duſchow we pſchitſtojnej njewjeſčinſkej pýſche wuhotowaný widzeč móhli. Z Bozej pomoci a pſchi dalschej dobrej woli katholſkih Serbow ſo to wěſče dokonja! Po ſkoneženju wutrobnje rěče ſpěwaſche ſo wot cykleje zhromadžiny khērluſch: „Tebe my Boha khvalimi.“ Potom bu z cyrkwinohu ponoſčka rjany zeleny ſchtom, z něhdje 60 rubiſčkami za twarskich dželacžerjow wupyscheny, dele wzath a do wſy njeſeny; dželacžerjo džehu w rjedže a ſpěwajey, wot hudžby (muſiki) pſchewodženi. Čgi mejačhu potom zhromadnu wjecžer na Roblec kuble, duchownſtwo a twarski wubjerk paſ pola Žurec. Wýſche toho mejačhu tucži a tež wſchitich druzy wjefni wobſedzerjo wjele hoſczi. Wſchitko, ſchtož je l. tomu ſwiedzenjej trjeba bylo, ſu Vacžonsch radu wobstarali a wjesela ſo hižo nětko na pſchichodny híſhčje wjetſhi ſwiedzeni, na ſwecženjo noveje cyrkwe!

Z cykloho ſvěta.

Němska. Cykle njenadžich je němſki rajchſtag powołany a 29. augusta wotworených był; najſkerje njebuđe tute poſeženjo dołho tracž. — W Pruskej wuſiedzenjo wołozacoho cyrkwiſkoho zakonja jara pomala dže. Minister kulta je katholſkim biſfopam wokolny liſt poſtał, w kotreymž jim praji, na kajke waschnjo móža wo diſpensy za duchownych, kotsiž ſu po mejſtich zakonjach ſwecženji, proſheč. Tola tak lohej ta wěc njeündze. Biſkopja w teſlej wažnej naležnoſči ſamofatnije ſkutkowacž njechadža a njemóža a wocžauja z Roma wuſudzenjo. — Pruske nowinu žane rjeňſche dželo njeznaja, hacž z Rom o m ſo wadžicž. Tak ſu ſo zas na bamža rozhněwale, dokelž je tutón po proſtvoje wrótsławſkoho biſkopa Herzoga za awstriſki džel wrótsławſkeje diöceſy tamniſchoho generalnoho vikara za ſw. jacežaco ho biſkopa pomjenował. — W Awstriji ſu narodny džen svojoho fejjzora po cyklym fejjzorſtwje horliwie ſwecžili. — We mnogich měſtach ſu ropoty a njemery pſchecžiwo židam, zavěſeze Eisza-Eſzlarſkoho proceſſa dla. Woſebje we Wuherſtej ſo krucze pſchecžiwo židam zbehøja a cži z črjódami cželkaja. — **Italſka.** Swjath wótc je kardinalam de Lucca, Pietro a Hergenrötheri wažny a kraſny liſt piſał, w kotreymž l. wuknjenju ſtawiznow, woſebje wo katholſkej cyrkwi a bamžowſtvo napomina. Pſchetož najwjac pſchecžiwenja pſchecžiwo katholſkej cyrkwi a jeje zarjadowanjam wuſhadža z wopacžnych nahladow a pſcheduſdow, kotrež faſſchowane ſtarvizny wubudžeja. — We Španiſkej je zbežk zas poduſcheny, a je kral Alfonſo w Barcelonje, hłownym měſcze zbežka, po拜l, hdžez bjez policiſtow zjawnje jězdžesche, ſchtož je zbežkarjam ſo ſpodobało.

Francófska. Hacž budže něčijscha wójna mjez Francózami a Una-mitami (Longking) za rožscherienjo kſhesčjanſtwa wužitna, ſo prascha. Hacž dotal ſu ſkoro wſchē expediſie do Unama za tamniſche kſhesčjanſke wosady jara njezbožowne byle a často ſežehowasche na nadpadu europſkich wjerchow krwawne pſchecžhanjo pſchivisowarjow katholſkeje cyrkwe. Buchu-li tamniſchi knjezerjo

a mandarinowje we wojnie zbićzi, wjedzichu so z tym, zo wšichčch křesćjanow morichu, a za to, zo běchu někotre pschitawý z mocu Europjanam woteworí dyrbjeli, spalichu křesćjaniske wsh. Leta 1874, hdež z běchu Francózowje wojnu z Annam lohkomyslne zapoczeli, bu z porucznoſcju lejzora Tuduka něhdž 80 křesćjanistich wšow do czista zniczenych, na 10,000 křesćjanow morjenych a 30,000 nowokřesćjanich pschinidže wo cykle wobſedzeniſtwo. Hacž dotal njezda ſo, zo býchu Francózovo w Tongkingu wjèle dobyli, zda ſo ſterje, zo chce Chi-nejfia čas dobycz k dospolnomu brónjenju pschecziwo Francózskej. Nowische powjescze praja, zo ſu Francózovo w Annamie wjetſchu bitwu pschecrawski cofacž dyrbjeli. — Po najnowszych powjesczach katolickich miffionow ma Annam — połnocna strona wopſhija Tongking a kraj k połdnju ležacy rěka Cochinchina — mjez 21 milionami duſchow w 6 japoſtolskich vikariatach 501,223 katolikow z 396 miffionarami. K tomu pschinidžu hiſtče Wjedzorne Cochinchina pod francózskiej wjśchnoſcju z 51,450 katolikami a z 79 měſčnikami, a Kambodža z 13,762 katolikami a z 19 miffionarami. Z toho je widzcz, kelko ſkody móže katolicka cyrk ze tuteje wójny měcz. K.

— We Frohſdorfje je hrabja Chambord 24. augusta wumrjeł w swoim 63. řečze, poſledni ſtarbourbonskeje kralowskeje ſwójsky.

Wſchelcžinj.

* W Americh ſu docpeli, zo tež rožla pschetrajomne (perenirend) czinja t. r. wot jeneho wuſhwa wjac žnjow domoj khowaja. Rožla wuſhwa ſo, kaž hewaſ, w nalečzu poſyče ſo, předy hacž ſo wuwlecze, to czinjachu hiſtče dwójcy w běhu lěta. Poſyče wužiwaſche ſo halo futyr. Z wjacorym ſyčenjom bě rožla tak hluboko ſorjenje bila, kaž trawa na ūlach. W druhim leče dozravi žito a pschenica 2 njedželi předy, halo na druhich zahonach; poſyče ſcherniſhçeja pjenkovachu ſo z nowa a pschinjeſchu bjez dalschoho wuſhwa a wothladanja plód we 3. a 4. řečze. — Wyli ſo pola naš to ſpýtało, měla ſo k tomu dobra hliniana rola bracž, tuta předy wuſhwa dohnojicž, ſcherniſhçeja ſo po žnijach pschentkocžicž a z jichu napojenej pjerſhczu pschecrabacž, podobnje kaž ūli.

Za cyrkej Wutroby Jézusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadzena daň wučinjeſtej 62,749 m. 73 p.

K česci Božej a k spomoženju dušow ſu dale woprowali: Hajnikec ſwójba ze Serbskich Pazlic 24 m., wot wölmendorfskoho processiona 6 m. 50 p., k česci najswjeciſſe Wutroby Jézusoweje 40 m. — Hromadze: 62,820 m. 23 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadze: 8400 m. 75 p. — Dale je woprował: r. 1 m.

Hromadze 8401 m. 75 p.

Zapáč Bóh wšém dobročerjam!

Runje je wušlo nowe powjedančko:

Naša Wowka

wot Boženy Němcwejje. Přeserbščil F. R.

Prěni zešikw z wobrazom. Tuta knižka hodzi ſo za **50 np.** dostać nimo redakcijow pola kk. Hórnika-Domanje, překupca w Khróſcicach, Glawſa, překupca w Róžené, Bjarsa, překupca w Pančicach, Weclicha, překupca w Ralbicach, w expedici „Kath. Posola“ w Njebjelicach, překupca Hórnika w Radworju a přez tachantskoho služownika Lukáša w Budyšinje.

Gášek Smolerječ knižičkostwierne w macziczym domje w Budyšinie.

(K tutomu čiſlu je pschipoſožený proſpekt knižti: Naša Wowka.)

Katholicki Posol

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósće a we knihařni
1 m. 70 p.

Sudowy časopis.

Wudawaný wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Cislo 18.

15. septembra 1883.

Lětnik 21.

Turkojo psched Winom.

12. septembra tutoho lěta su w Rakuskej a Pólskej 200lětne wopomnjeczo wuswobodzenja Wina z moch Turkow swiezcili. Na tymle dniu 1683 dyrbjesche so psched Winom wucznicz, hacž ma cyké tehdomnišche němske fejžorſtvo pod połměsac pschińc a dale jeno turkowska provinca bycz, abo hacž ma kſhiz w Europje nóc woblkowacz a osmanska niewěra złamana wostacz. Ze złotymi pismikami 12. september 1683 w stawiznach rakuſtoho, cykloho němſkoſtva a wosebje Pólskeje zapisaný wostanje. Pschetož běſche-li Win do moch Turkow panł, bě z tuthym „kluczem cykleje Němſkeje“ ta ſama zhubjena byla, dokelž francózski kral Ludwik XIV. tehdom mijelčjo z Turkami dzeržesche.

Tola Win wobsta cjezke, haj ſurowe domapytanjo. Turkojo buchu zbicži a zahnacži na wsc̄he czah. Tohodla tale radoscž w tuthych dnach. Tohodla pak zda ſo nam tež zo buchu wſchitc, fotiž hiſhce ſcheczenjo rěkaja, w cykéj Němſkej winu měli, tónle džen ſwječeicž; runje tať wjele haj wo mnoho wjac winy maja za tónle ſwjedzení dyžli za druhí jubilej, fotrž pschihotuja, njech je hewal jich zmyſlenjo fajfež chce.

Podamý w ſc̄ehowachym krótki pschelad tehdomniſtich podawkow.

W lécze 1453 dobuchu Turkojo ſtaré ſcheczanſke město Konſtantinopel, fotrž bě lětſtſki dołho porno Rómej wažne bylo. Wot toho czasa džesche Turkam cyla žadoscž za narwieczornej Europu. Win pschedobycz a na ſwi. Schjépanowym domje połměsac poſtaſicž, haj tež w ſamym Rómej na kapiſoliſju: to běſche zamer krewjelaczných džiwochow. Tohodla ſo njepſchewajc zaběhowachu na Sedmihródsu (Siebenbürgen) a Wuherſku; preniſchu mějachu chlu we swojej moch a poſtaſachu tam wjerchow hako swojich vaſalow, poſledniſku mějachu z wulkohó džela dobytu, wosebje za tmy hacž běchu jara wažnu twjerdžizu Neuhäusel pschemocowali. Hijo w lécze 1529 běchu pschecžiwo Winej

pošpyt scziniili, tehdom pał dospołnje zbiegi byli. Dale a bóle pał stwierdny turkowska moc we Wuheriskej. Tomu też njezadżewasche wulke dobyczę, kotreż wyszyschi kejzorski wójwoda Montekulki lata 1664 w straschnje krawnej bitwie poła cistercijskoho klóschtra St. Gotthard we Wuheriskej dobu. Znate su słowa, kotreż tehdom Montekulki psched bitwu so modleske: „Wschohomóený Generalissimo tam horjeka, njechaszli nam, swojim kscheszanskim dżeczom, dżensa pomhacż, dha njeponhaj tola t najmiejsczomu też tymle turkowskim piam, a ty dyrbisich swoje wjeseło mécz.” Dobyczę, kotreż na to sczehowasche, běsche drje najszlawniše, kotreż kscheszanskie bronię za 300 lét nad Turkami dospęchu, tola moc Turkow njebu złamana. Né, pschileżnoscz, chle nawieczone kscheszanstwo sebi podczisnycz, zdashe so jum bóryh bliższa bycz hacż hdh prjedy. Wobydlerjo Wuheriskeje, na stajnośczi pschecziowich rafuskoho kejzorstwa a wysche toho zawiedżeni wot swoich komopaschnych wjerchow, spjeraču so wobstajne swojomu kejzorej. Z nich běsche mnogo protestantow; pschecziwo wschém kejzor krucze wustupowasche, tola jeno zbehkow dla, nihdy pał nic wery dla. Czeszczelakomu hrabja Łófóly wědżesche lud skóńczenie tak zaslepicż, zo so z nowa zas z turkowskim sultanom zjenoczichu pschecziwo kejzorej. Wysche toho bě francózski kral Ludwik XIV. mjelečo z Turku pschecziwo kejzorej Leopoldej I. so zjenoczil. Njezmérny strach so tak pschihotowasche cyłomu kejzorstwu. To dospołnje spózna bamž Innocenc XI. a pytasche pomocnikow wobrożenomu kejzorej; wón dobu pólskoho krała Jana Sobieskiego, kotreż slubi, zo z 40,000 mużemi kejzorej na pomoc pschinidże. Wysche toho też slubischtaj sakski kurwjerch Jurij VII. a bayerski Maximilian Emmanuel pomoc. Brandenburgski so wotrjekny.

Pschisubjenjo pomocy krała Jana Sobieskiego bě nadobny skutk, kotreż joho wopominieczo za wschę czasy częstne zdżerži, pschetoż wón nježiwasche na wulke lubjenja francózskoho krała a turkowskiego sultana, kotařz chyštač joho pomoc kejzorej wotczahnycz. Tola Jan Sobieski wědżesche: kſchiż, kscheszanstwo stać w nuzi, njemożu dwelowacż, hdże sym powołany.

Dżen na kotrejż so zwjazk z pólskim kralom zwjaza, bě 30. měrca lata 1683. Na thym samym dniu zbehny so w Turkowskej njezmérne wójsko 300,000 muži sylnie, mjelesche 10,000 wozow, jara wiele kanonow a běsche z taikę krasnoścę a z taikim bohatstwom wuphshene, hacż by t wulkomu swjedżenej a nic do wójny czahnylo. Toho nawiednik bě hordy a nahramny Kara Mustafa. Pschez Wuherisku njebe jim pucż czechki, běchu dżen cžile pscheradnicj joho pscheczeloj! Roztykawsci džel swojego wójiska do wuheriskich twierdziziu blíżesche so krewielaczym Kara Mustafa Winej. So palace wsi, morjeni a cžwilowani ludżo woznamienjachu pucż, po kotrejż běsche nječłowieske wójsko czahnylo. Wójwoda Karl Lothringski dyrbjesche khwatač, zo ze swojimi 30,000 mużemi prjedy njoho do Wina pschinidże. Njeuprajite bě stroženjo a strach, kotreż powjesz wo bliżenju Turkow we Winje zbudzi. Na 60,000 čłowieków wopuszczę město, hdż z wóhnjom zaczerwone njebo a mrózcele kura wozjewjachu, zo njeprzeczel daloko wjac njeje.

Też kejzor Leopold I. wopuszczę město a poda so do Linca. Krótkowidžiwi ludżo chedża jomu to za zło mécz. Tola kózdy wě, kajte njezbożo a kajki wujitk za Turkow by to bylo, hdż by Win, schtoż bě tola možno, sferje hacż nic, pschewinjeny a kejzor sobu jath był. Wysche toho Leopold I. njebe wojował, mjelesche pał hewak wschę třebne samotnoścę dobroho knježerja a wědżesche prawych ludži na prawe město stajicż. To so tež jow

pokaza. Wójwoda Karl bu wotpóslany, zo by pomocne wójiska hromadžíl, tež z kralom Sobieskim so zienocžíl a potom Winej na pomoc khwatał. We Winej pač bu za porucžerja postajeny Rüdiger wot Starhemberga a jomu i pomocnou nazhonitou general Kaplič ze Sulevic, wopravdže kschesčanskej rjetaj. Z najvjetschej mudroſežu a z wulkim rozhladom postaji Starhemberg wšcho, štož mōžeſche město wobtrecžiež. Murje, naspkli a druhé wobtvorezenja buchu rucež wuporjedžane a wudoſpolnjene, wulke kaſcheze pěſta, wulke ſudny ſmoky a druhé ſtrachne ſrědky pschihotowane, zo bychu ſo z tamnymi roztřeſlou džery hnydom zas wupjelnike, z tými pač na nadběhovach Turkow ſmjerč a zahuba ſo kidała wot tamnych, ſotřiž brónie vjeſč njerozemjach. Tyče wobydlerſtwo wutwori ſo do wójnskeje wobory; ſtudentojo zefitupichu do wosebitoho wójnskoho khora; tež žony same pomhachu pschi khvatliwym džele.

14. julijsa běchu Turkijo i Winej doežahnýli; hnydom bu psched mětom lehwo rozpočjene, město kaž z wěcom 25,000 stanow wobdate. Muſtaſowý ſtan, na 400,000 toſer winoſty, dokelž běſche z njewuprajitej krasnoſežu a pychu wudebjeny, kaž zlotoy dom ſtejeho na hory. Hnydom poczachu Turkijo na město třelec, ſta kanonow bluvachu woheň a zahubjenjo na nje. Tola Starhemberg njeſhablaſche, a hdyž bě tón pozdjiſho ranjeny, zaftupi joho Kaplič. Měſchezenjo pač tež ſvěrni ſtejachu pschi ſvojim vjedníku. Toho ſlovo bě jich wſchitkých zahorilo: „Počačze barbarem, zo je was Bóh za doſtojnych měl, najebacž wſchu malu licžbu kſchesčanstwo zaſitacž!“ Štož nje-pſhcezelſte kanony wodnjo roztorhachu, to bu w noch zas wuporjedžane. Tež pod zemju dobývachuu ſo njeſhcezelolojo do města; jin napſhcezo vnujachu ſo měſchezenjo, a naſtachu často pod zemju bitwy. Tola kónce augusta pocža nuza hýo najhórscha bycž. Bólyvr bě ſkoro cykly hýo roztřeſlany, kanony běchu ſkóncowane; i tomu pſchitupiſchtaj nowaj njeſhcezelej: hlob a khoroſež. Tu bu nadobný biskop hrabja Leopold Kołonič kaž jandžel pěſton w ſurowej mužy. Z Neustadta běſche na powjeſč ſo hrožachym ſtrachu do Wina khwatał; běſche něhdý hako malteſſi rycer̄ pſhceziwo Turkam hýo wojoval. Něktro pſchinjese duchownu pomoc khorym a ranjenym. Tež ſtarasche ſo za chrobou. Tola njewuprajita nuza roſčeſe, hýo zdaſche ſo, zo njebudže mōžno, město dodzerječ, dokelž pomoc tu hilcheze njebe. Hýo porucži Starhemberg, zo maja měſchezenjo na bitwu w hasach ſo pſchihotowacž. 6. ſeptembra wzejwachu rakety, ſotřiž z hromadami ze ſwj. Schjépanoweje wěže puſhcezachu, najvjetschu nuzu — a hlej! z blízkoho Kahlenberga wotmołwachu rakety — zryzane znamjo, zo pomocne wójſko ſo blíži. Haj běchu tu: Jan Sobieski ze ſvojimi ſvěrnymi Polakami, kurwjerch Jurij III. ze Saſami, kurwjerch Max Emmanuel z Bajerskimi a wojačy někotrych katholickich fejforſtowowych wjerchow, do hromady 86,000 muži.

Běſche 12. ſeptembra, njedžela w oſtavje Naroda ſ. Marije. Wysjſeſche vjedniſtwo wójſka bě fejzor rjeſtovſkomu kralu Janej Sobieskemu pſchepodał. Nano w 5 bu kſhesčanska khoroj; běh ſchijz w czeſwjenym polu powyſchena, wſchitc vjedniſcy a wjerchojo ſtupichu do kapale na Kahlenbergu, zo bychu božu mſchu ſlyſheli, ſotruž mějeſche kapucinſki měſchnik, hako ſwiaty czeſcjeny P. Marco d'Aviano. Tola bě bamž poſtał. Na božej mſchi ſlužeſche kral Sobieski ſam k woſtarjej. Měſchnik wudželi vjedniſtam ſwj. wopravjenjo a praji po požohnowanju: „W mjenie ſwj. wóteca wam praju, dobýčežo budže wam, hdyž ſo na Boha doměriče.“ K wopominjecžu na wěčnje ważny džen dyri tudy kral Sobieski ſwojpho syna za ryceržera.

A nětko do bitwy! Aj, běsche to horcy naša! Ze svjatej horliwoſcę, wěſczi, zo jím Bóh dobycz da, czisnýchū ſo kſcheczenjo na njewěriwych, kaž wichor hovrjeſche Sobieski ze ſwojimi lohkimy jezdnymi, ſam prědku, do nje-pſcheczelow kaž murjow. Tež Turkojo wojowachu kaž džinje zwérjata. Tola Bóh běsche ze ſwojimi kſcheczanami. Cyle zbičzi czechachu ſkónčzne Turkojo taž njemidri do Wuherſkeje. Cyle lehwo, njeſmérne poſkady a 2 milionaj tolér hotowych pjeniez padzechu dobyčeřeram do rukow.

Na zajtra czechnemu dobyčeřero do wumogenoho města. Ze wſchěmi zwonami zwonjachu. Njehodži ſo wopisac̄, z lajkej nutnej džakownoſcę buchu wſchitcy, woſebje pak kral Jan Sobieski, powitani, wſchitcy ſo wokoło njoho czechczachu, zo bychu jomu ruci a draſtu wokoscheli. Na dobyčeřestim ſwjedzenju mějſche tachant ſvj. Schęzepanoweſe cyrkwe ſwjedzenſke pređowanjo, kotrež zapocza ze ſlowami ſvj. ſezenja: "Běſche čłowięſ, wot Boha poſlany, kotrež běſche mjeno Jan." Wobožny kral pak piſaſche ſwojej mandželskej: "Bóh budž wěčzne khwaleny, kž je nam dobyčeřo dał. Wſchitcy woſacy ſu ſwěrnuje ſwoju winowatoſc̄ cziniſli; wſchitcy pak pſchipiſuja Bohu a mi dobyčeřo. Ze zawěrno wulka boža hnada; czechz a khwala jomu budž do wſchěje wěčnoſcę!"

Tak bu město Win wumogene: kſhiz dobu nad połměſacom! Haj, z tejſe bitwu pſched Winom bu hlowna moc Turkow za wſchě czaſy złamana. Pſchetož w tym ſamym lécze zhubichu we Wuherſkej tež Gran, na czož ſultan ſwojemu wulfo-vecirej hlowu wotrubac̄ da. W lécze 1685 buchu Turkojo z nowa ſtrachnje zbičzi a bu jim twjerdžyna Neuhäufel wzata, tohorunja 1686 wažna twjerdžyna Oſen, kotrež běchu Turkojo 145 lét w ſwojej moch měli. Sezehowachu 1687 ſlawne dobyčeřo pola Mohac̄a, 1688 zaſydo拜yco twjerdžynow Bělo-hroda a Muňlačza. Pod pryncicom Eugenijom pak, kž bě hijo pola Wina ſo hako jara wuſchilny woſak wopokaſał, ſežehowaſche jena ſlawna bitwa po druhzej. Lětſtottki doſho bě ſo zdało, hakož bychu Turkojo njemohli pſchewinjeni bycz. Cyle kſcheczanſki ſwět nehdý pſched nimi kſchepotaſche. Kſcheczanſke brónje pſched Winom tute žadłowe knieſtvo ſurowcow złamachu. Derje wěžo, zo je Bóh na zaſtupnu proſtiu Macjerje Božej kſcheczanſkim brónjam tajku moc spožežil, poſtaji bamž Imnocenc XI. k wěčnomu wopominjeczu wažnoho dnia: njedželu mjez ołtavu Naroda ſvjateje Marije hako ſwjedzeni Mějena ſvj. Marije.

Wulki džak ſluſcha bamžej Imnocencej XI., kž w czechzich czaſach pomocnikow hromadzſche, kejzorowomu domej Habsburgſkich, kotsiž ſu lětſtottki pſche-čjivo ſtrachnomu njepſcheczelej wojovali a cyle nawiecžorne kſcheczanſtwo zatiſtajo zdžerzeli, tež woſebje kraley Janej Sobieskomu a tamnym ſwěrnuym kejzorſtowym wjercham, kotsiž w czechzej nuzi svojoho kejzora njewopuſtejzicu.

Šwjedzeni 200-lětnoho wopominjecza tohole podawka je we Winje ſo jara ſvjatočzne woſbyſ. Biskopja ſu paſtyřſke liſthy wudali a duchownym poruczili, zo maja w pređowanjach na ſlawne dobyčeřo hako wulku božu dobrotu ſpominac̄, bamž Leo XIII. je wopytowarjam Zdnouſkeje pobožnoſeže w domje ſvj. Schęzepana dospołny wotpuſk wudželiſ. Kejzor Franc Józef ſam ſo tež wobdželi na ſwjedzenju, hdyž bu na wopominjeſkim dnju krasna nowa radna kheža we Winje wotewrjena. Podobnje ſu tež w Krakowje a w chlej Bólskej wopominjeřo swojoho nadobnoho a rjekowſkoho kraſa ſwječzili. Zeno w Němskej ſu wažny džen nimo dali hicž, lědma na njón ſponniwſci. Njeſmy drje runje pſcheczelovo ſwjedzenjow, tola tónle džen ſvjatočzne wobeńcz mějſche chla

nawjeczorna Europa sprawnu winu. Psihetoż bież njoho býchu drje naſche traſe hiſcheže džensniſhi dženſtrukh napohſad ſticeſte, kſticeſčanstwo njeſměrnu ſchodus czerpjeſto.

Žalostne ujezboža.

Niedželu 2. septembra běſche runje léto (po dnju měſaca bě wono džen poždjiſčho), zo ſo pola Hugſtetten w Badenſkej njezbožo na železnicu ſta, kotrež je hiſcheže w pomjatku wſchitlich, doſelž teflo cžlowejek tam ſvoje živjenjo pſchihadži. Runje na teſſamej nježeli je ſo w Stegliečach pola Barlina podobne njezbožo ſtało. W tutej wſh běſche rjanoho dnja dla jara wjèle wopytowarjow z bližkoho Barlina. Mnozy běchu tam, zo býchu nježelu zaſ za nowy tydžen cžiſtoho powětra ſo naſrebalí, druzy zaſ druhoho wjesela dla. Wjeczor ſo wſchitcy na dwórnishežo cžiſchežachu, zo býchu z cžahami do mięsta ſo wrózili. Kajke živjenjo na dwórnishežu tam knježi, móžech z toho ſudžicž, zo wſchědnje 80—90 cžahow pſchez nje pſchejedž, haj na nježelach hacž na 110 cžahow! Někotre z nich, ſpěchne abo kourirſke cžahi, tam njezastawaja. Niedželu wjeczor, běſche runje „Seda nowy džen“, bě wjèle wopytowarjow hido do Barlina wotjelo, druzy paſ dyrbjacu cžakacž, doſelž cžah wſchich pſchivzacž njeſměſeſche. Kaž murja ſtejachu tu cžrjodý ludži a njeſczeſčnje cžakacu na nowy cžah, kotrež drje hido bě pſchihotowaný, tola hiſcheže nikomu ſo njezotewri, doſelž móžech prjedy ſpěchny cžah, kij dyrbjeſche hnydom pſchejecž, ſo nimo puſchczicž. Dwoje kolije dželachu cžakachy ludži wot cžaha, ſriedža dyrbjeſche ſpěchny cžah pſchejecž. Tola cžakacomu ludzej bě ſeſerpnoscž wuſhka. Z mocu pſchebuču ſo na kolije, zaſtojnika z cžerjwenej latarnju, kij dyrbjeſche ſpěchny cžah zaſtaſicž, potorhnychu a latarnju rozbíchu. Kolije běchu poſne ludži. W tym wokoniku pſchihna kourirſki cžah ze wſchej mocu a zaſedž do ſriedž z hromadzenoſtu ludu ſmierz a zaňubu rozmacherejo. Cžah bě potorhaſ, rozezał a roztolk ſzlowejek, kij běchu jomu na pucžu, kaž mlyniſti ſamieni ſornjatka. Ma wokonik bě wſcho wotmieskuſko; bórzy paſ zbehny ſo bojažna zaſloſcž. Někt hakle wſchitcy do toho pſchindžechu, ſhco bě ſo ſtało. Płacz a žalosć, woſanjo a ſtyskne pytanjo, kij někto zaſtupi, njeſhodži ſo wopisacž. Trajetche khwili, prjedy hacž móžachu njezbožowny cžah zaſtaſicž. Wjednik bě drje znamjo běſeje latarnje, z kotrež pſchedſtejer dwornisheža ſiwasche, pytnyk a hnydom nuzne znamjo ſ zaſtaczu daſ, tola za wokonik ſo móć taſkoho rynka wozow zaſtaſicž njeſhodži. Kolije běchu z cželawi kaž poſyte. Morjenych bu 17 mužſkich, 18 žónſkich a 4 džecži; 20 bu cžecžych a minho lóže ranjenych. Tójdy traſeſche, prjedy hacž cžah jeno trochu wurjedžihu, pſchetož wiſachu w nim wotkorhane cžloweče ſtarwy, do koſeſow běchu fruchi drafty zarvite, deſki pſchi wozach z krewju namazane. Winu na tutym njezbožu njeſoža nikomu pſchispęč, hacž jeno tamnym njerozomnym wjednikam ludu, kotsiž pſchecžiwo pſchifazni ſchlahi wotſtroniwſhi na kolije ſo dobywachu, prjedy hacž bě cžah nimo; potom ſo wſcho za nimi cžiſchežesche a njebě wjac móžno ſo wrózicž. — Pſchedſtejerjeſ dwornisheža bě ſo zecko, tež wjednik njezbožownoſtu cžaha njeſměſeſche dale jecž. Genej holcy bu pſchi cžahowym nawalu wotrěznirena cžlowiecža noha na ramjo a njez wocži cžiſnena, holca je wot toho cžasa pſchewyſlena. Ma ſpodziwne waschnjo bu nan z 2 džecžomaj ſmierzci wutorhneny. Šriedž kolijow ſtejo ſo runje ſchili, zo by panjenoho hólca zbehnyk, jaſo cžah pſchihna a joho ſ zemi potorhny. Prjedy hacž muž do toho pſchindže, ſhco ſo ſtało, bě cžah hido pſchez njoho pſchejel; ani jomu, ani džecžomaj ſo

nicjo njebe stalo. — Wini nad njezbožom dawaja tež njedospołnomu twarej dwórnischę a wośebje zapóslancam, kotliž pjenjež za joho pschetwarjenjo njeſju zwolili. Tola pjenjež so tehdrom zapowje, dofelž běſche pſchewyſof, a zapóſlanch chęcħu wotſtronjenjo dwórnischę z mjeniščimi pjenježnymi woporami doſpęćz, ſchtož paſ ſo njeſchizwoli. Tež býchu džěſa, byrnje zwolene byſe, hafle za 2 lécje hotowe byſe.

Njevuprajite njezbožo ſu vulkany (ſapaki, t. r. woheňsapace hory) na Žava načinile. Žava je jena ze 4 wulkich Sunda-kupow k poſdnu Uſije ležaca. Je 8—9 króz tak wulka kaž cyka Šakſta, ma na 2408 quadratnych milach ſkoro 17 milionow wobydlerjow, z wjetſha pohanow a mohamedanow a ſluſha Hollandskej. Na cykej kupje namaka ſo 45 tajkich ſapakow. Sobotu 25. augusta pocža ſo njeměr w tutych bojažnych horach na malej kupje Krakatoa a rozſchěri ſo bórzy po cykej wjeczornej stronje dolheje kupry. Tak nahle, tak wobſchérne běchu tute wuwale, zo wobydlerjo cęſtnež njemóžachu a zo hacž na **100,000** człowiekow swoje živjenjo pſchisadži. Wohen, zehliwe ſamjenje, horce běto, popjeſ a lava buču w njeſmiernej minohosći ze zemje mjetane, cyke hory ſo zhubicħu, zemja ſo rožloczi na minohich městach, nowe hory ze zemje stanlyħu, morjo wuſtupi z brjohow a powodži cyke krajiny. Cyka mórkſa wuz-čina mjez kupomaj Sumatra a Žava je cžiſče pſheměnjenia, kupry ſu ſo zhubile, nowe z morja ſo pozběhnyše. Na kupje Žava je cykly truch kraja (na 4 quadratne mile) ſo cyke zhubiš, města Anjer, Djiringine a Delonkelonk ſu znicžene. Ze wſchoho widžinu, zo je njezbožo na kupje Žschia kaž džecžaca brajka poriu tutomu. Zawěrno pſchi čítanju tajkohole ſpovrōčenja wſchęch žiwjelow (Elementow) dyrbimy ſo dopominicž na wěſčenjenja Khrystuſowe woſtōčenju ſweta (Luk. 21, 25. 26).

Louise Lateau zemřjeta.

Kniežna Louise Lateau, kotraž mjeſeſhe, kaž ſu ſamí njeweriwi lekarjo woſtswědcili, 12 lét doſko ranę Khrystuſowe na ſwojim czěle, je 25. augusta w Bois-d'Haïne w umrieſa. Hizo wjac měſacow Louise dale a bôle ſlab-niſeſhe, podla paſ ſeje bołoſze pſchibjerach. Džen jeje ſmijercze bě ſwiedźen ſwiatoho Ludwika, francózſkoſkoſkoſkoſkoſkoſko ſtata, kotrohož pobožna kniežna haſko woſebitoſho patrona częſcjeſhe. Tak bě tutón ſwiaty po ſwoju dowěrjeniu duschiu pſchisjhoſ. Pjatf rano 24. augusta doſta Louise ſwiate woprawjenjo, wſchó poſkazowaſche na bližku ſmijercz. Wobydlerjo Bois-d'Haïna khrwatach množy, za Wožim Synom, haſkož býchu wěđzeli, zo je to poſlednia ze ſwiatocznoscjow, kotrež běchu dotal wſchęh tak hukubočo pochnuווſchi natwarjowale. Poždžiſcho bu khorę tež poſlednie bože woliſowanjo wudželene. Smiertne běđzenjo ſo bližeſhe. Louise běſche pſchi ſwojim ſožu dawa poſtauw ſwj. Ludwiku ſtajicž. Ž nim ſo w noč rozrycžowaſche: „Gutſe . . . ſwiaty Ludwiko . . . Šak kraſne róže!“ Rano $1\frac{1}{2}$ 7 wožjewi wutke zdychnienjo jeje ſmijercz; poſleniej ſlowje běſchtej: „Ježuſ! Marija!“ — Cžich mér bě ſo rozpoſložiſ po jeje woſlicžu; tež na ſcžehowacymaj dnjomaj běſche tónle ſwiaty mér widžecž a rožjasnjene woſlicžo dopominasche na jeje přjedawſche extasy; poždžiſcho bě ſe ſpanjenoho woſlicža jeno bołoſz znacž. Zemřjeta podobaſche ſo marträčy. We woſlicžu pocžinaſche ſo tkačo pſchihotowacž, ruch paſ běſchtej woſtaſej ſpo-điwnje běſtej a mjeheſej. Khruduſkihe běſche lehwo, khruduſkihe tež woſlečzenjo, w ſotymž Louise tu ležeshe; jednorug tež bě jeje poſrreb. Tola wopisacž ſo njeſodža pocžecžowania a poſornoscj, kotruž wobydlerjo ſwojej woſhnadženej ſobu-

sotse wopokazowachu. Žadyn džiw! Runje 800 krócz krawjachu rany, z kotrymž bě Bóh jeje cíjelo wobhnadzil, pšchetož posledni pjat 24. augusta, na kotrymž by so liczba 800 wo 1 pšchedkrocíka byla, wuwostachu krawjenja.

Louise Lateau doscžahny starobu 33 lét a 7 měsacow; ziemjenja, kotrej so na njej pokazowachu, mějesche wona híjo 12 lét. Tež wona běsche wot božeje pšchedwidžomnoſeje stajena hakož žiwe předowanjo za Bohu wocuzbnjeny svět; jeje powołanjo hake jaſnje spóznajemj tehdom, hdyž Bóh kóždu wutrobu rožjaſnji z njebojſtim swětkom na ſudnym dnu.

Njebojſja na zemi.

Cílowjekowje džensníſchi džení dochyla ſwiate písmo wjace njerozemja, herak njebojchu tak wjele za tym honili a žadali, zo bychu njebojſja híjo na zemi měli. Do njebojſch chce kóždy, kóždy pak džéla na to, zo mohk so tam dobycž, ani zo by tu na zemi zacížel, ſchto je kíčiž a ſchto domapytanjo a ſchto cíjenoſež. To pak njeje wola njebojſkoho Wóte; tón chce, zo ſebi njebojſke kraleſtwo ze ſcžerpnosćži dobuđemj. „We waſchej ſcžerpnoscži budžecje waſche dusche wobſynhež.“ Njebojſka zbožnoſež džen njeje ſama hnada, ale po Khrystusowej wucžbje tež myto, kotrej tón dobywa, kíž ſo prouje, njebojſke kraleſtwo na ſo torhnyež. Swjeczi Boži ſu kíčiž a wobezežnoſež ſe z podačjom do Božeje wole pſcheniſli bjez wſchoho mörkotanja na Bože wježdzenja, a často doſez Boha híſhceže za poſtaný kíčiž khwaliſi. Wſhem z pſchiſladi wofstanje Khrystus tón knyež ſam, „kotryž je za naš cíerpiſel a nam pſchiſladi zavostajík, zo bychmy do joho ſtolpov ſtupali.“ —

Hdyž pak džensníſchi džení na někoho kíčiž pſchiſladi, wo kotrymž hnhydom njebojſnaje, zo je zaſlužený, potom mörkotanja a žalosćenja kónc njeje a cíini ſo, hakož by na ſwěcze bycza wjac njebojlo. Njebojſki dha piſane: „Kohož Bóh ſubuje, toho ſchwika, a wón bije kóždoho, předy hacž joho za ſwoje džecžo pſchiſijima?“ Cílowjek njeměl tak na kíčiž mörkotacž, ale ſo zradowacž, zo ſo jomu ſkladnoſež poſkicži, pſchi kotrejž ſo joho ſcžerpnosć ſruhuje a we kotrejž ſo njebojſke kraleſtwo dobywa. Cínimyli tak, njebojſemj nad kóždej molicžkoſež hílowu wěſhcež, kaž cíi, „kíž žaneje nadžije nimaja“; natopat pozběhujše naš ſrijedž hórkosće, kotruž Bože dopuſtčenjo pſchiw jedze, tróſcht a ſlódkoſež, kotrejž ſlово: „Boža wola“ we ſebi khovatej. —s.

Cílowjek a ſchtom.

Pjatnaty ſtaſ.

(Bohate žně = Ponižnoſež.)

Cíim bóle ſu hálž z plodami žohnowane, cíim hlbšcho khileja ſo k zemi. Tak ponižuja ſo ſwjecži mužowje cíim bóle, cíim bohatschi ſu na zaſlužbach. A to z prawdu, dokelž derje wěža, zo nicžo njeju, khiba wotročej, kotrychž je Bóh, jich knyež, wobcežiž z brémjenjom parlów, złotoho a drohotnych ramjenjow. Cíim cíežſche ſu záte brémjenja na jich ramjenjach, cíim bóle khileja ſo woni k zemi. Njezamjelcž ſebi, zo z minohosćžu hnady tež jich zamolwjenjo roſeže, a tak ſteja ponižne pſched ſwojim knyezom, kaž ſchosař, kotryž ma ſo wulkich ſubkow dla zamolwječ, kotrež běchu jomu dowěrjene. Hlej najzbožniſchi knyežnu a kralownu Mariju, Maczter Božu! Ta je drohotny ſchtom z koryjenja Jesse, z kotrohož wulhadža drohotne mijatliſhcežo, kotromuž ſo žake njeruna na ſopjenach, na ſeženju a plodach, dokelž

bě wobczeżena „ze żoñowanym płodom”; a tola, cžim bóle ju Bóh wobhna-
duje, cžim hľubšho kloni so pſčed nim. „Hlej, syni skujownica toho
krneja.” (Luk. 1, 38.) Tak poniži so tola, hdz̄ cžetu Hilzbjetu doma-
pytajo postron! — „Tón krnej je pohladal na nízkosz swojeje džonki.” Tak
praji Bóh tež pſčez profetn: „Koho zmęju kędžbu, khiba khudoho, tis je
ponižnoho ducha a mojoho słowa so boji?” (J̄. 66, 2.)

3 Luižich a Sakſkeje.

Z Budyschina. Žeju Majestosczi kral Albert a kralowa Karola
pſčebýwaschtaj wot 5.—8. septembra we Luižicy. 5. wjecžor w 7 hodž. jędzechu
kral a kralowa, tež prynceſnie Turjowa a Mathilda z extracžahom pſčez
Budyschin, hdz̄ 1/29 dojedzehu. Wokolo Žitawy su létusche wulke manövry,
na kotrychž chyštej so majestosczi wobdzelicz. Město Žitawa je ſebi wopýt
tał wyſokich hoſcji jara wažila a na wſchē mózne waschnjo swoju radoſez nad
wyſokim wopýtom, swoju pokornosz a poddanſtu ſwēru wopokaſowało.
Spomnimy jeno na wudebjenjo města, na faſlowy czah, illuminaciju, a sere-
nadu a woſebje na wulkotny bal w hoſczeniu Weinau. — Sobotu na ſwiedzjeniu
Maroda ſwiateje Marije ſlyſchachu wyſokich hoſczo božu mſchu we kapali katol-
ſkeje ſchule, wobhlaſdalu tež twarniſčco noweje cyrkwoje. Na to poda ſo
kralowa Karola do khorownje w Grunawie a poczesczi tež ſlóſchtur Marijny
Doł ze ſwojim wopýtom. Popoſdnju wrocžiſchtaj ſo Žeju majestosczi z extra-
cžahom zaž do Pilnic. Létusche manövry je tež prynic Vjedrich August hako
wyſchf ſobu cžim; na ſwojim puczu do manövrow pſčebýwasche duch we
Wehrſdorfje, wophta njedželu w Scherachowje ſemſche a pobu po ſemſchach
dléjschi czas na tačantskim hrođe tam.

— Kaž ſtyschim, budže pſchichodnu wutoru w Žitawje zaſtađnij abo
rójtowym tamjeni noweje katolſkeje chrkwe ſwieczeny. Čwar ſo hižo ze zemje
zbehačz poczina.

— Runje je druhí zechim powiedańčka „Naša Wowka“ hotowy a na
pſchedan; cyk tež budže do Hód dokonjane.

Z Njeſjelscžic. Njenadžich bě do naſchich džeczi cžorlač zajěl: injeiſcje
ſu bóle injenje wſchitke na njón ſhorjeſe, z wjetſichich někotre. Wjelſlimy ſo
a džafujiemy ſo Bohu, zo je kute domapytano nimo ſchlo, bjez toho, zo by
žane džeczo wumrjelo. — Něchtó je nam naſche ſweczo ſwj. Marije prawje
rjenje ponowicz dał a z nowymi pacžekami wuhotowało. Šchtó je to był, to
ja njerěm a hewał tež nictó. To je ludžom runje ſtrowe, zo pſchi tajſich
wěcach z mjeſczenjom ſo wſchē wurečzenjo pſcherězne. Wutrobny džak njeznaſej
dobrocžerch za to, zo je pohladala „na khudobu dotalnomo ſwjeczecza“ a myſlu:
Doscž budž tebi z tym, zo — jedyn wo twojim ſkulku wě. K.

Pſchispominjenjo redakcije: Tež w mnohich drubich městach a wſach
ſu džeczi wjèle khore: cžorlač, wosypich („mogle“), difteritis a wſchelake zle
jětſeſchka džeczi pomapytaja. Tu a tam ſu dýrbjeli na khwilu ſchulu zamknycz,
dokelž je wulki džel ſchulſkich džeczi khory, a dokelž tež po ſchulſkim zaſonju
ſobudomjace tajſich džeczi, lotrež maja nathykniwu khoroſcz, za czas khoroſče do
ſchule khodžicž njeſmedža.

Z Drežđan. Wo khorym prynicu Albertu „Dresdner Journal“
wozjewja, ſu krawjenja wot ſrijedž junija drje pſchestaſe, zo paſ je appetit
hiſcze jara ſnadny, tež cyka khoroſcz hiſcze mało pſchemenjenja.

— Psched krótkim běsche portugalski króuprync na kralovskim dworje na wopycze a je tež Lipsk wobhladawšchi so do Barlina podal.

— W „Bennoblacze“ pisaja so tele psche měnjenja w duchownskich městach dreždžanskeje diöcesy: Dotalny superior a farar w Lipsku, k. Will pschinidže jako superior a farar k dwórskej a farskej cyrkwi w Dreždžanach; do Lipska pschinidže za fararja k. Sur, dotal farar w Cvikawje; dotalny farar w Annabergu, k. Salm, pschinidže jako tajki do Cvikawy; z tym wuprzedzniene město w Annabergu dostanje k. Fischer dotalny farski administrator we Freibergu; na tute zařejstwo pschesadži so k. Pattoni; za druhoho kapłana w Lipsku bu k. Umpfenbach powołany, a do Plawna pschinidže k. Sparla, dotalny hradowski kapłan we Wechselburgu.

3 cyloho swěta.

Němska. Rajchstag, kij mějesche wurdjadne posedženjo, bu po 4dnjow-
skim džele sobotu 1. sept. zas ſtouzenym a drje do februara so zas njepowola.
— Wjerch Bismark je w Salzburgu z awstrijskim ministrom Kálnokh dwaj
dnaj radil a dželał, bjez dwěla wo wobfruczenju zviažka měra mjez Němskej
a Awstriji, kotonuž pôdla Italskeje w najnowším času tež Rumunsko so
pschizamknejc pyta. Hdyž by Bismark w swojej znutskownej politich w Pruskej
podobnje wusčikny a derje měnjeny byl, kaž w tychle zwonkownych prôcowaniach,
kóždy by jeho cíesciž dybjal. Tola w Pruskej najebač wšich rjane „wo-
lžace zakonje“ katholska cyrkje k měrej pschinic njemože. Po mjenowaných
zakonjach drje můža so duchowni, kotsiž su do městskich zakonjow wusvjeczeni,
někto lohej pschesadžowac, schtož je so tež hido stało, ale wot tajich, kotsiž su
pozdžijsko studowali a wusvjeczeni, žada pruske knježerstvo proſtuwo wodispens
abo wusvobodzenjo statnogo pruhowanja. Němscy biskopja su tule naležnosć
swiatomu wótcej pschepodali. Tón pak njemože to hnydom a bjez wuwzacea
dowolicej, hdyž pruske knježerstwo na jeho žadanjo wo do-wole=dac̄u pschihoto-
wanja a wutwuzenja duchownych ani wotmowljenja dalo njeje. Schto ma
katholski měchnik wěžec a móć, drje tola hamž lěpje wě, dyžli protestantski
kultusminister. Wschaf so tón tež wo to njestara a za tym neprasha, hdze
a schto a kaf židowsch rabbinojo a duchowni „swobodnych wosadow“ stu-
duja! Tym so nihdže žadny zadževk nješlabže. Zas so dopominiu na ſlowa,
kotrež demokrat a žid dr. Stern w pruskim ſejmje jónu praji: „Rježadám
wopravdže za katholikow nicžo dale, hacž schtož my w Pruskej jako žid ža-
many, schtož tež ma mala licžba swobodnych wosadow. Čehodla dha
nječacie milionam katholikow runje tak cžiniež? . . .“ „W Pruskej so swoboda
zjawnoho a domjacoho konjenja wěry zawěsza“, řeka 12. artikel pruskeje wu-
stawy. Stern wo tym prajesche: „Pod swobodnym konjenjom wěry zrozemju-
ja, zo móže ſebi katholik za duchownoho brac̄, kohož chce.“ — W Düssel-
dorfje běsche w tuthych dnach 30. hłowna zhroma džizna katholikow Němskeje.
Běsche jara derje wopytana, a ſu tam hłowni wiednicy katholikow horliwe
ryče džerželi a wažne rady za dalsche prôcowanjo dawali. Hnydom wot
spocžatka be wotmyſlene, zo ſo njedybli pschecžitwo Lutherowomu swjedženjej
protestantow ryczecž, zo by ſo dopokazało, zo móže tajki nabožny zjézd ſo wo-
džerzecž, bjez toho zo by ſo na dželenych wěrybratrow swarjelo.

Awstrija. Awstrijskemu krónpryncej je Boh džowcžicžku wobradžit.
Po cyhym lejzorſtwje bu radosc nad zbožownym podawkom na wšich wachinjo

wozjewjena. — Heward je w tu chwilu w Awstriji wjele njemera. Z biežki a ropoty dželacžerjow njeisu hischje pšhestake, we Wuherskej woſebje pšhestczehanja židom dale krocja, a w Khorwatskej je wulka njeſpokojnoſć z wuherskim knježerſtwom. Pſchetož te tam zahanja narodnu rhyž, a zaſtojnicy na mnoge waſchnjo podcžichuju khorwatskich poddanow. Mér je ſo zaſ wróćić, dokež bu finaucny rada David, kiž bě lud z wuherskimi napisimami hněwał, wotſtronjeny a najſterje tež wuherski finançni minister Szapary pónđe.

Italſka. Swiaty wótc je zaſ nowu a ważnu ençykliku wozjewiſ. We njej porucza duchownym, zo dyrbja wot 1. oktobra pilnje róžowc ſo modlicž dačz wopominajec wulke dobroty, kotrež ſu cyrkwi z tejele poboginoſće hižo naſtaſe. — Trochu ſylniſche zemjerzenja ſu w Campagni pola Roma mieli. — W Ischia je ſo woporniwoſć tamniſchoho duchownſtwa zaſ z nowa wopokaſała. Neapelſki arcybiſtop ſam kchodžesche w rozpadankach a nježivajoſtrachom za ſwoje ſamne žiwjenjo ſkicžesche nježbožownym khorym a mrežacym hnadowne ſredki naſcheje ſ. wery. Same liberalne nowiny joho pſchirunaja ze ſwj. Karloem Boromejſkim.

Francózſka. Po ſmjerči hrabje Chambord, poſlenjoho runoho potomnika francózſkich kralow, je prawo ſczechowanja na francózſkim kralowſkim trónje pſcheschło na hrabju z Pariza. Pſchivisnicy kralowſkoho knježenja ſo njez ſobu dale a bôle bliža a ſu ſpominjenomu hrabi hižo adresu poſkali. Tomu po nježim na puczu hacž na kralowſki trón ničo wjac zadženacž njebudže hacž republika. Šeak dołho, njevenh. — Na kupyje Mađagafkar k poſlannu Afriti běchu jezuicža kcežejace kſchecžanske woſady założili. Najnowiſche powieſeſe bohužel wozjewjeja, zo je zaſ z wjetſha wſcho zmicžene. Žeſuitow je, dokež ſu ſkoro wchitých francózſch, tuſraſne knježerſtwo wuhnało. Francózſchen chychu kupu ſamii za ſo dobyčz — a netko ſo jeje wobydlerjo na nich z tym wjecaž, zo wſchęch Francózow wučerja! — Z fejžorom Anama je drje Francózſka mér ſcžinila tak, zo by anamſki fejžor pod Francózſkej stał, kaž Tunis. Tola tomu Chinesojo njechadža dowolioſč. Na 15,000 chinesiſkich wojałow je hižo do Tonkina zaſtupiło, tež Francózſka tam wjac wojałow ſczele. Majhórsche poſla je, zo netko w Chinesiſkej zaſ wſchelake pſcheschchanja kſchecžanow pocžinaja, poſla tež hñsto kſchecžanow morja, a europſke knježerſtwa, kotrež mohle to lohen z mocu zaſazacž, woſebje Francózſka, tomu prózdne pſchihladuja!

Jendželska. Statistika katholiskeje cyrkwe w britiſkim kraju. Liczba katholikow w tutym wulkim knježerſtwie je po nowiſhich powieſczech 9,736,000, wyſhe toho 8387 měſchinikow, 133 biſkopow, 7190 cyrkwiow, a to: Jendželska a Schotska 1,384,000 kathol., 23 biſk., 2418 měſchin., 1438 cyrkwiow. Irſka . . . . . 3,952,000 " 28 " 2940 " 2620 " Kanada . . . . . 2,020,000 " 29 " 1210 " 1060 " Australska . . . . . 604,000 " 17 " 386 " 787 " Indijska . . . . . 1,318,000 " 21 " 1118 " 900 " Mjeñiſche kolonije . . . . . 485,000 " 15 " 315 " 340 "

W lécje 1840 běchu w Jendželskej a Schotskej jeno 539,500 katholikow, 624 měſchinikow, 522 cyrkwiow a 31 kolegiow a wyſchihich ſchulow; w lécje 1880 bě hižo 1,384,000 katholikow, 2282 měſchinikow, 1461 cyrkwiow a 514 kolegiow a wyſchihich ſchulow.

We jendželskim Kanada (Amerika) je pſchecy wjetſchina katholiska była. Mjenje znate paſ je, zo je tež w jendželskej Indijskej, ſchtož kſchecžanstwo na-

stupa, wjetšina katolicka, mjenujec 1,318,000 katolikow a 325,000 protestantow. Mjez 1118 měščnikami bě jenož 149 evropskich. — W lécze 1880 mějachu katolikow we 1514 schulach 51,600 džeczi. Kaf so tam katolicka cyrkej pschijsporta, spóznajemy, taž to protestant Hunter pschijsponni, z toho, zo bu jenož wot leta 1878 hacž do 1880 w provincie Pondicherry 500,000 wotrosczenych křečenych. Pschijsporta hřečce licžbu katolikow z lét 1840 a 1880 w tak mjenovanych zjenočených statach Ameriki.

	1840	1880	
Katolikow	666,630	6,143,000	
měščnikow	422	6057	
kollegijow	91	614	
cyrkwojow	324	5606	<i>K.</i>

Z Ameriki. Američanjo pytaju sebi pschećjivo konkurrenci tunic hinesiskich dželacžerow z tym pomoc, zo su zakon uudali, z kotrymž so pschijszahowanjo Chinesow do Ameriki na džesacž lét zapowiedži. Tola Američanam hrozil hřeče druhí strach, mjenujec spěšne rozmoženjo čornochow (čorno-abo čzennobarvnych ludi). Wot zahvacža njewolnista (slavinstwa) rozmožuju so čornochowje wjele bôle dyžli bělochowje (bělokózni ludžo). Wot leta 1870—80 pschijsy bělých wo 29 procentow (na stu) a čzornych wo 34 procentow. Po dathych wobstejeniach budže za 100 lét w połdnisich amerijskich statach čzorne wobydlerstwo dwójch sylnisich dyžli běle! Taſte spěšne rozmoženjo njewuhadža z pschijszahowanja, ale z plodnosće tutoho splaha. Wjetši džel čornochow w zjenočených statach su američcy krajenjo a njesmědža so portajim wupokazacž. Dokelž pak so běli a čzorni w Americi žakoſtnje mjez sobu hidža, tak zo su mandželstwa mjez nimi dale a bôle rědsche, budže taſka wobstejnoscž wažna za cely amerijski kraj.

ml.

Wschelcizmij.

* Najstarschi čłowjek na swěcze, za tym hacž je to znate, je Michał Solis w Begocze w republike San Salvatore w połdniszej Americy. Wón je farmař (ratar, rolnik) a licži 180 lét. Wón je hřeče wjeseleje myſle a džela wschědnje w swojej zahrodže. Swoje dolhe živjenjo pschijsuje poradnoſeži a poměrnoſeži. Žež, wězo sytnu a sylnu, wužiwa jedynkróz za džen a to pschijspolnju, hewal njeje. Na 1. a 15. dnju kózdomo měsaca so poscji a njepije nicžo hacž wodu. Zymne jědze wón žane njeje. *ml.*

* (Dostanje 1000 schěſnakow.) Měščczanske zastupjerstwo w Brünnje bě wobzamkylo, zo k wopomnječju naroda přenjoho džecža awstriskoho krón-prynca tym džecžom 1000 schěſnakow da, kotrež so z nim tón samy džen tam narodža. Dotal je wěste, zo stej so dwě džecži tehdom narodžilej, jene skót-nomu lekarzej Zapomělej, a druhe pjekarzej Sykorje. *ml.*

Naležnosće našoho towarzstwa.

Sobustawy na lěto 1883: kk. 341. Jurij Łusčanski, praeses serbskoho seminara w Prazy, 342. Pětr Čornak z Konjec, 343. Jurij Hajnš, gymnasiant w Komotawje, 344. Jurij Kral, gymnasiant w Prazy, 345. J. Pjech z Konjec, 346. Jakub Kilank z Koslowa, 347. Miklawš Křižank z Nowoslic, 348. Michał Suchi z Lazka, 349. Miklawš Weclich z Ralbic.

Dobrowolny dar za towarzstwo: k. praeses Jurij Łusčanski w Prazy 1 m. 50 p.

Za cyrkej Wutroby Jězusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadzena daň wučinještej 62,820 m. 23 p.

K česći Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: z Konjec k česći Wutroby Jězusoweje 4 m., jedyn bur z budyskeje wosady hako džak za domkhowane žně 20 m. (Slawa! Vivat sequens!), wot Hašic swojby z Corneč k česći Wutroby Jězusoweje hako prěni dar 100 m., džówka z Kanec k česći Wutroby Jězusoweje 1 m. — Hromadže: 62,945 m. 23 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 8401 m. 75 p. — Dale je woprował: r. 1 m.
Hromadže 8402 m. 75 p.

Zapłacić Bóh wšem dobrocerjam!

Wozjewjenjo.

Wschelačkých zrudnych pohórskich dla, kotrež su so na serbskich processionach stale, wozjewja podpisany, zo je jenož Jakub Scherc z Chrósczic, jeniežki wot duchowneje wychinoſeje postajeny, faktor, a zo so do jeho wobstaranjuw nima nichčo měščecz a pschez to njeļubožnoſeje a njeporjad na pobožnych pucžach zbudzecz. Podpisany tohođla prošy, zo bychu so wschity porjada dla jenož po Schercu džerželi. Byli pak tola zaſy něchtó procession molili, njech so to podpisowanu z časom wozjewi, zo by wón z mocu a z krutoscju napšeczo tajfomu wustupil, a dyrbjało-li bycž, z khostanjem, kajež su we zakonju na molienjo Božich službow położene, tajke pohórski woſtronicz pytał. Schtóż ma napshečežo Schércej něchtó, wé, hdże ja bydlu; pobožne pucze pak njeſju město, hdžež ma so to wujednawacž.

W Budyschinje, 10. sept. 1883.

Jurij Nowak, tachantski vikar.

Na swjatoho Mateja, piatki 21. septembra, pónđje rano w 6 hodž. z Chrósczic pschez Budyschin procession do Filipsdorfa. W Budyschinje budže so hacž do $\frac{1}{4}$ 11 hodž. za džeržowacž.

Wozjewjenjo a próſtwa.

Na swjedženju Naroda swj. Marije je so w Różencze w cyrkwi pschi poczęsczowanju hnadownho swiecžecja wołoskich złoty kſhižnik zhubil. Schtóż je jón namakał, je naležnje proſheny, zo by jón w redačiji „Katholſkoho Poſoła“ wotedał.

Tež su psched někotrymi njeđzleimi w Budyschinje na žitnych wikač dwoje pacjerje so namakałe (1 wschodne, kofusowe, żolte z pjenieżkom a 1 czorne „khudeduſhace“). Su w redačiji „Katholſkoho Poſoła“ zaś dostačz.

Pola Franca Záničha, zwónka pschi serbskej cyrkwi, a pola Jakuba Djenki pschi tachantskej cyrkwi su někto kóždy čas za 5 pjenieżkom dostačz swjecžatka

s. Marija Maczec dobreje rady

ze serbskej modlitwu abo w trochu wjetšim formacie bjez modlitwy.

Runje je wušoł druhı zešiwick nowoho powjedačka:

Naša Wowka

wot Boženy Němcowej. Preserbšil F. R.

Plaći 50 pj. a je dostač pola hižo znatyh předawarjow.

Cgħidha Smolerjeċ ċu iż-żejt heġże w maċċeżju domje w Budyschinje.

Katholicki Posł

Wudawa so
prěnu a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósće a we knihaſni
1 m. 70 p.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarzſta SS. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 19.

6. oktobra 1883.

Lětnik 21.

Položenjo zakkadnogo kamjenja noweje cyrkwi w Žitawje.

Po wjelelennym pſchihotowanju a nutrnej žadoſci bu tudy na 18. septembra popoſdnuj zakkadny abo róžlý kamień noweje katholickéje cyrkwi ſvjateje Marije ſvjatočnje položeny. Wot ſpočatka ſéta 1847 bu za tehdom híſceče jara mału woſadu kóždy měſac miſſionſka Boža ſkužba w jenej lutherskej cyrkwi džeržana, najprjedy wot duchowneho z Budyschini a pozdžijſho wot hrodowſkoho kaplana ze Strahwaldy. W juliu 1873 pſcheloži ſo fundacija (w lécze 1768 založena) ze Strahwaldy do Žitawy, hdźež bě mjez tym woſada hížo wjele pſchiberaſa, a prěni farař bu wot budyskoho tachantſta tam poſtaſeny. Hdźež bě tachantſto podla noweje fary tež nowu wjetſchu ſchulu (něko z tjomí wucejerjemi) na nowokupjenym městniſchežu we „Lessingsstraße“ njedaloſko dworniſcheža kupito, ſlužebne jeje ſal hako cyrkwička, wězo dawno hížo njedosahaca, hdźež je katholickie woſydlérſto w měſeče na 3000 a z woſolnoſežu na 4000 zrostlo. Tohodla dyrbi cyrkvi wulka bycz a wona je tak wulka, kaž móžesche na tutym twarniſchežu bycz, wulkoſež cykleje tachantſkeje w Budyschinje drje njedosahaca, tola něſhco wjetſha dýzli katholicka cyrkvi w Lipsku. Wězo budže k warjenju wjele pjeniez trjeba! Schtož je ſo pod tjomí biskopami k tomu hížo nahromadžilo a ze wſchelakich ſtronow woprowało, daloko njedosahije, hdźež ſo wopomni, zo budže ſo tſi ſéta pilniſe twariež dyrbjecž. Twarba budže gothicā z tjomí kódzemi po planje znatoho krujeza professora Knothe-Gecka pod joho ſamnym dohladowanjom wuwjedžena. Švjatočnoſež položenja kamjenja bě wězo wjele ludzi na wupyſchenym twarje zhromadžila. Šwjedženſki cíah wuńdže ze ſchule: ſchulſke džecži, pſcheproſcheni zaſtupních kralowſkich a měſchęžanskich wychinoſežow, towarzſtow a 15 duchownych z Budyschini, tamniſcheje a oſtržiskeje woſolnoſeže a 5 ze fufodnych Čech. Katholickie ſpěwarſke towarzſto pod wjedženjom k. kantora Poſſelta na cyrkwiných murjach

stejace zaspewia mōcnje zawodny spēw, kaž pozdžischo wsc̄he psalmu a antifony, a na to mējesche kniež bi sko najprjedy psched na khwilnym debjenym wołtarjom hnujacu a mōcnu swjedženſku rēč po słowach ſ. japoſchtoła: „Druhi zaklad njemôže niktó połožic, khiba tón, kiz je położeny, kotrž je Chrystus Jezus.“ Potom sta so wsc̄hitko po wobrjadach katholiskeje cyrkwe. Założenſku lisežinu z krótkej historiju žitawiskeje wosady czitaske ſ. farar Krahl a ſ. prof. Knothe-Seect z wuwydżacym murjerſkim miſćstrom ſ. Molle zamurjowa ju do zakladnogo kamienja, 25 centnarow czeſkoho. Duchowniſtwo a někotſi hosczo, kaž ſ. hamitski (wobwodowy) hejtman v. Zah̄n a zaſtupnik mēschczanskeje rady a miſchtraj klepnyczu na zakladny kamień ze zbožopſc̄eczem. Po wobkhadze murjow zaspewia ſo hiſćeče chor' wot towarziswa, z wołolnymi wuczerjemi poſyłnijenho, a ſ. wobzantnjeniu ſpewaſche pſchitomny lud Te Deum. Cyla ſwjatočnoſę, wubjernie zriadowana a poradzena, ſkonczi ſo w pjezich. Bóh daj ſ. rjanomu twara ſpočatkej w Žitawie tež dobrý konc! — Kaž ſlyſhimy, je kloſchtyr w Marijnym Dole drjewo za tónele wulki twar ze ſwojich leſow daric ſlubil. Sława jomu! mh.

3. biskopowoho wozjewjenja za 20. njedželu po ſwjatkach.

Zoho ſwjatoſę, wjérci naſcheje katholiskeje cyrkwe, bamž Leo XIII., je pſchi pſchiblizowanju létuſchoho ſwjedženja ſwjatoho rózarija we wołolnym liječe 1. ſeptembra katholiskim kſcheczanam naſpominat, taſ ſu wěriwi wſchudzom a w kóždym czaſu pſchez zaſtupnu proſtwu ſwjateje Marije Božu pomoc doſtawali a kaſ je jím Bóh woſebje pſchez pobožne ſpewanjo rózarija czaſto a husto wumōženjo z wulſeje czeſhnoſće ſpočciſi. Tež w naſchim czaſu ma cyrkę wulſe wojowanja a ſtraſhnoſće za wéru a kſcheczanſke ſiwijenjo, kaž w czaſu ſwjatoho Dominika, kiz je rózarij taſ zestaſaſ, zo bychu potajnoſće naſchoho wumōženja, mjenujch wočlowjeczenjo, czerpienjo a woſkrafnoſeženjo Jezuſa Chrystuſa wopominane a z tym czaſowiekowje ſ. Chrystuſej dowiedženi byli, kiz je pucz, wérnoſę a ſiwijenjo.

Tohodla je ſwjath wótc katholiskich kſcheczanow naſpominaſ, zo bychmy ſebi pomoc Božu pſchez zaſtupnu proſtwu najzbóžniſcheje kniežny Marije wuproſchowali. Tuž ſo po tutym naſpominanju za naſchu diöceſu poſtaja:

1. Šwjedžen ſwjatoho rózarija dyrbi ſo lěſta z woſebitej ſwjatočnoſę ſwjeczicž.

2. Wot 1. oktobra hacž do 2. novembra maja we wsc̄ech cyrkwach a zjawnych khaſaſach wſchědnie pječ dekadow abo wotdželkow rózarija z wotměnjenjom zapołožowanych potajnoſczow radoſcziwoho, boſoſcziwoho a kraſnoſcziwoho rózarija z pſchitajenjom lauretanſkeje litaniije ſo ſpewacž. Na dželawych dnach na Bożej miſci abo kaž ſo hewak we wosadze poſtaji, na njedželach a ſwjatych dnach po miſhpore ſ. wuſtajenjom Božoho Ćęſka a z wudželenjom požohnowania.

Na ſpêchowanju pobožnoſće a jeje płodow je bamž tute wotpuſki abo ſpuschzenja czaſnych khaſtanjow za hreči wudželiſi:

1. Dospołny wotpuſk do budu czi, kotrž na ſwjedženju rózarija, abo hdyž ſpowiednicu njedosaſhaju, na jenym druhich dnijow ottavy (ſwjedženſkoſtoho dželjenja) po doſtojnym doſtaſcu ſwjateju ſakramentow pokutu a wołtarja cyrkę wopytaju a tam za potrěbnoſę cyrkwe po měnjenju ſwjatoho wóteca ſo modla.*

* Po taſkim je móžno, w cylym tydženju wot 7. hacž do 14. novembra (tón džen hiſćeje ſobu) jedyn kroć dospołny wotpuſk doſtaſcz, hdyž ſo tute wuměnjenja dopjelnja.

2. Wotpuſk sydom lēt a sydom quadragenow (po 40 dnjach) doſtanu c̄i, kotsiž hdyžkuſi w cyrkwi poſtajenu rózarijowu pobožnoſež pobožnje ſobu džerža a na ménjenju ſ. wóteſ ſo modla. Tónsamý wotpuſk pschizwoluje ſo tým, kotsiž rózarijowej pobožnoſeži w cyrkwi njemóža pschitomni býč, hdyž rózarijowu pobožnoſež z lauretaňskéj litaniu ſami po hamžovym ménjenju džerža.

3. Druhi doſpołný wotpuſk na jenym wot nich wuzwoleñym dnju maja c̄i, kíž ſu w času wot 1. oktobra do 2. novembra džesac̄ ſrótę tej rózarijowej pobožnoſeži pschitomni abo, ſu-li zadžewani, ju ſami za ſo džerža, a potom po doſtojnym doſtaču ſs. ſakramentow poſutu a woſtarja na ménjenju ſ. Wóteſ ſo modla.

Wériwi ſu z tuthym k mjenowanej pobožnoſeži a k wuziču wupiſaných wotpuſkow napominani.

Franc Bernert,
biſkop z Alzota, jaſoſtoſki vikar a tachant.

Cžlowjek a ſchtom.

Schěſnaty ſtaſ.

(Sytniwoſež plodow = Dobry pschikkad.)

Płody ſchtonia ſu ſytniwe a z jich bocžkow ſchadžeja jomu podobne ſchtoniki. Nic tak z ſopjenami a keženjomi. Tak ſluža dobre ſkutki halo duchoѡna cyroba bližichomu, nic pak dobre pschederwzac̄a abo rjane rycze.

1. Njech je keženjo rjeſiſche, wone ženie njeſyčzi. Tohodla dže njeviſta we wypokim ſpewie: „Njech moj luby pschikkadža do ſwojeje zahrody a poje wot plodow ſwojich jabłukow.“ (5, 1.) Tola tež keženjo dybci ſo ſchliczic̄ a a hladac̄, zo by z ničim ſchłodowane njebylo, wſchak z njoho płody wuſhadeja. „Woſcze wſchak te małe liſčki, kotrež winicu zapuſczeja, dokež naſcha winica je hžo zakęſeła.“ (Wys. sp. 2, 15.) Njeſcheczeljo duchoѡneje winich ſu ſpystowarjo, kotsiž złostne myſle pod zdačzom dobroho do cžlowieczych wutrobów zaſradžuju: pschecžiwo tym dybci ſo wot ſpocžatka woſowac̄, zo dobre ſkutki we zaſkežecu njezahubja.

2. Njech tež ſopjena ze ſchtonow nam z cyrobu njejſu, ſu tola druhdy dobre halo lekarſtw o, kaž piſane ſteji wo ſchtonije žiwenja: „Sopjena ſchtonia pak ſlužachu narodam k ſtrowoſeži.“ (Pot. žl. 22, 2.) Tak njech ſu tu a tam rjane ſłowa tym k wuzitku, kíž je iſhcha; tomu, kíž je ryczi ničo njeponhaja. Hdyž Žežus hłodny k figowni pschischedschi widžesche, zo plodow nima ale jenož ſopjena, klejeſche jej a wona wuſkhn hnydom. Tak budže tež naš nehdź tamac̄, wuhlada-li na naš ſopjena leſnych ryczow, płody dobrzych ſkutkov pak nic.

3. Płody ſwiatych ſu jich dobre ſkutki, maja nam z cyrobu býč. Kaž cžlowjek z cželnej cyrobu ſo zežiwi a roſeže, tak ma tež pschibjerac̄ na hnadle Bożej z dobrym pschikkadom, kíž ſo jomu psched woſci ſtaja. Ma-li kóždy ſchecžan winowatoſež, zo ze ſwiatym wobkhadom bližichoho pohnuwa, dha čzim bôle wſchity, kotrejž je Bóh džecži doveriſ: „Dajcže jim jěſcz!“ (Vl. 9, 13.) Béda starskim, kíž džecži na paſtwach dobroho pschikkada njeſau, ale jim ſopjena rjanych ryczow k jědži mjetaja. ſłowa njech hnuja na wokomik, dobry pschikkad ma traſacu moc. Ty luba figownia, njech rjeſiſche ſopjena z tebje padaja, ſchtoniki z nich njenarostu: te wuſhadejeja z plodnych bocžkow. Chceſch-li zo býchu twoje džecži býče „kaž woſiowych wokoł twojoho

blida" (Pj. 127, 3) chcesz-li na poczajiwych czlowiekow je wozjahnycz, wushwaj z polnej ruku plody dobrych skutkow a pokrywaj je z kopytami rozwieczowanych slowow. Tak poczinasze tez Jezus „cjinicz a wuczicz" (Zaproszt. st. 1, 1); hdyz k poniżnosczi pohnuwa, dawa sam pschikkad poniżnoscze. Alej, tak japoštołam nohi myje. „Weseże", praji, „shto sym wam cjinil? Pschikkad sym wam dak, zo byscheze tez wy cjinili, kaž sym ja wam cjinil." (Jan. 13, 12, 15.) Podarmo budže wsche wasche predoworjanje a napominanjo, njechacze-li slowa z pschikkadom pschewodzecz. — Shto dha dziesche we bajch mloby rak k staromu hdyz tuton tamomu porokował be, zo pschech do zadu lèze? „Połącz mi, kaž rak do przedka kroczi!" Niczo tak wohańbowace za pschedstajenoho njeje, halo to, zo jeho wobkhad jeho wobskorzuje we wozjomai poddatych abo dowierjenych. Lehdom placza prawje slowa swi. Hawschtyna, kotrež je do swoich „Wuznaczow" zapisal: „Miejach we mlobosczi swoju radosc na hrach mloboscze a tola buch czasto dosež hrow dla khostany wot tych, kotriž podobne czinjachu. Zabawny dorosczenych rekaja — dzela; hdyz dzeczi podobne czinja, so khostaja a nicto nima sobuzelnoscz z holcom, kiz je swoje puki dostal za to, zo je trasch khwisku dleje so zabawjal z kojenjom kulow. Niczo lepschi njebe ton, kiz mie tohodla schwikasze: hdyz so z nami we schuli wo wedomosczach rozmołwojo, wot nas, swoich wuzomow, pschedobytu bu, pyrjesche so we nim hniew, horkoscz a zawiſcz czwilowasche jeho a tobole hacz mie, hdyz buch we běhaney wot pscheczownika pschi wjetanju kulow pschewinjeny." (Conf. 1, 9.)

3 Lujzych a Sakseje.

Z Budyschina. Bamž Leo XIII. je w liseje za pschiposłany nadobny petrowy pjeniejeż katholikam w Saksej dzakowne pschipoznacjo pośtał a wschem dawaczerjam swoje japoštołske požohnowanjo wudżelil. Tez my to radzi wozjewiamy a pschispominamy, zo dalsche wobstaczo a spechowanjo wschelakich cyrkwinich wustawow a z cyka wjedzenjo tak wulsteje, po cykym swęceze rozpschestrjeneje cyrkwe, kotrež pschez 200 milijonow kscheszjanow pschisscha, sebi tez wot nas halo jeje stanow dalsche wopory žada. Tohodla njezabywajecze na wopor za swiatoho wótcia pôdla druhich trébnych woporow, kaž za naschu cyrkj w Baczonju, kotrež hisczeje wjele za dotwarjenjo trjeba, za Bonifacijove towarzstwo, kotrež cyly wopor netko za naschu diöcesu pschewostaja, za lyonske missionske towarzstwo atd. mh.

— Po cykym swęceze modla so katholscy kscheszjenjo w tu khwili rózowc. Že to neschto wulkotne; dopjelnjene widžimy, shtož něhdy njeboh bamž Pius IX. sebi pschejeshe: „a r meju (wójsko) m o d l e r i o w!" Zawescze njebjesa so wotewrja z nowymi hnadam za hubienych czlowiekow, bože pruty, za mnohe hréchi zašlepjennych czlowiekow pschihotowane, so wotwobrocza a pomoc za czesnosczene kralestwo Bože na zemi so z nowa pozběhnje, kaž něhdy hido wjac króz pohnuta pschez dowérne modlenjo rózarija. To wé swiaty wótc, tohodla je w tuthych struchlych časach, w kotrychž won hrożace straci jaſniſho dyzli my widži, powschitowne modlenjo rózarija poruczil. A alej! shtož slaby schedzic w Romje, do swojego hrodu zamknienj, poruczí, na to poslucha cyly swet a khwata to dopjelnicz. Z redka hdy je katholska cyrkj tak wulku duchownu moc měla kaž w nasichich časach, hdyz je z wonka skoro wschodzom wobhrożena. Tuž modlimy so pilnje rózowe! Je-li w něcžischem nuznym

cjemu mnogim njemôžne, w cyrkwi na pobožnoſeži ſo wobdželicž, móhli tola w kóždym domje po dokonjanym džélc rózarij wuſpěwacž, kaž ſo to hewal w poſeže ſtanje, a k tomu lauretañku litaniju pschidacž. Mohlo to hako zchromadny wječzorný pacžer plæcziež. Schtôž taſle 10 króž tule pobožnoſež, hdyž je zadžewany, doma dokonja, móže w oktobru doſpołny wotpuſt dobycz.

— Kaž je znate, wuftupi z 1. oktobrom dotalny wokrjesny hejtman v. Beuſt ze ſlužby a naſtupi joho zaſtojnſtwo dotalny hamitski hejtman v. Salza Lichtenau. Preñiſchi je ze ſwojej rozmnej mérniwoſežu a rozhlađnoſežu, z kotrejž je w mjenje ſwojego krala Lužicu wjedł, powſchitkowne pschivóznačjo a luboſež ſebi dobył. To ſo tež pschi rožzhoñowanſkich pschedſtajenjach pola njoho poſaza. Najnahladniſche tajke pschedſtajenjo bě 28. sept., na kótrymž dnju zapoſlanch krajnostawſkoho ſejma in corpore jomu boževnje prajachu. — Tež druhe ſwiedženje běchu w Budyschinje z toho, zo dotalny rektor budyschſkoho gymnaſia, professor dr. Kreuſler, staroby dla ſwoje zaſtojnſtwo zloži a zo měchćjanosta Löhr a direktor krajnostawſkoho (proteſtantſkoho) wučerſkoho ſeminara Leuner ſwoj 25létny zaſtojnſki jubilej ſwjećeſchtaj. Preñiſhomu je tež kniež biſkop zbožo pschaſ, a je ſo wſhem ſpodovalo, zo měchćjanſka garda jomu tehdom wojerſku cjeſej wopofaza. — Za nowoho rektora pschindže do Budyschyna dr. Schubart, dotal w Blawnje. W Serbach derje znath dr. Muſka, redaktor Lužic, je do Kamjenich (Chemniž) hako wychſchi gymnaſialny wucžer pschesadženy, ſchtož wobžarujemy, dokoł ſo nam tak dobrý a pilný Serb wozmije.

— A wopominježu na wuſwobodženjo města Wina z moch Turfow w lécje 1683 je z naſladowem Mlačjich Serbskeje knižka wuſchla: „Kſchij a połměſac“ wot J. Wehle.

— Najnowsche wolsy do ſakſkoho ſejma ſu z wjetſcha konſervativne wuſpanyła. Bu wuzwolenych 17 konſervativnych, 6 pokročiñych zapoſlancow, 3 nacionalliberalni a 1 ſocialdemokrat. Mezej preñimi je tež zaſ z nowa wuzwoleny kublet Kerk (Strauch) w Rodecach, zaſtupjeř Serbow w druhej komorje.

Z Khróſcžic. Kniež wucžer Pjetasch, kotrejž je na ſwjatoho Michała ſwoje zaſtojnſtwo hako preñi wucžer a organiſt w Khróſcžicach zloži, je dobroćzinje ſlubil, zo chce hacž do jutrow pschichodnogo léta we wucženju po mhač. Z klóſchtra Marijnoho Dola ſmy w naſtupanju ſetuſhich manövrow dopis doftali, z kotrejž najzajimawsche powjescze tudy wozjewjamy. Za čas manövrow bu klóſchtr wjac króž z wysokimi wopjami pocželęzny. Pódlia 6 wysokich offiſcirow, kotiž w klóſchtrje pschibywachu, wopyta prync Friedrič August 29. augusta bože ſlužby w klóſchtrſkej cyrkwi a po nich nowu hnadnu knjeni, pola kotrejž male ſnedanjo pscheczelne pschija. ſwoj quartir mjeſeche prync w Kuzborſje pola rychtaria Kümpleria. 2. ſeptembra pschindže wjeleczefženy prync z nowa ke mſchi, pschewodžany wot mnogich wojerſkich wychſich, z kotrejž běchu někotři katholſcy. Wſchity dawachu zchromadženomu ludej dobrý pschiklad z tym, zo běchu woporej ponížnomo wopornoſho Sehnjecaža ponížnje klečo pschitomni. Po kemiſhach wyløki kniež zaſ hnadnu knjeni wopyta a tež pscheproſchenjo k wobjedu dobroćzinje pschija. W 1 hodž. pschindže prync z majorom von der Planiz, a taſla ſo hnadom zapocža. Pschi wobjedže piſtasche wojerſka hudžbna kapala, tež ſo pschipitki abo toasty wunjeſehu, najrjenſhi wot prynca Friedriča Augusta na hnadnu knjeni. Srjedu 5. sept. běſche zaſ wotpočzny džen, a tež tón njechasche prync dacž nimo hicž, ani zo by božu mſchi ſlyſchal. Potom rožzhoñowa ſo z hnadnej knjenju a wotčahny

nazajtra ze swojim regimentom do nowoho quartira we Wittgendorfje. Rjany, nadobny pschikkad pobožnoſeže, kotryž je kralowski prync dawał, wostanie wſchitſim w dobrym wopominieſu. Bóh żohnuj prynca Friedricha Augusta! — 7. septembra bu zas wulcywſjatočyń za klóſchtyr; wiejeschtej dżen ſeju kralowſkej wyſokosći prynceſna Furjowa a prynceſna Mathilda preni krócz w klóſchtrje ſo powitacż! Pschijedzſchtej tam dopoldnia $\frac{1}{4}$ 11 hodžin a po dwiehodziniskim pschebywanju rožjohnowaſchtej ſo zas, jara ſpokojenej ze swojim wopym. — 8. septembra pak bu dwojotny ſwiedzeń. Zeje Maſteſtoſz kralowa Karola chysche božu mſchu w klóſchtrſkej cyrkwi ſlyſhcz. Wokolo $\frac{1}{4}$ 10 pschijedzje kralowa a bu wot knyeza probſta ſwjatočnje powitana. Hdyž bě kralowa z wulcej pobožnoſežu boże ſlužby wucjakala, poda jo do abbatije a tam male ſuēdano wužiwschi wopuſhczi klóſchtyr psched 12 hodž., zo by do Grunawy ſo podała. — Tak dha běchu to cęſtne dny za Mariijnj Dok, dny, kotrej njepſchestanu w žiwnym wopominieſu nam ſtajuje pschiwołacz: „Lubujeſe jich, a modlicze ſo za nich; Bóh żohnuj naſch kralowski dom!” — Pschispomnicz hiſhczje móžemy, zo je klóſchtrſki ſyndikus Hottenroth 26. sept. ſwoj 25letny zaſtojnſki jubilej ſwjeczil.

K.

3 cyloho ſwěta.

Němska. Kęz wſchitke dotalne běſche tež lětuſcha 30. generalna zhromadzina katholikow Němskeje w Düsseldorfje wulfotna. Běſche tam na 1200 hosczi ze wſchich krajow: pódla Němskeje běchu zastupjene Hollandska, Belgisſka, Žendželſſa, Danſka, Schwejdowska a Norwegiſſa, haj tež Amerika. Z nowa bu tam Inboſcz te katholiskej cyrkwi wubudžena, z nowa protest zapołożeny pschecžiwo wurubjenju ſvj. wótna. Centrum ze swojej poliſtitu z nowa uajvjetſche pschipóznačjo doſta a z nowa bu wuprajene, kaf ſebi katholikojo pscheja, zo bydu ze swojich biskopſkich zaſtojnſtwow wupokazani abo wuhnaži wychiſhi paſtýrjo zas swojim woſadam wróćzeni byli, a z cyka zas porjadne nabožne wobſtejenja katholikam połne wukonjenjo swojeje wěry móžne ſejniſlo. — Z wulcej ſwjatočnoscžu bu 28. septembra w Niederwald pola Rüdesheimia nad Rheinou wulkotny wopominik dobyčza němskich wójskow nad francózskimi „Niederwald-Denkmal“ wotkryty. Kejzor Wylem ſam je w pschitominoſeži wſchelakich, ale jeno němskich wjerchow wopominik swojomu powołanju psche podał. Wopominik ſam, kiz dla hobskeje wulcoſeže swojoho runjeſza nim, je na 1,100,000 markow pschischoł. Rjepraprajiun wjele do toho; zda pak ſo nam, zo by ſkónczne zjednanjo z katholiskej cyrkwi a zbehnjenio wſchelakeje nužy w Němskej bjez pschirunania rjeiſchi wopominik był, a zo by dospolna pschecžienoſz wſchich poddanow mócnischi zatwardaſt mera a wobſtača pschecžiwo zwonkownym njepſcheczelam był, dyžli najlepje wuwuczenje wójska. — Wjerch Bismark ſo nijeje wobdželiſt na ſwiedzeñju. Wopytawſchi Gastein, hdzejz je z awstriiskim wychiſchim ministrom związk pschecželſtwa z Awstriju a z tym tež zatwardaſt mera w Europie z nowa wobkriczicž pytał, poda jo pschez Varlin do Friedrichſruh. — Pschech zas ſo poſazuje, zo ſu katholikojo „Brusy druhje klasz”; pschetož wopytowarjam generalnie ſhromadzizny katholikow w Düsseldorfje njezwoli ſo żane ponizenjo placizny na železnich, ſhcož ſo tola wopytowarjam Lutherowoho ſwiedzeñja we Wittembergu ſcieža. Tamna njeczaſna ſtupeſz je czim bóle džiwna, dokelž by wobdželenjo po ponizenju placizny czim wjerchce bylo; dokhody železnicow bydu po tajſkim roſtke!

— **Pruška.** We wujednanju Pruskeje z japoščotolskim stołom je swj. wótc zas wulku kroczel na pscieczu pschischol. Jednasche so wo dispensaciju tajkich měščnikow, kotriž su po lécze 1870 wuſwyczeni, t. r. hacž smiedža egi pruskohu kultusministra proſhecz, zo by jim wón pruhowanjo spuszczezil. Němcy biskopja so wuſadžiwschi pschepodachu cylu wec swiatomu wótcji. Tón je někto poſtaſik, zo njedyrba jaenotliwi biskopja za swoje diöcesy, ale biskop w Kholmie (Kulm) hako najſtarſhi (senior) pruskich biskopow za wſchitke diöcesy na kultusministra tajke žadanjo wo dispensaciju stajic. Z tym je czejkota za tajke diöcesy zbehnjena, kotrychž biskopja su „wotſadženi“, po tajkim wot stata wjac njeſtu pschipoznaczi, dokelž so hewaſ njeby wědžalo, ſchtó ma w tamnych diöcesach tajke žadanjo zapoſlač. Ma so woczaſac, z czim pruske knježerſtvo na tajke pscheczelne poſticezenjo bamža wotmołwi a je pschipoznaje. — Wrótsławski biskop je so k swjeczenju biskopa Sniegona, za awstriſki djeſ diöcesy poſtajenoſho, poſdaſ a wotjedźe potom do Roma, puežowanjo ma 4 njeźele tracž.

Awstrija. Powſchitkownje zas nastawa žadoseč za konfessionalnymi ſchulami t. r. po werywuznacju wopytowachych džecži dželene. W najnowſhim času su tež protestantoſo Čeſkeje tajku žadoseč wuprajili. — Awstrija je z nowa za roždherjenjo starokatholifow wužwolena; z najmiejſcha chce starokatholifki professor Michelis tam missionske puežowanjo naſtupic a budže wot němſko-liberalnych wjednikow podpjerak. W Němſkej wchaf je čaſ ſtarokatholikow nim o, a budže to po čazu drje tež w Awstriji.

— Za nowoho biskopa w Budzejowicach (Budweis) w Čechach bu, dokelž je hižo pomjenowany swježach biskop dr. Brucha w Prazy dobrovolnje ſo toho wzaſ, hrabja Schönborn, rektor pražskoho archybiskopskoho seminaru, pomjenowany. Hrabja Schönborn bě předy wojetſki wychiſchi a je hako tajki w lécze 1866 ſobu w prusko-rakuſkej wójniſe wojował.

Italska. Rom. 26. septembra běſche zhromadžizna italſkich duchownych pola swjatoho wótna. Na 5000 měščnikow bě ſo tam zechlo. Swj. wótc naſominaſche k pscheczenoſći a ſwérje pscheczivo ſwj. stołej, taž je hacž dotal naſebacž wſchě prćowanaſja liberalnych wo zniſepokojenjo měščnikow a biskopow wobſtaſo; tež z nowa wobžarowaſche bamž rubjenjo ſwětneje moch swjatoho ſtoła. — Generalej jezuitow w Romie P. Becht, kij je hižo na 88 lét starý, je ſo pomocniſ (coadjutor) wužwolil, němſki jezuit Underleb.

— Na kupyje řſchia, hdjež běſche ſrascne zemjerzenjo, je někto zas wulki zliw jara wulki ſchodus načiniſ; tež je tam tyfus wudyrif. Němſki zapoſlanc w Italskej je hižo tsec žu ſumui za řſchiu, 200,000 frankow, ſkladowanych w Němſkej, pschipoſlani doſtaſ.

Francoiſka. Schpaniſki kral Alfonſo, kij je w Němſkej poſtyl, chehſche na ſwojim dompuču 29. septembra tež Pariz wopytač. Tola tam bu njeſlubožnje powitanym. Bu drje na dwórniſchezu wot präſidenta Grévy-a poſtrowjenym, ale lud ſo njehožbicžiwe zadžerža. Z haru a holkom joho powita woſkajo: „Preč z Bruschakom, preč z ulanowym poſkolnikom (oberſt) Straßburga!“ Králej Alfonſej bu imenujch wot fejzora Wylema regiment ulanow, kij je runje w Straßburgu, pschepodath, a to Francozojo za to pschijachu, hakož by ſo to jim k lubu tak ſežnili. Ze z toho zas widzeč, kaž malo pscheczelne zmyſleni Francozojo pscheczivo Němſkej ſu. Wobrónjeni hacž na najbóle ſteja moch w Europej napscheczo ſebi a ujewě ſo, kaž doſto hifcze budže mér, na doſez ſlabych nohach ſtejach, tracž. Swjaty wótc drje wulke wechy woczaſkuje,

zo je powschitkowne modlenjo róžowca po chým katholickim swěcze postají. — Francózskomu policajstwu cžinja poroki, zo njeje wone krala Alfonša psche- ežiwo worakawstwu Parížanow zakitało.

Zwada z Chinesiskej híscieje wuswětlena njeje; pak rěka zo minister pschedsyda Ferry jamostatne Tonkina so mocuje, pak, zo Chinesiskej wjac dowola, hacž je Francózam lube. Zda so, zo chce wón z pekinskim dworom w pschecjelstwie wostacž. Tak je Ferry netko zwolil, zo ma Tonkin so dželicž, cžerwiena rěka ma mjezowacž mjez francózskej zadnej Indijskej a Chinesiskej; schtož je z tym wot Anama wotrézjnene, pschipanje Francózskiej, tamo Chinesiskej. No wišče powjescze pak chedža wědžecž, zo Chinesiska pječza s tym spokojom njeje. Pschecjivo pschecjehanju kschecjanow w Chinesiskej Francózská skončenje wustupowacž pocžina.

— Zwjeselaca je powjescz, zo je Francózka na prócowanjo svj. wótca dekret z běhnýla, pschez kotrež běchu so fararjam dołhodý zapowjele.

Ruska. Jednania Ruskeje z japoščtoskym stołom su netko sfoučzené a pschiudže w bližším času zapošlanc ruskoho lejzorstwa do Roma k japoščtoskemu stołej.

Naležnosće našoho towarzstwa.

Sobustawy na lěto 1883: kk. 350. Madlena Bělkowa ze S. Pazlic, 351. Mikławš Kućan z Ralbic, 352. stud. theol. Mikławš Žur w Prazy, 353. 354. ze Smjerdzaceje: Marija Domaškec, Marija Libšeo, 355. Madlena Hermanowa ze Sernjan, 356. Marija Zarjenkowa z Dobrošic, 357. Jakub Klimank z Pěskec, 358. Jurij Kocor z Konjec, 359. gymnasias Jakub Rjenč w Prazy.

Sobustawy na lěto 1882: kk. 535. Madlena Bělkowa ze S. Pazlic, 536. Marija Domaškec ze Smjerdzaceje.

Za cyrkej Wutroby Jězusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadzena daň wučinještej 62,945 m. 23 p.

K česci Božej a k spomoženiu dušow su dale woprowali: z wotkazanja njeboh Madleny Bergerowej (Wiznarowej) z Khrósćic 105 m., Marija Rjenčowa z Čorneč za rozpředate rubiška 6 m. 50 p., k česci Wutroby Jězusoweje z Bronia 4 m., H. R. z Wotrowa 2 m., M. S. tam 3 m., J. H. tam 3 m., swójba z Kanec 15 m., Madlena Hermanowa ze Sernjan 2 m., Filipsdorski procesion 14 m., ze Smječkec 3 m., wotroček z Ralbic 1 m., njemjenowany z Kašeč 20 m., Madlena Šočec z Hórkow 30 m., dwě džesći, Jurij a Martha, z Dreždán 6 m., njemjenowana z Časec 1 m., M. B. z Noweje Wjeski 3 m., M. G. z K. 1 m., ze zawostajeniem jeneje zemrěteje 150 m., při konjacie kupi wot dweju katholskej 50 m., na katholskej bjesadze w Jaseńcy zhromadzené 30 m., Mikławš Kubica z Hory 3 m., daň z hypotheki, z kotrejež je so netko šesci stow markow wuplačilo, 60 m., znate kupony 20 m. — Hromadze: 63,477 m. 73 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadze: 8402 m. 75 p. — Dale je woprowane: ze Smječkec 2 m.
Hromadze 8404 m. 75 p.

Zaplać Bóh wšem dobročerjam!

Stare pjenježi za zwony twarjomneje cyrkwe smy dostali
pschez k. wucžerja Hücku w Ralbicach; wot netko rjanu chnowu khanu, wot
Marije Mlonkowej ze Gulschec 2 slevornaj pjenzejaj.

Redakcija.

Jurij Weclich,

krawski mischyr w Schpitalu pola Kamjence,
porucža so cžesčenym Serbam k schicžu wszech krawskich dželów. Wulki wu-
klad muſtrow za zhmiske zwjetšne fuknje wot 27 m. hacž k najlepšim 60 m.

Katholicki Posł

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.

Placi lětnje
na pósce a we knihaſni
1 m. 70 p.

Sudowy czasopis.

Wudawany wot towarzſwa Ss. Chrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Cislo 20.

20. oktobra 1883.

Lětnik 21.

Aschiziki, pacžerje a pjenježniki, z wotpuſkami swjecjene.

Każ je znate, dyrbi kóždy, kij chce z modlenjom rózarija spožčene wotpuſki dobyčę, pacžerje w ruci džerječę, kotrež su na tute wotpuſki swjecjene. Ženo, hdyž so rózarije z hromadnje spěwaja, dosaha, zo ma nawiadować pobožnoſće (kantor) tajke swjecjene pacžerje w rukomaj. Hacžruniž za dobyčę wosebitých wotpuſkow, kotrež je bamž Leo XIII. za létuschi oktober na modlenjo rózarija zwoliš, tute wumenjenjo (zo maja so swjecjene pacžerje k tomu trjeboč) stajene nije, dha budže tola wujitne, zo pschi tutej pschiležnoſći jónu hlowne zasadý a poſtajenja wozjewimy, na kotrež su z wotpuſkami swjecjene wěch wjazane. Podawamy tute poſtajenja po knizy, kotrež je w Riomje pschehladana a za dobru spóznata; su po taklim cyle wěste.

1. Swjecjicę abo požohnowacę, ale nic z wotpuſkami, móga so wſchelakore wěch; k pschi nowe domy, telegrafy, železnich, lódze, drasty, swječata, skoro wšechny cyroby a cžlowjekojo sami.

2. Hijo z praſtarých časow je znate tamne waschnjo, zo bamžojo swjate wěch ze złota, sřebra abo druheje miedje swjecjachu a wěriwym wudželachu; tola waschnjo, zo bychu z tym tež wotpuſki so zwjazale, drje psched 16. leſtottkom njewobſtejſche. Hdyž za bamž Sixta V. (wumrje 1590) lateřansku basiliku porježdachu, namakachu w jeje rozpadanych murach jara wjele złotych medaliow, kotrež mějachu swj. Ksijž zacíjíhčany. Te da bamž roždželicę a spožči wſchém, kotsiž je pschi ſebi noſchachu a pschedpiſane pobožnoſće dokonjachu, mnohe wotpuſki. Wot toho časa spožčuju bamžojo, joho naſtupnicich, nic jeno na pjenježki ale tež na rózarije abo pacžerje, Ksijžižki a t. d., kotrež su swjecjili, wotpuſki. Pschedtož woni wopominaja, zo jo wěriwi tajke pobožne wěch trjebajo we živej wérje, we modlenju k Bohu a w cjeſeženju najzbožniſcheje knježny a drugich swjatych zaſ a zaſ z nowa zahorjeja. —

Bołnomoć, nabožne węch swiecžic̄ a z nimi bamžowe wotpustki zwijazac̄, so tež jednorym mēščnikam wot swj. stoła wudžela.

3. Taſke swiecženjo abo požohnowanjo drje so najbole z někotrej swjatočnoſežu ſtarwa, t. r. mēščnik trjeba khóruč, ſtolu a swiecženu wodu k tomu; tola doſaha tež, hdyž ſo na swiecžomine węch jeno swjaty kſchijž ſežini z wotpohladanjom, zo ſo wotpustki z nimi zwijazaja. Bamž ſam ženje hinač njezini. Hdyž by potajſim swiecžacy mēščnič z mužnotu abo dokež cyrkwiſku draſtu tu nima, tak z krótka swiecžiznu wobſtaral, njech ſo ničto njedžiwa. To płacži pač jeno wo „bamžowych“ wotpustach.

4. Swiecžata na papjerje, papje abo płacie, kſchijiki, statuy, medalije z cyna, wołaja abo druheje pſchiprawy, kotrež ſo lohej złama abo pſche trjeba, taž ſchleńca abo gips, drje moža ſo požohnowac̄ ale nič z wotpustkami wobdaric̄. Tola moža pacžerje z cyna, wołaja, želeta a worcla byc̄.

5. Kſchijiki a pacžerje a t. d. ze ſloniowejſte koſcze (Eſfenbein) abo drjewa moža ſo z wotpustkami swiecžic̄.

6. Toho runja moža pacžerje byc̄ z koralow, parlowiny (Perlmutter), jantarja (Bernstein), emala, alabaſtra, marmora, kryſtala, hdyž jeno ſu pacžerki z fruteje cykle ſchleńcy, nič dute.

7. Koſtořiňenjo powjaza abo rječazka njezbehnje wotpustki rózarija, njech ſu wše pacžerki ſo puſhežile abo jeno někotre, dokež ſu wotpustki z pacžerkami zwijazane; tež wostanu wotpustki, byrnje někotre pacžerki ſo zhubile, hdyž jeno ich wjetſchi džel wostanje.

8. Daſch-li někomu swiecženu węc, hdyž ſy ju předy ſam za ſo poſtaſil a trjebał, zhubi wona wotpustki.

9. Je dowolene, wjac nabožnych węcow na dobo z wotpustkami swiecžic̄ dac̄ a je potom ſwojim pſchečželam daric̄, ani zo by wotpust ſo zhubil. Haj, czi moža taſke swiecžene węch, předy hac̄ ſu je ſam trjebal i ſebi wotpustki pſhidželili, zas druhim daric̄; dale pač wotpust njezdže.

10. Zhubiſh-li swiecženu węc, njemože ju lubowolnje druha zaſtupic̄.

11. Swiecženu węc njemožes̄h druhomu požežieč, zo by ſomu z njej zjenocženy wotpust dobyc̄ dał; z taſkim požeženjom by nič jeno za njoho, ale tež za tebje wotpust k zhubjenju ſchol. Hdyž pač chee druhi z pacžerjemi jeno rózarij ſpěwac̄ ale nič wotpust dobyc̄, njezhubi wobſedžer z taſkim požeženjom wotpust.

12. Swiecžene węch, hdyž ſu požohnowanjo a wotpust doſtałe, nje moža ſo wjac pſchedac̄. Tohosla nje moža pſchekupcy kſchijiki, pjenieżki, pacžerje a t. d. na wotpustki swiecžic̄ dac̄ a potom pſchedawac̄, byrnje jeno za te pjenieży bylo, kotrež ſu ſamii za nje dali. Može pač byc̄, zo je dowolene, hdyž někomu porucžiſh, taſku węc kupic̄ a na wotpustki swiecžic̄ dac̄, a ſomu potom wułożeny pjenież wróczish.

13. Tež njeje dowolene, węstu liežbu kſchizikow, pacžerjow, pjenieżow a t. d. kupic̄, zo by je z wotpustkami wobſtarac̄ a potom wſchelakim woſobam rozbđelic̄ dał a jeno tak wjele za nje brał, kotrež ſu płacžile. Pſchetoz njeje węste, hac̄ wudželene węch swoje wotpustki zdžerža. Tež ſamii khudži mēščnickich, hdyž wériwym z wotpustkami swiecžene pacžerje dabža, njeſmiedža pjenieży brac̄, kotrež ſu ſamii pſchi kupi wudali; tež czi dyrbja jednorje daric̄. Kunje tak ma ſo ze wſhemii do předka swiecženymi węcamii na pſch. ſkapulirami. Zaſmožnu pſchijec̄ je drje dowolene, tola nič ju někaf winowatū cžinic̄.

14. Njedobudžesč žadyn wotpuff, hdýž swjecženu wěc trjebasč, kotrež sy namakał abo herbował; tola móžesč ju z nowa na wotpuffi swjecžicž dacž.

15. Daſch-ſi kſchijzif swjecžicž, pada wotpuff na cžělo na kſchijz pſchibite; móžesč je bjez ſchlohy wotpuffa tež na druhí kſchijzif pſchicžiniež.

16. Žeđyn a tónsamý, kſchijzif móže wjac wotpuffow doſtačž, k pſch. bamžowe (ſobu tež ſmjertry) wotpuffi a ſtacíonſte, jeno zo ma měſchnik, kij je swjecži, woboju poſnomoc a woboju swjecžiznu dokonja. Tola njeplacži to za pacžerje. Na jene a teſame pacžerje njemóžesč dominikanſte a Brigicžine wotpuffi na dobo doſtačž, pak jeno přeniske pak jeno druhe, tola pódla ſobu bamžowe wotpuffi, kotrež dobuđesč, hdýž jedyn abo druhí pſchedpiſany ſtuk dokonjeſch (hl. č. 20).

17. Schiž ma swjecženy kſchijzif, z kotreymž su jeno wſchědne t. r. bamžowe wotpuffi zwijazane, móže, tola jeno za ſwoju woſobu, doſpołny wotpuff w ſmjertry hodžinje dobycz.

18. Někotři ſu město pacžerjow chyli pjerſchčenje z 10 ſucžkami załožicž; taſte pjerſchčenje pak móža ſo z wotpuffami woſdaricž jeno na woſebitu do woſnoſcz ſwj. wótca.

19. W naſtupanju rózarijow a swjecžených pacžerjow hiſchče nekotre wažne dopomjenja pſchidamý. Wſchědny rózarij ſwj. Dominika ze 15 abo 5 ſchtucžkami je doſcz znath. Mjenje znath je rózarij po ſwj. Brigicži mjenovaný: Brigicžiny rózarij. Tón wobſteji ze 6 ſchtucžkow; kóžda ſchtucžka ſo zapocžnje z Wótcze naſch-om, na njón ſežehuje 10 króč ſtrowa ſy Marija a 1 króč ſa wérju. Po tuthych 6 ſchtucžkach pſchida ſo hiſchče 1 króč Wótcze naſch a 3 króč ſtrowa ſy Marija. Z toho naſtanje wſchó hromadže 63 ſtrowa ſ. M. k čeſczi 63 lét, kotrež je, kaž praſa, Macž Boža tudy na zemi žiwa byla, a 7 Wótcze naſch-ow k čeſczi 7 boleſćow ſ. M. K tomule rózarijej ſu pacžerje ze 6 ſchtucžkami trébne.

Tola ſu bamžojo wotpuffi Brigicžinoho rózarija tež na wſchědny rózarij (5 ſchtucžkow) zwolili; móže ſo po taſtim na pacžerje z 5 ſchtucžkami tónle wotpuff swjecžicž. Dale je dowolnoſcz Brigicžine pacžerje swjecžicž, ežežo doſtačž, dýžli wſchědne; najbóle doſtanje ſo poſnomoc, wſchědne rózarije swjecžicž a jim tež pſchivobrocžecž wotpuffi po ſwj. Brigicži mjenowane. Ze wſchóho toho ſežehuje, zo je na kóždy pad wěcžiſche, pacžerje z 5 ſchtucžkami swjecžicž dacž. Wola pacžerjow ze 6 ſchtucžkami ſo pſched swjecženjom ſchěſta ſchtucžka tak wotdželi, ſnadž z banžikom pſchewaza, zo ſu na taſtich pacžerjach 5 ſchtucžki dominikanſtoho rózarija lohcy ſpóznacž.

20. Hiſchče tele praschenjo: Schto maſch cžinicz, zo by na swjecžene wěch: pacžerje, kſchijziki, pjenięžki, małe ſtatuy bamžowe wotpuffi do by? K tomu je trébne, zo a) taſku ſwjecženu wěc pſchi ſebi noſyſh, abo we ſwojim woſydenju na pſchitostnym měſcze khowaſch a pſched njeſ jenu ze ſežehowachych pobožnoſćow dokonjeſch.

b) zo z najmjeňſha jónu za tydženj ſo modliſh: rózarij 15 abo 5 ſchtucžkow, abo officium (brevir, Tagzeiten) porjadny abo mjeniſhi najabóžniſcheje knježny, abo tón za wotemrjetych, abo 7 poſutnych pſalmow, abo „gradiualne“ pſalmu; abo zo kſchescžansku wučžbu wudželesč, abo jathy abo khowachy we khowowni wopytujesč, abo khowym na pomoc khwataſch, abo božu mſchu ſyſchisč, abo ſyli měſchnik, ju džeržisč. Želi jónu za tydženj jenu z tuthych pobožnoſćow abo jedyn z tyhle dobrých ſtukow dokonjeſch, móžesč doſpołny wotpuff po doſtojnej ſpowiedzi a ſwjathym woprawjenju a z wu-

spiewaniem wotpuiskich paczjerow dobycz: hody, na 3 królow, jutry, swiatki, na swi. Trojicu, Bożego Ciała, na swiedżenach swi. Marije: njewoblałowanego podjecza, naroda, pschizjewienia, czistożenja a doniebjeświača, na swi. Jana kscieženika, na wszelkich japońskich swiedżenach, na swi. Józefa a wszelkich swiatych; wysche toho hiszczęce w smiertnej hodzinie po dospolnej spowiedzi a swi. naprawienju, abo njejeſli to wjac mōžno, hdyž z najmjeñsha z hortem abo we wutrobje pobožnie imjeno Jezusowe imenujeſch. Wysche toho paſ doſtanjeſch za wſchelake dobre ſkufki mnohe njedospolne wotpuſki.

Człowiek a schtom.

Schdomnaty stav.

(Wuręzowanjo haſzow = Wrózzenjo euzoho ſubka.)

Schtom njenjeſe nadobnie plodow, jeli ſo ſuſhe a njepłodne haſzy njewuręzaja. Tak budże tež człowiek zadzewany w ſkutkowanju dobroho, kaž doſko wſchę cuze ſubko njewrózci, a tež to, ſchtož je z prawdu dobywał, na ſkutki miłoszeſe ſobu njenaložuje. Cuze ſubko czini joho njepłodnoho, wjac hiszczęce, wone natykaje z kleczom, kotrež na nim wotpočzuje, tež joho potomnikow. Schtož wědominje, z dobrej wolu džel bjerje na njesprawnoſežach wótca, cuze ſubko po nim wobkhowaſo, tón zmēje swój podžel z nim we wohenuj hele. Tak pozběhne ſo tam kaž mnohohaſzath schtom: nan je czeło, džeczi a wnukojo ſu haſzy, kotrež pschez njoho wěczne czevpa. Wiele lepie by tutomu nanej bylo, hdyž by biez džeczi zemrjeſ, hacž zo je do swojoho zahubjenia zaplecze.

Syli dha z njesprawnym ſubkam ruch woblaſkowal, wotrubaj biez komdzenja tute haſzy, zo by ſferje plodы pschinjeſcz možt k wěcznomu živjeniu. Kaž doſko haſzy njesprawnego ſubka na tebi wiſaja, riedžiſh podarmo schtom wot huſanicowych hnězdom w spowiedzi — hręch ſo prjedy njespuschczęſi, doniž cuze ſubko njewrózciſh. Wotrubaj wſchę ſchłodne haſzy: lichowniſtwo, pakoszeſenjo, paduſchſtwo, jebanjo, falschowanjo, boharubjenjo, podklóčzowanjo wudowow a ſhrotu, wobſhodženjo bližſeho. To nie same! Sem ſluſcha tež radženjo k złomu, khwalenjo, pomhanjo k tomu; dale falschne ſwědczenja, jebanja w hraežu a pschi pschedawanju; tež zawiedženjo njewinowatoſto k hręcej a wſchón zjawny pohorski. Hlej, kejko džela, prjedy hacž ſu tute haſzy wſchę wurubane a wſchę naſhilkoſeže k tutym wěcam potupjene!

Rſheseſzano, zmuž ſo, wzmi ſekere abo wótru piłu a wurezaj biez ſmilnoſeže wſchę njepłodne haſzy na ſebi! Njepraj dha ſenjeſ: „Seli wóczko tebie pohorshuje, wutorňu je a cziſni je wot ſo.“ (Mat. 5, 29.)? A tak cziſnacu ſwieczi Boži?! Peitr praji: „Knieje, hlej ſun wſchitko wopuſchczęſli“, (Mat. 19, 27.) (tež to, ſchtož jum z prawdu ſluſchesče), a my daſimy ſo — z cuzym ſubkam! Swi. Pawoł je ſwoju hlowu dał za njebieſke kralefſtwo, a ty traſch nic — cuze mécu! Swi. Męrczin da poł płaſchczę nahomu proſcherjeſ, ty kchodžiſh we — cuzej draszcze. Haj, poħanojo možli naš wohaubicž! Sokrates cziſni wſcho jomu ſluſchace złoto do morja, zo by čaſne ſubko jomu njehacziſlo poſtrocžowanjo we wědomnoſczech — a naſcha duſcha možla wiſacž na njesprawnym pjenjeſku? Njech je tebi złoto lube, luſcha budž czi twoja duſcha a jeje zbožnoſež!

Tu prajich: „Mam džeczi a dyrbju za nije hoſpodařicž.“ Je to wěrno, ale jenož ze ſprawnym ſubkam. Hewak ſwoju ſamſnu zbožnoſcž wažiſh,

swojemu samšnomu džesčju pač tyknięsch z cuzym kubłom jědojth nōž za wutrobowo, z kotrymž može so kóždy wokomik smiertnje ranicž? „Schtó pomha čłowjek, jeli cyły swēt dobudże, na swojej duschi pač schłodni czerpi? Abo taſke da čłowjek zarunano za swoju duschu?” (Mat. 16, 26.)

Suche haſzy na schtomje woźnamienjeja cuze kubło; su pač tež zelene haſzy na schtomje, kotrež plódnoſci zadżewaja. Te su po tajkim njetrjebawſhi na nim. Tute ps̄chirunam z kubłom, kotrež manu po prawym. Schtóż pač za so njetrjebamy, mamy po móznoſci i khudym ps̄chivobrocžecž, zo jim cęzki pucž t njebeſkomu Jeruzalemej położimy. Käk wjele ma żadny wot swojego khudym dawacž, to tu rožudžicž njemožu. Myſlu pač, zo je nasch Zbóžnik to jaſnie wuprajſ ze ſłowami: „Dawaję, schtóż zbytne je, khudym!” (Luk. 11, 41.)

Zadne ſwedeženjo.

„Dresden Nachrichten”, časopis, kiž hewak ps̄checžiwo nam katholikam ps̄checželniye zmyſleny njeje, vihaſche po najnowſhiem poſtajenju bamža za wujednanjo z pruſkim kniežerſtwom jara ps̄checželný a rozmowny artikel. Hacžuniž je tón hido w septembru tam woźlewieny był, zda so nam tola tajke woſebne ſwedeženjo z hewak ps̄checžiweje ſtronu doſęz wažne bycž, zo je hiſcežje nětko we wucžahu ſwojim čzitarjam zdželimi. Čzasopis piſa doſlownie: „Hacžuniž wſchelake čzasopisy najnowſhe wuſudženjo ſwiatoho wótca wo wuſwiedzenju porjedzenych mejſkich zakonow njevažne, haj njeſwérne imenuja, dopokazują tola ſłowa tohole bamžowoho wuſudženja njeđwolomnu zjednocžiwoſćz („Verſöhnlichkeit“) bamžowu.“ Dale praſi čzasopis, zo so stat wo to ſtarā, zo bychu katholicej fararjo na ſtatnych ſchulach zdželanoſćze a krutoſće nabylí, a pokračuje: „Katholicka cyrkę pač nje može nihdy wědomostnu wuſtvoſćz wſche wažicž, dyžli pobožnoſćz, njeſebičznu woporniwoſćz a kubłowanjo wutrobow swojich młodych měſchnikow . . . Runje w naſchim čzaſu, kiž wſcho torha a drebni, nje može stat podpjery nabozniſtow w na nihdy parowacž. Zawěſcze je wažne, zo je zdželanoſćz a wucženoſćz duchownych čzasej ps̄chimérjena; tola cyrkwi ſamej džen je najwjaczy na tym ležane, zo katholickie duchownſtvo zadu protestantskoho njevoſtanje. Tola — ruku na wutrobu! — je dha wſcha wědomoſćz khmana, dobrých fararjow kubłowanacž? Su wſloſe wědomoſćze duchownomu nuzniſche, hacž luboſćz t sobucžlowyfam, ſebezaprečzo a woporniwoſćz? Schtóż je kniežowych ſlužownikow wiđał na jich pucžach ke khorym a khudym, ps̄chi smiertnym ſožu, wojoławych z elementami w dalokich puſčinach, tomu budze tola ſo zdacž, zo je něchtó druhe tajkomu tróſhtarjei w nuzi trébne hacž „statne pruhowanjo“. Nje možemy katholickim prečz: kaž ſu jich cyrkwie ps̄chec wotewrjene pobožnoſćz wobczęjenych, ſluža tež jich měſchnicy, koſiž njezenjeni bjez ſamſnoho domjacoho zboža ſu živi, woſebje wuſhifnje wſchitkim. Husto ze ſpoddziwnym wotrjetujeniom wſchoho wobstaraja najczęſtſhe ſlužby we wulſkich měſtach tak, kaž mjez džiwimi ze wſchej swěru. Schtóż njeje hdy w njeſpocžiwyh hlownych měſtach wiđał, kaf tróſhtowanja ponížnych měſchnikow ſylzy želnoſćze abo zadwělowanja tréjachu — a schtóż njeje w Rakuskej abo Tyrolſkej duchowne město wopytał, kotrež je do wěcznoho lodu (na wysokich horach) ſtajene, hdjež dushepaſtyr ſwoj khléb, ſwoju mudroſćz a ſwoje žiwienjo z najkhubdšhim wjeſele a ze žohnowaniem dželi a často ps̄chi hrimočeſe ſavinow abo ps̄chi rowje w zmierzej zemi z podpjero clyh krajinow ſo stanje! Examien ſam to nječzini — wutroba, bohabojoſćz, Rchrystuſowa najpoſkoniſcha wucžba, to je, schtóż wožiwa.

3 Lutjich a Sakskeje.

Z Budyschina. Kaž slyschniy, je knyez prälat w Øseku knyeza P. Benedikta Chejnovskoho za swojoho sekretara postajil. P. Benedict je w Øseku z Boha zas tak daloko wustrowjem, zo može tute ważne zaſtojnictwo pschijsę.

Z klóschtra Marijnoho Dola. Ludy buchu staciony kschijowohu pueża na kschijowej horje pola klóschtra, kotrež su kraſnije ponowjene, džen 15. oktobra swjatočnije z nowa swjeczene.

Z Drežđan. Wo khorym prýncu Albertu z nowa wožjewieja, zo so jeho strowoſę dale a bôle porjedža. Kaž by tola skoncze wustrowjenjo tak doſlo hido khoroho prýnca wschtikich z radoſczi napjelnilo! Njech je zaſtupnym proſtwam tež naschich ežitarjom naležnije poruczeny. — J. M. kral Albert je ſo w poſlednim čaſu na hońtwach w Rakufskiej a pola braunschweigſkoho wójwody w Sibyllenort wobdzelił, hdżež je tež prýnc Jurij ſobu był. — J. M. kralowa Karola je poſlednie njeđeſe na hrodze Weinburg w Schwajcarſkej pschebywała a 11. oktobra zas do Strehlena ſo wróciła.

3 chloho swěta.

Němska. Zańdženyh tydženj bě 25 lét ſo minylo, zo nětčiſchi kejžor Wylemu najprjedy 2 lécje hako nařemník swojoho bratra Friedricha Wylema IV., potom we ſwojim ſamsnym ujenje we Bruskej knyezi. Wulke podawki we zwonkownej politich ſu jeho ujeno do ſtaſiżnow zapisały. Tola znutkowne wobſtejenja w Bruskej njeſtu tak zwjescelace. Kulturkampf, eyle njetrjebawſchi zapocząty wot wjercha Bismarcka, tif wot řéta 1861 pruske knyežerſtwo wjedže, je cykolu kraje ranow nabíl, kotrež traſch ſo ženje wjac njebudža zahojicž dacž. Bórzhy po pschijszu knyeženja je kral Wylem hido 1858 nowomu ministerſtwu prajil, zo ſu katholſkej cyrkwi jeje prawa we wustawje rukowane; hishcze ſwjatočniſchi je wón pschi ſwojimi krónowanju w Königsbergu l. 1861 wobſtejenja katholſkej cyrkwi derje zarjadowane ujenował — a nětko?! Tamne paragrafy wustawy, kotrež prawa katholſkej cyrkwi wobkručeja, ſu zbehnjene, město derje zarjadowanych wobſtejenjow ſu tam diöceſy bjez biskopow, ſta a ſta woſyroczenych woſadow, zamknene měſchniske ſeminarije, zapuſczene kloſchtry a pschez kulturkampf zawiñjene, z kózdom dnjom pschibjerace ſkaženjo ludu a jeho wěry a jeho živjenja. To tež wutroby ſwérnych poddanow czezech domapytanoho kraja ze zrudobu a staroſczi napjelnjuje. — Cyrkwinſko-politiſke powiesze z Róma ſu na dobo wotrézniene, dokelž je tamny jara wuſchilny piſař, tif liberalne a tež konſervativne ežaſopisy z nowinkami wobstarowasche, ſo hako jebak a njeſhmahnj złostník wupotkaſał. — W Bruskej z běhnjenjo z najmieniſcha někotrych zrudnych wobſtejenjow, kotrež je kulturkampf zawiñły, jeno po mału pokročjuje. Biskopja ſu wot tamnych měſchnikow, kotsiž ſu wot l. 1873 ſwjeczeni, wuſwědečenja žadali, zo by ſo jim trébný diſpens wot pruskoho miňstra wobstarat. Najebacž to, njeſchecstanu khostanja taſkich měſchnikow, kotsiž po ſwojim ſwědomiju ežinjo a z tym někak pscheziwo meiſkim zakonjam ſo pscheidu. — Mjez jenoſetnymi dobrowolnikami we Münſtru je 9 theologow, a jedyn z nich ma hido diakonatſku ſwjecziznu.

— Z Dortmundu piſaja, zo je na procesionje do Werla na ſwjedženj ſvj. rózarija ſo 2000 woſobow z přenichoho města wobdzelił, kotsiž z extra-ežahom do Werla dojedžechu. Tež bě direkcia železnich pschezelne nižſe placzizny za wjezenjo zwoliła.

— Badenska. Sklawni a po cykle Němskej znaty professor Albin Stolz we Freiburgu je wumrijel. Ze swojimi mnogimi lindowymi spisami je wón niesmernje wiele dobroho skutkował.

— Bajerski sejm je wotewrjeny. Ke wulkomu zbožu katholickich a wszech druhich naležnoćzow tutoho kraja budže tycz, zo su katholicki zapoſlanci so zas zjenoczili a tak wostudku pschekoru mjez sobu zbehnyli. — Kardinal Hohenlohe je z Roma do Mnichowa pschijel. Zda so, zo tuton kniez swiatomu wócej dozej staroscze czini. We Mnichowje je kardinal Hohenlohe boryż tež njezbožownoho Döllingera, kiz je prenja wina starokatholickiego zaklubdzenja, wopytal a dlejschi czas z nim so rozmawiał, toho runja italskoho zapoſlanca; tola njeje niczo wo tym skyszecz bylo, zo by wón tež bamžowoho nuncia a mnichowskoho archybiskopa wopytal był!

— W Hannoverje gchedža drugu katholicku cyrkę twaricz, a su tam jeno za pschihodnu městnoćz k tomu 240,000 markow płacząli!

Austria. Kejzar Franc Józef je so do Szegedina we Wuheriskej podał. Tute město, psched 4 lětami z powodzenjom skoro cyle zapusczone, je netko zas natwarjene. Na 3000 nowych khejzow, privatnych a statnych, mjez nimi 4 cyrkwe za sobustawow wschelskich werywuznaczow, brjohi a most za železnici zas steja. Pscheczivo dalszim powodzenjam je město netko z tsojimi mócnymi haczenjemi zakitane. Kejzar bu radoscziwe pschijaty, město je wupryschene; kejzar tam tsi dny wostanje, zo by wscho derje wobhlasał. — Krajinu wubjerk w Čechach je wo porjedzenju wólbnoho rjada jednał a wot kniežerstwa k tomu potriebne statistiske dopokazy žadał. Dr. Schmeykal, zastupnik Němcow, praji, zo němscy zapoſlanci na tym jednanju džel bracž njemoža, kotrež k tomu wjedże, zo by liczba němskich zapoſlancow, tak hizo na najniższemu meru stajena, hiszczęce bōle pomjenszona byla.

— Wuheriski minister-pschedsyda Lisza je swój namjet pschecziszczał, zo so w Čhorwatskej znamienja z dwojej ryczy zas wotstronja a na jich město wopony bjez napismow powišnu. Z tym drje ropot w Čhorwatskej zas pschestanje.

Italiska. Wrótslawski wjerchbiskop Herzog bu z bywawškim warschawskim archybiskopem Felsinkim 10. t. m. wot swj. wółca pschijat. — Netko piňaja, zo tež wienskoho archybiskopa Gangelbauera na 3 niedźele w Romie wocząkuja. — 7. t. m. je bamž na 15,000 pobožnych pučzowarjom z Italiskeje pschijat. W ryczi, kotrež jim džeržesche, wobzarowasche nadpady pscheczivo katholickej wérje a bamžowomu stołej a napominasche, zo bychu prawa japoſchotkistroho stoła zakitali a pscheswědczenjo rožscherjeli, zo njemože bamž swobodny być, jelizo jomu wsche joho prawa njewostanu abo so njewróća.

Belgisca. We Brüsselu bu 15. t. m. nowy sudniski paſt swiatocznie wot krala samoho wotewrjeny. Tónle dom, jene z najkrasnischich twarjenjow cyloho swęta, je 60 milionow płaczą! — Biskop Adames we Luxemburgu je z dovolnoſcju swj. wółca staroby dla swoje zaſtojnictwo zložil; joho nastupnik je farat Koppeš. — Zemrjety mechlinski biskop Dechamps bu w Rumillieu na stronje P. Passerata, kiz je prenji superior domu redemptoristow w Tournay był a tak swjate žiwjenjo wjedł, zo w tu khwili w Romie wo to jednaja, joho zbhždnoho projecz, pohriebany. Biskop Dechamps, kiz běsche tež redemptorist, njeje żane zamoženjo zawostajit, ale wscho za czas swojego žiwjenja na dobre skutki nałożil — a netko žada měščanosta města Mechlinia 1000 frankow za to, zo su pschi pohriebje njeboh biskopa z wulkim zwonom zwoniſi, kotorož so

město mocuje! Někotři lidižo pak žaneje haňby nimaja. — Přichipomniciž hřečce mōděm, zo so měščanskí magistrat na pohrjebje njeboh archibiskopa vobdželil njeje; někotři z tuthých kniežich pak so tola zdžeržecž njemózachu, zo bychu z najmjeňšcha z woknami radneje kheče pohrjebnomu cžahaj pchihladowali.

Francózka. Minister wojnskich naležnosćow Thibaudin je někto skončjuje w otpuszczený a na joho město general Campenon powołany.

Schpaniška ma nowe ministerstwo; joho pchadžda je Bošada Herrera. Kral Alfonso je pchaez njeleubožnoſeže, kotrež so jomu w Parizu pchihladowachu, pola swojego ludu gas tójschtu luboſče pchidobyl.

Ruska. W židowskej synagodžy jeneje wsi w Podolsiji nasta na božich službach w tym džele, kdjež su žónske, prázdná hora dla wohenia; we wulkej hrózbje cžishečzachu so wchodzi do duri, pchci čimž bu 40 žónskich morjenych a 30 ranjenych. — We wustawie za žemjanke holcy we Warszawie, kotrež bě k česci njeboh khežorweje Marije założeny, su 1 wuczerku a 8 holcow za jeli, dokelž tam z nihilistami džeržachu a tež herak njeđušne wobkhadžowanja hladachu. Za Polakow je to wulka česc, zo tam žadyn Polak sovi zaplezjeny njeje, kaž so nihilismus z cyka jeno z Rusov twori.

Wschelcizm.

* To hižo dawno cžinju! Když běše bayerska kralowa Marija na tym, do katholſeje cyrkwie so wróćziež, a protestantski předář ju hřeče jomu napominaſche, ménjetche ju runje pchaez róžowc wot tejele kročele wottraſciež, a praji: „Kralowska majestosć, budzecze dha so tež katholſki róžowc chęć modlicz?“ „To hižo dawno cžinju!“ wotmołwi kralowa, a z tym bu rozryczęowanjo skončzene.

* Wažna wucžba za starſich. Jedyn nan, kotrež mějeshce wóſom džecži a to wſchech jenak pěkných, bu prashaný, tak je tola telko džecži a to wſchē tak derje wocžahnyž možl najebac̄ druhé winowatoſeže. Kscheſčzanski muž wotmołwi: „Pola wocžehnjenja džecži najwach na tym zaleži, zo přenje derje wocžehnjesch, druhé so potom same wocžahnu.“

Naležnosće našoho towarzstwa.

Sobustawy na leto 1883: kk. 360. Hana Měřínskova z Džěžnikec, 361. Jakub Kummer ze Sulsec, 362. Mikławš Sołtka z Kočiny, 363. Pětr Zarjenk z Němcow, 364. Madlena Mrózowa z Dubrjenka, 365. Hańża Kummerowa z Kulowca.

Za cyrkej Wutroby Jězusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapial a dotal nahromadzena daň wucinjeſtej 63,477 m. 73 p.
K česci Bożej a k spomoženju dušow je dale woprowal: r. 15 m.
Hromadźe: 63,492 m. 73 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadźe: 8404 m. 75 p. — Dale su woprowali: z Mar. Doła ze zdychnjeničkom: Swaty Józefje, proš za njebohe kniežny! 20 m., r. k dorunaju 25 p.
Hromadźe: 8425 m.

Zaplać Bóh wšem dobročerjam!

Povjedženka. W poslednim číſle str. 174 je w pchipomnienju pod * ze zmylkom „novembra“ město oktober pišane. Kóždy drje je na přenje pohladnjenjo to haflo zmylk
N. ed.

Katholicki p. oſor

Wudawa so
prěnu a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósce a we kniharni
1 m. 70 p.

Endow p. časopis.

Wudawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Cislo 21.

3. novembra 1883.

Lětnik 21.

Towarſtvo ſ. Bonifacijā w naszej diöceſy.

W lécze 1849 założi ſo na zhromadzijnje katholickich towarzſtwow w Regensburgu nowe towarzſtwo ſwiatohho Bonifacijā, kotrež chrysche za katholikow podobnje ſkutkowacj, kaž lutherske Gustav-Adolfske towarzſtwo za protestantow w katholickich krajacjach. Bonifacijowe towarzſtwo chrysche ſo za założenjo a zdzerženjo katholickich cyrkwiow a ſchulow staracj w protestantskich krajinach Němſkeje a Schwajcarſkeje. Wone je ſwoj nadamk derje zapichialo a dale wjedlo pod swojim pschedsydſtwom, kotrež ma ſwoje ſydko w biskopſkim měſce Paderbornje we Westfalskej.

We wſchitkich diöceſach (biskopſtwač) Němſkeje je ſo tuto towarzſtwo rozhěrilo a wjele žohnowanja za katholicku cyrkve pſchinjelſo.

Tež we woběmaj diöceſomaj Sakſkeje je towarzſtvo ſ. Bonifacijā hžo wjele darow za cyrkwe a ſchuln podało. Za to pač ſu tež naſchi biskopja njeboh k. Dittrich, njeboh k. Forwerk a něčjizchi hnadny k. biskop a tachant Bernert ſwojej diöceſy wo dary za tuto towarzſtwo proſyli a dostawali. Wſchak wěſcze z kózdroletnoho paſtyrſkoho liſta, zo ſo w ſpocjatku junija kóžde lěto wopor za towarzſtwo we wſchich cyrkwiach ſkladowasche, kotrež ſo dotal pschedsydſtu w Paderbornje ſejelesche, po cžimž ſo wot tam zaſy džel knijezej biskopej za naſhe potřebne cyrkwe a ſchule wróćo pôſta.

Dokelž pač w najnowšim času po zavjedzenju němſkoho zakonja wo ſwobodnym pſchecžahowanju licžba katholikow w Sakſkej bôle roſče, pſchicžahwarzjo ſami pač doſez ſredkom nimaju, zo bychu ſebi ſwoje duchowne potřebnoſče ſami wobstarali, je pschedsydſtu w Paderbornje wobzamklo, zo chce wſchitke dary abo wopory, kotrež ſo w naſzej abo drežđanskej diöceſy za towarzſtwo ſ. Bonifacijā zhromadža, wot nětka naſhej abo drežđanskej diöceſy pſchewostajicj, hdyž jenož ſo to hłownomu pschedsydſtu w Paderbornje wozjewi.

Tajkoho wuzitnho postajenja dla je pak naših hnadny l. biskop porucili, zo by so tež pola nas kaž w drugich diöcesach tež wosebitu komitet abo wubjerk towarzstwa s. Bonifacij założil, kotrež by wo zhromadzowanju darow za nje pôdla wobstejacoho kóždoletnohho poruczenego wopora, kotrež wschak je w serbskich wosadach dość nahladny, hiščeže wosebje so staral pschez pschinischki sobustawow towarzstwa s. Bonifacij. Hacznunje maju katholick Serbia hiščeže dotwarjenjo a wutwarjenjo cyrkwie w Baczonju na prenjej starosći, budža wesele tež tele towarzstwo podpjeracž!

Dohladowaná tutoho towarzstwa w naszej diöcesi je l. biskop Bernert sam; pschedsyda je l. senior Kucžanf, druhe stavu wubjerku su w tu khwili l. farař Hörnik a dopoldniški prédar l. Schönberger w Budyschinje, farař Werner w Khrósczicach a l. farař Müller w Ostrižu.

Tutón wubjerk so po potrebnosci szechadzuje a rozeščeze sobustawiske listy, towarzstwowe pisma a medaille wschitkim duchownym nasheje diöcesi, kotsiž zechedža sobustawu hromadzicž. Zo výchu duchowni sami wschitko wobstaracz njetriebali, wuzwola sebi tež hromadzjerom w kóždej wosadze abo wšy, kotsiž změja dobrowólne měsaczne abo wjacyměsaczne pschinischki zapisowacž abo zhromadzicž a potom swojemu wosadnomu duchownomu wotdawacž, kotrež je poslétnie abo lénje z poruczenym woporem tachantskomu konfistoriju pschinovczele.

Sobustawy, kotsiž měsaczne abo we wjetšich terminach pschinischki dawaju, dostanu pschistupny lisczik, na kotrejž je s. Bonifacij wotznamienjeny. Pôdla pschinischka wozmu hako pschisluschnoscž na so wschednje wotczenasch a strona s. Marija wuspěwacž z pschinistwom: Swiaty Bonifacijo, prošch za nas! Wotpusk maju na 5. junija abo njedželu ponim, na s. Franca Seraffskoho, kaž tež s. Marije podječza a czistoszczenja, abo w oftavje (thydzenju) tuthych swjebzenjow.

Schtož chce sobustaw tutoho wuzitnho towarzstwa z mjenowanej dwojej pschisluschnoscž byč, mjech to dobrociwje swojemu wosadnomu duchownomu wozjewi abo hromadzjerzej, kotrež budže wot tajkoho duchownohho postajeny a ze zapisnej knihu wupóslany.

Pomhajmy tak ze zhromadnymi mocami našhomu hnadnomu l. biskopej, zo by wón skerje lepje wschitko wuwjescž mohl, schtož je našim werrybratram w nastupanju katholickich cyrkwiow a schulow hiščeže trébne. Wjele drje je so mjez druhimi tež w naszej diöcesi l. wuzitku katholikow hzo stało abo zapoczało; tola hiščeže wjele ma so staež.

Tuž pohnuj Boh wutroby we wschich serbskich a nemškich wosadach nasheje diöcesi l. skutkownomu sobustawstwu pschi wažnym džele — towarzstwa swjatohho Bonifacija.

M. H.

Mér a wójna.

Dživne a wschelake mysliszki wubudzitej we mini tutej słowie, hdyž sebi jej pschemysliu. Zo pak njehyču so lubi czitarjo myslili a sebi nicžo wopacžne njemyslili, schtož chcu tu pod tuthym napismom napisacž, dha chcu hnydom wuznacž, zo wschak nicžo wulch politiske njebudže, pschetoz njejsym politikar. Wém pak tola tež jara derje, zo sebi wulka mnohosć czesczenych czitarjow Bosola pscheje, zo by w Bosole tež neschto wjac politiki so pisalo. Tola to budže so z czeſka činiež hodycž, tak dolho hacž Bosol tak zarjadowany wostanie, kaž je. Ma džen wón tež kóždy raz, to wschak je weste, w lacowym

zaczku, hłowny polityski pschehlad cyłego swęta sobu. Druzy sebi zało
pscheja, zo by Pośol tola husejjsicho, traſch kózdy tydžen wukhadzał. To so
wé, placicíz njeby wjele wjac smieš, pschetož, za tajki serbſki časopis je
kózdogo pjenježka ſchoda, kiz so wuda. Mamy wſchak tež tydženſki časopis,
Serbske Nowiny, tola na tych ma tež pschech zało jedyn to a drugi druhe
wustajec. Mamy tež měsaczný časopis Lužicu. Z tej pak mje wostajec
na pokoj, to je, haj tajke neschto za wuczenych ludzi a za ſchudentow. —
Hodži ſnadž so, zo drje tu a tam tola neschto wérnoſcze teži, ale, ale! Dyr-
bimy ſebi ſami wuznacž, je czegeko časopis wunamakacž, kiz by možl tak prawje
cyh naſch serbſki lud ſpokojicž a jomu na wſchę ſtrony wutrjehicž. To so
wé, tu je potom zało mera kóne a wójna ſo ſpočzina. Tola njepleczny tule
wec džens dale! Hdyž we wulkich statach ſo domjace hubjenſtwo njeſmē
widzecž abo lud k najmjenſhomu niežo prawe wo nim njedyrbi zhonicž, potom
zložuje ſo joho kędzbiwoſcž tež pschech zało na zwonkowne węch. Tuž złożny
tež my džens jomu naſchu kędzbiwoſcž trochu dale a ſpytajmy jeno tróſku
na politiku poſladacž.

Kak dołho dha hido je, hako nam naſch ſławny baſnik Beſler ſpěwaſche:

So zwoni mér a krewawnej wójne mjeza, —

○ Šlode, złote klinieženje!

We ſwiatnicach džens mjeno Boha Knjeza

Kraj chłn klečo czeſcejuſe.

Lědma je ſo pomink lětdžesat, zo je zało hrimot kanonow pscheſtał a
zo ſu tylach ſwérnych wojakow na krawnym polu swoje živjenjo pschiladžili a
zaſh hido ſebi cyh ſwét wo wójne, wo njevěſtej abo wěſtej wójne powjeda.
To wſchak je wérno, tamne ſłowa: „Chcesh-li mécž mér, budž hotowh na
wójnu“, ſu runje w naſchich dnach tak prawje doſpołnje knjeſtwo docpíle.
Tola koſka wójna tola budže, ſo kózdy prascha. Ma to nam pruski wýchſchi
officir jara derje wotmołwja. — Kajki napohlad poſkieži nam tola pschichodna
wójna? Wěſte nutkowne czuczo nam hido praji, zo pschichodna wójna w tajkej
wulkotnoſci k nam pschitupi a z tajkimi mocami ſo pschiblizi, kajkichž hacž
dotal hýſceče widzeli njeſmū, ſamo nic 1870/71. Teſe nutkowne a tajne
czuczo, kotrež je tak rjec pschezyclyne, može drje hýſceče hako najlepſi zawdawč
mera placicž. A tola ſpytujemy z wěſtej bojoſcu tute hudanczko hudacž.
Hido joho zapoczątk nas na džiwnie pschemenjenjo kędzbiwych czini. My ſebi
prajimy, wójny ſo nětſle jeno hýſceče wulkich narodnych intereſow (naležnoſcžow)
dla wiescz hodža. Ale tute intereſy poſazuju ſo w džiwnej poſtawje. W lécze
1867 běſte ſwét ſkoru ſpodziwony podawck wohlađał, zo by wulka wójna nje-
nahladneje węch dla naſtała. Hohenzollerska kandidatura na madridski hrón
halle bě wjele mjenje pschicžina, zo dyrbjeſtaj dwaj wulkej ludaj, Němcy a
Francózojo na živjenjo a ſmierz pschicžiwo ſebi wuſtupicž. Ně, pod tymile
zwonkownymi pschicžinami težesce wěſta czucziwoſcž a njeznejſliwoſcž, kiz tu
hido dawno bě, wo kotrež nicto prajicž nježesce, zwotfel pschindže, a fotrož,
najebacž wſchu politiku mudroſcž, puta rozmeli. Njeje džen tež hýſceče dołho,
hako Němſta poſla ſwojoho naranschoho juſoda, z fotrymž bě tajke lěta dobra
pschicželnica byla, nadobo ſpočzatk někoſkoho njeſchczelſta wunamaka, kotrež
pak ſo, kąž ſo zda, njeda tak prawje wujasniciž. Haj wuwicžo narodnoho
principa abo ſtejſhceža je naſ zało do wobſtejenow pschinjeſlo, hdyž wójny
z wěſtoho wotkilenja a njeznejſliwoſcze nje móžne njeſi.

Nunje to nam dopokaże, zo wojowace ludy ze wſchitkimi ſwojimi mocami
na jewiscežo wuſtupia. Hdyž ſo dwaj abo wjac europiſkih statow rožki a

psychiczno sebi wступi, su tam tež zawęscze cykle organizowane wojska. Z tym dóstanu psychichodne wójny napohlad, kaž wulke psychiczahowanjo ludow. Nje budže so tu wjacj jednač wo sto tysach ale wo milijony wobrónienych.

Wulke wojska so nimale na sylnosczi runaja. Němcy njemoga so psychede wschem wjac na to spuszczenie, zo psychichodne wójnuwiedzenjo tak khetse pónidze, kaž w prenjej połocji poslednjeje wójny. Tež pod najlepszymi nawiedowarjom njezodži so psychichodne tak zbożowna a krótka wojna wożatowac. Wobnowienjo krwawnych wojskow, psychivaczo cykle reservy, napinamjo wszych mocow w zakitanju twierdziznow na jenej stronje a na druhzej zaś, spytowanjo a nałożowanjo wszych średkow woblehowania, speschne pytanie a hladanjo za nowymi mocami, polphyt z leścę a psycheskiempienjom a skórechny rozsud, hdyz je so jedyn zwietssha znieszil, to budza samotnosć psychichodnego wojskowania. — To by potajskim była króla zdżelanośče a człowieknośče (humanität) na koncu dzewiatnataho lęstotka? Tak daloko je wumieństwo naszych statow, tak daloko su pak tež psychichle ludy same. To so runje won psychihodži „kulturlampfey“, to psychistoiji tež cyłomu socialnomu hubjeniu! Potom so hiszce psycheco bledzi wo swobodności, wo zbożu a wo mérje! —

Zelenka.

Człowiek a shtom.

Wósmienny stav.

(Njeplódne shtomy = Psychisłodženjo.)

Nekotre shtomy, kaž woliowc, psychisadža swoju płodniwośc, hdyz kozy je woblizuja. Dwie tajke kozy, kotrejz człowieka k duchownej njeplodniwośczi psychiwiedzetej, stej spodobanjo na sebi a psychisłodženjo.

1. Do tych, kiž so samych wo płody dobrych skutkow psychinjesu, skuscheja hewak pobożni a dobri człowiekojo, kiž rady jałmožny dawaja: „Zbójny sy“, praji wo nich psalmista, „derje so tebi powiedże. Twoja mandzelska budze kaž płodny winowy pień na murjach twojego twarjenja, twoji synojo kaž schęzepki woliowca wokolo twojego blida.“ (Ps. 127, 8.) Tu psychileze koza a wobliżne tuczne shtomiki. Spodobanjo na sebi spytuje człowieka dobrych skutkow dla. Niczto njeptynie wo tym, shtož so we wutrobie stanje — Bóh pak widzi skradźnu hordosež a praji psychi sebi: „Tón je swoje myto dostał!“ Mjakotajo stacze tutu koza spodobanja na sebi wokol nas, njech jemy abo pijemy, ryczymy abo mjelezimy, do somota a židy so draſežimy abo we pokutnej draſeże khodžimy. Wscho wona poliza: hort, hdyz poryczisch; ruku, hdyz ju k jałmožnje wupschestries; draſtu, z kotrejz so psychisch. Derje koždomu, kiž tutu hordosež kruče wot so wotwobara. Tak je to Job czinił, kiž praji: „Sym-li hdyz spodobanja pomęk na mniohoſci mojich bohatstwów, a zo je moja ruka to nahromadziła; sym-li k słoncu pohladał, tak so blyszczęſcie, abo k měsaczkej, hdyz kroczeſcie we swojej jaſnoſci; a je-li hdyz so skradźu zradowała moja wutroba a mój hort wołoschował moju ruku: njeby to była na jehorſha złóſcž a zapréczo Boha, Wjerschnoho?“ (Job, 31, 25.) Tuž njewoloschuj żenie ruku dobroho dla, shtož je cziniła a njemel fedžbu kožu spodobanja na sebi, kiž za tobi skacze!

2. Družy, kiž so wo płody dobrych skutkow wojebaja, su bo hači a móeni, kiž na psychisłodžerjow posłuchaja. Luczi ich zaſlepia a zapletu ich k wulkim złóſcžam a njeſprawnoſcžam. Wo nich piſche profeta: „Su, kotsiž tutón lud zbožny khwala, ale zawiedu jón a psychiwedu hacž do zahubjenja.“ (Jſ. 9, 16.)

Djabol čini z wulkimi tu na zemi podobnje, kaž ze swj. martrarjemi tyranojo, kotiž jím nozy z mјedom namazacž a wot kožow woblizowacž dachu. Tak sta jo, zo dyrbjeſche marträar we samym smiertnym bědzenju ſloſkota dla ſo ſmječ. Tak čini je djabol mócnarjam zemje: měd, z kotrymž jich namaza, ſu pjenježy, poſlady, čeſcz a phcha; potom puſcheži na nich kožy, kž na tych lizajo — ſu to ſchpatni radžicžerjo a ſlužownicy, hordži, zelhani, na-gramni a njeſwěrni čłowjekoj, kž ſwoje pytajo, ludy wuchcjaſa kaž piſecy.

Zo paſ maja mócnarjo často doječ ſchpatnych radžicžerjow, na tym je lud ſam mina. Město toho, zo po prawym a po ſwědomju pschi wólbach do ſejmow abo druhich wažnych zhromadžionow ſwoj hłos tomu dadža, kž je toho hódný, zo by kralej k prawicy pozbehňiem był, ſpi ſo tu, doniž njeſcheczel ſwoju pjanku wuſhywa — tam zaprěwa ſo z bojoſcę ſched čłowjekami lepsche pscheswědeženjo a nochce ſo wědzeč: „zo može jenož wěro- noſcz naš wuſwobodžicž.“ (Jan. 8, 32.) Tak ſtawa ſo, zo ſohki prak do mužow ſo na wyſoke města ludzej do ſchody pozbehuje — kaž pluwy wot wětra njeſene. Ludy wſchak njerodža wo wěrnje bohabojaſnych radžicžerjow a wjednikow, kž derjemecžo a zbožnoſcz duſchow ſched wočomaj maja, ale ſoja a běhaja za tymi, kž ežaſny wužitk jim lubja. — A tak poežina bohužel wſchó zhnile bycz — we ſorjenjach!

3. Lujich a Sakskeje.

Z Budyschina. Tudomna Pobožna ſednota ſ. Marije dobreje rady w serbſkej farſkej cyrkwi ma nětko hižo tójsichto ſobuſtaſow. Tola móhlo jich hiſhčeče wjacy bycz! Woſebje ſebi pſchejemy, zo bychu pschi pſchi-ležnoſczi tež w druhich woſadach k nej pſchitupowali, dokoł je załožer čechy, zo bychu katholſcy Serbja wſchęch woſadow hako cykl byrnie malý tola čeſczomny lud pod zakiton ſ. Marije dobreje rady w Genazzano ſo k dobromu zjednoczowali. Zastupny liſt ſo darmo doſtawa.

— Wyſokodostojny k. Placidus Mathon, duchowny z rjадu ſ. Benedikta w Brnje w Morawſkej, redaktor „Schule Bojskeje Wutroby“ a „Kwětkow Marianskich (Květy Mariánské)“, wudawair mnogich čeſkikh ſpiſow, wjednif benediktinskeje čiſhčeče, je Serbam wulku lubočez wopokaſał z wudacžom kraſnoho wobraza ze ſerbſkim napiſmom a ze ſerbſkej modlitwu. Swiežatko je 40×30 centimetrow wulke a pſchedſtaja ſlowianſkeju jaſoſtkałow ſi. Cyrilla a Methodija, kotrejuž tež my Serbja z druhimi ſlowianami pſchiſluſhnye čeſczimy (woſebje na leju dnju 5. juliya). Swjath Methodij je wotznamjenjeny hako archeinop a z dopominjenku na ſwoje moleſtwo, ſ. Cyril paſ hako mnich z knihami, joho ſpiſowarſku dželawoſcz wopominacym. Swjataj ſtaj w barbach wuwjedzenaj a ſtojitaſ na złotym dnje abo polu z rjanej krouni. Serbſe na-piſmo z modlitwu je bjez zmyſla. Za katholſki ſerbſki dom je tónle wobraž rjana phcha. K tomu je jara tuni, hdyž budže ſo w naſchich expedicijach za 60 pjenježkom pſchedowacž. Woſtanjeſi z pſchedatych exemplarow pjenježny čiſty wuſoſk abo zbytk, cheemy jón rad za baczoſku cyrkę woprowacž. W mjenje dobreje wěcy proſymy: pohladajeſe a kupce! mh.

— Pſched dwěmaſ njeđeljom bu w Lipsku k. Miklawſch Rachel, ro- dženy ze Schunowa, za doktora mediciny ſwiatocžne promowowany. Šenjez Rachel, kž je poſ ſēta hako jenoletny dobrowolník pola wojaſow ſlužicž dyr- bjal, je hižo w ſeſze ſwoje statne pruhowanjo kħwalobnje wobſtał. Nětko zmeje hiſhče poſ ſēta hako wojeſki leſkar w Lipsku ſtuſkowacž. Nadžijamy a

wjeselim so, zo po tutym času do našćeje Lužicu pschiidže, hdjež hišćeje tak na lečarskej pomocy bračuje, zo by mjez našim luhym ludom a k joho spomoženju skutkował.

— W pscheczelnym liscje z Prahi dostachny sczehowace powjescze:

W serbskim seminaru w Prazy studuje lětsa 29 studentow, mjez nimi 15 Serbow, kotrychž mjenia su z tučnišimi pismikami cišcane, a 14 Němcow: Filip Rězak z Bělcec, bohoslowc w třecim lěče; Ota Kleiber ze Šunowa a Miklawš Žur z Worklec, bohoslowc妖 w druhim lěče; Anselm Rotzinger z Freiburga w Badenskej a Pawoł Hensel z Freiberga, bohoslowc妖 w prěním lěče. Gymnasium wopytuja 24, mjenujcy: Michał Wjesela z Lišeje Hory a Louis de Lasalle z Pariza wosmu rjadownu; Ernst Hausmann z Königshaina, Jakub Nowak z Kašec, Jakub Rjenč z Khróscic, Korla Lampert z Kamjenicy, Anton Zentner z Wóstrowca a Alexander Kirsch z Dreždán sydmu; Anton Kasper z Hainichena, Jurij Kral z Radworja a Albert Reime ze Šérachowa šestu; Miklawš Zarjeúk z Dženikec, Max Delank z Dreždán, Jakub Nowak z Hory, Pawoł Riedel z Dreždán, Alois Eilers z Köthena a Jan Veit z Dreždán pjatu; Jan Šołta z Kulowa štvortu; Bernhard Hicka z Ralbic, Jak. Šewčik z Bačonja, Edmund Grohmann z Wóstrowca, Wendelin Trenkler ze Seiten-dorfa, Jurij Křižan z Podhroda a Jurij Kubanja z Ralbic třeću rjadownu. Nimo tutych služitaj lětsa hiše dwaj pola wojakow a to Pawoł Kaiser z Hornej Lössnicy pola Dreždán w Dreždánach a August Ebermann z Altstadta pola Wóstrowca w Budyšinje. Hako nowych za-stupi lětsa šeć studentow: Eilers, Veith, Grohmann, Trenkler, Křižan a Kubanja, potajkim tola zasy dwaj Serbaj. — Přispomíne chceme tu hiše, zo maja serbscy studentojo serbskoho seminara tež swoje serbske towarzstwo a serbske hodžiny, w kotrychž so swěru proučuja, swoju mačeřnu rěc dospołnje dowuknyć, zo bychu pozdžišo w šuli, w spowiednym stole a na klēcty ludžom k pohoršej njebyli, ale zbožownye skutkowali. Wjedza derje, zo budže prěje, štož budža tam trjebać, to, zo su reče, w kotrejž změja wućić, dokladnje swědomi. Nimo toho wuknu Serbja a z nimi tež Němc Lampert pilnje sotrowsku česku rěc. — Bóh dał, zo móhli wšo to, štož tu z wulkej prouču nauknu, něhdy Bohu k česci a k spomoženju dusow nałożec!

— Pschichodnu sobotu 10. novembra budža runje 400 lět, zo so w Eis-lebenje Měrčin Luther, założer lutherskeje wěry, narodži. We wšchěch protestantskich krajach činja mjenische abo wjetšche pschihothy, zo bychu tutón dženj swjedženskich wobeschli. W pschichodnym čiisle pschinjemy dlejschi nastawki wo Lutheru a joho wěrje.

— Z Baczonja. Młamý džensa zrudnu powjescz. Twar kraſnoho domu Božoho je sebi nětko tola swój wopor žadał, hdjež su wšchitke, tež najstrachnische džela hacz dotal bjez wjetshoho njezboža so dokonjałe. Pónđelu 22. oktobra mjenujcy padže kryjer Michał Miechela ze stareje Cyhelnicy tak njezbožownje z třechi, zo hnydom morw wosta. Miechela, kž je hewał na najstrachnischich městnach, tež na samym ponosku nahleje hłowneje třechi, a we wulkim wetru bjez schłodowanja dželał, kryjesche runje na třechsce naboczeńe lódże, kotaž njeje tak nahla a tež nizka porno hłownej třechi. Tu je joho dyrbjała někakta womora abo wjerczenjo napadnycz, pschetož wón zhubi wahu, chyšsche so pschim-nycz, hrabny pak jeno do falkowejé dónički, pschekuli so padajo w třechnej

rynje a prashny z takim wotmachom wo zemju, zo so hnydom krej pscherazy. Njebocziczi zawostaji mandzelsku a wjac dzeczi. — Boh chył twar psched dalschim njezbożom zakitacz.

3 cyloho swęta.

Niemyska. Nadutość a njelubożnosć pruskoj majora Steinmanna, ktoruž so hako Pruski wulkosze swojego kraja dla za nějchto wošobničchoho dżerzi, je w měsće Oldenburgu zle sczehwki mela. W swoim powołaniu lubowasche won jara husto wudno na wojskow „oldenburgske woły”; tohodla so tež lud na njoho rozzłobi a schtyrio oldenburgscy wojerzy hejtmanowje wzachu jomu „wołów” za зло, tak zo joho na duell (na sam a sam) nuzowachu. Zedyn z nich, hejtman v. d. Lippe, bu z kulku pschetseleny, tola nic na smjercz. Tale powjescz měschczanski lud hiszceze bôle rozhori, tak zo pjatk wjeczor psched thdženjom harwoju psched thęzu majora Steinmanna pschiczeze a jón demolitrowacj pocza; kamjenje lętachu kaž krupy do wofnow a rozbichu je. Kamjeni bę tam dość, dokelž w tej hasy runje kolije za kóissku żeleznici twarjachu. Policiaj njemóžeshe lud zahnać, jenož zo někotrych zaja. Tuž bu wójsko pschiwołane, kotoromuž hakle so radzi dalsche kóncowanjo we wobydleniu majora zaftajieć. Sobotu rano bu warnowanjo woł měschczanosty wozjewjene z hroženjom wjetshich khostanjow dla rokoczenja. Dokelž na Steinmannowym regiment prawe spuszczenjo njebe, bu tež druhe wójsko (kavallerija) powołane. Ma to bu drje mér, ale nadutu hidženu major budże tola z Oldenburga wotwołany. To móžeshe so přjedy stac! Kejjorej su tute podawki węzo jara njelube; tohodla je bórzy jenoho swojich adjutantow do Oldenburga rozprawy dla póskał. Kaisserje pschindże tež wjednik 10. korpsa, prync Albrecht, do Oldenburga. Mjez tym je so, kaž praja, njelubośc rozscheriła, nic jeno pscheczivo Steinmannej, ale tež z cyła pscheczivo Pruskim. Podobnie bę w swoim czaju pschi wobhadzenju Hannovera a Lothringiskeje, kaž tež w połodnišcej Niemskiej, hdvž tam pruscy podwyschcy wójska wuwicżowachu.

— We Frankfurcie pschi Majnje je pónidželu wjeczor njezinath złostnik twarjenja policajskoho pschedsydwia do powetra třicíz chył. Won bę pod głowny schód dynamitowe patrony roszbuchneć dał. Twarjenjo bu pschi załožnym wrijeśnjenju jenož z dżela wobschłodżene. Gazowe swęch hasnychu a wołnowe schleńcy rogleczichu. Na czele abo strowoče nictó njeje wobschłodżeny, hacż runje tam wjele zaſtojnów pscheczwache. Ma wusłedzenjo złostnika, ktoruž móžeshe węzo wjele wjetshie njezbożo ze swoim njeskutkom naczinieć, je wyschnośc 1000 marcow myta stajila.

Awstrija. Najważniši wjelobréczany sluf je ręcz, kotoruž je minister Kalnož w awstrijskiej a wuherskiej delegacji mél. Z njeje je spóznacż, zo w tu khwili drje wsczë wjetshie mocnarstwa za mér skutkuja, ale wsczë sebi tež swoju stronu wuzwoleja, z kotrejż w pschichodnej wójnje pónidža. Awstrija, zwiazana z Niemskiej a z Italiskej kaž tež někotrymi inienischimi, wsczak budże najprjedy sobu dyrbiec, hdvž zmęja něhdyl Niemcy z Franciszkej abo z Rusaowskej wójnu; tola ménja jejni pscheczelowje, zo budże to jej samej k schodze. Awstrija sama żanu wójnu njezapocznie, tak zo Niemcam njebudże trjeba, z njej sobu wojowarz. Rusaowska ma doma dżela dość!

Francojska. Republika wjedże straszne wójny, najprjedy zwonka na afrijskej kupje Madagaskaru a w Tonkingu (połnocnym dżele Annamiskeje) w Aziji. Won drje su Annamitow zbili, tola z Chinesami, kotsiz maja w jich

kraju wysokie kniejsztwo, njemóža so zjednacž. Francózojo su w tej wojnie tež jara surowje zakhadželi, ludži bjez brónje potšéeli, morwym hlowy rozbijeli atd. Tselizo so Chinesowje na nich rozhniewaju, budže wójna tónkróz wjac woporow žadacž dýžli přjedawšce, dokelž Žendželska, dobytych krajow dla (Anama a Madagaskara) zawistna, njebudže Francózam pomhacž, a Chinesiska je nětko lepje wobrónjena, ma Kruppec narowe puławy a samo cuzych wysików! Hishćeje straschnišča je wójna republiki pschećzivo katolskej cyrkwi a wichomu kschefczaństwu. Cžini cyrkwi klubu, hacž runje je Francózka nimale wschudżomi katolska; tak su wóndy zaſy miłosćzive sotry z kloſchtra ſi. Ceré ze žandarmami wuhnali! To budže wšcho republičych schlodžicž!

Bolsharska. Pschi nowozałożenju Bolsharskeje po turkowskej wojnie wosta wjèle russowſkich wysikich zaſtojnikiow w kraju a běchu węzo jara wužitni, kaž wjerch Alexander pschi poznawa. Tola nětko maju Bolsharowje hido doſez swojich kranjanow za tajke města. Tohodla nimaju nětko Russow wjacach tak radž, wſebe doſelž su někotri wysikich jara kniejoſci. Wóndanjo wotwoka Russowska wjerchowych adjutantow, fiz běchu Russowie, nětko pak je wjerch wſikich russich wysikow, tež ministra wójny, ze služby a z kraja wupokazał.

Naležnosće našoho towařstwa.

Sobustawy na lěto 1883: kk. 366. dr. med. Miklawš Rachel w Lipsku, 367. Jakub Glawš z Róžanta, 368. Jan Wjerab z Budysina.

Sobustawy na lěto 1882: k. 537. dr. med. Miklawš Rachel w Lipsku.

Próstwa wot redakcije. Prosymy swojich česčenych wotebérarjow, zo chcyli swoje pŕinoški za tute (abo snadž tež přjedawše) lěto dobrociwje wotložić.

Za cyrkej Wutroby Jézusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena daň wučinjeſtej 63,492 m. 73 p.

K česći Bozej a k spomoženju dušow su dale woprowali: N. N. ex voto 10 m., ratařski komissar Dilger z Budysina 3 m., njemjenowany ze słowami: „Wutroba Jézusowa pomhaj nam!“ 10 m., njemjenowany 3 m., „k wudebjenju města, hdzež so Bohu sluzí“ Jan Haška ze Salowa třeći dar 15 m., ze St. Cyhelnicy 1 m., njemjenowana z Č. 1 m., Š. ze Sernjan 3 m., r. 17 p., zapisana daň w knižkach 545 m. 15 p.

Hromadže: 64,084 m. 15 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 8425 m. — Dale je so woprowało wot Š. ze Sernjan 3 m., Kawka ze Zemic 1 m. — Hromadže: 8429 m.

Zaptač Bóh wšem dobročerjam!

Za zwony tvarjomneje cyrkvi su woprowali stare pienięzy: Fr. Jurij Jawork w Kumburku, M. L. z Budyschina; dale cyn, kopyr a druhé wech: M. Pietaschec z Khrósczic, R. M. R. a M. Sp. z Budyschina.

Redaktor a J. Łukash, tachantski služownik.

W redakcji a expedicijach Katolickiego Posoła je za 60 pienięzkow na pschedań:

Rjani wobraz (swjeczo) swjateju Chrilla a Methodija,
japoſchtoſow słowjanſkich narodow,
ze serbſkim napismom a serbſkej wotpuſkowej modlitwu.

Wozjewienjo.

Dla wulkoho swjedženja w Kalbicach njebudža pschichodnu njedželu 4. novembra w Róženczańſtej cyrkwi dopoldnja žane bože služby.

P. Gadej Katush, administrator.

Katholicki Posol

Wudawa so
prěnu a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósce a we knihařni
1 m. 70 p.

Sudowy czasopis.

Wudawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Cislo 22.

17. novembra 1883.

Lětnik 21.

Dr. Merečin Luther a jeho jubilej.

10. a 11. novembra je so 400lētne wopominjeczo naroda Merečina Luthera po wšchēch lutherskich krajacach, wosebje Němskeje, ze wšchēj swjatocžnoſću swoječílo. Cyle tute lěto su so pschihoty za swjedženj činiše. Zo by tajki swjedženj chle bjez kſchiwdy pschecživo katholiskej chrkwi so měl, to drie nictó njeje wocžakował, my pak mjejachmy wotpohladano, zo njebychmy swojich serbskich sobubratrow w nicžim zrudžili, wo nim chle mjelczeč, hdy by so tajki swjedženj jeno w chrkwiach a pschi božich službach džeržal. Ze džen stajne vrocowanjo wšchēch derjezmýslených pschecželov serbskoho luda bylo, we měrje a pschecželstwie we Lužicach hromadže bydlicž, hdyž je we wérje bohužel wšchelaſć mjez nimi. Tež so w mějach doškim pschihotowanju z nastawkami we nowinach, z knihami a zjawnymi napominanjemi tež wot lutherskich duchownych wýschinoſćow, z předowanjemi a zjawnymi ryczemí Luther tak jara halo wobnowjer a zatožer němcovstwa wukhwalaſche, zo sebi myslachmy, zo budže cyle swjedženj wuprajeny němski swjedženj. Pódla smy wšchitke nadpadny, wšchitke hanjenja a pschisłodženja pschecživo katholiskej chrkwi, kotrež su ze wšchēch tuthych 4 lětstotkow zas z nowa wuphtane a hromadžene a potom z Lutherowých spisow samych wudoſpołjnene byle, hicž dali a wo nich mjelczečeli, dokelž njechachmy zrudne napschecžiwjenja tež do serbskoho ludu pschenječež. To pak je so nětko z tamneje strony ſtało, a tuž tež „Katholicki Posol“ njemóže a njeſme mjelczeč, ale dyrbí tónkróč, hacžruniž nuzowaný, wěrnoſci ſwědczenjo dawacž.

Tež serbstwo potajkim je za Lutherowu swjedženj wustupilo. Ze so k wopominjeczu 400lētnoho jubileja wjetshi spis wudał, cyle w duchu horjeka spomnjených nadpadow pschecživo katholikam, sich chrkwi a jeje zarjadowanjam. Spis řěla: „Dr. Merečin Luther. Jeho živjenjo a jeho ſtuki. Jubilejní dar k jeho 400lētnemu narodnemu dnjej poſticžil Jurij Jakub, farar w Njeſtwaczidle.“ W zjawných předowanjach je so na wjacych městach, tak daloko hacž

je to znate, pschećzivo katholskej cyrkwi, jeje pschedsteicjérjam a swiatym wstawam wiele czežkich wobskoržowanjow wuprajilo; w gmejnach, w kotrychž katholisch z lutheriskimi hromadze bydla, su zjawnie swjatocžnoſće džerželi, a Pětr Młouček we swjedzenískim spěmje tež na katholských bratrow so wobrocza. Tuž smiž z tuthch a druhich pschećzinow swojim cžitarjam winowaczi wo swjedzenju, joho założku a dónicze so wuprajicž, kiz tola na posledku po cikym swojim waschnju pschećzivo nam dže.

Pschede wšchem podamž krótki pschehlađ wo Lutheru a joho ſtuktu, z wjetſcha po swedeženju joho ſamſtich ſlowow, zo so nam njeby ſtroniski rožjud porokowacž mož; a zo ſwoj nadawč njebychym pschejara rožčahnyli, chcem ſoſebje džiwacž na praschenjo: z kaſkim prawom Luther halo „reformator t. r. porjedžer“ 1500 ſet stareje katholskeje cyrkwe wuftupi.

Měrczin Luther běſche syn khudoho hewjerja w Eislebenje, bu 10. novembra 1483 rodženy a dosta 11. nov. ſwiatu kſchecženiu. Twjerda myſl ſo hido w džeczachych lětach w nim pokazowaſche; dokelž pak mějeſche wujadne dary, bu za ſtudije poſtajeny. Te doſtonja w Magdeburgu, Eſenachu a na wyſokej ſchuli w Erfurcze, hdzej bu 1505 wucžer. Za ſwoje duchowne živjenjo w tym mało ſpoļojenja namaka, a dokelž bě ſoſebje pschez nahlu ſmicerž dobroho pschećzela zatrascheny, zaſtupi pschećzivo woli ſwojeho nana do klóſchtra auguſtinow w Erfurcze. Tam ſo po waschnju tehdomniſchoho pschihotowanja na rjadowne živjenjo dobrowolnje nizkim a czežkim ſlužbam podcežiſny, ale tež pschećzivo woli ſwojich pschedſtajenych druhdy pschezmernym trutoſezam. Tajſe pschesupjenjo měry ſežini a bu 1507 na měſchnika wuſwjeczeny. Někt ſtudowac̄he ſoſebje ſwiate piſmo z wukladowanjem Wěſlawſcha z Lyra. Na nowu univerſitu we Wittenbergu powołany wucžesche theologiju. W lécze 1510 pobutež w Romje, hdzej bu, kaž wón ſam wuznaje, jara ſpoļojeny. To dyrbimy wobkručicž pschećzivo injenowanomu ſerbſkomu ſpiſej, w kotrymž ſo njemóže doſež wupowjedacž, ſaſke „žadlawoſeſe“ je Luther w Romje widžał.

Mějez tym bě bamž Leo X. pschi pschiležnoſći twarjenja noweje wulfkeje cyrkwe ſwj. Pětra w Romje wotpuff wupiſal, kotrohož wozjewjenjo a předowanjo w Němskej mainzſki archibifkop Albrecht dominikanskemu měſchniku Janei Tezelu pſchepoda. Hido to Luther a ciky joho rjad rozmjerza, dokelž běſche tajſe předowanjo předy auguſtinam ſo pſchepodawaſlo. Pschi předowanju wotpufka pak ſo tu a tam mjezy pschekrocžihu z pschezmernym wukhwalowanjom. Njeſu pak wſchitke poroki, kotrež ſu pschiwſnich Lutherova rožčerjeli, werne. Woſebje je nětko, tež wot lutheriskich ſtawiznarjow (Seckendorf), jaſnje dopokaſane, zo je Tezel runje tak wyšoko wucžený kaž pobožny měſchnik byl; a hdyz ſu joho poddačzi hdzej měru pschekrocžili, je jim napſcheczo ſtupaſ. Pschećzivo wotpufkowej naležnoſći pak běchu hido předy wſchelach ſtamali, a tuž tež Luther to ſežini. Wón ſpiſa „95 praschenjow (thesow) pschećzivo wotpufke“ a pschibi je na durje hrodowęje cyrkwe we Wittenbergu (31. oſt. 1517). Dokelž wón z tym přeni króž zjawnje pschećzivo ſwojej cyrkwi wuftupi, maja něcežiſhi protestantojo tutón ſtuk za tak wažny, zo jón ſoždolétnje z reformacionſkim ſwjedzenjom wopominaja. Tutón ſtuk pak njebež tak wukotny. Pschetož Luther njebež přeni, kiz pschećzivo wopacžnoſezam, kotrež běchu ſo ſtaké, wu-

stupi, a pschibicžo praschenjow, wo kotryhž mjeſeſche ſo zjawnije diſputowacž, běſche tež hewak znata węc. Luther ſam je wuznał, zo wotpufk a „Tezelowe pređowanjo“ joho njeje pochnuło k dželenju wot cyrkwe. Pschetož hdžž bě Tezel z podawkami we Wittenbergu tak zrudzeny, zo ſkhorje, tróſchtowaſche Luther joho z listom, zo ſo njedyrbi rudžicž, „džecžo (t. r. Lutherowa nowa wucžba) wſchak ma cyle druhoho nana, joho dla njeje wucžba zapocžata“. Haj Luther wuznawa: „Tak wérno hacž je mje moj ſenjez Jézus wumožil, njewěžach, ſchto by wotpufk był“; wysche toho rěka 71. tutych Lutherowych theſow: „Schtož pſchecžiwo wérnoſeſi bamžowych wotpufkow ryczi, tón budž wuzamknjeny (anathema) a zaſlath.“ To njech wſchitcy wopominja, kotsiž nje-moža jedu dobracž, zo bychú jón na tróſhtnu wucžbu naſcheje ſwj. wérny wo wotpufku lidali. Njech pak tež wopominja, zo nichto wjetſchoho wotpufka njeje wudželiš, hacž Luther ſam, dokelž w tutym žiwiſenju trébnoſeſi dobrých ſkutkow zbehny a zbožnoſeſi pſchez wérnu ſamu wucžesche, a dokelž je za tamne žiwiſenjo wucžbu wo cžiſcu přeſ, abo kaž dreždžanske nowinu piſaja „bamžej plomjenja cžiſča wuduny“.*

Tola, njech je z wuſtuſom Lutherowym z katholskeje cyrkwe kaž chce, Luther je wuſtuſi, je ſo hako „porjedžer“, hako „zaſožer wérneje wérny“ mje-nowaſ. Tu dyrbiny ſo tola prashecz: Schtož je joho poſſak? Schtož chce cyrkę, kž 1500 lét wobſteji, a jeje wucžby pſheměnjeſi, tón dyrbti tola jaſnu porucžnoſeſi wot Boha měcz. Luther drje ſo mjenuje „ſčenik boži“, tola z tym njemžem ſpoſojom byž. Dyrbiny ſo prashecz, z cžim je to dopokazal. Khrystus praji: „Štukti, kotrež ja cžinju, ſwědcža wo mni, zo mje Wóte poſſak je“, a wſchitcy poſlojo boži ſu ſo z džiwami hako tajch wupokazali. Luther ſam to wobkrueža, hdžž piſa: „Schtož chce něſchto nowe wunjeſeſi, dyrbti ſwoje powołanjo z wopravdžitimi džiwami dopokazacž, jelizo to njedokonja, njech dže ſwojoho pucža“; haj wón wuznawa: „Hdy by muza to žadała, bychmy zawérno do toho dyrbjeli, a bychmy tež džiwý cžinicž dyrbjeli.“ Tola, hdžž ſo namakaja tute džiw? Že ſnadž to „ſtaſny džiw“, zo Luther wumyſlenym ſtracham ſmicerze po ſwojim ždačju wundže? Zane druhe pak njeſju znaće.

Kak běſche pak móžno, zo ſo woheń, kotryž Luther zapali, tak ſpěſhnje a mócnje rožčerjeſeſe? Njedyrbimy zabycž, zo bě cžas, w kotrymž wón wuſtuſi, cyle znejepokojeny. Wſchudžom ſo warjeſche, wſchudžom běchu hromadny pólva na hromadžene, triebasche jeno ſchřicžka zleczecž a woheń ſtraſhne wu-praſny. We wſchech powołanjach běchu njeměrni, kž na zwonkownu pſchicžinu cžaſaku, zo bychú pſchecžiwo wobſtejenjam, kotryhž běchu ſycži, ſo zbehnyli. Duchownſtwo, zemjanſtwo a burſki lud mějachu we ſebi ſobastawu, kotrež cžesč powołanja njepowjetſhachu. Porjedženjo je trébne, to bě wſchěch pſchicžinu ſpo-vołanju. Tajich cžaſow je ſwjata cyrkę hžo wjac měla, a je ſo tež porjedženjo kóždy raz z prawje powołaneje ſtronu, wot duchowneje wyschinoſeſe, ſtało. Woſebeje zemjanſtwo běſche daloko a ſcheroło na ſpowročenjo wobſtejacoho rjada pſchibotowane. Piſaſche tola zemjan Ulrich von Hütten 10 mějacobr předy, hacž Luther ze ſwojimi theſami wuſtuſi: „Dawno ſo woheń pſchihotuje, kž ma w prawym cžaſu ſo zapaliciž.“ Nětk Luther wuſtuſi, wucženy a kroblý

* W tutym naſtupanju dyrbiny tež pſchecžiwo hroznym njeluboznoſeſam najchoho hamitskoho cžaſopisa „Bauhener Nachrichten“ ſo zapjerač, kotryž we rozprawje wo prof. Kanigowym pſchednoſchlu wotpufk mjenuje „najbóle njeſvědomite zaſwěſzenjo zbožnoſeſe romſteje cyrkwe“.

mnich. Wot spocžatka so jomu jeno s nadne a njewusčikne pschečziwjenjo sta; z tym roſežesche joho khrobkoſez a khwalba mjez ludom. Tutoń dobu wóz z wucžbu, kotaž wsčé njeſlubožne čežektož zbežnij: dobre ſkutki, poſeženjo, spo-wjedž, poſluſhnoſez pschečziwo duchownym wsčchim, ſebezaprečo, džerženjo ſlubow a t. d., wsčho bu zbežnijene; zemjanſtwu lubjachu ſo bohate w lětſtokach nahromadžene kubla klóſchtrow a duchownych wuſtaſow; čłowjecžu hordoeſz ducha koſkotasche dowolenjo ſwobodnoho wukladowanja božoho piſma; ſ tomu pschiſtupi wulka popularnoſez a želegna pilnoſez tutoho mnicha, kotrež ſpis za piſiſom w ludowej němſkej recži napisany do luda ſczeleſche, dale jaſne ſpožnacjo ſlaboſežow němſkoho ludu a wužiczo thysamych hacž do poſlednjoho dórta, a woſebie njewuprajite hanjenjo a wuſmeženjo pschečziwnikow abo dotalnych wucžbow a t. d. Ščto chcył wsčho to w krótkim naſtaſku rozpiſać? — Njeje po taſkim tež wulka zmuzitoſez ſ tomu ſluſhaſa, zo Luther na rajchstag do Wormſa psched kejzora džesche, ſo zamolwječ. Wón ſam piſa: „Franc ze Sifingen je mi pschez Huttenu ſlubjenio cžiniež dał pschečziwo wsčhem nje-pſheczelam. Toſame ſežini Sylvester ze Schaumburg zjenočenj z frankowſkimi rycerjami. Niežoho ſo njeboju dale.“ To tež Domasch Münzer 1524 Lutherej wumjetowaſche: „Zo ſy we Wormſu psched kejzorſtwom ſtał, džat dawaj němſkomu zemjanſtwu.“

Hdy by Luther wot Boha powołany a hako „założer abo porjedžer wérneje wucžby“ wuzwoleny był, by wot wsčhoho spocžatka dyrbjal wědžecž, ſчто a kaſka tale wucžba je, pschetož poſoł Boži njemože džensa tak a jutſe hinač wucžicž. Luther pał je ſo jara pſheměnjał. Hdyž bě w Augsburgu we wuzkoſtzach, wupraji: „Cžesčuju a ſežehuju romſku cyrkſe we wsčech ſwojich rycerjach a ſkutkach; ſym-li pał napſhcečo a hinač ryczał, dha chcu, zo ſo taſke hako njeby ryczane było wuznaje“; a Miltizej w Altenburgu (1519) praji, „zo je romſkej cyrkwi pſchewjele načiniſt, hdyž je njewužitnych baſakow tak frueže pſhimal; haj wuznawa, zo je móć romſkeje cyrkwe wysče wsčhoho, a zo jej niežo w njebeſach a na zemi ſo njemože wotčahnyčz“. W thysamym čaſu pał piſaſche dwórkomu předarjej Spalatinej: „Njevěm, hacž je bamž antiſchryst abo joho japoſchtoł.“ To wsčak njeje waſčnjo poſoła božoho. Taſama njewobſtajnoſez a huſežiſche pſheměnjenjo je ſo w joho nowej wucžbje pokazało. Najprjedy chyciſche božu mſchu wobkhovacž a wukhwalene augſburgſke wérhwuznacjo ſame praji, zo ma boža mſcha ſo wobkhovacž a z najwjetſchej poſornosću ſmječiſz — pozdžiſcho bu zacžiſnjenia hako pſchi-bójſtvo; najprjedy wucžesche Luther, zo ſu tſi ſakramentu — pozdžiſcho jeno dwaj; z wopředka prajesche, zo je čiſiſz — pozdžiſcho pał, zo je wucžba čiſeža wot djabola wunamafana; najprjedy zacžiſnju cyrkwinſke podawizny — a pozdžiſcho, hdyž w zwadze wo ſakramencje moſtarja pschečziwo Zwingslije ſebi hinač pomhacž njemožesche, powołaſche ſo zaſ na nje, haj wón ſwedeči: „Nje-može-li Boh ſhacž, dha tež cyrkſe nie ſo moliež“ a t. d. Taſke a mnohe po-dobne pschečziwjenja pschečziwo ſebi ſamomu njeſu ſwedeženja za ſeženika božoho“. Dopomimy wsčak ſo na ſlowa ſwj. Pawoła: „Naſcha rycž, kotrež ſmy pola was wjedli, njeje džensa haj, jutſe ně byla; dokež ſyn Boži, kotrehož ſmy wam předowali, njebe haj a ně, ale haj bě we nim.“

Kajka je nowa wucžba Lutherowa? Mjenujemj ju nowu, pschetož Luther ſam praji, „zo žadny cyrkwinſki móć niežo wo njej wědžal njeje“. Tohođla ſo na žanoho powołacz njemožesche. Dokež tež wucžbu cyrkwe za-čiſiſnju, poſtaji nowu wucžbu: „Koždy dyrbí ze ſwiatoho piſma ſam ſwoju wero-

brac̄." Tola, što je svjate pismo? H̄dže so te namaka? Nihdže w swjatym pismie njeſteji, kotre knihi do njoho ſluſtcheja. Tuž dyrbjeſche zas ke katholſkej cyrkwi, pſchetož ta je mjeſeſche, a dyrbjeſche zas cyrkwinſte podawizny, kotrež b̄e tola zaczijnył, pſchipoznacž, dokelž jeno te móža jomu prajiež, kotre svjate pismo je. Tež joho wucžba, zo ma jo jeno to wericž, štož w swjatym pismie ſteji, nihdže w swjatym pismie njeſteji. Kaf móže po tajkim Luther to žadacž? Wón sam so toho džeržał njeje, ale je, za tym hač joho wucžba trjebaſche, pak wopaki pſcheložowaſ, pat swojomócnje pſchifawki cziniſ na pſch. zo wéra ſama zbožnych czini. A hdyž jomu tajke kaſenjo ſwj. pisma porokowachu, praji: „Ja wém, zo ſłowęſko „ſama“ w teſeze Pawoła njeſteji, chceſli pak žadyn papiſt (bamžowy pſchiwiſniſ) ſo z tymle ſłowom wjele njeružitnih czinič, praju jomu rucze tak: Doktor Mierczin Luther chce tak mēcž a praji: Papiſt a woſoł je jena weć.“ Hdyž tež to njeñdžesche, ſtaji svjate pismo a Khrystuſa na pſchecžo ſebi a pifa: „Ty bamžowy powołaſch (klepach) ſo jara na pismo . . . Za ſo nicžo njeprasham za wſchěmi wuprajenjem („ſchpruchami“) pisma, byrije jich hifchče wjac pſchecžiwo mi pſchinjeſ, pſchetož mam na ſwojej ſtronje miſchtra a knieza pisma“ a t. d. Tež je znate, zo je Luther liſt ſwj. Jakuba z hroznym ſłowom zaczijnył, dokelž praji: „Kaž je češlo bjez duſche morwe, tak je tež wéra bjez ſkutkow morwa.“ Na podobne waschnjo móže ſo dopofazacž, zo ſu wſchě wucžby Lutherowe pſchecžiwo wucžbie katholſkeje cyrkvi, pſchecžiwo wucžbie Khrystuſowej, pſchecžiwo ſvōdczenju ſvjatohoh pisma. Zeno na hłowne joho napſchecžne wucžby móžemy tu ſpominič:

Je katholſka, dokelž Khrystuſowa wucžba, zo čžlowieſ tež po herbſkim hręſche po kłunu ſwobodnoſć (ſrejotu) wole k dobromu a złomu wobſhwom, po tajkim za ſwoje ſkutki zamolwjenjo dawacž dyrbi. Luther to přeje prajich: „Cžlowiečza wola je do ſredža ſtajena kaž ſkocžo: hdyž joho Bóh wobſhyne, chce a dže wón, hdyž Bóh chce. Hdyž joho ſatan wobſhyne, chce a dže wón, hdyž ſatan chce.“ — Katholſka cyrkje wucži z Khrystuſom, zo je ſamſny hręch cžlowiekoſty ſkutk joho ſwobodneje wole a ma jomu ſo pſchilicziež; Luther to prejo wucži: „Bóh ſkutkuje we złych a pſchez złych a tak stanje ſo złe.“ Po tajkim je Bóh wina złoho — to rěka Boha haniež! — Katholſka cyrkje wucži z Khrystuſom, zo kſcheszjan we ſtawje ſvjatofejaceje hnady bohuſpođbne, zaſlužbne dobre ſkutki dokonja, pſchetož „kóždy dobry ſchtom njeſe dobre płody“, haj Khrystus porucža tajke dobre ſkutki, hdyž hrozy, zo „kóždy ſchtom, kij dobroho płodu njeniſe, budże wurubany a do woheňa czijneny“; Luther to zaczijniſe a praji, zo je tajki dobry ſkutk hręch (!). — Katholſka cyrkje wucži z Khrystuſom, zo wéra ſama njeruſprawnja, ale ſo w Khrystuſu Žežuſu placzi jenož wéra, kij pſchez luboſcz ſkutkuje (Gal. 5, 6); Luther wucži napſchecžo, kaž ſmy widželi. — Katholſka cyrkje wucži z Khrystuſom, zo je čiſi či; Luther to zaczijniſe, kaž je hižo ſpomijene. — Katholſka cyrkje wucži z Khrystuſom, zo móža pſchez w otypu ſki ſo čžasne khostanja ſpuschecžiež; Luther mijenuje wotpuſk „ieberaństwo, paduſhſtvo, rubježniſtvo“. — Katholſka cyrkje wucži z Khrystuſom, zo je w najſwiecžiſkim ſakramencze Žežuſ Khrystus woprawdze a wernje pſchitomny, nic jeno pſchi doſtaču woprawjenja, ale tež hewak na woſtarju; Luther to přeje a mijenuje božu miſchu najžadlaſiſhu hroznosć. — Katholſka cyrkje wucži po jaſnych ſłowach Khrystuſowych, zo je bamž joho widžomny na měſtnik na zemi a widžomna hłowa cyrkvi Khrystuſowej; Luther to najhufcžiſho přeje a praji: „Rjeje žane mijeno ani hanibne ſłowo, z kotrymž mož bamž njeſcheczelſcy doſež ſo mijenowacž.“

To, luby czitarjo, su jeno někotre wucžby naſcheje ſwj. wěry, kotrež je Luther preł a zacžiſyl. Wſchě tute wucžby cęſeſimy my halo wěrnoſcę, kotrež je Ježus Khriftus, wěrny Bóh, zjewil, wone ſu hnadypolne dary, k wumogjenju naſich duſhov nam date, wone ſu wucžby cyrkwe Khriftuſowej, kotrež dyrbí kóždy wericz, kiz chec zbožny bycz. Tohođla dyrbimy ze zruđobu to prajicž, zo je Luther wſcho to preł, wiele milionam do ſchłodý!

Je pak Luther ſam to wěrił, ſchtož je wopacžne wucžil? Dyrbimy prajicž: ně! pſchetož je we ſwojim živjenju njewuprajite wojoوانja a hrjebanja ſwedomia měš noweje wucžby dla; wón ſam wſchak je jo ſtajnje procoval tute hrjebanja ſwedomia halo djabolske ſpystowanja wulkadowacž. Tež je znate, kaf je něhdyn, hdyz dr. Mlusa ſkorzesche, zo njemóže ſam wericz, ſchtož druhiim preduje, Luther wotmokwił: „Bohu džakowano, zo ſo druhiim tež tak dže, měnjač, zo je mi ſamomu tak.”

Jeno z krótkia móžemy dalshe podenđenja Lutherowe naſpomnicž. Dokelž Luther ſwoju nowu wucžbu ujehasche wróćo wzacž, bu wot lejzora nad nim wuhonjenjo (acht) wuprajene, ſatſki khrwjerch Vjedrich pak joho da na Wartburg donjesč, hdzež Luther bibliju do nemſkeje rycze pſcheloži. Tutón pſcheložk je dobry, njeje pak preni nemſki pſcheložk, ale Luther mjeſeſche 21 wſchelakich nemſkich biblijow, tuž dyrbiesche joho pſcheložk lepschi bycz, dyžli předawſche. Zo by ſwiate piſmo tehdom ludej zamknjene a zakazane bylo, njeje wěrno. Katholska cyrkje netko kaž tehdom porueža, zo ſme njewucženj lud bibliju jeno w pſcheložku wot cyrkwe pſchipožnatym a z dobrymi pſchispojmienimi wuhotowanym cęſitacž, dokelž móže hewak lud z njezrozemjenych ſlowow wjac ſchłodý měč hacz wuzitka. Je wſchak biblija kniha, w kotrejſu wſchitcy bludowucžerjo ſwoje wucžby pytali a kóždy ſwoje tež namakali, dokelž ſu je po ſwojim waschnju wulkadowali. — Hdzyž ſo burja z nowej wucžbu wubudzeni pſchecžiwo ſwojim knježim poczachu zbehacž, wobrocži ſo Luther, kiz bě prijedy buram pſchecželnym, k zemjanam. Z pomocu tutych rozſcherjesche ſo nowa wěra dale a ſchérſho, woſebje dokelž mnozy zemjenjo z mocu ſwojich poddanow do njeje honjachu, hdzyž běchu burja we ſwojim zbežku zatraſhnie pobicži. L. 1524 wotpołoži Luther ſwoju mniſhſku draſtu a woženi ſo 1525 z wuſtupijene kloſchyrſkej kniežnu Khatu z Bora, cžohož ſo ſami joho najlepschi pſchecželjo ſtróžichu. Z wjetſha we Wittenbergu bydlo wucžesche tam, předowaſche wjele a ſpiša jara wjele knihow a wſchelakich ſpiſow, kotrež ſu tak połne tórných hanjenjow a njehanibitých ſlowow, zo podobnych ſwět hisčeze wohladak njebeſe. Zo bychu ſpiši cžim mócnischo na lud ſkuſkowale, pſchida jím moleč Lukas Kranach njewuprajicž žadkawie wobražy, woſebje pſchecžiwo hamzej. Kaf wjele je Luther piſał, widžimi z toho, zo joho zhromadžene nemſke ſpiši wucžinja 67 a łacóniske 26 zwjazkow a te njeſtu hisčeze dospolne! Tola plodu ſwojeje noweje wucžby njemóžeſche halo dobre ſpoznacž. Sam na koncu ſwojego živjenja piſa: „Njechali zapocžate měč předowacž, hdzy bychmy do předka wědzeli, zo je tejkó njezboža, zbežka, pohorſchka, hanjenja, nježaka a złoſče dyrbialo na to ſežehowacž.” Wittenberg ſam, kolekci „reformacie”, mijenuje Luther „Sodoma”. W starobje pſhez 62 let vmarje 18. febr. 1546 w Eislebenje a bu w cyrkwi we Wittenbergu poхriebany.

To je krótki wopis živjenja Lutherowoho a joho noweje wucžby. Njemóže ſo přeč: wón běſche wuſjadny muž a běſche — hdzy by prawy pucž njewopuſchecžil — jara wjele za ſwiatu cyrkę dokonječ možl. Tež mjeđyrbí ſo přeč, zo běſche wón ſwobodny nahramnoſcę a dobrocžiwy pſchecžiwo khudym.

Cjim bōle bēsche sebičný w duchownym uastupanju. Schtož jo zwaži, jomu jo pschecžiwicž, mēješče cyk̄y joho hněw na sebi zhonicž. Z joho wucžbow spomnimy stončnje hyscze na tu wo mandželstwie; mijenuje tute cyk̄e swētnu wēc, kaž jēscz, picz, jo wozycz, jehacž a t. d. Tohodla dowoli rozwjazanjo zwjazka mandželstwa, tohodla dowoli Filipem Hessenkomu wjerčej d wē mandželskej mēcz a druhe. To jeno spomnimy, dokelž so tak wjele piša wo tym, zo je Luther tež założer svjatoscze mandželstwa. Mēnimy, zo je tute swjecžische w katholskej cyrkwi, kotraž je čescež a waži jako saframent a je rozwjazacz njeda.

Kak bē Luther pschecživo Serbam zmysleny? Wēmy drje, schto serbski spis wo tym praji, zo je so Luther wo Serbach z pschipóznacžom wuprajit, znajemy pak tež napschecžne swēdeženjo. Znaty stawiznař je nam tute ſlowa Lutherowe wo Serbach, kotſiž nimale hacž do Wittenberga dosahachu, zakhował: „Von allen die ärgste ist fast die Nation der Wenden, die uns Gott eingeworfen hat. Denn Gott wendet sich zum schlimmsten Volke, wie er die Propheten und Christum zu den Juden schickte, dem schlimmen Volk, das sie tödtete. So kommt auch Christus hierher unter die Wenden, daß er des Teufels Werk zerstöre und die Teufel austreibe, die hier in Dörfern und Städten wohnen. Wenn ein böseres Volk wäre, denn die Wenden, so mußte das Evangelium daselbst aufgegangen sein.“ Kak mało je reformacija serbowstwu w hōdž byla, powucži nas jene jenicež poahladnenjo na kartu. Wjetſcha poſojea Serbow je po zavjedzenju reformacije hacž do spocžatka 19. lētstotka jo pscheneměžila. Wyšchnoscz ho tehdom došči njeje starala za serbskich duchownych, tež němsch ryčerkublerjo a němske města jako kollatorojo z reformaciju nemšku ryč rožčherjachu.

Schtož jubilejski serbski spis nastupa, drje nimam yjele do toho prajicž, zo jo Luther we nim na wsc̄he waschňo zaſtupuje, pschipóznawa a khwali. Schtož nas jara boli, je to zo stare tylic frócz z hōela tež wot protestantskich sprawnych stawiznarjow dospołnje wotpokazane a naprawione poroki a nadpady, někotre hacž na najhōršcho pschecživo naſčej swj. cyrkwi a wucžbje z nowa so wospietuju a njenawěđitomu ludej ſciezeja. To njenōže nabōžny mēr mijez nami, dotal došč rjaný, podpjerač. Hdyh bychmy podobnje chyli wotmolwječ, na pschikkad z Lutherowych „blidowych ryči“, bychmy dyrbjeli so bojecz, byrnje snadž so někotromužkuli pokornje wējacomu wocži wotewrili.

Swjedzen sam je so po porucžnosći a pschikkadze wyšchnosćow wschudžom jara swjatočnje swjecžil. Hacžruniž je so pschi tej pschiležnosći jara, jara yjele pschecživo katholiskim wustupowało, njeſu tola eži — schtož smy zhoniſi — mihđe swjedzen kazyli. Myh pak možemym nětko z prawom wocžakowacž, zo naſčej božej ſkužbje a čeſeženju swjatych žđdyn porok wjac so čžinicž njebudže, pschetov tajkeje čeſeže katholscy hyscze žanomu swjatomu wopokazali njeſu, kaž w tutych dnach protestantojo Lutherej z processionami, Lutherowymi cyrkwiami, swjecžatami, medalijami, poſtawami a t. d., kaž sami protestantojo wuznawaja. W Drežđanach dwórski radžicžer we swjedženskim spěru Bohu Wotcej a Synej Luthera porno ſtaja, kaž je so tež piſalo, zo „we Lutheru Duch swjatih dyha w němskich plomjenjach“.

Z tym so spokojoimy. Schtož smy tudy podali, bēsche nuzne, zo naſchi katholitojo z tajtimi podawkami a naſchim mijelčenjom so njevhču dali za-mylič.

My pak chcemy tež dale z nashimi lutheriskimi bratrami pſchezjene živi bycž, rady zabywſchi kſhīndow, kotrež ſu nashim ſwjathym naležnoſćiam ſo ſtałe, chcemy dale swoje nabožne ſwjedženje ſwjeczicž hjez ranjenia svojich dželenih bratrom, hacž runiž „bamžowoho narodnoho dnja“ tak njeſwjeczimy a chcemy ſo modlicž za tych, kotsiž zle na nas rycza. Petrej Mlonej pak ſu my džakowni, zo je pſheczelne ſłowa k nam ryczał na dnju ſwjedženja 400-létnoho naroda Lutherowoho.

Polſtaletny měſchniſki jubilej k. kanoniku ſararia Jakuba Benſcha.

W Ralbicach je njedželu 4. novembra ſo jara žadny ſwjedžen ſwjeczil, ſwjedžen, kafkojož Ralbich a farſka cyrkę tam hiſcheže wohladake njeſſu. Kniež Jakub Benſch, rodženy 1808 w Nowoſlischach a na měſchniſka ſwjeczenym w khróſčanskej cyrkwi l. 1833, bě 12. octobra t. l. 50 lét ſwojoho měſchniſta dokonjal. Doteliž pak je ſwoj preni wopor božje mſčē 3. novembra 1833 ſwjeczil, chcyshe ſebi tež tutón džen abo ſežehowacu njedželu, 4. novembra, za ſwjedžen ſwojeſe ſekundich wuzwolicž, ſchtož je ſo tež ſtało. Čjaſ tychle 50 lét je wyſokodostojny kniež na wjacorych měſtach měſchniſtu ſlužbu zaſtawał. Hdyž bě wuſwjeczený někotry čjaſ poſla dwórſeje cyrkwe w Dreždānach ſkuſkował, pſchiindže 1834 halo kaplan do Nadworce, wot tam 1837 za farſkojož adminiſtratora do Wotrowa a 1838 za kaplana do Khróſčic. 24 lét je tam ſkuſkował, hacž 1862 duſchipaſtryſtwo ſwojeſe narodneje woſady halo ſarař pſchija. Tak je někto 21 lét w cyrkvi, w kotrejž je kſhezemy, w kotrejž je prenje ſwjate woprawjenjo doſtał, w kotrejž bu ſo diakona ſwjeczenym a w kotrejž je ſwoj preni wopor božje mſčē ſwjeczil, halo wjednif a paſtyř pobožneje woſady ſkuſkowac. Duchowna wychōnoſcz je joho zaſlužby w duchownym zaſtojnjuſtre hido w l. 1876 z tym pſchipoznała, zo je joho za kanonika kapitole ſw. Pětra w Budyschinje pomjenovala, a je knj. Benſch preni ralbicžanski ſarař, kotremuž je ſo tuta czeſtna doſtojnoſcz doſtała. Z tajlich winow pſchisteſe tež woſadže, zo ſo z tak powſchitkovnym czeſeſowanjom a džakom na joho jubilejním ſwjedženju woſdželi. Tola nic jeno woſada czeſeſeſe z dobrým prawom ſwojoho duſchipaſtryja, tež biſkop z cyklum duchownstwom wopokaſa ſwoje dželbraczo a wjeſtoſez na tmy, zo je Boh knj. jubilarej tajki ſwjedžen dočzaſacž dał, hacžruniž mejeſche wón, woſebje hacž do 55. léta, ſo ze wſchelakej khorowatoſeju bědžicž. — Šwiatoczoſcz pak mejeſche ſo tak: Hido ſobotu po poſdnju pſchiindžechu zaſtupjerjo zaſarowanych gmejnów, zo bychu kniezej jubilarej zbožo pſcheli a woſadny dar, rjany kheſluch, pſchepodali. Wjeczor pſchiindžechu ſobuſtaſy róžencžanſkojo a ſchunowſko-koñecžanſkojo ſpěwařſkojo towarzſtwa a ſpěvachu zhromadnje zaſtańicžko pod nařeđowanjom k. wucžerja Wenki. Tež běchu džecži ralbicžanskeje a róžencžanskeje ſchule ze ſwojimaj k. wucžerjomaj hido předy ſpěvale. We wſy jo wjeſele kſeleshe hacž hukoko do nočy, tež běſeſe woſolo faru illuminacija. Na ſwjedženíſkim dnju ſamym pſchiindžechu duchowni, wucžerjo, pſheczeljo a znacži knj. jubilarej zbožo pſchecž; tež bu jomu wjele zbožopſchecžow z daloka a blizka z listami a telegrammom pſchipoſlanych. Běchu pak tu pſchijſhli: Hnadyň kniež biſkop, k. kanonik ſenior Kuežank z Budyschina, k. propſt dr. Eifelt z Klöſchtra, k. ſarař Werner z Khróſčic, k. administrator Tadej Natusch z Róžanta a k. kaplan Skala z Budyschina. Tak bě z ralbicžanskim kaplanoſt k. Bartom 7 duchownych woſolo knieza jubilara. Hido do 8 hodž. pſchijſedže

hnadny kniež biskop z Budyschyna, a bu wot pschitomnych duchownych pokornje powitanym. Něchtio do 9 h. poda so čzah duchownych a spěvarjow z khorowymi na faru po knieza jubilara, kotrež, wobleczeny khóru a stolu, pschi blidku (kaž primiciant) klečeſche. Po wupřemianju modlitw vjedzehu tak knj. jubilara w swiatocznym čzahu do cyrkwe; zwonjesche so, a lud spěwasche khérlusch: „Ach wobkrjeþ“. Puež do cyrkwe pak běſche, kaž tež cyrkej a fara z pletwami, wěncami, schmirkami a krasnymi čestnymi wrotami nadobnje wudebjeny. W čzahu samym bě 11 malých drželov z Ralbic a Rózanta, kotrež psched knj. jubilarom róžiceti sczalechu. Do cyrkwe zaſtupiwiſchi krjepjeſche k. jubilar zhromadzemy lud, a k. wuczer Hicka z psichczelemi zapiska. Hacž do poslednjoho městaczka běſche boži dom napjelnjeny z pobožnymi z ralbicžanskeje a fufodnych woſadow. Poſla wupřichenoſho wulfsoho woſtarja čzakasche kniež biskop a powita k. jubilara z präſchenjom: „Schtó žadaſch, čeſczomny měſchniko boži?“ a tón wotmołwi: „Žadam božu ſmilnoſez a hnabu jubileja.“ Na zaſtadze tuthyč ſłowow djerzeſche nětko k. biskop dleſſchu swjedzeniſku rycz. Rožestaja, kaž měſchnik ze strachom a bojoſežu na tak dolhe léta poſne zamokwjenja do zady hlada, zo pak tola zas z dowéru k tomu Kniezej vohladuje, kaž tež kniež jubilar wo ſmilnoſez Božu proſy. Naspominasche zaſlužby a domaphytanja bože w živjenju k. jubilara a wobkrucjeſche, kaž ſmy dženja wſhitch zhromadzeni, ſwoj džak a ſwoje proſtwy z k. jubilarom zjenocžicž. Z luboſciwiſi psicheſzelniwoſežu ſpominasche hnadny kniež tež na tamón čzás, w kotreži běſhtaj z k. jubilarom w studijach towarſchej byloj. Na to pschedewza k. biskop rjane ceremonije a modlitwy, kajkež ſu wot cyrkwe pschi ſekundich (50-létnym měſchnikom jubileju) poſtajene; ſtaji k. jubilarzej róſmarjowu krónu na hlou ſo modlo: „Budž ſwérny Kniezowy ſlužownik hacž do ſmjerze, a tón Kniez da tebi krónu živjenja; pschetož ſchtóž wutraje hacž do konca, tón budže zbožny.“ Potom da jomu kſchijowu ſij do ruky prajich: „Wzmi, čeſczomny Kniezowy měſchnik, ſij kſchija halo podpjeru ſwojeje staroby. Daloko budž wot tebe ſo khwalicž, khiba we kſchiju naſchoho Knieza Ježuſa Chrystusa, pschez kotrehož wot poccziwoſeže k poccziwoſeži pokrocžujo by dospěl k horodſej wěcznej.“ Po wſchelakich modlitwach ſkončznie požohnowa k. jubilar zhromadzemy lud z wupřestrjenej ruky. Sczehowasche swjedzeniſte předowanjo, kotrež mějeſche kaplan Skala z Budyschyna, halo bywawſhi wjacelny kaplan k. jubilara. Na podložku ſłowow (Apokalypsi 2, 10): „Budž ſwérny hacž do ſmjerze, a dam tebi krónu živjenja“, rozloži jubilejsku krónu a jubilejski kſchij jubilarſkoho měſchnika. Po předowanju hotowasche ſo k. jubilar na wopornowoho zaſtonja, kotrež cheſche nětko, kaž něhdyn psched 50 létami ze wſchej swiatocznosežu ſwjecžicž. W krasnym nowym ryzwje, kotrež bě jomu kloſchyr Marijina Hwězda halo patrón zrywje darił, ſtuji k woſtarjej; ſlužachu jomu k. senior Kucžank a probſt Eifelt halo parahnysfaj, farar Werner a kaplan Bart pak halo levitaj. Po měſchnikowym woprawjenju pschitupichu bližiſhi pscheſzeljo k. jubilara k woſtarjej a doſtachu z joho ruky ſwj. woprawjenjo. Njebeſche wſchaf mjež nimi žadyn wjac z tamnych, kotsiž běchu pschi prenjej božej miſci k. jubilara k božomu blidej pschitupili, dokež ſu hžo do wěcznoſeže woteschli, ale jich džecži. Hdyž bě ſo po kempach k. jubilar zas ze swiatocznym čzahom na faru dowiedł, zhromadžichu ſo tam wſhity duchowny, kotrež ſo mjež tym tež k. farat Smola z Njebeſelczie pschizamky, tež wuczerjo a gmeinſcy pschedſtejerjo ralbicžanskeje woſady, zo bychu k. jubilarzej ſwoje zbožopſchenja wuprajili. W pschitomnoſeži wſhitchich pschepoda tu kniež biskop z krokzej ryczu

ł. jubilarej swjatozni rycerstki kschij 1. klasy Albrechtskoho rjada, kotryž běsche jomu Joho Młajestoscž kral Albert w pschipóznaežu joho dołholétnych zaſlužbow wo cyrkę a kraju spožcził. Tež so druhe dary wot duchownych, znatnych a frejnych pschezelow pschepodachu abo wobhadowachu, mjez druhimi rjany najnowschi vrevir wot ł. biskopa, dwę ritualnej knizy wot ff. kapitularow, pschne missale wot duchownych sobubratrow ł. jubilara, kotrež bu pschi božej mschi tež prěni króč trjebane, nowe ciborium wot dobroho znatoho, knihy za bože msčę po morovych z kraſnej dedikaciju wot ł. kaplana Krause, serbska votivna taſta, wſchelaka ſtwinia nadoba, swjeczatka a t. d. Nad wſchitimi taſtimi dopokazami luboſcze bě ł. jubilar tak hnuty, zo ze ſylzami zas a zas wulku luboſcž wſchudžom jo wozjewiacu wopominasche. Pschi wobjedze so wjesele ſlawy ſakſkomu krajej, ł. biskopej a ł. jubilarej wunjeſechu. Po połdnu pschijedzeſchaj tež ff. kaplanaj Muſt z Worſle a Kummer z Khróſcžic. Pschispomnicž so dyrbí hischeče, zo je woſada a woſebje wjes Rabich pod wutſtojnym nawjedowanjom wſcho čjnila, zo by swjedzeń doſtojnie pschihotowała. Cirkę a fara běſchtej z khor-howjemi w bamzowych, serbſkich, ſakſkich a němſkich barbach psichenej. Schtož jeno lěs, polo abo zahrodk zelenoho a kežejacoho hischeče ſticež, bě so wužilo za wulku mninoſcž wencow a pletwow, po cyklic nocach běchu wench so wiele a druhe pschihoty čjiniſe; móže pak so tež pschipóznaež, zo je so wſcho to derje radžilo. So rozem, zo bu tež na swjedzeñkum dnju tſelone (tež z toſtačemi abo mörzarem). Wjecžor buchu hischeče ł. jubilar a hosczo z wohnjstrojom (feuerwerk) pscheklapjeni, kij je so jara ſpodobał, kaž tež wuſchitne pschihotowan transperant: „To je tón džen, kotryž je ſcjiniš tón klenjez“. Z tutymi ſlowami končinu swoju rozprawu a z wutrobnym pschečom: Boh zdžerž ł. kanonikuſa Venscha hischeče dołho pschi moczy a ſtrowocže, dopjeli wſchitke nutrne modlitwy, kotrež ſu duchowni bratsja, pschezeljo a woſebje joho woſada z nim zienocženi Bohu woprowali, a spožcž jomu po bohatych zaſlužbach za čas a wečnoſcž tamnu krónu, kotaž njewjadnię, krónu wečnoho žiwjenja!

Człowiek a ſchtom.

Džewjatnath ſtam.

(Schpatne płody = Schłodne ſlutki.)

Druhdy nieje ſchtom njeplodny, ale ma ſchpatne płody. Su pak czerw, pak hórke, pak bubenja. Tutym płodam podobne ſu ſlutki człowiekow, njech, zo z hréſchnoho swědomja wulhadzeja abo z hordoseže, abo zo je luboſcž ł. Bohu we wutrobach haſla.

1. Mnohe płody ſu czerw. To płaczi wo ſlutkach njeſchwarnych człowiekow. Wsče jich ſlutki khowaja we ſebi tocžacoho czerwja. Na poſlad ſu kaž czerwjenolisticke jabłuczka a džecži hrajkaja radu z nimi: je-li pak hréch dokonjany, poczina czerw we ſwědomju tocžicž a to do wečnoſcze, njeiſyli tutoho czerwja z wérnej pokutu moril. Jonas wotpocžowasche pod ſopjenatej roſlinu a wjeselesche ſo, zo je psched ſapacej horcotu ſlonca ſchlitany. Tu puſcheži ſo czerw do njeje a wona wulhny. Khłodny ſchtonik je runja dobromu ſwědomju, kotrež we horcoče wofſchewja: „Dobre ſwědomjo je kaž ſtajna kwaſna hoscžina.“ (Pſchift. 15, 15.) Njevinowata wutroba požběhnię ſo khetſe ł. njebju, dowérjo ſo Bohu a pod khłodkom tuteje dowěry je ſłodki wotpocžink. Tu pschikhadž ſtradžu czerw do njevinowateje wutroby, zakusnię

so, a hlej — stało je so wo wschě zbožo a njewinowatoscž! Kóncuj tola njesmílnje tutoho čerwja, pytniesch-li, zo spytujo so czi bliži. Čiň kaf hólčec, kiz čerwe jablkó na krawisch, ménjo, zo je strowo, z hněwom a zapřežom je daloko wot so číšnje. Ze-li cze hdy tutón zly čerw wobščkodží, posluchaj, chto swj. japošchtol praji: „Hdyž běšeče z wotroczkami hrecha, njebe spravnosć we was. Kajki plód scze meli z wěcow, kotrychž dla so netko hanibuječe? Přshetoz wukonc tutoho budže smjercz.“ (Rom. 6, 20.) Tuž inkubluj tola wjac we wutrobje čerwe, ale skódky plody cžistoty! Wer to, zo hido tu na swěce nichto z božniſchi njeje, dyžli tón, kiz cžisteje wutroby khodži pšched Bohom: wo mytu, kotrež w njebjesach za to na njoho čaka, dale njerčež.

2. Druhe schtomy njeſu hórké plody. Tute woznamuju čłowiekow, kiz zabudžo wěcznosće, za cžasnymi kublami hanjeja. Kaf mało wo plody za wěcznosć rodža, spóznajesch z toho, kaf hubu pščecžahuju, maja-li hdy něcht dawacž k cžescži Božej — hako bychu do kisalohu plónczika kufli. — Schiöž je něcht hórké pôžrjeſ, tomu skodži dolho po tym wšcha jědž hórká. Tak skodži nahramnomu wšcha duchowna jědž hórcy: modlenjo, předowanjo. Alle prajich, chto chcu cžinicž, sym na swětne pokazany, a njezměm so toho wuwinečz, zo bych w cyrkwi sedžo so pščech modlit. To nichto nježada. Maſchli wjele ze swětom cžinicž, scžehuj pščikkad hospozow, kotrež hórké plody pšci wohenju pjeķu a z cokorom je naczinieja, zo bychu je skódne scžinile. Njedaj sředž swětnych wohstaranow hasnycž wohenju Luboſcze k Bohu a naczin z cokoram, kotryž je bojoscž toho kuseza, twoje wchědne dželo. Schiöž swoje wchědne dželo cžini, dokelž dyrbi, je konje ruja, kiz wóz cžehnje, dokelž njesmílny kſchud joho honi. Skódne a zaſlužbne k wěcznomu živjenju budža twoje skutki jenož, hdyž maſch Boha pšched wocžomaj, to schiöž cžinisch, joho dla cžinisch, z poſkuſhnoſcžu pščecživo ujomu a ze scžerpnoſcžu.

3. Su tež schtomy, kotrež plody nježu, kiz bubnja. Tuthym runaja so cžes cželakomni a kotsiž su hordoho ducha. Plody hordoseče skodža skódch, skodouja pak strowotu. „Budu domaprytacž plód hordoscze.“ (Ji. 10, 12.) Wo kralu Allexandru powieda so, zo joho mójsko w Indijskej tak skódne plody naděndž, zo so jich najěrž nježach. Tola bubnichu wšchitcy, kotsiž běchu je wuzimali a wudyhri mór mjez wojakami. Tak ma so tež z cžes cželakomny. Swětne cžescže njenashyča, ale nabubnja. Schiöž za cžescžu hłodži, hłada pščec na tych, kiz su předy njoho a myſli, kaf by jich potkóžil a ze ſedka wuzbehnys.

Do jedžow, kotrež nabubnjuja, ſypaja hospozy wjac ſele. Ty scžehuj jich pščikkad, hdyž lacžnosć za cžescžu tebje cžewleuje. „Schtó móhł jěječ, schiöž ſelene njeje?“ (Job 6, 6.) Sól pak, kotrež maſch nałożowacž, je ponížnoſcž: „Hdžez je ponížnoſcž, tam bydli tež mudroſcž“ (Přchiſt. 11, 2.), a „Sprawný budže so korenicž deſela a pšchinjese plody horjela“. (Ji. 37, 31.) Tuž myſli ty pilnje na to, kaf wschě cžescže, z kotrymiž swět tebi hoſduje, na Boha, twojoho knyeza ſpocžahujesch, kiz „pohladujo na nižkoſcž“ radý tych po- wychuju, kotsiž so ponizeja.

3 Lujich a Sakſkeje.

Z Budyschina. Wutoru, 6. novembra, wotpožižhu na tudomnym tachantstwie lětuschi tijo kandidatojo duchownstwa k. Julius Junge ze Seiten-dorfa, Miklawich Bžedrich ze Smjerdžaceje a Jurij Libšich z Milocžic

khvalobnje swoje statne wědomostne pruhoowanjo. Prěniſche wotbywasche kniez seminarſki direktor Blumentritt pod pschedsydſtwom knieza Bornemanna, tajnoho ſchulſkoho radžicžera z Drežđan, a posledniſche naředowaſche hradny kniez biskop z kniezomaj kapitularomaj tuđomnoho tachantſta. Ze nadžja, zo moža so potrebne psichoty tak ſpečhowac̄, zo bychu imenowani knieza hiſheže ſetja ſwiate ſwječizny doſtali. — Tuđomna tachantska cyrkej ſwjatoho Pētra, kotaž je wot ſwjatkow so porjedžala, je nětko tak daloko hotowa, zo moža so k nužu w njej zaš bože ſlužby džerzeč. W lutherſkim džele su njedželu, na Lutherowym ſwiedženju, prenje ſemſte měli. Tež w katholſkim džele bože ſlužby so nětk zapoczni. To budže wſchém katholikam witane, dokež mějſte ſemſchenjo po rjatu w ſerbſkej farſkej cyrkwi wſchelake njeļubožnoſće a komđenja. — Wulcottin dom boži je pak pſchez ponowjenjo krajny napohlad doſtal. Cykle stare wobnjetonjo wjelba, murjow a ſtołpov bu wotbita a wotſchrabane, wjelb a murje buchu — na wſchelatich měſtnach dodjeržane — wuporjedžane, rjebla na wjelbje, ſtoły a ſeženy wot ſtukateurow kraſnje wurunane a wuhlađowane. Cyka cyrkej je nětko doſtojnje wumolowana. Najwijacy je jo na wotnach ſtało. Tute su w katholſkim džele cykle nowe, dokež běchu z blaſkami dochla dodjeržane; w lutherſkim džele pak je na počnōcnej (tachantskej) stronje jene wokno ežiſeže nowe z murje wučamane a druhe wjele powjetſchene. Wokna su w katholſkim džele piſane (teppichi) zastajene. Cyka cyrkwińska naprawa ma nowa byč, jeno wulki wołtar, kž je drohotny z marmora twarjeny, wostanje a je z nowa polirowany. Wſchē poboczne wołtarje, ſpowiedne ſtoły a kletka ſo we Brótſlawje nowe dželaja. Schulſki khór je ponijený, tola budža pſicheze halle k létu ſo ſtajecz móć, hdyz budže khór dotwarjeny; pſchi božich ſlužbach budže ſo z mjeñſkim nařhwilnym instrumentom piſkac̄ dyrbječ. Wſcho, ſhtož je hijo nětko widžec̄, dawa wěſtosc̄, zo budže tachantska cyrkej, hdyz ſo wſcho dokonja, doſtojne ſrijedžiſtežo chleje diöceſy.

Naležnosće našoho towaŕſtwa.

Sobustawy na lěto 1883: kk. 369—371. z Wotrowa: Jakub Džislawk, Michał Wjenk, Pětr Čumpjela, 372. Mikławš Krawc z Nowoměsta, 373. Michał Mětk z Kaſec, 374. 375. z Nowodwora: Jakub Solta, Jakub Džislawk.

Za cyrkej Wutroby Jězusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena dań wučinjeſtej 64,084 m. 15 p.

K česci Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: njemjenowany z Horkow 2 m., kapłan Robert Krause w Kulowje 10 m., njemjenowany przez k. Nowaka 3 m., przez k. P. Alexandra z Jawory 18 m., swójba Gudzic z Horneje Kiny (lubjeny dar) 30 m. — Hromadže: 64,147 m. 15 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 8429 m. — Dale je woprował: r. 1 m.

Hromadže: 8430 m.

Zaplać Bóh wšem dobročerjam!

W redakcji a expedicjach katholſkoho Poſoła je za 60 pjenjeſtow na pſchedan:

**Rjanh wobraz (ſwječo) ſvjateju Chrilla a Methodija,
japoſchtołow ſlowjanſkich narodow,
ze ſerbſkim napismom a ſerbſkej wotpuſkowej modlitwu.**

Kaštofiski časopis

Wudawa so
prěnu a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósće a we knihařni
1 m. 70 p.

Sudowy časopis.

Wudawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 23.

1. decembra 1883.

Lětnik 21.

Bože džecžo.

Luby čítarjo! Wjedu tebje džensa do wulkoho města. Je Boži wjecžor. Sněh pada njepríčestwajacy z njebla a pschikrywa wschitko z bělej plachtu. Wobswětlene su drohi, a z kłamowych woknow, w kotrychž su wschitke krasnoſeje rozkladzene, blysčci so. To tež widži mały hólcž, kž tamle spody latarnje ſteji a w swojej czerkej ſukniczej zwijerzlej ruczych khowacj pyta. Ach, hdy by tola něchtó pschijchoł a jomu joho ſchomik wolkupil! Joho luba macz leži doma, na smjercz khora! Tola něchtó, něchtó nima ūdžbu wbohoho hólcžka. A zas hłada wón na swětke wokna, widži tam nimo khodzicž bohacje zdraszcene knjenje a wjesole džecži, kotrež wokoło zaſmězenoho ſchoma so raduja. Hólcžk tam hłada, ſobu so raduje, wschě hubienſtwo zabywſchi. Je jomu, hafkož by so dyrbjał ſyntę a pomalku so zwjeze spody latarnje. A joho jandžel wjedže joho do njebies, hdyž Žejuſdžecžatko z jandželskami ſebi hraſta; netko je tež joho wuhladał — ach, toho khudocho hólcžka w hubjenej ſukniczej. Tola Žejuſdžecžatko so mile na njoho poſměwkuje. Potom paž zas pschiničde čzmowa mróczel a wſho bu čížho. — Čížho je tež na haſy. Sněh pada w tolstych fruchach a je hólcžka hižo eyle pschikrył. Budže joho muž, kž tamle psched złotnifowymi kłamami ſteji, pytničz? We swojich myſlach dže tón dale, ſpomina drje na swoje lube džecži doma — ſkoro běſche do hólcžka, taž do hromadki zwjezenoho, ſtorčiſt. Je joho pytuyl a zběhnywschi k swojej mutrobje ſtkožiſt, zo by joho zhréł. Khwatajen joho donjese dom a poſtrowi tu woſebnu knjeni, kž jomu wotewri, že ſlowami: „Njejšym czi prajſt, zo ſebi hisčeze něchtó naděndu, na cdož ſebi žadyn njeſeče myſlili?“ Knjeni poſhlada na bledoho požimjerzloho hólcžka . . . Skóńczenie wotewri tón swojej wocži — a hdyž bě? Tale krasna ſtwa, tele wysokie wokna, rjane wulke khachle a lubozna čzoplota! Ležesche w ſnehbělém ložku, a piči nim bě pscheczelny muž, fotrohož ženje hisčeze widžał njebě. Netko pschistupi knjeni, woblecze joho draſtu, kaſtuž

maja bohate džecži, a da jomu slodički napoj. Ž druheje stwyr běsche lubozny džecžacy spew hyschecž, a knjeni so joho praschesche: „Chcesch pola nas wostacž, luby synko?“ Sylyž so hólczek ronjachu a wón praji: „Ach jowle je tak rjenje kaž w njebjesach, tola moja luba macž doma čjaka a njeje džensa hischeze nicžo jédla.“ — „Schtó je twoja macž?“ — „Ach, wona je hižo dolho khora, a smy pschec tak hłodni. Ach, ja chcu t maczjeri, wona ma zavěscze staroscž wo mnie. Kaž dha so ma, zo ja pschi njej njejsym, schtó je mie tola do tychle rjanych stwów donjeſt?“ — „Tón muž, kiz pschi twojim kózku sedzesche, je eže jow pschinjel; ty běsche wonka wusnýl pschi swojim schtomiku.“ — „Chcu po njón a potom t mojej maczjeri.“ — „Čjakaž jeno hischeze khwisku, chcu eži něchtó rjane pokazać.“ — „O, to níhdy tak rjane njebudze, kaž wobliczo mojeje maczjerie, hdyž so wona na mnie směje a mi wo božich jan-dželsach powjeda, zo maja mie radý, hdyž pěkný wostanu.“ — Knjeni waža hólczka za ruku a dowjedze joho pschez tsi stwyr do schtworsteje. Kajka bě tam kraſnocž! Schtom hacž do mjeřcha tam stejesche a blyščezeche jo kaž jene jeniežke wulke plomjo; a wjesole džecži woſkoło njoho. Wsché běchu hnydom woſkoło czužoho hólczka, kózde chysche jomu něchtó dacž wot swojich darow. Kaž pak buchu zrudzene, zo tón nicžo njechasche bracž, ale jeno za swojej khorej maczjerju žadaſche; spokojichu hakle so, hdyž so jim slubi, zo dyrbí cužy hólcz hischeze prawje husto zaš pschinicž. Woſebny kniez waža hólczka za ruku a pschewodžesche joho t maczjeri. Čjémna a wuzka běsche hafka, do kotrejež zaſtupischtaj. Spěſchne stupasche hólcz do předka a wotewri durje do nizkeje ſtwicžki. Wschó čjicho! Rjeſmerný strach pschenidze hólczka; kaž zo trach je macž wumrjela, dnož bě won w tym wulkim domje był! Wumrjela drje njebe hischeze wboha žona, tola tu lejeſche bléda a zefkhyta; hłód a hubjeniſtwo a bołoscz běchu zapisané do jeje woblicza. — Dyrbju hischeze dale po-wjedacž? Cužy kniez kaž jandžel z njebies pomoc ſkiczeſche, dnož wboha žona wocži njeſotewri, a wſchitko žboniſcki dobrocziwej ruch kóſcheſche, kotrejž běſchtej iej a jeje džecžu živjenjo zdžeržaloj. — Wudowa je bórzyž zaš wot-khorjela a za hólczka je so staral nadobny cužy kniez, kotrejž žadyn druhí nje-běſche hacž ſlawny Clemens Brentano.

Njeje wérno, luby čzitarjo, to běsche kraſne bož džecžo: dwěmaj čłowje-komaj živjenjo zdžeržecž. Schtó móže wopisacž zbožne zacžucza dobracziwoho muža? Kaž lubozne je tele džecžo we njevinowatej žadoſci za swojej khorej a khudej maczjerju! „Schtóž“, praji naſch Zbóžník, „tajſkoho móliczkoho we mojim imjenje pschivozmje, tón mie pschivozmje.“

O schtó njechal swojoho Žežu ſa pschinacž, hdyž kaž khude džecžo wo pomoc proſy? Za wém, hdy by Žežus džecžatko widžomnije t nam pschistupilo, wo dar proſylo, nichto z naš so njeby spjeczit, jomu swój dar dacž. Widžomnje drje wone t nam njeſchiniidze, tola joho Wutrobje, kotaž je tak połna luboſeze t nam a kotaž tak bohacze kózdy ſtuk luboſeze zaš placži, tejle joho Wutrobje ſo wopominik ſtaja we Serbach, kotrejž ma pschichodnym ſplaham wopowjedowacž, kaž ſu Serbja swojomu Zbóžniſej z luboſezu podacži byli. Tónle pomnik, wy jón wſchitcy znajecze, je cyrkę Wutrobę Žežu ſo-weje w Bacžonju. Tele hischeze khude džecžatko proſy tež was wo bož džecžo. O wotewrče wſchitcy swoju ſmilnu ruku; te „bož džecžo“ budze Žežusej ſamomu date. Wſchitcy, praju. „Masch=li wjele, dawaj nadobnje; masch=li mało, pytaj tež wot małohho radý dawacž.“ Je drje wérno, khudym ſluscha jaſmožna. Njeje pak nadobny ſtuk, kotrejž čcemž wuwjescz, tež khudy,

dónž njeje dokonjaný? „Kludých macže pschech mjez sobu, mje pač nimacže pschech.“ Haj, pschech so njetwari cyrkj we Bacžonju. Tuž khwatajmy, zo svój pschinostki dany abo znowa a zašy. „Katholski Poſol“ tež letša zaš wotewri Bože džecžo za Bacžon, Bohu džaf z nadobným zapocžatkem, kaž može kóždy so pscheswědežicž, a schto hakle w pschichodnym čžisile, jesízo tele słowa njewostanu hłos wołacoho we puſčinje!

Hischčeje jónu: „je wscho prawje?“

Je wschaſ to wostuſe prascheńcžko a lědma je so holk, kotryž bě jónu tohole prascheńcžka dla naſtał, trochu zlehnýl a wocžichnyl, a něk hido tu wostuſa zaſ stoji. A runje hibanjo poſaza, zo wschaſ to prascheńcžko podarmo njebe. Ale schto so pschi tajkim něčim najbóle hóřsci? Nic tón, kiz so ranjenoho čuje, kiz wěrnoſćz hischcež njecha a njemóže a kiz so tež ani stopicžki porjedžicž nochce? Potom cži, kiz měnjaſhu: wón wschaſ ma prawje, njeſu hishčeze doſpołni, hdyz jeno — kaž ſwiate piſmo praji — ſluſcherio słowa wostanu a nic cijnerjo! Wěrnoſćz wschaſ je druhdy jara hóřka. Ale, lubi čitarjo, chceče dha tež hishčeze wot waſchoho dotalnoho pschecžela, waſchoho Poſola, wobelhaní bycz? Tuž njech tola Poſol wostanje dale naſch werny a swerny pschecžel! Schto pač by mi pschecžel pomhał, hdz by mi tež tón ani wěrnoſćz prajicž njechał abo njedyrbjal? Tuž njech tu hishčeze jónu to praschenjo stoji: je wscho prawje? Jedna so tu wo chlym naſchim narodžę.

Hako so jónu z cužbnikom Němcem, kotryž bě hido wjac̄ króz naſch serbští kraj a lud wopytował a trochu zeznał, rozcřčowach, pčhündzechmoj tež zaſ na wschelake serbſke pocžinki, dobre to so wé. Ale něſhoto je mi nadpadnýlo, praji tamny, praji mi tola, kak so to ma, zo je w Serbach swójbne žiwenjo tak mało wuwite a zo je tam woſebje Luboſcz džecži k swojim staršim tak jara zwjerſch na a ſiwa, haj ſamo hubjena? — Njewědzech najpriedy wotmołwiež, pschetož na tole ſebi hishčeze ſam prawje myſlik njebech. Hacž runje je hido tamne zadžerzenjo pschecžiwo wuměnkarjam znate a wobrěžane doſeč, schtož drje jowle ſluſcha. Dyrbjach pač ſebi tola trochu rozmyſlicž, priedy hacž móžach něſhoto wotmołwiež. Dyrbjalo dha wopravdze tomu tak bycz, myſlach ſebi a ſežinich khěſe w duchu rozhlaſ po Serbach, a ſo wróčiwschi — bohuſel, přeč ežiſeze njemóžach a wěrnoſćz dochla poduſyčž; tuž potom wschelake zamolwjenja zezberach a powjedach.

Měn pač, lubi čitarjo, ſebi njehamy wěrnoſćz zamjelcžecž, ale wotmołwym tu kóždy po ſwojim waſchnju a po ſwojej winowatoſciž zmužicže na to praschenjo, „je tež tu wopravdze wscho prawje?“ Tuto male prascheńcžko ma wulku ważnoſćz, pschetož płaciž to nic jeno tomu abo tamnomu čłowjekej, ſtawej abo ſwojobje, ale cykemu narodej.

I.

Schtož naſche swójbne žiwenjo naſtupa, je wschaſ wone husto prawje zrudne. Njeham drje je we wschech mólicžkoſejach a nadrobnje wopisowacž, ale jeno pschecžtne, pschetož to najlepſche (abo ſnadž najhubjenſche) može ſebi kóždy potom ſam pschi tym myſlicž. Wulke hubjeniſtwo pschi wjele žentwach pola nas a druhdze zapocžina ſo z tym, zo ſo tak rjec ludžo nježenja, ale pjenjezy. Pschi tajſich žentwach ſu potom dny wjesela a luboſčeſe licžene.

Wulke pschekorh pschinješu do swójbow tež hréchi pschecjiwo schéstej kazni. Wo-ženitaj so tajkej dwaſ cžlowjekaj, skyskich husto tajke rycze a wumjetowanja, zo by na połojcy doſcz mět. Wulki njeſcheczel swójbnoho žiwiſenja, haj snadž najhórschi njeſcheczel je paſenc, tak njenowana czertowa juschka. Kelsko nje-žboža je hižo tola wopilſtwo mjez ludom zawirowało! Kelsko zamóženja ſpožerało, kelsko kublów, žiwnoſcžow a khežkow zniczilo! a kelsko swójbow do hubjenſta, haj samo na proſcherſki kij pschinjeſlo! Haj zda ſo mi ſkoro, zo změje tamny Něme Andree*, kotryž je wo Serbach ſtroniku knihu ſpišał, tam prawje, hdzej na str. 62 powjeda: Die Trunkſucht iſt die grōße Untugend der Wenden, und von dieser ſind ſie nicht freizusprechen, ſoviel anderes ihnen miſgünstiger und ungerechter Weife nachgeſagt wird. Das Bier, mehr noch der Brantwein, findet aber unter den Wenden ſeine großen Verehrer, wenn auch ihr Sprichwort sagt: „Balenc je walenc“. Schto je na tychle ſłowach wérne, njech kóždy ſam ſudži. Je drje wérno, zo ma paſenc tež druhdže ſwojich lubowarjow, zo paſ je pola naſ wopilſtwo jara rožčerjene, to mi zaſwěſče ničto přeč njemože, pschetož wſchēdne žiwiſenjo ze ſwojimi zrud-nyimi pschikkadami je najlepši ale tež zrudny ſwěd̄k toho, a nimale kóžda wjes ma někotrych pičkow. Za pičkami ſczehuje hnydom to ſo wě tamna rjana czrjóda hračkow. Njeje tu měſtno, wſchē tele zle njeſocžinki a jich ſczehuvi na drobne wopisowací, ně, chych džen je tu jeno naſpominicž. Hdzej tónle njeſocžink jednotliwoho cžlowjeka wiedże, je kóždomu znate. Njeje joho kóne husto doſcz zadwělowanjo? A dónit njezbožownych ſwójbow tajſich za-staraczerjow najwjetsche hubjenſtwo!?

Tola njech je doſcz na tychle někotrych najwjetschich njeſocžinkach, kotrež žiwiſenjo we mandželſtwje tak zrudne a hórké czinia. Tele njeſocžinki po-čahuju drje ſo najbóle na muži, tola tež luby žónski ſplash njeje pschi tym dochla njewinowat̄. Haj husto doſcz je žona wjele na cyklym hubjenſtwje ſobu wina, je-li nič runje hlowna pschicžina. Kelsko njeſcheczenoſcze a zwady zawirowuje husto pschewulka žonjaca wycha, kelsko mjerzanja ſnabž jeje lóza hu ba, kotraž čaſto muža, jeli njemože wſchitko pschepožerač, z domu a hewak něhdže wucžeri, tak zo potom z mjerzanjom započiňe pič abo tohorunja. Za-wěſež by derje bylo, hdj by někotražkuli mandželſta ſwoju pschewulku rycni-woſcž bóle poduſowała a jažkej wjac měra popſchała. Wjach paſ njeſměm powjedacž; pschetož kóždy ſpožnaje, zo tam, hdzej naſpomnjenie njeſocžinki knježa, ſo jara dobre ſwójbne žiwiſenje wuwiwacž njemože. Najrjeniſchi dopokaz dobreje ſwójby paſ je, hdjz druhdhy muža skyskich takle prajicž; mi ſo něhdže wjac tak njeſubi kaž domach! Je to hnydom za kóždu mandželſtu abo žonu ſobu najrjeniſcha kħwasba, kotruž može ze ſwojoho mužowohu horta kħysheč!

Bóh daj, zo býchmy býržy město ſwarjenja, zwady a hroznoho ſakro-wanja taſte ſłowa z horta muži kħyscheli. Z horta žonow paſ tamne baſnikowe ſłowa: „Najnižscha budka hlinjana by złoth hród mi był, kij mje a tebje wob-jima pod tutón jedyn kryw!“ Za-wěſež potom by kóždy wuznacž dyrbjał, zo je tež pola naſ Serbow ſwójbne žiwiſenjo hacž najrjeniſcho wuwiſe. My paſ býchmy hakle potom tak prawje ſpožnali, tak „rjenje, rjenje je na zemi w psche-bytku tež zakhodnym, — luboſcž dawacž, luboſcž bracž!“ (Skónčenjo pschichodnje.)

* Wendische Wanderstudien von Richard Andree. Stuttgart 1874.

Człowiek a sztomy.

Dwaczyty staw.

(Dwaczne sztomy = miechko żywieniu.)

Sztomy, kiz radzyszki ręce rostu, kiz wjerby, maja miechko, zhibite drzewo. Tak stawa so też we człowiecziem żywieniu, zo tón, kiz je z czaśnymi tubłami nadobnię żochnowanym, wjele wlohi we sebi nima: spytowanjo psche-winje tajkoho skerje, hacż toho, kiz je wot młodoscze pschah wchelakich wobeczeńsczow a khudoby czahnył. — Człowieczu njewobstajnosz mózemu kiz z ruku pschimacz, fedżbujemyli na to, kaf so we poscze zadżerża, a kaf po poscze. We poscze pokuczi sforo kózdy, won pschistupi k spowiedzi a prouje so, zo pschisadżenu swjatoścęmu hnadu z nowa dobudże. Wo tutym czasu placzi wschem: „Pschi ręce babylonskich sedżachmy a żarowachmy a powisnnychmy swoje harfy na wjerby.” (Psf. 136, 1.) Ze-li pak tu jutrownicza, zabydże so khetje na sluby, kiz su so w poscze czinił. Lud wrócił so k swoim wieselam, młodoscż zerwże so na skakańcach, a wnhnaty djaboi, kiz we holoj puścinię mera njenamaka, zajedże zas do wupuszczenych czajidow. Won wuhlada harfy wisace na wjerbach — dokelz w poscze mijelczesze wscha hndžba — khwatajcy napina truny a zapiska k wjesolym rejam. A tak czehnje lohka mysl z nowa do doma, kiz je ledom wurdżenij. Tu njeje wotrada: Hela żada swoje wopory a tych namaka njenalo na skakańcy; czasy wschał njeisu wjac tak njewinowane, kiz nenhdy. Bjerjeszli pak wuczą k sebi, czii to kiz korala. Kajż dokoła je ta spody wody we morzu, je miechko, su-li pak rybkojo ju na swetko pschiniesli, stwierdnie a je kajż kamien. Zo chył tola Bóh wschem tak czinicż, fotsiż za wuziwanjom a wjeselom honja, chył ich kajż rybaf koralu, z mócną ruką wutorhnycz — njech z nakhwilnej nużu, khudobu, khoroşcu — z lohkomyślnoscze, zo wscha miechkość żywienia z domaprytaniom so zacżeri, a woni nawuknu, złomu so spieczież hacż na frej. Ze to najwjetysha smilnosz, hdż Bóh z czesczomu dowiedże lohko k spóznaczu sebie samoho, zo hręch hidżi a zacpětoho stworiczerja pyta. Tak sta so kralej Antiochij, hdż Bóh joho ze swojimi prutami schwikač pocza. Won poczinasze, so swojej hordoscze wostajież, spózna swoju njekhmanoscż a dżesche: Prawe a zdobne je, so psched Bóhom klonicz, a smiertny njech njemieni, zo je z Bóhom.” (2. Mach. 9, 11.)

Wot redaktora Krajana.

Lubi czitarjo! Du so dżensa k Wam zamolwjeż, zo „Krajana” hiszczęje „do sweta njejszym puschczit”, kajż czesczomu sobudżelaczer praji, a chciu też wo wodaczo proshcz. Wem drje, zo hijo na swojego Krajana czakacze, dokelz lěto so te koncej bliži. Tola niedźiwacze! W naszych czasach wopravdże njeje żort, to wjedro pisacż, hdż samomu wuwołanomu Overzirej w Kölnej tak wiedrowie na překi dže. Wysche toho je mi pschi wschej starosczi wo Katholicki Bošoł njedziwajo na mnoge zaſtojnisse dżela sforo njemózne, prawie zahe nowu protyku dokoniecż. Toho dla so jara wjeselu, zo drje za pschichodne lěto nowohu spisaczerja a redaktora Krajana dobudżem, kotryż zmieje so z czasom k tomu. Tuż miejcie jeno leša hiszczęje sczepnoścż. Z pschichodnym Boſolem Krajana za lěto 1884 weszče dostanjecze. Za to pak budże też wjedro tajke, kajfież nihdże druhdże njenamakacze; hijo toho dla dyrbicze Krajana wšichich sebi kupicż, byrnje wyscheje też z druhimi protykami hijo wobstarani byli.

3 Lusatia a Saksieje.

Z Budyschina. A twarjenju cyrkwi w Baczonju je pschez hnađnoho knieza biskopa Franca Bernerta kniezna Francisca Fröhlicha w Drežđanach 1 aktiju Lubijo-Zitawskieje železnicz a 300 m. darila ze słowami: „w dżakownym wopomnijeczu njeboh knienje Marije Hanj Gesträmoff-oweje rođenje Martini-Laguna z próstwu wo Memento pschi modlitwach w twarjomnej cyrkwi.“ — Zaplać Bóh tón Knjez!

— Z hłowneje expedicije rozeszczeli so wottud „Serbski Hospodar“ w 375 exemplarach do katholickich wosadów. Majnadobnišcho wobdzélitej so na wotebjerenju motrowska a ralbiečanska wosada, z nimale poſoju naſkada. Dokelž pschiup ſrijedz lěta kniežim, kotsiž wudawanjo wobstaraja, nietriebawſche piſanjo a wudawki pschihotuje, proſymy czitarjow „Kath. P.“, kotsiž traſci chcedža tutón časopis w nowym lěcze wotebjerac̄, zo w běhu tutoho měsaca we znathych expedicijach wo tym spomnia. — Czitarjow „Katholickoho Voſola“ we fulowskej wosadže proſymy podwolnje, a to woſebje wjeſtynych kl. wuczerjow, zo jo wo dalsche rozichérjenjo naſchoho časopisa mjez wjeſtynmi prouču a jón poruczeja. Něhdы ſmy tam 100 wotebjerarjow měli, nětko jeno pschez 30! A tola by runje nětko nadobne wobdzělenjo tak trébne bylo, hdvž je jeno tu a tam Serbam možno, zo z předowanjom we maczternej ryczi rozwučenja do budu! Wschak je na farje wſcho derje zarjadowane, zo moħl ſebi kóždy po ſemischach tam po naſch časopis dónic̄.

— Kóž ſmy (hakle pozdje) zbonili, je kniez aſſessor Józef Leidler z Khróscic̄, kotrež bu loni z Nowofalca do Oschaca jako pomocny ſudnik pscheadženy, w tutym měsće psched někotrym časom zaſtojnſtwu hamtskoho ſudnika doſtał.

Z Khróscic̄ ſmy pěkný podawk zbonili, kotrež dobroho pschiklada dla ſwojim czitarjam wozjewiamy. Bu tam 13. novembra jena z tamnych druzkow wěrowana, kotrež do Krupki ſwjeczo ſwiateje Marije noſcha. Jeje 5 towarzſki běchu w druzęcej psche ſobu na wěrowanjo pschijſké a džechu tež wokoło woltarja. Tak je priedy pola kóždoh o wěrowanja bylo; towarzſhojo a towarzſki ſluheneju pschewodžachu jej do cyrkwi. Z džela to w fulowskej wosadže hiſceje wobkedažu. Czohodla pak tajke stare dobre waſchnja ſo wſchudze njewobkhowaja? A jeli „wijac móda nijeje“, czińcze, zo by to zaſ z módu bylo! Hdvž w cyrkwi za jej zvijazk božoho žohnuowanja naproſhcz pomhac̄, wopokazac̄e nawoženi a njeweſteje wjetſtu luboſcz, hacž hdvž jímaj na kwaſi cykle koph dobrych pschenjow powjedacze.

Z Drežđan. W tu khwilu je zaſ ſakſki ſejm zbonadženy. Kral sam je jón 14. novembra ſwiatocžne wotewrif a najwažniſche džéfa, kotrež na ſejm czakaja, rožkožit. Naſtupachu kralowſke ſłowa pschede wſchém pjenieſzne naležnoſeſe, kotrež wſchak ſu w Sakskej Bohu džak prawje dobre. Može ſo prajic̄, zo je mjez wſchitimi do němſkoho kejzorſtwa ſluſchac̄mi krajemi ſakſke kraleſtwo w poſledních lětach drje naſlepje hospodariſo. Minister financow kniez z Könneritz zapoſlancam zbonadženoho ſakſkoho ſejma wondanjo rozeſtaja, zo je ſo w krajných ſasach hacž do kónca zañdzenoho ſchtwórléta hijo 12 milionow mk. wuzbytkowało a zo ſo, kaž móže wón z wěſtoſeſu do předka wěſhceſic̄, tuta ſumma do kónca lěta hacž do 17 haj ſnadž do 18 milionow powyſhi. Zapoſlancz wſchitich ſtronow běchu z tajkej powjesczu derje ſpokojeni, tež ſocialno-demokrakſka ſtrona. Wſchitcy ministrowu wuſtojnosc̄ a joho, po cyklum kraju ſtutkowachy zaſtojnifow pilnoſcz a ſwemu khvalobnje pschi-póznaču. Wuzbytkowane pjenieſzy budža naſkerje k twarbiſje nowych železnicow

a wschelakich krajnych twarjenjow nałożene, tež budje takki wzbytk w krajnych kasach k tomu pomhacż, zo so pschede wschem pschirazk dokhodnoho dawka spuszczej, schusejowej dawk cykle spanje a płaczizna za wożenjo tworow a kublow na żeleznich (fracht) ponizi.

3 cyloho swęta.

Niemcka. Pruski sejm je 20. nov. wotewrjemy. We trónskej ręczi je prajene, zo su finanç so trochu polepszile; je pak tam tež lubjene, zo ma so nowy dawk wot kapitalowych rentow zbehacż. Wo cyrtwinsko-politiskich należnosćach, kotrež su tola w tu chwilu w Pruskej najbóle ważne, njeje ze żanym słowczom piłknene. — Pruski krónprync je na woprečie pola Schpaniſko ho krala. Je so nic pschez Pariz ale pschez Gotthardsku żeleznicu a wot Genua po morju do Valencije tam podał. Bu we Schpaniskej ze wschej móznej częsciu witany. Je waschnjo, zo so wysoch knieza ze swoimi wopytami wotmęneja; krónpryncove puczowanjo do Schpaniskeje mējesche so, hdvž je kral Alfonso przedy w Berlinie pobyl, potokim wescze wotczatowacż. Zo pak so to tak bórzy sta, běchu drje wina tamne kschiwdy, kotrež so schpaniskomu kralej w Parizu na dompuczę z Barlina stachu. Francuzojo so tež na wopryt pruskoho krónprynca smiercz jara hniewaja. Su wschak nětko cykle sami, jeniczen z Ruskej spszechzeleni, dokelž je tež Turka so na nich rozmierzal. — Russka je z Němskej zaś so poczata bóle pszechzelicż. Russki minister Giers je w Berlinie pola kęžora a Bismarcka pobyl. — Kardinal Ledochowski je k swojemu narodnomu dnjej pschez 500 telegrammow a listow do Roma dostał. Podpisanych na adresach bějche pschez 20,000 joho voddatych diöcesanow! Wschem je kardinal z pscheczelnym listom, w Kurheru Poznańskim wozjewienym wotmošnik, w ktrymž tež praji, zo su wscie powięscie, hačož by wot swojego zaſtojnictwa hało Póznański archybiskop wotstupić chył abo hiżo wotstupiż, nieprawe. Wón praji, zo swoich diöcesanow (wojadnych) niewopusczej, khiba zo by swiaty wótc jomu prajil, zo spomożenjo swiatejce węcy tónle najczeszchi wopor wot njoho žada.

Italsska. W srijedziznie katholickiego swęta, w Romje, so tak prawje z woczomaj widzi, schto to rěka: katholicka cyrkje je pscheziena. Biskopia, měščnich a wěriwi ze wszych dželow swęta sem pschihadżeja, kaž synojo wuleje swójbž k swojemu wjerchej. Psched krótkim běchu tu biskopia z Ameriki a Australije! Nětko je tam zaś kardinal Manning z Londona na někotre njedzèle. Spomnjenomu biskopej su pschi joho wotkhadże do Roma katholikojo w Londonje zjawnje tak wulkotnu częscz a lubosz wopofazali, kajsejż za wjele lét wjac po cykle Jendželskej wohladali njeſſu. Haj

w Jendželskej częszej katholicka cyrkje a pschibjera lěto wot lěta. Njeſſu wjac tamne struchle czasy, w ktrychž dyrbiesche swoje žiwjenjo wažicż, schtož chysče so zjawnje hało katholik pokazacż. Tara wažne a nic katholickie czasopis, kotrež wschelake politiske strony zaſtupuja, su so tež cykle kruče a porokujo wo Lutherowym swiedżenju w Němskej wuprajile. Dwórski predar Stöcker z Barlina, ktryž bě so do Londona podał, zo by tam pschednoschi džeržał, je nadpadow pscheczino katholikam a druhich winow dla dyrbjal swoje rycze skonczicż, a njeje żanoho wuspęha dospěł.

W Belgiskej maja deficit 26 milijonow — széhwk liberalnego njeprjada.

Francózska. Njepštečeljo cyrkwię njepštestanu na swoim bjezbóžnym puczu. Parížskomu biskopej su $\frac{2}{3}$ joho dohodow wžali a jeno 15000 frankow sútnie wostajili. Też hewak pytaja cyrki po učzim wšcho wžacž. Potom hdži su ju eyle wusłekali, chedža ju wot so storcejž prajich: Dži, my eže njetrjebamy: to tam reka dželenjo stata wot cyrkwię.

Afrika. Sudan je krajina k polnju Egipciowskej ležaca, a je wot lěta 1829 z Egipciowskej zjenocžena. Hijo dlejsi čas je tam „falschny profeta“ abo mahdi Mohamed Achmed lud hromadži a pschečiwo Egipciowskej schézuval; a dokelž su mohamedanojo z wulkoho džela pod křesćjanſkimi wjerchowistwami, je swojich ludži zahorjał, za wuswobodzenjo a wobnowjenjo mohamedanskoho kralestwa wojuvacž. Tak je pječza na 300 000 muži sylne wójsko zwiedł. Egipciowske wójsko pschečiwo njomu njemožejce wobſtač a w 3 dnjovoskej zatraschnéj bitwie je mahdi tamniſche do czista znicžit. Ze nětko wulki strach za Egipciowsku, wosebje paž za křesćjanſke misſiony, kotrež w Sudanie hjo rjenje křežiachu. Na wjele lět zda so wšcha próca znicžena bycž.

Naležnosće našoho towarzstwa.

Sobustawy na lěto 1883: kk. 376. 377. ze S. Pazlic: Khata Šwejdžina, Pětr Wałda, 378 student Jawork z Miločic, 379. Madlena Bardonjowa z Pěskec.
Zemrjety sobustaw: Jurij Kowark z Konjec. R. i. p.

Za cyrkej Wutroby Jězusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadzena daň wučinjeſtej 64,147 m. 15 p.

K česći Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: B. z Kukowa k česći Wutroby Jězusoweje 10 m., Z. z Kukowa 6 m., M. B. z Pěskec 3 m., njemjenowany z Różanta 75 p., njemjenowanaya z Kukowa 1 m., njemjenowanaya z Koziaric 1 m., dwě sorte z Khróścic 5 m.

Hako Bože džěčo su woprowali: w Budyšinje: kk. can. cap. senior Jakub Kučank 150 m., farař Michał Hórnik 100 m., kapłan Jakub Skala (najswj. Wutroby Jězusowej lubjeny dar za 4. lěto) 25 m., njemjenowanaya z budyskeje wosady k česći Wutroby Jězusoweje na zastupnu próstwu swj. Marije za zbožnu smjertnu hodžinu 150 m., přez hnadnaho knyeza biskopa Franca Bernerta knyežna Francisca Fröhlichec w Dreždanzach (hl. pod „z Budyšina“) 300 m.

Hromadže: 64,898 m. 90 p.

Njech lube Jězusdžěćatko wšem swojim dobročerjam z časnymi a wěčnymi darami nadobnje płaci!

Za cyrkvičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 8430 m. — Dale je woprował: njemjenow. ze słowami: Swjaty Józefje, proš za nas! 3 m.

Hromadže: 8433 m.

Zaplać Bóh wšem dobročerjam!

Wulke wobrazy swjateje Marije, Macjerje dobreje rady, su zaš pola mje dostacž; kaž tež wobraz swjateju Chrilla a Metħodiјa. Wobstaram tež pschihódne zaramowanjo.

Franc Jānič, zwóńk.

Naša Wowka

třeći zešiwk je wušoł a za 50 p. na předań tam, hdžež, kaž je hižo znate, prěnjej dwaj zešiwkaj.

Cjájchej Smolerjec knihičjihčejeńje w macziejnym domje w Bubdyšinje.

Katholicki Posol

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětne
na pōsće a we knihařni
1 m. 70 p.

Ludowy czasopis.

Wudawany wot towarzystwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Cislo 24.

15. decembra 1883.

Lětnik 21.

Dotwarjenjo cyrkwię w Baczonju.

Zhradna naležność wschitkich serbskich katholików, kotšiž chcedža Najswiecjisszej Wutrobie Ježuſowej w Baczonju krasny wopomnik swojeje džakowneje luboſeże natwaricž a z tym dopomnjezo na bamžowſte kniezenjo Piusa IX. a Leona XIII. ſezehowacym ſplaham pschepodacž, je ſo lětſa ze zhradnymi mocami po móžnoſezi dale ſpečhowała, kaž kóždy wě, kíž je z katholickim serbskim ludom ſobu žiwy a Božu čeſcž rady ſpečhuje.

Kaž daloko twar nětko, hdyž je ſo 4. decembra t. l. z dželom zaſtało, hotowy je, to bliże bydlacy katholikowje ſami wědža, tola dla zdalenych dyrbí Posol rozprawu dacž.

Cyrkej je jara derje a krasnije w zwonkownym twarjenia a w novembru z glasirowanym cyhelim dopſchifryta; tórm paž dosaha hacž k hlownomu zymſej, pječ ſmetow wylie ſyrfwinoho ponosčka, ale z dotwarjenjom, kotrež ſo do akcorda njedawa, budže hiſcheče wiele džela. Za to paž budže to tórm, kíž budže daloko po kraju widzecž!

Znutſkownje je nawječorna pobóczna ſódž ze ſakrifijiu zawielbowana, w naranjiſcej a hlownej ſódži paž ſu paſh (gurth) zwielbowane hacž na jedyn.

Wudało je ſo na kwitrowane zliczbowanja (rechnunki), kotrež ſu wubjerkej pschedpožene a wot twarskoho wiednika podpiſane, dotal woſoko 53,000 markow, to reča z tými, kotrež ſo za hiſo hotowe dželó a za material tón měſac hiſcheče k placzenju pschedpožoža. Pozdžiſho budže pschehlad wudawow cíjichęzany, original paž wylie ſeži k pruhowanju pschedpodatih a někotry čas w Baczonju k pschehladanju za kóždoho ſpomožerja abo dobrocžerja noweje cyrkwię wupołożeny.

K dotalnym wudawkam paž budže wězo w pschedpožnym ſečje t. r. za dotwarjenjo hiſcheče tójskto pjeniez trébnych! Tola z Božej pomoci zahorja ſo předadwſhi dawacžerjo z nowa za podpjeranjo dotwarjenja a nowi

dawaczerjo pschistupja i dotalnym, zo by to, schtož je kraſne zapocžate, tež kraſne a ſker je lepje dokonjane bylo! Za Božu čeſć a za ſpomnjenje duſchow njeje žadyn wopor, kotryž možesč pschinjeſč, pschez měru wulki. Tak ſu dotal živi dobroczerjo a tež czi myſlili, kotliž z dobroczerjow noweje cyrkwe ſu do wěčnoſeže wotwolani byli. Žena woſolnoſč to njeby wězo dokonala; tohodla ſu na přenim měſeče wſčě druhe ſerbske katholske woſady pomhali a jednotliwi Serbja z wonka ſerbskeje kraſiny, kaž tež někotſi evangelsko-lutherscy Sobuſerbjia, a na druhim měſeče tež mnozy katholſcy Němci w Sakskej a někotſi tež z wulraja ſobu twariež ſo prćowali. Mějena wſchitlič ſu w knihach živjenja zapisane. Někotſi wſhocych knježa ſu hiſcheze zwolniwi nas podpjeracž a wot někotrych knjeſtrow a bohatych kublerjow tež wěſtu a móemu podpjeru wocžakujemy. Někotſi dobroczerjo ſu doprěka na wutwarjenjo ſlubjenja cžinili; haj many 6000 markow deponirowane za zwony a ſnabž trěbny do-dawek je nam tež wěſtu, druhe dary njeſměm nětko pomjenowacž.

Tola najprjedy dyrbimy ſo hiſcheze za dotwarjenjo staracž a tohodla dyrbimy katholſkych Serbow a naſkich němſkich ſobukatholikow z nowa wo nadobnu pomoc proſyč; pſchetoz nam pobrachuje doſč wulka ſumma. Znata poſlenja žromadžizna komiteta w Bacžonju, kotraž plan k. profeffora Šeeka pſchivza a twarskomu wubjerkej dalsche wuwjedzenjo twara pſchepoda, žhoni tehdom, zo ſebi tajki twar w kulojte ſumme pſchez 70,000 markow žada. Žromadžizna težko wězo njeſeſe, tola nadžiſeſe ſo, zo tale pſchede wſčem trěbna ſumma a hiſcheze wſhoche toho pobrachowaca (kaž najbóle je) ſo narwa, hdyž ſo jenož ſkónčenje twariež zapocžnie, schtož je ſo w naſečzu 1882 ſtało. Pojoš pak wozjewja, kaž wjele my dôſtali a ſchto je ſo nadaniuo.

Pſchichodnie pak trjebamy něhdže za dotwarjenjo: dalsche murjerſke dželo, za chhele a kalk, material za wuſadženjo podlohi, ſtukateurske a moleske, ſchleicerſke, ſchloſatke, thſcherſke a druhe dželo pſchez 30,000 markow, kaž je z pſchehlado koſtow profeffora Šeeka a z rožtſtajenja k. Eifelta wiđeč. Tele dotwarjeniſke potrebnosće možachmy hakle nětko pſchiblžnje abo z cyka ſobudželicž. Želizo po wuplačenjach tutoho měſaca hiſcheze woſoko 10,000 w knižach a pienięžnych papierach wobkhowamy, dyrbimy wot nětka za dotwarjenjo z najmiejnha 20,000 markow narwacž.

Wo wutwarjenju abo znutſtownym wupychenju tónkróz njeſham po-wjedacž. Kóždy wě, ſchto je trjeba za katholſku cyrkę, n. pſch. woſtarje, pſchczele, předarnja, ſpomjedne ſtoły, dupa, wulki ſwēcžnik a t. d.

Jara pſchichodne by bylo, hdy bychmy bórzy tež pſchichodnu faru abo dom za duchownoho natwarič a pohrjebiſchežo abo cyrkwinu wobhodnoſč z rjanym plotom wobhrodžicž móhli!

Hdyž ſhy takle rozprawu dał, wobzamkuju z krótka: Lubi Serbja a lubi katholikowje! Njezabywajeſe w zymje na dotwarjenjo a wutwarjenjo bacžonſkeje cyrkwe!

M. Hórník.

3 naſkich cžemnijah wobrazow.

Khodžu jara radý na bjesadu a to po cyklych Serbach. Tam ſebi něchtotſuli wothladam, ſchtož hiſcheze předy wěđaſ ſjeſtym. Pójeſe raz do miwu, možecze wjele ſobu nazhonicž.

Zaſtupnyh pola bura Wjerbina. Kaž ſo nam tu hnydom we jſtwje lubi! wſcho je po ſerbsku, kaž bych doma byl! Mapſhczegó durjam w kucžku wulke

dubowe blido ze sylnymi nohami a podnožemi, po sczénach na barbijených polczętach wscho połne pisanych a róžatych talerí: hojszoza je te same ſe kwaſej doſtała, a ani jedyn njeje ſo za te dolhe lěta rozbít. Polcy ſu połne ſchłow a ſchalkow, za połcami pſchi durjach wiſa wot wjercha hac̄ do zemje wulſke tréno. Na druhim boku ſteja wulſke wokate khachle, w heli torhataj ſo Hanſk a Męck za wloſy — cyle ſerbſka burſka jſtwa. A tež ludžo ſu dobrí hoſpodni Serbia, widžu jim to na wočomaj, zo naſ radý witaja. Hoſpodař wjedze naſ hnydom k bliđu.

„Sydam ſo; hladam wočoło ſo. „Ah, tu na ſeženje wiſa protyka — Pſchedzenař, njeje wěrno?“ rjeſnu.

„Schto? pſchedzenař k nam dže?“ praſcha ſo hoſpodař a hlađa z wočnom won; „tón tola hewak jeno w zymje khodži!“

„Abo traſch Krajan?“

„Krajan? ſchtoha z tym měnicje?“ ryci hoſpodař.

„Ja ſo hac̄ do wuſchow zaczeřwjenjam — ale cžohodla dha ſo po prawym haſbuju? Sym dha někajku hlupoſcz zehral? — Spěſchnje hladam do protyki. „Ah, to je němſka protyka! Kalender für das deutſche Volk.“ — Na tajkule hlupoſcz: kaf jeno móžu w cžiſe ſerbſkim domje ſerbſku protyku phtaez?!

„Haj, to je jara mudra protyka, ta ſama w zymje njewjedra wěſchczi. Ja ſo do njeje druhdy ani njenamakam, ale naſcha Marja, ta wscho wě — tola prajeze mi, ſchto dha předy měnjeſchcze z pſchedzenařom, a Krajan, ſchto dha to po prawym je?“

„Haj tak! Ró, ja ſebi myſlach, zo je tale protyka Krajan abo Pſchedzenař; to ſtej mjenujich ſerbſkej protyce, kotrejž kóžde nowe lěto do ſerbow khodžitej; kaž widžu, k wam njeiſtaj dōſtchloj!“

„Ně, k nam nie! — A mi wschař je lubſcho, ja radý nimam, zo mi cuži ludžo ſtajnje do dwora běhaja. — Ah, jo jo! haj tak tak! hm hm!“ měni hoſpodař a pacha jara ſebjewědomje ze ſwojeje dymki.

Ja běch z tym wschoń zamoleny. Serbia byſhu ſerbſkim protykař naj-radscho dwór zavrjeli? to hiſčeze njewědžach. „Wý drje wjele z nowin nje-cžitacze?“ wopraſcham ſo na dobo, njewědžo, ſchto byſhu hnydom pſchedzepnje-noſcze dla ryežat.

„Z nowin? O ju! ja pſcheco do nich počukam. Naſch wucžer měni, w naſchim čžaſu tyknu kóždoho do měcha, jeli nowin nječžita — to sym ſebi hnydom někotre wobſtaral.“ Načzahujo ſo za ſwjeczatko, pſchiwjeze cyle ſonco papjerow na bliđo. „Tule macže kamjenski wochnſchryst — tule drezner nochrichty, a wot fuſoda ſebi tež druhdy barlinskú cajtunku požežuju — a to mām cyklu njebzelu lažwanja, dželawu džen tak žeňe khwile njeje.“

Ja hladam na te wochnſchrysty, nochrichty, cajtunki, ſo ſpodiživajo. Hoſpodař ſo ſpodočajo poſměva, zo mam joho za tak „gebiſdet“ muža. „A rožmiceze wschońmu, ſchtož tu cžitacze?“ praſcham ſo ſkončznie.

„Hac̄ rožmiju? Ž nō, wono to dže, hdyz ſebi bryle ſtaju, bjez bryli wschař mało. — Alle ja wam praju, to ſu „umbendich“ rjane nowiny; naſch wucžer je tež ma, tón mi tež najbóle praji, ſchto w nich ſtoji, tuž husto do nich ani hlađacž njetriebam. Wěſče, to je cži hnydom wscho hinař, hdyz do tajſtchle nowin hlađaſch, a cži druzy, cži maja hnydom wjetſchu, „mejnunku“ wo mni!“

„Aha! tole běše! ta mejnunka tebi we hlowie khodži!“ pomyslich ſebi. O ty bjezbóžna mejnunka, kelsko ludžom ſy hižo hlowu zavrjerača! — Hladam

pilnje do nowin. „Z Londona — tež z Hamistyrdoma su tu nowinki — z Rhinskeje — z Turkowskeje — hm, ze Serbow tu nihdže nicžo njenamakam.“

„Ze Serbow?“ wurazý hospodař skoro smějich. „Wo Serbach so te nowiny njestaraja, i, „polajby“! to tam njetrjebacze pytacž, ach ně, ně! to došho njeptajce! — A poſthajce! džesche hospodař dale; „ſchto by mi te „ze Serbow“ tež pomhačo, ja džé tak wſcho wěm, ſchto ſo pola nas na wſhy stanje, a pola nas na dworje mi tola tež nicžo nowe njeje; ſchto ludžo w delanskich kutač ežinja, to je mi wſcho jene, delansch pruscherjo na swojich pěſtach! hm! ſchto móhl wot tych zhonicz? Wos mir die grusen ſajn, my ſo wo delanskich njestaramy.“

„Oho! ſchto to? kažny mje ſchto, abo zabola mje hewak něſchto? ja džé ſym tež z Delan a njeſluſham nihdy do wuzwoleneje čirjodý, wos mir die grusen ſajn!“ Ž, daj ſebi bycž a wostaj jomu te wjeselo: hordoscz ſeby ſama ſchwika. — „Tak, tak!“ wotmołwju wótſe. „Ja ſym to hinaſki. Pſchebhywam ſtoro čekle ſteo we wuſraju, a to je mi njeſměna radoſez, hdyž zaſo něſchto nowoho ze Serbow ſlyſchu; haj móžu wam prajicž, zo ſo čekly tydžen na nowinki wjeselu, a hdyž ſym je čítał, je mi, kaž bych doma pobyl.“

Hospodař hlađa ſpodižiavo na minje. „Ž jo jo! — Ale ſchto dha wam te nowinki ſezele, prajicž, zo kóždy tydžen —“

„Aji doſtaſam Serbske Nowiny a „Poſoł“ a hiſchčeje druhe čaſopisů.“

„Serbske Nowiny? Haj prajicž mi tola, ſchto dha to do „blota“ je, teſe nowiny; naſch wučer̄ tež druhdy wo tym „blocze“ ryeži — ja joho hiſchčeje čas živjenja wohladal njeſhym.“

Zaſo běch wo jene nažhonjenjo bohatſi: Serb njeznaje Serbskich Nowin! To hiſchče njebech wěđzaſ. Tu mějach woprawdžith pschikkad, kaž ludžo druhdy z hlowu do ſchtonow bodu a tola ſeja niemiđa. „A serbskoho „Poſoła“, serbskeje Lužicy drje tež njeſeſe widžaſ? wo serbskej Maćicy nicžo ſlyſhaſ?“

„Haj ſu dha to wſcho bloty?“ wupraſny hospodař zadžiwaný.

„Serbske Nowiny, Poſoł, Lužica ſu tute serbske čaſopisy, wuſhadžeja w Budyschinje, a čekle towarzſtvo Maćica Serbska, wudawa wſchelate knihi za serbski lud. — a Serbja khodža po ſwěcze a nicžo wo tym njeſwěđa! — Hlajcze, ja čekly wam dobru radu dacž: wý čítačze tu wjele čaſopisow z Ramjenca, z Drežđan, z Barlina, njemohli dha ſebi tež serbske čaſopisy wobſtaracž; z nich byſchče wjac ſpomožnoho nažhonil, kaž z němſkých nowin, kotrež wam wěc̄ wopisuja, wo kotrejch ſebi ani nicžo myſliz̄ njeſmějecze.“

„Haj, to wſchaſ macže prawje, husto hdyž do nowin hlađam, ſteju kaž woł psched nowymi wrotami, tohodla je mi lubſcho, hdyž mi wučer̄ powieda ſchto w blotach ſteji.“

„Aji, widžicž, zo mějach prawje! Tola wzmicze ſebi serbske čaſopisy, z tych budže wam wſcho zrozumliwe, namakacze w nich jeno wužitne a ſpomožne wěc̄, kotrež ſo runje wam hođa, ſpýtajcze, a ja wam rukuju, zo budžecze ſpoſojom!“

„Hm! hajwſchakhaj! ale to placiž pienjež, tu mam hižo čeklu hromadu a dyrbju za ſteo ſchwarny pienjež wudaracž, a k tomu hiſchčeje wjac za serbske? Wěſeſe, čekowjet ſo tež nadawa; a na poſledku tola zaſo do nich njeſladař — ſchoda pienjež!“

Běch husto ſlyſhaſ, zo je Serbam na serbski čaſopis pienjež ſchoda, tola njechach tomu wěričž, netko běch pschepoſazany. „Dyrbicze dha tute

němské časopisy pělčicž? zakazuje je jim dvór, cíni bóle, hdyž z rěka do nich hladacže, a naložče pjenjež na serbske wěcy.“

„Haj, haj! macže prawje! Tola ja sym wjehoły, hdyž móžu doma khwilu sedžo wotpocžnycž, hewak je tak dželacž doſež, hdy dha móhl čłowjek potom došlo na serbske nowiny myslicž abo naposledku „hostenegefan“ po nje běžecž? Ja sym hžo starý, došlo njebudže, a tu hžo wjach njejsym; ja hishcze bjez nich wutraju, njech mój potomnik za tym hlađa, ja sym so doſež staral!“

Takto ryc̄ mje pschekhwata; njewědžach hnydom schto wotmołwicž z mjerzanjom a ze spodživanjom; rozkladowach sebi, kak bych joho wurheče najlepje porazh̄; runje čehc̄ prawje swjatočnje zanjeſež, tu wotewrichu ſo durje a do jstwy zaſtupi „guntak!“ mlody rejzndy.

„Schejne wjelkom!“ wita joho hospodař. Ja ſebi mužka wobhlađuju: pod pažu ma wulku mapu — „ahm! kolporter!“ rjeknu pſchi ſebi, a nje mylach ſo.

Kolporter mjeſečne jara běžliw̄ jazyk a hishcze wjetſchu krobkoſež; powjedſe wo naſich zbožownych časach, hdyž je tež burej wſcha wědomoſež a wučzenoſež pſchitupna; zo pak by bur wopravdže z kužoka wědomoſeže čerpacj móhl, ſtara ſo wjele ludži, wón pak najbóle, tohodla je tež dženja pſchischoł a pôdla połoži ſwoju mapu na blido a wotewri ju; widžach chlu hromadu piſanych paſaných zwiažkow a časopisow, ſo rozymi němſkich. Hospodař bě wězo jara wezípn̄, a hdyž jomu kolporter přenje knížki z barbjenym wobrazom pokaza, bě wſchón zahorjeny. Ja ſo tež njemóžach zdžerječ a pokuknych tam, zo bych napismo zavohlađal. „Der blutdürftige Jäger.“ — Hu! zyma mje hrabny, ſpěšnje ſybzech ſo zaſo na swoje měſtno. — „Eine herrliche Geſchichte — da geschehen zwei Morde und dreie werden angeschaffen!“ pſchitají kolporter. „Oder auch hier! In der Gesangenschaft der Türken!“ A tak kladjeſeche hospodařej jedyn zwiažk po druhim na blido, a hospodař bě wſchón zavjerczany, hrabaſehe pſhemoh za zwiažkami, zo naposledku njewědžeſe, schto bě w žanym widžaſ a tuž džechu zwiažkí z nowa z rufi do rufi. „Umbendich rjane ſwjeczatka!“ mjeſečne hospodař. Widžach na nim, zo ma lóſcht kupowač; kolporter wſchał pôdla hubn njeſutowasche, bjez džiwa, zo ſo hospodař ſkónčnje woprascha: „Wos kost?“ — „Sehr billig; vier neugroschen!“ — „Un dos?“ — „Fünf neugroschen!“ — „Un dos?“ — „Auch fünf!“ — Hospodař wubra ſebi ſkónčnje „der blutdürftige Jäger“; ſo rozymi, kolporter njemóžeſe jomu tež ničo lepsche radžicž. Ja drje čehc̄ hospodařej wotradžecž, tola nictó na minje njepoſluhaſe.

A někto pſchitají pělčenjo. Hospodař wucježe z kaphy dobre ſchtyri ſlěborny, taž bě ſebi kolporter předh ſazał a połoži je na blido. Ale kolporterej to njedobahasche. Žedyn zwiažk drje pělči jeno ſchtyri ſlěborny — ale cyla ſtawizna wobſtej z dwachcži tajich zwiažkow a kóždý zwiažk pělči zaſy ſchtyri ſlěborny, a to dyrbitej ſo dwě ſtečnje hnydom do předka zaplačicž, zo móhle ſo pozdžiſe zwiažkí dale dawacž, a to wucžinja wſho do hromadu dwaj toleraj. Wſchě dalſehe zwiažkí wězo pſchinjeſe kolporter pozdžiſho.

To ſo mój hospodař tola trochu ſtróži. Z nowa pocža knihy wotczinječ a ſtrony wobročeč.

„Schkoda pjenjež!“ podótknych z krótka.

„Nó, wone tola njemóže tak hlupe bycž, hdyž muž tak khwali“, mjeſečne hospodař.

„Wężo khwali kóždy swoju tworu, zo by jeno pjeniezhy do kapşy sunyčz móhk; ale ja wam praju, tón njerjad njeje pjeniežka hódný!“

Hospodar hižo na mnje wjacy njeponiuchajcze. „Hdyh bych jeno telko pjeniez doma mieš; hym wežera dawki placzík a hym so wschón wudał. Khata!“ wobroczi so k swojej żonje, „nimasz ty niczo?“ — Khata njemějeſche pjeniez. „Dostkož wschaf w skoku k fufodej, njech nam tak došho požci!“ A Khata khwataſche k fufodej.

„Mjez tym spytach hischeze jónu hospodarzej knihy wuryczęcž, tola dostach jeno za to hroźne ſkowa.

Za khwilu pſchiūdže Khata zaſy, ale bjez pjeniez. Suſod chce jutſe do Kamjenca a trjeba ſam pjeniez.

„Hm! ſchoda! a druhdże požczowacž je hańba!“ měnjeſche hospodař. „Alle węſh Khata, donjeſu jutſe tsi huſych do Kamjenca a pſchedam je; pjeniez dam potom hnydom w Kamjencu fufodej — dži, rjekn jomu to.“ A Khata khwataſche zaſy k fufodej. Za khwilu pſchinjese pjeniez. Kolporter ſuny je do kapşy a wotenidže lubjo, zo bórzhy dalsše zwiaſki pſchinjese.

Hospodar da ſo hnydom do czitanja; tola njechaſche ſo jomu tak prawje ſchlacheſicž — hacž bě rozm ſrkli, to njevěm — tylny ſebi bryle; tola tež z tymi njechaſche hicž, ſedzeſche z najmjeñſha poł hodžinu na jenej stronje, poſkazujo ſebi pódla z porſtom. Mje njemějeſche pódla ſedžbu. Tu běch wysche, to wiđach; tuž ſo wotſalich.

Duch pomyslīch ſebi: O sancta simplicitas! Na serbski čaſopis je pjeniez ſchoda — tu pak njeje ani požczowacž ſchoda! Serbskich nowin dla nehdže dónicž, njeje khwila — tu dže hospodař woftajſchi wschoho džela na poł dnja do Kamjenca a pſcheda tsi huſy! — O wbozhy serbscy wótežinco! wy dželacze a proujecze ſo dženit wote dnja z pjerom a ze ſłowom za swój luby lud — a někotryžkuli was takle zacpewa! Wy pak njedžiavo taſkoho njedžaka dale dželacze; pſchetož: hdh bych ſyn najhubjenſchoho cyganskoho naroda był, bych tola za njón dželał, haj hdh bych poſledni joho potomnik był, bych wschitke ſwoje moch napinał, zo by z najmjeñſha wulki pomnik po zahinjenym narodu woftał! to je wasche heſko. —

Pozdžiſho pſchiūdzech hischeze raz do tutoho domu — a ſchto wiđach? Mały Hanſt a Mroć ſedzeſchtaj na zemi, na klinje mějehſchtaj ležo nekotre zwiaſki „krewielacžnoho hajnika“ a hrajeſchtaj ſebi po džecžowiskim waſchnju z nimi. Dolho pak njetrajeſche — riſ, ras, rec, a za khwilu ležachu jens čwaki papierz na zemi. „Krewielacžnomu hajniku!“ bě ſo derje ſtało! Alle pjeniez? I nō pjeniez, kaž dže to je, dyrbja ſo po ſwěcze kulecž, wschako ju kuſowate. A ſchto dha je burej tež do pjeniez, za lěto budža dobré žně, a wschó je zabute! Mjez tym wumjeſze ſo tež poſledni ſwědk „krewielacžnoho hajnika“ ze iſtwy, a nichťo wjach na to njeſpomina.

Alle serbske čaſopisy ſebi ſkazacž a tolerk za nje zaplačicž — ně, to je ſchoda!!

Hischeze jónu: „je wschó prawje?“

(Štonczenjo.)

Lubosć džecži k swojim starſchim je poſa nas čaſto khetrje zwjetſhna, liwka a hubjena. Starſchi ſami ſu husto wina na tym. Pſchislowo praji: „Kajliž torjen, taſki wukorjen.“ Hdyž torjen (starſchej)

či ničomu nije, kak mohla joho wotnoška (djecži) lepscha bjež? Płody mandželstwa su sežehroki nimale cyloho prijedawšchoho živjenja; ponjese tak hubjeni schtom nadobo w mandželstwie dobre płody? Potajkim hižo zahe dyrbi čžowjek sam sebe derje wocžahnycz a tež so wocžahnycz a wucžicz dacz, checili pozdžischo druhich derje lubkowacz. Hdyž wschał mandželski ženje wjele druhoho wuknul nije, hacz sakrowacz, plampacz, pieč a hracz, so wadžicz, snadž tež biež — a mandželska: so pschičicz, kłekschežicz, pschežinjecz, kleſlacz a so kujačz: njepšchinjeſetaj wonaj to tež do mandželskoho živjenja? A hdyž djecži džen wote dnja tajke widža a slyšcha, budža wone lepsche? Nabudu pschi tym wulkeje luboſeže a čeſćowanja napsheczo starschimaj? Su džen tajke džecži často sebi samym zawoſtajene, běhaja woſko ſaž ničijeje a wotroſtu ſaž tamne ſtowjenja bože w lesu. Zo wone pschi tajkim wocžehnjenju wšcho druhe ſkerje nauku, dyžli poſluſhnoſcz a prawnu luboſcz k starschimaj, je weſte.

Zas druhdže, hdyž nan džecžo swari abo khosta, je macz zafta abo zamolwja, a naropak. Šak schkodne tajke wocžehnjenjo je, kóždu widži. Wbohe džecži naposledku same wjac njewěđa, schto je prawe a schto njeprawe. Płody tajſoho wocžehnjenja su pozdžischo často jara hórkę a ze ſylzami macžane, tola je hižo ſkomžene. Čjas ſchezejpjena a plahowanja je nimo, dyrbja žnjecz, schtož ſu ſyli.

„Mandželstwo bjež džecža je ſvet bjež ſlonca“ je zaſy pschiſkovo. Ze drje wérno, zo hakle džecži luboſcz mandželskeju krónuja; husto paſ ſu tež džecži same zaſ wina mandželskoho njezboža. Hdyž snadž Bóh hakle po doſlích létach mandželstimaj jeju proſtwu dopjelni: schto chekł nanej abo macžeri wobaracz, zo džecžo lubujetaj? Ale husto wuwije ſo pola tajkich starschich z praweje luboſeže njeprawa, pscheměrna („wopicza“) luboſcz. Tu je maſ „holbit“ nimale ſaž Bóh za zbožowneju starschemu; wschitko, schtož čini, je prawe, wotroſeže pschi lutym majſtanju a hoſdowanju, wschiten ſu jomu k ſlužbje. Maſe njepočzinti ſu jeno žorty, kóžde zdychnjenjo dyribi ſo dopjelnicz, hewak je zlé. Zlobi-li ſo džecžo, hnydom dyrbja ſo jomu zloby ze wschemi móžnymi ſredkami a darami ſtajicz, jeno nic ze žanym kſhiwym ſlowom abo božedla hakle nic ze žanym pušom. Taſ roſeže džecžo a pschihywa na starobje a zlóſczi. Pozdžischo, hdyž pocžina starschimaj węc tola woſtudla bjež, hdyž ſo njehodži wjac wschitko po woli lubuſtka čzinicz, checataj zapocžecz wuſtupowacz; ale bórzy widžitaj ſwoi brach. Starschi schtomik nochce ſo wjac zhibowacz, hižo ſo ſpječjuje, a checeth-li jón woprawdže zhibnycz, praſnje čzi zaſ mjez wocži tak khetje hacz jón puſchežiſch.

Tež to je njerozomne, hdyž macz džecžom psched z tym hrozy: čakaj, buđu nanej vracicz. Zeſi džecžo neſkto zworało, dyribi ſo čakacz, doniž nan dom njepšchinjeſe, ton hakle dyribi potom khostacz. Taſ doſtanje džecžo njerozomnu bojoſcz psched nanom a pocžina joho snadž hidžicz. — To hižo dyribi neſkto wulke bjež, schtož macz ſama njeſhosta, ale nanej zawoſtaja.

Ze wschał hſicze wjac wopacžnih waschniow, z kotrymž džecžom luboſcz k ſwojim starschim ſo njezaſchežepja a njepſchijporja. Njech je z mjenovanymi dženſha doſč! Zaweſcje w cylym wocžehnjenju mamy ſtajnije wjele wuknycz; pschedož nimam džecži jeno wocžahnycz w luboſczi k starschim, k Bohu a čžowjekam, ale tež ſwojej wotčinje a narodnoſczi. Nekotryžkuſi drje praji: schto ma khwile z džecžimi ſo naſadžowacz, hdyž jeno ſu tak nekaſ woſtadane, dónž móža ſame woſko běhacz! Tajki čžowjek njepſchemiſli, schto ryži a schto rěka, džecži wocžahnycz. Maſu ſtarwiznu wo tym pſchinjeſu, jeli Bóh

zechce, po nowym lécze, a to ze svjatoho pisma. Na stare lěto božemje! Boh njebeſti wotc paf spožcz w nowym lécze naſchim ſerbskim ſwójbam zasý ducha mudroſeſe a luboſeſe, zo njebychu ženje starſhi trjevali plakac̄ na ſwoje džecži a džecži nic ſkoržic̄ na ſwojich starſhich: „Hdy býſtaſ moj nan a moja mac̄ mje ſlepje wočahnyloj, bých nětke byl hinaſhi člowjet“; zo njebychym tež wjac trjevali porok ſkyc̄, zo je pola Serbow luboſeſ džecži k ſwojim starſhium ſpodžinjenje ſiſka a ſwójbne žiwenjo hubjene.

Zelenka.

Cžlowjet a ſchtom.

(Štomeženjo.)

(Štrom hujie = cžlowjet mréje.)

Lěto khlila ſo ke kóncej; je poſlednje číſlo „A. B.“, kotrež tu do rukow doſtaſaſh. Tuž dyrbju tež ja ſwoje rozmolwjenje wo „Cžlowjeku a ſchtomu“ kónecžic̄, nic hakož by ſo hido wſchitko prajilo bylo, ſchtož k wěcy ſluſha; ale wiđiſiſh k toho, ſchtom je ſo cži poſtičzaſ, tak bohaty je „ſchtom“ (a kóžde ſtworjenjo hako wotblyſhyc̄ doſpočnoſeſe Božeje) na potajnoſeſzach. Spokojo ſo z tym, ſchtož ſmoj po ſlaboſeſi wědženja zhubaſloj: wſče naſche wiđenjo a wědženjo wostanje wſchak jenož kaž ze ſchpihelom, hac̄ do dnja, hdyž budžemy wiđeſc̄ „wot woblicža k woblicžu“. Jeſi ſchtom doſlo doſeſ ſtaſ, zefari, počina hinyež; jeſi wotemrjet, powali jón wetr, a z wulkim holkom padnje na tu ſtronu, na kotrež ſo khlila a na kotrež je najwjac̄ płodow noſyl. Tu wostanje ležo a njeſtanje ženje wjac. Tak padnje tež cžlowjet mréjo na tu ſtronu, na kotrež běchu za joho žiwe a ſtrone dnj zložene joho myſle, ža- doſeſe a ſkuſki: k njebju abo k heli. „Padnjeſi ſchtom k poſdnju abo k połnočy, wostanje na měſce ležo, na kotrež je panyk.“ (Préd. 11, 3.) Skóžda wěc na zemi po zakonju cžežie měſto pyta, na kotrež mohla ſo zepjerač a na kotrež wotpočowac̄; tak cžechnje tež naſchu duſchu po ſmijerci potriebnoſeſ, zo po po- cžinkach abo njeſpočinkach pyta pſchimerjene myto — zbožnoſeſ abo za- hubjenjo. Tak khetſe, hac̄ je ſmijerc žwiazki pſcherézka, kiz duſchu k cželu wjazaja, poda ſo tutu na ſwoje měſto a wostanje tam — do wěžnoſeſe.

Hinak je za žiwe dnj: tu móžemy Bohu hnadu zas dobyc̄, ſmyli ju wotbyli. Po ſmijerci je hinak, kóſki ſu panyk a dobycžo abo wotbycžo jo wncžinjene: ſchtož je do hele panyk, njepozběhnie ſo wjac k njebjesam. Šchtož je za zlych jandželow jich pad byl, to je za cžlowjefow ſmijerci. Žemja je měſto wuſhwia — we wěčnoſeſi pſchewtaſa wſcha zaslužba. Tuž: „Skutkuju my, d oniž je dženj, pſchińdze noc, w kotrež nichť ſkutkowac̄ niemože.“ Dohoda bliži ſo tež djabol mréjac̄ym, ſpytuje jich a cžennoſeſi z małomyslnoſeſu, derje wědžo, zo, jeli we tutych woſomikach duſchu do ſwojeje moc̄ njeſtanje, ſo to ženje wjac njeſporadži. Tež k ſwiatym ſamym ſo dobywa. Tak cžitam we žiwenju ſwj. Merečina, zo jomu mréjacomu ſo djabol pſchibliži. Merečin pak džeshe k njomu: „Šchto tu ſtejſiſh, krewjelac̄ne zwérjo? Ma mni niežo njeſhwarne njenama kaſch: klin Abrahama budže mje khowac̄.“ A z wotkel to wěſh, luby ſwj. wuznawarjo, a z wotkel tajka dowéra tebi we ſmijertnym bědženju? Zawěſeſe z toho, zo ſy wſchě haſzy a ſopjeſhka duſche k njebju zložowaſ, woči a ruch k nutnej modlitwje ſtajnje požběhowaſ k „Wótcej ſmilnoſeſzow a Bohu wſchoho tróſchta.“ Scžehujmy dha pſchi- kladu ſwiatych Božiſh, kotrež ſo nam we pređowanjach tak cžaſto pſched woči ſtajeſa; tak budže naſch wulkone, kaž jich: po pobožnym žiwenju zbožna ſmijerc a po tutej wěčne ſwafne hoſežim pſchi bližje Božioho Jeſhjecaſ.

— ſ.

Z Suižich a Sakskeje.

Z Budyschina. Runje je wuschoł a póndże do wýchech serbskich katholickich domow lubowanym „Krajan”, netko znata protyka. W saksich wośadach je poměrnje dość rozscherjena, jenož w kulovskej dyrbi jo hisczeje lépje zeznacż, dokelž je na tamnišchu wośadu tež w protych wschudżom dziwane. Wo tón małych pienieżnych wudawk njemóže nikomu żel bheż, byrnie němsku protyku hjo sebi předy wobstaraf! W Krajanje namakaſch, schtož so hewak w protyfach pyta, potom pak wjele taſkoho, schtož je runje za katholiskoſho Serba pschiſprawne. Po poſtrowiacym ſlowie naſchoho protykarja reča přeni dlejschi rjany naſtaſk „Daj mi twoju wutrobu!” Wón wubudža čítarjom k luboſci Jézusoweje wutroby, wukladojo ju hało luboznu, lubowacu, ſobuželnu, darmiu, džakowunu atd. Iara wuzitne budże naſchim Serbam tež wustoſinje ſpisane powiedanečko „Schlachтарjo”. Pod tam pschilhadzacym židom móžemy sebi tež wſchelatich czynikow, woſebe z mestow myſciež, kiz su w Serbach, katholickich a tež lutherskich, wjele kubłów zarézali a pschez njerozgladnoſć serbſkich burów a živnoſczerjow fo wobohacźli. Derje budże fo ſpodbacź „pschehlad do miniennoho lěta”, kaž wſchelake mjeſche naſtaſki: Bur hało kral, wjele placzace puki; rožefiajenje wo serbskich modlerickich a ſpěvařickich kniſach budże naſchim ludzom tež wuzitne. Węzo ſměſki a žorū atd. Krajan tež ſobupſchinjese. Strowi a rožomne wuziwaſce!

M. H.

— Kaž dreždanski „Bennoblatt” piſa, wotpołożithu na dnju Woprowanja ſ. Marije w kloſtirje Marijnej Swęźdze 4 novicki ſwiatocžne kloſtirſte ſluby (profes). Tute knježny ſu: knj. Konſtancija Forch z Kamjenca, knj. Ludgardis Ballhaus z Barlina, knj. Justina Richter z Georgswalde a knj. Aleidis Wujeschec z Njebjelczie. Šwiatocžnoſć nawjedowaſche knjez dr. Chryſtoſtomus Eifelt, probſt a viſitator kloſtirſta, tež běſchtaj nowy wotřejný hetman k. v. Salza a kloſtirſki bohot k. v. Posern pschitomnaj. Wſchohomocny daj, zo duchowne knježny wopuſtſeziwſhi ſwět za cyle ſwoje žiwijenje w ſwiatym powołaniu tamny měr dobudu, kotryž wſchon rožom pschehahuje!

Z Drežđan. Preñju njedželu adventa wječor mjeſche znate serbſke katholickie towarzſtvo „Sednota” ſwoju generalnu zhromadziznu w swoim ſoſalu w hoſcencu „Boulevard” njedaloſko kſchijneje chrkviſe. Wona bě derje wopytana a bu wot k. Glawſcha I. hało pschedsydy wjedžena. Tež někotři hoſczo ze Serbow, mjez nimi duchowny z Budyschina a někotři z khróſčjanſkeje woſadu, běchu pschitomni. Najprjedy dawasche fo rožprawa wo miniennym ſeče a zliczbowanjo fo za prawe ſpózna. Potom rožjudžesche fo namjetowane pschemenjenje statutorow abo wuſtaſkow towarzſtwa. Ma to běchu nowe mólbý pschedsydſtwa na pschichodne lěto. Dokelž běſchtaj k. pschedsyda Glawſch I. a k. poklađnik inspektor Wagner z wěſtoſcu wuprajiloj, zo za pschichodne njemóžetaj nowowóſlu pschivzacz, wuzwoli fo přjedawſki přeni pschedsyda k. registrator Šaring za pschedsydu, k. Peč za poklađnika a k. wojerſki ſakristan Domanja z nowa za piſmawjedžerja. Rječ towarzſtvo dale pschibera a zbožownje a dale ſtukuje! To je wuzitne a cyle pschihodne, zo ſo bližſi krojenje tež bliže znaja, na serbsku wótenu krajinu njezabudu, mjez ſobu we wſchelakim naſtupanju fo podpjeraja, w ſwojim času ſebi zaspěwaju (w tu khwili pod wjedženjom k. wucjerja Rößlera) pschitoinje ſo zamjeseleja. Tohodla ſo dziwam, zo Lutherſky Serbia, kotryž je w Drežđanach wjele wjac̄, tak podobne serbske towarzſtvo tam nimaju!

3 cyloho swęta.

Niemiecka. Nahladni katolikowje Niemiskeje, (duchowni, zemjenjo, wuczen-
cojo a druzy) wozjewoja w nowinach napominanjo k horlivym proftwam za
błudzacych we w̄erje a za dz̄elenych bratrow. Wosebje napominaja, zo bych
so njezinowate dżeczi k tajskim nutrenym modlitwam namolwiaſe. Pschistajimy
tudy modlitwu, kotrež chcedza dżeczi wuciez kózdy dzeń so modlicz, a kotaž
je cyrkwinſku dovolnosć doſtała:

Modlitwa.

Najlubſchi Ježuſo! džakuju ſo Tebi, zo ſy mi prawu w̄eru wobradzil;
daj, zo bych ju ſenje njezhubil; a dowiedz zasy wſchech do naſcheje ſwj. cyrkwie!

Luba macer Boža, proſch za naſch wóteny kraj! Swieczi jandželjo
peſtonojo, pomhajcze nam. Zbóžný Petrje Kanisijo, proſch za naš! — Strona
ſy Marija a t. d.

Wulku radoſć w cytej Niemiskej je wubudžila powjescz, zo je po na-
mjecze ministerſtwa pruski kral Wilem Limburgſko ho biskopa dra. Bluma
wobhnadzil. Tutoń bu 1877 „woſtagdeny”, a wrózji ſo (po zakonju
lonſchego lěta wobhnadzennym) zaś do ſwojeje diöceſy. Powjescz wo tym je
wobſtarwu biskopowu ſotru tak jimaſla, zo je wona z radostnym stroženjom
wumrjeła. — Dalscha zwijeselaca powjescz je, zo je domkapitl w Osnabrücku zaſ
z nowa zarjadowany. — Tež chcedza prajicz, zo pruski krónpryne, kiz ſo ze
Schpaniſkeje domoj wrózca, duh do Roma pónđe a ba mža wopyta! To by
jara rjenje a niemiskim katolikam drje z wulkim wuzitkem bylo. — Kaf je pruske
knježerſtwo nětko w naſtupanju kulturkampfa a cyrkwinſkich naſeznoſćow zmyſlene,
drje ſo w krótkim zboni; pschetož Windthorſt je w pruskim ſejmje namjet ſtajil, zo
bych zbehnjene tſi artiſle pruskej wuſtawy 15., 16. a 18. zaſ ſo wobnowile.
Namjet drje ſo njeprachiwozniſje, dokelž ſu jeno Centrum a Póſch za njón, tola
buđe k rozaſnienju nětežiſkich wobſtejenow ſlužicz. Katholich zapóſlanch
maja prawje, zo tamne tſi artiſle, z kotrymž bě doſpołna ſwobodnoſć tež
katoliskeje cyrkwie zaſwieszczena, zaſ do wuſtawy (Verfaffung) žadaja. Heward
katolicka cyrkje wot lubowole knježerſtwa wotwiſna woſtanje. — Žara wažne
debatty běchu tež w pruskim ſejmje wo namjecze zapóſlanca Sternia (rozomnoho
poſkrožnika). Stern ſebi žada, zo bych u wſchē wólby tajne byſe, hewak
móže knježerſtwo swojich zaſtojnów a bohaczi pjenježnicz, ſublerjo a podobni
swojich poddatych nucicz, zo czi po jich woli hloſuja. Tak horcyh debattow
w ſejmje ſo doho wjac ſlyſhało njeje, taž te běchu; kóne wſchoho bě, zo bu
namjet z 202 hloſami pschecžiwo 163 wotpoſazany. Za namjet hloſowachu
centrum, poſkrožnicy, ſeſectioniſtojo. Njebuđe wosebje konſervativnym wuzitne,
zo ſu ze ſwojim woſkloſowanjom wuprajili: Njecham njeſotwiſnych wólbow!

Austria. Wuherski ſejm je pschedlohu knježerſtwa wo dowoleñju man-
dželſtrow mjez kſheſejanami a židami pschijaſ. Židža we Wuherskej knježa,
a wosebje je nětežiſche ministerſtwo (najbóle pschedsyda Tisza), kotrež wſchak
za kraj z wuzitkem njeje, židam poddate.

— W Prahy w seminarſkej cyrkwi bu hrabja dr. Franc Schönborn
wot kardinala wjercha Schwarzenberga na biskopa ſwyczeny. Nowy biskop je
tež hido na ſwoje biskopske město w Budzejowicach ſwiatocžne ſtajeny.

— W Prahy je nowe narodne džiwadlo, kotrež chle hotowe ſo psched
dwemaj lětomaj wotpali, nětko wotewrjene. Awstrijski krónpryne ze ſwojej
mandželskej je 25. novembra wopyta a bu z radostnym „Sláva!“ powitanym.

Spalenjo pšched 2 lětomaj načini 800,000 schěňatow schkody; horliwi Češiho pał nawdachu w běhu tříh měsacow wjac hacz 1 milion! Čyle džiwadlo (sobu ze spomnijenej schkodu) je na 2 milionaj toler płaćilo — a skoro wšho su Češiho sami darili. — Njedyrbjeli našci katholscy Serbja rjanu cyrkę sami zwiejez móc? A njedyrbjeli wschitcy Serbja tak wiele dokonjez móc, zo bych u w Budyschinje pšchistojny nowy macziczný dom natwaricž dalí?

Wschelcizni.

* Wschelcze czeché hódný hólczez z B. bě sebi njedawno wotmýslil, do Rh. na jutnje hicz, hacžruniž ma hodžinu pueža. W noch zaſta čaſník. Zo by njeſkomžíl, stany, wza ſchulſki rancl na khribjet a puschči ſo na puež; pſchiniž runje $\frac{1}{2}3$ do Rh. Tu zetka stražnika a praschelcze jo, kaf na čaſu je prajich, zo chce na jutnje. Tón joho derje tróſchtowaſche, zo ſkoudžicž njebudže, dokež bě híjčce polſtečja hodžinu do čaſa; woźny paſt hólczeza ſebi, zo by w čopolej iſtwi joho hospodowaſ. — Pſchi tutej ſkadnoſceſi proſchu wſchěch we cyrkwiſtich wſach, zo pſchelcze ſwoje džecži te z druhich wſow po jutnjaſch na ſnedanjo pſcheproſcha. Nekotre khude džecžo běži nač wutrobu na jutnje a nimia ničo čopole jěſčz hacz do jeneje, hdyž ze ſchule pſchinižde. Tejto wějče w kóždym domje za khude džecžo wotſeleči, zo možlo ſo rano najěſč, wſchak jutnje cykle lěto njeſju.

Naležnosće našho towařstwa.

Sobustawy na lěto 1883: kk. 380. 381. z Pančic: Jurij Šwejda, Mikławš Horjeń, 382. Michał Swan z Miłotic, 383. Pětr Rjeda ze Swinarnje, 384. Marija Šołcie z kloſtra, 385—391. z Khróſcic: kapłan Jakub Šołta, Mikł. Kral, Michał Kokla, Jakub Zarjenk, Michał Nowotny, Michał Serbin, Marija Cyžowa, 392—397. z Worklec: Jurij Pjekař, Marija Ryčerina, Madlena Lipičowa, Jurij Ella, Hańża Biżoltowa, Pětr Žur, 398—401. z Wudworja: Pětr Bětka, Michał Šołta, Jakub Zarjenk, Mikławš Bryl, 402. Pětr Bětka z Koziaric, 403. Mikławš Suchi z Lusča, 404. 405. z Noweje Wjeski: Hańża Wawrikec, Michał Šołka, 406. wudowa Kralowa z Jaseńcy, 407. Hana Wenclecz z Kopšina, 408. H. Jóříkowa ze St. Cyhelnicy, 409. H. Pjechowa z Časec, 410. Mikławš Hennig ze Smječkec, 411. Marija Hórbankec ze Sulšec, 412. M. B. z Wudworja, 413—415. ze S. Pazlic: žiwnoſcer Krawc, Jurij Šiman, Jakub Bart, 416. Hańża Rjehoſkowa z N. Pazlic, 417. Jurij Körjenk z Njebjelčic, 418—421. z Ralbic: kapłan Jakub Bart, Khata Bráuerec, M. Zarjenk, M. Pječka, 422—424. z Konjec: Jakub Kral, Jakub Šołta, M. Suchi, 425. Pětr Narćik ze Sunowa, 426. Marija Rječyna z Budyšina.

Sobustawy na lěto 1882 hiſče: kk. 538—543. z Wudworja: P. Bětka, M. Šołta, J. Mark, J. Žurich, J. Zarjenk, M. Bryl, 544. M. D. z Noweje Wjeski.

Na lěto 1881 doplatci: k. M. D. z N. W.

Dobrowolny dar za towařstwo: M. Rječyna z Budyšina 50 p.

Za cyrkę Wutroby Jézusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadzena daň wučinjeſtej 64,898 m. 90 p.

K česći Bozej a k spomoženju dušow su dale woprowali: přez k. Vincenca w kloſtrje jena služowna 15 m., ze Swinarnje 1 m. 50 p., z Njebjelčic ze słowami: „Wutroba Jézusowa ſmil ſo!“ 20 m., wot dreždánskoho Bennoblatta w tutym lěće nahromadzene: 60 m., H. K. z Časec 1 m.

Hako Bože džeczo su woprowali: njemjenowana z budyskeje wosady 1 m., jedyn wotročk z Hrubjelčic 6 m., z Haslowa 5 m., njemjen. za wotemrjetoho: „Daj jomu, Knježe, wěčny wotpočink!“ 100 m., njemjenowana ſwójba z Haslowa 4 m., Khata Šołcina z Delnic Sulšec 6 m., njemjenowana z Hrubjelčic 15 m., Jurij Kubaš z Pěskec 3 m., njemjenowana z K. 5 m., Jurij Šiman, hosp. ze S. Pazlic, 3 m., fararjec čeledž w Njebjelčicach 7 m., K. 2 m. 50 p., z Wotrowa: J. H. 15 m., M. B. 5 m., M. J. 2 m., M. Č. 6 m., J. S. z Kaſec 10 m., z Ralbic: N. 5 m., služowna džowka 3 m., njemjenowane z Budyšina 5 m. — Hromadze: 65,204 m. 90 p.

Njeh lubi Jézusdžěćatko wšem swojim dobročerjam z časnymi a wěčnymi darami nadobneje piačil

Za cyrkwięku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadźe: 8433 m. — Dale su woprowali: k Bożomu dźesću: z Hasłowa 1 m., njemjen. za wotemrjetoho 3 m., přez k. Vincenca ze słowami: Proś za nas, s. Józefje! 3 m., M. H. 10 m.

Hromadźe: 8450 m.

Zapłać Bóh wšem dobroćerjam!

Za żwony je woprowala wudowa Szkołczina z Budyszina tójszto staroho cyha a łopra. **Redaktor.**

„Božoho dźesća“

móžeš někomuž-kuli přihodnje darić „**Našu wowku**“, kotraž je nětk dospołna wodata, dokelž je tón tydzeń też 4. a posledni zešiwk wušoł. Cyła knižka przedawa so hišće dale, hdzež bě dotal dostać, też hišće po zešiwkach, koždy po 50 np., potajkim cyła za 2 mk. Też su w Budyšinje, w Khróscicach a w Pancicach rjane, wosebje za „Wowku“ dźelane, **prasowane deski**, po 35 np. na předań, a to we wšech móznych barbach. Cyłu wjazanu „Wowku“ móžeš wśudzom, hdzež so dotal przedawaše, po 2 m. a 60 p. kupić.

We wšichch expedicijach „**K. P.**“ je za 25 p. na pschedań:

Krajjan.

Katholska protyka za Hornju Lužicu
na pschedupne lěto

1884.

Knježa expeditorojo a druzy, kotsiž maja Krajana na pschedań, su:

- W Khróscicach: kapłan Scholta, pschekupc Hórník-Domanja;
- = Wotrowje: farař Herrmann;
- = Klöschirje Marijuej Hwězdžo: P. Vincenc;
- = Pancicach: pschekupc Bjarsch;
- = Njebjelcžicach: pschekupc Kubasch;
- = Worklečach: pschekupc Rjelska (Hórník);
- = Nöženice: pschekupc Glatvach;
- = Kalbicach: kapłan Bart a pschekupc Weclich;
- = Radworju: farař Duczman;
- = Budyszine: redaktor „**K. Posola**“;
- = Kulowje: na farje a pschekupc Ernst Wels.

Na wšach Kulowſteje wosady (w Kocžinje, w Němcach a Sulschecach) knježa wucžerjo Scholta, Hejdan a Radicki.

Hało pschedciw abo boże dźečzo podawamy z tutym čišlom abonentam w serbskej Lužicy, kiz Posol pschez pôst njebjjeru, jenu knižku z náschoho składa, wosebje (kaž daloko dosaha) njezapomnitoho **Józefa Žrouta: Krótkie stawiznų Noweje Kruplki.** Spomínze na horliwoho pscheczela Serbow we swojich modlitwach!

Redakejia.